

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ
ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

ἔτεχθη ἡμῖν σήμερον σωτήρ
ἐν πόλει Δαβίδ.

to Dr. Maclean

—

Η ΚΑΙΝΗ
ΔΙΑΘΗΚΗ

HENRY FROWDE, M.A.

PUBLISHER TO THE UNIVERSITY OF OXFORD

LONDON, EDINBURGH, NEW YORK

TORONTO AND MELBOURNE

H KAINH
ΔΙΑΘΗΚΗ

THE
GREEK TESTAMENT

WITH THE
READINGS ADOPTED BY THE REVISERS
OF THE AUTHORISED VERSION
AND WITH
REFERENCES IN THE MARGIN TO PARALLEL PASSAGES OF
THE OLD AND THE NEW TESTAMENT

NEW EDITION

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS

MDCCC V

OXFORD
PRINTED AT THE CLARENDON PRESS
BY HORACE HART, M.A.
PRINTER TO THE UNIVERSITY

THIS volume is intended to serve as a companion to the Revised Version of the New Testament. The Revisers are not responsible for its publication. It is stated in the Preface to their Revision, that they did not esteem it within their province 'to construct a continuous and complete Greek text'. They adopted, however, a large number of readings which deviated 'from the text presumed to underlie the Authorised Version'; and they put a list of these readings into the hands of the Delegates and Syndics of the Oxford and Cambridge University Presses, in order that they might be brought in one way or another before the public. The Delegates of the Oxford Press have thought it most convenient to introduce them into a continuous Greek text, and to set at the foot of each page the readings which they displace, together with those readings which are noticed in the Margin of the Revised Version.

The body of the text in this volume is taken from the third edition of Stephanus, published in 1550. This edition was distinguished among the editions of the sixteenth century by the beauty and accuracy of its typography, and also by the exhibition in its Margin of various readings derived from the Complutensian Polyglott and from MSS. of which Stephanus had procured collations. Mill reprinted its text in 1707 with very few variations. He did not put forth a new text of his own. It is on the Prolegomena and Apparatus Criticus which he added that his fame rests. This reprint of Stephanus by Mill has formed the basis of all Oxford editions from 1707 to the present day. Within the last twenty years the original text of Stephanus has been carefully reprinted by Dr. Scrivener in the well-known editions which exhibit its points of difference from certain texts put forth by Beza, Elzevir, Lachmann,

Tregelles, and Tischendorf. By the kind permission of Mr. George Bell I have been enabled to make free use of Dr. Scrivener's labours.

I have adhered closely to the text and orthography of Stephanus in all cases in which the Revisers did not express a preference for other readings. On this principle I have invariably followed him in the titles of the books contained in the New Testament, and have preserved in a great majority of instances his spelling of Proper Names. Where it was my duty to introduce into the text a reading adopted by the Revisers, which was not the reading of Stephanus, I have placed his reading at the foot of the page. Even peculiarities of Stephanus, which appeared to be typographical errors, I have recorded in the same way. A few accents, however, have been corrected silently; and in combinations of words adhering more or less closely together, such as οὐκ ἔτι, ἐπὶ τὸ αὐτό, τοῦτ' ἔστιν, and the like, I have not always conformed to Stephanus' method of printing. With regard to the question between αὐτοῦ and αὐτοῦ, etc., where the pronoun seems to refer to the subject of the sentence, it was the habit of Stephanus (as of Erasmus before him and of Beza afterwards) to use the aspirate, though not with perfect consistency. I have uniformly employed the smooth breathing in these cases, because the Revisers decided in its favour in a crucial instance, John ii. 24, where they had adopted the reading AYTON in the place of EAYTON. It would have been waste of labour to record every example of this change, but I have exhibited Stephanus' usage wherever this pronoun occurred in readings of his which had to be placed at the foot of the page.

In the distribution of the text into paragraphs I have followed the Revised Version. I have placed in the margin the familiar notation of chapters and verses. Stephanus

marked the chapters in his edition of 1550. The division into verses, of which he was himself the inventor, appears only in his fourth edition, which was published in 1551. The punctuation of Stephanus I have not attempted to reproduce, nor has it been indicated at the foot of the page except in special cases. I have followed, so far as it seemed to be suitable for a Greek text, the punctuation of the Revised Version.

The notation employed in this volume is as follows:—

A. denotes the Authorised Version of 1611.

S. „ the third edition of Stephanus, published in 1550.

M. „ the Margin of the Revised Version.

To the great mass of readings placed below the text no distinguishing letter has been added. These are readings found in Stephanus' edition of 1550, and presumed (in the absence of evidence to the contrary) to have been accepted by the Translators of 1611. They might have been denoted by the letters A.S.; but it seemed needless to repeat that combination so often. It has been employed in special cases only, as for example where a reading of the Margin is recorded in the same note.

When A. stands without S., it denotes a reading apparently followed in the Authorised Version, which is not found in Stephanus' edition of 1550, but is found in some other edition of the Greek text published in the sixteenth century.

When S. stands without A., it denotes a reading found in Stephanus' edition of 1550, which does not seem to have been followed in the Authorised Version.

With regard to the readings distinguished by the letter M., no attempt has been made in this volume to discriminate the various kinds and degrees of authority, which the Revisers ascribe to the readings noticed in their Margin. It is pre-

sumed that the Revised Version will be in the hands of the reader.

It remains for me to acknowledge my obligations to Dr. Scrivener, who has looked over these sheets as they passed through the press, and has verified my statement of the readings adopted by the Revisers of the Authorised Version. The assistance of so accurate and experienced a critic would have been of no small value under any circumstances. In the present case it was rendered almost indispensable by the fact that Dr. Scrivener kept the record for the New Testament Revision Company of the readings which it adopted, and prepared the list of these readings which was communicated to the University Presses.

E. PALMER.

OXFORD, *Feb.* 8, 1881.

IT has been thought desirable, in reprinting this volume, to add references to parallel passages of the Old and the New Testament. For the choice of these references I am alone responsible. Almost all of them are taken from larger collections which have appeared in the margin of Greek Testaments or English Bibles printed at the Clarendon Press.

E. P.

OXFORD, *Jan.* 1, 1882.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Cp. Lk. 3.
Ἀβραάμ. ^{23.}

2 Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ· Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν
Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
3 αὐτοῦ· Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς
Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσρώμ· Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησε
4 τὸν Ἀράμ· Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ· Ἀμιναδάβ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασσών δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών·
5 Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὺζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ· Βοὺζ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ· Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν
6 Ἰεσσαί· Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβὶδ τὸν βασιλέα.

Δαβὶδ δὲ ^{a=} ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου·
7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησε
8 τὸν Ἀβιά· Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν ^b Ἀσάφ· Ἀσάφ ^c δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ·
9 Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν
Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ· Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε
10 τὸν Ἐζεκίαν· Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασσῆς
δὲ ἐγέννησε τὸν ^c Ἀμώς· Ἀμώς ^d δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν·
11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε
13 τὸν Σαλαθιήλ· Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ· Ζορο-

^a add ὁ βασιλεὺς

^b Ἀσά· Ἀσά

^c Ἀμὼν· Ἀμὼν

βάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑλιακείμ· Ἑλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ· Ἀζώρ δὲ 14 ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδώκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ· Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ· 15 Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, 16 ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ δεκα- 17 τέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

- Cp. I.k. 1. 26. Τοῦ δὲ ^d Ἰησοῦ ^h Χριστοῦ ἡ ^e γένεσις ^f οὕτως ἦν· μνηστευ- 18
θείσης ^f τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῇ Ἰωσήφ, πρὶν
ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος
- Cp. Deut. 24. 1. Ἀγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων 19
αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν.
ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου κατ' 20
ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς
παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ
γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἐστὶν Ἀγίου. τέξεται δὲ υἱόν, καὶ 21
καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν
λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον 22
γένγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ
- Isa. 7. 14. προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ 23
τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ·
ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ἐγέρθεις ^g δὲ 24
ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ
ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ οὐκ 25
- Cp. Lk. 2. 21. ἐγένωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκεν ^h υἱόν ^h· καὶ ἐκάλεσε τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ.

^d om. Ἰησοῦ Μ. ^e γέννησις ^f add γὰρ ^g διεγερθεὶς
^h τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον

2 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν
 ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ, μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν
 2 παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες, Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς
 βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν
 3 τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας δὲ
 Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ'
 4 αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμ-
 ματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς
 5 γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας·
 6 οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου, Καὶ σύ, Βηθλεὲμ,
 γῇ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ
 σου γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν
 7 μου τὸν Ἰσραὴλ. τότε Ἡρώδης, λάθρα καλέσας τοὺς μά-
 γους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
 8 ἀστέρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε, Πορευθέν-
 τες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὑρητε,
 ἀπαγγεῖλατέ μοι, ὅπως καὶ γὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.
 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ, ὁ
 ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν
 10 ἔστη ἐπάνω οὗ ᾧ τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα
 11 ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν
 οἰκίαν ¹εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ,
 καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θη-
 σαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον
 12 καὶ σμύρναν. καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι
 πρὸς Ἡρώδην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
 αὐτῶν.

13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται
 κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον
 καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ
 ἕως ἂν εἶπω σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον,

Mic. 5. 2 :
 cp. Joh.
 7. 42.

¹ εὗρον S.

τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ 14
τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἑρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ 15
ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἐξ

Hos. 11. 1. Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε Ἑρώδης, ἰδὼν ὅτι 16
ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας
ἀνείλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον
ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν 17
Jer. 31 (38 Sept.). 15. διὰ^k Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ 18
ἠκούσθη, 1—^l κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς, Ῥαχὴλ κλαίονσα
τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἑρώδου, ἰδού, ἄγγελος Κυρίου κατ' 19
ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων, Ἐγερθεὶς 20
παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς
γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ
παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα 21
αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ· ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος 22
βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἑρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώ-
ρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἔλθων κατῴκησεν εἰς 23
πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν
προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

Mk. 1. 2, Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπ- 3
Lk. 3. 2, τιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, m—^l λέγων, 2
Joh. 1. 6. Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος 3
γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ⁿ διὰ^l Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος,
Isa. 40. 3. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε 4
τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην
περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφή αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι

^k ὑπὸ^l add θρήνος καὶ^m add καὶⁿ ὑπὸ

- 5 ἄγριον. τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ
 6 πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· καὶ
 ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὁ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομο-
 7 λογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν
 Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα Lk. 3. 7.
 αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
 8 φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν ῥ' καρπὸν
 9 ἄξιον ἡ τῆς μετανοίας· καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς,
 Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται
 ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.
 10 ἤδη δὲ 9-¹¹ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν
 οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ
 11 βάλλεται. ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· Mk. 1. 7,
 ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ Lk. 3. 15,
 εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Joh. 1. 19.
 12 Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρὶ· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
 διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον αὐτοῦ
 εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.
 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Mk. 1. 9,
 Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Lk. 3. 21;
 14 ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυνεν αὐτὸν λέγων, Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ cp. Joh.
 15 σοῦ βαπτισθῆναι· καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ I. 32.
 Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν
 ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφήσιν αὐτόν.
 16 καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ
 ἰδοὺ, ἀνεφύχθησαν ἔαυτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ
 Θεοῦ καταβαίνον ὥσει περιστεράν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν·
 17 καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός
 μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.
- 4 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, Mk. 1. 12,
 Lk. 4. 1.

ο om. ποταμῷ
 αὐτῷ M.

ῥ' καρπὸν ἀξίον

4 add καὶ

1 om.

- πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας ἡμέρας 2
 τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπείνασε.
 καὶ προσελθὼν ^{s--1} ὁ πειράζων εἶπεν ^t αὐτῷ^h, Εἰ υἱὸς εἶ 3
 τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. ὁ δὲ ⁴
 Deut. 8. 3. ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνῳ ζήσεται
^u ὁ^h ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στό-
 ματος Θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν 5
 ἁγίαν πόλιν, καὶ ^x ἔστησεν^h αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ
 ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βίβλε σεαυτὸν 6
 Ps. 91 (90). κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται
^{11.} περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί σε, μήποτε προσκόψῃς
 πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν 7
 Deut. 6. γέγραπται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. πάλιν 8
^{16.} παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ
 δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν
 δόξαν αὐτῶν, καὶ ^y εἶπεν^h αὐτῷ, Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν 9
 πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, 10
 Deut. 6. Σατανᾶ· γέγραπται γάρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις,
¹³ καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· 11
 καὶ ἰδοὺ, ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
 Mk. 1. 14. Ἀκούσας δὲ ^{z--h} ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν 12
 Γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρετ ἐλθὼν κατώκησεν 13
 εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ
 Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἑσαΐου τοῦ προφή- 14
 Isa. 9. 1. του λέγοντος, Γῇ Ζαβουλὼν καὶ γῇ Νεφθαλείμ ὁδὸν θα- 15
 λάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς 16
 ὁ καθημένος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν
 χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. ἀπὸ τότε 17
 ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν, Μετανοεῖτε· ἤγγικε
 γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

^s add αὐτῷ^t om. αὐτῷ^u om. ὁ^x ἵστησιν^y λέγει^z add ὁ Ἰησοῦς

- 18 Περιπατῶν δὲ ^{a-} παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε Mk. ι. 16,
 δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν Lk. 5. 1.
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θά-
 19 λασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὀπίσω
 20 μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐθέως
 21 ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς ἐκείθεν
 εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ
 Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου
 τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ
 22 ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν
 πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
 23 Καὶ περιῆγεν ^b ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ ^c ὁ Ἰησοῦς ^d, διδάσκων
 ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς
 βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν
 24 ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοή αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν·
 καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις
 νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, ^{d-} δαιμονιζομένους καὶ
 σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
 25 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Cp. Mk. 3.
 Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ 7.
 Ἰορδάνου.
 5 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος
 2 αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ
 3 στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ Cp. Lk. 6.
 τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 20.
 4, 5 ^e μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. μακά-
 6 ριοι οἱ πρᾶεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. ^e μακάριοι Cp. Ps. 37
 οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι αὐτοὶ χορ- (36). 11.
 7 τασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
 8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

^a add ὁ Ἰησοῦς^b ὅλην τὴν Γαλιλαίαν^c om. ὁ^d Ἰησοῦς M.^d add καὶ^e transp. vv. 4, 5 M.

μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. 9
 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ἡμῶν καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ἡμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίδωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ἑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθησεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἡμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πύλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡμῇ κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλείον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ex. 20. 13 Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις, ὃς 21
 (15),
 Deut. 5. 17. δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω 22
 ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἡ ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά,

: add ῥῆμα

ε βληθῆναι ἔξω καὶ

h add εἰκὴ A.S.M.

ἐνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ, Μωρέ, ἐνοχος
 23 ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ
 δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός
 24 σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν
 τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ
 25 σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν
 τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἰ ἰμετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ¹.
 μήποτε σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής^κ σε
 26 παραδῷ¹ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω
 σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκείθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον
 κοδράντην.

27, 28 Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη¹⁻¹¹, Οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ δὲ λέγω Ex. 20. 14
 ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς⁽¹³⁾, Deut. 5. 18.
 29 ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός
 σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
 συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ
 30 ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου
 χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
 συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον
 31 τὸ σῶμά σου¹¹ εἰς γέενναν ἀπέλθῃ¹¹. ἐρρέθη δὲ ὅτι^ο Ὅς ἂν Cp. Deut.
 32 ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον· ἐγὼ δὲ^{24. 1 (3)}
 λέγω ὑμῖν, ὅτι¹¹ πᾶς ὁ ἀπολύων¹¹ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός
 λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτήν^ο μοιχευθῆναι¹¹. καὶ ὃς ἐὰν
 ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.

33 Πάλιν ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιорκήσεις, Cp. Ex. 20. 7
 34 ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν^{Deut. 5. 11,}
 μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ^{23. 21.}
 35 Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ^{Cp. Isa. 66. 1.}
 μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλείως^{Cp. Ps. 48}
 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα^{(47). 2.}

¹ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ ^κ om. σε παραδῷ M. ¹ add τοῖς
 ἀρχαίοις ¹¹ βληθῇ εἰς γέενναν ¹¹ ὃς ἂν ἀπολύσῃ ^ο μοιχᾶσθαι

λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ῥέτω^{||} δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ 37
ναί, Οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

Ex. 21. 24,
Lev. 24. 20,
Deut. 19.
21.

Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ 38
ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ 39
πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς^{||} τὴν δεξιάν σου σιαγόνα,
στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι 40
καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ 41
ὅστις σε ἀγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ 42
αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι
μὴ ἀποστραφῆς.

Lev. 19.
18.

Ἑκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ 43
μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς 44
ἐχθροὺς ὑμῶν,¹⁻ καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν²⁻ διωκόντων
ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς· 45
ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ
βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς 46
ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ
αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν 47
μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνηκοι³ τὸ αὐτὸ^{||}
ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥς^{||} ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ 48
οὐράνιος^{||} τέλειός ἐστι.

Προσέχετε τὴν² δικαιοσύνην^{||} ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν 6
τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν
οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν 2
σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν
ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος 3

ῥέται Μ. ῥαπίσει ἐπὶ ῥ add εὐλογεῖτε τοὺς κατα-
ρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, ῥ add
ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ ῥ τελῶναι ῥ οὕτω ῥ ὥσπερ
ῥ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ῥ ἐλεημοσύνην

- ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου·
 4 ὅπως ἢ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ
 βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ^{a-} ἀποδώσει σοι ^{b-}.
 5 Καὶ ὅταν ^cπροσεύχησθε ὃς ^dἔσεσθε ^eὡς ὁι ὑποκριταί·
 ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν
 πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς
 ἀνθρώποις· ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
 6 σὺ δέ, ὅταν προσεύξη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ
 κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ
 κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει
 7 σοι ^{f-}. προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ
 ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακου-
 8 σθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῇτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ^{g-} ὁ πατήρ
 9 ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως
 οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, Cp. Lk. 11.
 10 ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω ^{2.}
 11 τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ ^{h-} γῆς· τὸν ἄρτον
 12 ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ
 ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ⁱἀφῆκαμεν ^jτοῖς ὀφειλέταις
 13 ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι
 14 ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ^{k-} ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις
 τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ
 15 οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα
 αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ^lὡς ^mοἱ ὑποκριταί, σκυθρω-
 ποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς
 ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν
 17 μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν,

^a add αὐτὸς ^b add ἐν τῷ φανερω ^c προσεύχη ^d ἔση

^e ὥσπερ ^f add ἐν τῷ φανερω ^g add ὁ Θεὸς M. ^h add τῆς

ⁱ ἀφίεμεν ^k add ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ
 ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. A.S.M. ^l ὥσπερ

καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις 18
νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ
σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ^m—¹.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς 19
καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπ-
τουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε 20
σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν
οὔδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρός ⁿσου¹, ἐκεῖ 21
ἔσται καὶ ἡ καρδία ⁿσου¹. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν 22
ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, 23
ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ
σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις 24
δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει,
ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε
Θεῷ δουλεῖν καὶ μαμμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ 25
μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε ὃ ἢ¹ τί πίνητε· μηδὲ τῷ
σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσθητε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεονέχει τῆς
τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ 26
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὔδὲ θερίζουσιν,
οὔδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος
τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ 27
ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
πῆχυν ἓνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε 28
τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὔδὲ νήθει·
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὔδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ 29
περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, 30
σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς
οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;
μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, Τί φάγωμεν; ἢ Τί πίνωμεν; 31
ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· 32

^m add ἐν τῷ φανερωῷⁿ ὑμῶν^o καὶ

- οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων
 33 ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν P—¹ καὶ τὴν
 34 δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ
 οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει
 9—² ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.
- 7 1, 2 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθήτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε
 κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε ἔμετρηθήσεται³ ὑμῖν.
 3 τί δὲ βλέπεis τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ
 4 σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς
 ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ὦ ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος⁵ ἐκ⁶ τοῦ
 ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοῦ, ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;
 5 ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου,
 καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 τοῦ ἀδελφοῦ σου.
- 6 Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας
 ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς
 ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.
- 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται·
 8 κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει,
 9 καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς
 ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσῃ¹⁰ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον,
 10 μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ¹¹ ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ,¹² μὴ ὄφιν
 11 ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα
 ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ
 12 ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; πάν-
 τα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ
 ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
 13 Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεία ἡ¹⁴ πύλη¹⁵
 καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ
 14 πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι¹⁶ στενὴ ἡ πύλη

^P add τοῦ Θεοῦ,^Q add τὰ³ ἀντιμετρηθήσεται⁵ ἀπὸ ἢ ἐὰν αἰτήσῃ¹¹ καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ,¹² om.ἡ πύλη M. ¹⁴ τί M.

καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζώην, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν.

Προσέχετε ²²⁻ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται 15 πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσθωθεν δέ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 16 μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ 17 σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δέν- 18 δρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν 19 καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν 20 καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, 21 Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ 22 σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιή- 23σαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων 24 ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ 24 αὐτούς, ^a ὁμοιωθήσεται ^b ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ 25 ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ 26 ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ 27 ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε· καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ^b ἐτέλεσεν ^a ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού-

22, Cp. Mk. ι. τους, ἐξεπλήσσαντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ· ἦν γὰρ 29

Lk. 4. 32.

² add δὲ

^a ὁμοιώσω αὐτὸν

^b συνετέλεσεν

διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμμα-
τεῖς ^c αὐτῶν".

8 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ
2 ὄχλοι πολλοί. καὶ ἰδοὺ, λεπρὸς ^d προσελθὼν" προσεκύνει Mk. 1. 40,
3 αὐτῷ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. καὶ Lk. 5. 12.
ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ ^e—" λέγων, Θέλω, καθα-
4 ρίσθῃτι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα μηδενὶ εἶπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν Cp. Lev.
δείξων τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε 14. 2sqq.
Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

5 ^f Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ" εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθεν Lk. 7. 1.
6 αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ὁ
παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανι-
7 ζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ ^g—", Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.
8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη, Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπέ ^h λόγῳ",
9 καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ
ἐξουσίαν ⁱ—", ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ,
Πορεύῃτι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται·
10 καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ
ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν" εὗρον.
11 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσι,
καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν
12 τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβλη-
θήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
13 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐκα-
τοντάρχῳ, Ὑπαγε, ¹—" ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι· καὶ
ἰάθη ὁ παῖς ^m—" ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

^c om. αὐτῶν ^d ἐλθὼν ^e add ὁ Ἰησοῦς ^f Εἰσελ-
θόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ ^g add ὁ Ἰησοῦς ^h λόγον ⁱ add
τασσόμενος M. ^k παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ M.
¹ add καὶ ^m add αὐτοῦ

- Mk. 1. 29, Lk. 4. 38. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδε τὴν 14
πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἤψατο 15
τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἡγέρθη,
καὶ διηκόνει αὐτῷ^α. ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ 16
δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ,
καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· ὅπως πληρωθῇ 17
τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐτὸς τὰς
ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
- Mk. 4. 35. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν 18
Lk. 9. 57. ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς εἶπεν 19
αὐτῷ, Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. καὶ 20
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
οὐκ ἔχει, ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν 21
ο—^α εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ
θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς β^β λέγει^α αὐτῷ, Ἀκο- 22
λούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.
- Mk. 4. 36, Lk. 8. 22. Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς α—^α πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ 23
μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ 24
θαλάσσει, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων·
αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε. καὶ προσελθόντες ρ—^α ἤγειραν αὐτὸν 25
λέγοντες, Κύριε, σῶσον^α ἡ^α ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς, 26
Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπέτιμήσε τοῖς
ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσει, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ 27
ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι
καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;
- Mk. 5. 1, Lk. 8. 26. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν 28
Γαδαρηνῶν^α ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν
μνημείων ἔξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ
παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης· καὶ ἰδοὺ, ἔκραξαν λέγοντες, 29

^α αὐτοῖς ^ο add αὐτοῦ ^β εἶπεν ^γ add τὸ ^ρ add
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ^σ σῶσον ἡμᾶς· ^τ Γεργεσηνῶν

Τί ἡμῖν καὶ σοί, ^{u-} υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὥδε πρὸ καιροῦ
 30 βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων
 31 πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ-
 γοντες, Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ^v ἀπύστειλον ἡμᾶς ^{||} εἰς τὴν ἀγέλην
 32 τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες
 ἀπῆλθον εἰς ^w τοὺς χοίρους ^{||}· καὶ ἰδοὺ, ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη
^{x-} κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν
 33 τοῖς ὕδασιν. οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς
 τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων.
 34 καὶ ἰδοὺ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ·
 καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων
 αὐτῶν.

9 Καὶ ἐμβὰς εἰς ^{y-} πλοῖον διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ^{Mk. 2. 1,}
 2 ἰδίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ ^{Lk. 5. 17.}
 κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν
 εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει, τέκνον, ἀφέωνταί ^z σου ^{||} αἱ
 3 ἁμαρτίαι ^{a-}. καὶ ἰδοὺ, τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν
 4 ἑαυτοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ^b εἰδὼς ^{||} ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐν-
 θυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, Ἰνατί ^{c-} ἐνθυμείσθε πονηρὰ ἐν ταῖς
 5 καρδίαις ὑμῶν; τί γὰρ ἐστὶν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί
 6 ^d σου ^{||} αἱ ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ
 εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς
 ἀφιέναι ἁμαρτίας, (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ) Ἐγερθεὶς
 7 ἄρὸν σου τὴν κλίνην, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ
 8 ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι
 ἐφοβήθησαν ^e, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν
 τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ^{Mk. 2. 14,}
 ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀκο- ^{Lk. 5. 27.}
 λούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

^u add Ἰησοῦ, ^v ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν ^w τὴν ἀγέλην
 τῶν χοίρων ^x add τῶν χοίρων ^y add τὸ ^z σοι
^a add σου ^b ἰδὼν S.M. ^c add ὑμεῖς ^d σοι ^e ἐθαύμασαν

Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοῦ, 10
πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ
Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι 11
εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ f-|| ἀκούσας 12
εἶπεν g-||, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ
Hos. 6. 6 κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστίν, Ἐλεον 13
(7). θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἤλθον, καλέσαι δικαίους, ἀλλ'
ἁμαρτωλοὺς h-||.

Mk. 2. 18, Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, 14
Lk. 5. 33. Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν ἰπολλά¹, οἱ δὲ
μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ 15
δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν
ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ'
αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπι- 16
βάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει
γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα
γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· 17
εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ
ἀσκοὶ ὑπόλλυνται². ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς
καινοὺς, καὶ ἀμφοτέρα συντηροῦνται.

Mk. 5. 22, Τυῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοῦ, ἄρχων^k εἰς^{||} ἐλθὼν 18
Lk. 8. 41. προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύ-
τησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ
ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ 19
Cp. Lev. μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦ, γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη, 20
15. 25. προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ· ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου 21
αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς¹ στραφεὶς^{||} καὶ ἰδὼν 22
αὐτὴν εἶπε, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ

¹ add Ἰησοῦς² add αὐτοῖς^h add εἰς μετάνοιανⁱ om. πολλά M.^j ἀπολύνται^k om. εἰς¹ ἐπιστραφεὶς

- 23 ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν
24 ὄχλον θορυβούμενον, ^m ἔλεγεν, "Αναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέ-
θανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.
25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς
26 αὐτῆς, καὶ ἡγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη
εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.
- 27 Καὶ παράγοντι ἐκείθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο
τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ.
28 ἔλθοντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ· καὶ
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι;
29 λέγουσιν αὐτῷ, Ναί, Κύριε. τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν
30 αὐτῶν λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ
ἀνεψύχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς
31 ὁ Ἰησοῦς λέγων, Ὁράτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ ἐξε-
λθόντες διεφίμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.
- 32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ, προσήνεγκαν αὐτῷ ⁿ⁼ Cp. 12. 22,
33 κωφὸν δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ^{Lk. 11. 14.}
ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ^{o=}
34 Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. οἱ δὲ Φαρισαῖοι
ἔλεγον, Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ^{Cp. Mk. 3.}
35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, ^{22.}
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐα-
γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν
36 μαλακίαν ^{p=}. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ
αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ^q ἐσकुλμένοι" καὶ ἐρριμμένοι ὥσπερ πρόβατα
37 μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὁ
38 μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ
κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλη ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν
10 αὐτοῦ. καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ^{Mk. 6. 7,}
^{Lk. 9. 1.}

^m λέγει αὐτοῖς^p add ἐν τῷ λαῷⁿ add ἄνθρωπον^q ἐκκελυμένοι^o add ὅτι S.

ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Mk. 3. 16, Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος 2
Lk. 6. 14. Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
Φίλιππος, καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τε- 3
λώνης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Ἰ-ἰ Θαδδαῖος· Σίμων 4
ὁ ⁵ Καναναῖος⁵, καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς 5
αὐτόν. τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγ- 5
I.k. 9. 2. γείλας αὐτοῖς, λέγων,

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ 6
εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπο- 6
λωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγον- 7
τες ὅτι ἡγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας 8
θεραπεύετε, ⁹ νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, ¹⁰ δαιμόνια 9
ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε 9
χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10
μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ 10
¹¹ ῥάβδον¹¹. ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστίν. 11
εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ 11
ἄξιός ἐστι, κακεῖ μέναιτε, ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι 12
δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· καὶ εἰ μὲν ἡ ἢ οἰκία 13
ἁγία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· εἰ μὲν δὲ μὴ ἡ ἢ ἁγία, 13
ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὅς ἐάν μὴ 14
δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι 14
¹⁵ ἔξω¹⁵ τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορ- 15
τὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται 15
γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει 16
ἐκείνῃ.

Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστελλῶ ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· 16

¹ add Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς

καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε,

⁵ Κανανίτης

¹¹ ῥάβδους A.

¹⁰ λεπροὺς

¹⁵ om. ἔξω

γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περισ-
 17 τεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ
 ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ-
 18 σουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
 19 ἕνεκεν ἑμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ
 παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε·
 20 δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾧρα τί λαλήσετε· οὐ γὰρ
 ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν
 21 τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνα-
 τον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς,
 22 καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάν-
 των διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθή-
 23 σεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε
 εἰς τὴν ᾧτέραν¹. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς
 πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἄν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
 24 Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος
 25 ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται
 ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ.
 εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοῦλ ὕπεκάλεσαν², πόσῳ μάλ-
 26 λον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν
 γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυ-
 27 πτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε
 ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν
 28 δωματίων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ
 σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν· φοβίθητε
 δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν
 29 γέεννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ
 30 αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν
 31 δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσὶ. μὴ
 32 οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς
 οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἑμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
 ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ

¹ ἄλλην² ὑπέκάλεσαν

ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν- 33
θρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσῃτε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ 34
ἦλθιν βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι 35
Cp. Mic. 7. ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς
6. μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ 36
ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ 37
μητέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ
θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει 38
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου
ἄξιος. ὁ εὐρῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ 39
ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὕρήσει αὐτήν.

Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται 40
τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα 41
προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον
εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ 42
ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα
μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα 11
μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν
ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

Lk. 7. 18. Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ 2
Χριστοῦ, πέμψας ² διὰ ἡ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, 3
Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς 4
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγέilate Ἰωάννη
Cp. Isa. ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ 5
35. 5,
61. 1. περιπατοῦσι· λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν·
^a καὶ ἡ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ 6

Lk. 7. 24. μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτων 7
δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ
Ἰωάννου, Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον

² δύο

^a om. καὶ

- 8 ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον
 ἐν μαλακοῖς ^{b-} ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες
 9 ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί ^c ἐξήλθετε; ἰδεῖν
 προφήτην; ^d ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
 10 οὗτός ^{d-1} ἐστὶ περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Mal. 3. 1.
 ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν
 11 σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν
 γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ
 μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν.
 12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν
 13 αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου
 14 προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας Cp. Mal.
 15, 16 ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὦτα ^e ἀκούειν ^f ἀκουέτω. τίτι 4. 5.
 δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ ^g παιδίοις ^{h-} ἐν
 17 ἀγοραῖς καθημένοις, ^g ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἐταίροις λέγουσιν, ^{h-}
 18 καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ἦλθε γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε
 19 πίνων, καὶ λέγουσι, Δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν, Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος
 καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη
 ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ⁱ ἔργων ^j αὐτῆς.
 20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ
 21 πλείσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαὶ σοι, Cp. Lk.
 Χοραζὶν, οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι 10. 13.
 ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ
 22 καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
 23 ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. καὶ σύ,

^b add ἱματίοις ^c ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; A.S.M.

^d add γὰρ ^e om. ἀκούειν M. ^f παιδαρίοις ^g καὶ

προσφωνοῦσι τοῖς ἐταίροις αὐτῶν καὶ λέγουσιν, ^h add ὑμῖν

ⁱ τέκνων A.S.M.

Καπερναούμ, ἡ μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ἄδου
 ἡ καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενό-
 μεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, 24
 ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

Lk. 10. 21. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολογοῦ- 25
 μαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυσας
 ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπιού-
 ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. 26
 πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώ- 27
 σκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει,
 εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρὸς 28
 με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἄναπαύσω
 ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι 29
 πρῶτός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς
 ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου 30
 ἑλαφρόν ἐστιν.

Mk. 2. 23. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ 12
 Lk. 6. 1: τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνυσαν, καὶ ἤρξαντο
 cp. Deut. 23. 25 τίλλειν στάχυν καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον 2
 (24. 1). αὐτῷ, Ἰδοὺ, οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν

1 Sam. 21. 6. σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε 3
 6. Δαβὶδ, ὅτε ἔπείνασε,^m καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν 4
 εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως

Cr. Lev. 24. 9. ἔφαγενⁿ, οὓς οὐκ ἔξον ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ,
 εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι 5
 τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι,

Hos. 6 6 (7). καὶ ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ ὁ μείζων 6
 6. ἐστιν ὧδε. εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστίν, Ἔλεον θέλω καὶ οὐ 7
 7. θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ 8
 8. ἐστὶ ^p τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

^j ἡ ^k ὑψωθείσα, ^l καταβιβασθήσῃ· ^m ἐπείνασεν αὐτὸς
ⁿ ἔφαγον M. ^o μείζων ^p add καὶ

- 9 Καὶ μεταβὰς ἐκείθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. Mk. 3. 1,
 10 καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος ⁹⁻ χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν Lk. 6. 6.
 αὐτὸν λέγοντες, Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα
 11 κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται ἐξ
 ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο
 τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ;
 12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς
 13 σάββασιν καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινον
 τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθῃ ὑγιὴς ὡς
 14 ἡ ἄλλη. ¹ Ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον
 15 κατ' αὐτοῦ, ¹ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς
 ἀνεχώρησεν ἐκείθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ⁸⁻ πολλοί, καὶ
 16 ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας· καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ
 17 φανερόν αὐτὸν ποιήσωσιν· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
 18 Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ὁ παῖς μου, ὃν Isa. 42. 1.
 ἠρέτισα· ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου·
 θήσω τὸ Πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν
 19 ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει· οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν
 20 ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ· κάλαμον συντετριμμένον οὐ
 κατεάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς
 21 νίκος τὴν κρίσιν. καὶ ¹ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσι.
 22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· Lk. 11. 14.
 καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν ¹¹⁻ κωφὸν ¹²⁻ λαλεῖν καὶ
 23 βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, Μήτι
 24 οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον,
 Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ Cp. 9. 34,
 25 ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ¹³⁻ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν Mk. 3. 22.
 εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία μερισθείσα καθ' ἑαυτῆς ἐρη-
 μοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθείσα καθ' ἑαυτῆς οὐ

⁹ add ἦν τὴν ¹ οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ'
 αὐτοῦ ἐξελθόντες, ⁸ add ὄχλοι ¹ add ἐν ¹¹ add τυφ-
 λὸν καὶ ¹² add καὶ ¹³ add ὁ Ἰησοῦς

σταθήσεται· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' 26
 ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;
 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοῦλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν 27
 ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.
 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα 28
 ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἢ πῶς δύναται τις 29
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ
 διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῇσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει· ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, 30
 καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω 31
 ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται ὧς τοῖς
 ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσε-
 ται^z-^{||}. καὶ ὃς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, 32
 ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ
 Ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν
 τῷ μέλλοντι. ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν 33
 αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν
 αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.
 γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ 34
 ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα
 λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ^a-^{||} 35
 ἐκβάλλει^b-^{||} ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ
 θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα 36
 ἄργόν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ
 αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου 37
 δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Τότε ἀπεκρίθησαν^c αὐτῷ^{||} τινὲς τῶν γραμματέων καὶ 38
 Φαρισαίων λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
 ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ 39
 μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ,

^y add ὑμῖν M.^z add τοῖς ἀνθρώποις^a add τῆς καρδίας^b add τὰ^c om. αὐτῷ

- 40 εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου· ὥσπερ γὰρ ἦν Jonah 1. 17
 Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, (2. 1).
 οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς
 41 ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται
 ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινούσιν
 αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ,
 42 πλείον Ἰωνᾶ ὧδε. βασιλίσσα νύτου ἐγερθήσεται ἐν τῇ 1 Kings 10.
 κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι 2 Chr. 9. 1.
 ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶν-
 43 τος, καὶ ἰδοὺ, πλείον Σολομῶντος ὧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκά- Lk. 11. 24.
 θαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι'
 44 ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. τότε
 λέγει, Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ
 ἐλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα
 πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ.
 καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν
 πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.
 46 Ἔτι ^d—|| αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ, ἡ μήτηρ καὶ Mk. 3. 31,
 οἱ ἀδελφοὶ ^e—|| εἰστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. Lk. 8. 19.
 47 ^fεἶπε δέ τις αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου
 48 ἔξω ἐσθήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.|| ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου; καὶ τίνες
 49 εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς
 μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου·
 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
 οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.
 13 Ἐν ^g—|| τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας Mk. 4. 1,
 2 ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν Lk. 8. 4.
 ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς ^h—|| πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι·

^d add δὲ^e add αὐτοῦ^f om. ver. 47 M.^g add δὲ^h add τὸ

καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰστήκει. καὶ ἐλάλησεν 3
 αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων, Ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπεί-
 ρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσε 4
 παρὰ τὴν ὁδὸν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινά, καὶ κατέφαγεν αὐτά.
 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· 5
 καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ 6
 ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηρίνθη.
 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, 7
 καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν 8
 καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ
 τριάκοντα. ὁ ἔχων ὧτα ¹-|| ἀκούτω. 9

Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Διὰ τί ἐν παρα- 10
 βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Ὑμῖν 11
 δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν,
 ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ 12
 περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται
 ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι 13
 βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ
 συνιούσι. καὶ ἀναπληροῦται ¹-|| αὐτοῖς ἡ προφητεία 14
 Ἡσαΐου ἡ λέγουσα, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ
 βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ 15
 καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βάρεως ἤκουσαν, καὶ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφ-
 θαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ
 ἐπιστρέψωσι, καὶ ^κἴασωμαι¹ αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ 16
 ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὧτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει·
 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι 17
 ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ
 ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παρα- 18
 βολὴν τοῦ σπείροντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς 19
 βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρός, καὶ ἀρπάζει

¹ add ἀκούειν A.S.M.¹ add ἐπ'^κ ἴασωμαι

τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν
 20 ὁδὸν σπαρεῖς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν
 ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·
 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης
 δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται.
 22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον
 ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος ¹-|| καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ
 23 πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ
 ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον
 ἀκούων καὶ συνιών· ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὁ μὲν
 ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοιώθη
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ^mσπείραντι || καλὸν σπέρμα
 25 ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους
 ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ⁿἐπέσπειρε || ζιζάνια ἀνὰ μέσον
 26 τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ
 27 καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελθόντες
 δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ, Κύριε, οὐχὶ
 καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ^o-||
 28 ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν.
 οἱ δὲ δοῦλοι Παύτῳ λέγουσι ||, Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλ-
 29 λέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ ἄφησίν ||, Οὐ· μήποτε συλλέγοντες τὰ
 30 ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξά-
 νεσθαι ἀμφοτέρα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ
 θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια,
 καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν
 δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοία ἐστὶν Mk. 4. 30,
Lk. 13. 18.
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
 32 ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶ πάντων

¹ add τούτου ^m σπείροντι S. ⁿ ἔσπειρε ^o add τὰ
^p εἶπον αὐτῷ ^q ἔφη

τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μείζον τῶν λαχάνων ἐστί, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

Lk. 13. 20. Ἔσθ' ὅμοια ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Mk. 4. 33. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως

Ps. 78 (77). πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Τότε ἀφείς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνος ἐστὶν· οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὥς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουετω.

Ἔσθ' ὅμοια ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμ-

Cp. Dan.
12. 3.

ῥ οὐκ ὁ om. κόσμου M. ῥ add ὁ Ἰησοῦς ῥ φράσον
ῥ add αὐτοῖς ῥ add τοῦ ῥ add τούτου ῥ add ἀκούειν
A.S.M. ῥ Πάλιν ὁμοία

μένω ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυσσε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκείνον.

45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ
46 ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ἡ εὐρὼν δέ^h ἓνα πολύ-
τιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ
ἠγόρασεν αὐτόν.

47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βλη-
θείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ·
48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθί-
σαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω
49 ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύ-
σονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριοῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου
50 τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

51 ^{c-} Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, Naί ^{d-}.
52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς ^eτῇ
βασιλείᾳ^h τῶν οὐρανῶν ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ,
ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, ^{Mk. 6. 1:}
54 μετῆρεν ἐκεῖθεν· καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν ^{cp. Lk.}
αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς ^{4. 16.}
καὶ λέγειν, Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις;

55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ^{Cp. Joh. 6.}
λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ ^{42.} ^fἸωσήφ^h

56 καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι
57 πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; καὶ ἔσκαν-
δαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστι
προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ
58 αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν
ἀπιστίαν αὐτῶν.

^b ὃς εὐρὼν ^c add Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ^d add Κύριε
^e εἰς τὴν βασιλείαν ^f Ἰωσῆς

Mk. 6. 14,
Lk. 9. 7.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν 14
ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν 2
Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ Ἡρώδης 3
κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἐξέδωκε¹ καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ
διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ·
ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. 4
καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτείνειν ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς 5
προφήτην αὐτὸν εἶχον. ^h γενεσίῳ δὲ γενομένοις^h τοῦ 6
Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ,
καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ· ὅθεν μεθ' ὅρκου ὠμολόγησεν αὐτῇ 7
δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς 8
μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς, διὰ δὲ 9
τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ 10
πέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ 11
ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ·
καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ 12
αὐτοῦ ἦραν τὸ ἰπτῶμα¹, καὶ ἔθαψαν αὐτόν· καὶ ἐλθόντες
ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

Mk. 6. 30,
Lk. 9. 10,
Joh. 6. 1.

^k Ἀκούσας δὲ^k ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς 13
ἐρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολού-
θησαν αὐτῷ περὶ τὴν ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν 1-^h εἶδε 14
πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς^h, καὶ ἐθεράπευσε
τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὁψίας δὲ γενομένης προσῆλθον 15
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ 11-^h λέγοντες, Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ
ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες
εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς 16
εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς
φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε 17

^g ἐξέδωκεν αὐτὸν ^h γενεσίῳ δὲ ἀγομένων ⁱ σῶμα ^j αὐτό
^k Καὶ ἀκούσας ^l add ὁ Ἰησοῦς ^m αὐτοῖς (for αὐτοῖς?) S.
ⁿ add αὐτοῦ

- 18 ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε, Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε.
 19 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους,
 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
 βλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς
 20 μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ
 ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον
 21 τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσ-
 θίοντες ἦσαν ἄνδρες ὥσεί πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν
 καὶ παιδίων.
 22 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε ^{ο-||} τοὺς μαθητὰς ^{ρ-||} ἐμβῆναι εἰς ^{Mk. 6. 45.} τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ ^{Joh. 6. 16.}
 23 τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος
 κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν
 24 ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἦδη ἡμέσον τῆς θαλάσσης ἦν^{||}, βασανιζό-
 25 μενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. τετάρτῃ
 δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ^{τ' ἦλθε^{||}} πρὸς αὐτοὺς ^{ς-||}, περιπατῶν
 26 ἐπὶ ^{τὴν} θάλασσαν^{||}. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ
^{τῆς} θαλάσσης^{||} περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι
 27 Φάντασμα ἐστὶ· καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. εὐθέως δὲ
 ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Θαρσείτε· ἐγὼ εἰμι· μὴ
 28 φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε, Κύριε, εἰ σὺ
 29 εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν,
 Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν
 30 ἐπὶ τὰ ὕδατα, ^ν ἐλθεῖν^{||} πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν
 ἄνεμον ^{ς-||} ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε
 31 λέγων, Κύριε, σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν
 χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὁλιγόπιστε, εἰς τί
 32 ἐδίστασας; καὶ ^ν ἀναβάντων^{||} αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν

ο add ὁ Ἰησοῦς ρ add αὐτοῦ α σταδίου πολλοὺς ἀπὸ
 τῆς γῆς ἀπείχε M. τ ἀπῆλθε ς add ὁ Ἰησοῦς τ τῆς
 θαλάσσης υ τὴν θάλασσαν ν καὶ ἦλθε M. ς add ἰσχυρὸν
 A.S.M. ν ἐμβάντων

ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ^{z-} προσεκύνησαν αὐτῷ λέ- 33
γοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.

Mk. 6. 53. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ^aἐπὶ ^bτὴν γῆν ^bεἰς ^bΓεννησα- 34
ρέτ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου 35
ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν
αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα 36
μόνον ᾤψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι
ἦψαντο, διεσώθησαν.

Mk. 7. 1. Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ^{c-} ἀπὸ Ἱεροσολύμων ^dΦαρι- 15
σαῖοι καὶ γραμματεῖς ^b λέγοντες, Διατί οἱ μαθηταὶ σου παρα- 2
βαίνουνσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται
τὰς χεῖρας ^{e-} ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 3
αὐτοῖς, Διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ
διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς ^fεἶπε ^b, Τίμα τὸν πατέρα 4
Ex. 20. 12, Deut. 5. 16; Ex. 21. 17
(16). ^{g-} καὶ τὴν μητέρα· καί, Ὁ καταλογὼν πατέρα ἢ μητέρα
θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ὁς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ 5
τῇ μητρὶ, Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, ^{h-} οὐ μὴ 6
ⁱτιμήσει ^b τὸν πατέρα αὐτοῦ ^{k-}· καὶ ἠκυρώσατε ^lτὸν λόγον ^b
τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὑποκριταί, καλῶς 7

Isa. 29. 13. προεφῆτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων, ^m Ὁ λαὸς ^b οὗτος 8
ⁿ⁻ τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει
ἀπ' ἐμοῦ· μίτην δὲ σέβονται· με, διδάσκοντες διδασκαλίας 9
ἐντάλματα ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον 10
εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε καὶ συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς 11
τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ
τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. τότε προσελ- 12
θόντες οἱ μαθηταὶ ^{o-} εἶπον αὐτῷ, Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι

^z add ἐλθόντες

^a εἰς

^b om. εἰς

^c add οἱ

^d γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι

^e add αὐτῶν

^f ἐνετείλατο

λέγων ^g add σου

^h add καὶ

ⁱ τιμήσῃ

^k add ἡ

τὴν μητέρα αὐτοῦ A.S.M.

^l τὴν ἐντολὴν A.S.: τὸν νόμον M.

^m Ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς

ⁿ add τῷ στόματι αὐτῶν καὶ

^o add αὐτοῦ

- 13 ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, 14 ἐκρίζωθήσεται. ἄφετε αὐτοῖς· ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ P⁻· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Φράσον ἡμῖν τὴν παρα- 16 βολήν Q⁻. ὁ δὲ R⁻ εἶπεν, Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 ^Sοὐ¹ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν 18 κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κακέϊνα 19 κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνείαι, κλοπαί, 20 ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτά ἐστι τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν οὐ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. 21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Mk. 7. 24. 22 Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ, γυνὴ Χαναanaία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασε t⁻ λέγουσα, Ἐλέησόν με, 23 Κύριε, υἱὲ Δαβὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει 24 ὅπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ 25 εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλῶτα οἴκου Ἰσραὴλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα 26 προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκρι- 27 θεὶς εἶπεν, Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε, Naί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς 28 τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν Mk. 7. 31.

P add τυφλῶν

Q add αὐτήν

R add Ἰησοῦς

S οὕτω

t add αὐτῷ

τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ 30
προσηλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς,
τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς, καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν
αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας ^ααὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς·

Cp. Isa. 35. 5· ὥστε ^κτὸν ὄχλον ^βθαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, 31
κυλλοὺς ὑγιείς, ^γκαὶ ^βχωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς
βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ.

Mk. 8. 1. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε, 32
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ^ζἡμέραι ^ττρῆς προσ-
μένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολύσαι
αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ 33
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί ^α—, Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι
τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ λέγει αὐτοῖς 34
ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ, καὶ
ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ^βπαραγγείλας τῷ ὄχλῳ ^βἀναπεσεῖν ἐπὶ 35
τὴν γῆν ^οἔλαβε ^βτοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, ^ακαὶ ^β36
εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ^οἐδίδου ^βτοῖς μαθηταῖς ^ι—, οἱ δὲ
μαθηταὶ ^βτοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτά- 37
σθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυ-
ρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, 38
χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους 39
ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια ^βΜαγαδάν.

Mk. 8. 11. Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειρά- 16
ζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδείξαι

Cp. Lk. 12. 54· αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ^ιὉψίας γενομένης 2
λέγετε, Εὐδία· πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωῒ, Σήμερον 3
χειμῶν· πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. ^κ— τὸ μὲν
πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα

^α τοῦ Ἰησοῦ ^κ τοὺς ὄχλους ^γ om. καὶ ^ζ ἡμέρας
^α add αὐτοῦ ^β ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ^ο καὶ λαβὼν
^α om. καὶ ^ο ἔδωκε ^ι add αὐτοῦ ^ε τῷ ὄχλῳ
^β Μαγαδὰ ^ι om. Ὁψίας γενομένης—οὐ δύνασθε. M. ^κ add
ὑποκριταί,

- 4 τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.¹ γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον Cp. 12. 39,
Lk. 11. 29.
ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον
Ἰωῶ¹⁻⁷. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθε.
- 5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ ^{m-7} εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο Mk. 8. 14.
6 ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁρᾶτε καὶ
προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
7 οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ
8 ἐλάβομεν. γνούς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε ⁿ⁻⁷, Τί διαλογίζεσθε
9 ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ὄχετε¹; οὐπω νοεῖτε,
οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων,
10 καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν
11 τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε,
ὅτι οὐ περὶ ῤᾶρτων¹ εἶπον ἡμῖν; προσέχετε δὲ¹ ἀπὸ τῆς
12 ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν, ὅτι
οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων¹, ἀλλ' ἀπὸ
τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
- 13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλιππου Mk. 8. 27,
Lk. 9. 18.
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων, Τίνα ⁸⁻⁷ λέγουσιν οἱ
14 ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον, Οἱ μὲν
Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ Ἱερε-
15 μίαν, ἣ ἓνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με
16 λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε, Σὺ εἶ ὁ Cp. Joh. 6.
68.
17 Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ^tἀποκριθεὶς δὲ¹
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος εἶ, Σίμων Βὰρ Ἰωῶ¹, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν
18 τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ
ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
19 πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ^{u-7}δώσω σοὶ τὰς κλείς Cp. 18. 18,
Joh. 20. 23.
τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς,

¹ add τοῦ προφήτου^m add αὐτοῦⁿ add αὐτοῖς^o ἐλάβετε^p ἄρτου^q ὑμῖν προσέχειν^r τοῦ ἄρτου^s add με A.S.M.^t καὶ ἀποκριθεὶς^u add καὶ

ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὁ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ^{x-} ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ^{y-} ὁ Χριστός.

Mk. 8. 31,
Lk. 9. 22.

Ἀπὸ τότε ἤρξατο ^z ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς 21 αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσ- 22 λαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων, Ἰλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς 23 εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον αἶ ἐμῷ^a. ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις θέλει 24 ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν 25 ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν· τί γὰρ ^b ὠφέλη- 26 θήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι 27 ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. ἀμὴν 28 λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γέυσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Mk. 9. 2,
Lk. 9. 28;
cp. 2Pet.
1. 16.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον 17 καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν· καὶ μετεμορφώθη ἔμ- 2 προσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὥς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὥς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ, 3

* add αὐτοῦ y add Ἰησοῦς z Ἰησοῦς Χριστὸς M.
a μου εἶ b ὠφελεῖται

- ᾠφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες.
 4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, καλὸν ἐστὶν
 ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω^ε ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ
 5 μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ Ἡλίᾳ μίαν^δ. ἔτι αὐτοῦ λα-
 λούντος, ἰδοῦ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοῦ,
 φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
 6 ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἀκούσαντες
 οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν
 7 σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν,
 8 Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμούς
 αὐτῶν οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.
 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ^εἐκ¹ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο Mk. 9. 9.
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Μηδενὶ εἶπητε τὸ ὄραμα, ἕως οὗ ὁ
 10 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν,
 11 ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ^ε—^ε ἀποκριθεὶς εἶπεν
^ε—^ε, Ἡλίας μὲν ἔρχεται ^ε—^ε, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· Cp. Mal.
 12 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, 4. 5.
 ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 13 ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνήκαν οἱ μα-
 θηταί, ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.
 14 Καὶ ἐλθόντων ^ε—^ε πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ Mk. 9. 14,
 15 ἄνθρωπος γονυπετῶν ^ε αὐτὸν^ε καὶ λέγων, Κύριε, ἐλέησόν Lk. 9. 37.
 μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις
 16 γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ
 προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
 17 αὐτὸν θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, ὦ γενεὰ
 ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως
 18 πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ

^ε ποιήσωμεν ^δ μίαν Ἡλίᾳ ^ε ἀπὸ ^ε add Ἰησοῦς
^ε add αὐτοῖς ^ε add πρῶτον ^ε add αὐτῶν ^ε αὐτῷ

ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. τότε προσελ- 19
θόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον, Διατί ἡμεῖς
οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ὁ δὲ 1-^m λέγει^m αὐτοῖς, 20
Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν^m ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν
ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρείτε τῷ ὄρει τοῦτω,
Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνα-
τήσει ὑμῖν. ο-^m

Mk. 9. 30, P' Αναστρεφομένων^m δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐ- 22
Lk. 9. 43- τοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὲλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι
εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ 23
ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλνπήθησαμ σφόδρα.

Cp. Ex. 30. 13. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ 24
δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον, Ὁ διδάσκαλος
ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει, Ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν 25
εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων, Τί σοι
δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι
τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;
αἰπύνοντος δέ,^m Ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων,^m ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 26
Ἄραγε ἐλεύθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐ- 27
τούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν
ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐ-
ρήσεις στατήρα· ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Mk. 9. 33, Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ 18
Lk. 9. 46. λέγοντες, Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;
καὶ προσκαλεσάμενος 8-^m παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ 2
αὐτῶν, καὶ εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῇτε καὶ 3
γέννησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον 4

¹ add Ἰησοῦς ^m εἶπεν ⁿ ἀπιστίαν ^o add ver. 21 τοῦτο
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.
A.S.M. ^p Συστρεφομένων M. ^q λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος,
^r ἄλλοτρίων. ^s add ὁ Ἰησοῦς

- τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
 5 καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
 6 ἐμὲ δέχεται· ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων
 τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ
 μύλος ὀνικὸς ^t περὶ ^{||} τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ
 7 ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκαν- Cp.Lk. 17.
 δάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ ^{1.}
 8 τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. εἰ δὲ
 ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον ^u αὐτὸν ^{||}
 καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
^v κυλλὸν ἢ χωλόν ^{||}, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα
 9 βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου
 σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοι
 ἐστὶ μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
 10 ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ
 καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι
 οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρό-
 12 σωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ^x—^{||} τί ὑμῖν Cp.Lk. 15.
 δοκεῖ; ἐὰν γένηται τιμι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλα- ^{4.}
 νηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἐννενηκονταεννέα, ἐπὶ τὰ
 13 ὄρη πορευθεῖς, ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν
 αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ
 14 τοῖς ἐννενηκονταεννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ
 ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ^y ὑμῶν ^{||} τοῦ ἐν οὐρανοῖς,
 ἵνα ἀπόλῃται εἰς τῶν μικρῶν τούτων.
 15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ^z εἰς σέ ^{||} ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, ^a—^{||}
 ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ,
 16 ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε
 μετὰ σοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ Cp. Deut.
 19. 15.

^t ἐπὶ ^u αὐτὰ ^v χωλὸν ἢ κυλλόν ^x add ver. 11 ἦλθε
 γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός. Λ. S. M. ^y μου M.
^z om. εἰς σέ M. ^a add καὶ

τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ἔὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ 17
ἐκκλησίᾳ· ἔὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι
Cp. 16. 19, ὡς περ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἔὰν 18
Joh. 20. 23. δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα
ἔὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.
πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς 19
γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἔὰν αἰτήσωνται, γενήσεται
αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὐ γάρ εἰσι 20
δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ
αὐτῶν.

Cp. Lk. 17. Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ^β, Κύριε, ποσάκις 21
3· ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως
ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, 22
ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά. διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασι- 23
λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνᾶραι
λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί- 24
ρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. μὴ 25
ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ
πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα
ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δούλος προσεκύνει 26
αὐτῷ λέγων, Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι
ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου 27
ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ 28
ὁ δούλος ἐκείνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὥφειλεν
αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων,
'Απόδος ^c-|| ^dεἰ τι^δ ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος 29
αὐτοῦ ^e-|| παρεκάλει αὐτὸν λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί,
καὶ ^f-|| ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν 30
ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον.
ιδόντες θοῦν^g οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν 31

^b αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε ^c add μοι ^d ὅ τι ^e add εἰς
τοὺς πόδας αὐτοῦ ^f add πάντα ^g δὲ

σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα
 32 τὰ γενόμενα. τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ
 λέγει αὐτῷ, Δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκά
 33 σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σέ ἐλεῆσαι τὸν
 34 σύνδουλόν σου, ὥς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ
 κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ
 35 ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον ¹¹⁻. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ
 ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ
 αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν ¹⁻.

19 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, Mk. 10. 1.
 μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς
 2 Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι
 πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ^{k-} Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν Mk. 10. 2.
 καὶ λέγοντες ¹⁻, Εἰ ἔξεστιν ^{m-} ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα
 4 αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ¹¹⁻, Οὐκ
 ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ^o ποιήσας ¹¹ ἀπ' ἀρχῆς Ἄρσεν καὶ θήλυ Gen. 1. 27.
 5 ἐποίησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν, Ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄν- Gen. 2. 24.
 θρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται
 6 τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε
 οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν,
 7 ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ, Τί οὖν Μωσῆς Cp. Deut.
 ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; ^{24. 1 (3).}
 8 λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν
 ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν ἀπ' ἀρχῆς δὲ
 9 οὐ γέγονεν οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν Mk. 10. 11;
 γυναῖκα αὐτοῦ, ¹ εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, ^{cp. Mat.}
 10 μοιχᾶται ¹¹· ⁴ καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται ^{5. 32,} ^{Lk. 16. 18.}

¹¹ add αὐτῷ¹ add τὰ παραπτώματα αὐτῶν^k add οἱ

A.S.M.

¹ add αὐτῷ^m add ἀνθρώπῳ¹¹ add αὐτοῖς^o κτίσας M.¹ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιῇ αὐτήν μοιχευ-

θῆναι. M.

⁴ οὐκ. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. M.

γουςιν αὐτῷ οἱ μαθηταί ^κ-||, Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ
 ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ 11
 εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς
 δέδοται. εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς 12
 ἐγεννήθησαν οὕτω· καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν
 ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσαν
 ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν
 χωρεῖτω.

Mk. 10. 13,
 Lk. 18. 15.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ 13
 αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς.
 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ 14
 ἔλθειν πρὸς με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας ἐπορεύθη ἐκείθεν. 15

Mk. 10. 17,
 Lk. 18. 18.

Καὶ ἰδοὺ, εἰς προσελθὼν ^β αὐτῷ εἶπε ^γ, Διδάσκαλε ^δ-||, τί 16
 ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, 17
^υΤί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· ^ε εἰ δὲ
 θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει 18

Ex. 20. 12
^{sq}Deut. 5. 16
^{sq}Lev. 19. 18.

αὐτῷ, Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ
 μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν 19
 πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καί, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
 σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, Πάντα ταῦτα 20
 ἐφύλαξά μὴν ^κ-||· τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ 21
 θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ
 δὸς ^ν τοῖς ^ζ πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ
 δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον 22
 ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ.

Mk. 10. 23,
 Lk. 18. 24.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 23
 ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν

^κ add αὐτοῦ ^β εἶπεν αὐτῷ ^γ add ἀγαθὸς A S.M. ^υ Τί
 με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός· A.S.M.
^ε add ἐκ νεότητός μου ^ν om. τοῖς

- 24 οὐρανῶν. πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον
 διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
 25 λείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ²⁻
 ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;
 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο
 27 ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι. τότε
 ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν
 28 πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολου-
 θήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ Cr. 16. 27.
 ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνον δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ
 δώδεκα θρόνους κρίνοντας τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ.
 29 καὶ πᾶς ὃς ἀφήκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα,
 ἢ μητέρα, ^{a-} ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου,
^b ἑκατονταπλασίονα ^{||} λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονο-
 30 μήσει. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι
 20 πρῶτοι. ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ
 οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῷ μισθώσασθαι ἐργάτας
 2 εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν
 ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα
 3 αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους
 4 ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, κακείοις εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ
 ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν.
 5 οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐννάτην
 6 ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ^{c-} ἐξελ-
 θὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ^{d-}, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ᾧδε
 7 ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐ-
 δεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς
 8 εἰς τὸν ἀμπελῶνα ^{e-}. ὁψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος

² add αὐτοῦ ^a add ἢ γυναῖκα, A.S.M. ^b πολλαπλασίονα
 M. ^c add ὥραν ^d add ἀργούς ^e add καὶ ὃ ἐὰν ᾖ
 δίκαιον λήψεσθε

τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κάλεσον τοὺς ἐργάτας,
καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων
ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἑλθόντες οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν 9
ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ^fκαὶ ἑλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν 10
ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον.
λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες 11, 12
ὅτι Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν
αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ
τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν, Ἐταῖρε, οὐκ 13
ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὸν καὶ 14
ὑπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὥς καὶ σοί. ^g 15
οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ^h ἢ ὁ ὀφθαλμός
σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ 16
ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι ⁱ—".

Mk. 10. 32, Lk. 18. 31. Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς 17
δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, ^k καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ^l εἶπεν αὐτοῖς,
Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 18
παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρι-
νοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν 19
εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ^l ἐγερθήσεται ^l.

Mk. 10. 35. Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν νύων Ζεβεδαίου μετὰ 20
τῶν νύων αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν 21
οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἰς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἰς ἐξ ἐωνύμων
^m σου ^l, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, 22
Οὐκ οἴδατε τί αἰτείσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ
μέλλω πίνειν ⁿ—^l; λέγουσιν αὐτῷ, Δυνάμεθα. ^o—^l λέγει 23

^f ἑλθόντες δὲ ^g add ἡ ^h εἰ S. ⁱ add πολλοὶ γάρ
εἰσι κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί ^k ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ^l ἀνα-
στήσεται ^m om. σου ⁿ add καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ
βαπτίζομαι βαπτισθῆναι ^o add καὶ

αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε ^{p-} τὸ δὲ καθίσαι ἐκ
 δεξιῶν μου καὶ ἐξ ἐωνύμων ^{q-} οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ'
 24 οἷς ἡτοιμάσται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα
 25 ἡγανάκησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλε-
 σάμενος αὐτοὺς εἶπεν, Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν
 κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν
 26 αὐτῶν. οὐχ οὕτως ^{r-} ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ἐν
 27 ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ^s ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὅς ἐάν
 28 θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ^s ἔσται ὑμῶν δούλος· ὥσπερ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι,
 καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχῶ ἡκολούθησεν αὐτῷ ^{Mk. 10. 46,}
 30 ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ, δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν
 ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες,
 31 ^t Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς ^{||}, υἱὸς Δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν
 αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραζον λέγοντες,
 32 ^t Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς ^{||}, υἱὸς Δαβίδ. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς
 33 ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ εἶπε, Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν
 34 αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισ-
 θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως
 ἀνέβλεψαν ^{u-}, καὶ ἡκολούθησαν αὐτῷ.

21 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ ^{Mk. 11. 1,}
^z εἰς ^{||} τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο ^{Lk. 19. 29:}
 2 μαθητὰς λέγων αὐτοῖς, Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν
 ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ
 3 πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ ἐάν τις ὑμῖν
 εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος αὐτῶν χρειάν ἔχει· εὐθέως δὲ
 4 ἀποστελεῖ αὐτούς. τοῦτο δὲ ^{y-} γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ

^{cp. Joh.}
 12. 12.

^p add καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε
^q add μου ^r add δὲ ^s ἔστω ^t Ἐλέησον ἡμᾶς,
 Κύριε ^u add αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί ^x πρὸς ^y add
 ὄλον

- Cp. Isa. 62. ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, 5
 Zech. 9. 9. ¹¹ Ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται· σοι πραὺς καὶ ἐπιβεβηκὼς
 ἐπὶ ὄνον καὶ ² ἐπὶ ³ πῶλον νιὸν ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ 6
 οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς ⁴ συνέταξεν· αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν 7
 ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ⁵ ἐπεκάθισεν ⁶ ἐπάνω
 αὐτῶν. ὁ δὲ πλείστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια 8
 ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων,
 καὶ ἐστρώννουν ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες 9
 Cp. Ps. 118 ¹¹⁷ αὐτὸν ¹² καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες, Ὡσαννὰ
 sq. τῷ υἱῷ Δαβὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·
 Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς 10
 Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα, Τίς ἐστιν
 οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ¹³ ὁ προφήτης, 11
 Ἰησοῦς ¹⁴, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.
 Mk. 11. 15, Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν ¹⁵ τοῦ Θεοῦ ¹⁶, καὶ 12
 Lk. 19. 45: ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ,
 cp. Joh. 2. 14. καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε καὶ τὰς
 καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς, 13
 Cp. Isa. 56. Γέγραπται, Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς
 7, δὲ αὐτὸν ¹⁷ ποιεῖτε ¹⁸ σπήλαιον ληστῶν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ 14
 Jer. 7. 11. τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ¹⁹ αὐτοῦ
 ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας ²⁰ βουὸν ²¹ κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ
 λέγοντας, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ, ἠγανάκτησαν, καὶ εἶπον 16
 αὐτῷ, Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς,
 Ps. 8. 2. Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θη-
 λαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν 17
 ἐξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἡλίσθη ἐκεῖ.

² om. ἐπὶ⁴ προσέταξεν⁵ ἐπεκάθισαν A.⁶ om.

αὐτὸν

¹⁴ Ἰησοῦς ὁ προφήτης¹⁵ om. τοῦ Θεοῦ M.¹⁷ ἐποιήσατε²⁰ om. τοὺς

- 18, 19 Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπέειπεν. καὶ Mk. 11. 12.
 ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν
 εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι
 ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παρα-
 20 χρῆμα ἡ συκὴ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες,
 21 Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ
 διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ
 ὄρει τούτῳ εἴπητε, Ἀρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν,
 22 γενήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ,
 πιστεύοντες, λήψετε.
 23 Καὶ ἡ ἐλθόντος αὐτοῦ¹ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ δι- Mk. 11. 27.
Lk. 20. 1.
 δάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες,
 Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξου-
 24 σίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρω-
 τήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον ἔνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, καὶ γὰρ ὑμῖν ἐρῶ
 25 ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν
 ἦν; ἐξ οὐρανοῦ; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ'
 ἑαυτοῖς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν,
 26 Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀν-
 θρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν
 27 Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον,
 Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
 28 ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος
 εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε, Τέκνον,
 29 ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι¹—||. ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε.
 30 καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 31 εἶπεν, Ἐγὼ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθε. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε
 τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν¹—||, Ὁ πρῶτος. λέγει
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ

¹ ἐλθόντι αὐτῷ¹ add μου¹ add αὐτῷ

πόρνοι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε 32
γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύ-
σατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπίστευσαν αὐτῷ·
ὑμεῖς δὲ ἰδόντες ^κοὐδὲ ^{||} μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι
αὐτῷ.

Mk. 12. 1,
Lk. 20. 9;
cp. Isa.
5. 1.

Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε· ἄνθρωπος ¹⁻ ^{||} ἦν οἰκοδεσ- 33
πότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ πε-
ριέθηκε, καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον,
καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν 34
ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς
τοὺς γεωργοὺς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ· καὶ λαβόντες οἱ 35
γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέ-
κτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους 36
δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.
ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων, 37
Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν 38
υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀπο-
κτείνωμεν αὐτόν, καὶ ^μσχωμεν ^{||} τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ 39
λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν.
ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσῃ τοῖς 40
γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει 41
αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς,
οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς
αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς 42
γραφαῖς, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος
ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ
ἔστι θαυμαστή ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι 43
ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται
ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ^νκαὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν 44
λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει

Ps. 118
(117). 22
sq.

^κ οὐ ¹ add tis ^μ κατάσχωμεν ^ν om. καὶ ὁ πεσὼν
... λικμήσει αὐτόν. M.

45 αὐτόν.^{||} καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς
 46 παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζη-
 τούντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ
 οἱ εἰς^{||} προφήτην αὐτὸν εἶχον.

22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν Ὡς παραβολαῖς
 2 αὐτοῖς^{||} λέγων, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Cp. Lk. 14.
 3 βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε 16.
 τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γά-
 4 μους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους
 δούλους λέγων, Εἰπατε τοῖς κεκλημένοις, Ἰδοὺ, τὸ ἄριστόν
 μου ἡτοίμακα·¹ οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ
 5 πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες
 ἀπηλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ἔπιδ^{||} τὴν ἐμπορίαν
 6 αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὑβρίσαν
 7 καὶ ἀπέκτειναν. ὁ δὲ βασιλεὺς^{||} ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ
 στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν
 8 πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, Ὁ μὲν
 γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι·
 9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν
 10 εὑρήτε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι
 ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὑρον, πονη-
 11 ροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.
 12 ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει
 αὐτῷ, Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;
 13 ὁ δὲ ἐφिमώθη. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπε^{||} τοῖς διακόνοις,
 Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας^{u-||} ἐκβάλετε^x αὐτὸν^{||}
 εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
 14 βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ
 ἐκλεκτοί.

ο ὡς p αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς q ἡτοίμασα r εἰς

s ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς l εἶπεν ὁ βασιλεὺς u add ἄρατε

αὐτὸν καὶ x om. αὐτὸν

Mk. 12, 13,
Lk. 20, 20.

Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι σύμβούλιον ἔλαβον ὅπως 15
αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ 16
τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν ὧς λέγοντας^γ,
Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν
ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ
βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπέ οὖν ἡμῖν, τί σοι 17
δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι; ἢ οὐ; γνούς δὲ ὁ 18
Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε, Τί με πειράζετε, ὑποκριταί;
ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσή- 19
νεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη 20
καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε λέγει 21
αὐτοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ
τῷ Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν 22
ἀπῆλθον.

Mk. 12, 18,
Lk. 20, 27.

Cp. Deut.
25. 5.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, ^{z-} 23
λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέ- 24
γοντες, Διδάσκαλε, Μωσὴς εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων
τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ παρ' 25
ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε, καὶ
μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ. 26
ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ^{a-} ἡ γυνή. ἐν τῇ ^bἀνα- 27, 28
στάσει οὖν^{||} τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον
αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πλανᾶσθε, μὴ 29
εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ 30
ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
^{c-} ἐν οὐρανῷ εἰσι. περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, 31
Εἰς 3. 6. οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Ἐγὼ 32
εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;

^γ λέγοντες ^z add οἱ ^a add καὶ ^b οὖν ἀναστάσει
^c add τοῦ Θεοῦ A.S.M.

33 οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ^{d-} νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήρουντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδου- Mk. 12. 28:

35 καίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἐξ cp. Lk. 10. 25.

36 αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν ^{e-}, Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ

37 μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ^{f-} εἶπεν αὐτῷ, Ἀγαπήσεις Deut. 6. 5.

Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ

38 ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν ^gἡ

39 μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολὴ. δευτέρα δὲ ὁμοία ^h αὕτη,

40 Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς Lev. 19. 18.

δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος ⁱκρέμαται καὶ οἱ προφῆται^{||}.

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Mk. 12. 35,

42 Ἰησοῦς λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός Lk. 20. 41.

43 ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, Τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν

44 Δαβὶδ ἐν Πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, Εἶπεν ὁ Ps. 110 (109). 1.

Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς

45 ἐχθρούς σου ὑποκάτω^{||} τῶν ποδῶν σου; εἰ οὖν Δαβὶδ

46 καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο

αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς

ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

23 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς Cp. Lk. 11.

2 αὐτοῦ λέγων, Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμ- 39 sqq.; also Mk. 12. 38

3 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν ἔπωσιν ὑμῖν sqq., Lk. 20. 46

^{k-}||, ^lποιήσατε καὶ τηρεῖτε^{||}. κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ sqq.

4 ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι. δεσμεύουσι ^mδὲ^{||}

φορτία βαρέα ⁿκαὶ δυσβάστακτα^{||}, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς

ὥμους τῶν ἀνθρώπων· ^oαὐτοὶ δὲ τῷ^{||} δακτύλῳ αὐτῶν οὐ

5 θέλουσι κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι

^d add Θεὸς ^e add καὶ λέγων ^f add Ἰησοῦς ^g πρώτη
καὶ μεγάλη A.S.M. ^h αὐτῇ A.S.M. ⁱ καὶ οἱ προφῆται κρέ-

μανται ^j ὑποπόδιον ^k add τηρεῖν ^l τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε

^m γὰρ ⁿ om. καὶ δυσβάστακτα M. ^o τῷ δὲ

πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι ^p γὰρ ^q τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα ^{q-}, φι- 6
 λοῦσι ^r δὲ ^s τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἄσπασμους 7
 ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ^s ῥαββί^{||}.
 ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ ^t διδάσκα- 8
 λος^{||} ^{u-}. πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. καὶ πατέρα μὴ 9
 καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν,
 ὁ ^v οὐράνιος^{||}. μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν 10
 ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν 11
 διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσῃ ἐαυτόν, ταπεινωθήσεται· καὶ 12
 ὅστις ταπεινώσῃ ἐαυτόν, ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ ^x δὲ ^y ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι 13
 κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων·
 ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε
 εἰσελθεῖν. ^{y-}||

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περι- 15
 ἀγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον,
 καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλοτέρον ὑμῶν.

Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες, ^o Ὃς ἂν ὁμόση ἐν 16
 τῷ ναῷ, οὐδὲν ἐστίν· ὃς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ,
 ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστίν; ὁ χρυσός; 17
 ἢ ὁ ναὸς ὁ ^z ἁγιάσας^{||} τὸν χρυσόν; καί, ^o Ὃς ἔαν ὁμόση ἐν 18
 τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἐστίν· ὃς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δώρῳ
 τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. ^{a-}|| τυφλοί· τί γὰρ μείζων; τὸ 19
 δῶρον; ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν 20

^p δὲ ^q add τῶν ἱματίων αὐτῶν ^r τε ^s ῥαββί, ῥαββί
^t καθηγητής ^u add ὁ Χριστός ^v ἐν τοῖς οὐρανοῖς
^x om. δὲ S. ^y add ver. 14 οὐαὶ (δὲ S.) ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
 Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χρηρῶν, καὶ
 προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψετε περισσότε-
 ρον κρῖμα. A S.M.: transp. vv. 13, 14 S. ^z ἁγιάζων ^a add
 μωροὶ καὶ

ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
 21 ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν
 22 τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν
 τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀπο-
 δεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ
 ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον
 καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἡ δὲ ἔδει ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφεῖ-
 24 ναι^β. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ
 κἀμήλον καταπίνοντες.

25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθα-
 ρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ
 26 γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθά-
 ρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα
 γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ^γ καθαρόν.

27 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρο-
 μοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται
 ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκα-
 28 θαρσίας. οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώ-
 ποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

29 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκο-
 δομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
 30 τῶν δικαίων, καὶ λέγετε, Εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων
 ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.
 31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων
 32 τοὺς προφήτας. καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων
 33 ὑμῶν. ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς
 34 κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς

Cp. Lk. 11.
 49.

ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφούς καὶ γραμματεῖς· ἅ— ἐξ αὐτῶν
 ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν·

^β om. δὲ

^γ ἀφιέναι

^δ αὐτῶν

^ε add καὶ

- ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς 35
 Cp.Gen. 4. γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἐβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος
 2 Chron. 8. Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ
 24. 27. καὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα 36
 ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.
- Cp.Lk. 13. Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας 37
 34. καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις
 ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει
 ὄρνις τὰ νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελή-
 σατε. ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος[†]. λέγω 38, 39
- Cp.Ps. 118 γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε, Εὐλογη-
 (117). 26. μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.
- Mk. 13. 1, Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἔαπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο[‡]· καὶ 24
 Lk. 21. 5. προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς
 τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ ἡ-^{||} ἀποκριθεὶς^{||} εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε 2
 πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ
 λίθον, ὃς οὐ ἰ-^{||} καταλυθήσεται. καθημένου· δὲ αὐτοῦ ἐπὶ 3
 τοῦ ὄρους τῶν ἔλαιων προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ'
 ἰδίαν λέγοντες, Εἰπέ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ
 σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;
 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Βλέπετε, μὴ τις ὑμᾶς 4
 πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου 5
 λέγοντες, Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.
 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε, 6
 μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ κ-^{||} γενέσθαι· ἀλλ' οὐπω ἐστὶ τὸ
 τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ 7
 βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ ^{1-||} καὶ σεισμοὶ κατὰ τό-
 πους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. τότε παραδώσουσιν 8, 9
 ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισού-
 μενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ τότε 10

[†] om. ἔρημος M. [‡] ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ^h add Ἰησοῦς
ⁱ om. ἀποκριθεὶς ^j add μὴ ^k add πάντα ^l add καὶ λοιμοὶ

σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ
 11 μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερ-
 12 θήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλοὺς· καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι
 13 τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ὁ δὲ ὑπο-
 14 μένας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο
 τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρ-
 τύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

15 Ὅταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρηνώσεως τὸ ῥηθὲν Mk. 13, 14,
 διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὁ ἀνα- I.k. 21, 20:
 16 γινώσκων νοεῖτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ cp.Dan.
 17 τὰ ὄρη· ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἄραι ^mτὰ ^l ἐκ
 18 τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω
 19 ἄραι ⁿτὸ ἱμάτιον ^l αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
 20 καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσέυχεσθε
 δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ ^o— ^l σαββάτῳ·
 21 ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, ὅα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς
 22 κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολο-
 βώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκείναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ
 23 τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκείναι. τότε ἐάν Cp.I.k. 17.
 24 τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε· 23 sqq.
 25 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ
 δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ
 25, 26 δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν. ἐὰν
 οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, Ἰδοὺ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἐξέλθητε·
 27 Ἰδοὺ, ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ γὰρ ἡ
 ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν,
 28 οὕτως ἔσται ^p— ^l ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου
^q— ^l ἐὰν ^h τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ αἰετοί.

29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος Mk. 13, 24
 σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ sqq.: cp.
 οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν I.k. 21.
 25 sqq.

^m τιⁿ τὰ ἱμάτια^o add ἐν^p add καὶ^q add γὰρ

οὐρανῶν σαλευθήσονται· καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ 30
 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι
 Cp. 16. 27, αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-
 6. 64, μενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης
 Dan. 7. 13, πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος 31
 ἠ φωνῆς¹ μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ
 τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.
 Mk. 13. 28, Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ᾗδῃ ὁ 32
 Lk. 21. 29, κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη, γινώ-
 σκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε πάντα 33
 ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἔστιν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω 34
 ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα
 γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι 35
 Cp. Acts 1. μου οὐ μὴ παρελθῶσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ 36
 7. 8-|| ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, ¹οὐδὲ
 Cp. Lk. 17. ὁ υἱός,¹ εἰ μὴ ὁ πατὴρ ¹¹-|| μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ 37
 26 sqq. Νῶε, οὕτως ἔσται ¹¹-|| ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
 ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ^xἐκείναις¹¹ ταῖς πρὸ τοῦ 38
 κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐγκα-
 Cp. Gen. 7. μίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ 39
 13. οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἥλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἤρεν ἅπαντας,
 οὕτως ἔσται ¹¹-|| ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε 40
 δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ¹¹-|| εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ¹¹-|| εἷς
 ἀφίεται· δύο ἀλήθουσιν ἐν τῷ ^zμύλῳ¹¹· μία παραλαμβάνεται, 41
 καὶ μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ^zἡμέρα¹¹ 42
 ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκείνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾗδει 43
 ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν
 ἂν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο 44
 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ

^r om. φωνῆς M. ^s add τῆς ^t om. οὐδὲ ὁ υἱός, A.S.M.
¹¹ add μου ^v add καὶ ^x om. ἐκείναις ^y add ὁ
^z μύλωνι ⁿ ὥρα

45 ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ Cp. Lk. 12. 42.
φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ^{b—} ἐπὶ τῆς οἰκετείας^{||}

46 αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; μακάριος

ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα

47 οὕτως· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν

48 αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἔαν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος

49 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου ^{d—}, καὶ ἄρξῃται

τύπτειν τοὺς συνδούλους ^e αὐτοῦ^{||}, ^f ἐσθίῃ^{||} δὲ καὶ ^g πίνη^{||}

50 μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν

51 ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσεται·

ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

25 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρ-

θένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς

2 ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν ^h μωραί^{||},

3 καὶ ^{i—} πέντε ^j φρόνιμοι^{||}. ^k αἱ γὰρ^{||} μωραί, λαβοῦσαι τὰς

4 λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρό-

νιμοὶ ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμ-

5 πάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν

6 πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν,

7 Ἰδοὺ, ὁ νυμφίος^{1—}· ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε

ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκείναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς

8 λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον,

Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέν-

9 νυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε

^m οὐ μὴ^{||} ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε ^{n—} μᾶλλον πρὸς

10 τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ

αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλ-

θον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.

^b add αὐτοῦ ^c θεραπείας ^d add ἐλθεῖν ^e om. αὐτοῦ

^f ἐσθίειν ^g πίνειν ^h φρόνιμοι ⁱ add αἱ ^j μωραὶ

^k αἵτινες ^l add ἔρχεται ^m οὐκ ⁿ add δὲ

ὑστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε, 11
 κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἄμην λέγω 12
 ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν 13
 ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν 0-".

Cp. Lk. 19.
 12 sqq.

"Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δοῦ- 14
 λους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν 15
 ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν
 ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἠἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεὶς¹ ὁ τὰ 16
 πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα
 πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν 9-¹ ἄλλα 17
 δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυξε² τὴν γῆν³, καὶ ἀπέκρυψε 18
 τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται 19
 ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον.
 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν 20
 ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων, Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέ-
 δωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα 8-¹. ἔφη τ-¹ 21
 αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα
 ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα 11-¹ εἶπε, 22
 Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα
 ἐκέρδησα 8-¹. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ 23
 καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ 24
 ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπε, Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς
 εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν
 οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαν- 25
 τόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος 26
 αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι θερίζω
 ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν 27

⁰ add ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται

εὐθέως. πορευθεὶς δὲ ¹ add καὶ αὐτὸς

ἐν αὐτοῖς ² add δὲ ³ add λαβὼν

¹ ἀπεδήμησεν

² ἐν τῇ γῇ ³ add

καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσου- 44
 ται ^{a-} καὶ αὐτοὶ λέγοντες, Κύριε, πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα,
 ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ
 οὐ διηκονήσαμεν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων, 45
 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν
 ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι 46
 εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Mk. 14. 1, Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους 26
 Lk. 22. 1, τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο 2
 ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδο-
 ται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς ^{b-} 3
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως
 τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν 4
 κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον δέ, Μὴ ἐν τῇ 5
 ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

Mk. 14. 3, Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ 6
 Joh. 12. 3; λεπροῦ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλᾶβαστρον μύρου ἔχουσα 7
 cp. 1.k. βαρυτίμου, καὶ κατέχεεν ἐπὶ ^c τῆς κεφαλῆς ^d αὐτοῦ ἀνακει-
 7. 37. μένον. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ^{a-} ἠγανάκτησαν λέγοντες, 8
 Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο ^{e-} ^dπραθῆναι 9
 πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 10
 αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν
 εἰργάσατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' 11
 ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ 12
 μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με
 ἐποίησεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον 13
 τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη
 εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Mk. 14. 10, Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας 14
 Lk. 22. 3; Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, 15
 cp. Joh. 13. 2.

^a add αὐτῷ ^b add καὶ οἱ γραμματεῖς ^c τὴν κεφαλὴν
^d add αὐτοῦ ^e add τὸ μύρον

- καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα
 16 ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε ἐξήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ. Cp. 27. 3,
Zech. 11.
12.
- 17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Mk. 14. 12,
Lk. 22. 7.
 Ἰησοῦ λέγοντες [†]—, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν
- 18 τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν
 δεῖνα, καὶ εἶπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ὁ καιρὸς μου
 ἐγγύς [‡] ἐστι· πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
- 19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ
 20 ἠτοίμασαν τὸ πάσχα. ὁψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν
 21 δώδεκα ^h μαθητῶν· καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν λέγω Mk. 14. 18,
Lk. 22. 21,
Joh. 13. 21.
- 22 ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα
 ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ⁱεἷς ἕκαστος, Μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε;
- 23 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ^jτὴν χεῖρα ἐν
 24 τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ
 ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν
- 25 αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος. ἀποκριθεὶς δὲ
 Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν εἶπε, Μήτι ἐγὼ εἰμι, ῥαββί;
- 26 λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς Mk. 14. 22,
Lk. 22. 19,
1 Cor. 11.
^k— ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ἰδὼς τοῖς μαθηταῖς
- 27 εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λα- 23; cp.
Joh. 6.
51.
 βῶν ^m— ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων,
- 28 Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς Cp. Ex. 24.
8.
ⁿ— διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν
- 29 ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου
 τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν
 αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.
- 30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Mk. 14. 26.
- 31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθή- Mk. 14. 27.

[†] add αὐτῷ ^g ἐστίν S. ^h om. μαθητῶν A.S.M. ⁱ ἕκαστος
 αὐτῶν ^j ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα ^k add τὸν ^l ἐδίδου τοῖς
 μαθηταῖς καὶ ^m add τὸ A.S.M. ⁿ add καινῆς A.S.M.

- Cp. Zech. 13. 7. σεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης.
- Cp. 28. 7. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 32 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Εἰ ὁ—^ο πάντες σκανδαλι- 33
- Mk. 14. 30; cp. Lk. 22. 34, Joh. 13. 38. σθῆσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη 34 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτί, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, 35 Κἂν δέ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
- Mk. 14. 32, Lk. 22. 39, Joh. 18. 1. Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον 36 Γεθσημανῇ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Ὁ αὐτοῦ^ο, Καθίσате αὐτοῦ, ἕως οὐ ἀπελθὼν ἡ ἐκεῖ προσεύξωμαι^α. καὶ παραλαβὼν 37 τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ 38 μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.
- Cp. Joh. 12. 27, Heb. 5. 7. καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευ- 39 χόμενος καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὗρίσκει αὐτοὺς 40 καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, 41 ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο 42 λέγων, Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο ἡ—^ο παρελθεῖν ὁ—^ο, εἰ μὴ αὐτὸ πῖω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἔλθων 43 ἔτι πάλιν εὗρεν αὐτοὺς^α καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς αὐτοὺς ἡ πάλιν ἀπελθὼν^α 44 προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν ἡ πάλιν^α. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς ὁ—^ο, καὶ λέγει αὐτοῖς, 45

^ο add καὶ ^π om. αὐτοῦ ^α προσεύξωμαι ἐκεῖ ^τ add
τὸ ποτήριον ^β add ἀπ' ἐμοῦ ^τ εὗρίσκει αὐτοὺς πάλιν
^α ἀπελθὼν πάλιν ^χ om. πάλιν ^γ add αὐτοῦ

- Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.
46 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.
47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα Mk. 14. 43,
ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων Lk. 22. 47,
48 ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παρα- Joh. 18. 3.
διδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω,
49 αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ
50 Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἐταῖρε, ^zἐφ' ὃ πάρει.¹ τότε προσελ-
θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν
51 αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ
52 ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς·
πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.
53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ^a—|| παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου,
καὶ παραστήσει μοι ^b ἄρτι || πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας
54 ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ
55 γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς
ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν
με; καθ' ἡμέραν ^c ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων¹, καὶ
56 οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν
αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες
αὐτὸν ἔφυγον.
57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν Mk. 14. 53,
τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνή- Lk. 22. 54;
58 χθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως cp. Joh.
τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ 18. 12, 24.
59 τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ^d—|| καὶ τὸ

^z ἐφ' ᾧ πάρει; ^a add ἄρτι ^b om. ἄρτι ^c πρὸς ὑμᾶς
ἐκαθεζόμεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ ^d add καὶ οἱ πρεσβύτεροι

συνέδριον ὅλον ἐξήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥπως αὐτὸν θανατώσωσι· καὶ οὐχ ^εεὖρον ^ιπολλῶν προσ- 60 ἐλθόντων ψευδομαρτύρων." ὕστερον δὲ προσελθόντες

Cp. Joh. 2. δύο 8-¹ εἶπον, Οὗτος ἔφη, Δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν 61 ¹⁹ τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν.

καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί 62 οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοὺς ἐσιώπα. καὶ 63 ^h-¹¹ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς

Mk. 14. 62, τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς, Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω 64

Lk. 22. 69: ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ

cp. Mat. 16. 27, δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ

Dan. 7. 13. οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων 65

Mk. 14. 64. ὅτι Ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν ⁱ-¹¹. τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀπο- 66

Cp. Joh. 10. 33, κριθέντες εἶπον, Ἐνοχος θανάτου ἐστί. τότε ἐνέπτυσαν εἰς 67

19. 7, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν

Lk. 24. 16. λέγοντες, Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ· τίς ἐστὶν ὁ παῖσας 68 σε;

Mk. 14. 66. Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν 69

Lk. 22. 55: αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ

cp. Joh. 18. 17, Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων, Οὐκ 70

25. οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν 71

αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου ὅτι Οὐκ 72

οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες 73

εἶπον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ

λαλιά σου δηλὸν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο ^kκαταθεματίζειν¹¹ 74

καὶ ὁμνυεῖν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ

^ε εὖρον· καὶ ^ι ψευδομαρτύρων προσελθόντων οὐχ εὖρον.

^e add ψευδομάρτυρες ^h add ἀποκριθεὶς ⁱ add αὐτοῦ

^k καταναθεματίζειν

75 ἐφώνησε. καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος ¹—^{||} ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

27 Πρωτῆς δὲ γενομένης συμβουλίου ἐλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε ^{Mk. 15. 1 : cp. Lk. 22. 66.} 2 θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν ^{Lk. 23. 1, Joh. 18. 28} ^m—^{||} Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ⁿἔστρεψε / τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχι- ^{Cr. 26. 15}

4 ερεῦσι καὶ ^o—^{||} πρεσβυτέροις λέγων, Ἥμαρτον παραδούς

5 αἷμα ^pἁθῶνⁿ. οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὅφει. καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ^qεἰς τὸν ναόνⁿ, ἀνεχώρησε· καὶ ὑπελθὼν

6 ἀπήγατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον, Οὐκ ^{Cr. Acts 1. 18.} ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.

7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ

8 κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος

9 Ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν

διὰ ^rἸερεμίουⁿ τοῦ προφήτου λέγοντος, Καὶ ἔλαβον τὰ τριά- ^{Cr. Zech. 11. 13.} κοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο

10 ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ^sἔδωκανⁿ αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ^{Mk. 15. 2, Lk. 23. 3, Joh. 18. 33.}

12 Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, Σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ ^t—^{||} πρεσβυτέρων

13 οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ ἀκούεις

14 πόσα σοῦ καταμάρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς

15 οὐδὲ ἐν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ ^{Mk. 15. 6, Joh. 18. 39 : cp. Lk. 23. 18.} ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν

¹ add αὐτῷ^m add αὐτὸν Ποντίῳⁿ ἀπέστρεψε^o add τοῖς^p δίκαιον M.^q ἐν τῷ ναῷ^r Ἰερεμίου S.^s ἔδωκα M.^t add τῶν

ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βα- 16
 ραββᾶν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, 17
 τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν; ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγό-
 μενον Χριστόν; ἥδει γὰρ ὅτι διὰ φθόρον παρέδωκαν αὐτόν. 18
 καθημένον δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν 19
 ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
 πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ 20
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτή-
 σωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκρι- 21
 θείς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο
 ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ 22
 Πιλάτος, τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
 λέγουσι ^u—^v πάντες, Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ^v—^w ἔφη, τί γὰρ 23
 κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες, Σταυρω-
 θήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον 24
 θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι
 τοῦ ὄχλου λέγων, Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ^x τοῦ δικαίου^u
 τούτου· ὑμεῖς ὅψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε, Τὸ 25
 αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν 26
 αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέ-
 δωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Mk. 15. 16, Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν 27
 Joh. 19. 2, Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὄλην τὴν
 σπεῖραν. καὶ Ἰεκδύσαντες^u αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα 28
 κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν 29
 ἐπὶ ^z τῆς κεφαλῆς^u αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ^a ἐν τῇ δεξιᾷ^u αὐτοῦ·
 καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέ-
 γοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες 30
 εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, 31

^u add αὐτῷ^v ἐνδύσαντες M.^v add ἡγεμῶν^z τὴν κεφαλὴν^x om. τοῦ δικαίου M.^a ἐπὶ τὴν δεξιάν

καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

- 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι ^{Mk. 15. 21,}
Σίμωνα· τούτον ἡγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. ^{Lk. 23. 26 :}
33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃς ἐστι λεγό- ^{cp. Joh.}
34 μενος Κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ^{19. 17.} ^b οἶνον ^c μετὰ χολῆς ^{Cr. Ps. 69}
35 μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες ^{(68). 21.}
δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βύλλοντες κλῆ- ^{Cr. Ps. 22}
36, 37 ρον· ^c—^d καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ^{(21). 18.}
ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην,
38 Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε ^{Cr. Isa. 53.}
σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ ^{12.}
39 εὐωνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν ^{Cr. Ps. 22}
40 κινουῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Ὁ καταλύων ^{(21). 7.}
τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· ^{Cr. 26. 61,}
41 εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατὰβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως ^{Joh. 2. 19.}
^d—^e καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ
42 πρεσβυτέρων ἔλεγον, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται
^e σῶσαι. ^f—^g βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστί· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ
43 σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἕπ' αὐτόν^h. πέποιθεν ἐπὶ τὸν ^{Cr. Ps. 22}
Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ ὅτι ^{(21). 8.}
44 Θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταί οἱ συσταυρωθέντες ^{Mk. 15. 32 :}
αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτῷ. ^{cp. Lk.}
45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ^{23. 39.}
46 ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς ^{Mk. 15. 33,}
φωνῇ μεγάλῃ λέγων, Ἥλί, Ἥλί, λαμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ^{Lk. 23. 44.}
47 ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; τινὲς δὲ τῶν ^{Ps. 22 (21).}
ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι ^{1.} ^h Ἥλιανⁱ φωνεῖ οὗτος.
48 καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας ^{Cr. Joh.}
^b ὄξος ^c add ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου, ^{19. 29,}
Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ^{Ps. 69 (68).}
ἔβαλον κλῆρον. ^d add δὲ ^e σῶσαι; M. ^f add εἰ ^g αὐτῷ ^{21.}
^h Ἥλιαν S.

τε ὄξους καὶ περιθεῖς καλὰ μῶ, ἐπότιζεν αὐτόν· οἱ δὲ λοιποὶ 49
ἔλεγον, Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας σώσων αὐτόν. i-¹

ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. 50
καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ 51
ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν,
καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῳχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμη- 52
μένων ἀγίων ἠγέρθη, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ 53
τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανί-
σθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ 54
τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γενόμενα,
ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.
ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, 55
Cp. Lk. 8. αἰτνες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦ-
σαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ 56
Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

Mk. 15. 42, Ὁψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ 57
Lk. 23. 50, Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ
Joh. 19. 38. Ἰησοῦ· οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ 58
Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι ἰ- καὶ 59
λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρῇ,
καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν 60
τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου
ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, 61
καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθη- 62
σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες, 63
Cp. 16. 21, Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ
17. 23, τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν 64
20. 19. τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ κ-¹ κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, Ἠγέρθη ἀπὸ

ⁱ add ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ
ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα. M. ^j add τὸ σῶμα ^k add νυκτὸς

τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.
 65 ἔφη ¹⁻ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἔχετε κουστωδιά· ὑπάγετε,
 66 ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο
 τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

28 Ὅψē δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, <sup>Mk. 16, 1,
Lk. 24, 1:
cp. Joh.
20, 1.</sup>
 ἦλθε Μαρία ἡ Μαгдаληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν
 2 τάφον. καὶ ἰδού, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ
 Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ^m καὶ ⁿ προσελθὼν ἀπεκύλισε
 3 τὸν λίθον ⁿ⁻, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα
 αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσπερ χιών.
 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ
 5 ἐγένοντο ὥσπερ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς
 γυναιξί, Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν
 6 ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς <sup>Cr. 12, 40,
16, 21,
17, 23,
20, 19.</sup>
 7 εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος ¹. καὶ
 ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη
 ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδού, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ^{Cr. 26, 32.}
 8 ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδού, εἶπον ὑμῖν. καὶ Ῥάπελθούσαι ¹
 ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου, μετὰ φόβον καὶ χαρᾶς μεγάλης,
 9 ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ^{a-} καὶ ἰδού, ὁ
 Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων, Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθού-
 σαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.
 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγεί-
 λατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
 κακεῖ με ὄψονται.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες
 εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενό-
 12 μενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιον
 13 τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες,

¹ add δὲ ^m om. καὶ ⁿ add ἀπὸ τῆς θύρας ^o om.
 ὁ Κύριος M. ^p ἐξελεθούσαι ^a add ὡς δὲ ἐπορεύοντο
 ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,

Εἶπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν
 ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, 14
 ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ 15
 δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ
 διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς
 σήμερον.

Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς 16
 τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν 17
 προσεκύνησαν ¹⁻· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς 18
 ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ
 Mk. 16. 15. καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, 19
 Cp. Joh. 3. 5. βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
 καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα 20
 ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας
 τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ²⁻—

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ^aυἱοῦ τοῦ Θεοῦ^{||}. 1
 Mal. 3. 1, Isa. 40. 3. ^bΚαθὼς^{||} γέγραπται ἐν ^cτῷ Ἡσαΐα τῷ προφῆτῃ^{||}, Ἰδοὺ, 2
 ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς
 κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ^d—^{||}· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, 3
 Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους
 Mat. 3. 1, I. k. 3. 3, Joh. 1. 6. αὐτοῦ· ἐγένετο Ἰωάννης ^oὁ^{||} βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ 4
 κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ 5

^r add αὐτῷ ^s add ἀμήν. ^a om. υἱοῦ τοῦ Θεοῦ M. ^b Ὡς
^c τοῖς προφῆταις A.S.M. ^d add ἔμπροσθέν σου ^e om. ὁ

- ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται ^fπάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο^{||} ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
- 6 ἦν δὲ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι
- 7 ἄγριον. καὶ ἐκήρυσσε λέγων, Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ^{Mat. 3. 11, Lk. 3. 15, Joh. 1. 19.} ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
- 8 ὑποδημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ ^g— ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
- 9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ ^{Mat. 3. 13, Lk. 3. 21; cp. Joh. 1. 32.} Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν
- 10 Ἰορδάνην. καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ^hἐκ^{||} τοῦ ὕδατος εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ Πνεῦμα ⁱὥς^{||} περιστερὰν κατα-
- 11 βαῖνον ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ^kσοὶ^{||} εὐδόκησα.
- 12 Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. ^{Mat. 4. 1, Lk. 4. 1.}
- 13 καὶ ἦν ^l— ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.
- 14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς ^{Mat. 4. 12.}
- 15 τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον ^m— τοῦ Θεοῦ, καὶ λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
- 16 ⁿΚαὶ παράγων^{||} παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε ^{Mat. 4. 18, Lk. 5. 1.} Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν^o τοῦ Σίμωνος^{||} ῥάμφιβάλ-
- 17 λοντας^{||} ἐν τῇ θαλάσῃ· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι
- 18 ἀλιεῖς ἀνθρώπων. καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ^q— ἤκο-
- 19 λούθησαν αὐτῷ. καὶ προβάς ^r— ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν

^f καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ^g add μὲν ^h ἀπὸ ⁱ ὥσεί
^k ᾧ ^l add ἐκεῖ ^m add τῆς βασιλείας ⁿ Περιπατῶν δὲ
^o αὐτοῦ ^p βάλλοντας ἀμφίβληστρον ^q add αὐτῶν
^r add ἐκεῖθεν

τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς
ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν 20
αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ
πλοίῳ, μετὰ τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Lk. 4. 31. Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναοὺμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάβ- 21
Cp. Mat. 7. 27. βασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε. καὶ ἐξεπλήσ- 22
σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς
ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. καὶ εὐθὺς ἦν ἐν 23
τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ
ἀνέκραξε λέγων, ἰτί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; 24
ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.
καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε 25
ἐξ αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ 26
ᾠφωνῆσαν· φωνὴ μεγάλη, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἐθαμβή- 27
θησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς· λέγοντας, Τί
ἐστι τοῦτο; ὅτι διδαχὴ καινὴ· ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς
πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν 28
περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Mat. 8. 14, Lk. 4. 38. Καὶ εὐθέως, ἐκ τῆς συναγωγῆς ἔξελθόντες, ἦλθον εἰς 29
τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.
ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρεσσοῦσα· καὶ εὐθέως 30
λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς· καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν 31
κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός
c-//, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Mat. 8. 16, Lk. 4. 40. Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν 32
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. καὶ ἡ 33
πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσε 34
πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ

^b om. εὐθὺς ^t Ἐα, τί ^u κράξαν ^x αὐτοὺς S.
^v τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ^z add ὅτι ^a om. πανταχοῦ
^b ἐξελθὼν, ἦλθεν M. ^c add εὐθέως

ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτόν d—¹¹.

35 Καὶ πρῶτ¹ ἔννυχ² λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Lk. 4. 42.

36 ἔρημον τόπον, κακεῖ προσήύχετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτόν ὁ

37 Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἶβον αὐτόν, καὶ³ λέγουσιν

38 αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσί σε. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἔγωμεν

εἰς ἄλλαχοῦ⁴ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κακεῖ κηρύξω·

39 εἰς τοῦτο γὰρ ἡἐξῆλθον⁵. καὶ ἡἦλθε⁶ κηρύσσω⁷ καὶ εἰς τὰς

συναγωγὰς⁸ αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια

ἐκβάλλον.

40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτόν, ¹καὶ Mat. 8. 2,
γονυπετῶν αὐτόν,² καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς, δύνασαι Lk. 5. 12.

41 με καθαρίσαι. ³καὶ⁴ σπλαγχνισθεῖς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα,

42 ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ ⁵n—⁶

43 εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ

44 ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ,

Ἵρα, μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ Cp. Lev.
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε 14. 2sqq.

45 Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσ-

σειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν

δύνασθαι φανερώς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις

τόποις ἦν· καὶ ἦρχοντο πρὸς αὐτόν ὁ πάντοθεν⁷.

2 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν⁸ εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν 9—¹⁰ Mat. 9. 1,
2 ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ ¹¹x—¹² συνήχθησαν πολλοί, Lk. 5. 17.

ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει

3 αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται ¹³σφέροντες πρὸς αὐτόν παρα-

4 λυτικὸν¹⁴ αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι ¹⁵t προσ-

^d add Χριστὸν εἶναι M.

^e ἔννυχον

^f εὐρόντες αὐτόν

^ε om. ἄλλαχοῦ

^h ἐξελήλυθα

ⁱ ἦν

^k ἐν ταῖς συναγω-

γαῖς

¹ om. καὶ γονυπετῶν αὐτόν, M.

^m ὁ δὲ Ἰησοῦς

ⁿ add εἰπόντος αὐτοῦ

^o πανταχόθεν

^p πάλιν εἰσῆλθεν

^q add καὶ ^r add εὐθέως

^s πρὸς αὐτόν παραλυτικὸν φέροντες

^t προσενέγκαι M.

εγγίσαι¹¹ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην
 ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ
 παραλυτικὸς κατέκειτο. ¹²καὶ ἰδὼν¹² ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν 5
 αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφέωνταί¹³ σου¹³ αἱ
 ἁμαρτίαι 7—¹⁴. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθή- 6
 μενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Τί οὗτος 7
 οὕτω ¹⁵λαλεῖ; βλασφημεῖ¹⁵ τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας,
 εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι 8
 αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, ¹⁶λέγει¹⁶ αὐτοῖς, Τί
 ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐ- 9
 κοπώτερον; εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφέωνταί¹⁷ σου¹⁷ αἱ
 ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι, καὶ ἄρῃ σου τὸν κράββατον,
 καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ 10
 ἀνθρώπου ¹⁸ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι¹⁸ ἁμαρτίας (λέγει τῷ παρα-
 λυτικῷ), Σοὶ λέγω, ἔγειραι, ¹⁹ἄρῃ¹⁹ τὸν κράββατόν σου, 11
 καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἠγέρθη ²⁰ε—²⁰, καὶ ²¹εὐθὺς²¹ 12
 ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἐξίστα-
 σθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι Οὐδέποτε
 οὕτως εἶδομεν.

Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος 13
 Mat. 9, 9, ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδε 14
 Lk. 5, 27. Λευὶτὸν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελῶνιον, καὶ
 λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.
 καὶ ἐγένετο 8—²² κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ 15
 πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ²³ἠκολούθουν²³
 αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς ²⁴ἰτῶν²⁴ Φαρισαίων²⁴, ἰδόντες ἵδτι 16
 ἐσθίει²⁵ μετὰ τῶν ²⁶ἁμαρτωλῶν²⁶ καὶ τελωνῶν²⁶, ἔλεγον τοῖς

¹¹ ἰδὼν δὲ ¹² σοι ¹³ add σου ¹⁴ λαλεῖ βλασφημίας;
¹⁵ εἶπεν ¹⁶ σοι ¹⁷ ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ¹⁸ add καὶ ¹⁹ add
 εὐθέως ²⁰ om. εὐθὺς ²¹ add ἐν τῷ ²² ἠκολούθησαν ²³ καὶ
 οἱ Φαρισαῖοι A.S.M. ²⁴ αὐτὸν ἐσθίοντα ²⁵ τελωνῶν καὶ
 ἁμαρτωλῶν

- μαθηταῖς αὐτοῦ ¹ ὅτι Μετὰ ¹¹ τῶν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν
 17 ἐσθίει ^m καὶ πίνει. ¹¹ καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς,
 Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·
 οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς ⁿ⁻¹¹.
 18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ ^o Φαρισαῖοι ¹¹ νηστεύ- Mat. 9. 14,
 οντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διατί οἱ μαθηταὶ Lk. 5. 33.
 Ἰωάννου καὶ οἱ ^p μαθηταὶ ¹¹ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ
 19 δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ'
 αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν
 20 νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἔλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν
 ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν
 21 ^q ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ¹¹. ^{r-11} οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου
 ἐπιρράπτει ἐπὶ ^s ἱμάτιον παλαιόν ¹¹. εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα
^t ἀπ' ¹¹ αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα
 22 γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·
 εἰ δὲ μή, ^u ῥήξει ¹¹ ὁ οἶνος ^{x-11} τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος
^y ἀπόλλυται ¹¹ καὶ οἱ ἀσκοί ^{z-11}. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς
 καινοὺς ^{a-11}.
 23 Καὶ ἐγένετο ^b αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διαπορεύεσθαι ¹¹ διὰ Mat. 12. 1,
 τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν Lk. 6. 1: cp.
 24 τίλλοντες τοὺς στάχυν. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Deut. 23.
 25 Ἰδε, τί ποιῶσι ^{c-11} τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι; καὶ ^{d-11} 25(24.1).
 ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε, τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε I Sam. 21.
 26 χρεῖαν ἔσχε καὶ ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς 6.
 εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ^{e-11} ἀρχιερέως,
 καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι Cp. Lev.
 24. 9.
- ¹ Τί ὅτι μετὰ ^m καὶ πίνει; A.S.: om. καὶ πίνει M. ¹¹ add
 εἰς μετάνοιαν ^o τῶν Φαρισαίων ^p om. μαθηταὶ ^q ἐκείναις
 ταῖς ἡμέραις ^r add καὶ ^s ἱματίῳ παλαιῷ ^t om. ἀπ'
^u ῥήσσει ^x add ὁ νέος ^y ἐκχεῖται, ^z add ἀπολλοῦνται
^a add βλητέον ^b παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν
^c add ἐν ^d add αὐτὸς ^e add τοῦ A.S.M.

φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον 27 ἐγένετο, ¹ καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός 28 ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

Mat. 12. 9, I.k. 6. 6. Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος 3 ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς 2 σάββασι θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ 3 λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ 3τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν¹, "Εγείραι εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, "Εξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθο- 4 ποιῆσαι; ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀποκτείνειαι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλ- 5 λυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, "Εκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀπο- Cr. 12. 13. κατεστίθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ^{h-11}. καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι 6 εὐθέως μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.

Cr. Mat. 4. 25. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ¹μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησε¹¹ πρὸς 7 τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησαν ^{k-11}. καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, 8 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ 1-1 περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ^mἀκούοντες¹¹ ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα 9 πλοῦριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα 10 αὐτοῦ ἄψωνται, ὅσοι εἶχον μαστίγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ 11 ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα 12 αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερόν ποιήσωσι.

Lk. 6. 12. Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ᾗθελεν 13

¹ om. καὶ ² ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα ^h add ὑγιᾶς
ὡς ἡ ἄλλη ⁱ ἀνεχώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ^k add
αὐτῷ ¹ add οἱ ^m ἀκούσαντες

- 14 αὐτός· καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησε δώδεκα, ⁿ—
 ἵνα ᾧσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν,
 15, 16 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ^o—^{||} ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· ^p—^{||} καὶ Cp. Mat.
 17 ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον· καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ ^{10. 2,} Joh. i. 42.
 Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπ-
 18 ἔθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ βροντῆς· καὶ
 Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον,
 καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον,
 19 καὶ Σίμωνα τὸν ὁ Καναναῖονⁿ, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ
 παρέδωκεν αὐτόν.
 20 Καὶ ἔρχεται ^{||} εἰς οἶκον. καὶ συνέρχεται πάλιν ^o ^{||} ὁ ὄχλος,
 21 ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ^t μηδὲ ^{||} ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκού-
 σαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ
 22 ὅτι Ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα- Cp. Mat.
 βάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι Ἐν τῷ ἄρχοντι ^{9. 34,}
 23 τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος ^{12. 24,}
 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς
 24 Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ,
 25 οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ'
 ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ ^u δυνήσεται ^{||} σταθῆναι ἢ οἰκία ἐκείνη·
 26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ^x ἐμερίσθη^{||}, οὐ
 27 δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. ^y ἀλλ' ^{||} οὐ δύναται
 οὐδεὶς ^z εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ
 διαρπάσαι, ^{||} ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ, καὶ τότε τὴν
 28 οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθή-
 σεται ^a τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα^{||}, καὶ ^b αἱ^{||}
 29 βλασφημίαι ^c ὅσα ^{||} ἂν βλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ

ⁿ add οὗς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, M. ^o add θεραπεύειν
 τὰς νόσους καὶ ^p add καὶ ἐποίησε τοὺς δώδεκα· M. ^q Κα-
 νανίτην ^r ἔρχονται ^s om. ὁ ^t μήτε ^u δύναται
^x μεμερίσται ^y om. ἀλλ' ^z τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰς-
 ελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσαι. ⁿ τὰ ἁμαρτήματα τοῖς
 υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ^b om. αἱ ^c ὅσας

εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ^α ἁμαρτήματος ^β. ὅτι ἔλεγον, Πνεῦμα ³⁰ ἀκάθαρτον ἔχει.

Mat. 12. 46, ^ε Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ^ι, καὶ ³¹ ἔξω ἐστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν. καὶ ³² ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν. ^ι καὶ λέγουσιν ^β αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου ἔξω ζητοῦσί σε. καὶ ³³ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει ^β, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου ^ι καὶ ^β οἱ ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος ^ι τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ· καθη- ³⁴ μένους λέγει, Ἰδε, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅς γὰρ ³⁵ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή ^κ-^β καὶ μήτηρ ἐστί.

Mat. 13. 1, Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ⁴ ¹ συνάγεται ^ι πρὸς αὐτὸν ὄχλος ^ι πλείστος ^β, ὥστε αὐτὸν ^ι εἰς πλοῖον ἐμβάντα ^ι καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ^ο ἦσαν ^β. καὶ ἐδίδασκεν ² αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, Ἀκούετε· ἰδοὺ, ἐξηλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι· καὶ ^{3, 4} ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπесε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινά ^γ-^β, καὶ κατέφαγεν αὐτό. ^α καὶ ἄλλο ⁵ ἔπесεν ἐπὶ τὸ πετρώδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ^ι καὶ ὅτε ⁶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ^β ἐκανματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπесεν εἰς τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν ⁷ αἱ ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε. καὶ ⁸ ἄλλα ^β ἔπесεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν· καὶ ἐδίδου καρπὸν ⁸ ἀναβαίνοντα καὶ ^ι αὐξανόμενα ^β, καὶ ἔφερεν ^ι εἰς ^β τριάκοντα,

^α κρίσεως ^ε Ἐρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ^ι εἶπον δὲ ^β ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων ^ι ἡ ^ι κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτόν ^κ add μου ¹ συνήχθη ^ι πολ- ^ι λός ^ι ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον ^ο ἦν ^ι add τοῦ οὐρανοῦ ^α ἄλλο δὲ ^ι ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ^β ἄλλο ^ι αὐξάνοντα ^ι ἐν

- 9 καὶ ^uεἰς^{ll} ἑξήκοντα, καὶ ^uεἰς^{ll} ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν ^x—^l, ^y Ὅς
 ἔχει^{ll} ὧτα ἀκούειν ἀκούέτω.
- 10 ^zΚαὶ ὅτε^{ll} ἐγένετο καταμόνας, ^aἠρώτων^{ll} αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν
 11 σὺν τοῖς δώδεκα ^bτὰς παραβολὰς^{ll}. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμῖν
^cτὸ μυστήριον δέδοται^{ll} τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ
 12 τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται· ἵνα βλέποντες ^{cp. Isa. 6.}
 βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ ^{9.}
 13 συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς ^d—^{ll}. καὶ
 λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς
 14 πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; ὁ σπείρων τὸν λόγον
 15 σπείρει. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται
 ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ
 16 αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ^eεἰς αὐτούς^{ll}. καὶ οὗτοί
 εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ, ὅταν ἀκού-
 17 σωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, καὶ
 οὐκ ἔχουσι ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἴτα
 γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθέως σκανδα-
 18 λίζονται. καὶ ^fἄλλοι^{ll} εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι·
 19 οὗτοί εἰσιν^{ll} οἱ τὸν λόγον ^hἀκούσαντες^{ll}, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ
 αἰῶνος ⁱ—^{ll} καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ
 ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρ-
 20 πος γίνεται. καὶ ^jἐκείνοί^{ll} εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
 σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον καὶ παραδέχονται,
 καὶ καρποφοροῦσιν ^kἐν^{ll} τριάκοντα, καὶ ^kἐν^{ll} ἑξήκοντα, καὶ
^kἐν^{ll} ἑκατόν.
- 21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν ^{Lk. 8. 16:}
 μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν ^{cp. Mat.}
 22 ^lτεθῇ^{ll}; οὐ γάρ ἐστὶ τι κρυπτόν, ^mἐὰν μὴ ἵνα^{ll} φανερωθῇ. ^{5. 15,}
^{Lk. 11. 33.}

^u ἐν ^x add αὐτοῖς ^y Ὅ ἔχων ^z Ὅτε δὲ ^a ἠρώ-
 τησαν ^b τὴν παραβολὴν ^c δέδοται γινῶναι τὸ μυστήριον
^d add τὰ ἀμαρτήματα ^e ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ^f οὗτοί
^g om. οὗτοί εἰσιν Α. ^h ἀκούοντες ⁱ add τούτου ^j οὗτοί
^k ἐν ^l ἐπιτεθῇ ^m ὁ ἐὰν μὴ

οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερόν ἔλθῃ. εἴ τις 23
 ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Βλέπετε τί 24
 Cp. Mat. ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ
 Lk. 7. 2, 38. προστεθήσεται ὑμῖν ¹¹⁻. ὃς γὰρ ὁ ἔχει¹¹, δοθήσεται αὐτῷ· 25
 καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθηθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὥς ¹¹⁻ 26
 ἄνθρωπος βάλη τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ 27
 ἐγείρῃται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ καὶ
 μηκύνῃται ὥς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτῃ ¹¹⁻ ἡ γῆ καρπο- 28
 φορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἴτα στάχυν, εἴτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ
 στάχυϊ. ὅταν δὲ παραθῶ ὁ ἄρπός, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ 29
 δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

Mat. 13. 31, Καὶ ἔλεγε, ¹ Πῶς¹¹ ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; 30
 Lk. 13. 18, ἢ ἐν ⁸ τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν¹¹; ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὅς, 31
 ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, ¹ μικρότερον ὄν¹¹ πάντων τῶν
 σπερμάτων ¹¹⁻ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, 32
 καὶ γίνεται ^x μείζον πάντων τῶν λαχάνων¹¹, καὶ ποιεῖ κλάδους
 μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Mat. 13. 34. Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν 33
 λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ 34
 ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ^γ ἰδίοις μαθηταῖς¹¹ ἐπέλυνε
 πάντα.

Mat. 8. 23, Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, 35
 Lk. 8. 22. Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παρα- 36
 λαμβάνουσιν αὐτὸν ὥς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ ἄλλα ²⁻
^a πλοῖα¹¹ ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου μεγάλῃ, 37
^b καὶ τὰ¹¹ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ^c ἤδη γεμί-

ⁿ add τοῖς ἀκούουσιν ^o ἂν ἔχῃ ^p add ἐὰν ^q add γὰρ
^r Τίνι ^s ποῖα παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτὴν ^t μικρό-
 τερος ^u add ἐστὶ ^x πάντων τῶν λαχάνων μείζων ^y μαθη-
 ταῖς αὐτοῦ ^z add δὲ ^a πλοιάρια ^b τὰ δὲ ^c αὐτὸ
 ἤδη γεμίζεσθαι

38 ζεσθαι τὸ πλοῖον^α. καὶ ^δ αὐτὸς ἦν ἐν^β τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ ^ε ἐγείρουσιν^γ αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;
 39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο
 40 γαλήνῃ μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοὶ ^δ ἐστε; οὐπω^δ
 41 ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

5 Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν ^ε Γερασηνῶν^ε. καὶ ^η ἐξελθόντος αὐτοῦ^ε ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύ-
 3 ματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς ^ι μνήμασι^ε.
 4 καὶ ^ζ οὐδὲ ἀλίσει οὐκέτι^ε οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι, διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεισι δεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφῆθαι· καὶ
 5 οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι· καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέ-
 6 ρας ἐν τοῖς ^κ μνήμασι^ε καὶ ἐν τοῖς ^λ ὄρεσιν^ε ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ^μ καὶ ἰδὼν^ε τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ
 7 μακρόθεν ἔδραμε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράζας φωνῇ μεγάλη ^ν λέγει^ε, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ
 8 ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, Ἐξελθε, τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.
 9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί σοι ὄνομα; καὶ ^ο λέγει αὐτῷ^ε, Λεγεὼν
 10 ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά,
 11 ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς
 12 ^ρ τῷ ὄρει^ε ἀγέλῃ χοίρων μεγάλη βοσκομένη. καὶ παρεκά-
 λεσαν αὐτόν ^α—^ε λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους,

Mat. 8. 28,
Lk. 8. 26

^α ἦν αὐτὸς ἐπὶ ^ε διεγείρουσιν ^δ ἐστε οὕτω; πῶς οὐκ
^β Γαδαρηνῶν ^η ἐξελθόντι αὐτῷ ^ι μνημείοις ^ζ οὔτε
ἀλύσειςιν ^κ ὄρεσι ^λ μνήμασιν ^μ ἰδὼν δὲ ^ν εἶπε
^ο ἀπεκρίθη λέγων ^ρ τὰ ὄρη ^α add πάντες οἱ δαίμονες

ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ¹⁻ καὶ 13
ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς
χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
θάλασσαν ⁸⁻ ὥς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ.
¹ καὶ οἱ ¹¹ βόσκοντες ¹¹ αὐτοὺς ¹¹ ἔφυγον, καὶ ¹¹ ἀπήγγειλαν ¹¹ εἰς 14
τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. καὶ ὤλθον ¹¹ ἰδεῖν τί ἐστὶ τὸ
γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν 15
δαιμονιζόμενον καθήμενον ¹¹ ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,
τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγί- 16
σαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ
περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν 17
ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. καὶ ¹¹ ἐμβαίνοντος ¹¹ αὐτοῦ εἰς τὸ 18
πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς, ἵνα ἦ μετ' αὐτοῦ.
¹¹ καὶ ¹¹ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὑπαγε εἰς τὸν 19
οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ¹¹ ἀπάγγειλον ¹¹ αὐτοῖς ὅσα
σοι ὁ Κύριος ¹¹ ἀπεποίηκε ¹¹, καὶ ἠλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ 20
ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Καὶ διαπεράσας τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ 21
πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν παρὰ τὴν
Mat. 9. 18, θάλασσαν. καὶ ¹¹ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνό- 22
Lk. 8. 41. ματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,
καὶ ¹¹ παρακαλεῖ ¹¹ αὐτὸν πολλὰ, λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου 23
ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ¹¹ ὥστε ¹¹
σωθῇ καὶ ¹¹ ζήσῃ ¹¹. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει 24
αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέλιβον αὐτόν.

Cp. Lev. Καὶ γυνὴ ¹¹ οὕσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα, καὶ 25, 26
15. 25. πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ
παρ' ἐαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον

¹ add εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ⁸ add ἦσαν δὲ ¹ οἱ δὲ ¹¹ τοὺς
χοίρους ¹¹ ἀνήγγειλαν ¹¹ ἐξῆλθον ¹¹ add καὶ ¹¹ ἐμ-
βάντος ¹¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς ¹¹ ἀνάγγειλον ¹¹ ἐποίησε ¹¹ add
ἰδοῦ, ¹¹ παρεκάλει ¹¹ ὅπως ¹¹ ζήσεται ¹¹ add τις

27 εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα ἰτὰ" περὶ τοῦ Ἰησοῦ,
 ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν, ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.
 28 ἔλεγε γὰρ ὅτι ^k Ἐὰν ἄψωμαι κὰν τῶν ἱματίων αὐτοῦ", σωθή-
 29 σομαι. καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ
 30 ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μᾶστιγος. καὶ εὐθέως
 ὁ Ἰησοῦς, ἐπιγινούς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελ-
 θοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε, Τίς μου ἤψατο τῶν
 31 ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις τὸν
 32 ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, Τίς μου ἤψατο; καὶ
 33 περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα
 καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὁ γέγονεν ^l- αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέ-
 34 πεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτῇ, Θυγάτερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην,
 καὶ ἴσθι ὑγιὲς ἀπὸ τῆς μᾶστιγός σου.
 35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου
 λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν
 36 διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς ^m παρακούσας" τὸν λόγον λαλού-
 μενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε.
 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα ⁿ μετ' αὐτοῦ" συνακολουθήσαι, εἰ μὴ
 Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.
 38 καὶ ὁ ἔρχονται" εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ
 39 θόρυβον, ^p καὶ" κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. καὶ εἰσ-
 ελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον
 40 οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, ^q αὐτὸς"
 δὲ ἐκβαλὼν ^r πάντας" παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου
 καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου
 41 ἦν τὸ παιδίον ^s-". καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου
 λέγει αὐτῇ, Ταλιθά, κουμι· ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον Τὸ
 42 κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον

^j om. τὰ^k Κὰν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἄψωμαι^l add ἐπ'^m εὐθέως ἀκούσαςⁿ αὐτῷ^o ἔρχεται^p om. καὶ S.^q ὁ^r ἅπαντας^s add ἀνακείμενον

καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα, καὶ ἐξέστησαν ^{εὐθὺς} ἐκστάσει μεγάλῃ, καὶ διεστέιλαιτο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μηδεὶς 43 γνῶ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

Mat. 13, 54: Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ^{ἔρχεται} εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· 6
cp. Lk. 4, 16. καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ γενομένου 2
σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ ^{πολλοὶ} ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἢ σοφία ἢ δοθεῖσα ^{τούτῳ} καὶ αἱ ^{δυνάμεις} τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ^{γινόμεναι}; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ 3 υἱὸς Μαρίας ^{καὶ ἀδελφὸς} Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ^{καὶ ἔλεγεν} αὐτοῖς ὁ 4 Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν ^{αὐτοῦ}, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἡδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις 5 ἄρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπενυσε. καὶ ἐθαύμαζε διὰ 6 τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγε τὰς κόμας κύκλῳ διδάσκων.

Mat. 10, 1, I. k. 9, 1. Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀπο- 7
στελλεῖν δύο δύο· καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων· καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μηδὲν αἴρωσιν 8 εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ ^{ἄρτον}, μὴ ^{πήραν}, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν· ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ μὴ 9 ^{ἐνδύσασθε} δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὅπου ἂν 10 εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. καὶ ^{ὅς} ἂν τόπος μὴ δέξηται ^{ὑμᾶς}, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, 11 ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 8- ^{καὶ ἐξεληθόντες} 12

^t om. εὐθὺς ^u ἦλθεν ^x οἱ πολλοὶ M. ^y αὐτῷ, ὅτι καὶ
^z γίνονται ^a ἀδελφὸς δὲ ^b ἔλεγε δὲ ^c om. αὐτοῦ
^d πήραν, μὴ ἄρτον ^e ἐνδύσασθαι A. ^f ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται
^g add ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

- 13 ^h ἐκήρυξαν^h ἵνα μετανοήσωσι· καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἡλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον. Cp. Jas. 5.
14.
- 14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἑρώδης, φανερόν γὰρ ἐγένετο <sup>Mat. 14. 1,
Lk. 9. 7.</sup> τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ⁱ ἔλεγενⁱ ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ^k ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν^k, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις
- 15 ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ^{1d} ἔλεγον^{1d} ὅτι Ἡλίας ἐστίν. ἄλλοι δὲ
- 16 ἔλεγον ὅτι ^m Προφῆτης^m, ὡς εἰς τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ ὁ Ἑρώδης ⁿ ἔλεγενⁿ, Ὁν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην,
- 17 οὗτος ^o—^h ἡγέρθη ^p—^h. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἑρώδης ἀποστείλας Cp. Lk. 3.
19,
Joh. 3. 24. ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐν ^q φυλακῇ^q, διὰ
- 18 αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἑρώδῃ ὅτι Οὐκ
- 19 ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἑρωδιάς ἐνέειχεν αὐτῷ, καὶ ἠθέλεν αὐτὸν ἀποκτείνειν· καὶ οὐκ ἠδύνατο·
- 20 ὁ γὰρ Ἑρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ
- 21 πολλὰ ^r ἠπόρει^r, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουε. καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἑρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ^s ἐποίησε^s τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις
- 22 τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς ^t αὐτῆς^t τῆς Ἑρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ^u ἤρρεσε^u τῷ Ἑρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, ^x ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε^x τῷ κορασίῳ, Αἰτήσόν
- 23 με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί. καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι Ὁ ἐὰν με αἰτήσῃς, δώσω σοί, ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου.
- 24 ^y Καὶ^y ἐξελθούσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς, Τί ^z αἰτήσωμαι^z; ἡ
- 25 δὲ εἶπε, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ ^a βαπτίζοντος^a. καὶ εἰσελθούσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾗτήσατο λέγουσα, Θέλω ἵνα ^b ἐξαυτῆς δῶς μοι^b ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν

^h ἐκήρυσσον ⁱ ἔλεγον M. ^k ἐκ νεκρῶν ἡγέρθη ¹ om.
δὲ ^m Προφῆτης ἐστίν, ἡ ⁿ εἶπεν ὅτι ^o add ἐστιν·
αὐτὸς ^p add ἐκ νεκρῶν ^q add τῇ ^r ἐποίει A.S.M.
^s ἐποίει ^t αὐτοῦ M. ^u καὶ ἀρεσάσης ^x εἶπεν ὁ βασιλεὺς
^y ἡ δὲ ^z αἰτήσομαι ^a βαπτιστοῦ ^b μοι δῶς ἐξαυτῆς

Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς 26
διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς ^cἀνακειμένους" οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν
ἀθετῆσαι. καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα 27
ἐπέταξεν ^dἐνεγκαι" τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ^eκαὶ" ἀπελθὼν ἀπεκε-
φάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤμεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ 28
ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ· καὶ τὸ κοράσιον
ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ 29
αὐτοῦ ἦλθον, καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ
ἐν ^f-' μνημείῳ.

Lk. 9. 10. Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἀπήγ- 30
γειλαν αὐτῷ πάντα, ^g-" ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
καὶ ^hλέγει" αὐτοῖς, Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον 31
τόπον, καὶ ⁱἀναπαύσασθε" ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι
Mat. 14. 13, καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν ἠυκαίρουν. καὶ 32
Lk. 9. 10, ἀπῆλθον ^kἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον" κατ' ἰδίαν. καὶ 33
Joh. 6. 1, εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας ^l-", καὶ ἐπέγνωσαν ^m-" πολλοί,
καὶ πεξῆ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ
προῆλθον αὐτοὺς ⁿ-". καὶ ἐξελθὼν εἶδε ^o-' πολὺν ὄχλον, καὶ 34
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς", ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα
ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἦδη ὥρας 35
πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἠέλεον" ὅτι Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἦδη ὥρα πολλή·
ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς 36
καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ^rτί φάγωσιν." ὁ δὲ ἀπο- 37
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν
αὐτῷ, Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους,
καὶ ^sδώσομεν" αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Πόσους 38

^c συνανακειμένους ^d ἐνεχθῆναι ^e ὁ δὲ ^f add τῷ S.
^g add καὶ ^h εἶπεν ⁱ ἀναπαύεσθε ^k εἰς ἔρημον τόπον
τῷ πλοίῳ ^l add οἱ ὄχλοι ^m add αὐτὸν ⁿ add καὶ
συνῆλθον πρὸς αὐτόν ^o add ὁ Ἰησοῦς ^p αὐτοῖς ^q λέ-
γουσιν ^r ἄρτους· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν. ^s δώμεν

ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε, ^{t—} ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσι,
 39 Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ^u ἀνακλιθῆναι"
 40 πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ
 ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
 41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
 βλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς
 ἄρτους· καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ^{x—} ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς·
 42 καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ
 43 ἔχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν ^y κλάσματα, δώδεκα κοφίνων πλη-
 44 ρώματα", καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς
 ἄρτους ^{z—} πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ ^{Mat. 14. 22,}
 πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως ^{Joh. 6. 16.}
 46 αὐτὸς ^a ἀπολύει" τὸν ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν
 47 εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον
 48 ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
^b ἰδὼν" αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ
 ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, ^{c—} περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς
 νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
 49 καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ^d ἐπὶ τῆς
 θαλάσσης περιπατοῦντα" ἔδοξαν ^e ὅτι φάντασμα ἔστι", καὶ
 50 ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν· ^f ὁ δὲ
 εὐθὺς" ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, Θαρσείτε· ἐγώ
 51 εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
 ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ^{g—} ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο ^{h—}
 52 οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ⁱ ἀλλ' ἦν" ἡ καρδιά αὐτῶν
 πεπωρωμένη.

^t add καὶ ^u ἀνακλῖναι ^x add αὐτοῦ ^y κλασμάτων
 δώδεκα κοφίνους πλήρεις ^z add ὥσει ^a ἀπολύση
^b εἶδεν ^c add καὶ ^d περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης
^e φάντασμα εἶναι ^f καὶ εὐθέως ^g add ἐκ περισσοῦ
^h add καὶ ἐθαύμαζον ⁱ ἦν γὰρ

Mat. 14. 34. Καὶ διαπεράσαντες ^k ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον ^l εἰς ^m Γενη- 53
 σαρét, καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ 54
 πλοίου εὐθέως ἐπιγόνοντες αὐτὸν ⁿ περιέδραμον ^o ὅλην τὴν 55
^p ἡώραν ^q ἐκείνην, ^r καὶ ^s ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις τοὺς
 κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx}

- 10 ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μω-
 σῆς γὰρ εἶπε, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· Ex. 20. 12,
 11 καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς Deut. 5. 16;
 δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Κορβάν, Ex. 21. 17
 12 ὃ ἐστὶ δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, f— οὐκέτι ἀφίετε (16).
 αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
 13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ
 14 παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιείτε. καὶ
 προσκαλεσάμενος βάλιν^β τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀκούετε
 15 μου πάντες, καὶ συνίετε· οὐδὲν ἐστὶν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου
 εἰσπορευόμενον εἰς αὐτόν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ
 16 τὰ ἡ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά^β ἐστὶ τὰ κοινῶντα
 17 τὸν ἄνθρωπον. i—^β καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ
 ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ^κ τὴν παραβολήν^β.
 18 καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε
 ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ
 19 δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν
 καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπο-
 20 ρεύεται; ¹καθαρίζων^β πάντα τὰ βρώματα. ἔλεγε δὲ ὅτι Τὸ
 ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκείνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 21 ἔσθωθεν γάρ, ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οἱ διαλογισμοὶ
 οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, ^μπορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι,^β
 22 πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμοὶ πονηροί,
 23 βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ
 ἔσθωθεν ἐκπορεύεται, καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 24 ^νἘκείθεν δὲ^β ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου Mat. 15. 21.
^ο καὶ Σιδῶνος^β. καὶ εἰσελθὼν εἰς ^ρ—^β οἰκίαν οὐδένα ἤθελε
 25 γνῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· ^ρἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα^β

¹ add καὶ ^β πάντα ^κ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνα
¹ add ver. 16 εἴ τις ἔχει ᾧτα ἀκούειν, ἀκούετω. A.S.M. ^κ περὶ
 τῆς παραβολῆς ¹ καθαρίζον ^μ μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι,
 κλοπαί, ^ν Καὶ ἐκείθεν ^ο om. καὶ Σιδῶνος M. ^ρ add τὴν S.
^ρ ἀκούσασα γὰρ

γυνή περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκά-
 θαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἦν δὲ 26
 ἡ γυνὴ Ἑλληνίς, Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἡρώτα αὐτὸν
 ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. καὶ 27
 ἔλεγεν αὐτῇ, Ἀφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ
 καλὸν ἐστὶ λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς
 κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· καὶ 28
 τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν
 ψιχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον 29
 ὕπαγε, ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου. καὶ 30
 ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρε τὸ παιδίον βεβλημένον
 ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

Mat. 15. 29. Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθε διὰ Σιδῶνος 31
 εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων
 Δεκαπόλεως. καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιάλον, 32
 καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ 33
 ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλε τοὺς
 δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας ἤψατο τῆς
 γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξε, 34
 καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐφφαθά, ὃ ἐστὶ Διανοίχθητι. καὶ 35
 διηνοιχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς
 γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διεστρίλατο αὐτοῖς 36
 ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν· ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο,
 μᾶλλον περισσώτερον ἐκήρυσσον· καὶ ὑπερπερισσῶς ἔξε- 37
 πλῆσσοντο λέγοντες, Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς
 κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

Mat. 15. 32. Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος, 8
 καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος τοὺς
 μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς, Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, 2

ῥ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν * add γὰρ † τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυ-
 θός, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης. †† καὶ Σιδῶ-
 νος ἦλθε πρὸς x om. καὶ † add εὐθέως z add τοὺς
 a παμπόλλου b add ὁ Ἰησοῦς

ὅτι ἤδη ^ο ἡμέραι" τρεῖς προσμένουσίν μοι, καὶ οὐκ ἔχουσιν τί
 3 φάγωσι· καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστευς εἰς οἶκον αὐτῶν,
 ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· ^α καὶ τινές" αὐτῶν ^ο ἀπὸ μακρόθεν"
 4 ἦκασιν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Πόθεν
 5 τούτους δυνησεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ
 ἐπηρώτα αὐτούς, Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ.
 6 καὶ ^ε παραγγέλλει" τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
 λαβὼν τοὺς ἐπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
 7 καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας ἑαυτὰ εἶπε καὶ
 8 ταῦτα παρατιθέναι". ^η καὶ ἔφαγον", καὶ ἐχορτάσθησαν·
 9 καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων, ἐπτὰ σφυρίδας· ἦσαν
 10 δὲ ^ι—" ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς· καὶ εὐθέως
 ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ
 μέρη Δαλμανουθά.

11 Καὶ ἐξηλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, Mat. 16. 1.
 ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες
 12 αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει, Τί ἡ
 γενεὰ αὕτη ^κ ζητεῖ σημεῖον"; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται
 13 τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφείδεν αὐτοὺς ^ι πάλιν ἐμβὰς"
 ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

14 Καὶ ἐπελάθοντο ^μ—" λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον Mat. 16. 5.
 15 οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐ-
 τοῖς λέγων, Ὁράτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
 16 καὶ τῆς ζύμης Ἑρώδου. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους
 17 ^ν λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἔχομεν". καὶ γινούς ὁ Ἰησοῦς
 λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω
 νοεῖτε, οὐδὲ συνιέτε; ^ο—" πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν

^ο ἡμέρας ^α τινές γὰρ ^ο μακρόθεν ^ε παρήγγειλε
 εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτά ^η ἔφαγον δέ ^ι add οἱ
 φαγόντες ^κ σημεῖον ἐπιζητεῖ ^ι ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ
 πλοῖον ^ν add οἱ μαθηταὶ Α. ^ν ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσι Μ.
^ο add ἔτι

Cr. Ezek. 12. 2. ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ 18
ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε; ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα 19
εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμά-
των ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα. Ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ 20
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα
κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἑπτὰ. καὶ ἔλεγεν 21
αὐτοῖς, Ὁὕπω^α συνίετε;

Καὶ ἔρχονται^α εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ 22
τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψῃται. καὶ 23
ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν^α αὐτὸν ἔξω
τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς
χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν, Εἴ τι βλέπεις;^α καὶ ἀνα- 24
βλέψας ἔλεγε, Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ
περιπατοῦντας^α. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς 25
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ διέβλεψε,^α καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ
ἐνέβλεπε^α τηλαυγῶς ἅπαντα^α. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς 26
οἶκον αὐτοῦ λέγων, Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς^α.

Mat. 16. 13, 18. Lk. 9. 18. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας 27
Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ λέγοντες^α, Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· 28
καὶ ἄλλοι Ἡλίαν· ἄλλοι δὲ ὅτι Εἷς^α τῶν προφητῶν. καὶ 29
αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς^α, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
Cr. Joh. 6. 68. ἀποκριθεὶς^α ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός. καὶ 30
Mat. 16. 21, Lk. 9. 22. ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγῳσι περὶ αὐτοῦ. καὶ 31
ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ^α τῶν πρεσβυτέρων

α οἱ δὲ εἶπον α Πῶς οὐ α ἔρχεται β ἐξήγαγεν
γ βλέπει δ ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας Α. ε ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀναβλέσαι. ς ἐνέβλεψε ζ ἅπαντας η add τὸν
θ add μηδὲ εἶπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ ι ἀπεκρίθησαν κ ἕνα
• λέγει αὐτοῖς λ add δὲ μ ἀπὸ

καὶ ἡ τῶν^h ἀρχιερέων καὶ ἡ τῶν^h γραμματέων, καὶ ἀποκτανθή-
 32 ναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ τὸν
 λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο
 33 ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳⁱ καὶ λέγει^h, Ὑπαγε ὀπίσω μου,
 Σατανᾶⁱ ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
 34 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτοῖς, ^kΕἴ τις^h θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω
 ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
 35 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·
 ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ
 36 εὐαγγελίου, ^l-^h σώσει αὐτήν. τί γὰρ ^mὠφελεῖ^h ἄνθρωπον
ⁿκερδῆσαι^h τὸν κόσμον ὅλον καὶ ^oζημιωθῆναι^h τὴν ψυχὴν
 37 αὐτοῦ; ^pτί γὰρ δοῖ^h ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς
 38 αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν
 τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου ἐπαισχυθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
 9 πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. καὶ ἔλεγεν
 αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ τινὲς ^qᾧδε τῶν^h ἐστηκότων,
 οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Cp. 14. 62,
 Dan. 7. 13.

2 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἑξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον
 καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς
 ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν
 3 αὐτῶν· καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν
^r-^h, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται ^sοὔτω^h λευκᾶναι.
 4 καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεί, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες
 5 τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Ῥαββί,
 καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ᾧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,

Mat. 17. 1,
 Lk. 9. 28;
 cp. 2 Pet.
 1. 16.

^h om. τῶν ⁱ λέγων ^k Ὅστις ^l add οὗτος ^m ὠφε-
 λήσει ⁿ ἐὰν κερδήσῃ ^o ζημιωθῇ ^p ἢ τί δώσει ^q τῶν
 ᾧδε ^r add ὡς χιῶν ^s om. οὔτω

σοὶ μίαν, καὶ Μωσεί μίαν, καὶ Ἡλίᾳ μίαν. οὐ γὰρ ἦδει τί 6
[†]ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.[†] καὶ ἐγένετο νεφέλη 7
ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ^uἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης
^{x-}·, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε.
καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον, ^yεἰ μὴ[†] 8
τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Mat. 17. 9: ² Καὶ καταβαίνόντων[†] αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστείλατο 9
cp. Lk. 9. 36. αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγῶνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν 10
πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστι· τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ^aὅτι Λέγουσιν[†] οἱ γραμματεῖς, 11
Cp. Mal. 4. 5. ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν ^bπρῶτον.[†] ὁ δὲ ^cἔφη[†] αὐτοῖς, Ἡλίας 12
μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται
ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ^dἐξουδενωθῇ;[†]
ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ 13
ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Mat. 17. 14, Lk. 9. 37. Καὶ ^eἐλθόντες[†] πρὸς τοὺς μαθητὰς ^fεἶδον[†] ὄχλον πολὺν 14
περὶ αὐτούς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας ^gπρὸς αὐτούς[†].
καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προσ- 15
τρέχοντες ἡσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν ^hαὐτούς[†], 16
Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ⁱἀπεκρίθη αὐτῷ[†] εἰς ἐκ τοῦ 17
ὄχλου ^{k-}·, Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα
πνεῦμα ἄλαον· καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν· 18
καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίξει τοὺς ὀδόντας ^{l-}·, καὶ ξηραίνεται·
καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ
ἴσχυσαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ^mαὐτοῖς[†] λέγει, ³Ω γενεὰ ἄπιστος, 19
ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
φέρετε αὐτὸν πρὸς με. καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν 20

[†] λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι. ^u ἦλθε ^x add λέγουσα
^y ἀλλὰ ^z Καταβαίνόντων δὲ ^a Ὅτι λέγουσιν ^b πρῶ-
τον; ^c ἀποκριθεὶς εἶπεν ^d ἐξουδενωθῇ. ^e ἐλθὼν
^f εἶδεν ^g αὐτοῖς ^h τοὺς γραμματεῖς ⁱ ἀποκριθεὶς
^k add εἶπε ^l add αὐτοῦ ^m αὐτῷ

αὐτόν, ^η τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν^η αὐτόν· καὶ πεσὼν ἐπὶ
 21 τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ,
 Πόσος χρόνος ἐστίν, ὥς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Ἐκ
 22 παιδιόθεν^η. καὶ πολλάκις ^ρ καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν^η ἔβαλε καὶ εἰς
 ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν
 23 σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ ^θ δύ-
 24 νασαι^η πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. ^ι-^η εὐθέως κράξας ὁ
 πατήρ τοῦ παιδίου ^σ-^η ἔλεγε, Πιστεύω ^τ-^η. βοήθει μου τῇ ἀπι-
 25 στία. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ
 πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ, Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον
 καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι
 25 εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. καὶ ^υκράξας^η, καὶ πολλὰ ^ςσπαράξας^η,
 ἔξηλθε· καὶ ἐγένετο ὥσπερ νεκρός, ὥστε ^ςτοὺς^η πολλοὺς λέγειν
 27 ὅτι Ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας ^ςτῆς χειρὸς αὐτοῦ^η
 28 ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη. καὶ ^ςεἰσελθόντος αὐτοῦ^η εἰς οἶκον
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ^βκατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν ὅτι Ἡμεῖς^η
 29 οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν ^ςαυτό^η. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο τὸ
 γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἔξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ ^δ-^η.
 30 Καὶ ἐκείθεν ἔξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας·
 31 καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γινῶ. ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
 δίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ
 32 ἀποκτανθεὶς ^ςμετὰ τρεῖς ἡμέρας^η ἀναστήσεται. οἱ δὲ ἡγνόουν
 τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτόν ἐπερωτῆσαι.
 33 Καὶ ^ςἦλθον^η εἰς Καπερναοὺμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος
 34 ἐπηρώτα αὐτοὺς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ ^ς-^η διελογίζεσθε; οἱ δὲ
 εἰσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς

Mat. 18. 1,
Lk. 9. 46.

^η εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν ^ο Παιδιόθεν ^ρ αὐτόν καὶ εἰς
 πῦρ ^θ δύνασαι πιστεῦσαι, ^ι add καὶ ^ς add μετὰ δακρύων
 A.S.M. ^τ add Κύριε ^υ κράξαν ^ςσπαρίζαν αὐτόν ^ς om.
 τοὺς ^ς αὐτόν τῆς χειρὸς ^α εἰσελθόντα αὐτόν ^β ἐπηρώτων
 αὐτόν κατ' ἰδίαν, Ὅτι ἡμεῖς ^ς αὐτό; ^δ add καὶ νηστεία A.S.M.
^ς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ^ς ἦλθεν ^ς add πρὸς ἑαυτοὺς

μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, 35
Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ
πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ 36
αὐτῶν· καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, ὁ ὅς ἐάν ἐν 37
τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ
δέχεται· καὶ ὁς ἐάν ἐμὲ ἡδέχηται^h, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ
τὸν ἀποστείλαντά με.

Lk. 9 49
sq.

ἰ^h Εφῆ^h αὐτῷ ὁ Ἰωάννης κ^h·, Διδάσκαλε, εἵδομέν τινα 38
ἐν^l τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια m^h·· καὶ ἡⁿ ἐκω-
λύομενⁿ αὐτόν, ὅτι οὐκ ὁⁿ κολούθειⁿ ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς 39
εἶπε, Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὁς ποιήσει δύναμιν
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με.
ὁς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ῥήμῳⁿ, ὑπὲρ ῥήμῳⁿ ἐστιν. ὁς 40, 41
γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματιⁿ ὅτι
Χριστοῦ ἔστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅ^rτιⁿ οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν
Mat. 18. 6. μισθὸν αὐτοῦ. καὶ ὁς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν bⁿ τοῦ- 42
τωνⁿ τῶν πιστευόντων tⁿ εἰς ἐμέⁿ, καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον,
εἰ περὶκειται ὑⁿ μύλος ὀνικὸςⁿ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ
βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐὰν vⁿ σκανδαλίσῃⁿ σε ἡ 43
χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν xⁿ ἐστὶ σεⁿ κυλλὸν εἰς τὴν
ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν
γένενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον yⁿ·. καὶ ἐὰν ὁ πούς σου 45
σκανδαλίξῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶ zⁿ σεⁿ εἰσελθεῖν
εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς
τὴν aⁿ γένεννανⁿ bⁿ·. καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίξῃ 47

h δέχεται i Ἀπεκρίθη δὲ k add λέγων l om. ἐν S.
m add ὁς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν n ἐκωλύσαμεν o ἀκολουθεῖ
p ὑμῶν S. q τῷ ὀνόματί μου, r om. ὅτι s om. τοῦ-
των S. t om. εἰς ἐμέ M. u λίθος μυλικὸς v σκανδα-
λίξῃ x σοι ἐστὶ y add ver. 44 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ
τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται z σοι a γένενναν S.
b add εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ,
καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται (ver. 46)

σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν ^ο σε ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἣ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βλη-
 48 θῆναι εἰς τὴν γέενναν ^d—^{||}, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, Cp. Isa. 66.
 49 καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται ^e—^{||}. ^{24.}
 50 καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι
 αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν
 ἀλλήλοις.

10 Κάκειθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας ^f καὶ ^{||} Mat. 19. 1.
 πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς
 2 αὐτόν· καὶ ὡς εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσ-
 ελθόντες ^g—^{||} Φαρισαῖοι ^h ἐπηρώτων ^{||} αὐτόν, εἰ ἔξεστιν
 3 ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολύσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 4 εἶπεν αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; οἱ δὲ εἶπον, Μωσῆς Cp. Deut.
 5 ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράφαι, καὶ ἀπολύσαι. ⁱ ὁ δὲ ^{||} ^{24. 1 (3).}
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν
 6 ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως Ἄρσεν καὶ Gen. 1. 27.
 7 θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ^k—^{||}. ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄν- Gen. 2. 24.
 θρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ^l καὶ προσκολ-
 8 ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ^{||} καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς
 9 σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ. ὁ οὖν
 10 ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ ^m εἰς τὴν
 οἰκίαν ^{||} πάλιν οἱ μαθηταὶ ⁿ—^{||} περὶ ^ο τούτου ἐπηρώτων ^{||} αὐτόν.
 11 καὶ λέγει αὐτοῖς, ^o Ὅς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Cp. Mat.
 12 γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· καὶ ἐὰν ^p αὐτὴ ἀπο- ^{5. 32,}
 λύσασα ^{||} τὸν ἄνδρα αὐτῆς ^q γαμήσῃ ἄλλον ^{||}, μοιχᾶται. ^{19. 9,}
^{Lk. 16. 18.}
 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ Mat. 19. 13,
 14 μαθηταὶ ἐπετίμων ^r αὐτοῖς ^{||}. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, ^{Lk. 18. 15.}

^ο σοι ^d add τοῦ πυρός ^o add καὶ πᾶσα θυσία ἀλλ' ἀλι-
 σθήσεται A.S.M. ^f διὰ τοῦ ^g add οἱ ^h ἐπηρώτησαν
ⁱ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ^k add ὁ Θεός ^l om. καὶ προσκολληθή-
 σεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, M. ^m ἐν τῇ οἰκίᾳ ⁿ add
 αὐτοῦ ^ο τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώτησαν ^p γυνὴ ἀπολύσῃ ^q καὶ
 γαμηθῇ ἄλλω ^r τοῖς προσφέρουσιν

καὶ εἶπεν αὐτοῖς, "Αφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, ⁸⁻ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ ἐναγκαλι-
16 σάμενος αὐτὰ ¹κατηυλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά."

Mat. 19. 16, Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἰς καὶ 17
Lk. 18. 18 γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν 18 αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός.

Ex. 20 12 τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ ^{sq.} "φονέυσης· Μὴ μοιχεύσης". Μὴ 19
Deut. 5. 16 ^{sq.} κλέψης· Μὴ ψευδομαρτυρήσης· Μὴ ἀποστερήσης· Τίμα τὸν
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ²ἔφη αὐτῷ, Διδάσκαλε, 20
ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς 21 ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, "Εν σοι ³ἵστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς ⁴πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολουθεῖ μοι ⁵· ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν 22 γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ.

Mat. 19. 23, Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 23
Lk. 18. 24 Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς 24 λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι ⁶τοὺς πεποιθότας ἐπὶ ⁷χρήμα-
σιν ⁸εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εὐκοπώτερόν ἐστι 25 κάμηλον διὰ ⁹τρυμαλιάς ¹⁰ῥαφίδος ¹¹διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ 26 περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ¹²αὐτόν, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας ¹³αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει, 27

⁸ add καὶ ¹ τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά, ηὐλόγει αὐτά.

¹⁴ μοιχεύσης· Μὴ φονεύσης ¹⁵ ἀποκριθεὶς εἶπεν ¹⁶ σοι ¹⁷ add τοῖς ¹⁸ add ἄρας τὸν σταυρόν ¹⁹ om. τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν M. ²⁰ add τοῖς ²¹ add τῆς ²² εἰσελθεῖν S. ²³ ἐαντούς A.S.M. ²⁴ add δὲ

Παρά ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα
 28 γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. ^{h—} ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν
 αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήκαμέν^h
 29 σοι. ^k ἔφη ὁ Ἰησοῦς ^{l—}, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστιν,
 ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ^m ἢ μητέρα ἢ
 πατέρα^h ^{n—} ἢ τέκνα ἢ ἄγρους ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ^o ἕνεκεν^h
 30 τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ
 καιρῷ τούτῳ, οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας
 καὶ τέκνα καὶ ἀγρούς, μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ
 31 ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοὶ ἔσχατοι,
 καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν ^{Mat. 20. 17}
 προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἔθαμβοῦντο, ^{Lk. 18. 31.} Ροὶ δὲ^h ἀκο-
 λουθῶντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα
 33 ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι
 Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ
 κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς
 34 ἔθνεσι· καὶ ἐμπαΐξουσιν αὐτῷ, καὶ ^q ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ
 μαστιγώσουσιν αὐτόν^h, καὶ ἀποκτενοῦσιν ^{r—}· καὶ ^s μετὰ
 τρεῖς ἡμέρας^h ἀναστήσεται.

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ ^{Mat. 20. 20.}
 Ζεβεδαίου λέγοντες ^t αὐτῷ^h, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὁ ἐὰν
 36 αἰτήσωμέν^u σε^h, ποιήσῃς ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετε
 37 ποιῆσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δὸς ἡμῖν, ἵνα εἰς ἐκ
 δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ ἐνωνύμων ^{x—} καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ
 38 σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε.
 δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ^y ἢ^h τὸ βάπτισμα

^h add καὶ ⁱ ἠκολουθήσαμεν ^k ἀποκριθεὶς δὲ ^l add
 εἶπεν ^m ἢ πατέρα ἢ μητέρα ⁿ add ἢ γυναῖκα ^o om.
 ἕνεκεν ^p καὶ ^q μαστιγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν
 αὐτῷ ^r add αὐτόν ^s τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ^t om. αὐτῷ
^u om. σε ^x add σου ^y καὶ

ὁ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα. 39
 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ ^{z-} ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω
 πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε·
 τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ^a ἢ ^h ἐξ ἐνωρίμων ^{h-} οὐκ ἔστιν 40
 ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα 41
 ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ^c καὶ προσ- 42
 καλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οἴδατε ὅτι οἱ
 δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ
 μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτω δὲ ^d ἐστιν ^h 43
 ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται
 διάκονος ὑμῶν· καὶ ὅς ἂν θέλῃ ^e ἐν ὑμῖν εἶναι ^h πρῶτος, 44
 ἔσται πάντων δούλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε 45
 διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Mat. 20. 29,

Lk. 18. 35.

Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχὼ· καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ 46
 Ἱεριχὼ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, ^f ὁ ^h
 υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος, ^{g-} τυφλὸς ^h προσαίτης ^h, ἐκάητο
 παρὰ τὴν ὁδὸν ⁱ⁻. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ ^k Ναζαρηνός ^h 47
 ἐστὶν ἤρξατο κρᾶζειν καὶ λέγειν, Ὁ υἱὸς Δαβίδ, Ἰησοῦ,
 ἐλέησόν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοί, ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ 48
 πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ στὰς 49
 ὁ Ἰησοῦς ^l εἶπε, Φωνήσατε αὐτόν ^h. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν
 λέγοντες αὐτῷ, Θάρσει· ἔγεραι, φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν 50
 τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ^m ἀναπηδήσας ^h ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν.
 καὶ ἀποκριθεὶς ⁿ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε ^h, Τί θέλεις ποιήσω σοί; 51
 ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββονί, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ 52
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ
 εὐθέως ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει ^o αὐτῷ ^h ἐν τῇ ὁδῷ.

^z add μὲν ^a καὶ ^b add μου ^c ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκα-
 λεσάμενος αὐτοὺς ^d ἔσται ^e ὑμῶν γενέσθαι ^f om. ὁ
^g add ὁ ^h om. προσαίτης ⁱ add προσαιτῶν ^k Ναζω-
 ραῖός ^l εἶπεν αὐτόν φωνηθῆναι ^m ἀναστὰς ⁿ λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ^o τῷ Ἰησοῦ

- 11 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ Mat. 21. 1,
Lk. 19. 29;
cp. Joh.
12. 12
sqq.
 Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν
 2 μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην
 τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν
 εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς Ροῦπω^ρ ἀνθρώπων
 3 ἑκάθισε· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε^τ. καὶ εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ,
 Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε, ^τ—^ρ Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει·
 4 καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν^ρ ὧδε. ^τκαὶ ἀπῆλθον^ρ,
 καὶ εὗρον ^α—^ρ πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ
 5 ἀμφοδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων
 6 ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύντες τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον
 7 αὐτοῖς καθὼς ^κεἶπεν^ρ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφήκαν αὐτούς. καὶ
 8 φέρουσι^ρ τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ^ζἐπιβάλλουσιν^ρ
 8 αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' ^ααὐτόν^ρ. πολλοὶ
 δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ ^βστι-
 9 βάδας, κόψαντες^ρ ἐκ τῶν ^γἀγρῶν^ρ. ^δ—^ρ καὶ οἱ προάγοντες
 καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον ^ε—^ρ, Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ Ps. 118
(117). 25
sq.
 10 ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη
 βασιλεία ^ε—^ρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ· Ὡσαννά ἐν τοῖς
 ὑψίστοις.
 11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ^ε—^ρ εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περι-
 βλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς
 Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
 12 Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε. Mat. 21. 18.
 13 καὶ ἰδὼν συκὴν ^ηἀπὸ μακρόθεν^ρ ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ
 αἶρα εὐρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν
 14 εἰ μὴ φύλλα· ^ιὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν^ρ σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς
- ^ρ om. οὔπω ^α κεκάθικε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε ^τ add
 ὅτι ^ε ἀποστελεῖ ^τ ἀπῆλθον δὲ ^α add τὸν ^κ ἐνετεί-
 λατο ^γ ἤγαγον ^ζ ἐπέβαλον ^α αὐτῷ ^β στοιβάδας
 ἔκοπτον ^γ δένδρων, ^δ add καὶ ἐστρώννουν εἰς τὴν ὁδόν.
^ε add λέγοντες ^ε add ἐν ὀνόματι Κυρίου ^ε add ὁ Ἰησοῦς,
 καὶ ^η μακρόθεν ^ι οὐ γὰρ ἦν καιρὸς

κ-¹¹ εἶπεν αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Mat. 21. 12, Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν κ-¹¹ εἰς τὸ 15
Lk. 19. 45: ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς¹¹ ἀγο-
cp. Joh. 2. 14. ράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ

τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψε· καὶ οὐκ ἤφιε· ἵνα τις διενέγκῃ σκευὸς διὰ τοῦ ἱεροῦ. καὶ 16, 17

Cp. Isa. 56. ἐδίδασκε, ^mκαὶ ἔλεγενⁿ αὐτοῖς, Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκος 17
Jer. 7. 11. μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς 18
δὲ ⁿπεποιήκατε¹¹ αὐτὸν σπήλιον ληστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ 18
ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς¹¹, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπο-
λέσουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν· Πᾶς γὰρ¹¹ ὁ ὄχλος ἐξε-
πλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

Καὶ ὅταν¹¹ ὁψὲ ἐγένετο, ^rἐξεπορεύετο¹¹ ἔξω τῆς πόλεως. 19

Cp. Mat. 21. 20. Καὶ ^sπαραπορευόμενοι πρῶτ¹¹ εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην 20
ἐκ ριζῶν· καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Ῥαββί, 21
ἴδε, ἡ συκὴ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκριθεὶς Ἰησοῦς 22
λέγει αὐτοῖς, Ἐχετε πίστιν Θεοῦ. ἀμὴν ^t-¹¹ λέγω ὑμῖν, ὅτι 23
ὅς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, Ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν
θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ ^uπιστεύῃ
ὅτι ὁ λαλεῖ¹¹ γίνεται, ἔσται αὐτῷ ^v-¹¹. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, 24
πάντα ὅσα ^wπροσεύχεσθε καὶ¹¹ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι
^xἐλάβετε¹¹, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, 25
ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν
τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν. ^y-¹¹

Mat. 21. 23, Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ 27
Lk. 20. 1.

^k add ὁ Ἰησοῦς ^l om. τοὺς ^m λέγων ⁿ ἐποιήσατε
^o γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ^p ὅτι πᾶς ^q ὅτε ^r ἐξε-
πορεύοντο Μ. ^s πρῶτⁱ παραπορευόμενοι ^t add γὰρ ^u πισ-
τεύσῃ ὅτι ἂ λέγει ^v add ὁ ἐὰν εἴπῃ ^w ἂν προσευχόμενοι
^x λαμβάνετε ^y add ver. 26 εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
A.S.M.

περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 28 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ^αἤ" τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
 ποία ἐξουσία ταῦτα ποιεῖς; ^βἡ" τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
 29 ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς ^β—" εἶπεν αὐτοῖς,
 'Επερωτήσω ὑμᾶς ^γ—" ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ
 30 ἔρῳ ὑμῖν ἐν ποία ἐξουσία ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα ^δτὸ"
 Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι.
 31 καὶ ^εδιελογίζοντο ^ε πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, 'Εὰν εἴπωμεν,
 32 'Εξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ^εἀλλὰ"
 εἴπωμεν, 'Εξ ^εἀνθρώπων,— ^ε"ἐφοβούντο τὸν λαόν· ἅπαντες
 33 γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ^εὄντως ὅτι"^ε προφήτης ἦν. καὶ ἀπο-
 κριθέντες ^ετῷ Ἰησοῦ λέγουσιν", Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς
^ε—" λέγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποία ἐξουσία ταῦτα
 ποιῶ.

12 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς ^εκλαλεῖν"^ε. Ἀμπελῶνα ^εMat. 21. 33,
 ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμόν, καὶ ὥρυξεν ^εLk. 20. 9;
 ὑπολήνιον, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωρ- ^εcp. Isa.
 2 γοῖς, καὶ ἀπεδήμησε. καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ ^ε5. 1.
 καιρῷ δούλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ ^ε1 τῶν
 3 κᾶρπῶν" τοῦ ἀμπελῶνος· ^εm καὶ" λαβύντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ
 4 ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον
 5 δούλον· κακείνον ^εn ἐκεφαλῶσαν", καὶ ^εο ἡτίμασαν". καὶ ^εp—" ^ε
 ἄλλον ἀπέστειλε· κακείνον ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους,
 6 τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες. ἔτι ^εq ἕνα εἶχεν,
 υἱὸν ἀγαπητόν·"^ε ἀπέστειλεν ^εx—" αὐτὸν ^εb ἔσχατον πρὸς αὐ-
 7 τοὺς" λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκείνοι δὲ οἱ
 γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος·

^ε λέγουσιν ^ε α καὶ ^ε b add ἀποκριθεὶς ^ε c add καὶ γὰρ
 d om. τὸ ^ε e ἐλογίζοντο ^ε f ἀλλ' ἐὰν ^ε g ἀνθρώπων; M.
 h ὅτι ὄντως ^ε i λέγουσι τῷ Ἰησοῦ ^ε j add ἀποκριθεὶς ^ε k λέγειν
 l τοῦ καρποῦ ^ε m οἱ δὲ ^ε n λιθοβολήσαντες ἐκεφαλῶσαν
 o ἀπέστειλαν ἡτιμωμένον ^ε p add πάλιν ^ε q οὖν ἕνα υἱόν
 ἔχων ἀγαπητόν αὐτοῦ ^ε r add καὶ ^ε s πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον

δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.
καὶ λαβόντες ^τἀπέκτειναν αὐτόν^υ, καὶ ἐξέβαλον ^υαὐτόν^υ ἔξω 8
τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 9
ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμ-
πελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον 10
ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστή ἐν 11
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; καὶ ἐζήτουν αὐτόν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβή- 12
θησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παρα-
βολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτόν ἀπῆλθον.

Ps. 118
(117). 22
sq.

Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινες τῶν Φαρισαίων καὶ 13
τῶν Ἑρωδιανῶν, ἵνα αὐτόν ἀγρεύσωσι λόγῳ. καὶ ^υἐλθόντες 14
λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ
μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀν-
θρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.
ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι; ἢ οὐ; δώμεν; ἢ μὴ δώμεν;
ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειράζετε; 15
φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει 16
αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον
αὐτῷ, Καίσαρος. ^υὁ δὲ ^υἸησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ^υΤὰ Καίσαρος 17
ἀπόδοτε ^υΚαίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ ^αἐξεθαύ-
μαζον ^υἐπ' αὐτῷ.

Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν 18
ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ^βἐπηρώτων ^υαὐτόν λέγοντες, Διδά- 19

σκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι Ἐάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ,
καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ ^αμὴ ἀφῇ τέκνον^υ, ἵνα λάβῃ ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπτα ^δ—^υ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος 20
ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ 21

^τ αὐτόν ἀπέκτειναν ^υ om. αὐτόν ^α οἱ δὲ ^υ καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ ^α Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος ^α ἐθαύμασαν ^β ἐπη-
ρώτησαν ^α τέκνα μὴ ἀφῇ ^δ add οὖν Α.

- δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανε ^ο μὴ καταλιπὼν ^η σπέρμα·
 22 καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· καὶ ^f—^η οἱ ἑπτὰ ^g—^η οὐκ ἀφῆκαν
 23 σπέρμα. ^h ἔσχατον ^η πάντων ⁱ καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν ^η. ἐν τῇ
^k—^η ἀναστάσει ^l—^η τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ
 24 ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ^m ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ^η, Οὐ διὰ τοῦτο
 πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
 25 Θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε
 γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ⁿ—^η ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 26 περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ
 βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βάτου, ^ο πῶς ^η εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς
 λέγων, Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ^p—^η Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ^p—^η Ex. 3. 6.
 27 Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστι ^p—^η Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ^q—^η ζώντων·
^r—^η πολὺν πλανᾶσθε.
 28 Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν ^{Mat. 22. 35:}
 συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν ^{cp. Lk.}
 29 αὐτόν, Ποία ἐστὶν ^s ἐντολὴ πρώτη πάντων ^η; ^t ἀπεκρίθη ὁ
 Ἰησοῦς ^η ὅτι Πρώτη ^u ἐστίν ^η, Ἄκουε, Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ ^{Deut. 6. 4}
 30 Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστί· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν ^{sq.}
 σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,
 καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.
 31 ^x—^η δευτέρα ^y—^η αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ^{Lev. 19. 18.}
 32 σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν
 αὐτῷ ὁ γραμματεὺς, Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας,
 33 ὅτι εἷς ἐστί ^z—^η, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· καὶ τὸ
 ἀγαπᾶν αὐτόν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως,
^a—^η καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον

^ο καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκε ^f add ἔλαβον αὐτήν ^g add καὶ
^h ἔσχάτη ⁱ ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή ^k add οὖν ^l add ὅταν
 ἀναστῶσι ^m καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς ⁿ add
 οἱ ^ο ὡς ^p add ὁ ^q add Θεὸς ^r add ὑμεῖς οὖν
^s πρώτη πασῶν ἐντολῇ ^t ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ
^u πασῶν τῶν ἐντολῶν ^x add αὕτη πρώτη ἐντολή. καὶ
^y add ὁμοία, ^z add Θεός ^a add καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς,

ὡς ἑαυτὸν, ^bπερισσότερόν¹ ἔστι πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς 34 ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν εἰ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Mat. 22. 41, Lk. 20. 41. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, 35

Ps. 110 (109). 1. Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἔστι Δαβίδ; αὐτὸς ^c-¹ Δαβὶδ εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, Εἶπεν ὁ 36

Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ^dὑποπόδιον¹ τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς ^e-¹ Δαβὶδ 37 λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἔστι; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

Lk. 20. 46: cp. Mat. 23. 1 sqq., Lk. 11. 39 sqq. Καὶ ^fἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγε¹, Βλέπετε ἀπὸ τῶν 38 γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἄσπα- σμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 39 καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίοντες τὰς 40 οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήψονται περισσότερο κρῖμα.

Lk. 21. 1: cp. Kings 12. 9. Καὶ καθίσας ^g-¹ κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς 41 ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ 42 ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἔστι κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος 43 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ^hεἶπεν¹ αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλείον πάντων ⁱἔβαλε¹ τῶν ^kβαλ- λόντων¹ εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύ- 44 οντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

Mat. 24. 1, Lk. 21. 5. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν 13 μαθητῶν αὐτοῦ, Διδάσκαλε, ἴδε, ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ Ἰησοῦς ¹-¹ εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς 2

^b πλεῖόν

^c add γὰρ

^d ὑποκάτω M.

^e add οὖν

^f ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

^g add ὁ Ἰησοῦς

^h λέγει

ⁱ βέβληκε

^k βαλόντων

¹ add ἀποκριθεὶς

μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ^m ὧδεⁿ λίθος ἐπὶ ⁿλίθον",
ὅς οὐ μὴ καταλυθῇ.

- 3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι
τοῦ ἱεροῦ ^oἐπηρώταⁿ αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος
4 καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας, Εἰπέ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ
τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ^pταῦτα συντελεῖσθαι πάνταⁿ;
5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ^q—" αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν, Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς
6 πλανήσῃ. πολλοὶ ^r—" ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-
7 γοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ
ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ
8 ^r—" γενέσθαι· ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος
ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· ^s—" ἔσονται σεισμοὶ
κατὰ τόπους· ^s—" ἔσονται λιμοὶ ^t—"· ^uἀρχήⁿ ὧδινων ταῦτα.
9 Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς
συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων
καὶ βασιλέων ^xσταθήσεσθεⁿ ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον
10 αὐτοῖς· καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ
11 εὐαγγέλιον. ^yκαὶ ὅταν ἄγωνισινⁿ ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ
προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε ^z—"· ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γὰρ ἔστε ὑμεῖς οἱ λα-
12 λούντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. ^aκαὶ παραδώσειⁿ ἀδελφὸς
ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται
13 τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε
μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται.
14 Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρμώσεως ^b—" ^cἔστηκόταⁿ Mat. 24. 15,
ὅπου οὐ δεῖ (ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ Lk. 21. 20:
15 φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω cp. Dan.
9. 27,
12. 11.

^m om. ὧδε ⁿ λίθῳ ^o ἐπηρώτων ^p πάντα ταῦτα
συντελεῖσθαι ^q add ἀποκριθεὶς ^r add γὰρ ^s add καὶ
^t add καὶ παραχαί ^u ἀρχαί· ^x ἀχθήσεσθε A. ^y ὅταν
δὲ ἀγάγωνιν ^z add μὴδὲ μελετᾶτε ^a παραδώσει δὲ
^b add τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ^c ἐστὸς

α-¹, μηδὲ εἰσελθέτω ἄραι τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ εἰς 16
 τὸν ἀγρὸν ^{ε-11} μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον
 αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις 17
 ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται 18
¹⁻¹¹ χειμῶνος· ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι θλίψεις, οἷα οὐ 19
 γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἕως
 τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσε τὰς 20
 ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
 οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν 21
 εἴπῃ, Ἰδοὺ, ὤδε ὁ Χριστὸς, ἢ Ἰδοὺ, ἐκεῖ, μὴ πιστεύσητε·
 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ 22
 δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν,
⁸⁻¹¹ τοὺς ἐκλεκτοὺς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν 23
 πάντα.

Mat. 24. 29 Ἄλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην, 24
 sqq.: cp.
 Lk. 21. ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
 25 sqq. αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες ^h ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες¹¹, 25
 Cp. 14. 62, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται· καὶ τότε 26
 Mat. 16. 27, ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ
 24. 30, δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς 27
 26. 64, ἀγγέλους ¹⁻¹¹, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν
 Lk. 21. 27, τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
 Dan. 7. 13.

Mat. 24. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν αὐτῆς ἦδη 28
 Lk. 21. 29. ὁ κλάδος ἀπαλὸς γένηται, καὶ ^k ἐκφύῃ¹¹ τὰ φύλλα, γινώσκετε
 ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδῃτε 29
 γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω 30
 ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ ¹ ταῦτα
 πάντα¹¹ γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ 31
 Mat. 24. 36: λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ¹ ξέκνης 32
 cp. Acts
 1. 7.

^a add εἰς τὴν οἰκίαν ^ε add ὦν ^f add ἡ φυγὴ ὑμῶν
^g add καὶ ^h τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες ⁱ add αὐτοῦ
^k ἐκφυῇ S. ¹ πάντα ταῦτα

^mἡ^{||} τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ⁿ—^{||} ἐν οὐρανῷ,
 33 οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε ^oκαὶ
 34 προσεύχεσθε^{||}. οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. ὡς
 ἄνθρωπος ἀπόδημος, ἀφείς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δούς τοῖς
 δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ^p—^{||} ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ
 35 τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ
 οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ^qἡ^{||} ὄψέ, ἡ
 36 μεσονυκτίου, ἡ ἀλεκτοροφωνίας, ἡ πρωτῆ· μὴ ἔλθων ἐξαίφνης
 37 εὗρη ὑμᾶς καθεύδοντας. ^rὁ^{||} δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω,
 γρηγορεῖτε.

14 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ^{Mat. 26. 1,}
 ἐξήτουν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ ^{Lk. 22. 1.}
 2 κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον ^βγάρ^{||}, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ,
 μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ.
 3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ ^{Mat. 26. 6,}
 λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον ^{Joh. 12. 3:}
 μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· ^t—^{||} συντρίψασα τὸ ^{cp. Lk.}
 4 ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ ^u—^{||} τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ ^{7. 37.}
 τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἐαυτούς, ^v—^{||} Εἰς τί ἡ ἀπώλεια
 5 αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο ^xτὸ μύρον^{||}
 πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς
 6 πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν,
 "Ἀφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργά-
 7 σατο ^yἐν ἐμοί^{||}. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ'
 ἐαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε, δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι, ἐμέ δὲ
 8 οὐ πάντοτε ἔχετε. ὁ ^zἔσχεν^{||}, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι
 9 μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν· ἀμὴν ^aδὲ^{||} λέγω ὑμῖν,
 ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον ^b—^{||} εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ
 ὁ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

^m καὶ ⁿ add οἱ ^o om. καὶ προσεύχεσθε M. ^p add
 καὶ ^q om. ἡ ^r ἂ S. ^s δέ ^t add καὶ ^u add κατὰ
^v add καὶ λέγοντες, ^x om. τὸ μύρον ^y εἰς ἐμέ ^z εἶχεν
 αὕτη ^a om. δὲ ^b add τοῦτο

Mat. 26. 14, Lk. 22. 3: cp. Joh. 13. 2. Καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ^οὃς εἰς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε 10 πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκού- 11 σαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῶ.

Mat. 26. 17, Lk. 22. 7: cp. Ex. 12. 6, 18. Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουον, 12 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν 13 μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκο- λουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ 14 ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστι τὸ καταλυμὰ ^δμου", ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ὑμῖν 15 δεῖξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· ^οκαὶ" ἐκεῖ ἐτοιμά- σατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταί ^f-", καὶ ἦλθον εἰς τὴν 16 πόλιν, καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mat. 26. 20, Lk. 22. 14, Joh. 13. 1. Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ 17, 18 ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ^ε-'' ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς καθ' εἰς, 19 Μή τι ἐγώ; ^h-'' ὁ δὲ ⁱ-'' εἶπεν αὐτοῖς, Εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, 20 ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ⁱὅτι" ὁ μὲν υἱὸς 21 τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος.

Mat. 26. 26, Lk. 22. 19, 1Cor. 11. 23: cp. Joh. 6. 51. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ^k-'' ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε, 22 καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε, Λάβετε· ^l-'' τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ^m-'' ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν 23 αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό 24

^ο om. ὁ ^δ om. μου ^ο om. καὶ ^f add αὐτοῦ ^ε add
οἱ δὲ ^h add καὶ ἄλλος, Μή τι ἐγώ; ⁱ add ἀποκριθεὶς
ⁱ om. ὅτι ^k add ὁ Ἰησοῦς ^l add φάγετε· ^m add τὸ

- ἐστι τὸ αἷμά μου ^{u-} τῆς ^{o-} διαθήκης τὸ ὑπὲρ^{ll} πολλῶν
 25 ἐκχυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ
 γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ
 πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.
- 26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἑλαιῶν. Mat. 26. 30.
- 27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε Mat. 26. 31.
^{q-} ὅτι γέγραπται, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθή- Cp. Zech.
^{13. 7.}
- 28 σεται τὰ πρόβατα. ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω Cp. 16. 7.
- 29 ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ, ¹Εἰ καὶ^{ll}
- 30 πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ λέγει αὐτῷ Mat. 26. 34:
 ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγῶ σοι, ὅτι ³σὺ^{ll} σήμερον ¹ταύτη τῇ Cp. Lk.
^{22. 34.}
- 31 νυκτί^{ll}, πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. ὁ Joh. 13. 38.
 δὲ ^uἐκπερισσῶς ἐλάλει^{ll}, Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ
 μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.
- 32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ Mat. 26. 36,
 λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσате ὧδε, ἕως προσεύξωμαι. Lk. 22. 39,
Joh. 18. 1.
- 33 καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην
- 34 μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. καὶ
 λέγει αὐτοῖς, Περὶλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου·
- 35 μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προσελθὼν μικρὸν ^vἔπιπτεν^{ll}
 ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο, ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθῃ Cp. Joh.
^{12. 27,}
- 36 ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ, πάντα δυνατά Heb. 5. 7.
 σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ
 37 θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὕρισκει αὐτοὺς καθεύ-
 δοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας
- 38 μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; ^x γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα^{ll}
 μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ
- 39 σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν
- 40 λόγον εἰπών. καὶ ^yπάλιν ἐλθὼν^{ll} εὗρεν αὐτοὺς ^{z-} καθεύ-

ⁿ add τὸ ^o add καινῆς A.S.M. ^p περὶ ^q add ἐν ἐμοὶ
 ἐν τῇ νυκτί ταύτῃ ^r Καὶ εἰ ^s om. σὺ ^t ἐν τῇ νυκτί
 ταύτῃ ^u ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον ^v ἔπεσεν ^x γρη-
 γορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε ἵνα M. ^y ὑποστρέψας ^z add πάλιν

δοντας, ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ^aκαταβαρυνόμενοι· καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, 41 καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ, παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, ὁ 42 παραδιδούς με ἤγγικε.

Mat. 26. 47, Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας, εἰς 43
Lk. 22. 47, b-|| τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος c-|| μετὰ μαχαιρῶν
Joh. 18. 3. καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν
πρεσβυτέρων. δεδώσει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον 44
αὐτοῖς λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν,
καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν 45
αὐτῷ λέγει, Ῥαββί, d-|| καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· οἱ δὲ 46
ἐπέβαλον ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
εἰς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν 47
ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ
ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὡς ἐπὶ 48
λῆιστήν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με·
καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ 49
ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. καὶ 50
ἀφέντες αὐτόν πάντες ἔφυγον.

Καὶ ^eνεανίσκος τις συνηκολούθει^{||} αὐτῷ περιβεβλημένος 51
σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτόν f-||. ὁ δὲ κατα- 52
λιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγε g-||.

Mat. 26. 57, Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρ- 53
Lk. 22. 54· χονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ
cp. Joh. γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ 54
18. 12, 24. ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος
μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ 55

^a βεβαρηνμένοι ^b add ὦν ^c add πολλὸς ^d add ραββί,
^e εἰς τις νεανίσκος ἠκολούθει ^f add οἱ νεανίσκοι ^g add
ἀπ' αὐτῶν

- ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ
 56 μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ οὐκ εὑρισκόν· πολλοὶ
 γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ
 57 ἦσαν. καὶ τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ
 58 λέγοντες ὅτι Ἠμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ Cp. Joh. 2.
19.
 καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν
 59 ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως
 60 ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ
 μέσον ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν;
 61 τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐκ
 ἀπεκρίνατο οὐδέν·¹. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν, καὶ
 62 λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ
 Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι· καὶ ὅψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου Mat. 26. 64,
Lk. 22. 69:
cp. Mk.
8. 38,
Dan. 7. 13.
 καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν
 63 νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς
 64 χιτῶνας αὐτοῦ λέγει, Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκού- Mat. 26. 65.
 σατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες Cp. Joh.
10. 33,
19. 7,
 65 κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανάτου. καὶ ἤρξαντό τινες Lev. 24. 16.
 ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
 κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν αὐτῷ, Προφήτευσον· καὶ οἱ
 ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον¹¹.
 66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ^kκάτω ἐν τῇ αὐλῇ¹² ἔρχεται μία Mat. 26. 58,
Lk. 22. 55:
cp. Joh.
18. 17, 25.
 67 τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον
 θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει, Καὶ σὺ μετὰ τοῦ
 68 Ναζαρηνοῦ ἠῆσθα, τοῦ Ἰησοῦ¹³. ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων,
^mΟὔτε¹⁴ οἶδα ⁿοὔτε¹⁵ ἐπίσταμαι ^oσὺ τί¹⁶ λέγεις. καὶ ἐξηλθεν
 69 ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· ^pκαὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.¹⁷ καὶ ἡ
 παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ^aἤρξατο πάλιν¹⁸ λέγειν τοῖς παρεστη-
 70 κόσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ

^h οὐδὲν ἀπεκρίνατο ⁱ ἔβαλλον ^k ἐν τῇ αὐλῇ κάτω
¹ Ἰησοῦ ἠῆσθα ^m Οὐκ ⁿ οὐδὲ ^o τί σὺ ^p om. καὶ
 ἀλέκτωρ ἐφώνησε. M. ^a πάλιν ἤρξατο

μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, Ἀλη-
θῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ ¹· ὁ δὲ ἤρξατο 71
ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον
ὃν λέγετε. καὶ ²εὐθὺς¹ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. 72
καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος ³τὸ ῥῆμα, ὡς² εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δῖς, ⁴τρὶς με ἀπαρνήσῃ³· καὶ
ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

Mat. 27. 1, Καὶ εὐθέως ^x· πρῶτ' συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς 15
Lk. 23. 1,
Joh. 18. 28. μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέ-
δριον, δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ

Mat. 27. 11, Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς 2
Lk. 23. 3,
Joh. 18. 33. τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς Ὑαὐτῷ λέγει⁴, Σὺ λέγεις.
καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ²· ὁ δὲ Πιλάτος 3, 4
πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; ἴδε,
πόσα σου ^aκατηγοροῦσιν⁵. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδέν ἀπε- 5
κρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

Mat. 27. 15, Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυνεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον, ^bὃν παρη- 6
Joh. 18. 39;
cp. Lk. 23. 18. τοῦντο⁶. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν ^cστασια- 7
στῶν⁷ δεδεμένους, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.
καὶ ^dἀναβὰς⁸ ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς ^e· ἐποίει 8
αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Θέλετε 9
ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκε γὰρ 10
ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ δὲ 11
ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν
ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ^fπάλιν ἀποκριθεὶς⁹ εἶπεν 12
αὐτοῖς, Τί οὖν ^g· ποιήσω ὃν λέγετε ^hτὸν¹⁰ βασιλέα τῶν
Ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ 13, 14
δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ

¹ add καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει ^s om. εὐθὺς ^t τοῦ ῥή-
ματος οὗ ^u ἀπαρνήσῃ με τρίς ^x add ἐπὶ τῷ ^v εἶπεν
αὐτῷ ^z add αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. A. ^a καταμαρ-
τυροῦσιν ^b ὑπερ ἧτοῦντο ^c συστασιαστῶν ^d ἀναβοή-
σας ^e add ἀεὶ ^f ἀποκριθεὶς πάλιν ^g add θέλετε ^h om. τὸν

- 15 ^ι περισσῶς ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πιλάτος, βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσε αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν, φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.
- 16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἐστι Mat. 27. 27,
17 πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ Joh. 19. 2.
ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες
18 ἀκάνθινον στέφανον· καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Χαίρε,
19 βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν
καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύ-
20 νουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτόν τὴν
πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτόν τὰ ἱμάτια ^κ αὐτοῦ¹· καὶ ἐξά-
γουσιν αὐτόν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.
- 21 Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, Mat. 27. 32,
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, Lk. 23. 26:
22 ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτόν ἐπὶ Γολγοθᾶ cp. Joh.
23 τόπον, ὃ ἐστι μεθερμηνεύμενον Κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν 19. 17.
24 αὐτῷ ¹—¹ ἔσμυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε. καὶ ^μ σταυ- (68). 21.
ροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται¹ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες Cp. Ps. 22
25 κλῆρον ἐπ' αὐτά, τίς τί ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύ- (21). 18.
26 ρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπι-
27 γεγραμμένη, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ Cp. Isa. 53.
σταυροῦσι δύο ληστές, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων 12.
29 αὐτοῦ. ¹—¹ καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν Cp. Ps. 22
κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Οὐά, ὁ καταλύων (21). 7.
30 τὸν ναόν, καὶ ὁ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις¹, σῶσον σεαυτὸν Cp. 14. 58,
31 ¹ καταβάς¹ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως ¹—¹ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς Joh. 2. 19
ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον,

^ι περισσοτέρως ^κ τὰ ἴδια ¹ add πιεῖν ^μ σταυρώ-
σαντες αὐτόν διεμέριζον ¹ add ver. 28 καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ
ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. A.S.M. ^ο ἐν τρισὶν
ἡμέραις οἰκοδομῶν ^π καὶ κατάβα ¹ add δὲ

- Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται ἰσῶσαι.¹ ὁ Χριστὸς ὁ 32
 βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ² καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα
 ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ
 ὠνείδιζον αὐτόν.
 Mat. 27. 44. cp. Lk. 23. 39. ὥρα³ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν 33
 γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ 34
 Cp. Ps. 22 Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ⁴ ἡ—, Ἐλωϊ, Ἐλωϊ, Ὑλαμὰ⁵ σαβαχθανί;
 (27). 1. ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον Ὁ Θεὸς μου, ὁ Θεὸς μου, εἰς τί με
 ἐγκατέλιπες; καὶ τινὲς τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλε- 35
 Mat. 27. 48. cp. Lk. 23. 36. γον, Ἰδοὺ, Ἡλίαν φωνεῖ. δραμῶν δέ ᾤτις⁶, π— γεμίσας 36
 Joh. 19. 29. Ps. 69 (68). Ἀφετε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ 37
 21. Ἰησοῦς ἀφείς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσε. καὶ τὸ καταπέ- 38
 τασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.
 ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι 39
 οὕτως⁷ ἐξέπνευσεν, εἶπεν, Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς
 ἦν Θεοῦ. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν 40
 αἷς⁸ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου
 Cp. Lk. 8 τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσὴ μῆτηρ, καὶ Σαλώμη, αἱ⁹ ὅτε ἦν ἐν 41
 2. τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι
 πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.
 Mat. 27. 57. Lk. 23. 50. Joh. 19. 38. Καὶ ἥδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστι 42
 προσάββατον, ἐλθὼν¹⁰ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων 43
 βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾔτησατο τὸ
 σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἥδη τέθνηκε· 44
 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ
 ἄπαλαι¹¹ ἀπέθανε· καὶ γινὼς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο 45
 τὸ πτώμα¹² τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σινδόνα,¹³ καθελὼν 46

¹ ἰσῶσαι; M. ² Ἰσραὴλ S. ³ Γενομένης δὲ ⁴ add λέγων
⁵ λαμᾶ S. ⁶ εἰς ⁷ add καὶ ⁸ add τε ⁹ οὕτω κράξας A.S.M.
¹⁰ add ἦν ¹¹ add καὶ ¹² ἦλθεν ¹³ ἥδη M. ¹⁴ σῶμα ¹⁵ add καὶ

αὐτὸν ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν^ε αὐτὸν ἐν μνημείῳ,
ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ
47 τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ
Μαρία ἡ^η Ἰωσὴ ἐθεώρουν ποῦ ἰτέθεται^ι.

16 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα
2 ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωὶ^κ τῇ μιᾷ τῶν^l
σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.
3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ
4 τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι
5^l ἀνακεκύλισται^l ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ
εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν
τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν· καὶ ἐξεθαμβή-
6 θησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς, Μὴ ἐκθαμβείσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε
τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε·
7 ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν
8 Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ
ἐξελθοῦσαι^m ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεⁿ γὰρ^l αὐτὰς
τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο
γάρ.

9 Ὁ Ἀναστὰς δὲ πρωὶ^l πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ
10 τῇ Μαγδαληνῇ, Ἐπαρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἐπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη
πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι
11 καὶ κλαίουσι. καὶ οἱ ἀκούσαντες, ὅτι ξῆ καὶ ἐθεάθη ἰπ'
αὐτῆς, ἠπίστησαν.
12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη
13 ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. καὶ οἱ ἀπελθόντες
ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

^ε κατέθηκεν ^h om. ἡ ⁱ τίθεται ^k τῆς μιᾶς ^l ἀπο-
κεκύλισται ^m add ταχὺ ⁿ δὲ ^o om. vv. 9-20 M. ^p ἀφ'

Mat. 28. 1,
Lk. 24. 1:
cp. Joh.
20. 1.

Cp. Mat.
28, 5 sqq.

Cp. 14. 28.

Cp. Joh.
20. 14.

Cp. Lk. 24.
13.

- Cp. Lk. 24, ³⁶ "Υστερον ἡ δὲ" ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη, 14
 Joh. 20. 19. καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς
 θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγεγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν 15
 Mat. 28. 19: αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ
 cp. Lk. εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς 16
 24. 47. σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς 17
 πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαι-
 μόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι ¹ καὶ καιναῖς ² ὄφεις 18
 ἄρουσι, καὶ θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς ³ βλάβῃ·
 ἐπὶ ἄρρωστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν.
 Lk. 24. 51, 'Ὁ μὲν οὖν Κύριος ⁴ Ἰησοῦς", μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, 19
 Acts 1. 9: ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.
 cp. Eph. ^{4. 9} ἐκεῖνοι δὲ ἐξεληθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνερ- 20
 1 Tim. 3. 16. γοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων
 Cp. Acts ^{14. 3} σημείων. ἀμήν."
 Heb. 2. 4.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

- 'Επειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν 1
 περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς 2
 Cp. 1 Joh. παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι
 1. 1, τοῦ λόγου, ἔδοξε καμοί, παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν 3
 2 Pet. 1. 16. Cp. Acts 1. ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῶς 4
 1. περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.
 'Εγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου ^a βασιλέως τῆς 5
 Cp. 1 Chr ^{24. 10} Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά·
 Neh. 12. 4, ¹⁷
^a om. δὲ ^r om. καιναῖς M ^s βλάβῃ ^t om. Ἰησοῦς ^a add τοῦ

- καὶ ^β γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα
6 αὐτῆς Ἑλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ^ο ἐναντίον ^{||} τοῦ
Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασι
7 τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ
Ἑλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς
ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.
- 8 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφη- Cp. 1 Chr.
9 μερίας αὐτοῦ ἐναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, 24, 19.
ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Cp. Ex. 30.
10 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ 7.
11 τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστὼς ἐκ
12 δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη
13 Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς
αὐτόν ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ
δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἑλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι,
14 καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ
ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ ^δ γενέσει ^{||} αὐτοῦ χαρήσονται.
- 15 ἔσται γὰρ μέγας ἐνὼπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα Cp. Num.
οὐ μὴ πίνη, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας 6, 3,
Judg. 13, 14.
16 μητρὸς αὐτοῦ. καὶ πολλοὺς τῶν νιῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ
17 Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς ^ο προελεύσεται ^{||} ἐνὼπιον Cp. Mal.
αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἥλιου, ἐπιστρέψαι καρδίας 3, 1,
4, 5, 6.
πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοι-
18 μάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας
πρὸς τὸν ἄγγελον, Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι
πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις
19 αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγὼ εἰμι
Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνὼπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην Cp. Dan.
20 λαλῆσαι πρὸς σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδού, 8, 16,
9, 21.
ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας

^β ἡ γυνὴ αὐτοῦ
ελεύσεται M.

^ο ἐνὼπιον

^δ γεννήσει

^ο προσ-

γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οὔτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσ- 21
δοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν
ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλήσαι αὐτοῖς· καὶ 22
ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν
διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλή- 23
σθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνὴ 24
αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι
Οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπέιδεν ἀφελεῖν 25
τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Cp. Mat.
1, 18.

Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ 26
ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἣ ὄνομα Ναζαρέτ,
πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ 27
οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαρίας. καὶ εἰς- 28
ελθὼν ἔ-^h πρὸς αὐτὴν εἶπε, Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος
μετὰ σοῦ. ἡ-^h ἡ δὲ ἰ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθηⁱ, καὶ 29
διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ 30
ἄγγελος αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαρίας· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ
τῷ Θεῷ. καὶ ἰδού, συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ 31
καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ 32

Cp. Isa. 9.
7.

υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς
τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει ἐπὶ 33
τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
οὐκ ἔσται τέλος. εἶπε δὲ Μαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς 34
ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ 35
ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ
δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ^k-

^f ὑπὸ

^g add ὁ ἄγγελος

^h add εὐλογημένη σὺ ἐν

γυναιξίν. A.S.M.

ⁱ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ

^k add ἐκ σοῦ A.M.

- 36 ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, Ἐλισάβετ ἡ ¹συγγενίς^{||} σου καὶ αὕτῃ ^mσυνειλήφεν^{||} υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς·
 37 καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι
 38 οὐκ ἀδυνατήσκει παρὰ ⁿτοῦ Θεοῦ· πάν ρῆμα. εἶπε δὲ Μαριάμ,
 Ἰδοὺ, ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου. καὶ
 ἀπήλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.
 39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη
 40 εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν
 41 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου, καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. καὶ
 ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας,
 ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη
 42 Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε ^oκραυγῇ^{||}
 μεγάλη, καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογη-
 43 μένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα
 44 ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με; ἰδοὺ γάρ, ὡς ἐγένετο
 ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν
 45 ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ
 ῥπιστεύσασα, ὅτι^{||} ἔσται τελείωσις τοῖς λελαημένοις αὐτῇ
 46 παρὰ Κυρίου. καὶ εἶπε Μαριάμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν
 47 Κύριον, καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί
 48 μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ.
 49 ἰδοὺ γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι
 ἐποίησέ μοι ^aμεγάλα^{||} ὁ δυνατός· καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
 50 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς ^rκαὶ γενεὰς^{||} τοῖς φοβουμένοις
 51 αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν
 52 ὑπερηφάνους διανοΐα καρδίας αὐτῶν. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ
 53 θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν,
 54 καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ
 55 παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς Cp. Ps. 98
 πατέρας ἡμῶν) τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν
 αἰῶνα.

¹ συγγενής ^m συνειληφύα ⁿ τῷ Θεῷ ^o φωνῇ
^r πιστεύσασα ὅτι M. ^a μεγαλεῖα ^r γενεῶν

"Εμεινε δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ^sὥς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Τῇ δὲ Ἑλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ 57 ἐγέννησεν υἱόν· καὶ ἤκουσαν οἱ περιοικοὶ καὶ οἱ συγγενεῖς 58 αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον 59 περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ 60 εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπον πρὸς 61 αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἐστὶν ἐκ τῆς συγγενείας^u σου, ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν 62 θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε λέ- 63 γων, Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεώχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, 64 καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος 65 τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάντες οἱ 66 ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ ^uγὰρ^u χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου, 67 καὶ προεφήτευσεν λέγων, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ 68 Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ 69 τοῦ παιδὸς αὐτοῦ (καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων 70 ^{x-||} ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ), σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, 71 καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος 72 μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὄρκον ὃν ᾤμοσε πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι 73, 74 ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς 75

Cp. Gen.
17. 12,
Lev. 12. 3.

Cp. Ps. 132
(131). 17.

Cp. Gen.
22. 16
sqq.

^s ὥσει
τῶν

^t ἐν τῇ συγγενείᾳ

^u om. γὰρ

^x add

- 76 ἡμέρας ^γ ἡμῶν. καὶ σὺ ^δ δέ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου
 κληθήσῃ· προπορεύει γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου, ἐτοιμάσαι Cp. Mal.
 77 ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ^{3. 1.}
 78 ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν ^{Isa. 40. 3.}
 79 οἷς ^α ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάναι τοῖς ἐν Cp. Mal.
 σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς ^{4. 2.}
 πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
- 80 Τὸ δὲ παιδίον ἤρξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν
 ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.
- 2 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ
 Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
 2 αὕτη ^β ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας
 3 Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος
 4 εἰς τὴν ^ε ἐαυτοῦ πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλι-
 λαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ,
 ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς
 5 Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαρίας τῇ μεμνηστευμένη αὐτῷ
 6 ^δ οὔσῃ ἐγκύῃ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλή- Cp. Mat.
 7 σθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν ^{2. 1.}
 αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέ-
 κλινεν αὐτὸν ἐν ^ε φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ
 καταλύματι.
- 8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ
 φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν.
 9 καὶ ^ε ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου
 10 περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ
 εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελί-
 11 ζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ. ὅτι
 ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν

^γ add τῆς ζωῆς^δ om. δέ^α ἐπεσκέπαστο A.S.M.^β add ἡ ^ε ἰδιάν^δ add γυναικί^ε add τῇ^ε add

ἰδού

πόλει Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος 12
ἐσπαργανωμένον ἔκαι¹ κείμενον ἐν ἡ-¹ φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης 13
ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνοῦντων
τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς 14
εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις ¹εὐδοκίας¹¹.

Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ 15
ἄγγελοι, ¹⁻¹¹ οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ
ἕως Βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ
Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεύρον 16
τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ
φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ^κἐγνώρισαν¹¹ περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαλη- 17
θέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ ἀκού- 18
σαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων
πρὸς αὐτούς. ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συνετήρει τὰ ρήματα 19
ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ¹ὑπέστρεψαν¹¹ 20
οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν ^mαὐτόν¹, 21
Cp. Mat. καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθῆν ὑπὸ τοῦ ἀγ-
I. 21, 25. γέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Cp. Lev. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ ⁿαὐτῶν¹¹ 22
12, 2. κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα,
παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου 23
Cp. Ex. 13. ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται),
2. καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου, 24

Lev. 12, 8. Ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν. καὶ ἰδού, ἦν 25
ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ^φ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος
Cp. Isa. 40. οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ
I. Ἰσραήλ· καὶ Πνεῦμα ^οἦν Ἅγιον¹¹ ἐπ' αὐτόν. καὶ ἦν αὐτῷ 26

ἔ om. καὶ ^h add τῇ ¹ εὐδοκία A.S.M. ^j add
καὶ οἱ ἄνθρωποι ^k διεγνώρισαν ¹ ἐπέστρεψαν ^m τὸ
παιδίον ⁿ αὐτῆς A. ^ο Ἅγιον ἦν

- κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου, μὴ ἰδεῖν
 27 θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ
 Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ
 παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ
 28 νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας
 29 αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε, Νῦν ἀπολύεις τὸν
 30 δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ· ὅτι
 31 εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ Cp. Isa. 51
 32 πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, Cp. Isa. 5.
 33 καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ^{||} καὶ ἡ 42. 6,
 μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ· 49. 6.
 34 καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ τὴν
 μητέρα αὐτοῦ, Ἰδοὺ, οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν
 35 πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· καὶ
 σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία· ὅπως ἂν
 36 ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. καὶ ἦν
 Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ (αὕτη
 προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς
 37 ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὐτῇ^{||} χήρα ἔως^{||} ἐτῶν
 ὀγδοηκοντατεσσάρων), ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νη-
 38 στεῖαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ ^{s-}
 αὕτῃ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Ἐθεῶ^{||}, καὶ ἐλάλει
 περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ^{u-}
 39 σαλήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ^xπάντα^{||} τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυ-
 ρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν
 Ναζαρέτ.
 40 Τὸ δὲ παιδίον ἡῤῥξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο ^{y-}^{||}, πληρούμενον
 σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.
 41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ Cp. Deut.
 42 τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ^zἀνα- 16. 16.

ῑ Ἰωσήφ α αὕτη ρ ὡς s add αὕτη t Κυρίῳ
 u add ἐν x πάντα y add πνεύματι z ἀναβάντων

βαινόντων¹ αὐτῶν ^{a-}κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειω- 43
 σάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν
 Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ οὐκ ^bἔγνωσαν οἱ γονεῖς¹
 αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέ- 44
 ρας ὁδόν, καὶ ἀνεξήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ^{c-}
 τοῖς γνωστοῖς· καὶ μὴ εὐρόντες ^{d-}ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου- 45
 σαλὴμ, ^eἀναζητοῦντες^{||} αὐτόν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας 46
 τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν
 διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς·
 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ 47
 ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν· 48
 καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, Τέκνον, τί ἐποίησας
 ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ, ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν
 σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε 49
 ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναι με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆ- 50
 καν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, 51
 καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ
 μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ^{f-}ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτῆς.

Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ 52
 Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσα- 3
 ρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ
 τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ
 ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰουραίας καὶ Τραχωνί-
 τιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος,
^gἐπὶ ἀρχιερέως ^{||} Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ 2
 Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς 3
 πᾶσαν τὴν περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα

Mat. 3. 1,
 Mk 1. 2,
 Joh. 1. 6.

^a add εἰς Ἱεροσόλυμα
^c add ἐν ^d add αὐτόν
^e ἐπ' ἀρχιερέων

^b ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ
^e ζητοῦντες ^f add ταῦτα

- 4 μετανοίας εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν· ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ
λόγων Ἑσαίου τοῦ προφήτου ^{h-}, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ Isa. 40. 3.
ἐρήμῳ, Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς
5 τρίβους αὐτοῦ· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος
καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς ¹εὐ-
6 θείας^l, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα Cp. Isa. 52.
σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. ^{10.}
- 7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' Mat. 3. 7.
αὐτοῦ, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ
8 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς
μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν
9 τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων
10 τοῦτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς
τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρ-
11 πὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. καὶ ἐπηρώτων
αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Τί οὖν ^kποιήσωμεν^l; ἀποκριθεὶς
12 δὲ ¹ἔλεγεν^l αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ
ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον δὲ καὶ
13 ^mποιήσωμεν^l; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ
14 διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ
στρατευόμενοι λέγοντες, ⁿΤί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς^l; καὶ εἶπε
πρὸς αὐτοὺς, Μηδένα διασεῖσητε, μηδὲ συκοφαντήσητε· καὶ
ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.
- 15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν Cp. Mat.
ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Mk. ^{3.} 11,
16 Χριστὸς, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων, Ἐγὼ μὲν Joh. 1. 19.
ὑδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ
εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς
17 ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν

^h add λέγοντος¹ εὐθείαν^k ποιήσωμεν¹ λέγει^m ποιήσωμενⁿ Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσωμεν

τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ^ο διακαθάραι^{||} τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ ^ρ συνα-
γαγεῖν^{||} τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον
κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν 18
Cp. Mat. λαόν. ὁ δὲ Ἑρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ 19
Mk. 14. 3, περὶ Ἑρωδιάδου τῆς γυναικὸς ^α—^{||} τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ
Joh. 6. 17, περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἑρώδης, προσέθηκε 20
Joh. 3. 24, καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, ^τ—^{||} κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν ^β—^{||}
φυλακῇ.

Mat. 3. 13, Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ 21
Mk. 1. 9, Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεψυχθῆναι τὸν οὐ-
Cp. Joh. 1. 32, ρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωματικῶς εἶδει 22
τὸς^τ περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι
^υ—^{||}, Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἡδύοκησα.

Cp. Mat. 1. 1, Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ^κ ἀρχόμενος ὥσπερ ἐτῶν τριάκοντα^{||}, 23
^γ ὧν υἱὸς (ὡς ἐνομίζετο)· Ἰωσήφ, τοῦ Ἡλίου, τοῦ Ματθαίου, τοῦ 24
Λευῖ, τοῦ Μελχί, τοῦ ^ζ Ἰανναί^{||}, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ματθαίου, 25
τοῦ Ἀμῶς, τοῦ Ναούμ, τοῦ Ἑσλί, τοῦ Ναγγαί, τοῦ Μαάθ, 26
τοῦ Ματθαίου, τοῦ ^α Σεμεείν^{||}, τοῦ ^β Ἰωσήχ^{||}, τοῦ ^ε Ἰωδά^{||},
τοῦ ^δ Ἰωανάν^{||}, τοῦ Ῥησά, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιήλ, 27
τοῦ Νηρί, τοῦ Μελχί, τοῦ Ἀδδί, τοῦ Κωσάμ, τοῦ ^ε Ἐλμα- 28
δάμ^{||}, τοῦ Ἡρ, τοῦ ^ι Ἰησοῦ^{||}, τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἰωρείμ, τοῦ 29
Ματθαίου, τοῦ Λευῖ, τοῦ Συμεών, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ 30
^β Ἰωνάμ^{||}, τοῦ Ἐλιακείμ, τοῦ Μελεά, τοῦ ^η Μεννά^{||}, τοῦ 31
Ματθαίου, τοῦ Ναθάν, τοῦ Δαβίδ, τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ Ὠβιήδ, 32
τοῦ Βοόζ, τοῦ ^ι Σαλμών^{||}, τοῦ Ναασσών, τοῦ ^κ Ἀμιναδάβ^{||}, 33
τοῦ ^λ Ἀρνεί^{||}, τοῦ Ἑσρών, τοῦ Φαρές, τοῦ Ἰούδα, τοῦ 34

^ο καὶ διακαθαριεῖ ^ρ συνάξει ^α add Φιλίππου ^τ add
καὶ ^β add τῇ ^τ ὥσπερ ^υ add λέγουσαν ^κ ὥσπερ ἐτῶν
τριάκοντα ἀρχόμενος ^γ ὧν ὡς ἐνομίζετο υἱὸς ^ζ Ἰαννά
^α Σεμεί ^β Ἰωσήφ ^ε Ἰούδα ^δ Ἰωαννά ^ε Ἐλμωδάμ
^ι Ἰωσή ^ε Ἰωανάν ^η Μενάμ A., Μαϊνάν S. ^ι Σαλά M.
^κ Ἀδμείν, or Ἀμιναδάβ, τοῦ Ἀδμείν, M. ^λ Ἀράμ A.S.M.

35 Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Θάρα, τοῦ Ναχώρ, τοῦ
 36 Σαρούχ, τοῦ Ῥαγαῦ, τοῦ Φαλέκ, τοῦ Ἐβέρ, τοῦ Σαλά, τοῦ
 37 Καϊνάν, τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ Σήμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Δάμεχ, τοῦ
 Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνώχ, τοῦ Ἰαρέδ, τοῦ Μαλελεήλ, τοῦ Καϊ-
 38 νάν, τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ.

4 Ἰησοῦς δὲ Πνεύματος Ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ^{Mat. 4. 1, Mk. 1. 12}
 2 Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ Πνεύματι ^m ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας
 τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφα-
 γεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν
 3 ⁿ— ἔπεινασε. ^o εἶπε δέ ὁ διάβολος, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
 4 Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν ^p—, Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτι μόνῳ ^{Deut. 8. 3.}
 5 ζήσεται ὁ ἄνθρωπος ^q—, καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ^r— ἔδειξεν
 αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου.
 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην
 ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ
 7 ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον
 8 ^s ἐμοῦ, ἔσται σου ^t πάντα. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ
 Ἰησοῦς, ^u— Γέγραπται ^x—, Ὁ Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυ- ^{Deut. 6. 13.}
 9 νήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ^z ἤγαγε δὲ αὐτὸν εἰς
 Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ ^a υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν
 10 κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται ^{Ps. 91 (90). 11.}
 11 περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε· καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε,
 12 μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου· καὶ ἀποκρι-
 θεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον ^{Deut. 6. 16.}
 13 τὸν Θεόν σου. καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος
 ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

^m εἰς τὴν ἐρημον ⁿ add ὕστερον ^o καὶ εἶπεν ^p add
 λέγων ^q add ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ ^r add ὁ
 διάβολος εἰς ὅρος ὑψηλὸν ^s μου ^t πάντα ^u add
 Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· ^x add γάρ ^y Προσκυνήσεις
 Κύριον τὸν Θεόν σου ^z καὶ ἤγαγεν ^a ὁ υἱὸς ^v

Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος 14
εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμῃ ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου
περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, 15
δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Cp. Mat. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ 16

^{13. 54,}
Mk. 6. 1. εἰσῆλθε, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων

Cp. Neh. εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ 17

8. 1, 5. βιβλίον ^b τοῦ προφήτου Ἑσαίου^h. καὶ ^c ἀνοίξας^h τὸ βιβλίον

Isa. 61. 1. εἶρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένος, Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, 18

οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με ^d εὐαγγελίσασθαι^h πτωχοῖς· ἀπέσταλκέ
με ^e—^h κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

ἀποστεῖλαι τεθρανσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου 19

δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκά- 20

θισε· καὶ πάντων ^f οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ^h ἦσαν ἀτενί-

ζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον 21

πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ πάντες 22

ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος

τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον,

Cp. Joh. Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Πάν- 23

6. 42. τως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, Ἰατρέ, θεράπευσον

σεαυτὸν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ^g εἰς τὴν^h Καπερναοὺμ,

ποιήσον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. εἶπε δέ, Ἀμὴν λέγω 24

ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέ- 25

ραις Ἑλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη

τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν

γῆν· καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἑλίας, εἰ μὴ εἰς 26

1 Kings 17. Σύρεπτα τῆς ^h Σιδωνίας^h πρὸς γυναικα χήραν. καὶ πολλοὶ 27

9. λεπροὶ ἦσαν ⁱ ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου^h.

^b Ἑσαίου τοῦ προφήτου ^c ἀναπτύξας ^d εὐαγγελί-
ζεσθαι ^e add ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,

^f ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ^g ἐν τῇ ^h Σιδωνος

ⁱ ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ

- 28 καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος. καὶ ^{2 Kings 5. 14.}
ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα,
- 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον
αὐτὸν ἕως ^{k—} ὀφρύος τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκο-
30 δόμητο, ^l ὥστε ^{||} κατακρημνίσαι αὐτόν· αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ
μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.
- 31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. καὶ ^{Mk. 1. 21.}
32 ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι· καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ ^{Cr. Mat. 7. 29.}
33 τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν
τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου,
34 καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ ^{m—} "Εα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ
Ναζαρηνέ; ἤλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
35 τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι,
καὶ ἔξελθε ⁿ ἀπ' αὐτοῦ ^{||}. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς
36 τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγέ-
νετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέ-
γοντες, Τίς ὁ λόγος οὗτος; ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσ-
37 σαι τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται. ^{||} καὶ ἐξεπορεύετο
ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.
- 38 Ἀναστὰς δὲ ^{||} ἀπὸ ^{||} τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ^{Mat. 8. 14, Mk. 1. 29.}
Σίμωνος. ^{q—} ^{||} πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ
39 μεγάλῳ· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω
αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα
δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.
- 40 Δύνοντας δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας ^{Mat. 8. 16, Mk. 1. 32.}
νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ
41 αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθείς ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ
καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ^{r—}
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδει-
σαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

^k add τῆς ^l εἰς τὸ ^m add λέγων ⁿ ἐξ αὐτοῦ

^o οὗτος, ἐξέρχονται; ^p ἐκ ^q add ἡ ^r add ὁ Χριστός,

Mk. 1. 35. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· 42
καὶ οἱ ὄχλοι ^εἐπεζήτουν¹ αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ
κατείχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε 43
πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαι με
δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι ^τἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην².

Καὶ ἦν κηρύσσων ^υεἰς τὰς συναγωγὰς³ τῆς [×]Γαλιλαίας⁴. 44

Cp. Mat. ^{4. 18,} Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ ^γκαὶ⁵ ἀκούειν 5
Mk. 1. 16. τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην
Γεννησαρέτ· καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· 2
οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ^ζἔπλυνον⁶ τὰ δίκτυα. ἐμ- 3
βὰς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν
ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. ^ακαθίσας δὲ⁷ ἐδίδασκεν
Cp. Joh. ^{21. 6.} ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὥς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε 4
πρὸς τὸν Σίμωνα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ
δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν ^η—⁸, 5
Ἐπιστάτα, δι' ὅλης ^ε—⁹ νυκτὸς κοπιῶσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν·
ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω ^ατὰ δίκτυα¹⁰. καὶ τοῦτο ποιή- 6
σαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πληθὸς πολὺ· διερρήγνυτο δὲ
^ατὰ δίκτυα¹¹ αὐτῶν· καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ^ε—¹² ἐν τῷ 7
ἐτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον,
καὶ ἔπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.
ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ 8
λέγων, Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε.
θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ 9
τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ^ιῶν¹³ συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκω- 10
βον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ
Σίμωνι. καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ·
ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔση ζωγράων. καὶ καταγαγόντες τὰ 11
πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

^ε ἐζητουν ^τ εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι ^υ ἐν ταῖς συνα-
γωγαῖς [×] Ἰουδαίας M. ^γ τοῦ ^ζ ἀπέπλυναν
^α καὶ καθίσας ^β add αὐτῷ ^ε add τῆς ^δ τὸ
δίκτυον ^ε add τοῖς ^ι ἦ

- 12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ, Mat. 8. 2,
Mk. 1. 40.
 ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ
 πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι
 13 με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ ἡ λέγων,
 Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.
 14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδεὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν
 δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ Cp. Lev.
14.2 sqq.
 15 σου, καθὼς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. δι-
 ἦρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο
 ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ¹-ἥ ἀπὸ τῶν ἀσθε-
 16 νειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ
 προσευχόμενος.
 17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· Mat. 9. 1,
Mk. 2. 1.
 καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἱ ἦσαν
 ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ
 Ἱερουσαλὴμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν·
 18 καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παρα-
 λελυμένος, καὶ ἐξήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον
 19 αὐτοῦ. καὶ μὴ εὐρόντες ^kποιίας ἥ εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ τὸν
 ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν
 αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.
 20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν ¹-ἥ, Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί
 21 σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἥρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμ-
 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες, Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ
 βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιεῖν ἁμαρτίας, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ
 22 Θεός; ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν
 ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις
 23 ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σοι αἱ
 24 ἁμαρτίαι σου; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ
 εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς

^g καὶ ἰδὼν
A.S.M.

^h εἰπὼν
^k διὰ ποίας

ⁱ add ὑπ' αὐτοῦ
^l add αὐτῷ

^j αὐτούς

ἀφιέναι ἀμαρτίας, (εἶπε τῷ παραλελυμένῳ) Σοὶ λέγω, ῥγείραι, καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ 25 παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκστασις 26 ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες ὅτι Εἶδομεν παράδοξα σήμερον.

Mat. 9. 9,
Mk. 2. 14.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελῶνην, ὀνόματι 27 Λευὶν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολουθε μοι. καὶ καταλιπὼν ^mπάντα ⁿἠκολούθει ^{||} αὐτῷ. 28 καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· 29 καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλὺς καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον ^oοἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς 30 αὐτῶν ^{||} πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, Διατί μετὰ ^pρτῶν ^{||} τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ 31 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Οὐ χρειαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλήλυθα 32

Mat. 9. 14,
Mk. 2. 18.

καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ 33 εἶπον πρὸς αὐτόν, ^qΟἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις ποιοῦνται· ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν. ^{||} ὁ δὲ ^rἸησοῦς ^{||} εἶπε πρὸς 34 αὐτοὺς, Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ 35 ἡμέραι· καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν 36 πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ^sἀπὸ ^{||} ἱματίου καινοῦ ^tσχίσας ^{||} ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν ^uσχίσει ^{||}, καὶ τῷ παλαιῷ οὐ ^xσυμφωνήσῃ τὸ ἐπίβλημα ^{||} τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς 37 ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς,

^m ἅπαντα	ⁿ ἠκολούθησεν	^o οἱ γραμματεῖς αὐτῶν
καὶ οἱ Φαρισαῖοι	^p om. τῶν	^q Διατί οἱ . . . πίνουσιν;
^r om. Ἰησοῦς	^s om. ἀπὸ	^t om. σχίσας
^x συμφωνεῖ	ἐπίβλημα	^u σχίζει

38 καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον
39 νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. γ—^γ καὶ οὐδεὶς πιὼν
παλαιὸν z—^z θέλει νέον· λέγει γάρ, Ὁ παλαιὸς ^a χρηστός^a
ἐστίν.

6 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ ^b—^b διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ ^c—^c Mat. 12. 1,
σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυν, Mk. 2. 23:
2 καὶ ἥσθιον ψώχοντες ταῖς χερσί. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων cp.
εἶπον ^d—^d, Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ^e—^e τοῖς σάββασιν; Deut.
3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ τοῦτο 23. 25
ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησε Δαβὶδ, ^f ὅτε^f ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' 1 Sam. 21.
4 αὐτοῦ ὄντες; ὥς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς 6.
ἄρτους τῆς προθέσεως βλαβὼν^g ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς
μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; Cp. Lev.
5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ^h—^h 24. 9.
τοῦ σαββάτου.

6 Ἐγένετο δὲ ⁱ—ⁱ ἐν ἐτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς Mat. 12. 9,
τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ^k ἄνθρωπος ἐκεῖ^k, καὶ Mk. 3. 1.
7 ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. ^l παρετηροῦντο^l δὲ αὐτὸν οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει·
8 ἵνα εὕρωσι ^m κατηγορεῖν^m αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἵδρι τοὺς δια-
λογισμοὺς αὐτῶν· ⁿ εἶπε δὲⁿ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι
τὴν χεῖρα, Ὑγειραι, καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. ^o καὶ^o ἀνα-
9 στάς ἔστη. ^p εἶπε δὲ^p ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, ^q Ἐπερωτῶ
ὑμᾶς, εἰ^q ἔξεστι ^r τῷ σαββάτῳ^r ἀγαθοποιῆσαι; ἢ κακο-
10 ποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀπολέσαι; καὶ περιβλεψάμενος
πάντας αὐτοὺς ^s εἶπεν αὐτῷ^s, Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὃ

^y add καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται. ^z add εὐθέως ^a χρη-
στότερός A.S.M. ^b add δευτεροπρώτῳ A.S.M. ^c add

τῶν ^d add αὐτοῖς ^e add ἐν ^f ὁπότε ^g ἔλαβε, καὶ

^h add καὶ ⁱ add καὶ ^k ἐκεῖ ἄνθρωπος ^l παρετή-

ρουν ^m κατηγορίαν ⁿ καὶ εἶπε ^o ὁ δὲ ^p εἶπεν

οὖν ^q Ἐπερωτήσω ὑμᾶς, τί S.: Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι· A.

^r τοῖς σάββασιν ^s εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ

δὲ ἐποίησε ^{t-} καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ^{u-}. αὐτοὶ ¹¹
δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας· καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν
ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

Mk. 3. 13. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἔξελθεῖν αὐτὸν ¹²
τὸ ὄρος προσεύξασθαι· καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ
τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθη- ¹³
τὰς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ

Cp. Mat. ἀποστόλους ὠνόμασε, Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ ¹⁴
Joh. 1. 42. Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ^xκαὶ ¹Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,
^xκαὶ ¹Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον, ^xκαὶ ¹Ματθαῖον καὶ ¹⁵
Θωμᾶν, ^xκαὶ ¹Ἰάκωβον ^{y-} Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλού-
μενον Ζηλωτὴν, ^xκαὶ ¹Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκα- ¹⁶
ριώτην, ὃς ^{z-} ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ¹⁷
ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος ^aπολὺς ¹ μαθητῶν αὐτοῦ,

Cp. Mat. καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ
Mk. 3. 7. ^{4, 25,} Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθον
ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ¹⁸
¹ἐνοχλούμενοι ἀπὸ ¹πνευμάτων ἀκαθάρτων ^{c-} ἐθεραπεύοντο.
καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι δύναμις παρ' ¹⁹
αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας.

Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς ²⁰
Cp. Mat. αὐτοῦ ἔλεγε, Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ
5. 3 sqq βασιλεία τοῦ Θεοῦ. μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασ- ²¹
θήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοί ²²
ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν
ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς
πονηρόν, ἔνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ^dχάρητε ¹ ἐν ἐκείνῃ ²³
τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γάρ, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς
ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ ^eτὰ αὐτὰ ¹ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις
οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ²⁴

^t add οὕτω^u add ὑγιῆς ὡς ἡ ἄλλη^v ἐξῆλθεν^x om. καὶ^y add τὸν τοῦ^z add καὶ^a om. πολὺς^b ὀχλούμενοι ὑπὸ^c add καὶ^d χαίρετε^e ταῦτα

- 25 ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι
 ἔνῃν^f, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ B-^{||}, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθή-
 26 σετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ B-^{||}, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι
 πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ἡτὰ αὐτὰ^{||} γὰρ ἐποιοῦν τοῖς
 ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
- 27 Ἄλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς Cp. Mat.
 28 ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς 5. 44 sqq.
 καταρωμένους ὑμῖν, i-^{||} προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων
 29 ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν
 ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα
 30 μὴ κωλύσης. παντὶ K-^{||} αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ
 31 αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν
 32 ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ
 ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ
 33 γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν
 ἀγαθοποιῇτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις
 34 ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν
 δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἴλαβεῖν¹, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;
 καὶ M-^{||} ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι
 35 τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε,
 καὶ δανείζετε N μηδὲν^{||} ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς
 ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρη-
 36 στός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. γίνεσθε O-^{||}
 37 οἰκτίρμονες, καθὼς P-^{||} ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. ^q καὶ^{||} Cp. Mat.
 μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῇτε· ^r καὶ^{||} μὴ καταδικάζετε, καὶ 7. 1 sq.
 38 οὐ μὴ καταδικασθῇτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· δίδοτε,
 καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν, πεπιεσμένον S-^{||} σεσα-
 λευμένον B-^{||} ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον
 ὑμῶν. ^t ᾧ γὰρ μέτρῳ^{||} μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

^f om, νῦν^B add ὑμῖν^h ταῦταⁱ add καὶ^k add δὲ τῷ¹ ἀπολαβεῖν^m add γὰρ οἱⁿ μηδένα M.^o add οὖν^p add καὶ^q om, καὶ A.^r om, καὶ^s add καὶ^t τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ

Εἶπε δὲ ^uκαὶ^{||} παραβολὴν αὐτοῖς, Μήτι δύναται τυφλὸς 39
 τυφλὸν ὀδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον ^vἐμπεσοῦνται^{||};
 οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον ^x—^{||}· κατηρτισμένος 40
 δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. τί δὲ βλέπεις τὸ 41
 κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν
 τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν 42
 τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν
 τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ
 βλέπων; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλ-
 μου σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
 ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν 43
 ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ ^yπάλιν^{||} δένδρον σαπρὸν ποιοῦν
 καρπὸν καλόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ 44
 γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ
 βάτου τρυγῶσι σταφυλὴν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγα- 45
 θοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ
 πονηρὸς ^z—^{||} ἐκ τοῦ πονηροῦ ^a—^{||} προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ
 γὰρ ^bπερισσεύματος καρδίας^{||} λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; 46
 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ 47
 ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν 48
 ἄνθρώπων οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ
 ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης
 προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε
 σαλευσάι αὐτήν ^cδιὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν^{||}. ὁ δὲ 49
 ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἄνθρωπος οἰκοδομήσαντι
 οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ἢ προσέρρηξεν ὁ ποτα-
 μός, καὶ ^dεὐθὺς συνέπεσε^{||}, καὶ ἐγένετο τὸ ρῆγμα τῆς οἰκίας
 ἐκείνης μέγα.

^u om. καὶ ^v πεσοῦνται ^x add αὐτοῦ ^y om.
 πάλιν ^z add ἄνθρωπος ^a add θησαυροῦ τῆς καρδίας
 αὐτοῦ ^b τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας ^c τεθεμέλιωτο
 γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν A.S.M. ^d εὐθέως ἔπεσε

- 7 Ἐπειδὴ^h ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς Mat. 8. 5.
 τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναοῦμ.
- 2 Ἐκατοντάρχου δέ τινος δούλος κακῶς ἔχων ἡμελλε τελευ-
 3 τᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ
 ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν
 4 αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ. οἱ δὲ παρα-
 γενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως,
 5 λέγοντες ὅτι Ἀξιὸς ἐστὶν ᾧ^f παρέξῃ^h τοῦτο· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ
 6 ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ
 δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν
 ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος
 φίλους λέγων αὐτῷ, Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς
 7 ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἡξίωσα
 πρὸς σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
 8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων
 ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ
 πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ
 9 μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς
 ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ
 εἶπε, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον.
 10 καὶ ὑποστρέψαντες βεῖς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες^h εὑρον τὸν
 ἡ-^h δούλον ὑγιαίνοντα.
- 11 Καὶ ἐγένετο ἐν ἰτῷ^h ἐξῆς, ^k ἐπορεύθη^h εἰς πόλιν καλουμέ-
 νην Ναϊν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ^l-^h,
 12 καὶ ὄχλος πολὺς. ὥς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ
 ἰδοὺ, ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
 καὶ ^m αὐτῇ^h ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ⁿ ἦν^h σὺν
 13 αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτήν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ
 14 εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαίε. καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ· οἱ

° Ἐπεὶ δὲ f παρέξει g οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον
 h add ἀσθενοῦντα i τῇ A.S.M. k ἐπορεύετο l add
 ἱκανοί m αὐτῇ n om. ἦν

δὲ βαστάζοντες ἕστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρός, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ 15 ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας· 16 καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ὁ ἡγέρθη^ο ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ 17 αὐτοῦ, καὶ P-^{||} πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Mat. 11. 2. Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων 18 τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 19 ὁ Ἰωάννης ἔπεμψε πρὸς τὸν ^qΚύριον^{||} λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν 20 οἱ ἄνδρες εἶπον, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σε λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ἐν 21 ^rἐκείνῃ^{||} τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο ^{s-} βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς ^{t-} εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες 22 ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε· ^{u-} τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, ^xκαὶ^{||} κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 23

Mat. 11. 7. Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν 24 πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου, Τί ^yἐξήλθετε^{||} εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ 25 τί ^yἐξήλθετε^{||} ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί ^yἐξήλθετε^{||} ἰδεῖν; προ- 26 φήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός 27 Mal. 3. 1. ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἕμ-

^o ἐγήγερται

^p add ἐν

^q Ἰησοῦν

^r αὐτῇ δὲ

^s add τὸ

^t add ὁ Ἰησοῦς

^u add ὅτι

^x om. καὶ

^y ἐξεληλύθατε

- 28 προσθέν σου. λέγω ^z—^{||} ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
^a—^{||} Ἰωάννου ^b—^{||} οὐδείς ἐστίν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασι-
 29 λείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας
 καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπ-
 30 τισμα Ἰωάννου· οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν
 τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.
 31 ^c—^{||} Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης;
 32 καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ
 καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ^d ἂ λέγει^{||}, Ἡὐλή-
 σαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ^e—^{||}, καὶ οὐκ
 33 ἐκλαύσατε. ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ^f μὴ^{||} ἄρτον
 34 ἐσθίων· μήτε οἶνον πίνων, καὶ λέγετε, Δαιμόνιον ἔχει. ἐλή-
 λυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε,
 Ἰδού, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ
 35 ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαίωθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς
 πάντων.
 36 Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· Cr. 11. 37.
 καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου ^g κατεκλίθη^{||}.
 37 καὶ ἰδού, γυνὴ ^h ἥ τις ἦν ἐν τῇ πόλει, ἁμαρτωλός· ⁱ καὶ^{||} Cr. Mat.
 ἐπιγνοῦσα ὅτι ^k κατὰκειται^{||} ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κο- ^{26. 6,}
 38 μίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στᾶσα ^l ὀπίσω παρὰ τοὺς ^{Mk. 14. 3,}
 πόδας αὐτοῦ^{||} κλαίονσα, ἥρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ
 τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ^m ἐξέμαξε^{||}, ^{Joh. 12. 3.}
 39 καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἥλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν
 δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων,
 Οὗτος, εἰ ἦν ⁿ προφήτης^{||}, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ
 γυνή, ἥ τις ἄπτεται αὐτοῦ· ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι.
- 40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί

^z add γὰρ^a add προφήτης^b add τοῦ βαπτιστοῦ^c add εἶπε δὲ ὁ Κύριος,^d καὶ λέγουσιν.^e add ὑμῖν^f μήτε^g ἀνεκλίθη^h ἐν τῇ πόλει, ἥ τις ἦν ἁμαρτωλός,ⁱ om. καὶ^k ἀνάκειται^l παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω^m ἐξέμασσεⁿ ὁ προφήτης M.

τι εἰπεῖν. ὁ δὲ φησι, Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέται 41
 ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἰς ὥφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ
 ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων ^ο-|| αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφο- 42
 τέροις ἐχαρίσατο· τίς οὖν αὐτῶν ^p-|| πλείον αὐτὸν ἀγαπή-
 σει; ἀποκριθεὶς ^q-|| ὁ Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω ὅτι ὧ ^q τὸ 43
 πλείον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὅρθως ἔκρινας. καὶ 44
 στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην
 τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς
 πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου
 τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξίν ^r-|| αὐτῆς ἐξέμαξε. φίλημά μοι 45
 οὐκ ἔδωκας· αὕτη δέ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε καταφι-
 λουσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· 46
 αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. οὐ χάριν, λέγω σοι, 47
 ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ·
 ὧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπε δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνται 48
 σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν 49
 ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; εἶπε δὲ 50
 πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς
 εἰρήνην.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν 8
 καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν 2
 θεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία
 ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπτὰ ἐξεληλύθει,
 καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου, καὶ Σουσάννα, 3
 καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν ^b αὐτοῖς ^t ἐκ ^t τῶν ὑπαρ-
 χόντων αὐταῖς.

Ματ. 13, 3. Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευο- 4
 Μκ. 4. 1. μένων πρὸς αὐτόν, εἶπε διὰ παραβολῆς· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων 5
 τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ

^o add δὲ
κεφαλῆς

^p add εἰπέ,
^b αὐτῷ A.S.M.

^q add δὲ
^t ἀπὸ

^r add τῆς

- μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ
 6 τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον ^uκατέπεσεν^{||} ἐπὶ
 7 τὴν πέτραν, καὶ φνὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ
 ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφνεῖσαι αἱ ἄκαν-
 8 θαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ^xεἰς^{||} τὴν γῆν τὴν
 ἀγαθὴν, καὶ φνὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα
 λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.
 9 Ἐπηρεώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ^yτίς εἴη ἡ παρα-
 10 βολὴ αὐτῆς.^{||} ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια
 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα Cp. Isa. 6.
 11 βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ἔστι δὲ 9.
 12 αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ
 παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ^zἀκούσαντες^{||}. εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος
 καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύ-
 13 σαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ ὅταν ἀκούσῃσι,
 μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν,
 οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίσταν-
 14 ται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες,
 καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευό-
 15 μενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ
 γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες
 τὸν λόγον κατέχουσιν, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.
 16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω Mk. 4. 21 ;
 κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ^aτίθησιν^{||}, ἵνα οἱ εἰσπορευό- cp. Mat.
 17 μενοι βλέπωσι τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστι κρυπτόν, ὃ οὐ φανερόν 5. 15,
 γενήσεται· οὐδὲ ἀπόκρυφον, ὃ ^bοὐ μὴ γνωσθῇ^{||} καὶ εἰς φανερόν Lk. 11. 33.
 18 ἔλθῃ. βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὅς γάρ ἂν ἔχη, δοθήσεται
 αὐτῷ· καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ'
 αὐτοῦ.
 19 Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Mat. 12. 46,
Mk. 3. 31.

^u ἔπεσεν
^z ἀκούοντες

^x ἐπὶ
^a ἐπιτίθησιν

^y λέγοντες, τίς . . . αὕτη ;
^b οὐ γνωσθήσεται

καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ^ο ἀπηγγέλη 20
 δὲ ^d αὐτῷ, ^d—^{||} Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν
 ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, 21
 Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ
 Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες ^e—^{||}.

Mat. 8. 18, ^f Ἐγένετο δὲ ^h ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς 22
 Mk. 4. 35. ^{23,} πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Διέλ-
 θωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων 23
 δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμ-
 νην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνευον. προσελθόντες δὲ 24
 διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, ἀπολλύ-
 μεθα. ὁ δὲ βδιεγερθεὶς ^h ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι
 τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπε δὲ 25
 αὐτοῖς, Ποῦ ^h—^{||} ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν
 λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς
 ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Mat. 8. 28, Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἰερασηνῶν^h, ἥτις 26
 Mk. 5. 1. ἐστὶν ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν 27
 γῆν ὑπήντησεν ^k—^{||} ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πύλεως, ἔχων δαιμόνια·
 καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον,^h καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ
 ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ^m—^{||} 28
 ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, Τί ἐμοὶ
 καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή
 με βασανίσῃς. ⁿ παρήγγελλε ^h γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκα- 29
 θάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις
 συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ^o ἐδεσμεύετο ^h ἀλύσει καὶ πέδαις φυ-
 λασσόμενος, καὶ διαρρήσων τὰ δεσμὰ ἡλαύνετο ὑπὸ τοῦ
 Πδαιμονίου ^h εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς 30

^o καὶ ἀπηγγέλη

^d add λεγόντων,

^e add αὐτόν

^f Καὶ ἐγένετο

^g ἐγερθεὶς

^h add ἐστιν

ⁱ Γαδα-

ρηνῶν A.S.M., or Γεργεσηνῶν M.

^k add αὐτῷ

^l ὅς εἶχε

δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο,

^m add καὶ

ⁿ παρήγγειλε A.

^o ἐδεσμεῖτο

^p δαίμονος

9—^{||}, Τί σοι ἐστὶν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Λεγεών· ὅτι δαιμόνια
 31 πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. καὶ [†]παρεκάλουν^{||} αὐτὸν ἵνα μὴ
 32 ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη
 χοίρων ἱκανῶν ⁸βοσκομένη^{||} ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν
 αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέ-
 33 τρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
 εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
 34 κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκον-
 τες τὸ [†]γεγονός^{||} ἔφυγον, καὶ ^u—^{||} ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν
 35 καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον
 πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ
 τὰ δαιμόνια ^κἐξῆλθεν^{||}, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, παρὰ
 36 τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν. ἀπήγγειλαν δὲ
 37 αὐτοῖς ^γ—^{||} οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. καὶ ^zῆρώ-
 τησεν^{||} αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν ^αΓεραση-
 νῶν^{||} ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνέχοντο·
 38 αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς ^b—^{||} πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἐδέετο δὲ αὐτοῦ
 ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. ἀπέ-
 39 λυσε δὲ αὐτὸν ^c—^{||} λέγων, Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ
 διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν
 πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.
 40 ^dἘν δὲ τῷ ὑποστρέφειν^{||} τὴν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ
 41 ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ ἰδού, ἦλ-
 θεν ἀνὴρ ^ϛ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς
 ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει
 42 αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς
 ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκειν. ἐν δὲ τῷ
 ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

^a add λέγων [†] παρεκάλει ⁸ βοσκομένων ^t γεγε-
 νημένον ^u add ἀπελθόντες ^κ ἐξεληλύθει ^γ add
 καὶ ^z ῆρώτησαν ^α Γαδαρηνῶν A.S.M., or Γεργεσηνῶν M.
^b add τὸ ^c add ὁ Ἰησοῦς ^d Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑπο-
 στρέψαι

Cp. Lev.
15. 25.

Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις 43
οἱ ἱατροῖς ἴ προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἵ απ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἤψατο τοῦ 44
κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς ὁ ἀψάμενός 45
μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἑσὶν αὐτῷ^h, Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι. ἡ— ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἦψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνω 46
δύναμιν ἰέξεληλυθυῖαν^d ἀπ' ἐμοῦ. ἰδούσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ 47
ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν^{k—} ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Ἱθύγατερ,^h ἡ 48
πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου 49
λέγων^{m—} ὅτι Ἐτέθηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ^{n—}, Μὴ 50
φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. ὁ ἐλθὼν^h δὲ εἰς τὴν 51
οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν ὕτινὰ σὺν αὐτῷ^h, εἰ μὴ Πέτρον^q καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον^h, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ἔκλειον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· 52
ὁ δὲ εἶπε, Μὴ κλαίετε· Ἰοὺ γὰρ^r ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ 53, 54
^{p—} κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων, Ἡ παῖς, ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα- 55
χρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν 56
οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

^e εἰς ἱατροὺς A.S.: om. ἱατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον M. ^f ὑπ' ^g μετ' αὐτοῦ A.S.: om. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ M.
^h add καὶ λέγεις, Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ⁱ ἐξεληθοῦσαν
^k add αὐτῷ ^l Θάρσει, θύγατερ· ^m add αὐτῷ ⁿ add λέγων
^o εἰσελθὼν ^p οὐδένα ^q καὶ Ἰάκωβον
καὶ Ἰωάννην ^r οὐκ ^s add ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ

- 9 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ^{t-} ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν Mat. 10. 1,
Mk. 6. 7.
καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν.
2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
3 καὶ ἰᾶσθαι ^u τοὺς ἀσθενοῦντας¹. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς,
Μηδὲν αἶρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ^v ῥάβδον², μήτε πήραν,
μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε ^{x-} δύο χιτῶνας ἔχειν.
4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν
5 ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν μὴ ^y δέχωνται³ ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι
ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης ^{z-} τὸν κοινορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν
6 ὑμῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. ἐξερχόμενοι
δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θερα-
πεύοντες πανταχοῦ.
7 Ἦκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ^{a-} πάντα⁴ Mat. 14. 1,
Mk. 6. 14
καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων, ὅτι Ἰωάννης
8 ^b ἡγέρθη⁵ ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ τινων δέ, ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων
9 δέ, ὅτι προφήτης ^c τις⁶ τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ^d εἶπε δέ⁷ ὁ
Ἡρώδης, Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος,
περὶ οὗ ^{e-} ἀκούω τοιαῦτα· καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν αὐτόν.
10 Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγῆσαντο αὐτῷ ὅσα Mk. 6. 30.
ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν Mat. 14. 13,
Mk. 6. 31,
Joh. 6. 1.
11 ^f εἰς πόλιν καλουμένην⁸ Βηθσαῖδά. οἱ δὲ ὄχλοι γρόντες
ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ βᾶποδεξάμενος⁹ αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας
12 θεραπείας ἰᾶτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες
δὲ οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ^h πορευ-
θέντες¹⁰ εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ⁱ⁻ ἀγροὺς καταλύσωσι, καὶ
13 εὕρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὦδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπε
δὲ πρὸς αὐτούς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον, Οὐκ

^t add μαθητὰς αὐτοῦ^u om. τοὺς ἀσθενοῦντας M.^v ῥάβδους^x add ἀνὰ^y δέχωνται^z add καὶ^a add ὑπ' αὐτοῦ^b ἐγήγερται^c εἰς^d καὶ εἶπεν^e add ἐγὼ^f εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης^g δεξά-

μενος

^h ἀπελθόντεςⁱ add τοὺς

εἰσὶν ἡμῖν πλείον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες, εἰ μῆτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ 14 πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ^κ ὡσεὶ ἂνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ¹κατέκλιναν 15 ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, 16 ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον 17 καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες· καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινος δώδεκα.

Mat. 16. 13, Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας, 18
Mk. 8. 27, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, 19 Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἄλλοι δέ, ὅτι προφῆτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὑμεῖς 20 δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε, Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλε 21 μηδενὶ ^μλέγειν 11 τοῦτο, εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου 22 πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, Εἴ τις θέλει 23 ὀπίσω μου ^νἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω 11 ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν 24 θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελείται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτόν 25 δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνηθῇ με καὶ 26 τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν 27 ἁγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε 27

^κ om. ὡσεὶ
ἀπαρνησάσθω

¹ ἀνέκλιναν

^μ εἰπεῖν

^ν ἐλθεῖν,

έστηκότων, οἱ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

- 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥσεί ἡμέραι ὀκτώ, Mat. 17. 1,
καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη Mk. 9. 2 :
29 εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι cp.
αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς 2 Pet. 1.
30 αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπτων. καὶ ἰδού, ἄνδρες δύο συνε- 16.
31 λάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἡλίας· οἱ ὀφθέντες
ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν
32 Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρη-
μένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ,
33 καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς
τὸν Ἰησοῦν, Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ
ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοί, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν
34 Ἡλίᾳ· μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο
νεφέλη, καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ
35 ὀϊσελθεῖν αὐτούς¹ εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ
τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ῥέκλελεγ-
36 μένος². αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν Cp. Mat.
εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ Mk. 9. 9.
ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακασιν.
- 37 Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐξῇς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Mat. 17. 14.
38 ὄρους, συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδού, ἀνὴρ ἀπὸ Mk. 9. 14.
τοῦ ὄχλου ἠέβόησε³ λέγων, Διδάσκαλε, δέομαί σου ἵ ἐπι-
39 βλέψαι⁴ ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς ἐστὶ μοι· καὶ ἰδού,
πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει· καὶ σπαράσσει
αὐτόν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρίβον
40 αὐτόν. καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σου, ἵνα ἡ ἐκβάλλωσιν⁵ αὐτό,
41 καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ γενεὰ

¹ ἐκείνους εἰσελθεῖν² ἀγαπητός A.S.M.³ ἀνεβόησε⁴ ἐπίβλεψον⁵ ἐκβάλλωσιν

ἀπιστος καὶ διεστραμμένη, ἥως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσ- 42
ερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπά-
ραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ,
καὶ ἴασατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
ἐξεπλήσσαντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. 43

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἔποίει¹ εἶπε πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Ἔσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν τοὺς 44
λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδί-
δοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἡγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, 45
καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό·
καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Mat. 18. 1, Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων 46
Mk. 9. 33. αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας 47
αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος ^u παιδίον¹ ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ^a Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ 48
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται
τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν
ὑπάρχων, οὗτός ^x ἐστι¹ μέγας.

Mk. 9. 38. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα 49
^y ἐν¹ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα ^z δαιμόνια¹ καὶ ^a ἐκω-
λύμεν¹ αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. ^b εἶπε δὲ¹ 50
πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστι ^c καθ'
ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν¹ ἐστίν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλή- 51
ψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ
πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ 52
προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμα-
ρειτῶν, ὥστε ἐτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι 53

¹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ^u παιδίου ^x ἔσται ^y ἐπὶ
^z add τὰ ^a ἐκωλύσαμεν ^b καὶ εἶπε ^c καθ' ἡμῶν,
ὑπὲρ ἡμῶν

- 54 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. ἰδόντες
 δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπον, Κύριε,
 θέλεις εἰπώμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀνα- Cp.2Kings
 55 λῶσαι αὐτούς ^{d-}; στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. ^{e-} ^{I. 10.}
 56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.
 57 ^f Καὶ ^g πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέ τις πρὸς αὐτόν, Mat. 8. 19.
 58 Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ ^{g-}. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
 Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
 οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει
 59 ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον, Ἀκολουθεῖ
 μοι. ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον
 60 θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ ^{h-}, Ἄφες τοὺς
 νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγ-
 61 γελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκο-
 λουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι
 62 τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς,
 Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέ-
 πων εἰς τὰ ὀπίσω, εὖθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ.
 10 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος ⁱ⁻ ^l ἑτέρους ἐβδομή-
 κοντα ^{k-}, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου
 αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχε-
 2 σθαι. ^l ἔλεγε δὲ ^m πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ
 ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως
 3 ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· ἰδοὺ,
 4 ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βασ-
 τάζετε βαλάντιον, μὴ πήραν, ^m μὴ ⁿ ὑποδήματα· καὶ μηδένα

^d add ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησε A.S.M.^e add καὶ εἶπεν,Οὐκ οἴδατε οἴου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι.

A.S.M.

^f Ἐγένετο δὲ^g add Κύριε^h add ὁ

Ἰησοῦς

ⁱ add καὶ^k add δύο M.^l ἔλεγεν οὖν^m μηδὲ

κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσθησθε. εἰς ἣν δ' ἂν ^π εἰσέλθῃτε οἰκίαν, ^ι 5
 πρῶτον λέγετε, Εἰρήνῃ τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν ^ο—^{||} ἢ ἐκεῖ 6
 υἱὸς ^{||} εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ
 δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, 7
 ἐσθιόντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τοῦ
 μισθοῦ αὐτοῦ ^α—^{||}· μὴ μεταβαίνειτε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς 8
 ἣν ^τ—^{||} ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ
 παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, 9
 καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἕγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ^β εἰσέλθῃτε, καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελ- 10
 θόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε, Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν 11
 κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν ^τ εἰς τοὺς πόδας^{||} ἀπο-
 μασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ^υ—^{||}
 ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. λέγω ^κ—^{||} ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ 12
 ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. οὐαὶ 13
 σοι, Χωραζίν, οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδᾶ· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
^γ ἐγενήθησαν^{||} αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν
 σάκκῳ καὶ σποδῷ ^ζ καθήμενοι^{||} μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ 14
 Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, 15
 Καπερναούμ, ^α μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθῇς^{||}; ἕως ἄδου
 καταβίβασθῇς. ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν 16
 ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά
 με.

Ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα ^β—^{||} μετὰ χαρᾶς λέγοντες, 17
 Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου.
 εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ 18
 οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοῦ, ^ο δέδωκα^{||} ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ 19
 πατεῖν ἐπάνω ὄφειων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν

^π οἰκίαν εἰσέρχησθε, A.S. (οἰκίαν πρῶτον, M.) ^ο add μὲν
^ι ὁ υἱὸς· A. ^α add ἐστι ^τ add δ' ^β εἰσέρχησθε
^τ om. εἰς τοὺς πόδας ^υ add ἐφ' ὑμᾶς ^κ add δὲ ^γ ἐγε-
 νοντο ^ζ καθήμεναι ^α ἢ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθείσα,
^β add δύο M. ^ο δίδωμι

- 20 τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ. πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ^{d—} ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται^{||} ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
- 21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο ^f τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ^{||} Mat. 11. 25. ^{g—}, καὶ εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως
- 22 ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. ^{h—} πάντα παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστίν ὁ υἱός, εἰ ^{Cp. Joh. 7. 29.} μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστίν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὃ ἐὰν
- 23 βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε· Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες
- 24 ἃ βλέπετε· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.
- 25 Καὶ ἰδού, νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, ^{i—} λέγων, ^{Cp. Mat. 22. 35.} Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ ^{Mk. 12. 28.} εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώ-
- 27 σκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν Deut. 6. 5. σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ^k ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ^{||} σου· καὶ τὸν ^{Lev. 19. 18.}
- 28 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· 29 τοῦτο ποιεῖ, καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων ^l δικαιοῦσαι^{||} ἑαυτόν εἶπε ^{Cp. Lev. 18. 5.} πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; ὑπολαβὼν ^{m—}
- ὁ Ἰησοὺς εἶπεν, Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ· καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν
- 31 καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῇ ^{n—}. κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερέυς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ

^d add μᾶλλον^e ἐγράφη^f τῷ πνεύματι^g add

ὁ Ἰησοῦς

^h add καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε, S.ⁱ add καὶ^k ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας^l δικαιοῦν^m add δὲⁿ add τυγχάνοντα

ιδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης ^ο- 32
 τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ιδὼν ^ρ ἀντιπαρῆλθε ^ι. Σαμαρείτης δέ τις ³³
 ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν· καὶ ιδὼν ^α- 34
 προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ
 οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν
 εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ^ρ- 35
 ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν ^σ- 36
 ἐμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὃ τι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ
 ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς ^τ- 37
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

Cp. Joh.
^{11. 1,}
^{12. 1 sqq.}

^ν Ἐν δὲ ^ι τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς ^κ- αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς ³⁸
 κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς
 τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ ³⁹
 καὶ ὑπαρακαθεσθεῖσα πρὸς ^ι τοὺς πόδας τοῦ ^ζ Κυρίου ^ι ἤκουε
 τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν ⁴⁰
 διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε, Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ
 ἀδελφὴ μου μόνη με ^α κατέλειπε ^ι διακονεῖν; εἰπέ οὖν αὐτῇ
 ἵνα μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ ^β Κύριος ^ι, ⁴¹
^ε Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ ^δ θορυβάζῃ ^ι περὶ πολλὰ· ^ε ἐνὸς ⁴²
 δέ ἐστι χρεία ^ι. Μαρία ^ε γὰρ ^ι τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ^ι,
 ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ¹¹
 ὡς ἐπαύσατο, εἶπε τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, Κύριε,
 δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς
 μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε, ²

^ο add γερόμενος ^ρ ἀντιπαρῆλθεν S. ^α add αὐτὸν
^ρ add ἐξελθὼν, ^σ add αὐτῷ ^τ add οὖν ^ι εἶπεν οὖν
^ν Ἐγένετο δὲ ἐν ^κ add καὶ ^γ παρακαθίσασα παρὰ
^ζ Ἰησοῦ ^α κατέλειπε ^β Ἰησοῦς ^ε Μάρθα, Μάρθα,
 θορυβάζῃ· Μαρία τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο κ.τ.λ. M.
^δ τυρβάζῃ ^ο ὀλίγων δὲ ἐστι χρεία ἢ ἐνός M. ^ε δὲ

8 Πάτερ^g, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· Cp. Mat. 6. 9.

3 ^h—" τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·
4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν
παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν ⁱ—".

5 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον, καὶ πορεύ-
σεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ, Φίλε, χρῆσόν
6 μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς
7 με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκρι-
θεὶς εἶπῃ, Μὴ μοι κόπους παρέχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται,
καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι
8 ἀναστὰς δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ
ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν
9 αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήξει. καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω,
αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε,
10 καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν
11 εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ^kἐξ^h ὑμῶν
τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ^lἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
12 ^mἢ καὶ ⁿἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ
13 ⁿαἰτήσῃ ὠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς
πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις
ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα
"Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον ^o—" κωφόν· ἐγένετο δέ, τοῦ Mat. 12. 22:
cp. Mat. 9. 32.
δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ
15 ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Ἐν Βεελζεβοῦλ ^pτῷ ^qἄρ- Cp. Mk. 3. 22.
16 χοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ἕτεροι δὲ πειρά-

^g Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς A.S.M. ^h add γεννηθῆτω
τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· A.S.M. ⁱ add
ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ A.S.M. ^k om. ἐξ
^l om. ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ M. ^m εἰ
ⁿ ἐὰν αἰτήσῃ ^o add καὶ αὐτὸ ἦν ^p om. τῷ

ζοντες σημεῖον ἔξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ¹¹. αὐτὸς δὲ 17
εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ'
ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημουῖται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.
εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διμερίσθῃ, πῶς σταθήσεται 18
ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με
τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, 19
οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ
ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ὁ ἐγὼ¹² ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, 20
ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ὅταν ὁ ἰσχυρὸς 21
καθωπλισμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλὴν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ
τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν 22
νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει, ἐφ' ἣ ἐπεποιθεῖ, καὶ
τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ 23
ἐστὶ, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρ- 24
τον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνδρῶν
τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὐρίσκον λέγει, Ὑποστρέψω
εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἔλθὼν εὐρίσκει σεσαρω- 25
μένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει 26
ἐπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα
κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
χειρόνα τῶν πρώτων.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις ὡφωγὴν 27
γυνὴ¹³ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστά-
σασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε, Ὁ Μενοῦν¹⁴ 28
μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσ-
σουντες τ¹⁵.

Mat. 12. 39: Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισομένων ἤρξατο λέγειν, Ὁ γενεὰ 29
cp. Mat. αὕτη ὡγενεὰ¹⁶ πονηρά ἐστι· σημεῖον ἁζητεῖ¹⁷, καὶ σημεῖον οὐ
Jonah 1. 17 δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ¹⁸. καθὼς γὰρ 30
(2. 1). ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις, οὕτως ἔσται καὶ ὁ

¹ παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ ⁸ om. ἐγὼ ^t add ὁ
^u γυνὴ φωνήν ^x Μενοῦνγε ^v add αὐτόν ^z om.
γενεὰ ^a ἐπιζητεῖ ^b add τοῦ προφήτου

- 31 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισσα νότου ἐγε- 1 Kings
10. 1,
2 Chr. 9. 1.
θήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ
κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκούσαι
τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοὺ, πλείον Σολομῶντος ᾧδε.
- 32 ἄνδρες Νινευὶ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
ταύτης, καὶ κατακρινούσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κή-
ρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ, πλείον Ἰωνᾶ ᾧδε.
- 33 Οὐδεὶς ^c—^{||} λύχνον ἄψας εἰς ^dκρύπτῃν^{||} τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ
τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ
34 ^eφῶς^{||} βλέπωσιν. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός
^fσου^{||}. ὅταν ^g—^{||} ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾧ, καὶ ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾧ, καὶ τὸ σῶμά
35 σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν.
36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν,
ἔσται φωτεινόν ὅλον, ὥς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίξῃ σε.
- 37 Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι ^hἑρώτᾳ^{||} αὐτὸν Φαρισαῖος ⁱ—^{||} ὅπως Cp. 7. 36.
38 ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος Cp. Mat.
15. 2,
Mk. 7. 2.
ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
39 εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ Cp. Mat.
23. 25.
ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν
40 ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας
41 τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα δότε
ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.
- 42 Ἀλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ Cp. Mat.
23. 23.
ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε
τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα ^kδὲ^{||} ἔδει ποιῆσαι,
43 ^lκάκεῖνα μὴ ἀφιέναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε Cp. Mat.
23. 6.
τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμούς
44 ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ¹—^{||} ὅτι ἔστὲ ὥς τὰ μνημεῖα τὰ Cp. Mat.
23. 27.
ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.

^c add δὲ^d κρυπτόν^e φέγγος^f om. σου^g add οὖν^h ἡρώταⁱ add τις^k om. δὲ^l add

γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί,

Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, Διδάσκαλε, 45
 Cp. Mat. ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε, Καὶ ὑμῖν τοῖς 46
 23. 4. νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβί-
 στακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε
 Cp. Mat. τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν 47
 23. 29. προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτοὺς. ἄρα 48
 ἡμίρτυρές ἐστε^m καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων
 ὑμῶνⁿ ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτοὺς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε
 Cp. Mat. ἡμίρτυρές ἐστε^m. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν, Ἀποστελῶ εἰς 49
 23. 34. αὐτοὺς προφῆτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι
 καὶ ὀδιώξουσιν^m, ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφη- 50
 τῶν τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς
 Cp. Gen. ταύτης, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου 51
 4. 8,
 2 Chr. 24 τοῦ ἀπολομένου μετὰ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί,
 21. λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ 52
 ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ
 οὐκ εἰσῆλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

Ἡ Κακεῖθεν ἐξεληνθὸς αὐτοῦ^m ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ 53
 οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ
 πλειόνων, ἐνεδρεύοντες αὐτόν, ἡ^a θηρεῦσαι τι ἐκ τοῦ στό- 54
 ματος αὐτοῦ^r.

Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε 12
 καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς
 Cp. Mat. αὐτοῦ πρῶτον, Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρι-
 16. 6,
 Mk. 8. 15. σαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον 2
 ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθή-
 σεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ 3
 ἀκουσθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐδ' ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις,
 κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις 4
 Cp. Mat. μου, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα καὶ
 10. 28.

^m μαρτυρεῖτε ⁿ add αὐτῶν τὰ μνημεῖα ^o ἐκδιώξουσιν

^p Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ^a add καὶ ζητοῦν-
 τες ^r add ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ

- 5 μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω
 δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτείνειαι
 ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν,
 6 τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσφαρίων
 δύο; καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον
 7 τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι
 ἡρίθμυνται. μὴ ⁸ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων δια-
 8 φέρετε. λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ
 ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολο-
 9 γήσῃ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ
 ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται
 10 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον ^{Cp. Mat.}
 εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ^{12. 31,}
 11 Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ ^{Mk. 3. 28.}
 εἰσφέρωσιν ^{10. 19,} ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ ^{Mk. 13. 11.}
 τὰς ἐξουσίας, μὴ ¹¹ μεριμνήσητε· πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ
 12 τί εἴπητε· τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ
 ᾧρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.
 13 Εἶπε δὲ τις ¹² ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ, Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ
 14 ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε Ὑκριτὴν ¹³ ἢ μεριστὴν
 15 ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ
¹⁴ πάσης ¹⁴ πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ
 16 αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν
 πρὸς αὐτούς λέγων, Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ
 17 χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ
 18 ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε, Τοῦτο ποιήσω·
 19 συνάξω ἐκεῖ πάντα ¹⁵ τὸν σίτον· καὶ τὰ ἀγαθὰ μου· καὶ

⁸ add οὖν
 ἐκ τοῦ ὄχλου
 μου

¹¹ προσφέρωσιν
 ὃ δικαστὴν

¹² μεριμνᾶτε
¹³ τῆς
¹⁴ αὐτῷ
¹⁵ τὰ γενήματά

ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς
 ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ 20
 ὁ Θεός, "Αφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν
 ἀπὸ σοῦ· ἂ δὲ ἡτοίμασας, τί νί ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων 21
 ἐαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Cp. Mat.
6. 25.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Διὰ τοῦτο ὁ λέγω ὑμῖν", 22
 μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὁ-", τί φάγητε· μὴδὲ τῷ σώματι
 ὁ ὑμῶν", τί ἐνδύσθησθε· ἡ ὁ γὰρ" ψυχὴ πλείον ἐστὶ τῆς 23
 τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς 24
 κόρακας, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι
 ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ
 μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν 25
 μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
 f-"; εἰ οὖν βουδὲ" ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν 26
 μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, 27
 οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐ-
 τοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ ἡ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον, 28
 ὄντα σήμερον", καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς
 οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς 29
 μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ἰ καὶ" τί πίνητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε·
 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ 30
 πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων· πλην ζητεῖτε τὴν βασιλείαν 31
 αὐτοῦ", καὶ ταῦτα 1-" προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, τὸ 32
 μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν
 τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε 33
 ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα,
 θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ
 ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς 34
 ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.

Cp. Mat.
24. 42.

"Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὁσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι 35

^b ὑμῖν λέγω ^c add ὑμῶν ^d om. ὑμῶν ^e om. γὰρ
^f add ἔνα ^g οὕτε ^h τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον
ⁱ ὄντα ^j ἡ ^k τοῦ Θεοῦ A.S.M. ^l add πάντα

36 καιόμενοι· καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν
κύριον ἐαυτῶν, πότε ¹ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα, ἐλθόντος
37 καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοιξώσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι
ἐκεῖνοι, οὓς ²ὁ κύριος ἐλθὼν· εὐρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελ-
38 θὼν διακονήσει αὐτοῖς. ³Ὁ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ ⁴ἐν τῇ
τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὖρῃ οὕτω, μακάριοι εἰσιν ⁵
39 ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης
ποία ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ⁶
40 ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς ⁷
ἔτοιμοι· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἔρχεται.

41 Εἶπε δὲ ⁸ ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν
42 ταύτην λέγεις; ἢ καὶ πρὸς πάντας; ⁹καὶ εἶπεν ¹⁰ ὁ Κύριος,
Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ¹¹ὁ ¹²φρόνιμος, ὃν κατα- Cp. Mat.
στήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν 24. 45.
43 καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν
44 ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν,
45 ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν
δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ
κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ
46 τὰς παιδίσκας ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει
ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ
ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
47 αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ
γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ¹³αὐτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας
48 ¹⁴ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλὰς· ὁ
δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.

¹ ἀναλύσει ² ἐλθὼν ὁ κύριος ³ καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν
τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ⁴ add οἱ δοῦλοι ⁵ add ἂν
⁶ add οὖν ⁷ add αὐτῷ ⁸ εἶπε δὲ ⁹ καὶ ¹⁰ ἐαυτοῦ
¹¹ μηδὲ

παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ^zἐπὶ ¹τὴν γῆν· καὶ τί θέλω εἰ ἤδη 49 ἀνήφθῃ; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι 50 ἕως ^aἔτου ¹τελεσθῆ; δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι 51 ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν· ἔσονται 52 γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ^bἐνὶ οἴκῳ ¹διαμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ 53 δυσσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί. ^cδιαμερισθήσονται, ¹πατὴρ 53 ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ ^dθυγατέρα^a, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ ^eτὴν μητέρα¹. πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν ^f—¹.

^gΕλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδῃτε ^g—¹ νεφέλην 54 ἀνατέλλουσαν ^hἐπὶ ¹δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ⁱὅτι ¹Ὁμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται οὕτω· καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε 55 ὅτι Καύσων ἔσται· καὶ γίνεται. ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον 56 ^kτῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ¹οἴδατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς ^lοὐκ οἴδατε δοκιμάζειν¹; τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν 57 οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὥς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου 58 σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ· μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε ^mπαραδώσει¹ τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε ⁿβαλεῖ¹ εἰς φυλακὴν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκείθεν, ἕως οὗ καὶ 59 τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῶς.

Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ 13 περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσίων αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ^o—¹ εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε, 2 ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλι-
λαίους ἐγένοντο, ὅτι ^pταῦτα¹ πεπόνθασιν; οὐχί, λέγω ὑμῖν· 3

^z εἰς ^a οὗ ^b οἴκῳ ἐνὶ ^c διαμερισθήσεται
^d θυγατρί ^e μητρί ^f add αὐτῆς ^g add τὴν
^h ἀπὸ ⁱ om. ὅτι ^k τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς Α. ^l οὐ
δοκιμάζετε ^m παραδῶ ⁿ βάλλῃ ^o add ὁ Ἰησοῦς
^p τοιαῦτα

- 4 ἀλλ' ἔαν μὴ μετανοήτε, πάντες ὁμοίως^α ἀπολείσθε. ἡ
ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ
Σιλωάμ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε, ὅτι αὐτοὶ^β ὀφει-
λέται ἐγένοντο παρὰ πάντας^β τοὺς^β ἀνθρώπους τοὺς κατοι-
5 κούντας^γ—^δ Ἱερουσαλήμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἔαν μὴ
μετανοήτε, πάντες ὡσαύτως^δ ἀπολείσθε.
- 6 Ἐλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν· Συκὴν εἶχε τις^ε πεφυ-
τευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ^ε· καὶ ἦλθε^ε ζητῶν καρπὸν^ε
7 ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν,
Ἰδού, τρία ἔτη^ε ἀφ' οὗ^ε ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ
ταύτῃ, καὶ οὐχ εὕρισκω· ἔκκουψον αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν
8 καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἄφες αὐτὴν
καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω
9 κοπρίαν· κἂν μὲν ποιήσῃ^ε καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε,^ε
ἐκκόψεις αὐτήν.
- 10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν.
11 καὶ ἰδού, γυνὴ^ε πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ
ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ
12 παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν
13 αὐτῇ, Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. καὶ ἐπέθηκεν
αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν
14 Θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ
σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, Ἐξ ἡμέραι
εἰσίν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν^ε αὐταῖς^ε οὖν ἐρχόμενοι
15 θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη
16 αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν, Ὁ ὑποκριταί^ε, ἕκαστος ὑμῶν^ε
τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βόυν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς
οὔσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς, ἰδού, δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ

Cp. 14. 5,
Mat. 12. 11.

^α ὡσαύτως ^β οὗτοι ^γ om. τοὺς ^δ add ἐν
^ε ὁμοίως ^ε ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην ^ε καρ-
πὸν ζητῶν ^ε om. ἀφ' οὗ ^ε καρπὸν· εἰ δὲ μήγε, εἰς
τὸ μέλλον ^ε add ἦν ^ε ταύταις ^ε οὖν ^ε Ὁ ὑποκριταί

ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικεί- 17
μενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις
τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Mat. 13. 31, f "Ελεγεν οὖν¹, Τίτι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ 18
Mk. 4. 30, τίτι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν 19

ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ᾗξῃσε, καὶ ἐγένετο
εἰς δένδρον 8-¹, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν
Mat. 13. 33, ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἶπε, Τίτι ὁμοιώσω τὴν 20
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ὁμοία ἐστὶ ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ 21
^h ἔκρυψε¹ εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.

Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων, καὶ 22
πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ. εἶπε δέ τις αὐτῷ, 23
Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς,
Cp. Mat. 7. 13, Ἀγωνίεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς ἱθύρας¹ ὅτι πολ- 24
λοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύουσιν.¹
ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν 25
θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν
λέγοντες, Κύριε, ^k - ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ
ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ· τότε ἄρξεσθε λέγειν, 26
Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλα-
τείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· καὶ ἐρεῖ, Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα 1-¹ 27
πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ^m ἐργαταὶ ἀδικίας¹.
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν 28
ὄψῃσθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς
προφῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους
Cp. Mat. 8. 11, ἔξω. καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ 29
καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ 30
ἰδοὺ, εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσι πρῶτοι οἱ
ἔσονται ἔσχατοι.

f "Ελεγε δέ ^g add μέγα ^h ἐνέκρυπεν ⁱ πύλης
^j ἰσχύουσιν, M. ^k add Κύριε, ^l add ὑμᾶς ^m οἱ
ἐργαταὶ τῆς ἀδικίας

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ^η ὥρᾳ^η προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ, Ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε 32 ἀποκτείνειν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώ- πεκι ταύτῃ, Ἰδοὺ, ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις^ο ἀποτελῶ^η 33 σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ 34 ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλὴμ. Ἱερου- Crp. Mat. σαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας, καὶ 23. 37. λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέ- λησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἐαυτῆς 35 νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ, ἀφίε- ται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν P-^η.^ο ἠ λέγω δὲ^η ὑμῖν, R-^η οὐ μὴ με ἴδητε ἔως S-^η εἶπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Crp. Ps. 118 (117). 26. Κυρίου.

14 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόν- Crp. 7. 36, των τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν 11. 37. παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς 2 παρατηρούμενος αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς 3 ἔμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων, T^η Ἐξεστι^η τῷ σαββάτῳ Crp. Mat. 12. 10. 4^η θεραπεῦσαι; ἢ οὐ;^η οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος 5 ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ X-^η πρὸς αὐτοὺς εἶπε, Τίνος ὑμῶν υἱὸς^η ἢ βοῦς εἰς φρέαρ^η πέσειται^η, καὶ οὐκ Crp. 13. 15. 6 εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν A-^η ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι B-^η πρὸς ταῦτα. 7 Ἐλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν, ἐπέχων πῶς 8 τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς, Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς εἰς τὴν πρωτο- κλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, 9 καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι, Δὸς τούτῳ

^η ἡμέρᾳ ^ο ἐπιτελῶ P add ἔρμος ^α ἀμὴν δὲ
λέγω R add ὅτι S add ἂν ἤξῃ ὅτε T Eὶ ἔξεστι
^η θεραπεύειν; X add ἀποκριθεὶς Y υἱὸς M. Z ἐμπεσεῖται
A add τῇ B add αὐτῷ

τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν 10 ἔσχατον τόπον· ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, ^ε ἐρεῖ¹ σοι, Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον ^δ πάντων² τῶν συνανακειμένων σοί. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν 11 ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτόν, Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ 12 δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίου· μήποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηται ^ε ἀνταπόδομά σοι³. ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπή- 13 ρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· καὶ μακάριος ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν 14 ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, 15 Μακάριος, ^ε ὅστις⁴ φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Cp. Mat. 22. 2. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἀνθρώπος τις ^ε ἐποίηε⁵ δεῖπνον μέγα, καὶ 16 ἐκάλεσε πολλοὺς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ 17 τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστι ^ε ἡ⁶. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς ^ι πάντες παραιτεῖσθαι⁷. 18 ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, Ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ^κ ἐξελθῶν⁸ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ 19 ἕτερος εἶπε, Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος 20 εἶπε, Γυναικὰ ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ 21 παραγενόμενος ὁ δούλος ^λ ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ, Ἐξέλθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ ^μ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς⁹

^ε εἶπῃ ^δ om. πάντων ^ε σοι ἀνταπόδομα ^ε ὅς
^ε ἐποίησε ^η add πάντα ^ι παραιτεῖσθαι πάντες ^κ ἐξελ-
 θεῖν καὶ ^λ add ἐκεῖνος ^μ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς

- 22 εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, Κύριε, γέγονεν ^ηδὲ ἑπέ-
 23 τας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν
 δοῦλον, Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνάγκασον
 24 εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι
 οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ
 δεῖπνου.
- 25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στραφεὶς εἶπε
 26 πρὸς αὐτούς, Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα Cp. Mat
 ἑαυτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ 10. 37.
 τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι ^οτε¹ καὶ τὴν ἑαυτοῦ
 27 ψυχὴν, οὐ δύναται μου μαθητὴς εἶναι. ^P-¹ ὅστις οὐ βαστάζει
 τὸν σταυρὸν ^αἑαυτοῦ², καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται
 28 μου εἶναι μαθητὴς. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδο-
 μῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει
 29 ^εεἰς³ ἀπαρτισμόν; ἵνα μήποτε, θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ
 μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται ἐμ-
 30 παίξειν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκο-
 31 δομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἢ τίς βασιλεὺς, πορευό-
 μενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας
 πρῶτον ^ββουλευσεται⁴ εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν
^γὑπαντῆσαι⁵ τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;
 32 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρῳ ὄντος πρεσβεῖαν ἀποστείλας
 33 ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ
 ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου
 34 εἶναι μαθητὴς. καλὸν ^δοὖν⁶ τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ ^εκαὶ⁷ τὸ ἅλας Cp. Mk. 9.
 35 μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν 50.
 εὔθετόν ἐστιν· ἕξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν
 ἀκουέτω.
- 15 Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρ-
 2 τωλοί, ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον ^ςοἱ τε⁸ Φαρισαῖοι Cp. 5. 30.

^η ὥς ^ο δὲ ^P add καὶ ^α αὐτοῦ ^ε τὰ πρὸς ^β βου-
 λεύεται ^γ ἀπαντῆσαι ^δ om. οὖν ^ε om. καὶ ^ς οἱ

καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέ-
χεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων, 3
Cp. Mat. 18. 12. Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας 4
ἓξ αὐτῶν ἓν^z, οὐ καταλείπει τὰ ἑννενηκονταεννέα ἐν τῇ
ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ 5
εὕρων ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τοὺς ὤμους^a αὐτοῦ^b χαίρων, καὶ ἔλθων 6
εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων
αὐτοῖς, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπο-
λωλός. λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ 7
ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἑννενηκονταεννέα δικαίοις,
οἵτινες οὐ χρειάν ἔχουσι μετανοίας.

* Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν 8
μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπι-
μελῶς, ἕως ὅτου εὕρῃ; καὶ εὕροῦσα^b συγκαλεῖ^c τὰς φίλας 9
καὶ^c γείτονας λέγουσα, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὔρον τὴν
δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτω, λέγω ὑμῖν, ^d γίνεται χαρὰ^d 10
ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετα-
νοοῦντι.

Εἶπε δέ, * Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς* καὶ εἶπεν ὁ 11, 12
νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον
μέρος τῆς οὐσίας. * ὁ δὲ^e διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' 13
οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπε-
δήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν
αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο 14
λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἥρξατο
ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς 15
χώρας ἐκείνης* καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ
βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει^f χορτασθῆναι ἐκ^g τῶν κερα- 16
τίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι* καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς 17

^z ἐν ἓξ αὐτῶν

^a ἑαυτοῦ

^b συγκαλεῖται

^c add τὰς

^d χαρὰ γίνεται

^e καὶ

^f γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ

ἀπὸ

αὐτὸν δὲ ἔλθων ^hἔφη^{||}, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου ^hπε-
 18 ρισσεύονται^{||} ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ⁱᾧδε^{||} ἀπόλλυμαι. ἀνα-
 στάς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ, Πάτερ,
 19 ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου^{||} ^k— οὐκέτι εἰμὶ
 ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων
 20 σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ
 αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ, καὶ
 ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ,
 21 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, Πάτερ, ἡμαρ-
 τον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου^{||} ^l— οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος
 22 κληθῆναι υἱός σου. ^m— εἶπε δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους
 αὐτοῦ, ⁿΤαχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε
 αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδή-
 23 ματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ^oφέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν,
 24 θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου
 νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· ^pἦν ἀπολωλώς^{||}, καὶ εὐρέθη. καὶ
 25 ἡρξάντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύ-
 τερος ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε
 26 συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παίδων
 27 ^q— ἐπυνθάνετο τί ^rἂν^{||} εἴη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ
 ἀδελφός σου ἦκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν
 28 σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δέ, καὶ
 οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ ^sδὲ^{||} πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει
 29 αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ ^tαὐτοῦ^{||}, Ἰδού, το-
 σαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου πειρήλ-
 θον· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων
 30 μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν
 βίον μετὰ ^uτῶν^{||} πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ ^xτὸν σιτευτόν

^s εἶπε ^h περισσεύουσιν ⁱ om. ᾧδε ^k add καὶ
^l add καὶ ^m add ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. M.
ⁿ Ἐξενέγκατε τὴν στολὴν ^o ἐνέγκαντες ^p καὶ ἀπολωλώς
^q ἦν ^r add αὐτοῦ S. ^s om. ἂν ^t om. αὐτοῦ
^u om. τῶν ^x τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν

μόσχον¹¹. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, 31
καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι 32
ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ὤξησε¹²· καὶ
ἀπολωλώς¹³, καὶ εὐρέθη.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς^{a-1}, Ἄνθρωπός τις ἦν 16
πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον· καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς
διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν 2
εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον
τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ^b δύνῃ¹ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ 3
ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαι-
ρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαι-
τεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα, ὅταν μετασταθῶ 4
^cἐκ¹¹ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους^d ἑαυ-
τῶν¹². καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφει- 5
λετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγε τῷ πρώτῳ, Πόσον ὀφείλεις
τῷ κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ^eὁ δὲ¹ 6
εἶπεν αὐτῷ, Δέξαι σου^f τὰ γράμματα, καὶ καθίσας ταχέως
γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε, Σὺ δὲ πόσον 7
ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν κόρους σίτου. ^{g-1} λέγει
αὐτῷ, Δέξαι σου^f τὰ γράμματα¹, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.
καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονί- 8
μως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι
ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι.
καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ 9
τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν^h ἐκλίπῃ¹¹, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰ-
ωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός 10
ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν.
εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθι- 11
νὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ 12
ἐγένεσθε, τὸ ἑμέτερονⁱ τίς^k δώσει ὑμῖν¹²; οὐδεὶς οἰκέτης 13

Cp. Mat.
6. 24.

^y ἀνέζησε ^z add ἦν ^a add αὐτοῦ ^b δυνήσῃ
^c om. ἐκ ^d αὐτῶν ^e καὶ ^f τὸ γράμμα ^g add
καὶ ^h ἐκλίπητε ⁱ ἡμέτερον M. ^k ὑμῖν δώσει

δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἡ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἡ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα ¹— οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι

15 ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις

16 ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^m—¹¹. ὁ νόμος καὶ οἱ ^{Cp. Mat. 11, 12 sq}

17 εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον ^{Cp. Mat. 5, 18.}

18 μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ^{Cp. Mat 5, 32, 19, 9,} γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει· καὶ ^o—¹⁰ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς ^{Mk. 10, 11.} γαμῶν μοιχεύει.

19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν

20 καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς δέ τις ^p—¹¹ ὀνόματι Λάζαρος ^q—¹¹ ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα

21 αὐτοῦ ἡλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ^r—¹¹ πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ

22 κύνες ἐρχόμενοι ^sἐπέλειχον¹¹ τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ

23 πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν,

24 καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.

25 εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες ^t—¹¹ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν

¹ add καὶ^m add ἐστινⁿ ἕως^o add πᾶς^p add ἦν^q add δς^r add ψιχίων τῶν^s ἀπέλειχον^t add σὺ

δὲ ὤδε¹ παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. καὶ ἐν¹ πᾶσι 26
 τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται,
 ὥπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔξθεν¹¹ πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται,
 μηδὲ ἔκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ, Ἐρωτῶ 27
 οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς
 μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὥπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, 28
 ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασιλείας.
^αλέγει δέ¹¹ Ἀβραάμ, Ἐχουσι Μωσῆα καὶ τοὺς προφῆτας· 29
 ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· 30
 ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοή-
 σουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωσῆως καὶ τῶν προφητῶν 31
 οὐκ ἀκούουσιν, οὐδέ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθή-
 σονται.

Cp. Mat. 18. 7, Mk. 9. 42. Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ¹¹, Ἀνένδεκτόν ἐστι 17
 τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν· πλὴν οὐαὶ¹¹ δι' οὗ ἔρχεται.
 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ ἀλίθος μυλικὸς¹¹ περικείται περὶ τὸν 2
 τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα
 σκανδαλίσῃ ὁτῶν μικρῶν τούτων ἕνα¹¹. προσέχετε ἑαυτοῖς· 3
 Cp. Mat. 18. 21. ἐὰν f-¹¹ ἀμάρτη g-¹¹ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ
 ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας 4
 ἀμάρτη εἰς σέ, καὶ ἐπτάκις h-¹¹ ἐπιστρέψῃ i πρὸς¹¹ σε λέγων,
 Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ, Πρόσθετε ἡμῖν πίστιν. 5
 Cp. Mat. 17. 20, 21. 21, Mk. 11. 23. εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Εἰ k-¹¹ ἔχετε¹¹ πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, 6
 ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι
 ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν 7
 δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ
 τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ¹ αὐτῷ¹¹, Εὐθέως παρελθὼν m ἀνάπεσε¹¹, ἀλλ' 8

^α ὤδε ^κ ἐπὶ ^γ ἐντεῦθεν ^z add οἱ ^α λέγει
 αὐτῷ ^b om. αὐτοῦ ^c μὴ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· οὐαὶ δὲ
^d μύλος ὀνικός ^e ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ^f add δὲ
^g add εἰς σέ ^h add τῆς ἡμέρας ⁱ ἐπὶ ^k εἴχετε
^l om. αὐτῷ ^m ἀνάπεσαι

- οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος
 διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι
 9 καὶ πίεσαι σύ; μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ⁿ⁻||, ὅτι ἐποίησε
 10 τὰ διαταχθέντα ^{o-}||; ^{p-}|| οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε
 πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν·
 9-^u|| ὁ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.
- 11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι ^{r-}|| εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ
 12 αὐτὸς διήρχετο διὰ ^sμέσον^{||} Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ
 εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα
 13 λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν· καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν
 14 λέγοντες, Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν
 αὐτοῖς, Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ Cp. Lev.
14. 2.
 15 ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. εἰς δὲ ἐξ
 αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης
 16 δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς
 πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης.
 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν;
 18 οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ ἐυρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι
 19 δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς ^tοὔτος;^{||} καὶ εἶπεν αὐτῷ,
 Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.
- 20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ
 βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται
 21 ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν,
 Ἰδού, ᾧδε, ἢ ^{u-}|| ἐκεῖ. ἰδού γάρ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
 ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.
- 22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε
 ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν,
 23 καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, ^xἸδού, ἐκεῖ, Ἰδού, ᾧδε^{||}. Cp. Mat.
24. 23
sqq.,
Mk. 13. 21.
 24 μὴ ἀπέλθete, μηδὲ διώξete· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ^{y-}||
 ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ^zὑπὸ τὸν^{||} οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν
- ⁿ add ἐκεῖνον ^o add αὐτῷ ^p add οὐ δοκῶ. ^q add
 ὅτι ^x add αὐτὸν ^s μέσου ^t οὔτος. A.S.M.
^u add Ἰδού, ^x Ἰδού, ᾧδε, ἢ Ἰδού, ἐκεῖ ^y add ἡ ^z ὑπ'

- λάμπει, οὕτως ἔσται ^{a-} ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ^b ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 Cp. 9. 22. αὐτοῦ. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδο- 25
 Cp. Mat. 24. 37
 sqq. κίμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν 26
 ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
 τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ^cἐγα- 27
 Cp. Gen. 7. 13. μίζοντο^{||}, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,
 καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμός, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως 28
^dκαθὼς^{||} ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λῶτ· ἥσθιον, ἔπινον,
 ἡγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθε 29
 Gen. 19. 24. Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θείον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ
 ἀπώλεσεν ἅπαντας· κατὰ ^eτὰ αὐτὰ^{||} ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς 30
 τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται 31
 ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ κατα-
 βάτω ἄραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω
 Gen. 19. 26. εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ. ὃς ἐὰν 32, 33
 ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ^fπεριποιήσασθαι^{||}, ἀπολέσει αὐτήν·
^gὃς δ' ἂν^{||} ἀπολέσῃ ^{h-}, ζωογονήσῃ αὐτήν. λέγω ὑμῖν, 34
 ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παρα-
 ληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. ⁱἔσονται δύο^{||} ἀλή- 35
 θουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· ^kἡ^{||} μία παραληφθήσεται, ^lἡ δὲ^{||} ἑτέρα
 ἀφεθήσεται. ^{m-} καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Ποῦ, 37
 Cp. Mat. 24. 28. Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ ⁿκαὶ οἱ ἀετοὶ
 ἐπισυναχθήσονται^{||}.

Ἔλεγε δὲ ^{o-} παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε 18
 προσεύχεσθαι Ῥαυτοὺς^{||} καὶ μὴ ^aἐγκακεῖν^{||}, λέγων, Κριτὴς 2
 τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἀνθρωπον
 μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ 3

^a add καὶ ^b om. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ Μ. ^c ἐξεγα-
 μίζοντο ^d καὶ ὥς ^e ταῦτα ^f σῶσαι ^g καὶ
 ὃς ἐὰν ^h add αὐτήν ⁱ δύο ἔσονται ^k om. ἡ Σ.
^l καὶ ἡ ^m add ver. 36 δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παρα-
 ληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. Α.Μ. ⁿ συναχθή-
 σονται οἱ ἀετοί ^o add καὶ ^p om. αὐτοὺς ^q ἐγκακεῖν

- ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου
 4 μου. καὶ οὐκ ἤθελεν^α ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν
 ἑαυτῷ, Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι^β οὐδὲ ἄνθρωπον^γ ἐν-
 5 τρέπομαι, διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην
 ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάξῃ με.
 6 εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει.
 7 ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ^δ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ Cp. Zech.
 τῶν βοῶντων^ε αὐτῷ^ε ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ^ς I. 12,
 8 ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν Rev. 6. 10,
 ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα εὐρήσει
 τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;
 9 Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι
 εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν
 10 ταύτην· Ἀνθρώποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι,
 11 ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελῶνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεῖς
 γ ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν^ζ προσηύχετο, Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι,
 ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες,
 12 ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελῶνης· νηστεύω δις τοῦ
 13 σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ^η ὁ δὲ^η τελῶνης
 μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς^θ ἐπάραι
 εἰς τὸν οὐρανόν^θ, ἀλλ' ^ι ἔτυπτε^ι τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων,
 14 Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη
 οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς
 ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψω-
 θήσεται.
 15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἄπτηται^κ Mat. 19. 13,
 16 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ^λ ἐπετίμων^λ αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς Mk. 10. 13,
^μ προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων^μ, Ἀφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι
 πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ
^ρ ἡθέλησεν ^ς καὶ ἄνθρωπον οὐκ ^τ ποιήσει ^υ πρὸς
 αὐτὸν ^φ μακροθυμῶν. ^ς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα ^ζ καὶ ὁ
^α εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάροι ^β ἔτυπτεν εἰς ^γ ἐπετίμησαν
^δ προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν

Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξηται 17
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς
αὐτήν.

Mat. 19, 16. Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, Διδάσκαλε ἀγαθέ, 18
Mk. 10, 17. τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ 19

Ex. 20, 12 Θεός. τὰς ἐντολάς οἶδας, Μὴ μοιχεύσης· Μὴ φονεύσης· 20
sq. Μὴ κλέψης· Μὴ ψευδομαρτυρήσης· Τίμα τὸν πατέρα σου
Deut. 5, 16 καὶ τὴν μητέρα ^{sq.} ^o—||. ὁ δὲ εἶπε, Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην 21

ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ^f—|| ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, 22

Cp. 12, 33. Ἔτι ἓν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος
14. 33. πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς·^o καὶ δεῦρο,
ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ^h ἐγενήθη·^o 23
ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ⁱ—|| 24

Mat. 19, 23. εἶπε, Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται
Mk. 10, 23. εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον 25
διὰ ^k τρήματος βελόνης^{||} εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες, 26
Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ ἀδύνατα παρὰ 27
ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, 28
Ἰδοῦ, ἡμεῖς ¹ ἀφέντες τὰ ἴδια^{||} ἠκολουθήσαμεν σοι. ὁ δὲ 29
εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν
οἰκίαν, ^m ἢ γυναῖκα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γονεῖς¹, ἢ τέκνα, ἕνεκεν
τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα 30
ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν
αἰώνιον.

Mat. 20, 17. Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἰδοῦ, 31
Mk. 10, 32. ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ
γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. παρα- 32
δοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρισθή-

^o add σου ^f add ταῦτα ^ε οὐρανῷ ^h ἐγένετο
ⁱ add περίλυπον γενόμενον ^k τρυμαλιᾶς ραφίδος ¹ ἀφῆ-
καμεν πάντα, καὶ ^m ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφούς, ἢ γυναῖκα

33 σεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν
34 αὐτόν· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν
τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐ-
τῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχώ, τυφλός τις Mat. 20, 34.
Mk. 10, 46.
36 ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου δια-
37 πορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ,
38 ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων,
39 Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων
αὐτῷ, ἵνα ^ασιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ
40 Δαβίδ, ἐλέησόν με. σταθεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν
ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν
41 ^ο·, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.
42 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέ-
43 σωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ
δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ
Θεῷ.

19 1, 2 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχώ. καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνό-
ματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ
3 ^ρ αὐτὸς ^ππλούσιος. καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ
4 οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. καὶ
προδραμὼν ^αεἰς τὸ ^πἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομωραίαν, ἵνα
5 ἴδῃ αὐτόν· ὅτι ^εἐκείνης ^πἡμελλε διέρχεσθαι. καὶ ὥς ἦλθεν
ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς ^ο· ^πεἶπε πρὸς αὐτόν,
Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου
6 δεῖ με μέναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπέδεξατο αὐτόν
7 χαίρων. καὶ ἰδόντες ^τπάντες ^πδιεγόγγυζον λέγοντες ὅτι
8 Παρὰ ἀμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεῖς δὲ Cr. 15, 2.
Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον, Ἰδοῦ, τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρ-
χόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι

^α σιωπήσῃ
^ε δι' ἐκείνης

^ο add λέγων

^π add εἶδεν αὐτόν, καὶ

^ρ οὗτος ἦν

^α om. εἰς τὸ

^τ ἅπαντες

ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν 9
ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο,
καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ 10
ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπε παραβολήν, 11
διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι
παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.

Cr. Mat.
25. 14
sq.

εἶπεν οὖν, Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μα- 12
κράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι. καλέσας 13
δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε
πρὸς αὐτούς, Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται 14
αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω
αὐτοῦ λέγοντες, Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, 15
καὶ εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους, οἷς ἔδε-
δώκει¹ τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῶ² τί διεπραγματεύσαντο³. παρε- 16
γένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων, Κύριε, ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο
δέκα μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εὖ, ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἑλα- 17
χίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα
πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων, Ὡ μνᾶ σου, Κύριε,⁴ 18
ἐποίησε πέντε μνᾶς. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω 19
πέντε πόλεων. καὶ ὁ ἕτερος ἦλθε λέγων, Κύριε, ἰδοὺ, 20
ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην 21
γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ· αἴρεις ὁ οὐκ ἔθηκας, καὶ
θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας. λέγει⁵ αὐτῷ, Ἐκ τοῦ στόματός 22
σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐ-
στηρὸς εἰμι, αἴρων ὁ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὁ οὐκ ἔσπειρα·
καὶ διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ⁶ τράπεζαν, καὶ 23
ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό; καὶ τοῖς παρεστῶσιν 24
εἶπεν, Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς

¹ ἔδωκε ² τίς τί διεπραγματεύσατο ³ Κύριε, ἡ μνᾶ σου
⁴ om. ὁ ⁵ add δὲ ⁶ add τὴν

- 25, 26 ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ, Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. ἰλέγω
 c—^ο ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ Cr. 8. 18.
 27 ἔχοντος, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. πλὴν τοὺς ἐχθροὺς
 μου ^ατούτους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐ-
 τοὺς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάζατε ^οαὐτούς· ἔμπροσθέν
 μου.
 28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς
 Ἱεροσόλυμα.
 29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴν καὶ Βηθανίαν πρὸς Mat. 21. 1,
 τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἔλαιων, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν Mk. 11. 1:
 30 ^ε—^ο εἰπὼν, Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ εἰσ- cp. Joh.
 πορευόμενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς 12. 12.
 31 πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ
 ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ, Διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε B—^ο ὅτι
 32 Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρειαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλ-
 33 μένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν
 πῶλον εἶπον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, Τί λύετε τὸν
 34 πῶλον; οἱ δὲ εἶπον ^οὅτι· Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρειαν ἔχει.
 35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες
^ιαὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.
 36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώνουν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν
 37 τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη, πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ
 ὄρους τῶν ἔλαιων, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν
 χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν
 38 εἶδον δυνάμεων λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς Cp. Ps. 118
 ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνῃ ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. (117). 26.
 39 καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν,
 40 Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ ἀποκριθεὶς
^κεἶπε, Δέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι ^ισιωπήσουσιν· οἱ λίθοι
^μκράξουσιν·.

c add γὰρ d ἐκείνους e om. αὐτοὺς f add
 αὐτοῦ g add αὐτῷ h om. ὅτι i ἐαυτῶν k εἶπεν
 αὐτοῖς l σιωπήσωσιν m κεκράζονται

Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ λέγων 41, 42
ὅτι Εἰ ἔγνωσ ^π ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ ^η τὰ πρὸς εἰρήνην
ο-^η. νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι 43
ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι, καὶ
περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἔδαφι- 44
οῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσι Ρλίθον
ἐπὶ λίθον ἐν σοί^η. ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς
ἐπισκοπῆς σου.

Mat. 21, 12, Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πω- 45
Mk. 11, 15; λούντας ^α-^η λέγων αὐτοῖς, Γέγραπται, ^τΚαὶ ἔσται ὁ οἶκός 46
cp. Joh. μου οἶκος προσευχῆς^η. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον
2. 14. ληστῶν.

Cp. Isa. 56. 7. Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ 47
Jer. 7. 11. ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ
Mk. 11. 18. οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ· καὶ οὐχ εὑρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ 48
λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

Mat. 21, 23, Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ^α-^η, διδάσκοντος αὐτοῦ 20
Mk. 11. 27. τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ 2
^εεἶπον, λέγοντες πρὸς αὐτόν^η, Εἰπὲ ἡμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ^η-^η 3
λόγον, καὶ εἰπατέ μοι· τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ 4
ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς 5
λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεῖ, Διὰ τί ^α-^η
οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, 6
^γὁ λαὸς ἅπας^η καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν
Ἰωάννην προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 7

^η καὶ σύ, καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ. ^ο add σου
^π ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ ^α add ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας
^τ Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν ^α add ἐκείνων
^ε εἶπον πρὸς αὐτόν, λέγοντες ^η add ἔνα ^α add οὖν
^γ πᾶς ὁ λαὸς

- 8 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
- 9 Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Mat. 21. 33, Mk. 12. 1: cp. Isa. 5. 1.
 Ἄνθρωπος ^π-ᾧ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν
- 10 γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανοὺς. καὶ ^α-ᾧ καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δούλους, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος ἡ δώσουσιν· αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες
- 11 αὐτὸν ἐξάπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δούλον· οἱ δὲ κακῆϊνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξάπέ-
- 12 στειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ
- 13 τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν·
- 14 ἵσως τοῦτον ^α-ᾧ ἐντραπήσονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς ^δἀλλήλους· λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ^ε-ᾧ ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ
- 15 κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;
- 16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον, Μὴ γένοιτο.
- 17 ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, Τί οὖν ἐστὶ τὸ γεγραμμένον τοῦτο, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγε- Ps. 118 (117). 22
- 18 νήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
- 19 Καὶ ἐζήτησαν ^εοἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ^ηἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην
- 20 εἶπε. καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ^θὥστε ^ηπαραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ

^z add τις^a add ἐν^b δώσιν^c add ἰδόντες^d ἑαυτοὺς^e add δευτε,^f οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-

ματεῖς

^g εἰς τὸ

τοῦ ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, 21
οἶδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις
πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.
ἔξεστιν ἡ ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι; ἢ οὐ; κατα- 22, 23
νοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ¹ Δείξατέ 24
μοι δηνάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν; κοί δέ
εἶπον, Καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ¹ Τοῖνυν ἀπόδοτε τὰ 25
Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ οὐκ 26
ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι ^m τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

Mat. 22. 23, Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σιδδουκαίων, οἱ "λέγοντες" 27
Mk. 12. 18. ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, 28

Cp. Deut, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, εἴαν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων
25. 5. γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ^o ἢ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
ἐπὶ τὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπ- 29
έθανεν ἄτεκνος· καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν 30, 31
αὐτήν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ^q ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα,
καὶ ἀπέθανον. ὕστερον ^r ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ 32, 33
οὖν ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ^s ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπὶ τὰ
ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. καὶ ^t εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ 34
υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ ^u γαμίσκονται· οἱ δὲ 35
καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως
τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ^u γαμίζονται· ^x οὐδὲ 36
γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γὰρ εἰσι, καὶ υἱοὶ
εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγεί- 37
Ex. 3. 6. ρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς

^h ἡμῖν ⁱ Τί με πειράζετε; ἐπιδείξατέ ^k ἀποκρι-
θέντες δὲ ^l Ἀπόδοτε τοῖνυν ^m αὐτοῦ ⁿ ἀντι-
λέγοντες ^o ἀποθάνῃ ^p καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν
γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος· ^q ἑπτὰ· καὶ Α. ^r αἰδ
δὲ πάντων ^s γίνεται ^t add ἀποκριθεὶς ^u ἐγκα-
μίσκονται ^x οὔτε

λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ γ'—¹ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ
 38 γ'—² Θεὸν Ἰακώβ. Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων·
 39 πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμμα-
 40 τέων εἶπον, Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. οὐκέτι γὰρ³ ἐτόλμων
 ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

41 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Mat. 22. 41,
Mk. 12. 35.
 42 Δαβὶδ εἶναι; ^a αὐτὸς γὰρ⁴ Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν,
 43 Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ὥς ἂν Ps. 110
(109). 1.
 44 θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Δαβὶδ οὖν
 κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν;

45 Ἀκούοντας δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Mk. 12. 38;
cp. Mat.
23. 1
sq. Lk. 11. 39
sq.
 46 Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν
 ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ὑσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ
 πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν
 47 τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προ-
 φάσει ^b μακρὰ⁵ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσώτερον
 κρίμα.

21 Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας ^c εἰς τὸ γαζοφυλάκιον Mk. 12. 41;
cp.
2 Kings
12. 9.
 2 τὰ δῶρα αὐτῶν⁶ πλουσίους. εἶδε δὲ ^d—⁷ τινα χήραν πενι-
 3 χρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά. καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω
 ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλείον πάντων ἔβαλεν·
 4 ^e πάντες⁸ γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς
 τὰ δῶρα ^f—⁹, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ^g πάντα¹⁰ τὸν
 βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε.

5 Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ Mat. 24. 1,
Mk. 13. 1.
 6 ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε, Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται
 ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ^h ὧδε¹¹, ὃς οὐ
 7 καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε,
 πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον, ὅταν μέλλῃ ταῦτα
 8 γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῇτε. πολλοὶ γὰρ

^y add τὸν ^z δὲ ^a καὶ αὐτὸς ^b μακρὰ S.
^c τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον ^d add καὶ ^e ἅπαντες
^f add τοῦ Θεοῦ ^g ἅπαντα ^h om. ὧδε

ἐλευσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι· καί, Ὁ καιρὸς ἤγγικε· μὴ ¹— πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ὧ ἀκούσῃτε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον· ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.

Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ ¹⁰ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· σεισμοὶ τε μεγάλοι ^k καὶ κατὰ ¹¹ τόπους ^l λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων ¹ πάντων ἐπι- ¹² βαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδι- δόντες εἰς ^m τὰς ⁿ συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ⁿ ἀπαγομένους ^o ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀπο- ¹³ Cp. 12, 11. βήσεται ^o— ὑμῖν εἰς μαρτύριον. ^p θέτε ^q οὖν ^q ἐν ταῖς ¹⁴ καρδίαις ^r ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ἐγὼ γὰρ ¹⁵ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἥ οὐ δυνήσονται ^r ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ^s πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε ¹⁶ δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων· καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ ¹⁷ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ θριξέ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν ¹⁸ οὐ μὴ ἀπόλῃται· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν ^s κτήσεσθε ^t τὰς ψυχὰς ¹⁹ ὑμῶν.

Mat. 24, 15, Mk. 13, 14. Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερου- ²⁰ σαλήμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ²¹ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν· ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταῖ εἰσι, τοῦ ^t πλησθῆναι ²² πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ ^u— ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις ²³ καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργή ^x— τῷ λαῷ τούτῳ· καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται ²⁴

¹ add οὖν ^k κατὰ τόπους καὶ ^l ἀπάντων ^m om. τὰς
ⁿ ἀγομένους ^o add δὲ ^p θέσθε ^q εἰς τὰς καρδίας
^r ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι ^s κτήσασθε ^t πληρωθῆναι
^u add δὲ ^x add ἐν

- εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ
 25 ἔθνων, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἔθνων. καὶ ὕψονται¹ Cp. Mat.
 σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς^{24, 29,} Mk. 13, 24.
 συνοχὴ ἔθνων ἐν ἀπορίᾳ² ἡχους³ θαλάσσης καὶ σάλου,
 26 ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν
 ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν
 27 σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου Cp. 9, 26,
 ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.^{22, 69,} Dan. 7, 13.
 28 ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς
 κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.
 29 Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συκὴν καὶ πάντα Mat. 24, 32,
 30 τὰ δένδρα· ὅταν προβάλῃσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' αὐτῶν Mk. 13, 28.
 31 γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς,
 ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ
 32 βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ
 33 ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἃν πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
 παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ⁴ παρελεύσονται.⁵
 34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε⁶ βαρυνθῶσιν⁷ ὑμῶν αἱ καρ-
 δίαί ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ
 35 αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα⁸ ἐκείνη ὥς παγίς· ἐπεισ-
 ελεύσεται γὰρ⁹ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον
 36 πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε¹⁰ δὲ¹¹ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι
 ἵνα¹² κατισχύσητε¹³ ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνε-
 σθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
 37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας Cp. Joh. 8.
 ἐξερχόμενος ἠϋλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἑλαιῶν.^{1, 2.}
 38 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν
 αὐτοῦ.
 22 1, 2 Ἦγγιζε δὲ ἡ ἐορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα. καὶ Mat. 26, 1,
 Mk. 14, 1.

¹ ὕψονται ² ἡχούσης ³ παρέλθωσι ⁴ βαρυνθῶσιν
⁵ ἐκείνη· ὥς παγίς γὰρ ἐπελεύσεται ⁶ οὖν ⁷ καταξιω-
 θήτε

ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

Mat. 26. 14, Εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἱερατοῦμενον Ἰσκα- 3
Mk. 14. 10: ριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. καὶ ἀπελθὼν 4
cp. Joh. 13. 2. συναλέλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ 5 ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ 6 παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.

Mat. 26. 17, Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θῆεσθαι τὸ 7
Mk. 14. 12: πᾶσχα. καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν, Πορεῖ- 8
cp. Ex. 12. 6, 18. θέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πᾶσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον 9 αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ, 10 εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν ἢ εἰς ἣν εἰσπορεύεται· καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ 11 τῆς οἰκίας, Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πᾶσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ ἐκεῖνος 12 ὑμῖν δείξει ἀνάγειν μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς ἰερίκει· αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν 13 τὸ πᾶσχα.

Mat. 26. 20, Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ ἱε- 14
Mk. 14. 17, σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα 15
Joh. 13. 1. τοῦτο τὸ πᾶσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι 1-1 οὐ μὴ φάγω ^m αὐτό, ἕως ὅτου 16 πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον 17 εὐχαριστήσας εἶπε, Λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε ⁿ εἰς ἑαυτούς· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ^o ἀπὸ τοῦ νῦν ⁿ ἀπὸ 18 τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ

Mat. 26. 26, ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν 19
Mk. 14. 22, αὐτοῖς λέγων, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου ^p τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
1 Cor. 11. 23: cp. ^f ἱερατοῦμενον ^g add τοῖς ⁿ οὐ ⁱ εἶρηκεν ^k add
Joh. 6. 51. δώδεκα ¹ add οὐκέτι ^m ἐξ αὐτοῦ ⁿ ἑαυτοῖς ^o om. ἀπὸ τοῦ νῦν ^p om. τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον M.

- 20 διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ⁴καὶ
τὸ ποτήριον ὡσαύτως^{||} μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων, Τοῦτο τὸ Cp. Ex. 24.
ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν Heb. 9. 20.
- 21 ἐκχυνόμενον¹. πλὴν ἰδοὺ, ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ'
22 ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ¹ὅτι ὁ υἱὸς μὲν^{||} τοῦ ἀνθρώπου
⁸κατὰ τὸ ὠρισμένον πορεύεται^{||}· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
23 ἐκεῖνῳ, δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν
πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων
πράσσειν.
- 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ
25 εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν Cp. Mat.
κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εἰεργέται 20. 25,
καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ^{||}οἱ μείζων ἐν ὑμῖν Mk. 10. 42.
¹γενέσθω^{||} ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν.
- 27 τίς γὰρ μείζων; ὁ ἀνακείμενος; ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνα-
κείμενος; ἐγὼ δὲ ^{||}ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι^{||} ὡς ὁ διακονῶν.
- 28 ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς
29 μου· καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ
30 ^{||}μου, ^{||}βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης
μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου· καὶ ^xκαθίσεσθε^{||} ἐπὶ θρόνων κρί- Cp. Mat.
31 νοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. ^y—^{||}Σίμων, Σίμων, 19. 28.
ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον·
32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ^zἐκλίπῃ^{||} ἡ πίστις σου·
33 καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν
34 καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε, Cp. Mat.
οὐ ^a—^{||}φωνήσῃ σήμερον ἀλέκτωρ, ^{||}ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ 26. 34,
εἰδέναι^{||}. Mk. 14. 30,
Joh. 13. 38.
- 35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου

⁴ ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον - - ^x καὶ ὁ μὲν υἱὸς ⁸ πορεύε-
ται κατὰ τὸ ὠρισμένον ^t γενέσθω ^{||} εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν
^v μου S.M. ^a καθίσησθε ^y add εἶπε δὲ ὁ Κύριος, ^z ἐκλείπῃ
ⁿ add μὴ ^b πρὶν ἢ τρίς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με

καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπον, Οὐδενός. ^cὁ δὲ εἶπεν^d αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων ³⁶ βαλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω ³⁷ γὰρ ὑμῖν, ὅτι ^{d=} τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν Isa. 53. 12. ἐμοί, τὸ Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ ^eτὸ^f περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδοὺ, μάχαιραι ὧδε δύο. ³⁸ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰκανόν ἐστι.

Mat. 26. 36, Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ³⁹ Mk. 14. 32, ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί ^{f=}. γενό- ⁴⁰ Joh. 18. 1, μενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπίασθη ἀπ' αὐτῶν ὥσεί ⁴¹ Cp. Joh. 12. 27, λίθου βολήν, καὶ θεὸς τὰ γόνατα προσηύχετο λέγων, Πάτερ, ⁴² εἰ βούλει, ὁπαρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον^g ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν ^hγενέσθωⁱ. ἰῶφθη δὲ αὐτῷ ⁴³ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν ⁴⁴ ἀγωνίᾳ ἔκτενέστερον προσηύχετο· ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὥσεί θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.^j καὶ ⁴⁵ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητάς ^{k=}, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ⁴⁶ Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν.

Mat. 26. 47, Ἔτι ^{l=} αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰού- ⁴⁷ das εἰς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτῶν· καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα, φιλήματι ⁴⁸ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν ⁴⁹ τὸ ἐσόμενον εἶπον ^{m=}, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ; καὶ ⁵⁰ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοὺς ⁵¹

^c εἶπεν οὖν^d add ἔτι^e τὰ^f add αὐτοῦ^g παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο S.^h γενέσθωⁱ om.

vv. 43-44 M.

^k add αὐτοῦ A.^l add δὲ^m add αὐτῷ

- εἶπεν, Ἐὰτε ἕως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου ^{u-} ἰάσατο
52 αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ'
αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους,
53 Ὡς ἐπὶ ληστήν ^o ἐξήλθετε ^u μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; καθ' ^{Crp. 19. 47.}
ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνετε τὰς
χειράς ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία
τοῦ σκότους.
- 54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον ^{p-} εἰς τὸν ^{Mat. 26. 57,}
55 οἶκον τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ^{Mk. 14. 53 :} ἀπε-
ριαφάντων ^{cp. Joh. 18. 12,} δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ^{24.}
56 ^{r-} ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν ^{Mat. 26. 69,}
παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, ^{Mk. 14. 66 :}
57 εἶπε, Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο ^{s-} λέγων, ^{cp. Joh. 18. 17,}
58 Ὅκ οἶδα αὐτόν, γύναι ^{25.}. καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν
ἔφη, Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ^u ἔφη, Ἄνθρωπε,
59 οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὥσεί ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διῴσχυρί-
ζετο λέγων, Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ
60 Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ
λέγεις. καὶ παραχρήμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ^{x-}
61 ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ. καὶ
ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ Ὑρήματος ^u τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν
αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι ^u σήμερον ^u, ἀπαρνήσῃ με
62 τρίς· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ^{a-} ἔκλαυσε πικρῶς.
- 63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες ^b αὐτὸν ^u ἐνέπαιζον αὐτῷ δέ- ^{Mat. 26. 67,}
64 ροντες. καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ^{s-} ἐπηρώτων αὐτὸν ^{Mk. 14. 65 :}
65 λέγοντες, Προφήτευσον· τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; καὶ ἕτερα ^{cp. Joh. 18. 22.}
πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.
- 66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ^{Crp. Mat. 27. 1,}
^u add αὐτοῦ ^o ἐξεληλύθατε ^p add αὐτὸν ^a ἀψάντων ^{Mk. 15. 1.}
^r add αὐτῶν ^s add αὐτὸν ^t Γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν
^u εἶπεν ^x add ὁ ^y λόγου ^s om. σήμερον ^a add
ὁ Πέτρος ^b τὸν Ἰησοῦν ^o add ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ
πρῶτον, καὶ

ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ^dἀπήγαγον¹ αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον ^eαὐτῶν² λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν. 67 εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· ἔὰν δὲ ^f-¹ 68 ἔρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῇτε ^g-. ἀπὸ τοῦ νῦν ^hδὲ¹ ἔσται 69 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. εἶπον δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ 70 πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον, 71 Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Mat 26.64,
Mk. 14.62:
cp. Lk.
9. 26,
Dan. 7. 13.

Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ⁱἤγαγον² αὐτὸν ἐπὶ 23 τὸν Πιλάτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, Τοῦ- 2 τον εὗρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ^kἡμῶν³, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, ^lκαὶ¹ λέγοντα ἐαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλάτος ^mἠρώτησεν⁴ αὐτὸν λέγων, 3 Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, Σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 4 καὶ τοὺς ὄχλους, Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασειεί τὸν λαόν, 5 διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ⁿκαὶ¹ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας ^o-¹ ἐπηρώτησεν 6 εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγινούς, ὅτι ἐκ τῆς 7 ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.

Mat. 27. 11,
Mk. 15. 2,
Joh. 18. 28.

Cp. 9. 9.

Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ^pῥέξ 8 ἱκανῶν χρόνων θέλων¹ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν ^q-¹ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἠλπιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρί- 9 νυτο αὐτῷ. εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς 10 εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ 11

^d ἀνήγαγον . ^e ἐαυτῶν ^f add καὶ ^g add μοι,
ἡ ἀπολύσῃτε ^h om: δὲ ⁱ ἤγαγεν ^k om. ἡμῶν
^l om. καὶ ^m ἐπηρώτησεν ⁿ om. καὶ ^o add Γαλιλαίαν
^p θέλων ἐξ ἱκανοῦ ^q add πολλὰ

- Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περι-
 βαλὼν ^τ-^{||} ἐσθῆτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ^σο ^{||} τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος ^{||} ἐν αὐτῇ τῇ
 ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς
 ἑαυτοὺς.
 13 Πιλάτος δέ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς
 14 ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν, εἶπε πρὸς αὐτούς, Προσηνέγκατέ μοι
 τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοὺ,
 ἐγώ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
 15 τούτῳ αἴτιον, ὃν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης·
^{||} ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς ^{||}· καὶ ἰδοὺ, οὐδὲν ἄξιον
 16 θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπο-
 18 λύσω. ^{||} ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, Αἶρε τούτον, Cp. Mat.
 19 ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινα ^{27. 15,}
 γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον ^{||} βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ ^{||}. Mk. 15. 6,
^{||} Joh. 18. 39.
 20 ^{||} πάλιν ^{||} δὲ ^{||} ὁ Πιλάτος ^{||} προσεφώνησεν αὐτοῖς ^{||}, θέλω
 21 ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν· οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρωσον,
 22 σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί γὰρ
 κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ·
 23 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγά-
 λαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι. καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ
 24 αὐτῶν ^{||}. ^{||} καὶ ^{||} Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἷτημα
 25 αὐτῶν. ἀπέλυσε δὲ ^{||} τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλη-
 μένον εἰς ^{||} φυλακὴν, ὃν ᾗτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε
 τῷ θελήματι αὐτῶν.
 26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι ^{||} Σίμωνά τινα Κυρη- Mat. 27. 32,
^{||} Mk. 15. 21:
^{||} cp. Joh.
^{||} 19. 17.
^{||} ^{||} add αὐτόν ^{||} ^{||} ο ^{||} τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης ^{||} ^{||} ἀνέπεμψα
 γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν ^{||} ^{||} add ver. 17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν
 ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἐορτὴν ἓνα. A.S.M. ^{||} ^{||} βεβλημένος
 εἰς φυλακὴν ^{||} ^{||} add (ver. 17) ἀνάγκην δὲ . . . ἓνα. M.
^{||} οὖν ^{||} ^{||} προσεφώνησεν ^{||} ^{||} add καὶ τῶν ἀρχιερέων ^{||} ^{||} ο δὲ
^{||} add αὐτοῖς ^{||} ^{||} add τὴν ^{||} ^{||} Σίμωνός τινος Κυρηναῖος
 τοῦ ἐρχομένου

ναίον ἐρχόμενον¹ ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρόν, φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

Ἦκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναι- 27
κῶν, αἱ ὅ-¹ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. στραφεῖς δὲ 28
πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα
ὑμῶν. ὅτι ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι, Μακάριαι 29
αἱ στεῖραι, καὶ αἱ² κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ
οἱ οὐκ ἔθρεψαν³. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, Πέσετε 30
ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς, Καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἐν τῷ 31
ὕγρῳ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;

Cp. Hos.
10. 8.

Cp. Isa. 53.
12.

Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦργοι, σὺν αὐτῷ ἀναιρε- 32
θῆναι.

Mat. 27. 33,
Mk. 15. 22,
Joh. 19. 17.

Καὶ ὅτε⁴ ἦλθον⁵ ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, 33
ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ
δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες 34

Cp. Ps. 22
(21). 18.

αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδαςι τί ποιοῦσι.⁶ διαμεριζόμενοι δὲ τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. 35
ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες⁷ λέγοντες, Ἄλλους
ἔσωσε· σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς⁸ τοῦ

Cp. Ps. 69
(68). 21,
Mat. 27. 48,
Mk. 15. 36,
Joh. 19. 29.

Θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός.⁹ ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται 36
προσερχόμενοι, ὁ¹⁰ ὅξος προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες, 37
Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν 38
δὲ καὶ ἐπιγραφὴ¹¹ ἑπ' αὐτῷ¹² ὁ¹³ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων οὗτος¹⁴.

Cp. Mat.

27. 44,
Mk. 15. 32.

Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν 39
λέγων, Ὁὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός;¹⁵ σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

⁸ add καὶ ¹¹ om. αἱ ¹² ἐθήλασαν ¹³ ἀπῆλθον

¹⁴ om. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδαςι τί
ποιοῦσι. M. ¹⁵ add σὺν αὐτοῖς ¹⁶ ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.

¹⁷ add καὶ ¹⁸ add γεγραμμένη ¹⁹ add γράμμασιν Ἑλλη-
νικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς ²⁰ Οὗτός ἐστιν ὁ βασι-
λεὺς τῶν Ἰουδαίων ²¹ Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός,

- 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ^τἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη^{||}, Οὐδὲ φοβῆ
 41 σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν
 δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ
 42 οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ^uἔλεγεν,^{||} Ἰησοῦ, μνήσθητί μου,
 43 ^{x-} ὅταν ἔλθῃς ^uἐν τῇ βασιλείᾳ σου^{||}. καὶ εἶπεν αὐτῷ
^{z-}, Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παρα-
 δεῖσθαι.
 44 ^aΚαὶ ἦν ἡδὴ^{||} ὥσεί ὥρα ἔκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ'^{||} Mat.27.45.
 45 ὄλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, ^bτοῦ ἡλίου ἐκλείποντος.^{||} Mk.15.33.
 46 ^eἐσχίσθη δὲ^{||} τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ φω-
 νήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου Cp. Ps. 31
^dπαρατίθεται^{||} τὸ πνεῦμά μου. ^oτοῦτο δὲ^{||} εἰπὼν ἐξέ- (30). 5.
 47 πνευσεν. ἰδὼν δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γενόμενον ^fἐδόξαζε^{||}
 48 τὸν Θεὸν λέγων, Ὁντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ
 πάντες οἱ συμπαραγερόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην,
^gθεωρήσαντες^{||} τὰ γενόμενα, τύπτοντες ^{h-} τὰ στήθη ὑπέ-
 49 στρεφον. εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ ⁱαὐτῷ^{||} ^kἀπὸ
 μακρόθεν^{||}, καὶ γυναῖκες αἱ ^lσυνακολουθοῦσαι^{||} αὐτῷ ἀπὸ Cp. 8, 2.
 τῆς Γαλιλαίας, ὁρᾶσαι ταῦτα.
 50 Καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ Mat.27.57.
 51 ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ Mk.15.42,
 βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν,) ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Joh.19.38.
 Ἰουδαίων, ὃς ^{m-} προσεδέχετο ⁿ⁻ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
 53 καὶ καθελὼν ^{o-} ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν ^pαὐτὸν^{||}
 ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν ^qοὐδεὶς οὐπῶ^{||} κείμενος.

^t ἐπετίμα αὐτῷ λέγων	^u ἔλεγε τῷ	^x add Κύριε,
^y εἰς τὴν βασιλείαν σου Μ.	^z add ὁ Ἰησοῦς	^a Ἦν δὲ
^b καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος,	^c καὶ ἐσχίσθη	^d παραθή-
σομαι	^f ἐδόξασε	^g θεωροῦντες
^h add ἐαυτῶν	ⁱ αὐτοῦ	^k μακρόθεν
^l λουθήσασαι	^m add καὶ	^l συνακο-
αὐτὸ	ⁿ add καὶ αὐτὸς	^o add
^p αὐτὸ	^q οὐδέπω οὐδεὶς	

καὶ ἡμέρα ἦν ¹παρασκευῆς¹, καὶ σάββατον ἐπέφωσκε, 54
κατακολουθήσασαι δὲ ²αἱ² γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνελθ- 55
λυθῦναι ³ἐκ³ τῆς Γαλιλαίας αὐτῶ³, ἐθέασαντο τὸ μνημεῖον,
καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν 56
ἀρώματα καὶ μύρα.

Mat. 28. 1,
Mk. 16. 1:
cp. Joh.
20. 1.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. τῇ 24
δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὕρθρου βαθείος, ἦλθον ἐπὶ τὸ μνήμα
φέρονσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα ⁴ἡ⁴. εὗρον δὲ τὸν λίθον 2
ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημεῖου. ⁵εἰσελθοῦσαι δὲ⁵ οὐχ⁵ 3
εὗρον τὸ σῶμα ⁶τοῦ⁶ Κυρίου Ἰησοῦ⁶. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ 4
⁷ἀπορεῖσθαι⁷ αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδού, δύο ἄνδρες ἐπέ-
στησαν αὐταῖς ἐν ⁸ἑσθῇ⁸τι ἀστραπτύσῃ⁸. ἐμφόβων δὲ 5
γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν ⁹τὰ⁹ πρόσωπα⁹ εἰς τὴν γῆν,
εἶπον πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;
¹⁰οὐκ¹⁰ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη¹⁰. ¹¹μνήσθητε¹¹ ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, 6
ἔτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ¹²τὸν¹² υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι 7
δεῖ¹² ¹³παρδοθῆναι¹³ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν, καὶ
σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνή- 8
σθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ¹⁴ἀπὸ¹⁴ τοῦ 9
μνημεῖου¹⁴ ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσι
τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ 10
Μαρία ¹⁵ἡ¹⁵ Ἰακώβου¹⁵. καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ¹⁶ο¹⁶-¹⁷ ¹⁸ἔλεγον¹⁸
πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν 11
ὥσεί λῆρος τὰ ῥήματα ¹⁹ταῦτα¹⁹, καὶ ἠπίσταν αὐταῖς. ²⁰ὁ²⁰ δὲ 12
Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας
βλέπει τὰ ὀθόνια ²¹ἡ²¹-²² ²³μόνα²³. καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυ-
μάζων τὸ γεγονός.²⁴

Cp. 9. 22,
Mat. 20. 19.

Cp. Joh.
20. 3.

¹ παρασκευῆ ² καὶ ³ αὐτῶ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ⁴ add καί
τινες σὺν αὐταῖς ⁵ καὶ εἰσελθοῦσαι ⁶ om. τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ M. ⁷ διαπορεῖσθαι ⁸ ἑσθήσεσιν ἀστραπτύσαις
⁹ τὸ πρόσωπον ¹⁰ om. οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη M. ¹¹ ὅτι
δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ¹² om. ἀπὸ τοῦ μνημεῖου M.
¹³ om. ἡ ¹⁴ add αἱ ¹⁵ αὐτῶν ¹⁶ om. ver. 12 M. ¹⁷ add κείμενα

- 13 Καὶ ἰδοὺ, δύο ἐξ αὐτῶν ἰὲν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι¹ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἣ ὄνομα Ἑμμαούς. καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους
 14 περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας
 15 συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγινῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους^κ περιπατοῦντες;
 16 καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί.¹ ἀποκριθεὶς δὲ 1—¹ εἰς, μόνον¹ ματι¹ Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν, Σὺ μόνος παροικεῖς¹¹—¹ Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς
 17 ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ὁ Ναζαρηνοῦ¹, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς
 18 τοῦ λαοῦ· ὅπως τε παρέδωκεν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.
 19 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι¹ τὸν Ἰσραὴλ. ἀλλὰ γε¹ καὶ¹ σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην¹
 20 ταύτην ἡμέραν ἄγει¹ 4—¹ ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ¹ γυναικές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμῶς, γενόμεναι ὀρθριναί¹
 21 ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ μὴ εὐρυῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὑπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακεῖναι, οἱ λέγουσιν
 22 αὐτόν ζῆν. καὶ ἀπηλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εἶρον οὕτω καθὼς¹—¹ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτόν δὲ οὐκ
 23 εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆ-
 24 ται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ
 25 πάντων τῶν προφητῶν¹ διερμήνευσεν¹ αὐτοῖς ἐν πάσαις

Cp. Mk. 16. 12.

Cp. 1. 68,

2. 38,

21. 28,

Acts 7. 35;

also

Mat. 20.

28,

Mk. 10. 45.

¹ ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ^κ περιπατοῦντες,

καὶ ἔστε σκυθρωποί; ¹ add ὁ ¹¹ ᾧ ὄνομα ¹¹ add ἐν

^ο Ναζωραίου ¹ om. καὶ ⁴ add σήμερον ¹ ὀρθριαί

¹ add καὶ ¹ διερμήνευεν

ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην 28
οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύ-
εσθαι. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, Μείνον μεθ' ἡμῶν 29
ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστί, καὶ κέκλικεν ἡ ἡδὴ ἡ ἡμέρα. καὶ
εἰσῆλθε τοῦ μέναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατα- 30
κλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ
κλάσας ἐπέδίδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφ- 31
θαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο
ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν 32
καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ^{x-} ὡς
διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ 33
ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εὗρον ὑψήροισμένους¹ τοὺς
Cp. 1 Cor. 15. 5. ἑνδεκα, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι ^z Οὕτως 34
ἠγέρθη ὁ Κύριος², καὶ ὥφθη Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο 35
τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ
ἄρτου.

Cp. Mk. 16. 14, 15. 20. 19. Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ^{a-} ἔστη ἐν μέσῳ 36
αὐτῶν, ^b καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν.³ ποτηθέντες δὲ καὶ 37
ἔμβοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 38
Τί τεταραγμένοι ἐστέ; καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν
ἐν ^c τῇ καρδίᾳ⁴ ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας 39
μου, ὅτι ^d ἐγὼ εἰμι αὐτός⁵. ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι
πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε
ἔχοντα. ^e καὶ τοῦτο εἰπὼν ^f ἔδειξεν⁶ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ 40
τοὺς πόδας.⁷ ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ 41
θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς, Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ 42
ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος ^{g-}. καὶ λαβὼν ἐνώ- 43
πιον αὐτῶν ἔφαγεν.

^a om. ἡδὴ ^x add καὶ ^y συνηθροισμένους ^z ἠγέρθη
ὁ Κύριος ὁντως ^a add ὁ Ἰησοῦς ^b om. καὶ λέγει
αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. M. ^c ταῖς καρδίαις ^d αὐτὸς ἐγὼ
εἰμι ^e om. ver. 40 M. ^f ἐπέδειξεν ^g add καὶ
ἀπὸ μελισσίου κηρίου A.S.M.

- 44 Εἶπε δὲ ^h πρὸς αὐτούς^h, Οὗτοι οἱ λόγοι ⁱ μουⁱ οὓς ἐλά-
λησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα Cp. 18. 31.
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ
45 ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ
46 συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Οὕτω γέγραπται,
^k—^h παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ
47 ἡμέρᾳ· καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν
^l καὶ^h ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ^m ἔθνη, ⁿ ἀρξάμενοι^h
48, 49 ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. ὑμεῖς ^o—^h ἐστὲ^h μάρτυρες τούτων. καὶ
ἰδοῦ, ἐγὼ ^p ἐξαποστέλλω^h τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου Cp. Acts 1.
ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ^q—^h, ἕως οὗ ἐνδύ- Joh. 14. 16.
σησθε ^r ἐξ ὕψους δύναμιν^h.
50 Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ^s—^h ἕως ^t πρὸς^h Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας Cp. Acts 1.
51 τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ 12.
εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, ^u καὶ ἀνεφέρετο Mk. 16. 19,
52 εἰς τὸν οὐρανόν.^h καὶ αὐτοὶ ^x προσκυνήσαντες αὐτὸν^h Acts 1. 9;
cp. Lk.
53 ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· καὶ ἦσαν 9. 51,
διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ ^y—^h εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. ^z—^h Eph. 4. 9,
1 Tim. 3. 16.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

- 1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Cp. Rev.
2, 3 Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα 19. 13;
also Lk.
^h αὐτοῖς ⁱ om. μου ^k add καὶ οὕτως ἔδει ^l εἰς M.
^m ἔθνη. ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς ἐστὲ M. ⁿ ἀρξάμενον
^o add δὲ ^p ἀποστέλλω ^q add Ἱερουσαλὴμ ^r δύναμιν
ἐξ ὕψους ^s add ἔξω ^t εἰς ^u om. καὶ ἀνεφέρετο
εἰς τὸν οὐρανόν. M. ^x om. προσκυνήσαντες αὐτὸν M. ^y add
αἰνοῦντες καὶ ^z add ἀμήν.

δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ^α ἐν ὃ γέγονεν.
 ἐν^β αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. 4
 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέ- 5
 λαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα 6
 αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ 7
 περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν 8
 ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν 9
 τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα^β ἄνθρωπον, ἐρχόμενον^β
 εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ 10
 ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, 11
 καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, 12
 ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύ-
 ουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελή- 13
 ματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ
 ἐγεννήθησαν. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν 14
 ἡμῖν (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς
 παρὰ πατρός), πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρ- 15
 τυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, Ὁ^ε οὗτος ἦν ὃν εἶπον,^ε
 'Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν' ὅτι πρῶτός
 μου ἦν. ^δ ὅτι^δ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες 16
 ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως 17
 ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.
 Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ^ε μονογενὴς υἱός', ὁ ὢν εἰς 18
 τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Mat. 3. 11, Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν 19
 Mk. 1. 7, πρὸς αὐτόν^β οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευῖτας,
 Lk. 3. 15, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ 20
 Cp. Dan. ἡρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός.
 9. 25, καὶ ἡρώτησαν αὐτόν, Τί οὖν; Ἡλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, Οὐκ 21
 Cp. Mal 4. 5, εἰμί. Ὁ προφῆτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ. εἶπον οὖν 22
 Cp. Deut. 18. 15.

^α ἐν. ὃ γέγονεν ἐν M. ^β ἄνθρωπον ἐρχόμενον M. ^γ (οὗτος
 ἦν ὁ εἰπών) M. ^δ καὶ ^ε μονογενὴς Θεός M. ^ς om.
 πρὸς αὐτόν

- αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δώμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς.
 23 τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
 ἐρήμῳ, Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας Isa. 40. 3.
 24 ὁ προφῆτης. καὶ ἄ— ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.
 25 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ
 σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, ἢ οὐδὲ ἢ Ἠλίας, ἢ οὐδὲ ἢ ὁ προφῆτης;
 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι
 27 μέσος ἰ— ὑμῶν ἵστηκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, κ— ὁ ὀπίσω
 μου ἐρχόμενος, ἰ— οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ
 28 τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν ἢ Βηθανίᾳ ἐγένετο
 πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.
 29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει ἡ— τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς
 αὐτόν, καὶ λέγει, Ἴδε, ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρ- Cp. Isa. 53.
 30 τίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ὁ ἐστὶν ὑπὲρ ὃς ἐγὼ εἶπον, Ὅπισω Acts 8. 32,
 μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός 1 Pet. 1. 19,
 31 μου ἦν. ἀγὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Rev. 5. 6.
 32 Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ἡ— ὕδατι βαπτίζων. καὶ
 ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέμαι τὸ Πνεῦμα κατα- Cp. Mat.
 33 βαῖνον ἡ— ὡς ἡ— περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. Mk. 1. 10,
 34 ἀγὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, Lk. 3. 21.
 ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ
 μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.
 34 ἀγὰρ ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
 Θεοῦ.
 35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μαθη-
 36 τῶν αὐτοῦ δύο· καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι
 37 λέγει, Ἴδε, ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ
 38 αὐτοῦ ἡ— λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεῖς
 δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει

ε add οἱ ἡ οὔτε ἰ add δὲ ἱ ἔστηκεν κ add
 αὐτός ἐστιν ἰ add ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ἢ Βηθαβαρᾶ
 A.S.M. : Βηθαβαρᾶ M. ἡ add ὁ Ἰωάννης ο ἐστὶ περὶ
 ἡ add τῷ ἡ ὡσεὶ ἡ αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ

αὐτοῖς, Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, 'Ραββί, ὃ λέγεται
 ὁ μεθερμηνευόμενον⁸ Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, 39
 "Ερχεσθε καὶ ὄψεσθε". ἦλθον^u οὖν^u καὶ εἶδον ποῦ μένει,
 καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα^v ἦν ὡς
 δεκάτῃ. ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν 40
 δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων
 αὐτῷ. εὐρίσκει οὗτος^w πρῶτον^w τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον 41
 Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὃ ἐστι
 μεθερμηνευόμενον^x Χριστός. ^y— ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς 42
 τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας^z αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Σὺ εἶ
 Σίμων ὁ υἱὸς^a Ἰωάννου^a· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· ὃ ἐρμηνεύεται
 Πέτρος.

Cp. Mat.
 10. 2,
 Mk. 3. 16,
 Lk. 6. 14.

Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν^b ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ 43
 εὐρίσκει Φίλιππον· καὶ λέγει αὐτῷ^c ὁ Ἰησοῦς, "Ακολουθει μοι. 44
 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαῖδα, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ
 Cp. 21. 2. Πέτρου. εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ, 45
 "Ὁν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὐρήκαμεν,
 Ἰησοῦν^d υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. καὶ εἶπεν 46
 αὐτῷ Ναθαναὴλ, Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι;
 λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Ἐρχου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν 47
 Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, Ἴδε,
 ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ^e δόλος οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ 48
 Ναθαναὴλ, Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ
 εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὅντα ὑπὸ
 τὴν συκὴν εἰδόν σε. ἀπεκρίθη^e αὐτῷ Ναθαναὴλ, "Ραββί, 49
 σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ^f βασιλεὺς εἶ^g τοῦ Ἰσραὴλ.
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, "Ὅτι εἰπὸν σοι ὅτι^h 50
 Εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μέizω τούτων ὄψει.
 Cp. Gen. 28. 12. καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^h— ὄψεσθε τὸν 51

⁸ ἐρμηνευόμενον ^t ἴδετε ^u om. οὖν ^v add δὲ
^w πρῶτος ^x add ὁ ^y add καὶ ^z add δὲ ^a Ἰωνᾶ
^b add ὁ Ἰησοῦς ^c om. ὁ Ἰησοῦς ^d add τὸν ^e Ναθαναὴλ
καὶ λέγει αὐτῷ, ^f εἶ ὁ βασιλεὺς ^g om. ὅτι ^h add ἀπ' ἄρτι

οὐρανὸν ἀνεφύγῳτα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας
καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

- 2 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλι-
2 λαιᾶς· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ
3 Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερή-
σαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, Οἶνον
4 οὐκ ἔχουσι. ¹ καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοί,
5 γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς
6 διακόνοις, Ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ
^k λίθιναι ὑδρίαι ἐξ κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων Cp. Mk. 7.
7 κείμεναι ³, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς
8 ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ
9 ἀρχιτρικλίνῳ. ¹ οἱ δὲ ἤνεγκαν. ὥς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχι-
τρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν
ἐστίν (οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἡντληκότες τὸ ὕδωρ), φωνεῖ
10 τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος, καὶ λέγει αὐτῷ, Πᾶς ἄνθρωπος
πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι ^m—
11 τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύ-
την ἐποίησεν ⁿ—¹ ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς
Γαλιλαίας, καὶ ἐφάνέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν
εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

- 12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτός, καὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοί ^o—¹, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ
ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

- 13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς
14 Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦν- Cp. Mat.
τας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς, καὶ τοὺς κερματιστὰς ^{21. 12,}
15 καθημένους· καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας Mk. 11. 15.
ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· καὶ Lk. 19. 45.

¹ om. καὶ ^k ὑδρίαι λίθιναι ἐξ κείμεναι κατὰ τὸν καθα-
ρισμὸν τῶν Ἰουδαίων ¹ καὶ ^m add τότε ⁿ add τὴν
^o add αὐτοῦ

τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὰ κέρματα¹¹ καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε· καὶ τοῖς τὰς περισσότερας πωλοῦσιν εἶπεν, "Ἀρατε 16 ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν α-¹¹ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμ- 17

Ps. 69 (68). μένον ἐστίν, Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται¹¹ με. 9· ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί σημεῖον 18 δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ 19

Cp. Mat. εἶπεν αὐτοῖς, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις 26. 61, 20 ἔγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Τεσσαράκοντα καὶ ἐξ 20 ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκείνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος 21 αὐτοῦ. ὅτε οὖν ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ 22 αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγε⁸⁻¹¹, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ, 23 πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτόν¹¹ 24 αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας· καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν 25 εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Cp. 7. 50, Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα 3 19. 39· αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτόν¹¹ νυκτός, 2 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἢ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἡ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ 3 εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. λέγει πρὸς αὐτόν 4 ὁ Νικόδημος, Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὢν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω 5

Cp. Mat. 28. 19,
Mk. 16. 16,
Tit. 3. 5,
1 Pet. 3. 21

¹¹ τὸ κέρμα

⁴ add δὲ

¹¹ κατέφαγέ

⁸ add αὐτοῖς

¹¹ ἑαυτὸν

⁴ τὸν Ἰησοῦν

- 6 σοι, εἰ μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται
 7 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ
 8 τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος
 9 πνεῦμά ἐστι. μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι, Δεῖ ὑμᾶς γεννη-
 10 θῆναι ἄνωθεν. τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνέει, καὶ τὴν φωνὴν Cp. Eccles.
11. 5.
 αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει·
 11 οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος. ἀπεκρίθη
 12 Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;
 13 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ
 14 Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι
 15 ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὁ ἑώρακαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν
 16 μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν,
 17 καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς, εἰ ἐγὼ ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύ-
 18 σετε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ
 19 οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ^x ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ".
 20 καὶ καθὼς Μωσῆς ὑψώσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψώ- Cp. Num.
21. 9.
 21 θῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ^y ἐν
 αὐτῷ ^z ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.
- 16 Οὕτω γὰρ ἡγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν
 17 αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ
 18 ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ
 19 Θεὸς τὸν υἱὸν ^a εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ'
 20 ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ
 21 κρίνεται· ὁ ^b μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπί-
 22 στευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. αὕτη δέ
 23 ἐστὶν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡγά-
 24 πησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ
 25 πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ
 26 τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ
 27 ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς,
 28 ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

^x om. ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ M. ^y εἰς αὐτὸν ^z add
 μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ^a add αὐτοῦ ^b add δὲ

- 3 ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
 4, 5 ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. ἔρχεται οὖν
 εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χω-
 6 ρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγή
 τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας
 7 ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ἅως⁸ ἔκτη. ἔρχεται
 8 γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
 9 Δός μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν
 10 πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ
 Σαμαρεῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὦν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς,
 οὔσης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος; ^hοὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι
 Cp. Gen. 48, 22; also Gen. 33, 19, Joshua 24, 32.
 Cp. Mat. 10, 5; Lk. 9, 53, 17, 18; also 2 Kings 17, 24.
 Cp. Jer. 2, 13.
 10 Σαμαρεῖταις." ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ᾔδεις
 τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστίν ὁ λέγων σοι, Δός μοι
 πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.
 11 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ
 12 ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων
 εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ
 αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα
 13 αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Πᾶς ὁ πίνων ἐκ
 14 τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίη ἐκ τοῦ ὕδατος
 οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ ¹διψήσει" εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ
 ὕδωρ, ὃ ^kἐγὼ" δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος
 15 ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή,
 Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ¹διέρχω-
 16 μαι" ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, φώνη-
 17 σον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ
 εἶπεν ^mαὐτῷ", Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς
 18 εἶπας ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν
 19 ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει
 20 αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ. οἱ πατέρες

⁸ ὥσει ^h om. οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. M.

¹ διψήσῃ

^k om. ἐγὼ

¹ ἔρχωμαι

^m om. αὐτῷ

Cp. Deut. ^{12. 5, 11,} ^{1 Kings 9.} 3. ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὅρει προσεκίνησαν· καὶ ἡμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. λέγει 21 αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, ^π Πίστευέ μοι, γύναι", ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε αὐτε ἐν τῷ ὅρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυ- 22 νοῦμεν ὃ οἴδουμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ 23 προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα 24 ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀλη- θείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας 25 ἔρχεται (ὁ λεγόμενος Χριστός)· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγώ εἰμι, ὃ λαλῶν σοι. 26

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐθαύμαζον" ὅτι 27 μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, Τί ζητεῖς; ἢ Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ 28 ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις, Δεῦτε, 29 ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ^ρ ἅ" ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον ^α—" ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο 30 πρὸς αὐτόν. ἐν ^κ—" τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ 31 λέγοντες, Ῥαββί, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρώσιν 32 ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ 33 πρὸς ἀλλήλους, Μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ 34 Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρώμᾳ ἐστὶν ἵνα ^β ποιήσω" τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς 35 λέγετε ὅτι Ἔτι ^ι τετράμηνός" ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεά- 36 σασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς ^υ θερισμὸν ἤδη. ^ν—" 36 ὁ θερίζων" μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα ^κ—" ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν 37

^π Γύναι, πίστευσόν μοι ^ο ἐθαύμασαν ^ρ ὅσα ^α add
οὖν ^κ add δὲ ^β ποιῶ ^ι τετράμηνόν· ^υ θερισμόν.
ἥδη ὁ θερίζων M. ^ν add καὶ ^κ add καὶ

γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ^γ—^{||} ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ
 38 σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν
 ὁ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς
 τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν
 τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης
 40 ὅτι Εἶπέ μοι πάντα ^z ἅ^{||} ἐποίησα. ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν
 οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν
 41 ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν
 42 λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν
 λαλίαν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι
 οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ^a—^{||}.

43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν ^b—^{||} εἰς τὴν
 44 Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προ- Crp. Mat.
 45 φήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν Mk. 6. 4,
 εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα Lk. 4. 24.
 ἑωρακότες ^c ὅσα^{||} ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ
 αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

46 Ἦλθεν οὖν ^d—^{||} πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας ὅπου Crp. 2. 1.
 ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς
 47 ἦσθένης ἐν Καπερναούμ. οὗτος, ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ
 τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν, καὶ
 ἠρώτα ^e—^{||} ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἥμελλε
 48 γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Ἐὰν
 49 μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς
 αὐτὸν ὁ βασιλικός, Κύριε, κατὰβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ
 50 παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου· ὁ υἱός σου
 ζῇ. ^f—^{||} ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ^g· εἶπεν αὐτῷ
 51 Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ
 δοῦλοι αὐτοῦ ^h ἐπῆντησαν^{||} αὐτῷ ^h—^{||} λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς

^y add ὁ S. ^z ὅσα ^a add ὁ Χριστός ^b add καὶ
 ἀπῆλθεν ^c ἅ ^d add ὁ Ἰησοῦς ^e add αὐτὸν
^f add καὶ ^g ἀπῆντησαν ^h add καὶ ἀπήγγειλαν

ⁱ αὐτοῦ" ζῇ. ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομ- 52
ψότερον ἔσχε. κ^e εἶπον οὖν" αὐτῷ ὅτι Χθὲς ὥραν ἐβδόμην
ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ^l- 53
τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ^m- "Ὁ υἱός σου ζῇ"
καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν 54
δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας
εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Μετὰ ταῦτα ἦν ⁿ- ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ 5
Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

"Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμ- 2
βήθρα, ἣ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὲ Ὁ Βηθεσδά", πέντε στοὰς
ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος ^p- τῶν ἀσθενοῦντων, 3
τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ^q- . ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ 5
τριακονταοκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ^r αὐτοῦ". τοῦτον 6
ιδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον
ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὲς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ 7
ἀσθενῶν, Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν παραχθῇ τὸ
ὔδωρ, ^s βάλλῃ" με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ^φ δὲ ἔρχομαι ἐγώ,
ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, "Εγεί- 8
ραι, ἄρουν τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθὺς 9
ἐγένετο ὑγιὲς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ
περιεπάτει.

^τ Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ 10
Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστι, ^t καὶ" οὐκ ἔξεστί
σοι ἄραι τὸν κράββατον. ^u ὃς δὲ" ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ 11
ποιήσας με ὑγιῇ, ἐκείνός μοι εἶπεν, ^z Ἄρουν τὸν κράββατόν

ⁱ σου ^k καὶ εἶπον ^l add ἐν ^m add ὅτι ⁿ add
ἡ M. ^o Βηθσαῖδά or Βηθζαθά M. ^p add πολὺ

^q add ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν· ἄγγελος γὰρ (Κυ-
ρίων M.) κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε
τὸ ὔδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν παραχὴν τοῦ ὕδατος
ὑγιὲς ἐγένετο, ^φ ὃς δὲ ποτε κατείχετο νοσήματι. (ver. 4) A.S.M.

^r om, αὐτοῦ ^s βάλλῃ ^t om. καὶ ^u om, ὃς δὲ

12 σου, καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν ^{x-} αὐτόν, 'Τίς ἐστὶν ὁ
 13 ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, ^y Ἄρον ^{y-}, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς
 οὐκ ᾔδει τίς ἐστίν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὅχλου ὄντος
 14 ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ ταῦτα εὐρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ
 ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἴδε, ὑγιὲς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε,
 15 ἵνα μὴ χεῖρόν ^z σοί ^{ti} ^{ti} γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ
 ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν
 16 ὑγιῇ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον ^a οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν ^{b-},
 17 ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς,
 18 Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. διὰ
 τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐξήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι
 οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε
 τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἄφ'
 ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ
 20 γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ
 πατήρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς
 ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς
 21 θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ
 22 ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ
 πατήρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ,
 23 ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ
 μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.
 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ
 πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
 οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν.
 25 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε
 οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ
 26 ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν

^x add οὖν ^y add τὸν κράββατόν σου ^z τί σοι ^a τὸν
 Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι ^b add καὶ ἐξήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι,

Cp. Mat. 25. 31
 54q.,
 Acts 10. 42,
 17. 31,
 2 Cor. 5.
 10.
 ἐαυτῷ, οὕτως ^cκαὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε^{||} ζῶν ἔχειν ἐν ἐαυτῷ·
 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ ^d—^{||} κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀν- 27
 θρώπου ἐστί. μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ 28
 πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
 καὶ ἐκπορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν 29
 ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

Cp. 1. 19.
 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω, 30
 κρίνω· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ
 θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ^e—^{||}.
 ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν 31
 ἀληθής. ἄλλος ἐστίν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι 32
 ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς 33
 ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.
 ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ 34
 ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ 35
 καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι
 πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν 36
 μέγιστον τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ ^fἔδεδωκέ^{||} μοι ὁ πατήρ
 ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ^g—^{||} ποιῶ, μαρτυρεῖ
 περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με 37
 πατήρ, ^hἐκεῖνος^{||} μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ
ⁱπώποτε ἀκηκόατε^{||}, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε. καὶ τὸν 38
 λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ^kἐν ὑμῖν μένοντα^{||}, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν
 ἐκεῖνος τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, 39
 ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζῶν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖ-
 ναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν 40
 πρὸς με, ἵνα ζῶν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμ- 41
 βάνω. ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ 42
 ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς 43
 μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι

^c ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ^d add καὶ ^e add πατρός ^f ἔδωκέ
^g add ἐγὼ ^h αὐτός ⁱ ἀκηκόατε πώποτε ^k μένοντα
 ἐν ὑμῖν

44 τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι,
δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ
45 τοῦ μόνου ¹Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατη-
γορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν,
46 Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ,
47 ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκείνος ἔγραψεν. εἰ δὲ
τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι
πιστεύετε;

6 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Mat. 14. 13.
2 Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ^mἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος Mk. 6. 30,
πολὺς, ὅτι ⁿἐθεώρουν ^o— τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν Lk. 9. 10.
3 ἰσθενούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ
4 ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα,
5 ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλ-
μούς, καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν,
λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον, Πόθεν ῥαγοράσωμεν ⁿ ἄρτους,
6 ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς
7 γὰρ ᾔδει τί ἔμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος, Δια-
κοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
8 ^q— ⁿβραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
9 Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, Ἔστι παιδάριον ^r—
ᾧδε, ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὑψάρια· ἀλλὰ
10 ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσούτους; ^sεἶπεν ⁿ ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε
τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ
τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ^tὥς ⁿ πεντα-
11 κισχίλιοι. ^uἔλαβεν οὖν ⁿ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ
εὐχαριστήσας διέδωκε ^x— τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ
12 τῶν ὑψαρίων ὅσον ἤθελον. ὥς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσ-

¹ om. Θεοῦ Μ. ^m καὶ ἠκολούθει ⁿ ἐώρων ^o add
αὐτοῦ ^p ἀγοράσωμεν ^q add αὐτῶν ^r add ἐν
^s εἶπε δὲ ^t ὥσεἰ ^u ἔλαβε δὲ ^x add τοῖς μαθηταῖς,
οἱ δὲ μαθηταὶ

ματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν 13
 δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κρι-
 θίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι, 14
 ἰδόντες ὃ ἐποίησε σημεῖον^z, ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν
 ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς οὖν γνούς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν 15
 αὐτόν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς
 τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

Cp. Mat.

^{14. 22,}
 Mk. 6. 45.

Ὡς δὲ ὄψια ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν 16
 θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς ^a πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς 17
 θαλάσσης εἰς Καπερναοῦμ. καὶ σκοτία ἦδη ἐγεγόνει, καὶ
^b οὐπω^h ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. ἥ τε θάλασσα 18
 ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐλληκότες οὖν ὥς 19
 σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν
 περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινό-
 μενον· καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι· μὴ 20
 φοβεῖσθε. ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ 21
 εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης 22
^c εἶδον^h ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν ^d, καὶ
 ὅτι οὐ συνεισηλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ
^e πλοῖον^h ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον (^f ἀλλὰ^h 23
 ἦλθε πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον
 τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου)· ὅτε οὖν εἶδεν ὁ 24
 ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
 ἐνέβησαν ^g αὐτοὶ εἰς τὰ ^h πλοιάρια^h, καὶ ἦλθον εἰς Καπερ-
 ναοῦμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς 25
 θαλάσσης εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, πότε ᾤδε γέγονας; ἀπεκρίθη 26
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ
 με, οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων

^y ἃ ἐποίησε σημεῖα M.

^z add ὁ Ἰησοῦς

^a add τὸ

^b οὐκ

^c ἰδὼν

^d add ἐκεῖνο εἰς δ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ

αὐτοῦ

^e πλοιάριον

^f ἀλλὰ δὲ

^g add καὶ

^h πλοῖα

27 καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυ-
 μένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατήρ
 28 ἐσφράγισεν, ὁ Θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Τί ¹ποιῶμεν¹,
 29 ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ
 εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα ^κπιστεύητε^κ
 30 εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί οὖν ποιεῖς σὺ
 31 σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ
 πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστι
 γεγραμμένον, Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. Ps. 78 (77).
 32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς 24: cp.
 1 ἔδωκεν¹ ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου Ex. 16. 4,
 33 δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ Wind. 16.
 ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστίν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ 20,
 34 ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Κύριε, πάν- I Cor. 10.
 35 τοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν ^m—^m σὺ τοῖς ὁ Ἰησοῦς, 3.
 Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ
 πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ⁿδιψήσειⁿ πώποτε.
 36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε.
 37 πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἥξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον
 38 πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα ^ο ἀπὸ^ο τοῦ
 οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
 39 τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
 με ^p—^p, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ
 40 ἀναστήσω αὐτὸ ^q—^q τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο ^r γάρ^r ἐστι
 τὸ θέλημα τοῦ ^sπατρός μου^s, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν
 καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἀναστήσω
 αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

41 Ἐγὼ γυγίζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, Ἐγὼ
 42 εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, Οὐχ

¹ ποιῶμεν S.

^κ πιστεύσητε

¹ δέδωκεν

^m add δέ

ⁿ διψήσει

^ο ἐκ

^p add πατρός

^q add ἐν

^r δέ

^s πέμψαντός με

Cp. Mat.
13. 55,
Mk. 6. 3,
Lk. 4. 22.

οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς ἔνυν[†] λέγει ^{α-} ὅτι Ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη ^{κ-} ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 43
αὐτοῖς, Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν 44
πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν· καὶ
ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ^γ ἐν^{||} τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμ-

Isa. 54. 13. μένον ἐν τοῖς προφήταις, Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοὶ τοῦ
Θεοῦ. πᾶς ^{κ-} ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν
ἔρχεται πρὸς με. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἐώρακεν, εἰ μὴ ὁ 46
ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐώρακε τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν 47
λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ^{α-} ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ 48
ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ^β ἐν τῇ ἐρήμῳ 49
τὸ μάννα^{||}, καὶ ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ 50
οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐὰν τις 51
Cp. Mat. 26. 26, Mk. 14. 22, Lk. 22. 19, 1 Cor. 11. 23. φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ
ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ^{γ-} ὑπὲρ τῆς τοῦ
κόσμου ζωῆς.

Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς 52
δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν 53
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν
σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ
ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων 54
μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σὰρξ μου ^δ ἀληθής^{||} ἐστι βρωσις, καὶ 55
τὸ αἷμά μου ^δ ἀληθές^{||} ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν 56
σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ.
καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα· 57
καὶ ὁ τρώγων με, κακεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ. οὗτός ἐστιν 58
ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ

[†] οὖν

^{||} add οὗτος

^κ add οὖν

^γ om. ἐν

^κ add οὖν

^α add εἰς ἐμέ

^β τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ

^γ add ἥν ἐγὼ δώσω

^δ ἀληθῶς

πατέρες ^{e-}, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζή-
59 σεται εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν
Καπερναούμ.

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον,
Σκληρὸς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;

61 εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ

62 μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ἐὰν Cp. 3. 13,
Mk. 16. 19,
Lk. 24. 51,
Acts 1. 9.
οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ

63 πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιῶν, ἡ σὰρξ οὐκ ὥφε-
λεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ ^f λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστι

64 καὶ ζωὴ ἐστίν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν.

ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, τινες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες,

65 καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγε, Διὰ τοῦτο
εἶρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ ἦ
δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς ^{g-}.

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ

67 ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. εἶπεν οὖν ὁ

68 Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπε- Cp. Mat.
16. 16,
Mk. 8. 29,
Lk. 9. 20.
κρίθη ^{h-} αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσό-

69 μεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν

70 καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ⁱ ὁ ἅγιος ^l τοῦ Θεοῦ ^{k-}. ἀπεκρίθη

αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην,

71 καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σί-

μωνος ^l Ἰσκαριώτου^o. οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδοῦναι,
εἷς ^{m-} ἐκ τῶν δώδεκα.

7 Καὶ ⁿ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς^l ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ·

οὐ γὰρ ᾔθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν

2 οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, Cp. Lev.
23. 34.

3 ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,
Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ

^e add ὑμῶν τὸ μάννα ^f λαλῶ ^g add μου ^h add οὖν

ⁱ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς ^k add τοῦ ζῶντος ^l Ἰσκαριώτην

^m add ὦν ⁿ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα

μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς. οὐδεὶς γὰρ 4
 ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ^ο αὐτὸς^ο ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ
 Cp. Mk. 3. 21. ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ 5
 ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ 6
 Ἰησοῦς, Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπὼ πάρεστιν^ο ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέ-
 τερος πάντοτε ἐστίν ἔτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν 7
 ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ
 ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν 8
 1-^ο· ἐγὼ^ο οὐπὼ^ο ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ
 καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπὼ πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς 9
 ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ^ο εἰς τὴν ἑορτὴν^ο, τότε 10
 καὶ αὐτὸς ἀνέβη^ο, οὐ φανερώς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ 11
 οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτόν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ
 ἐστὶν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς^ο περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς^ο ἐν τοῖς 12
 ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθὸς ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον,
 Οὐ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ ἐλάλει 13
 περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, 14
 καὶ ἐδίδασκε. ^οἐθαύμαζον οὖν^ο οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς 15
 οὗτος γράμματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη^ο οὖν^ο αὐτοῖς ὁ 16
 Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ
 πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώ- 17
 σεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ἢ ἐγὼ
 ἀπ' ἑμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν 18
 ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν,
 οὗτος ἀληθής ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ Μωσῆς 19
 ἔδωκεν^ο ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν
 νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτείνειν; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος 20

^ο αὐτὸ Μ. ^ο add ταύτην ^ο οὐκ Μ. ^ο om. εἰς
 τὴν ἑορτὴν ^ο add εἰς τὴν ἑορτὴν ^ο πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν
^ο καὶ ἐθαύμαζον ^ο om. οὖν ^ο δέδωκεν ^ο add
 καὶ εἶπε

- 21 Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτείνει; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες ἠθανμάζετε.
- 22 διὰ τοῦτο Μωσῆς ὁ δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν (οὐχ ὅτι ἐκ ^{Lev. 12. 3:}
τοῦ Μωσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων), καὶ ἐν σαββάτῳ ^{cp. Gen. 17. 10.}
- 23 περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν ^{Cp. Mat. 12. 5.}
σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι
- 24 ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ'
ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
- 25 Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, Οὐχ οὗτός ἐστιν
- 26 ὃν ζητοῦσιν ἀποκτείνει; καὶ ἶδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν
αὐτῷ λέγουσι. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι
- 27 οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν
ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν
- 28 ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ
λέγων, Κάμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαντοῦ
οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς
- 29 οὐκ οἴδατε. ἐγὼ ὁ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κάκει- ^{Cp. Mat. 11. 27.}
- 30 νός με ἀπέστειλεν. ἐξήτουν οὖν αὐτόν πιάσαι· καὶ οὐδεὶς ^{Lk. 10. 22.}
- 31 αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν·
καὶ ἔλεγον, Ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα
- 32 ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν; ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ
ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ ἀπέστειλαν θοὶ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.
- 33 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἐτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι,
- 34 καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με, καὶ οὐχ
εὐρήσετέ με· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
- 35 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς, Ποῦ οὗτος μέλλει πο-
ρεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν δια- ^{Cp. Jas. 1. 1.}
σποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς ^{I. 1.}

ἠ θανμάζετε διὰ τοῦτο. Μωσῆς M. ^a add ἀληθῶς ^b add δὲ
^c πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ^d add Ὅτι ^e μήτι ^f add τούτων
^v οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ^h add αὐτοῖς ⁱ om. με

"Ελληνας; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, Ζητήσετέ με, 36
καὶ οὐχ εὐρήσετε ἕμε", καὶ ὅπου εἰμι ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν;

Cp. Lev. 23. 36. Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστίηκει ὁ 37
Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε λέγων, Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με
καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, 38
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.
τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν 39

Cp. 16. 7, Acts 19. 2. οἱ ^κπιστεύσαντες" εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἦν Πνεῦμα 1-¹¹, ὅτι
ὁ Ἰησοῦς ¹¹οὕτω" ἐδοξάσθη. ¹¹ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν" ἀκού- 40
σαντες ὁτῶν λόγων τούτων" ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ
προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. Ῥοί" δὲ 41
ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; οὐχὶ ἡ 42
γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεέμ,
τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαβὶδ, ἔρχεται ὁ Χριστός": σχίσμα 43
οὖν ¹¹ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ" δι' αὐτόν. τινες δὲ ᾔθελον ἐξ 44
αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς
χεῖρας.

Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρι- 45
σαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν;
ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, Οὐδέποτε ⁸ἐλάλησεν οὕτως" ἄν- 46
θρωπος ¹¹-. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι, Μὴ καὶ 47
ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς 48
αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώ- 49
σκων τὸν νόμον ¹¹ἐπάρατοί" εἰσι. λέγει Νικόδημος πρὸς 50
αὐτούς (ὁ ἐλθὼν ¹¹ πρὸς αὐτόν ¹¹πρότερον", εἰς ὃν ἐξ
αὐτῶν), Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ 51

ἰ om. με ^κ πιστεύοντες ¹ add Ἅγιον A S., Ἅγιον
δεδομένον M. ¹¹ οὐδέπω ¹¹ πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου
ὁ τὸν λόγον ¹¹ ἄλλοι ¹ ὁ Χριστὸς ἔρχεται ¹ ἐν
τῷ ὄχλῳ ἐγένετο ⁸ οὕτως ἐλάλησεν ¹ add ὡς οὗτος
ὁ ἄνθρωπος ¹¹ ἐπικατάρατοί ¹¹ add νυκτὸς ¹ om.
πρότερον

52 ἀκούσῃ ὃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ^β, καὶ γινῶ τί ποιεῖ· ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε^γ ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται^δ.

53 [ἂ καὶ ἐπορεύθησαν^ε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ·

8 1, 2 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. ὁ ῥθρου δὲ Cp. Lk. 21. 37.
 πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς

3 αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ἄγουσι δὲ οἱ γραμ-

ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^δ—^ε γυναῖκα ^θἐπὶ^ζ μοιχείᾳ κατελιημ-

4 μένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν αὐτῷ, Διδά-

σκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ ^εκατελιηπται^η ἐπαντοφῶρῳ μοιχευομένη.

5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας σλιθά- Cp. Lev.

6 ζειν^ι· σὺ οὖν τί λέγεις ^κπερὶ αὐτῆς^λ; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειρά- 20. 10, Deut. 22. 22.
 ζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς

7 κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ ^κκατέγραφεν^μ εἰς τὴν γῆν ^ν—^ξ. ὥς

δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς,

8 Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ^π—^ρ λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. καὶ

9 πάλιν κάτω κύψας ^στῷ δακτύλῳ^τ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ

δὲ ἀκούσαντες ^θ—^ι ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν

πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ

10 Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ^κοὔσα^λ. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς

^ρ—^σ εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν ^τ—^θ; οὐδεὶς σε κατέ-

11 κρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδεὶς, Κύριε. εἶπε δὲ ^ι—^κ ὁ Ἰησοῦς,

Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου· ^λἀπὸ τοῦ νῦν^μ μηκέτι

ἀμάρτανε.^ν]

^γ παρ' αὐτοῦ πρότερον : ἴδε· A.M. ^α προφήτης ἐκ τῆς

Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται ^β om. ver. 53 and 8. vv. 1-11 M.

^ε ἐπορεύθη ^δ add πρὸς αὐτόν ^ε ἐν ^ζ κατελήφθη

^ε λιθοβολεῖσθαι ^η om. περὶ αὐτῆς ^ι ἔγραφεν ^κ add

μη προσποιούμενος A. ^λ add τὸν ^μ om. τῷ δακτύλῳ

^ν add καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι ^ο ἐστῶσα

^ρ add καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς ^σ add

ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου ^τ add αὐτῇ ^θ καὶ

Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε λέγων, Ἐγὼ εἰμι 12
 τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ ὑποπιπῇ¹¹
 ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ 13
 οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου
 οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Κἂν 14
 ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου·
 ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε
 πόθεν ἔρχομαι, ¹² ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα 15
 κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ 16
 κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι ὁ μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ
 καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ 17
 γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν.
 ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ 18
 πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ 19
 σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα
 μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδειτε ἄν. ταῦτα 20
 τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ¹³ ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν
 τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίαυσεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα
 αὐτοῦ.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ¹⁴, Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, 21
 καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω,
 ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι 22
 ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ
 δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ¹⁵ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω 23
 ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
 ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν, 24
 ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύ-
 σῃτε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
 ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; ¹⁶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 25
 Τὴν ἀρχὴν ¹⁷ ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν 26

¹¹ περιπατήσῃ¹² καὶ¹³ add ὁ Ἰησοῦς¹⁴ εἶπεν¹⁵ add καὶ¹⁶ ὅτι S.M.

λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθὴς ἐστὶ, καὶ γὰρ
 27 ἂ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα ἐλαλῶ^h εἰς τὸν κόσμον. οὐκ
 28 ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ^{εἰστ' ὑψ} α-^{Cr. 3. 14.} ὁ
 Ἰησοῦς, Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώ-
 σεσθε ὅτι ἐγὼ ὁ εἰμι,^h καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ
 29 καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ ^{f-}, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας
 με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφήκέ με μόνον ^{g-}· ὅτι ἐγὼ τὰ
 30 ἄρεστά αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ
 ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.
 31 Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ
 Ἰουδαίους, Ἐὰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς
 32 μαθηταὶ μου ἐστέ· καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ
 33 ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν ἡ πρὸς αὐτόν^h,
 Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε·
 34 πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ-
 35 τίαν δοῦλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν
 36 τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν
 37 ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι
 σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτείνειν, ὅτι ὁ
 38 λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ⁱ ἂ ἐγὼ^h ἑώρακα παρὰ τῷ
 πατρὶ ^{j-}, λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ^k ἠκούσατε παρὰ τοῦ
 39 πατρὸς,^h ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ὁ πατήρ
 ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστὶ. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα τοῦ
 40 Ἀβραάμ ^lἐστε^h, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ^mἐποιεῖτε^h. νῦν δὲ
 ζητεῖτέ με ἀποκτείνειν, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν
 λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ
 41 ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον
ⁿ⁻ αὐτῷ, Ἡμεῖς ἐκ πορνείας ^oοὐκ ἐγεννήθημεν^h· ἓνα πατέρα ^{communication}

ο λέγω

d add αὐτοῖς

ο εἰμι· M.

f add μου

e add ὁ πατήρ

h αὐτῷ

i ἐγὼ δ

j add μου

k ὁ ἑώρακατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν,

l ἦτε

m ἐποιεῖτε ἄν

A.S. : ποιεῖτε· M.

n add οὖν

o οὐ γεγεννήμεθα

ἔχομεν, τὸν Θεόν. εἶπεν ^{p=} αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς 42
 πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἡγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ
 ἐξηλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαντοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ'
 ἐκείνός με ἀπέστειλε. διατί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώ- 43
 σκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς 44
 ἐκ ^q τοῦ ^u πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ
 πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ'
 ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ^r οὐκ ἔστηκεν ^u, ὅτι οὐκ ἔστιν
 ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ιδίων
 λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι 45
 τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει 46
 με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ^{s=} ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ
 πιστεύετε μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ 47
 ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ
 ἐστέ. ἀπεκρίθησαν ^{t=} οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Οὐ 48
 καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον
 ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω· ἀλλὰ 49
 τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετε με. ἐγὼ δὲ οὐ 50
 ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. ἀμὴν ἀμὴν 51
 λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμόν τηρήσῃ, θάνατον
 οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον ^{t=} αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, 52
 Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανε καὶ
 οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ,
 οὐ μὴ ^u γεύσῃται ^u θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ σὺ μείζων 53
 εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ προ-
 φῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ^{v=} ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, 54
 Ἐάν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν· ἔστιν ὁ πα-
 τὴρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἐστι,
 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, καὶ ἐν εἰπῳ 55
 ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλ' οἶδα

^p add οὖν S.^q om. τοῦ^r οὐχ ἔστηκεν A.S.M.^s add δὲ^t add οὖν^u γεύσεται^v add σὺ

56 αὐτόν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν
 ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καὶ εἶδε καὶ
 57 ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, Πεντήκοντα ἔτη
 58 οὐπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι.
 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, *hite*
 καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ^w—.

9 1, 2 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. καὶ
 ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Ῥαββί, τίς
 ἤμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;
 3 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὔτε οὗτος ἤμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς
 αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ.
 4 ^x ἡμᾶς ^z δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως
 ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
 5, 6 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν
 ἔπτυσε χαμαί, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ
 ἐπέχρισεν ^y αὐτοῦ ^z τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς ^z—, καὶ
 7 εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ
 (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο,
 8 καὶ ἦλθε βλέπων. οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες
 αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι ^a προσαίτης ^z ἦν, ἔλεγον, Οὐχ οὗτός *beget*
 9 ἐστίν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός
 ἐστίν· ἄλλοι ^b— ^c ἔλεγον, Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος ^z αὐτῷ ἐστίν.
 10 ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Πῶς ^d οὖν
 11 ἀνεφύχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος ^e—, ^f Ὁ
 ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος ^z Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ
 μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ μοι ^g ὅτι ^h Ὑπαγε εἰς τὸν

^w add διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρῆγεν οὕτω A.S.:
 καὶ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο, καὶ παρῆγεν οὕτω M.
^x ἐμὲ ^y om. αὐτοῦ ^z add τοῦ τυφλοῦ ^a τυφλὸς
^b add δὲ ^c ὅτι Ὁμοιος ^d om. οὖν ^e add καὶ εἶπεν
^f Ὁ ἄνθρωπος λεγόμενος ^g om. ὅτι ^h τὴν κολυμβήθραν
 τοῦ Σιλωάμ

Σιλωάμ^ι, καὶ νίψαι· ἀπελθὼν ἰοῦν^ι καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.

^κ καὶ εἶπον^ι αὐτῷ, Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει, Οὐκ οἶδα. 12

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. 13

ἦν δὲ σάββατον ἓν ἧ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, 14

καὶ ἀνέφξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἡρώτων 15

αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,

Πηλὸν ^μ ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς^ι, καὶ ἐνιψάμην,

καὶ βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές, ^ν Οὐκ ἔστιν 16

οὗτος παρὰ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος^ι, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.

ἄλλοι ^ο δὲ^ι ἔλεγον, Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς

τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. ^ρ Λέγουσιν 17

οὖν^ι τῷ τυφλῷ πάλιν, ^α Τί σὺ^ι λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι

ἡνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης

ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι 18

τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς

αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες, 19

Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεν-

νήθη; πῶς οὖν ^ι βλέπει ἄρτι^ι; ἀπεκρίθησαν ^β οἱ γονεῖς 20

αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ

ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἶδαμεν· ἢ τίς 21

ἡνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· ^τ αὐτὸν

ἐρωτήσατε· ἡλικίαν ἔχει^ι· αὐτὸς περὶ ^ν ἑαυτοῦ^ι λαλήσει.

ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· 22

ἦδη γὰρ συνετεθέιντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολο-

γήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς 23

αὐτοῦ εἶπον ὅτι Ἠλικίαν ἔχει· αὐτὸν ἐρωτήσατε. ἐφώνησαν 24

οὖν ^κ τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου^ι ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον

αὐτῷ, Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος

^ι δὲ ^κ εἶπον οὖν ^ι ὅτε ^μ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς
ὀφθαλμούς μου ^ν Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ

^ο om. δὲ ^ρ λέγουσι ^α Σὺ τί ^κ ἄρτι βλέπει

^ς add αὐτοῖς ^τ αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει· αὐτὸν ἐρωτήσατε·

^ν αὐτοῦ ^κ ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον

- 25 οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος γ—^γ, Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω.
- 26 εἶπον ^zοὖν^z αὐτῷ α—^α, Τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου
- 27 τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε
- 28 αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ^bκαὶ^b ἐλοιδορήσαν ^c—^c αὐτόν, καὶ
- εἶπον, Σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμέν
- 29 μαθηταί. ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωσῆ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦ-
- 30 τον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ
- εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ ^dτὸ^d θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι
- ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέφξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.
- 31 οἶδαμεν ^e—^e ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις Cp. Prov. 15, 29, 28, 9.
- 32 θεοσεβῆς ᾗ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. ἐκ
- τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἠνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ
- 33 γεγεννημένον. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἡδύνατο
- 34 ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἐν ἁμαρτίαις
- σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον
- αὐτὸν ἔξω.
- 35 Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρὼν
- 36 αὐτὸν ^fεἶπε^f, Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ^g; ἀπεκρίθη
- ἐκεῖνος καὶ εἶπε, ^hκαὶ τίς^h ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς
- 37 αὐτόν; ⁱεἶπενⁱ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ
- 38 λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, Πιστεύω, Κύριε·
- 39 καὶ προσεκίνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Εἰς ^jκρίμα^j ἐγὼ
- εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι,
- 40 καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ^k—^k ἤκουσαν ἐκ τῶν
- Φαρισαίων ταῦτα οἱ ^lμετ'^l αὐτοῦ ὄντες^l, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ
- 41 καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τυφλοὶ

γ add καὶ εἶπεν z δὲ α add πάλιν b om. καὶ
 e add οὖν d om. τὸ e add δὲ f εἶπεν αὐτῷ
 g ἀνθρώπου Μ. h τίς i εἶπε δὲ k add καὶ
 l ὄντες μετ' αὐτοῦ

ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι Βλέπομεν·
ἢ m—¹¹ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας 10
εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν,
ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς 2
θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. τοῦτω ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, 3
καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρό-
βατα ¹² φωνεῖ¹¹ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά. ¹³ ὅταν τὰ ἴδια 4
πάντα¹¹ ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρόβατα
αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ 5
οὐ μὴ Ἀκολουθήσουσιν¹¹, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι
οὐκ οἶδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν παροι- 6
μίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν
ἂ ἐλάλει αὐτοῖς.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 7
r—¹¹ ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων· πάντες ὅσοι ¹² ἤλθον 8
πρὸ ἐμοῦ¹¹, κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν
τὰ πρόβατα. ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, 9
σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν
εὐρήσει. ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ 10
καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζῶν ἔχωσι, καὶ περισσὸν
ἔχωσιν. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν 11
ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτός t—¹¹ 12
καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν
λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ
λύκος ἀρπάζει αὐτά, καὶ σκορπίζει u—¹¹· x—¹¹ ὅτι μισθωτός 13
ἐστὶ, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ 14
ποιμὴν ὁ καλός· καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκουσίν με τὰ
ἐμά,¹¹ καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καγὼ γινώσκω τὸν πατέρα 15

^m add οὖν

^a καλεῖ

^o add καὶ

^p πρόβατα

^a ἀκολουθήσωσιν

^r add ὅτι

^s πρὸ ἐμοῦ ἤλθον

^t add δὲ

^u add τὰ πρόβατα

^x add ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει,

^y γινώ-

σκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν,

Cp. Isa. 40.

10 sq.,

Ezek. 34.

11 sqq.

- 16 καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα
 πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κάκεῖνα ^zδεῖ
 με ^aἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι· καὶ ^aγενήσονται ^{||}
 17 μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. διὰ τοῦτό ^bμε ὁ πατήρ ^{||} ἀγαπᾷ, ὅτι
 18 ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. οὐδεὶς
^cαἶρει ^{||} αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαντοῦ.
 ἐξουσίαν ἔχω θείναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν
 αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου.
 19 Σχίσμα ^d-^{||} πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς
 20 λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, Δαιμόνιον ἔχει
 21 καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ
 ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζόμενον· μὴ δαιμόνιον δύναται τυ-
 φλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
 22 Ἐγένετο ^eδὲ ^{||} τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· ^f-^{||} χει- Cr. i Macc.
 23 μὼν ἦν· καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ 4. 59.
 24 Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον
 αὐτῷ, Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ^gκαὶ
 25 εἰπέ ἡμῖν παρρησία. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, ^hκαὶ οὐ
 καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
 26 πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ὑμεῖς οὐ
 πιστεύετε, ^hὅτι οὐκ ^{||} ἔστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν ^h-^{||}.
 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω
 28 αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· καὶ γὰρ ζῶν αἰῶνιον δίδωμι αὐ-
 τοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλυνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπάσει τις
 29 αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. ⁱ ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέ μοι, μείζων
 πάντων ἔστι ^{||}. καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ
 30, 31 πατρός ^j-^{||}. ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ^{||} ἐν ἑσμεν. ἐβάστασαν
 32 ^k-^{||} πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ

^z με δεῖ ^a γενήσεται ^b ὁ πατήρ με ^c ἦρεν M
^d add οὖν ^e τότε M. ^f add καὶ ^g οὐ γὰρ
^h add καθὼς εἶπον ὑμῖν ⁱ ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέ μοι πάντων
μείζων ἔστι M. ^j add μου ^k add οὖν

πατρός 1-¹⁰ διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με; ἀπεκρί- 33
 Cp. 19. 7, θησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι m-¹¹, Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζο-
 Lev. 24. 16 μέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὧν
 ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἔστι 34
 Ps. 82 (81). γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, Ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστε; εἰ 35
 6. ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο (καὶ
 οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή), ὃν ὁ πατὴρ ἡγάσσε καὶ ἀπέστει- 36
 λεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον,
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ 37
 πιστεύετε μοι. εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεῖητε, τοῖς 38
 ἔργοις n πιστεύετε¹². ἵνα γνῶτε καὶ ὁ γινώσκῃτε¹³, ὅτι ἐν ἐμοὶ
 ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἐν p τῷ πατρί¹⁴. ἐζήτουν q-¹⁵ πάλιν αὐτὸν 39
 πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου 40
 ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολ- 41
 λοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
 ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου
 ἀληθὴ ἦν. καὶ r πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ. 42
 Cp. Lk. 10. Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης 11
 38 sq. Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ 2
 Cp. 12. 3. ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ
 ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἡσθένει. ἀπέστει- 3
 λαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἵδε, ὃν
 φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη ἡ ἀσθέ- 4
 νεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,
 ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς 5
 τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς 6
 οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο
 ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς, Ἀγωμεν 7
 εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ῥαββί, 8
 νυν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;

¹ add μου ^m add λέγοντες ⁿ πιστεύσατε ^o πιστεύσῃτε
 r αὐτῷ ^q add οὖν ^r ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν

9 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας; ἐάν
 10 τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ
 11 προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπε, καὶ
 12 μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Δάσκαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται·
 13 ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ
 14 μαθηταί, Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ
 15 Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ
 16 τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ
 17 Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Δάσκαρος ἀπέθανε· καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς,
 18 ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἦμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.
 19 εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς,
 20 Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.
 21 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη
 22 ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσο-
 23 λύμων, ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν
 24 Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα
 25 παραμυθίσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ· ἡ οὖν Μάρθα,
 26 ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ
 27 ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν,
 28 Κύριε, εἰ ἦς ὥδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου·.
 29 καὶ νῦν οἶδα ὅτι, ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ
 30 Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.
 31 λέγει αὐτῷ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει
 32 ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ
 33 ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ,
 34 ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ
 35 εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε·
 36 ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς
 37 τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ

^s οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ^t καὶ πολλοὶ ^u τὰς περὶ ^x add
 αὐτῶν ^y ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει ^z add ἀλλὰ

ⁿ ταῦτα

ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα, Ὁ δι-
 δάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη ^δ δέ, ὡς ἤκουσεν, 29
^ε ἡγήθη ταχὺ καὶ ^α ἤρχετο πρὸς αὐτόν. οὐπω δὲ ἔλη- 30
 λύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ^ε ἔτι ἐν τῷ τόπῳ
 ὅπου ὑπῆντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες 31
 μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες
 τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν
 αὐτῇ, ^δ δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ
 ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαρία, ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα 32
 αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγουσα αὐτῷ, Κύριε, εἰ
 ἦς ὦδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς 33
 εἶδεν αὐτὴν κλαίονσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους
 κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἐαυτόν,
 καὶ εἶπε, Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε. ἔρχου 34
 καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, 35, 36
 Ἰδε, πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Οὐκ ἡδύ- 37
 νατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι
 ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος 38
 ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος
 ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς, Ἀρατε τὸν λίθον. 39
 λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ^β τετελευτηκότος Μάρθα, Κύριε,
 ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ 40
 εἰπὸν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;
 ἦραν οὖν τὸν λίθον ^δ-. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρε τοὺς ὀφθαλμοὺς 41
 ἄνω, καὶ εἶπε, Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου.
 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον 42
 τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστει-
 λας. καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Λάζαρε, 43
 δεῦρο ἔξω. ^ι - ἔξῆλθεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας 44
 καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περι-

Cp. 9 1
sqq.

^δ om δέ ^ε ἐγείρεται ^δ ἔρχεται ^ε om. ἔτι
^δ λέγοντες ^β τεθνηκώς ^δ add οὐ ἦν ὁ τεθνηκώς
κείμενος ^ι add καὶ

εδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Λύσατε αὐτόν, καὶ ἄφετε
 αὐτόν^κ ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν
 καὶ θεασάμενοι ^{1δ} ἐποίησεν ^{μ-}, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

46 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπήλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ εἶπον
 αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον,
 καὶ ἔλεγον, Τί ποιούμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ

48 σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφώμεν αὐτόν οὕτω, πάντες πιστεύσου-
 σιν εἰς αὐτόν^κ καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν

49 καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἰς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας,
 ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς οὐκ

50 οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ ^η λογίσεσθε^κ ὅτι συμφέρει ὁ ὑμῖν^κ, ἵνα
 εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος

51 ἀπόλῃται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς
 ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰη-

52 σοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
 μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα

53 συναγάγῃ εἰς ἓν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ^ρ ἐβουλευ-
 σαντο^κ ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις,
 ἀλλὰ ἀπήλθεν ἐκείθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς

Ἐφραῖμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ ^α ἔμεινε^κ μετὰ τῶν μαθητῶν

55 ^{τ-}. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν
 πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα

56 ἀγνίσωσιν ἑαυτοὺς. ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον
 μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστηκότες, Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ

57 μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ ^{ς-} οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 οἱ Φαρισαῖοι ^ε ἐντολὰς^κ, ἵνα ἐάν τις γνῶ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ,

ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

^κ om. αὐτόν ¹ ἃ A S M. ^μ add ὁ Ἰησοῦς ^η δια-
 λογίσεσθε ^ο ἡμῖν ^ρ συνεβουλευσαντο ^α διέτριβε
^τ add αὐτοῦ ^ς add καὶ ^ε ἐντολήν

Ἐν οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθα- 12
 νίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ^{u-}, ὃν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν ^x Ἰησοῦς'.
 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὃ δὲ 2
 Mat. 26.6, Λάζαρος εἰς ἣν ^y ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ^{||}. ἡ οὖν 3
 Mk. 14.3: Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου
 cp. Lk. 7. 37· ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν
 αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς
 τοῦ μύρου. ^z λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν μαθη- 4
 τῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι, Διατί τοῦτο τὸ 5
 μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;
 εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' 6
 Cp. 13. 29. ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον ^a ἔχων^{||} τὰ βαλλόμενα
 ἐβάσταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἀφες ^b αὐτὴν ἵνα^{||} εἰς τὴν 7
 ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου ^c τηρήσῃ^{||} αὐτό. τοὺς πτω- 8
 χοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
 ἔχετε.

Ἔγνω οὖν ^d ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ 9
 ἐστὶ· καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν
 Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ 10
 ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ 11
 δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν
 Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ^{e-} ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, 12
 ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον 13
 τὰ βαιὰ τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ
 f ἐκραύγαζον^{||}, Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό-
 Ps. 118 (117). 25· ματι Κυρίου ^g καὶ^{||} ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. εὐρὼν δὲ ὁ 14
 sq. Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον,

^u add ὁ τεθνηκώς ^x om. Ἰησοῦς ^y τῶν συνανα-
 κειμένων αὐτῷ ^z λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
 Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ^a εἶχε καὶ ^b αὐτήν· A.S.:
 αὐτήν· ἵνα M. ^c τετήρηκεν ^d om. ὁ ^e add ὁ M.
 f ἐκραζον ^g om. καὶ

- 15 Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδοῦ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται Zech. 9. 9.
 16 καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ταῦτα ^{h—} οὐκ ἔγνωσαν οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς,
 τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ
 17 ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ'
 αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγει-
 18 ρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος,
 19 ὅτι ἠέκουσαν· τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν
 Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς, Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε
 ἰοῦδέν· ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.
 20 Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσ-
 21 κυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσῆλθον Φίλιππῳ τῷ ^{Cp. 1. 44}
 ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες,
 22 Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος καὶ
 λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ^k ἔρχεται ὁ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος ^l καὶ
 23 λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ^m ἀποκρίνεται αὐτοῖς
 λέγων, Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
 24 ἄμην ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς
τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν
 25 καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ⁿ ἀπολλύει
 αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ
 26 εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ
 ἀκολουθεῖτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς
 ἔσται· ^{o—} ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.
 27 νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάραται· καὶ τί εἶπω; πᾶτερ, σῶσόν με ^{Cp. Mat.}
 ἐκ τῆς ὥρας ^p ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ^{26. 39,}
 28 ταύτην. πᾶτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ^{Mk. 14. 35,}
 29 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ^{Lk. 22. 42,}
 ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγε βροντὴν γεγενῆσθαι· ἄλλοι ^{Heb. 5. 7.}
 30 ἔλεγον, Ἀγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ

^h add δὲⁱ ἤκουσε^j οὐδέν;^k καὶ πάλιν^l om. καὶ^m ἀπεκρίνατοⁿ ἀπολέσει^o add καὶ^p ταύτης; M.

εἶπεν, Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν 31
 κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἀρχῶν τοῦ κόσμου
 τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. καὶ γὰρ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, 32
 πάντας ἐλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων 33
 ποῖον θανάτῳ ἡμελλεν ἀποθνήσκειν. ἀπεκρίθη αὖ οὖν αὐτῷ 34
 ὁ ὄχλος, Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς
 μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι Δεῖ ὑψωθῆναι
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς 35
 ἐν ὑμῖν ἐστι. περιπατεῖτε ὥς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ
 σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περὶπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ
 οἶδε ποῦ ὑπάγει. ὥς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, 36
 ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.
 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ 37
 ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου 38
 πληρωθῇ ὃν εἶπε, Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ
 ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο 39
 πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας, Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς 40
 ὀφθαλμούς, καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἵνα μὴ
 ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ στρα-
 φῶσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας, ὅτι 41
 εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. ὅμως μέντοι 42
 καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ
 τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὠμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυναγάγοι
 γένωνται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μάλλον 43
 ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ ἐκραῖε καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ 44
 πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν 45
 ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον 46

α om. οὖν

r μεθ' ὑμῶν

b εως

t πεπώρωκεν

n ἐπιστραφῶσι

v ἰάσωμαι

w ὅτε

ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνη.
 47 καὶ ἂν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ ^zφυλάξῃ",
 ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον,
 48 ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων
 τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα,
 49 ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ
 ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτός μοι
 50 ἐντολὴν ^γδέδωκε", τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι
 ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰωνιὸς ἐστίν· ἃ οὖν ^zἐγὼ λαλῶ",
 καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

13 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ^aἦλθεν" Cp. Mat.
 αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν ^{26. 20,}
 πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ^{Mk. 14. 17,}
 2 ἠγάπησεν αὐτούς. καὶ δεῖπνου ^bγυνομένου", τοῦ διαβόλου ^{Lk. 22. 14.}
 ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ^cἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας
 3 Σίμωνος Ἰσκαριώτης", εἰδὼς ^{d-}" ὅτι πάντα ^eἔδωκεν" αὐτῷ
 ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ
 4 πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δεῖπνου, καὶ τίθησι
 5 τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει
 ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν
 μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ^φ ἦν διεζωσμένος.
 6 ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. ^{f-}" λέγει αὐτῷ ^{g-}"
 7 Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
 εἶπεν αὐτῷ, ^aὉ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ
 8 μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος, Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας
 μου εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν μὴ
 9 νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων
 Πέτρος, Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς
 10 χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ λελου-

^x πιστεύσῃ
 θεν

^b γυνομένου

^γ ἔδωκε

^z λαλῶ ἐγὼ

^a ἐλήλυ-

αὐτὸν παραδῶ

^d add ὁ Ἰησοῦς

^e δέδωκεν

^f add

καὶ

^g add ἐκεῖνος

μένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ εἰ μὴ¹ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἦδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν 11
 ἵδι²· Οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστε.

Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια 12 αὐτοῦ, ἰκαὶ ἀνέπεσε³· πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, Ὁ διδάσκαλος, καὶ Ὁ 13 κύριος· καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα 14 ἱμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ 15 κ⁴ δέδωκα⁵ ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῇτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων 16 τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῇτε αὐτά. 17 οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' 18 ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὁ τρώγων ἰμου τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμέ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ 19 γενέσθαι, ἵνα ^mπιστεύσητε, ὅταν γένηται, ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω ἐμέ 20 λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμέ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

Mat. 26. 21, Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἔμαρ- 21 Mk. 14. 18, τύρησε καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον ⁿ- εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ 22 Lk. 22. 21, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἦν ^o- ἀνακείμενος εἰς θῆκ⁶ 23 Cr. 21. 7, τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ 20. Ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος, καὶ λέγει αὐτῷ, 24 Εἰπέ τίς ἐστι⁷ περὶ οὗ λέγει. Ἰαναπεσῶν⁸ ἐκείνος ^sοὕτως⁹ 25 ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ, Κύριε, τίς ἐστιν;

ⁿ ἢ Ἀ.Σ.: om. εἰ μὴ τοὺς πόδας M. ⁱ om. ὅτι ^j ἀνα-
 πεσῶν ^k ἔδωκα ^l μετ' ἐμοῦ A.S.M. ^m ὅταν
 γένηται, πιστεύσητε ⁿ add οὖν ^o add δὲ ^p om. ἐκ
^q πυθέσθαι τίς ἂν εἴῃ ^r ἐπιπεσῶν δὲ ^s om. οὕτως

- 26 ἀποκρίνεται ^τοὖν" ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν ^ϑ ἐγὼ ^υβάψω" τὸ ψωμίον ^κκαὶ δώσω αὐτῷ". ^γΒάψας οὖν" τὸ ψωμίον
 27 ^ζλαμβάνει καὶ" δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος ^αἸσκαριώτου'. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκείνον ὁ Σατανᾶς.
 28 λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ^αΟ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον. τοῦτο
 29 δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει Cp. 12. 6.
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἐορτὴν·
 30 ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκείνος ^βἐξῆλθεν εὐθύς". ἦν δὲ ^ονύξ."
 31 ^αὍτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει' ὁ Ἰησοῦς, Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς
 32 τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· ^ο— καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ^εαὐτῷ", καὶ εὐθύς δοξάσει αὐτόν.
 33 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ με· καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω" ὑμεῖς οὐ δύνασθε
 34 ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς
 35 ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.
 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη ^ηἸησοῦς", Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασάι μοι νῦν ἀκολουθῆσαι·
 37 ^ιἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον". λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου
 38 ὑπὲρ σου θήσω. ^ιἀποκρίνεται Ἰησοῦς", Τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ Cp. Mat. 26. 34,
Mk. 14. 30,
Lk. 22. 34.
 ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ ^κφωνήσῃ" ^εὡς οὐ ^ιἀρνήσῃ" με τρίς.
- 14 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν,

^τ om. οὖν ^υ βάψας ^κ ἐπιδώσω ^γ καὶ ἐμβάψας
^ζ om. λαμβάνει καὶ ^α Ἰσκαριώτη ^β εὐθέως ἐξῆλθεν
^ο νύξ ὅτε ἐξῆλθε. S. ^α Λέγει S. ^ο add εἰ ὁ Θεὸς ἐδο-
 ξάσθη ἐν αὐτῷ, ^ε ἐαυτῷ ^ε ὑπάγω ἐγὼ ^η αὐτῷ ὁ
 Ἰησοῦς ^ι ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι ^ι ἀπεκρίθη αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς ^κ φωνήσει ^ι ἀπαρνήσῃ

καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ 2
πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ^m ὅτι ⁿ πορεύομαι ἐτοι-
μάσαι τύπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν 3
τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτόν·
ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾔητε. καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε 4
ⁿ τὴν ὁδόν· ^o λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ 5
ὑπάγεις· ^p πῶς οἶδαμεν τὴν ὁδόν· ; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 6
Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται
πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν 7
πατέρα μου ^q ἄν ᾔδειτε· ^r ἀπ' ἑρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ
ἑώρακατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, δείξον ἡμῖν 8
τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τοσοῦτον 9
χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε ; ὁ
ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα· ^s πῶς σὺ λέγεις, Δείξον
ἡμῖν τὸν πατέρα ; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ 10
πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι ; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ ^t λέγω ^u ὑμῖν, ἀπ' ἑμαυ-
τοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ^v ἐν ἐμοὶ μένων ^w ποιεῖ τὰ ἔργα
αὐτοῦ· ^x πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν 11
ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι. ἀμὴν ἀμὴν 12
λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κακεῖνος
ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν
πατέρα ^y πορεύομαι. καὶ ὅτι ^z ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί 13
μου, τοῦτο ποιήσω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ νύφ. ἐάν τι 14
αἰτήσητέ ^{aa} με ^{ab} ἐν τῷ ὀνόματί μου, ^{ac} τοῦτο ^{ad} ποιήσω. ἐὰν 15

Cp. ver. 26, ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς ^{ae} τηρήσετε· ^{af} καὶ ἐγὼ 16
^{ag} 15. 26, ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα
^{ah} 16. 7, 13, Lk. 24. 49, ^{ai} ᾧ ^{aj} μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας· ὁ ὁ 17
^{ak} Acts 1. 4, 2. 4: also κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει
^{al} 1 Joh. 2, 1.

^m om. ὅτι ⁿ καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε. A.S.M. ^o add καὶ
^p δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι ^q ἐγνώκειτε ἂν ^r add καὶ
^s λαλῶ ^t add ὁ ^u αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα ^x add
μου ^y om. με A.S.M. ^z ἐγὼ ^{aa} τηρήσατε ^{ab} μένη

- αὐτό· ὑμεῖς ^{ο-11} γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν
 18 ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανοὺς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.
 19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ
 20 με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
 γνωσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί,
 21 καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς,
 ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται
 ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω
 22 αὐτῷ ἐμαυτόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης), Κίριε,
 τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτόν, καὶ οὐχὶ τῷ
 23 κόσμῳ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐάν τις ἀγαπᾷ
 με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν,
 καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα, καὶ μόνῃν παρ' αὐτῷ ^αποιήσο-
 24 μεθα¹. ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ
 λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με
 πατρὸς.
 25, 26 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παρά- Cp. ver. 16.
 κλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὁ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνό-
 ματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
 27 πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν
 δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.
 28 μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. ἠκούσατε Cp. vv. 2
 ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ sq., 18.
 ἡγαπᾷτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι ^{ο-11} πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα·
 29 ὅτι ὁ πατήρ ¹⁻¹¹ μείζων μου ἐστί. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν
 30 γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λα-
 λήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ^{ο-11} ἄρχων· καὶ
 31 ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ
 τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ.
 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

^ο add δὲ^α ποιήσομεν^ο add εἶπον,¹ add μου^ε add τούτου

Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός 15
 ἐστι. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό· καὶ 2
 πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν
 φέρῃ. ἥδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα 3
 ὑμῖν. μένате ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ 4
 δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμ-
 πέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. ἐγὼ εἰμι 5
 ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν
 αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύ-
 νασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω 6
 ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς
 ἡ τὸ" πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μένητε ἐν ἐμοί, καὶ 7
 τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε", καὶ
 γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα 8
 καρπὸν πολύν^κ φέρητε· καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς 9
 ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμᾶς· μένате ἐν τῇ
 ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν 10
 τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τηρή-
 ρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, 11
 ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ^{1η} 12", καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
 αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, καθὼς 12
 ἠγάπησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις 13
 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι 14
 μου ἐστέ, ἐὰν ποιῇτε ¹¹ 15" ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι 15
¹¹ λέγω ὑμᾶς" δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ
 ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ
 τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, 16
 ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθικα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπά-
 γητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὁ τι
 ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν. ταῦτα 17

^h om. τὸ¹ αἰτήσεσθε^κ φέρητε, καὶ γένησθε Μ.¹ μένῃ^m ὅσαⁿ ὑμᾶς λέγω

- 18 ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς
 19 μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ τοῦ
 κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ
 κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου,
 20 διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ
 ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Cp. 13. 16:
 εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτή- Cp. Mat.
 21 ρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα 10. 24.
 ποιήσουσιν ὅτις ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν
 22 πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν
 οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας
 23, 24 αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ
 ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν,
 ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ
 25 ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ Cp. Ps. 35
 γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι Ἐμίσησάν με θωρεάν. (34). 19,
 26 ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Cp. 14. 16.
 πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπο-
 27 ρεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυ-
 ρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.
- 16 1, 2 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀποσυνα-
 γώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ
 3 ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ
 ταῦτα ποιήσουσιν ^q·, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ
 4 ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα
 αὐτῶν, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα
 5 δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ
 ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με,
 6 Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη
 7 πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω Cp. 7. 39.
 ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἂν γὰρ μὴ ἀπέλθω,

ὁ ὑμῖν

p πεποίηκεν

q add ὑμῖν

r om. αὐτῶν

Cp. 15. 26. ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ,
 πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἔλθων ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν 8
 κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως·
 περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ 9, 10
 δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ⁸⁻ ὑπάγω, καὶ οὐκέτι
 θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου 11
 τούτου κέκριται. ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ 12
 Cp. 14 26 δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα 13
 τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ
 γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούσει· λαλήσει, καὶ
 τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει· ὅτι 14
 ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει 15
 ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστὶ· διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ
 ἡ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. μικρὸν καὶ οὐκέτι 16
 θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με ⁷⁻. εἶπον 17
 οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, Τί ἐστὶ τοῦτο
 ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν
 καὶ ὄψεσθέ με; καί, "Ὅτι ²⁻ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα;
 ἔλεγον οὖν, ^aΤί ἐστὶ τοῦτο" ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ 18
 οἶδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω ^{b-} Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρω- 19
 τᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων,
 ὅτι εἶπον, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
 ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ 20
 θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς ^{c-} λυπηθή-
 σεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν 21
 τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ
 τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως, διὰ τὴν χαρὰν
 ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν ^dνῦν 22
 μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται

^a add μου

^b ἂν ἀκούσῃ

^c λήψεται

^d οὐ

^e add ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα

^f add ἐγὼ

^g Τοῦτο τί ἐστίν

^h add οὖν ὃ

ⁱ add δὲ

^j λύπην

μὲν νῦν

ὕμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν.
 23 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅταν τι¹ αἰτήσητε τὸν πατέρα, ἑδώσει ὑμῖν
 24 ἐν τῷ ὀνόματί μου². ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ
 ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ
 πεπληρωμένη.

25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε
 οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησία περὶ
 26 τοῦ πατρὸς ἡ ἀπαγγελῶ³ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ
 ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω
 27 τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι
 ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ
 28 πατρὸς⁴ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον⁵ ἐκ⁶ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα
 εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι
 πρὸς τὸν πατέρα.

29 Λέγουσιν⁷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ἴδε, νῦν παρρησία λαλεῖς,
 30 καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἶδμεν ὅτι οἶδας πάντα,
 καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν
 31 ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἄρτι
 32 πιστεύετε; ἰδοὺ, ἔρχεται ὥρα καὶ⁸ ἐλήλυθεν, ἵνα σκορ-
 πισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ
 33 εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα
 ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν
 ἔχετε⁹· ἀλλὰ θαρσεύετε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

17 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ὁ ἐπάρας¹⁰ τοὺς ὀφθαλμοὺς
 αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν¹¹ εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα·
 2 δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς¹² δοξάσῃ σε· καθὼς ἔδωκας
 αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ
 3 αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα

¹ ὅτι ὅσα ἂν ² ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν ³ add
 ἀλλ' S. ⁴ ἀναγγελῶ ⁵ Θεοῦ ⁶ παρὰ ⁷ add
 αὐτῷ ⁸ add νῦν ⁹ ἔχετε Λ. ¹⁰ ἐπῆρε ¹¹ add καὶ
¹² καὶ ὁ υἱὸς σου

Cr. Mat.
 26. 31,
 Mk. 14. 27.

γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας
 Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον 4
 ἔτελείωσας^τ ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με 5
 σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν
 κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανερώσά σου τὸ ὄνομα τοῖς 6
 ἀνθρώποις οὓς^ο δέδωκάς^δ μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ
 ἐμοὶ αὐτοὺς^ε δέδωκας^κ· καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασιν. νῦν 7
 ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι 8
 τὰ ῥήματα ἃ^α δέδωκάς^δ μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον,
 καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξήλθον, καὶ ἐπίστευσαν
 ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ 9
 τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσι·
 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστί, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ· καὶ δεδόξασμαι 10
 ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ 11
 κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον
 αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ^πῳ^π δέδωκάς μοι, ἵνα ᾧσιν ἐν,
 καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ^ν—^ν, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς 12
 ἐν τῷ ὀνόματί σου, ^ξῳ^ξ δέδωκάς ^γμοι· καὶ ἐφύλαξα^λ, καὶ
 οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα
 ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι· καὶ ταῦτα 13
 λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρω-
 μένην ἐν^ζ αὐτοῖς^λ. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ 14
 ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου,
 καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς 15
 αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
 πονηροῦ. ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου 16
 οὐκ εἰμὶ. ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ ^α—^α. ὁ λόγος ὁ 17
 σὸς ἀλήθειά ἐστι. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, 18
 καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν 19
 ἐγὼ ἀγιαξάω ἐμαυτόν, ἵνα ^βᾧσι καὶ αὐτοὶ^λ ἡγιασμένοι ἐν

^τ ἐτελείωσα

^δ δέδωκάς

^ε δέδωκας

^ο οὓς

^ν add

ἐν τῷ κόσμῳ

^ξ οὓς

^γ μοι ἐφύλαξα

^ζ αὐτοῖς

^α add σου

^β καὶ αὐτοὶ ᾧσιν

20 ἀληθεία. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ
 21 τῶν ^οπιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες
 ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ
 αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ^{d—} ᾧσιν· ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με
 22 ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα
 23 αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς ἔν ^{ο—}· ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ
 σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσι τετελειωμένοι εἰς ἔν· ^{f—} ἵνα γινώσκῃ ὁ
 κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς
 24 ἐμέ ἡγάπησας. πάτερ, ^{gδ} δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου
 εἰμι ἐγώ, κακεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξιν
 τὴν ἐμήν, ἣν ^hδέδωκάς μοι· ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ κατα-
 25βολῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω,
 ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας·
 26 καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη
 ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἦ, καὶ ἐν αὐτοῖς.

18 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ^{Mat. 26. 36,}
 πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν ^{Mk. 14. 32,}
 2 εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας, ^{cp.}
 ὁ παραδιδούς αὐτόν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ ^{2 Sam.}
 3 Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν ^{15. 23.}
 τὴν σπίρην καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ⁱ τῶν ^{Mat. 26. 47,} Φαρισαίων ^{Mk. 14. 43,}
 ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὀπ- ^{Lk. 22. 47.}
 4 λων. Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν,
 5 ^kἐξῆλθε καὶ λέγει ^l αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ,
 Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι.
 6 εἰστίκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν μετ' αὐτῶν. ὥς
 οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ^{l—} Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
 7 ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε;
 8 οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,
 Εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμέ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους

^ο πιστευσόντων ^d add ἐν ^ο add ἐσμεν ^f add
 καὶ ^g οὗς A.S.M. ^h ἐδωκάς ⁱ om. τῶν ^k ἐξεληθὼν
 εἶπεν ^l add ὅτι

Cp. 17. 12. ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὗς δέδωκάς 9
 Mat. 26. 51, μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος 10
 Mk. 14. 47, ἔχων μάχαιραν εἴλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιε-
 Lk. 22. 50, ρέως δούλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ^m ὠτίριον· τὸ δεξιόν.
 ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ 11
 Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιραν ⁿ—^l εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον
 ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;

Cp. Mat. Ἦ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰου- 12
^{26. 57,} δαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ὡ^o ἡγαγον^l 13
^{Mk. 14. 53,} πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν
^{Lk. 22. 54:} ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβου- 14
^{also Lk.}
^{3. 2.} Cp. 11. 49. λεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρεי ἓνα ἄνθρωπον ῥ^a απο-
 θανεῖν^l ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

Mat. 26. 58, Ἦκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ἄ^q ἄλλος^l 15
^{Mk. 14. 54,} μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκείνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ,
^{Lk. 22. 54,} καὶ συνεισηλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ 16
 Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητής
 ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ
 Mat. 26. 69, εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ 17
^{Mk. 14. 66,} Πέτρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
^{Lk. 22. 56:} λέγει ἐκείνος, Οὐκ εἰμί. εἰστήκεισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ 18
^{cp. ver.}
^{25.} ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερ-
 μαίνοντο· ἦν δὲ ^r καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν^l ἐστὼς καὶ
 θερμαινόμενος.

Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν 19
 αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰη- 20
 σοῦς, Ἐγὼ παρρησία ^s λελάληκα^l τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε
 ἐδίδαξα ἐν ^t—^l συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου ^u πάντες^l οἱ
 Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί 21

^m ὠτίον ⁿ add σου ^o ἀπήγαγον αὐτόν ^p ἀπολέσθαι
^q ὁ ἄλλος S. ^r μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ^s ἐλάλησα
^t add τῇ ^u πάντοτε

βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρεταὶ ἂν οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, 37 Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ 38 Πιλάτος, Τί ἐστὶν ἀλήθεια;

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς; Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι 39 δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἔνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχι· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν οὖν πάλιν ¹ λέγοντες, Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν 40 Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε. 19 καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν 2 αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, ¹ καὶ ἔλεγον, Χαίρε, ὁ βασιλεὺς 3 τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ῥαπίσματα. ^h καὶ ἐξῆλθε ^h 4 πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω. ἐξῆλ- 5 θεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρεταί, ἐκραύγασαν 6 λέγοντες, Σταύρωσον, σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὗρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς 7 νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ¹-^h ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι 8 ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος 8

¹ add πάντες ² om. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, ^h ἐξῆλθεν οὖν ¹ add ἡμῶν

- 9 τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, Πόθεν εἰ σύ; ὁ δὲ
 10 Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω
 11 ἁπολῦσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε;^k ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένος ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς^m μέ
 12 σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βα-
 13 σιλέαⁿ ἑαυτὸν^l ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος, ἀκούσας^o τῶν λόγων τούτωνⁿ, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῖν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ ^pβήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθό-
 14 στρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα· ὥρα^q ἦν ὥςⁿ ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἴδε,
 15 ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ^rἐκραύγασαν οὖν ἐκείνοιⁿ, Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν
 16 βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ.
 17 Παρέλαβον^s οὖνⁿ τὸν Ἰησοῦν^{t-u}· καὶ βαστάζων^v ἑαυτῷⁿ τὸν σταυρὸνⁿ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ^xὅ^δ
 18 λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῖθεν, μέσον δὲ τὸν
 19 Ἰησοῦν. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ
 20 βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν^y ὁ τόπος τῆς πόλεωςⁿ,

^k σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε; ^l om. αὐτῷ ^m παραδιδούς ⁿ αὐτόν ^o τοῦτον τὸν λόγον ^p add τοῦ ^q δὲ ὥσει ^r οἱ δὲ ἐκραύγασαν ^s δὲ ^t add καὶ ἀπήγαγον ^u τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ^x ὅς ^y τῆς πόλεως ὁ τόπος

Cp. Mat.
^{27. 32,}
 Mk. 15. 21,
 Lk. 23. 26.

ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί,
 Ἑβραϊστί, Ἑλληνιστί.¹ ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιε- 21
 ρεῖς τῶν Ἰουδαίων, Μὴ γράφῃ, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
 ἀλλ' ὅτι ἐκείνος εἶπε, Βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. ἀπεκρίθη 22
 ὁ Πιλάτος, Ὁ γέγραφα, γέγραφα.

Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον 23
 τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρα-
 τιῳτῇ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα² ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν
 ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ 24
 σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα
 Ps. 22(21). ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἣ λέγουσα, Δι᾽ ἐμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου
 18. ἐαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν
 οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ 25
 σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μη-
 τρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ.
 Ἰησοῦς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα 26
 ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ³· Γύναι, ἰδοὺ, ὁ υἱός σου. εἶτα 27
 λέγει τῷ μαθητῇ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς
 ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα 28
 φ. Ps. 69 τελειωθῇ ἡ γραφὴ, λέγει, Διψῶ. Ἰσκευὸς^b ἔκειτο ὁ ξοῦς 29
 (68). 21. μέστόν^c· σπύγγον οὖν μεστόν τοῦ ὁξους¹ ὑσώπων περι-
 Mat. 27. 48. θέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ 30
 Mk. 15. 36: also Lk. ὁξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, Τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν
 23. 36. παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἅ ἐπει παρασκευὴ ἦν,² ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ 31
 τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ^e (ἦν γὰρ μεγάλη
 ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον, ἵνα
 κατεργῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθώσιν. ἦλθον οὖν οἱ 32
 στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ

¹ Ἑλληνιστί, Ἑβραϊστί.

^a add αὐτοῦ

^b add οὖν

^c οἱ δὲ πλήσαντες σπύγγον ὁξους καὶ

^d om. ἐπεὶ παρασκευὴ

ἦν, S.

^e add ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, S.

- 33 ἄλλον τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόν-
 34 τες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ
 35 σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν
 36 ἔνυξε, καὶ ^f ἐξῆλθεν εὐθὺς ¹ αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὸς
 37 μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία· κακείνος
 38 οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα ^ε καὶ ¹ ὑμεῖς πιστεῖσητε. ἐγένετο Cp. Ex. 12.
46,
Num. 9. 12,
Ps. 34 (33).
20.
Zech. 12.
10.
 39 γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὅσοτον οὐ συντριβί-
 40 σεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει, Ὅψονται
 41 εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.
 42 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ
 43 Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν
 44 φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέ-
 45 τρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα ^h αὐτοῦ.
 46 ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς ⁱ αὐτὸν νυκτὸς τὸ
 47 πρῶτον, φέρων ⁱ μύγμα ¹ σμύρνης καὶ ἀλόης ^κ ὥς ¹ λίτρας
 48 ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδωκαν αὐτὸ
 49 ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις
 50 ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τοπῷ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ
 51 ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ
 52 οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνη-
 53 μεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.
 54 **20** Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται Cp. Mat.
28. 1,
Mk. 16. 1.
Lk. 24. 1.
 55 πρῶτῃ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν
 56 λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς
 57 Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ
 58 Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου,
 59 καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος Cp. Lk. 24.
12.
 60 καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον
 61 δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ
 62 Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας

^f εὐθὺς ἐξῆλθεν^ε om. καὶ^h τοῦ Ἰησοῦⁱ τὸν

Ἰησοῦν

ⁱ ἔλιγμα M.^κ ὥσει

βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν 6
 1 καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ
 μνημεῖον· καὶ θεῶρεί τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον, ὃ 7
 ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον,
 ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τύπον. τότε οὖν εἰσῆλθε 8
 καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
 εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι 9
 δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς 10
 ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς ^m τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα· ὥς 11
 οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέ- 12
 λους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα
 πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέ- 13
 γουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, Ὅτι
 ἤραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ⁿ-
 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν 14
 ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ 15
 Ἰησοῦς, Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι
 ὁ κηπουρὸς ἐστι, λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν,
 εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκες, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ 16
 Ἰησοῦς, Μαρία. στραφείσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ ὁ Ἑβραϊστίⁿ,
 Ῥαββουνί· ὃ λέγεται Διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, 17
 Μὴ μου ἅπτου, οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα ^p-
 πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπέ αὐτοῖς, Ἀνα-
 βαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου
 καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσαⁿ 18
 τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ῥώρακαⁿ τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν
 αὐτῇ.

Cp. Mk. Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ ^{B-L} σαββάτων, 19
 16. 14, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί ^t-ⁿ, διὰ
 Lk. 24. 36.

¹ om καὶ ^m τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω ⁿ add καὶ
^o om. Ἑβραϊστί ^p add μου ^q ἀπαγγέλλουσα ^r ῥώρακε
^s add τῶν ^t add συνηγμένοι

- τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ
 20 μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν
 ἔδειξε ¹⁶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς ¹⁷. ἐχάρησαν οὖν
 21 οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 πάλιν, Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καγὼ
 22 πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς,
 23 Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ¹⁸
 ἀφίενται αὐτοῖς· ¹⁹ ἂν τινων κρατῆτε, κεκρατῇται. ²⁰
 24 Θωμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν
 25 μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι
 μαθηταί, Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν
 μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω
 τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν
 χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.
 26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
 καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν
 κλεισμένων, καὶ ἔσται εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, Εἰρήνῃ ὑμῖν.
 27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε
 τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν
 πλευρὰν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ²⁸
 28 ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ
 29 Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἐώρακάς με, ³⁰
^x πεπίστευκας· ³¹ μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.
 30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον
 τῶν μαθητῶν ³², ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ
 31 τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς
 ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν
 ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
 21 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς
 μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσε δὲ

¹⁶ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ¹⁷ add καὶ

¹⁸ add Θωμᾷ, ¹⁹ πεπίστευκας; M. ²⁰ add αὐτοῦ

οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος 2
 Cp. 1. 45. Δίδυμος, καὶ ²Ναθανᾶλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ
 οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ὑπάγω ἀλιεῦν. λέγουσιν αὐτῷ, 3
 Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ²ἀνέβησαν¹ εἰς
 τὸ πλοῖον ^{b-}, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐας 4
 δὲ ἤδη ^cγινομένης¹ ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν. οὐ
 μέντοι ᾗδισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν 5
 Cp. Lk. 5. κρήσας αὐτῷ, Οὐ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ 6
 4. μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν,
 καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ^dἴσχυον¹ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν
 ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκείνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς 7
 τῷ Πέτρῳ, Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας
 ὅτι ὁ Κύριός ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ γυμνός),
 καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ 8
 τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον (οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ'
 ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.
 ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμέ- 9
 νην, καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ 10
 Ἰησοῦς, Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν.
 ἀνέβη ^eοὖν Σίμων Πέτρος, καὶ εἴλκυσε τὸ δίκτυον ^fεἰς 11
 τὴν γῆν, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν
 καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς 12
 ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν
 ἐξετάσαι αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν.
 ἔρχεται ^{g-} Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν 13
 αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἔφανε- 14
 ρώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ^{h-} ἐγερθεῖς ἐκ νεκρῶν.

Ὅτε οὖν ἤρισθησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, 15

² Ναθανᾶλ S. ^a ἀνέβησαν ^b add εὐθύς ^c γενο-
 μένης ^d ἴσχυσαν ^e om. οὖν ^f ἐπὶ τῆς γῆς
^g add οὖν ὁ ^h add αὐτοῦ

- Σίμων ἰ'Ιωάννου", ἀγαπᾷς με πλείον τούτων; λέγει αὐτῷ,
 Naί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, Βόσκε τὰ
 16 ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεῖτερον, Σίμων ἰ'Ιωάννου', *saubz*
 ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, Naί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.
 17 λέγει αὐτῷ, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ
 τρίτον, Σίμων ἰ'Ιωάννου", φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι
 εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε,
 κ πάντα σὺ ὁ οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
 18 ὁ Ἰησοῦς, Βόσκε τὰ ἰ'προβάτιά" μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι,
 ὅτε ἡς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις ὅπου *γιν*
 ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος *Cr. 2 Pet.*
 19 σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων *1. 14.*
 ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει
 20 αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ μοι. ἐπιστραφεὶς ^m-|| ὁ Πέτρος βλέπει
 τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ
 ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπε, Κύριε,
 21 τίς ἐστὶν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος
 22 λέγει τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, οὗτος δὲ τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
 Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ
 23 ἀκολουθεῖ μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελ-
 φούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· οὐκ εἶπε δὲ
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω
 μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε;
 24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ
 γράψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία
 αὐτοῦ.
 25 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ^pἃ ἔποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα
 ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον ^aχωρή-
 σειν || τὰ γραφόμενα βιβλία. ^r-||

ἰ Ἰωνᾶ

κ σὺ πάντα

ἰ πρόβατά

m add δὲ

n om. οὖν

o καὶ οὐκ εἶπεν

p ὅσα

a χωρήσαι

r add ἀμὴν.

ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

- Cp. Lk. 1. Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὧ 1
 3. Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι 2
 ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος
 Cp. ver. 9. Ἀγίου οὗς ἐξελέξατο ἀνελήφθῃ· οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν 3
 ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι'
 Cp. Mk. 1. ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ
 15, τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν 4
 Lk. 17. 20 αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν
 Cp. Lk. 24. τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης 5
 49, 16. μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι
 Cp. Mat. Ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.
 3. 11, Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, 6
 Mk. 1. 8, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ
 Lk. 3. 16. Ἰσραὴλ; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρό- 7
 Cp. Mat. νους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀλλὰ 8
 24. 36, 13. 32. λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐφ'
 ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ ^αμου ^βμάρτυρες ἕν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ
 ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
 Mk. 16. 19, καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ 9
 Lk. 24. 51: ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὥς ἀτενί- 10
 cp. Lk. 9. 51, ζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ,
 Joh. 6. 62, ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ^βἑσθῇσεσι λευκαῖς^β,
 Eph. 4. 9, ἃ ^γἑσθῇσεσι λευκαῖς^γ,
 1 Tim. 3. 16. οἱ καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐσθήκατε ^γβλέποντες^γ 11

^α μοι^β ἐσθῇτι λευκῇ^γ ἐμβλέποντες

εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν Cp. Mat.
εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν Mk. 14. 62.
πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

- 12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὅρων τοῦ καλου- Lk. 24. 52.
μένου Ἑλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, σαββάτου
13 ἔχον ὁδόν. καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ^α εἰς τὸ ὑπερῶν ἀνέβησαν /
οὗ ἦσαν κατιμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ ^β Ἰωάννης καὶ Ἰάκω-
βος ^β καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ
Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτής, καὶ
14 Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες
ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ ^γ, σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ
μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
15 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ
τῶν ^δ ἀδελφῶν ^δ εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ
16 ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν), ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν
γραφὴν ^ε, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ στόματος
Δαβὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῖσι
17 τὸν Ἰησοῦν. ὅτι κατηριθμημένος ἦν ^ς ἐν ^ς ἡμῖν, καὶ ἔλαχε
18 τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. (οὗτος μὲν οὖν ἐκτίσατο Cp. Mat.
χωρίον ἐκ ^κ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος 27. 5 sqq.
ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ
19 καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ,
ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ^λ διαλέκτῳ αὐτῶν
20 Ἀκελδαμά, τοῦτ' ἔστι Χωρίον αἵματος.) γέγραπται γὰρ ἐν
βίβλῳ ψαλμῶν, Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ Ps. 69 (68).
ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ^μ λα- Ps. 109.
21 βέτω ^ν ἕτερος. δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν (108). 8.
παντὶ χρόνῳ ^ν ὃ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος
22 Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς
ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως Cp. 2. 32,

^α ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶν

^β Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης

^γ add καὶ τῇ δεήσει

^δ μαθητῶν

^ε add ταύτην

^ς σὺν

^κ add τοῦ

^λ add ἰδίᾳ

^μ λάβοι

^ν add ἐν

3. 15,
4. 33,
10. 41,
13. 31.

αὐτοῦ ^ο σὺν ἡμῖν γενέσθαι ^π ἕνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, 23
 Ἰωσήφ τὸν καλούμενον ^ρ Βαρσαββᾶν, ^α ὅς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος,
 καὶ Ματθίαν. καὶ προσευξάμενοι εἶπον, Σὺ, Κύριε, καρδιο- 24
 γνώστα πάντων, ἀνάδειξον ^α ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο
 ἕνα λαβεῖν τὸν ^ρ τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστο- 25
 λῆς, ^β ἀφ' ^ης παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν
 ἴδιον. καὶ ἔδωκαν κλήρους ^τ αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κληρὸς 26
 ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀπο-
 στόλων.

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς 2
 ἦσαν ^υ πάντες ὁμοῦ ^η ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ 2
 τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλή-
 ρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι. καὶ ὤφθησαν 3
 αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὥσπερ πυρός, ^κ καὶ ἐκάθισεν ^η
 ἐφ' ^η ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ἐπλήσθησαν ^υ πάντες ^η Πνεύ- 4
 ματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, καθὼς
 τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ^ζ ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς.

Cr. 1. 5,
 8. 17,
 10. 44
 sqq.,
 1 Cor. 14.
 2 sqq.

Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες 5
 εὐλαβεῖς, ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενο- 6
 μένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνε-
 χύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων
 αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες ^{α-}, 7
 Οὐκ, ἰδοὺ, ^β ἅπαντες ^γ οὗτοί εἰσιν οἱ λαοῦντες Ἰαλιταῖοι;
 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ^η 8
 ἐγεννήθημεν; Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοί- 9
 κούντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν,
 Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον 10
 καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδη-
 μουῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες καὶ 11

^ο γενέσθαι σὺν ἡμῖν ^ρ Βαρσαβᾶν ^α ἐκ τούτων τῶν
 δύο ὃν ἕνα (ἕνα δν S.) ἐξελέξω ^ρ κληρὸν ^β ἐξ ^τ αὐτῶν
^υ ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ^κ ἐκάθισέ τε ^υ ἅπαντες ^ζ αὐτοῖς
 ἀποφθέγγεσθαι ^α add πρὸς ἀλλήλους ^β πάντες

"Αραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσ-
 12 σαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ^ο διη-
 ποροῦντο^ο, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, Τί ^α θέλει^ο τοῦτο
 13 εἶναι; ἕτεροι δὲ ^ο διαχλευάζοντες^ο ἔλεγον ὅτι Γλεύκους
 μεμεστωμένοι εἰσὶ.
 14 Σταθεῖς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν
 αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς, "Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατ-
 οικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ^ε πάντες^ο, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω,
 15 καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ γάρ, ὥς ὑμεῖς ὑπολαμβά-
 16 νετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ
 17 τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ, Καὶ ἔσται Joel 2. 28.
 ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύ-
 ματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ
 ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις
 ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ^β ἐνυπνίοις^ο ἐνυπνιασθή-
 18 σονται· καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου
 ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου, καὶ
 19 προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ
 20 σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ
 ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα,
 πρὶν ^η—^ι ἐλθεῖν ^ι—^ο ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανή·
 21 καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσε-
 22 ται. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους·
 Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ^κ ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ^ο
 εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι'
 23 αὐτοῦ ὁ Θεός ἐν μέσφ ὑμῶν, καθὼς ^λ—^ο αὐτοὶ οἶδατε, τοῦτον
 τῇ ὀρισμἐνῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον ^μ—^ο διὰ
 24 ^ν χειρὸς^ο ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεός ἀνέ-
 στησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατόν
 25 κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν,
^ο διηπύρουν ^α ἂν θέλοι ^ο χλευάζοντες ^ε ἅπαντες
^β ἐνύπνια ^η add ἡ ^ι add τὴν ^κ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
 ἀποδεδειγμένον ^λ add καὶ ^μ add λαβόντες ^ν χειρῶν

- Ps. 16(15). Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός· ὅτι ἐκ
8. δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ 26
καρδία μου, καὶ ἡγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ
σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις 27
τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν
διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὖ- 28
φροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν 29
εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου
Δαβίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ
ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ἰπάρ- 30
χω, καὶ εἰδὼς ὅτι ὁρκῶ ὥμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς
Cp. Ps. 132 (131). 11. ὀσφύος αὐτοῦ ὁ-|| καθίσει ἐπὶ τὸν θρόνον· αὐτοῦ, προῖδὼν 31
ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅτε ἐγκα-
τελείφθη¹ εἰς ἄδου, ὅτε² ἡ σάρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν.
τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὐ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν 32
μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τὴν τε ἐπαγ- 33
γελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός,
ἐξέχεε τοῦτο ὁ³ ἡμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ 34
Ps. 110 (109). 1. Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός, Εἶπεν ὁ
Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς 35
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινω- 36
σκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ Κύριον⁴ αὐτὸν καὶ Χριστὸν⁵
ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν⁶ τὴν καρδίαν⁷, εἰπόν τε πρὸς 37
Cp. 16. 30. τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί⁸ ποιήσωμεν⁹,
Cp. Lk. 24. ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ¹⁰ πρὸς αὐτούς, Μετανοήσατε, 38
Cp. 8. 16. καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν¹¹ ἐν¹² τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
10. 48. Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν¹³ τῶν¹⁴ ἁμαρτιῶν¹⁵ ὑμῶν¹⁶. καὶ λήψεσθε τὴν
δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. ὑμῖν γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, 39

¹ add τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν ² τοῦ
θρόνου ³ οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ⁴ οὐδὲ ⁵ add
νῦν ⁶ καὶ Χριστὸν αὐτὸν ⁷ τῇ καρδίᾳ ⁸ ποιήσομεν
⁹ add ἔφη ¹⁰ ἐπὶ ¹¹ om. τῶν ¹² om. ὑμῶν

καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν Cp. Isa. 57.
19.
 40 προσκαλέσθαι Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι
^b διεμαρτύρατο, καὶ παρεκάλει ^c αὐτοὺς ^d λέγων, Σώθητε ἀπὸ
 41 τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν ^{d—} ἀποδεξάμενοι
 τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν· καὶ προστετέθησαν ^e ἐν ^{||} τῇ
 42 ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὥσεί τρισχίλια. ἦσαν δὲ προσκαρτε-
 ροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ^{f—} τῇ Cp. Lk. 24.
35.
Acts 20. 7.
 κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.
 43 Ἐγένετο ^{||} δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλά τε τέρατα καὶ
 44 σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο ^{h—}. πάντες δὲ οἱ πιστεύ- Cp. 4. 32
599.
 45 οντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά· καὶ τὰ
 κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διμερίζον αὐτὰ
 46 πᾶσι, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε. καθ' ἡμέραν τε προσκαρ-
 τεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον
 ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι
 47 καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν
 λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν
ⁱ ἐπὶ τὸ αὐτό^{||}.

3 ἸΠέτρος δὲ ^{||} καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν
 2 ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐννάτην. καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ
 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ'
 ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην Ὠραίαν, τοῦ Cp. Joh
9. 8.
 αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν·
 3 ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν
 4 ἠρώτα ἐλεημοσύνην ^k λαβεῖν^{||}. ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν
 5 σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπε, Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπέιχεν αὐτοῖς
 6 προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀργύριον
 καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὁ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. ἐν
 7 τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ^{l—} περιπάτει. καὶ

^b διεμαρτύρετο ^c om. αὐτοὺς ^d add ἀσμένως ^e om.
 ἐν ^f add καὶ ^g Ἐγένετο ^h add ἐν Ἱερουσαλήμ
 φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας M. ⁱ τῇ ἐκκλησίᾳ ^j Ἐπὶ
 τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος ^k om. λαβεῖν A. ^l add ἔγεραι καὶ

πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ^m ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἔστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά. καὶ ἐξελόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν, περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. καὶ 9 εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκον ⁿ δὲ αὐτόν, ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὠραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

- Κρατοῦντος δὲ ^o αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην συνέ- 11
 δραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ
 Σολομῶντος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς 12
 τὸν λαόν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ
 ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποικηκόσι
 τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, 13
 ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν,
 ὃν ὑμεῖς ^p μὲν παρεδώκατε, καὶ ἡρνήσασθε ^q· κατὰ πρόσω-
 πον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν 14
 ἄγιον καὶ δίκαιον ἡρνήσασθε, καὶ ᾔτησασθε ἄνδρα φονέα
 Cp. Heb. 2. 10. χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ 15
 Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. καὶ ἐπὶ 16
 τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε
 ἔστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν
 αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. καὶ 17
 νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ
 Cp. Lk. 24. 46. ἄρχοντες ὑμῶν. ὁ δὲ Θεός, ὃς προκατήγγειλε διὰ στόματος 18
 πάντων τῶν προφητῶν ^r παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλή-
 Cp. Lk. 24. 47. ρωσεν οὕτω. μετανόησατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, εἰς τὸ 19
 ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθῃ καιροὶ
 ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν 20
^s προκεχειρισμένον ὑμῖν Ἰησοῦν· ὃν δεῖ οὐρανὸν 21

^m ἤγειρε ⁿ τε ^o τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ ^p om. μὲν
^q add αὐτόν ^r αὐτοῦ, παθεῖν τὸν Χριστόν, ^s προκε-
 κηρυγμένον ^t Ἰησοῦν Χριστόν

- μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλά-
λησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος ὡτῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ
22 προφητῶν¹¹. Μωσῆς μὲν ὡ- εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν Deut. 18.
ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς x- ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ¹⁵.
αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς.
23 ἔσται δέ, πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου
24 ἐκείνου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ Cr. 10. 43.
προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ
25 ὑκατήγγειλαν¹¹ τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστε zοί¹¹ υἱοὶ
τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς
τοὺς πατέρας aὑμῶν¹¹ λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ bέν¹¹ τῷ Gen. 22. 18.
σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.
26 ὑμῖν πρῶτον ὁ Θεός, ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ c-¹¹, ἀπέσ- Cr. 13. 46.
τειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον
ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.
- 4 Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ
dἱερεῖς¹ καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, Cr. 5. 17,
2 διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγ- 23. 6.
3 γέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. καὶ
ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν
4 αὔριον· ἦν γὰρ ἐσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων
τὸν λόγον ἐπίστευσαν· καὶ ἐγενήθη e-¹ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν
ὥσει χιλιάδες πέντε.
- 5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχον-
τας καὶ fτοὺς¹ πρεσβυτέρους καὶ fτοὺς¹¹ γραμματεῖς βέν¹¹
- 6 Ἱερουσαλήμ, καὶ h¹¹ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ
Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος¹¹, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερα-
7 τικοῦ. καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο, Ἐν

¹¹ πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος ^v add γὰρ
πρὸς τοὺς πατέρας ^x add ὑμῶν ^y προκατήγγειλαν
^z om. οἱ ^a ἡμῶν ^b om. ἐν ^c add Ἰησοῦν
^d ἀρχιερεῖς M. ^e add ὁ ^f om. τοὺς ^g εἰς ^h Ἄνναν
τὸν ἀρχιερεῖα καὶ Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον

- αὐτοὺς διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ
 22 τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἦν πλείονων τεσσαράκοντα ὁ ἄν-
 θρωπος, ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.
- 23 Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν
 24 ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ
 δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἤραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ
 εἶπον, Δέσποτα, σὺ 9-¹¹ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
 25 καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ¹ ὁ τοῦ πατρὸς
 ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου στόματος Δαβὶδ παιδὸς σου
 εἰπών, ¹¹ Ἰνατί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Ps. 2. 1.
 26 παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθη-
 σαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ
 27 αὐτοῦ· συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ¹⁵ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ¹¹
 ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε Cp. Lk. 23
 28 καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιῆσαι ⁷
 29 ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. καὶ
 τανῦν, Κύριε, ἑπίδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς
 δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,
 30 ἐν τῷ τὴν χεὶρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἵασιν, καὶ σημεῖα καὶ Cp. Mk.
 τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδὸς σου ^{16. 17}
^{sq.}
- 31 Ἰησοῦ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν
 συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες ¹ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ¹¹,
 καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας.
- 32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ¹¹ ^{u-} καρδία καὶ Cp. 2. 44
^{u-} ¹¹ ψυχὴ μία· καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ^{sq.}
 33 ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλη δυ-
 νάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως
 τοῦ Κυρίου ¹¹ Ἰησοῦ ¹¹. χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.
- 34 οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ^x ἦν ¹¹ ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες
 χωρίων ἢ οἰκῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν
 4 add ὁ Θεὸς ¹ ὁ διὰ στόματος Δαβὶδ τοῦ παιδὸς σου
 εἰπών, ¹⁵ om. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ¹¹ Πνεύματος Ἁγίου
¹¹ add ἡ ¹¹ Ἰησοῦ Χριστοῦ M. ^x ὑπῆρχεν

πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· 35
 διεδίδωτο δὲ ἐκάστῳ, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν.

Ὡσὸς^γ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας^z ἀπὸ^η τῶν ἀποστό- 36
 λων (ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον Υἱὸς παρακλήσεως), Λευΐτης,
 Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκε 37
 τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ 5
 αὐτοῦ, ἐπώλησε κτῆμα, καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, 2
 συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς^{a-}, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ
 τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία, 3
 διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ
 χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ 4
 ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο;
 οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνανίας 5
 τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος
 μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας^{b-}. ἀναστάντες δὲ οἱ 6
 νεώτεροι συνέστειλαν αὐτόν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ 7
 μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ^c πρὸς αὐτήν⁷ 8
 ὁ Πέτρος, Εἰπέ μοι εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ
 εἶπε, Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέτρος^{d-} πρὸς αὐτήν, Τί ὅτι 9
 συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ, οἱ πόδες
 τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε.
 ἔπεσε δὲ παραχρῆμα^e πρὸς¹ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέ- 10
 ψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ
 ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο 11
 φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
 ἀκούοντας ταῦτα.

Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων^f ἐγένετο¹ σημεῖα καὶ 12

^γ Ἰωσὴς

^z ὑπὸ

^a add αὐτοῦ

^b add ταῦτα

^c αὐτῇ

^d add εἶπε

^e παρὰ

^f ἐγένετο S.

τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν
 13 τῇ στοᾷ Σολομῶντος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολ-
 14 λᾶσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ
 προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ
 15 γυναικῶν· ὥστε ^g καὶ εἰς ⁱ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθε- Cr. 19. 11.
 νεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ ^h κλιναρίων ^h καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχο-
 16 μένου Πέτρου κἂν ἡ σκιά ἐπισκιάσῃ τινὲς αὐτῶν. συνήρχετο
 δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων ⁱ· ^h Ἰερουσαλήμ,
 φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρ-
 των· οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
 17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ (ἡ οὐσα Cr. 4. 1,
 18 αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων) ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον 23. 6.
 τὰς χεῖρας ^k· ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν
 19 τηρήσει δημοσίου. ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ ^l· ^h νυκτὸς ἤνοιξε Cr. 12. 7,
 20 τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπε, Πορεύεσθε,
 καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα
 21 τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον
 εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς
 καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν
 22 τήριον, ἀχθῆναι αὐτοὺς. οἱ δὲ ^m παραγενόμενοι ὑπηρέται
 οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγ-
 23 γειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ ⁿ· ^h δεσμοκτήριον εὔρομεν κεκλεισ-
 μένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ^o· ^h ἐστῶτας
 24 ^p ἐπὶ ^h τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὔρομεν. ὥς δὲ
 ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὃ τε ^q· ^h στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ
 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
 25 παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ^r· ^h ὅτι Ἰδού, οἱ
 ἄνδρες, οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες
 26 καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν

^g κατὰ^h κλινῶνⁱ add εἰς^k add αὐτῶν^l add τῆς^m ὑπηρέται παραγενόμενοιⁿ add μὲν^o add ἔξω^p πρὸ^q add ἱερεὺς καὶ ὁ^r add λέγων

τοῖς ὑπηρέταις ἡγαγέν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβούντο γὰρ τὸν λαόν, ⁸⁻ μὴ λιθισθῶσιν. ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων, ^t Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ· ^{||} καὶ ἰδοὺ, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπό-

Cr. 4. 19. στολοι εἶπον, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διε- 30 χειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγόν 31

Cr. Lk. 24. καὶ σωτήρα ὑψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ^u τοῦ· δοῦναι μετάνοιαν ^{47.} τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ^{v-} μάρ- 32 τυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα ^{w-} τὸ Ἅγιον, ^{x δ'} ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

Cr. 7. 54. Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ὑέβουλοντο· ἀνελεῖν 33 Cr. 22. 3. αὐτούς. ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι 34 Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω ^z βραχὺ· τοὺς ^a ἀνθρώπους· ποιῆσαι. εἰπέ τε πρὸς 35 αὐτούς, Ἄνδρες Ἰσραηλίται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων 36 τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ^φ ^b προσεκλήθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὥς· ^{||} τετρακοσίων· ὃς ἀνηρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ἐν ταῖς 37 ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ^{c-} ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκείνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. καὶ τανῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ 38 τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ^d ἄφετε· αὐτούς· ὅτι ἐὰν ἡ ἐξ ἀνθρώπων ἢ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται·

^s add ἵνα ^t Οὐ παραγγελία . . . τούτῳ; ^u om. τοῦ
^v add αὐτοῦ A.S. : ἐν αὐτῷ M. ^w add δὲ ^x om. δ (and the comma) M. ^y ἐβουλεύοντο ^z βραχύ τι ^a ἀποστόλοις
^b προσεκολλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ ^c add ἱκανὸν ^d ἐάσατε

- 39 εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ ὁ δυνήσεσθε^h καταλῦσαι^f αὐτούς·
 40 μήποτε καὶ θεομάχοι εὗρεθῇτε. ἐπίσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ
 προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν
 μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν^g·
 41 οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συν- Cr. Mai
 δρίου, ὅτι^h κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος^f ἀτιμασθῆναι. 5. 12.
 42 πᾶσάν τε ἡμέραν, ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον, οὐκ ἐπαύοντο
 διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοιⁱ τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν·
 6 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις, πληθυνόντων τῶν μαθητῶν,
 ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους,
 ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι
 2 αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν
 μαθητῶν εἶπον, Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν
 3 λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε^k οὖν^h,
 ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις
 Πνεύματος^l· καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας
 4 ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου
 5 προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ
 πλῆθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως
 καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Cr. 8. 5,
 Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσή- 21. 8.
 6 λυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ Cr. 13. 3,
 προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. 1 Tim. 4. 14,
 7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡύξανε· καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς 5. 22,
 τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολὺς τε ὄχλος τῶν 2 Tim. 1. 6.
 ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

- 8 Στέφανος δὲ πλήρης^m χάριτοςⁿ καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα
 9 καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ
 τῆς συναγωγῆς τῆς λεγόμενης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων,
 καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζη-

^e δύνασθε ^f αὐτό ^g add αὐτούς ^h ὑπὲρ τοῦ
 ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ⁱ Ἰησοῦν τὸν Χριστόν
^k δέ Μ. ^l add Ἁγίου ^m πίστεως

τοῦντες τῷ Στεφάνῳ. καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ 10
καὶ τῷ Πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας 11
ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς
Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς 12
πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρ-
πασαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρ- 13

Cp. 21. 28. τυρας ψευδεῖς λέγοντας, Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται
ῥήματα ⁿ⁼ λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ
Cp. Mat. νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζω- 14
^{26. 61,} ραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη
Mk. 14. 58, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ὁπάν- 15
Joh. 2. 19. τες ^h οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ὥσει πρόσωπον ἀγγέλου.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, Εἰ ^{p=} ταῦτα οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη, 7 1, 2

Cp. Gen. Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τῆς δόξης
^{11. 31sq.} ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,

πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, 3
Gen. 12. 1. Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο
εἰς ^qτὴν ^h γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλ- 4
δαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν· κακεῖθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετόκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς
ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν 5

Gen. 12. 7, ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς
^{13. 15.} κατὰσχεσιν αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ

Gen. 15. 13, ὄντος αὐτῷ τέκνον. ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ 6
σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν
αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια. καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἐὰν 7
^rδουλεύσουσι^h, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός, καὶ μετὰ ταῦτα
Gen. 17. 10, ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ 8
ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν

ⁿ add βλάσφημα ^o ἅπαντες ^p add ἄρα ^q om.
τὴν ^r δουλεύσωσι

- Ἰσαάκ, καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαάκ
 9 τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας. καὶ οἱ
 πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον·
 10 καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν
 θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον
 Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον
 11 ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ'
 ὅλην τὴν Αἴγυπτον⁸ καὶ Χαναάν, καὶ θλίψις μεγάλη· καὶ
 12 οὐχ εὗρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ
 Ἰακώβ ὄντα⁹ τιτία εἰς Αἴγυπτον¹⁰ ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας
 13 ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς
 ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος
 14 τοῦ Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ μετεκαλέσατο¹¹ Ἰακώβ
 τὸν πατέρα αὐτοῦ¹², καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν¹³, ἐν ψυχαῖς
 15 ἐβδομήκοντα πέντε. κατέβη δὲ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον· καὶ
 16 ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς Cp. Gen.
 Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τι- 50. 13,
 Joshua 24.
 17 μῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὸρ¹⁴ ἐν¹⁵ Συχέμ. καθὼς δὲ 32.
 ἡγγίζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς¹⁶ ὥμολόγησεν¹⁷ ὁ Θεὸς
 τῷ Ἀβραάμ, ἠΐξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, Ex. 1. 7
 18 ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος¹⁸ ἐπ' Αἴγυπτον¹⁹, ὃς οὐκ sqq.
 19 ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν
 ἐκύκλωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη
 20 αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, Ex. 2. 2
 καὶ ἦν ἀστείος τῷ Θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ sqq.
 21 τοῦ πατρὸς²⁰·²¹ ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ²² ἀνείλετο αὐτὸν ἡ
 22 θυγάτηρ Φαραὼ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν· καὶ
 ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς ἐν
 23 λόγοις καὶ²³ ἔργοις αὐτοῦ²⁴. ὥς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρα-

⁸ γῆν Αἰγύπτου ⁹ σῖτα ἐν Αἰγύπτῳ ¹¹ τὸν πατέρα
 αὐτοῦ Ἰακώβ ¹² add αὐτοῦ ¹³ τοῦ ¹⁴ ὥμοσεν
¹⁵ om. ἐπ' Αἴγυπτον ¹⁶ add αὐτοῦ ¹⁷ ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν
¹⁸ ἐν ἔργοις

κονταετῆς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέ-
ψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. καὶ ἰδὼν 24
τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ κατα-
πονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζε δὲ συνιέναι 25
τοὺς ἀδελφούς ^{ε-}, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ ^δ δίδωσι
σωτηρίαν αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ 26
ᾧφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ ἔσυνήλασεν αὐτοὺς εἰς
εἰρήνην εἰπὼν, Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ^{h-}. ἵνατί ἀδικεῖτε
ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπόσπαστο αὐτὸν εἰπὼν, 27
Ex. 2. 14. Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; μὴ 28
ἀνελείν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνείλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;
ἔφυγε δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν 29
γῇ Μαδιάμ· οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρωθέντων 30
Ex. 3. 2
sqq. ἐτῶν τεσσαράκοντα ᾧφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινῶ
ἄγγελος ^{k-} ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν 31
ἐθαύμασε τὸ ὄραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι
ἐγένετο φωνὴ Κυρίου ^{l-}, Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, 32
ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ ^{m-} Ἰσαὰκ καὶ ^{m-} Ἰακώβ. ἔντρομος
δὲ γεγόμενος Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ 33
ὁ Κύριος, Λύσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος
ⁿ ἐφ' ⁿ ᾧ ἔστηκας γῇ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ 34
λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα·
καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ὁ ἀποστείλω ⁿ
σε εἰς Αἴγυπτον. τοῦτον τὸν Μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, 35
Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν; τοῦτον ὁ Θεὸς
ⁿ καὶ ⁿ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ⁿ ἀπέσταλκε σὺν ⁿ χειρὶ ἀγγέλου
τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς, 36
ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν ⁿ τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ
θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτός ἐστιν 37

^e add αὐτοῦ^f δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν^g συνήλασεν^h add ὑμεῖςⁱ ἡμᾶς^k add Κυρίου^l add πρὸς

αὐτόν

^m add ὁ Θεὸςⁿ ἐν^o ἀποστελῶ^p om. καὶ^q ἀπέστειλεν ἐν^r γῇ Αἰγύπτου

- ὁ Μωϋσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Προφήτην ὑμῖν ἀνα- Deut. 18.
 38 στήσει ⁸ ὁ Θεὸς ⁹ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ ¹⁰ τ-¹¹. οὗτός ¹⁵
 ἐστὶν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ
 ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέ-
 39 ρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν· ᾧ οὐκ ἠθέ-
 λησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο,
 καὶ ἐστράφησαν ¹² ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,
 40 εἰπόντες τῷ Ἀαρών, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορεύουσιναι Ex. 32. 1.
 ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπ-
 41 του, οὐκ οἶδαμεν τί ¹³ ἐγένετο ¹⁴ αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν
 ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ
 42 εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ
 ὁ Θεός, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
 οὐρανοῦ· καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, Μὴ Amos 5. 25.
 σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν
 43 τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ; καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ
 Μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ¹⁶ Ῥεφάν¹⁷, τοὺς τύπους οὓς
 ἐποίησατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικίῳ ὑμᾶς ἐπέκεινα
 44 Βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ¹⁸ τ-¹⁹ τοῖς πατράσιν Cp. Ex. 40.
 ἡμῶν ²⁰ ἐν ²¹ τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωσῇ, ²²
 45 ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐώρακει. ἦν καὶ εἰσήγαγον ²³
 διαδεξάμενοι ²⁴ οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα- Cp. Joshua
 22. 19.
 46 τέρῳ ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβίδ· ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον
 τοῦ Θεοῦ, καὶ ᾤκησεν αὐτῷ σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Cp. Ps. 132
 47, 48 Σολομῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος (131). 5;
 49 ἐν χειροποιήτοις ²⁵ κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφήτης λέγει, Ὁ also
 οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· 1 Kings
 8. 17 sqq.
 ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; λέγει Κύριος, ἡ τίς τόπος Isa. 66. 1;
 50 τῆς καταπαύσεώς μου; οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα cp.
 1 Kings
 8. 27.

⁸ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ⁹ add αὐτοῦ ἀκούσεσθε ¹⁰ om ἐν
¹¹ γέγονεν ¹² ὑμῶν Ῥεφάν ¹³ add ἐν S. ¹⁴ om. ἐν S.
¹⁵ add ἐν S. ¹⁶ add ναοῖς

- πάντα; σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι ^οκαρδίαις ¹ καὶ 51
τοῖς ὡσίν, ὑμεῖς αἰὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ ἀντιπίπτετε· ὡς
οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίδωξαν 52
οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας
περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου· οὐ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ
Cp. Gal. 3. 19. φονεῖς ^αἐγένεσθε· οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς 53
ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
- Cp. 5. 33. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ 54
ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύ- 55
ματος Ἀγίου ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ,
καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, 56
θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ^οδιηνοιγμένους^β, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ Θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ 57
μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν
ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν· 58
- Cp. 22. 20, καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας
νεανίου καλουμένου Σαῦλου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, 59
- Cp. Lk. 23. 40. ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά
μου. θεῖς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ 60
- Cp. Lk. 23. 34. στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοι-
Cp. 22. 20. μήθη. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. 8
- Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν
ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες ^γδὲ^δ διεσπάρησαν
κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλην τῶν
ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, 2
- Cp. 22. 4, καὶ βέποιησαν^ε κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ ἔλυν- 3
- Gal. 1. 13, 26. 9, μαίνεται τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος,
1 Tim. 1. 13, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.
- Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν 4
- Cp. 6. 5, 21. 8. λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς ^hτὴν^h πόλιν τῆς Σαμα- 5

^ο τῇ καρδίᾳ
^ε ἐποίησαντο

^δ γεγένησθε
^h οὐκ. τὴν

^ο ἀνεφγμένους

^γ τε

- 6 ρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι
 τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν
 7 αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. ^ιπολλοὶ^κ γὰρ τῶν
 ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα ^κφωνῇ μεγάλη ἐξήρ-
 χοντο^κ. πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.
 8 ^ιἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ^κ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.
 9 Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προὔπηρχεν ἐν τῇ πόλει μα-
 γεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα Cr. 5. 36
 10 ἑαυτὸν μέγαν^κ ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου
 λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ ^κκαλουμένη^κ
 11 μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἰκανῶ χρόνῳ ταῖς μα-
 12 γείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ
 εὐαγγελιζομένῳ ^κπερὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ
 ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ
 13 γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν
 προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ^κ θεωρῶν τε ^κσημεῖα καὶ δυνάμεις
 μεγάλας γινομένας^κ ἐξίστατο.
 14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται Cr. 1. 8.
 ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς
 15 τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην^κ οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο
 16 περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι Πνεῦμα Ἅγιον^κ. οὐδέπω^κ γὰρ
 ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπωκός^κ. μόνον δὲ βεβαπτισμένοι Cr. 2. 38,
 17 ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν ^κ10. 48.
 18 τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον. ἰδὼν^κ Cr. 2. 4,
 δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ^κ10. 44.
 δίδοται τὸ Πνεῦμα ^κ19. 6.
 19 λέγων, Δότε καὶ μοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ
 20 τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα Ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς
 αὐτόν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν

^ι πολλῶν

ἐξήρχοντο M.

καλουμένη

P οὐπω

^κ μεγάλη φωνῇ ἐξήρχετο A.S. : φωνῇ μεγάλη,^ι καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ^κ om.^κ ad d. τὰ^κ θεασάμενος^ο δυνάμεις καὶ σημεῖα γινόμενα A.^κ om. τὸ Ἅγιον M.

δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι 21
 σοι μερίς οὐδὲ κληρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδιά
 σου οὐκ ἔστιν εὐθεία ⁸ἐναντί¹ τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν 22
 ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ [†]Κυρίου¹, εἰ
 ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ 23
 χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὀρώ σε ὄντα. ἀπο- 24
 κριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπε, Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν
 Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμέ ὧν εἰρήκατε.

Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ 25
 Κυρίου, ¹¹ὑπέστρεφον¹ εἰς Ἱερουσαλὴμ, πολλὰς τε κώμας
 τῶν Σαμαρειτῶν ¹¹εὐηγγελίζοντο¹.

¹¹Ἀγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον λέγων, Ἀνά- 26
 στηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν
 καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.
 καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος 27
 δυνάστης Κανδάκης ¹¹βασιλίσσης Αἰθιοπῶν, ὃς ἦν ἐπὶ
 πάσης τῆς γάξης αὐτῆς, ὃς ἐηλύθει προσκυνῆσων εἰς Ἱερου-
 σαλὴμ¹· ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄρματος 28
 αὐτοῦ, ¹¹καὶ¹ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ 29
 Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ, Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἄρματι
 τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀνα- 30
 γινώσκοντος ¹¹Ἡσαΐαν τὸν προφήτην¹, καὶ εἶπεν, Ἀρά γε
 γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε, Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, 31
 ἔὰν μή τις ¹¹ὁδηγήσῃ¹ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον
 ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἦν 32
 ἡ ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη, Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἦχθη· καὶ
 ὥς ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφρωνος, οὕτως οὐκ
 ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει ¹¹ἡ κρίσις 33
 αὐτοῦ ἦρθη· τὴν ¹¹γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι
 αἵρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος 34

Isa. 53. 7:
 cp. Joh.
 1. 29,
 1 Pet. 1. 19.

⁸ ἐνώπιον [†] Θεοῦ ¹¹ ὑπέστρεψαν ¹¹ εὐηγγελίσαντο
¹ add τῆς ¹¹ om. καὶ (and the comma) A. ¹¹ τὸν προ-
 φήτην Ἡσαΐαν ¹¹ ὁδηγήσῃ ¹¹ add αὐτοῦ ¹¹ add δὲ

τῷ Φιλίππῳ εἶπε, Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει
 35 τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ; ἢ περὶ ἐτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ
 Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς
 36 ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ὥς δὲ ἐπορεύοντο
 κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπὶ τι ὕδωρ· καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος,
 38 Ἰδοῦ, ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι; ^{d-} καὶ ἐκέλευσε
 στῆναι τὸ ἄρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὃ
 39 τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ
 ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου ἤρπασε τὸν Φίλιπ-
 πον· καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γάρ
 40 τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἀζωτον·
 καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ
 ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

9 Ὁ δὲ Σαῦλος, ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς Cr. 22. 5,
 2 μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεὶ ἠτήσατο παρ' ^{26. 12.}
 αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως
 ἐάν τις εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδε- Cr. 19. 9,
 3 μένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο ^{23,}
 αὐτὸν ἐγγίξειν τῇ Δαμασκῷ· ^{24. 22.} ἐξαίφνης τε ^o περιήστραψεν
 4 αὐτὸν φῶς ^f ἐκ ^h τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε
 5 φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; εἰπὲ δέ,
 Τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ ^{g-} ἔειπεν, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις·
 6 ^{h-} ἀλλὰ ἀνάστηθι ^h καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθή-
 7 σεταί σοι ^k ὅ ^o τι ^h σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύ-
 οντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἔννεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς,
 8 μηδένα δὲ θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς·

^d add ver. 37 εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς
 καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ
 Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. A.S.M. ^o καὶ ἐξαίφνης

^f ἀπὸ ^g add Κύριος εἶπεν ^h add σκληρόν σοι πρὸς

κέντρα λακτίζειν. τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε, Κύριε, τί με
 θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, ⁱ Ἀνάστηθι

^k τί

ἀνεωγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ¹ οὐδὲν ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας 9 τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

² Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας· καὶ ¹⁰ εἶπε πρὸς αὐτὸν ^m ἐν ὁράματι ὁ Κύριος, Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, Ἰδού, ἐγώ, Κύριε. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστὰς ¹¹ πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθείαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα· ἰδοὺ γίρ, προσεύχεται, καὶ εἶδεν ⁿ⁻ ἄνδρα ^o Ἀνανίαν ὀνόματι ¹² εἰσελθόντα, καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ ^p τὰς χεῖρας, ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἀνανίας, Κύριε, ^q ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ ¹³ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἀγίοις σου ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ¹⁴ δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ ¹⁵ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἔστί μοι οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ^s τῶν ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων, υἱὸν τε Ἰσραὴλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ¹⁶ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ἀπῆλθε δὲ ¹⁷ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἣ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς Πνεύματος Ἁγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ ¹⁸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὥσπερ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε ^{t-} καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη· καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν. ¹⁹

²⁰ Ἐγένετο δὲ ^{u-} μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς. καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν ^x Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ ²¹ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα ^y τοῦτο;

¹ οὐδὲνα ^m ὁ Κύριος ἐν ὁράματι ⁿ add ἐν ὁράματι
^o ὀνόματι Ἀνανίαν ^p χεῖρα ^q ἀκήκοα ^r μοι
^s ἐστὶν ^s ἐθνῶν ^t add παραχρῆμα ^u add ὁ Σαῦλος
^x Χριστόν ^y τοῦτο, καὶ . . . ἀρχιερεῖς;

καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ
 22 τοὺς ἀρχιερεῖς. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέ-
 χυνεν ²⁻ "Ιουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβι- Cr. 18. 28.
 βάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.

23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ
 24 Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ
 αὐτῶν. ^a παρετηροῦντο δὲ καὶ ^b τὰς ^c πύλας ἡμέρας τε καὶ
 25 νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι· λαβόντες δὲ ^c οἱ μαθηταὶ αὐ- 2 Cor. 11.
 τοῦ ^d νυκτὸς ^d διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτόν ^e, χαλάσαντες ἐν 33-
 σπυρίδι.

26 Παραγενόμενος δὲ ^{e-} εἰς Ἱερουσαλὴμ ^f ἐπέιραζε ^g κολ-
 λᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ
 27 πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος
 αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς
 πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ
 πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.
 28 καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ^g εἰς ^h
 29 Ἱερουσαλὴμ, ^{h-} παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυ-
 ρίου ⁱ⁻ ⁱ⁻ ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ
 30 δὲ ἐπεχείρουν αὐτόν ἀνελεῖν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατή-
 γαγον αὐτόν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξάπέστειλαν αὐτόν εἰς
 Ταρσόν.

31 ^k Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γα-
 λιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένην, καὶ
 πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ
 Ἀγίου Πνεύματος ἐπληθύνετο. ^k

32 Ἐγένετο δὲ Πέτρον, διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν
 33 καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. εὑρε δὲ

^a add τοὺς ^a παρετήρουν τε ^b τὰ S. ^c αὐτὸν
 οἱ μαθηταὶ ^d καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους ^e add ὁ Σαῦλος
^f ἐπεῖράτο ^g ἐν ^h add καὶ ⁱ add Ἰησοῦ ^k Αἱ
 μὲν οὖν ἐκκλησίαι . . . εἶχον . . . οἰκοδομοῦμεναι . . . πορευόμε-
 ναι . . . ἐπληθύνοντο.

ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ ¹κραββάτου¹, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν 34 αὐτῷ ὁ Πέτρος, Αἰνέα, ἰαταί σε Ἰησοῦς ^{m-} Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον 35 αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρωνᾶν, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμη- 36 νεομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει· ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις 37 ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῷῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ οἱ 38 μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες, ⁿ Μὴ ὀκνήσης² διελθεῖν ἕως ^o ἡμῶν³. ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν 39 παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον· καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὔσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν 40 δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος ^p καὶ ^r θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο· καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε. δούς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ 41 τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν 42 δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μείναι αὐτὸν ἐν 43 Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

Ἀνὴρ δέ τις ^{q-} ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκα- 10 τοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ 2 φοβούμενος τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ^{r-} ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ διαπαντός. εἶδεν ἐν ὁράματι φανερώς, ὥσεὶ ^s περὶ⁴ ὥραν 3

¹ κραββάτου^m add ὁⁿ Μὴ ὀκνήσαι^o αὐτῶν^p om. καὶ^q add ἦν^r add τε^s om. περὶ

- ἐννάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς
 4 αὐτόν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ,
 καὶ ἔμβοστος γενόμενος, εἶπε, Τί ἐστι, Κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ,
 Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς Cp. Dan.
10. 12.
 5 μνημόσυνον ^τἐμπροσθεν^{||} τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν πέμψον ^{||} ἄν-
 6 δρας εἰς Ἰόππην^{||}, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά ^xτινα^{||} ὃς ἐπι-
 7 ῶ^{||} ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. ^y—^{||} ὥς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος
 ὁ λαλῶν ^zαὐτῷ^{||}, φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν ^a—^{||} καὶ στρα-
 8 τιώτην εὐσεβῇ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ, καὶ ἐξηγησά-
 μενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.
 9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων, καὶ τῇ πόλει
 ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ
 10 ὧραν ἔκτην· ἐγένετο δὲ πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι·
 παρασκευαζόντων δὲ ^hαὐτῶν ἐγένετο^{||} ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις,
 11 καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ καταβαίνον ^c—^{||}
 σκευὸς τι, ὡς ὁθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς ^d—^{||} καθιέ-
 12 μενον ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα ^θ—^{||}
 13 καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς^{||} καὶ ^g—^{||} πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ
 ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε.
 14 ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον
 15 πᾶν κοινὸν ^hκαὶ^{||} ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου
 16 πρὸς αὐτόν, Ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ Cp. Mk 7.
19,
Col. 2. 16,
1 Tim. 4. 4.
 ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ ⁱεὐθὺς^{||} ἀνελήφθη τὸ σκευὸς εἰς τὸν
 οὐρανόν.
 17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἴῃ τὸ ὄραμα
 ὃ εἶδε, ^k—^{||} ἰδοὺ, οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ⁱὑπὸ^{||} τοῦ
 Κορνηλίου, διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν Σίμωνος, ἐπέστησαν

^t ἐνώπιον ^u εἰς Ἰόππην ἄνδρας ^x om. τινα ^y add
 οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν. ^z τῷ Κορνηλίῳ ^a add
 αὐτοῦ ^b ἐκείνων, ἐπέπεσεν ^c add ἐπ' αὐτόν ^d add
 δεδεμένον καὶ ^e add τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία ^f τὰ ἑρπετὰ
^g add τὰ ^h ἡ ⁱ πάλιν ^k add καὶ ^l ἀπὸ

ἐπὶ τὸν πυλῶνα, καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ 18
ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ Πέτρου 19
ἠδιενθυμουμένου^π περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα,
Ἰδού, ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατὰβηθι, 20
καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος· ὅτι^π ἐγὼ
ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας 21
οἱ^π εἶπεν, Ἰδού, ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν
πάρεστε; οἱ δὲ εἶπον, Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος 22
καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὄλου τοῦ
ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐ χρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μετα-
πέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ
σου. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε. 23

Cp. 14. 14,
Rev. 19. 10,
22. 9.

Τῇ δὲ ἐπαύριον Ἐναναστὰς^π ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ τινες
τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ τῆς Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. 24
οἱ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθον^π εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορ-
νήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς
αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὥς δὲ ἐγένετο τοῦ 25
εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν
ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγειρε 26
λέγων, Ἀνάστηθι· καὶ γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνο- 27
μιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ εὐρίσκει συνεληλυθότας πολλούς,
ἔφη τε πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὥς ἀθέμιτόν ἐστιν 28
ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἄλλοφύλῳ· καὶ
ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρω-
πον· διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθεῖς. πυνθάνομαι 29
οὖν τίμι λόγῳ μετεπέμψασθέ με. καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη, 30
Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας, μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην^π
τὴν ἐννάτην^π προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου· καὶ ἰδοὺ,
ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, καὶ φησι, Κορ- 31

^π ἐνθυμουμένου ^π διότι ^ο add τοὺς ἀπεσταλμένους
ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου πρὸς αὐτὸν ^π ὁ Πέτρος ^α καὶ τῇ
^π εἰσῆλθεν M. ^β om. τοῦ ^τ add νηστείων, καὶ ^υ add
ῥῶραι

- νήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου
 32 ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην,
 καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος
 ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν. x—
 33 ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σε· σὺ τε καλῶς ἐποίησας παρα-
 γενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν
 ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Ὑκυρίου¹¹.
 34 ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν,
 'Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπο- Cp. Deut.
 35 λήπτῃς ὁ Θεός· ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ^{10. 17.}
 36 ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. τὸν λόγον ^{1 Pet. 1. 17,} ² ὦν¹¹ Rom. 2. 11.
 ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Cp. Isa. 57.
 37 Ἰησοῦ Χριστοῦ (οὗτός ἐστι πάντων Κύριος)—ὑμεῖς οἴδατε Eph. 2. 17.
 τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ¹⁹ ἀρξάμενος¹¹
 ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης,
 38 Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι Cp. Isa.
 'Ἁγίῳ καὶ δυνάμει· ὃς δηλῆθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας ^{61. 1,}
 τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν Lk. 4. 18.
 39 μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς ^b—¹¹ μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν
 ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ· ὃν ^c καὶ¹¹
 40 ἀνείλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγειρε τῇ
 41 τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῇ γενέσθαι, οὐ παντὶ
 τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ Cp. Lk. 24.
 42 τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρῦξαι ^{43.}
 τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι ^d οὗτός¹¹ ἐστὶν ὁ ὠρισμένος Cp. 17. 31,
 43 ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ ^{Joh. 5. 22,} ² Cor. 5. 10.
 προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ Cp. 3. 24.
 ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

- 44 "Ετι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε Cp. 2. 4,
 8. 17.

x add ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι. y Θεοῦ z om.
 ὃν M. a ἀρξάμενον b add ἔσμεν c om. καὶ
 d αὐτός

τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.
καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοί, ὅσοι συνήλθον τῷ 45
Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ 46
μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, Μήτι 47
τὸ ὕδωρ κωλύσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους,
οἵτινες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβον ὥς" καὶ ἡμεῖς; προσ- 48
έταξε ἡ δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισ-
θῆναι". τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

Cp. 2. 38,
8. 16.

"Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ 11
τὴν Ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ. ἡ ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο 2
πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες ὅτι Πρὸς ἄνδρας 3
ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἀρ- 4
ξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων, Ἐγὼ 5
ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος· καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει
ὄραμα, καταβαῖνον σκευὸς τι, ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν
ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ·
εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς 6
καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἐρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.
ἤκουσα δὲ ἡ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι, Ἀναστάς, Πέτρε, 7
θύσον καὶ φάγε. εἶπον δέ, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι κ- κοινὸν 8
ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη 9
δὲ ἡ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Ὁ Θεὸς ἐκαθά-
ρισε, σὺ μὴ κοῖνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν 10
ἀνεσπάρθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδού, ἑξαυτῆς τρεῖς 11
ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ἤμην", ἀπεσταλμένοι
ἀπὸ Καισαρείας πρὸς με. εἶπε δέ μοι τὸ Πνεῦμα συνελθεῖν 12
αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα· ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἐξ
ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός·

ο καθὼς ἡ τε β βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
Κυρίου ἡ καὶ ὅτε ἡ om. καὶ κ add πᾶν ἡ add μοι
ἡ ἡμην ἡ διακρινόμενον

- 13 ἀπήγγειλε ὁ δὲ ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
σταθέντα καὶ εἰπόντα ὅτι, Ἀπόστείλον εἰς Ἰόππην 1-¹,
14 καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς
λαλήσει ῥήματα πρὸς σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός
15 σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα
16 τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτοίς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν Ἀρχῇ. ἐμνήσθην
δὲ τοῦ ῥήματος Κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν Cr. 1. 5.
17 ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. εἰ οὖν
τὴν ἰσὴν δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύ-
σασιν ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ 1-¹ τίς ἤμην
18 δυνατὸς κωλύσαι τὸν Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν,
καὶ 2-² ἐδόξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες, Ἦν Ἀρα 1 καὶ τοῖς ἔθνεσιν
ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν 2-² εἰς ζωὴν ἔδωκεν.
19 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης Cr. 8. 4.
ἐπὶ Στεφάνῳ διήλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιο-
χείας μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις.
20 ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες
3-³ ἐλθόντες 1 εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν 2 καὶ 3 πρὸς τοὺς 4 Ἐλ-
21 ληνας 5 εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν χεὶρ
Κυρίου μετ' αὐτῶν· πολὺς τε ἀριθμὸς 6 ὁ 7 πιστεύσας ἐπέ-
22 στρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὅσα
τῆς ἐκκλησίας τῆς 8 οὔσης 9 ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν· καὶ
23 ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν 10-¹⁰ ἕως Ἀντιοχείας· ὃς παραγε-
νόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν 11 τὴν 12 τοῦ Θεοῦ ἐχάρη, καὶ
παρακάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν 13-¹³
24 τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου
25 καὶ πίστεως· καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. ἐξῆλθε
26 δὲ εἰς Ταρσὸν 14-¹⁴ ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὗρων 15-¹⁵ ἤγαγεν

ο τε 1 add αὐτῷ 2 add ἄνδρας 3 add δὲ
4 ἐδόξαζον 5 Ἀραγε 6 ἔδωκεν εἰς ζωὴν 7 εἰσελθόντες
8 om. καὶ 9 Ἑλληνιστὰς A.S.M. 10 om. ὁ 11 om.
οὔσης 12 add διελεθεῖν 13 om. τὴν 14 add ἐν M.
15 add ὁ Βαρνάβας 16 add αὐτὸν

h-|| εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ ⁱ αὐτοῖς καὶ ^{||} ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὅχλον ἱκανόν, χρηματίζειν τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.

Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων 27
Cp. 21. 10. προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν. ἀναστὰς δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι 28
"Αγαθός, ἐσήμανε διὰ τοῦ Πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν
ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις j-|| ἐγένετο ἐπὶ
Cp. 24. 17, Κλαυδίου ^k-||. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ἠμπορεῖτό τις, ὥρι- 29
Rom. 15, 25, σαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν
1 Cor. 16. 1, τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὁ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς 30
Gal. 2. 10, τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς 12
Cp. Mat. τὰς χεῖρας κακῶσαί τινες τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνείλε δὲ 2
20, 23, Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρα. ¹ ἰδὼν δὲ ^{||} ὅτι ἄρε- 3
Mk. 10. 39, στὸν ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον·
ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων· ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλα- 4
κὴν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν
αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.
ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν 5
^m ἐκτενῶς ¹ γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ⁿ περὶ ^{||}
αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ 6
ἐκείνῃ ἣν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν,
δεδεμένος ἀλύσεισι δυοσί· φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν
Cp. 5. 19, τὴν φυλακὴν. καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς 7
16, 26, ἔλαμψεν ἐν τῷ οἴκῳ· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ
Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέ-
πесον αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἰπέ τε ὁ ἄγγελος 8
πρὸς αὐτόν, ^o Ζῶσαι ^{||}, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου.
ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν

h add αὐτὸν i αὐτοὺς j add καὶ k add Καίσαρος
¹ καὶ ἰδὼν m ἐκτενῆς n ὑπὲρ o Περίζωσαι

- 9 σου, καὶ ἀκολοίθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολοίθει P-· καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου,
- 10 ἐδόκει δὲ ὄραμα βλέπειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρὰν τὴν φέροισαν εἰς τὴν πόλιν, ἣτις αὐτομάτῃ ἠνοιχθῇ αὐτοῖς· καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, Νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον οὗτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ Cp. ver 25, 13. 5, 13, 15 37
- 13 ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. κρούσαντος δὲ αὐτοῦ¹ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθε παιδίσκη Col 4. 10, Philem. 24, 2 Tim. 4. 11.
- 14 ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδῃ· καὶ ἐπιγνοῖσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα
- 15 δὲ ἀπήγγειλεν ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, Μαίνη. ἡ δὲ διῴσχυρίζετο οὕτως ἔχειν.
- 16 οἱ δ' ἔλεγον, Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστίν. ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε
- 17 κρούων· ἀνοιξάντες δὲ εἶδον αὐτόν, καὶ ἐξέστησαν. κατα- σείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς· εἶπέ² τε¹, Ἀπαγ- Cp. 15. 13, 21. 18.
- γείλατε Ἰακώβω καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν
- 18 ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο.
- 19 Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτόν, καὶ μὴ εὐρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰου- δαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέτριβεν.
- 20 Ἦν δὲ³ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρήσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον, τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ᾗτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι

¹ P add αὐτῷ
Ἡρώδης

² αὐτοῦ Πέτρου

² δὲ

³ add ὁ
1 Kings 5. 9, Ezek. 27 17.

αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ 21
 Ἑρῳδῆς ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικήν, ^t καθίσας ἐπὶ
 τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτοὺς. ὁ δὲ δῆμος ἐπέ- 22
 φώνει, Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπά- 23
 ταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν
 τῷ Θεῷ· καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.

Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡῤῥεκε καὶ ἐπληθύνετο. 24

Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ^u ἐξ Ἱερουσαλὴμ, 25
 Cp. ver. 12. πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες ^x· Ἰωάννην
 τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.

Ἦσαν δὲ ^y· ἓν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν 13
 προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ
 καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναὴν τε
 Ἑρῳδοῦ τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ Σαῦλος. λειτουρ- 2
 γούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστεούντων εἶπε τὸ Πνεῦμα
 τὸ Ἅγιον, Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν ^z· Βαρνάβαν καὶ τὸν
 Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτοῦς. τότε νηστεύ- 3
 Cp. 6, 6, σάντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς
 1 Tim. 4. 14, ἀπέλυσαν.
 5. 22,
 2 Tim. 1. 6.

^a Αὐτοῖ· μὲν οὖν, ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ 4
 Ἁγίου, κατήλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθεν τε ἀπέπλευσαν
 εἰς τὴν Κύπρον. καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον 5
 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων·
 Cp. 12. 25. εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες δὲ ^b ὅλην τὴν 6
 νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον ^c ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπρο-
 φήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαρῖησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυ- 7
 πάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος
 Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπέζητησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ
 Θεοῦ. ἀντίστατο δὲ αὐτοῖς Ἑλύμας, ὁ μάγος (οὕτω γὰρ 8
 μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ), ζητῶν διαστρέφαι τὸν

^t add καὶ ^u εἰς M. ^x add καὶ ^y add τινες
^z add τε ^a Οὗτοι ^b om. ὅλην ^c om. ἄνδρα

- 9 ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος,
 10 πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου, ^{d-} ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν,
 ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ δια-
 βόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς
 11 ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοῦ, χεὶρ τοῦ Κυρίου
 ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλός, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ.
 παραχρῆμα δὲ ^e ἔπεσεν ἑπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ
 12 περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ
 γεγονός ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ
 Κυρίου.
- 13 Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον
 εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' ^{CP. 15. 37}
 14 αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ^{sq.}
 ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν ^f τὴν Πισιδίαν",
 καὶ ^g ἐλθόντες" εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
 15 ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προ-
 φητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες,
 ἄνδρες ἀδελφοί, ^h εἴ τις" ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως
 16 πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας
 τῇ χειρὶ, εἶπεν,
 ἄνδρες Ἰσραηλίται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκού-
 17 σατε. ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς
 πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ
ⁱ Αἰγύπτου", καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ
 18 αὐτῆς. καὶ ὡς τεσσαρακονταετὴ χρόνον ^k ἐτροποφόρησεν"
 19 αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν
 20 ^l κατεκληρονόμησε" τὴν γῆν αὐτῶν, ^m ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις
 καὶ πεντήκοντα· καὶ μετὰ ταῦτα" ⁿ ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ
 21 ⁿ⁻ προφήτου. καὶ ἐκείθεν ἡτήσαντο βιαισίᾳ· καὶ ἔδωκεν

^d add καὶ ^e ἐπέπεσεν ^f τῆς Πισιδίας ^g εἰσελ-
 θόντες ^h εἰ ⁱ Αἰγύπτῳ ^k ἐτροποφόρησεν Μ.
^l κατεκληροδότησεν αὐτοῖς ^m καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ἔτεσι
 τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ⁿ add τοῦ

- αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν,
 ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μεταστήσας αὐτὸν ὁ ἤγειρε τὸν Δαβίδ 22
 Cp. Ps. 89
 (88). 20,
 1 Sam. 13
 14. αὐτοῖς¹ εἰς βασιλείαν, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, Εὖρον Δαβίδ
 τὸν τοῦ Ἰεσοῖ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει
 πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος 23
 κατ' ἐπαγγελίαν ᾗ ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προ- 24
 κηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπ-
 τισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. ὥς δὲ ἐπλήρου ὁ 25
 Cp. Mat.
 Mk. 11,
 Mk. 1. 7,
 Lk. 3. 15,
 Joh. 1. 19. Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, ὅτι ἐμὲ ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ
 εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ, ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ
 ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους 26
 Ἀβραάμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος
 τῆς σωτηρίας ταύτης ἔξαπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν 27
 Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ
 Cp. 15. 21. τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγι-
 νωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν. καὶ μηδεμίαν αἰτίαν 28
 θανάτου εὐρόντες ᾗτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν.
 ὥς δὲ ἐτέλεσαν ἅπαντα² τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθε- 29
 λόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ Θεὸς 30
 ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· ὃς ὥφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς 31
 Cp. 1. 22. συναναβάσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἵ-
 τινες ἡμῶν³ εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. καὶ ἡμεῖς 32
 ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν
 γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις 33
 ἡμῶν⁴, ἀναστήσας Ἰησοῦν· ὥς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευ-
 Ps. 2. 7. τέρῳ γέγραπται, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
 ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέ- 34
 Cp. Isa. 55. φειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια
 3.
 Ps. 16 (15). Δαβίδ τὰ πιστά. Ὅτι⁵ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Οὐ δώσεις 35
 10. τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαβίδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ 36
 Cp. 2. 29. ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προστετέθη

¹ ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαβίδ ² ἤγειρε ³ Τίνα με ⁴ ὑμῖν
⁵ ἀπεστάλη ⁶ ἅπαντα ⁷ om. νῦν ⁸ αὐτῶν ἡμῶν ⁹ διδ

- 37 πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ Θεὸς
 38 ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες
 ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλ-
 39 λεται· καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως Cp. Rom.
 40 δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται. βλέπετε 8. 5.
 41 οὖν μὴ ἐπέλθῃ ^{z-} τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις, "Ἴδετε, οἱ Hab. 1. 5.
 καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον
 ἀεργάζομαι ἐγὼ ^h ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ^δ οὐ μὴ πιστεύ-
 σητε, ἐὰν τις ἐκδιηγῇται ὑμῖν.
 42 Ἐξιόντων δὲ ^b αὐτῶν ^h παρεκάλουν ^{c-} εἰς τὸ μεταξὺ σάβ-
 43 βατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. λυθείσης δὲ
 τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν
 σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οὔτινες
 προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς ^d προσμένειν ⁱ τῇ χά-
 ρι τοῦ Θεοῦ.
 44 Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη
 45 ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ^h. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς
 ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ
 46 Παύλου ^f λαλουμένοις ^{g-}, βλασφημοῦντες. παρρησια-
 σάμενοί ^h τε ^h ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον, Ὑμῖν ^h ἦν Cp. 3. 26.
 ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ Cp. 18. 6,
ⁱ⁻ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς 28. 28.
 47 αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ ἐντέ-
 48 ταλται ἡμῖν ὁ Κύριος, Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί Isa. 49. 6.
 48 σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη
 ἔχαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ ^k Θεοῦ^h. καὶ ἐπίστευσαν
 49 ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ
 50 λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώ-
 τρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας ^{l-} τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς

^z add ἐφ' ὑμᾶς ^a ἐγὼ ἐργάζομαι ^b ἐκ τῆς συναγωγῆς
 τῶν Ἰουδαίων ^c add τὰ ἔθνη ^d ἐπιμένειν ^e Κυρίου Μ.
^f λεγομένοις ^g add ἀντιλέγοντες καὶ ^h δὲ ⁱ add δὲ
^k Κυρίου Α.Σ.Μ. ^l add καὶ

Cp. 2 Tim 3. 11. πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. οἱ δέ, ἐκτιναξάμενοι τὸν κοινορτὸν τῶν ποδῶν ^{m-} ἐπ' αὐτούς, 51 ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ 52 Πνεύματος Ἁγίου.

Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς 14 τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε Cp. 2 Tim. 3. 11. πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ 2 ⁿ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον 3 διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ^{o-} διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς 4 πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ὥς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων 5 σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν 6 καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον· κακεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι. 7

Καὶ τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, 8 χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ^{p-}, ὃς οὐδέποτε ^q περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας 9 αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλη 10 ^{r-} φωνῇ, Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ^s ἤλατο καὶ περιεπάτει. ^t οἱ τε ^u ὄχλοι, ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, 11 ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε 12 τὸν ^{u-} Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ^x ὁ τε ^y ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ 13 ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. ἀκούσαντες 14

^m add αὐτῶν ⁿ ἀπειθοῦντες ^o add καὶ ^p add
ἐπάρχων ^q περιπεπατήκει ^r add τῇ ^s ἤλλετο
^t οἱ δὲ ^u add μὲν ^x ὁ δὲ ^y add αὐτῶν

- δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ
 15 ἱμάτια αὐτῶν, ^z ἐξεπήδησαν¹ εἰς τὸν ὄχλον κρίζοντες καὶ
 λέγοντες, ² Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ³ Cp. 17. 22
 ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ⁴ Rom. 1. 19
 ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ ⁵ Θεὸν ζῶντα¹, ὃς ἐποίησε τὸν ⁶ sqq.
 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν
 16 αὐτοῖς¹· ὃς ἐν ταῖς πάρωχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ⁷ Cp. 17. 30.
 17 ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. ⁸ καίτοι¹ οὐκ ἁμάρτυρον
 ἑαυτὸν ἀφήκει, ⁹ ἀγαθουργῶν¹, οὐρανύθεν ¹⁰ αὐμῖν¹ ἕτεους
 διδούς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ
 18 εὐφροσύνης τὰς καρδίας ¹¹ ὑμῶν¹. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις
 κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.
 19 Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ ¹² Cp. 2 Tim.
 πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ¹³ 3. 11.
 20 ἔξω τῆς πόλεως, ¹⁴ νομίζοντες¹ αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων
 δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν·
 21 καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. εὐ-
 αγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες
 ἱκανούς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ ¹⁵ Βεῖς¹ Ἰκόνιον καὶ
 22 ¹⁶ Βεῖς¹ Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν,
 παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν
 θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
 23 χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, ¹⁷ Cp. 20. 17,
 προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ ¹⁸ Titus 1. 5.
 24 εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον
 25 εἰς Παμφυλίαν. καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέ-
 26 βησαν εἰς Ἀττάλειαν· κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν,
 ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον
 27 ὃ ἐπλήρωσαν. παραγενόμενοι δέ, καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκ-
 κλησίαν, ¹⁹ ἀνήγγελλον¹ ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν,

^z εἰσεπήδησαν^a τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα^b καίτοιγε^c ὡγαθοποιῶν^d ἡμῖν^e ἡμῶν^f νομίσαντες^g om. eis^h ἀνήγγειλαν

καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ 28
 ἰ-¹ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

Καὶ τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς 15
 ἀδελφούς ὅτι Ἐὰν μὴ ^κπεριτμηθῇτε τῷ ἔθει Μωϋσέως,
 οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενομένης ἰδὲ¹ στάσεως καὶ ^μζητή- 2
 σεως¹ οὐκ ὀλίγης τῷ Πιύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβῃ πρὸς αὐτοὺς
 ἔταξαν ἀναβ.ίειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινας ἄλλους
 ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερου-
 σαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. οἱ μὲν οὖν, προπεμφ- 3
 θέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, διήρχαντο τὴν ^πτε¹ Φοινίκην καὶ
 Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἔθνων¹ καὶ
 ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι 4
 δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ^οπαρεδέχθησαν¹ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ
 τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα
 ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ 5
 τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι
 Δεῖ περιτέμνειν αὐτούς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον
 Μωϋσέως.

Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν 6
 περὶ τοῦ λόγου τούτου. πολλῆς δὲ ^ρζητήσεως¹ γενομένης 7
 ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς,

Cr. 10. 1
 sqq.

* Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων
 8 ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ Θεός¹, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι
 τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ 8
 καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς ^τ-¹ τὸ Πνεῦμα
 τὸ Ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν¹ καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν 9
 τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθάρισας τὰς καρδίας αὐτῶν. νῦν 10
 οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχη-
 λον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς

¹ add ἐκεῖ ^κ περιτέμνησθε ¹ οὖν ^μ συζητή-
 σεως ^π οἱμ. τε ^ο ἀπεδέχθησαν ^ρ συζητήσεως
^α ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο ^τ add αὐτοῖς

- 11 ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ
 8-11 πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κακέينوι.
- 12 Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παύλον
 ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν
- 13 τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Cp 12 17.
 21. 18.
 Ἰάκωβος λέγων,
- 14 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς
 πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ
 15 ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν
 16 προφητῶν, καθὼς γέγραπται, Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ Amos 9-11.
 ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν· καὶ τὰ
 17 κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν·
 18 ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν
 Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομα
 19 μου ἐπ' αὐτούς, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ'
 20 αἰῶνος." διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν
 21 ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν· ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς
 τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς
 22 πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μωσῆς γὰρ ἐκ Cp 13 27
 γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει,
 ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.
- 22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν
 ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι
 εἰς Ἀντιόχειαν, σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν
 23 ὑκαλούμενον Βαρσαββᾶν", καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν
 τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν 2-11, Οἱ ἀπό-
 στολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι 2-11 ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν
 Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν
 24 χαίρειν· ἐπειδὴ ἡκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἔξελθόντες"

^s add Χριστοῦ ^t add ἐπὶ ^u κατεσκαμμένα ^x ταῦτα
 πάντα. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ.

^y ἐπικαλούμενον Βαρσαβᾶν

^z add τάδε

^a add καὶ οἱ

^b om. ἐξελθόντες M.

ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ^{c-} οἷς οὐ διεστείλαμεθα· ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν, 25 ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς 26 ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς 27 διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ Ἀγίῳ 28 Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλην τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθυτῶν καὶ αἵματος 29 καὶ ^dπνικτῶν^{||} καὶ πορνείας· ἐξ ᾧ διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.

Cp. Num.

25. 1 sq.,

Rev. 2. 14,

20.

Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ^eκατῆλθον^{||} εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ 30 συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολὴν. ἀνα- 31 γνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ 32 Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφήται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐπεστήριξαν. ποιήσαντες δὲ 33 χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς^f. ^{g-} Παῦλος δὲ καὶ 35 Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι, μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν, τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, 36 Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς ^{h-} κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, 37 πῶς ἔχουσι. Βαρνάβας δὲ ⁱἐβούλετο^{||} συμπαραλαβεῖν ^jκαὶ^{||} 38 Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον. Παῦλος δὲ ἡξίου τὸν 39 ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ ^kσυμπαραλαμβάνειν^{||} τοῦτον. ἐγένετο 1δὲ^{||} παροξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ'

Cp. 12. 12,

25,

13. 5, 13,

Col. 4. 10,

Philem. 24,

2Tim. 4. 11.

^c add λέγοντες περιτέμεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, ^d πνικ-
τοῦ ^e ἦλθον ^f τοὺς ἀποστόλους ^g add ver. 34
ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ. A.S.M. ^h add ἡμῶν
ⁱ ἐβουλεύσατο ^j τὸν ^k συμπαραλαβεῖν ^l οὖν

ἀλλήλων, τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκ-
 40 πλεῦσαι εἰς Κύπρον· Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθε,
 παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ ^mΚυρίουⁿ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.
 41 διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς
 ἐκκλησίας.

16 Κατήντησε δὲ ⁿκαὶⁿ εἰς Δέρβην καὶ ^oεἰςⁿ Λύστραν· καὶ
 ἰδού, μαθητὴς τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς

2 ^p-ⁿ Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἑλλήνος· ὃς ἐμαρτυρεῖτο

3 ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλησεν Cp. Rom. 16. 21.

ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν
 διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ἥδει-
 σαν γὰρ ἅπαντες ^qὅτι Ἑλλήν ὁ πατὴρ αὐτοῦⁿ ὑπῆρχεν.

4 ὥς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσ- Cp. 15. 28 sq.
 σειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ ^r-ⁿ

5 πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι
 ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευν τῷ ἀριθμῷ καθ'
 ἡμέραν.

6 ^sΔιήλθονⁿ δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ ^t-ⁿ Γαλατικὴν χώραν,
 κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον

7 ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἐλθόντες ^uδὲⁿ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον
^xεἰςⁿ τὴν Βιθυνίαν ^yπορευθῆναιⁿ· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς

8 τὸ Πνεῦμα ^zἸησοῦⁿ· παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέ-
 9 βησαν εἰς Τρωάδα. καὶ ὄραμα διὰ ^a-ⁿ νυκτὸς ὥφθη τῷ

Παύλῳ· ἀνὴρ ^bΜακεδῶν τις ἦνⁿ ἐστὼς ^cκαὶⁿ παρακαλῶν
 αὐτὸν καὶ λέγων, Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.

10 ὥς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζήτησαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν
 Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ ^dΘεὸςⁿ
 εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

^m Θεοῦ

ⁿ om. καὶ

^o om. εἰς

^p add τινος

^q τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι Ἑλλήν

^r add τῶν

^s Διελθόντες

^t add τὴν

^u om. δὲ

^x κατὰ

^y πορεύεσθαι

^z om.

Ἰησοῦ

^a add τῆς

^b τις ἦν Μακεδῶν

^c om. καὶ

^d Κύριος

Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς 11
 Σαμοθράκην, τῇ ^ο δὲ ἐπιούσῃ εἰς ^ι Νέα Πόλιν, κακεῖθεν 12
 εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος 8- Μακεδονίας
 πόλις, κολωνία· ἡμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες
 ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω 13
 τῆς ^λ πύλης ^μ παρὰ ποταμόν, οὗ ^ι ἐνομιζομεν προσευχὴν
 εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξί.
 καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατεί- 14
 ρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν· ἥς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν
 καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὥς 15
 δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα, Εἰ
 κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν
 μου μένετε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

Ἐγένετο δέ, πορευομένων ἡμῶν εἰς ^κ τὴν ^ι προσευχὴν, 16
 παιδίσκην τινὰ ἔχουσιν πνεῦμα ^λ πύθωνα ὑπαντῆσαι ^ι ἡμῖν,
 ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρέιχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντεuo-
 μένη. αὕτη, ^μ κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε 17
 λέγουσα, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου
 εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ^λ ὑμῖν ^μ ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο 18
 δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ
 ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε, Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνό-
 ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ
 τῇ ὥρᾳ.

Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργα- 19
 σίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν
 εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς 20
 τοῖς στρατηγοῖς εἶπον, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν
 ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν 21
 ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαῖοις
 Cp. i Thss. 2. 2. οὖσι. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν· καὶ οἱ στρατηγοὶ 22

^ο τε ^ι Νεάπολιν, ἐκεῖθεν τε ^ε add τῆς ^η πόλεως
^ι ἐνομιζέτο προσευχὴ ^κ οπι. τὴν ^λ Πύθωνος ὑπαντῆσαι
^μ κατακολουθήσασα ^ν ἡμῖν

- 23 περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίξειν. πολλὰς
 τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγ-
 24 γείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς
 παραγγελίαν τοιαύτην ὁ λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσω-
 τέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἡσφαλίσατο εἰς τὸ
 25 ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευ-
 χόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι·
 26 ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια Cr. 5. 19,
 τοῦ δεσμοτηρίου· ἀνεψήθησαν ῥ δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι 12. 7.
 27 πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος
 ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς,
 σπασάμενος ἁτὴν¹ μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων
 28 ἐκπεφευγῆναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ
 Παῦλος λέγων, Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ
 29 ἐσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος
 30 γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγα-
 γὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη, Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; Cr. 2. 37.
 31 οἱ δὲ εἶπον, Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν², καὶ σω-
 32 θήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον
 33 τοῦ ὁ Κυρίου³ ἡ σὺν⁴ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ
 παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλυσεν ἀπὸ
 τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες πα-
 34 ραχρῆμα. ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον⁵ παρέθηκε
 τράπεζαν, καὶ ἡγαλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ.
 35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς
 ῥαβδούχους λέγοντες, Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους.
 36 ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους⁶ πρὸς τὸν
 Παῦλον ὅτι Ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῇτε·
 37 νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη
 πρὸς αὐτούς, Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώ- Cr. 22. 25.

^ο εἰληφῶς^ρ τε^α om. τὴν^τ add Χριστόν^ς Θεοῦ Μ.^τ καὶ^υ add αὐτοῦ^κ add τούτους

πους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν
 λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ
 ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. ὧ ἀπήγγειλαν· δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ 38
 ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα· ἔφοβήθησαν δὲ ἰ ακούσαντες
 ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι· καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ 39
 ἐξαγαγόντες ἡρώτων ^a ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ἐξελθόν- 40
 τες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον ^b πρὸς τὴν Λυδίαν· καὶ
 ἰδόντες ^c παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξῆλθον.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον 17
 εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ^d συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων·
 κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ 2
 σάββατα τρία ^e διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοί- 3
^{Cr.Lk.24.} γων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ
^{46.} ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ^f ὃς
 Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπεί- 4
 σθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν
 τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν
 πρώτων οὐκ ὀλίγαι. ζηλώσαντες δὲ οἱ ^g Ἰουδαῖοι, καὶ 5
 προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς, καὶ
 ὀχλοποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ^h καὶ ἐπιστάντες τῇ
 οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ⁱ προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον.
 μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελ- 6
 φούς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι Οἱ τὴν οἰκουμένην
 ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν· οὓς ὑποδέδεκται 7
 Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος
 πράττουσι, βασιλεία λέγοντες ἕτερον εἶναι, Ἰησοῦν. ἐτά- 8
 ραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.
 καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν 9
 ἀπέλυσαν αὐτούς.

^γ ἀνήγγειλαν ^κ καὶ ἐφοβήθησαν ^α ἐξελθεῖν ^β εἰς
^ο τοὺς ἀδελφούς, παρεκάλεσαν αὐτούς ^δ add ἡ ^ε διε-
 λέγετο ^ς om. ὁ ^ζ add ἀπειθοῦντες ^η ἐπιστάντες τε
^ι ἀγαγεῖν

- 10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ ^{k-} νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροϊαν· οἵτινες παραγενόμενοι
 11 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπήεσαν. οὗτοι δὲ ἦσαν
 εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν
 λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντας Cp. Joh.
5. 39.
 12 τὰς γραφάς, εἰ ἔχει ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν
 ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων
 13 καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. ὥς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσα-
 λονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ
 Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κακεῖ σαλεύοντες ^l καὶ
 14 ταρασσόντες τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον
 ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ^m ἕως ⁿ ἐπὶ τὴν θάλασ-
 15 σαν· ⁿ ὑπέμεινάν τε ⁿ ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ
 καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον ^{o-} ἕως Ἀθηνῶν· καὶ λα-
 βόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὥς τάχιστα
 ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν.
 16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου
 παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ^p θεωροῦντος ⁿ κατεί-
 17 δωλον οὔσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ
 τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
 18 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ ^q καὶ ⁿ
 τῶν Ἐπικουρείων καὶ ^{r-} Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον
 αὐτῷ. καὶ τινες ἔλεγον, Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος
 λέγειν; οἱ δέ, Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι·
 19 ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν ^{s-} εὐηγγελίζετο. ἐπι-
 λαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἀρειὸν πάγον ἤγαγον λέγοντες,
 Δυνάμεθα γινῶναι, τίς ἢ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη
 20 διδαχὴ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν·
 21 βουλόμεθα οὖν γινῶναι, ^t τίνα θέλει ⁿ ταῦτα εἶναι. (Ἀθηναῖοι
 δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαί-

^k add τῆς^l om. καὶ ταρασσόντες^m ἕωςⁿ ὑπέ-

μενον δὲ

^o add αὐτὸν^p θεωροῦντι^q om. καὶ^r add τῶν^s add αὐτοῖς^t τί ἂν θέλοι

ρουν, ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον.) σταθεὶς δὲ ὁ 22
Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη,

- Cp. 14. 15 ^{sqq.} "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς
Rom. 7. 19 θεωρῶ. διερχόμενος γάρ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα 23
^{sqq.} ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ.
Ἐδὲ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, ^x τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω
ὑμῖν. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, 24
Cp. 7. 48. οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιή-
Cp. Ps. 50 τοῖς ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ^y ἀνθρωπίνων· θερα- 25
(49). 8 ^{sqq.} πεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδούς πᾶσι ζωὴν καὶ
πνοὴν ^z καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς ^{a-} πᾶν ἔθνος 26
ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ ^b παιτὸς προσώπου ^{||} τῆς γῆς, ὀρί-
σας ^c προστεταγμένους· καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς
κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν ^d Θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν 27
αὐτὸν καὶ εὔροιεν, ^e καί γε· οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἐκάστου
ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ 28
ἐσμεν· ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, Τοῦ
Cp. Isa. 40. γὰρ καὶ γένος ἑσμέν. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ 29
18 ^{sqq.} ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι
τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.
Cp. 14. 16. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς ταυτῶν 30
^f παραγγέλλει ^{||} τοῖς ἀνθρώποις ^g πάντας ^{||} πανταχοῦ μετα-
Cp. 10. 42, νοεῖν· ^h καθότι ^{||} ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν 31
2 ^{Cor.} 5. 10. οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρσσε, πίστιν παρασχὼν
πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
Cp. 26. 8. Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ 32
εἶπον, Ἀκουσόμεθά σου ἱπερὶ τούτου καὶ πάλιν. οὕτως ^{||} 33
ὁ Παῦλος ἐξηλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολλη- 34

^u καὶ ἀκούειν ^v ὃν ^x τοῦτον ^y ἀνθρώπων
^z κατὰ πάντα S. ^a add αἵματος ^b πᾶν τὸ πρόσωπον
^c προτεταγμένους ^d Κύριον ^e καίτοιγε ^f ἀπαγ-
γέλλει M. ^g πᾶσι ^h διότι ⁱ πάλιν περὶ τούτου,
καὶ οὕτως

θέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπα-
γίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

18 Μετὰ ^{k-} ταῦτα χωρισθεῖς ^{l-} ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς

2 Κόρινθον. καὶ εὗρων τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Πον- Cr. vv. 18,
26,
Rom. 16.3,
1 Cor. 16.
19,
2 Tim. 4.19.
τικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ
Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον
χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ^m ἀπὸ ⁿ τῆς Ῥώμης, προσ-

3 ἦλθεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ ὁμοτέχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, Cr. 20. 34.

4 καὶ ⁿ ἡργάζοντο ^o. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ ^o τῇ τέχνῃ ⁿ. διελέ-
γετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἕπειθέ τε
Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

5 Ὡς δὲ κατήλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλλας καὶ ὁ
Τιμόθεος, συνείχετο τῷ ^p λόγῳ ^l ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος

6 τοῖς Ἰουδαίοις ^q εἶναι ⁿ τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομέ-
νων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια
εἶπε πρὸς αὐτούς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν·

7 καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ Cr. 13. 46.
28. 28.
μεταβὰς ἐκείθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι ^r Τίτου ⁿ

Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα

8 τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ
Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων

9 ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ Κύριος ^s ἐν Cr. 22. 18,
23. 11,
27. 23.
νυκτὶ δι' ὀράματος ⁿ τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ

10 μὴ σιωπήσης· διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθή-
σεται σοι τοῦ κακῶσαί σε· διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ

11 πόλει ταύτῃ. ἐκάθισε ^t δὲ ⁿ ἐναντὶν καὶ μῆνας ἑξ, διδάσκων
ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν
ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ

13 τὸ βῆμα, λέγοντες ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ^u ἀναπέιθει οὗτος ⁿ

^k add δὲ

^l add ὁ Παῦλος

^m ἐκ

ⁿ εἰργάζετο

^o τὴν τέχνην

^p πνεύματι

^q om. εἶναι

^r om.

Τίτου

^s δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ

^t τε

^u οὗτος ἀναπέιθει

τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ 14
 Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰου-
 δαίους, Εἰ μὲν ^{v-||} ἦν ἀδίκημά τι ἢ ραδιούργημα πονηρόν,
 ὃ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἤνεσχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ ^{ζήτη-} 15
 ματά ^{||} ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ'
 ὑμᾶς, ὅψεσθε αὐτοί· κριτὴς ^{γ-||} ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι
 εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ἐπιλαβό- 16, 17
 μενοι δὲ πάντες ^{z-||} Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον
 ἔμπροσθεν τοῦ βήματος. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ
 ἔμελεν.

Ὁ δὲ Παῦλος, ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελ- 18
 φοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ
 Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρε-
 αῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν. ^a κατήνησαν· δὲ εἰς Ἔφεσον, κακείνους 19
 κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν
 διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτῶντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα 20
 χρόνον μέναι ^{b-||} οὐκ ἐπένευσεν, ^c ἀλλὰ ἀποταξάμενος, καὶ 21
 εἰπὼν, Πάλιν ^{||} ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος,
^{d-||} ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου. καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, 22
 ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιό-
 χειαν. καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, διερχόμενος κα- 23
 θεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ^e στηρίζων^{||} πάντας
 τοὺς μαθητάς.

Ἰουδαῖος δὲ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, 24
 ἀνὴρ λόγιος, κατήνησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς
 γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· καὶ 25
 ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ
^f Ἰησοῦ^{||}, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· οὗτός 26
 τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες

^v add οὖν ^x ζήτημά ^y add γὰρ ^z add οἱ Ἕλληνες

^a κατήνησε ^b add παρ' αὐτοῖς ^c ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς
 εἰπὼν, Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱερο-
 σόλυμα, πάλιν δὲ ^d add καὶ ^e ἐπιστηρίζων ^f Κυρίου

- δὲ αὐτοῦ 8 Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας¹ προσελάβοντο αὐτόν,
 27 καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν. βουλο-
 μένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ
 ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς Cp. 1 Cor.
 παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς 3. 6.
 28 χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δη- Cp. 9. 22.
 μοσία, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰη-
 σοῦν.
- 19 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον
 διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον, καὶ ἡ εὐρεῖν¹
 2 τινας ἱ μαθητάς· εἶπέ τε¹¹ πρὸς αὐτούς, Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον
 ἐλάβετε πιστεύσαντες· οἱ δὲ κ-¹¹ πρὸς αὐτόν, Ἀλλ' οὐδὲ εἰ Cp. Joh. 7.
 3 Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἡκούσαμεν. εἶπέ τε 1-¹¹, Εἰς τί οὖν 39.
 4 ἐβαπτίσθητε· οἱ δὲ εἶπον, Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. εἶπε 16. 7.
 δὲ Παῦλος, Ἰωάννης m-¹¹ ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ Cp. Mat.
 λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτόν ἵνα πιστεύσωσι, Mk. 1. 4,
 5 τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν n-¹¹ Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν Lk. 3. 3,
 6 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Cp. 8. 17.
 Παύλου o-¹¹ χεῖρας ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
 7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτεον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες
 ἄνδρες ὥσεί δεκαδύο.
- 8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας
 τρεῖς, διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Cp. 1. 3,
 9 Θεοῦ. ὥς δὲ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες 8. 12,
 τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστάς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε 19. 8.
 τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράν- 20. 25.
 10 νου p-¹¹. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς 28. 23, 31.
 κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου q-¹¹ Cp. 9. 2.
 11 Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχοῦσας
 12 ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς Cp. 5. 15.

κ¹ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα ἡ εὐρών ἰ μαθητὰς εἶπε
 κ¹ add εἶπον ἰ add πρὸς αὐτούς m add μὲν n add
 Χριστὸν o add τὰς p add τινός q add Ἰησοῦ

ἀσθενούντας ῥαποφέρεσθαι¹ ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τὰ τε πνεύματα τὰ πονηρὰ² ἐκπορεύεσθαι.³ ἔπεχειρήσαν δέ 13 τινες⁴ καὶ⁵ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες, ἡ Ὀρκίζω⁶ ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ⁷ τιнос⁸ Σκενᾶ Ἰουδαίου 14 ἀρχιερέως ἐπὶ τὰ υἱοὶ⁹ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δέ τὸ 15 πνεῦμα τὸ πονηρὸν¹⁰ εἶπεν αὐτοῖς¹¹, Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; καὶ¹² ἔφα- 16 λόμενος¹³ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, ἡ¹⁴ κατακυριεύσας¹⁵ ἀμφοτέρων¹⁶ ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις 17 τε καὶ Ἑλλήσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον· καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, 18 ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς 19 βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. οὕτω 20 κατὰ κράτος¹⁷ αὐτοῦ Κυρίου ὁ λόγος¹⁸ ἠύξανε καὶ ἴσχυεν.

Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι 21 διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱερου-

Cp. Rom. σαλήμ, εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ 1. 11, ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν 15. 23 sq.
Cp. 1 Cor. διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἑραστον, αὐτὸς ἐπέσχε 4. 17, 16. 10. χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τάραχος οὐκ ὀλίγος 23 Cp. 9. 2. περὶ τῆς οδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, 24

¹ ἐπιφέρεσθαι ² ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ³ ἀπὸ
⁴ Ὀρκίζομεν ⁵ τινες υἱοὶ ⁶ οἱ ⁷ εἶπε ⁸ ἔφαλ-
λόμενος ⁹ add καὶ ¹⁰ αὐτῶν ¹¹ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου

ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις
 25 ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην· οὗς συναθροίσας, καὶ τοὺς περὶ τὰ
 τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν, Ἀνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης
 26 τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν^ο ἐστὶ. καὶ θεωρεῖτε καὶ
 ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς
 Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον,
 27 λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον
 δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν,
 ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐδὲν
 λογισθῆναι, μέλλειν^ι τε^ε καὶ καθαιρεῖσθαι ἕτης μεγαλειό-
 τητος^η αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.
 28 ἀκούσαντες δέ, καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέ-
 29 γοντες, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις
^η τῆς^η συγχύσεως· ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον,
 συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον, Μακεδόνας, συνεκ-
 30 δήμους τοῦ Παύλου. τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν
 31 εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν
 Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρε-
 32 κάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν
 ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
 33 πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν. ἐκ δὲ
 τοῦ ὄχλου^ι συνεβίβασαν^η Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν
 τῶν Ἰουδαίων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, κατασείσας τὴν χεῖρα,
 34 ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ἐπιγνόντων δέ, ὅτι Ἰουδαίος
 ἐστὶ, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κρα-
 35 ζόντων, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καταστείλας δὲ ὁ
 γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησὶν, Ἀνδρες Ἐφεσίοι, τίς γάρ
 ἐστὶν^κ ἀνθρώπων^η ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεω-
 κόρον οὔσαν τῆς μεγάλης^ι· Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς;
 36 ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλ-

Cr. 20. 4,
 27. 2,
 Col. 4. 10,
 Philem. 24.

^ο ἡμῶν
^ι προεβίβασαν

^ε δὲ S.

^κ ἀνθρωπος

^ε τὴν μεγαλειότητα

^ι add θεᾶς

^η ὅλη

μένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετεὲς πράττειν. ἡγάγετε γὰρ 37
τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας
τὴν ¹θεὸν ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 38
τεχνῖται πρὸς τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ
ἀνθύπατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλους. εἰ δέ τι περὶ ἐτέ- 39
ρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ 40
γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον,
μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος· περὶ οὗ ²οὐ ³δυνησόμεθα ἀπο-
δοῦναι λόγον ^οπερὶ ⁴τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα 41
εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν ⁵θόρυβον ⁶μεταπεμψάμενος ⁷20
ὁ Παῦλος τοὺς μαθητάς, καὶ ⁸παρακαλέσας, ⁹ἀσπασάμενος
ἐξῆλθε ¹⁰πορεύεσθαι ¹¹εἰς τὴν Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ 2
μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν
εἰς τὴν Ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ 3
ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν
Συρίαν, ἐγένετο ⁴γνώμης ⁵τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας.

Cp. Rom. 16, 21, Eph. 6, 21, Col. 4, 7, 10, 2Tim. 4, 20, συνεῖπετο δὲ αὐτῷ ⁶ἄχρι τῆς Ἀσίας ⁷Σώπατρος ⁸Πύρρου ⁹4
Βεροιαῖος· Θεσσαλονικέων δέ, Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος· καὶ
Γαῖος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος· Ἀσιανοὶ δέ, Τυχικὸς καὶ Τρό-
φιμος. οὗτοι ¹⁰δὲ ¹¹ὑποπροελθόντες ¹²ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι. 5
ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ 6
Φιλίππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις
ἡμερῶν πέντε· οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτὰ.

Cp. ver. 11, 2, 42, 27, 35. Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων ³ἡμῶν ⁴κλάσαι 7
ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξίνααι τῇ ἐπαύ-
ριον, παρέτενέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ 8
λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερώῳ οὗ ⁵ἡμεν ⁶συνηγμένοι.

¹ θεὸν ἡμῶν	² om. οὗ	³ om. περὶ	⁴ προσ-
καλεσάμενος	⁵ om. παρακαλέσας.	⁶ πορευθῆναι	⁷ γνώμη
⁸ om. ἄχρι τῆς Ἀσίας M.	⁹ om. Πύρρου	¹⁰ om. δὲ	
¹¹ προσελθόντες M.	¹² τῶν μαθητῶν τοῦ	¹³ ἦσαν	

- 9^b καθεζόμενος^h δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὐτυχος ἐπὶ τῆς
 θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγόμενου τοῦ Παύ-
 λου ἐπὶ πλείον κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ
 10 τριστέγου κάτω, καὶ ἦρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος
 ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπε, Μὴ θορυβεῖσθε·
 11 ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας
 ε^c τὸν^h ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρισ
 12 αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ
 παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.
 13 Ἡμεῖς δέ, προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν δ^d ἐπὶ^h
 τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον·
 14 οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. ὥς δὲ
 ε^c συνέβαλλεν^h ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλ-
 15 θομεν εἰς Μιτυλήνην. κακεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ
 κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου, τῇ δὲ ἑτέρα παρεβάλομεν εἰς
 16 Σάμον, ε^c τῇ δὲ ἐχομένῃ^h ἤλθομεν εἰς Μίλητον. ε^c κεκρίκει^h
 γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται
 αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατόν
 h^c εἶη^h αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱερο-
 σόλυμα.
 17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο
 18 τοὺς πρεσβύτερους τῆς ἐκκλησίας. ὥς δὲ παρεγένοντο πρὸς Cr. 14. 23.
 αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς,

- Ἔμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς
 τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην,
 19 δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ i--^h
 διακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπι-
 20 βουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· ὥς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμ-
 φερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ
 21 καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι

^b καθήμενος ^c om. τὸν ^d εἰς ^e συνέβαλεν
^f καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλίῳ, τῇ ἐχομένῃ A.S.M. ^e ἔκρινε
^h ἦν ⁱ add πολλῶν

- τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν ^{k-} εἰς τὸν Κύριον
 ἡμῶν Ἰησοῦν ¹Χριστόν". καὶ νῦν ἰδοῦ, ἐγὼ δεδεμένος τῷ ²²
 πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντή-
 σοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῖμα τὸ Ἅγιον κατὰ ²³
 πόλιν διαμαρτύρεται ^m μοι ^l λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις
 μένουσιν. ἀλλ' οὐδενὸς ⁿ λόγον ^l ποιῶμαι ^{o-} τὴν ψυχὴν ²⁴
^{p-} τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου ^{q-}, καὶ
 τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-
 τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν, ²⁵
 ἰδοῦ, ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὕψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς
 Cp. 19. 8. πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν ^{r-}. ^s διότι ²⁶
 μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ^t εἰμι ^l
 ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ²⁷
 ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ. προσέχετε ²⁸
 Cp. Phil. ^{u-} ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ
^{1. 1,}
^{1 Tim. 3. 2,} Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
^{Titus 1. 7.} Θεοῦ ^x, ἣν περιποιήσατο διὰ ^y τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου".
 ἐγὼ ^{z-} οἶδα ^{a-} ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου ²⁹
 Cp. 1 Tim. ^{4. 1,} λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ³⁰
^{2 Pet. 2. 1.} ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα,
 τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, ³¹
 μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην
 μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ τανῦν παρατί- ³²
 θεμαι ὑμᾶς ^{b-} τῷ ^c Θεῷ ^l καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ
 τῷ δυναμένῳ ^d οἰκοδομῆσαι ^l καὶ δοῦναι ^e τὴν ^l κληρονομίαν
 ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισ- ³³
 Cp. 18. 3, ^{1 Tss. 2. 9,} ^{2 Thss. 3. 8.} μοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. αὐτοὶ ^{f-} γινώσκετε ὅτι ταῖς ³⁴
^k add τὴν ¹ om. Χριστόν M. ^m om. μοι ⁿ λόγον
^o add οὐδὲ ἔχω ^p add μου ^q add μετὰ χαρᾶς ^r add
 τοῦ Θεοῦ ^s διὸ ^t ἐγὼ ^u add οὖν ^x Κυρίου M.
^y τοῦ ἰδίου αἵματος ^z add γὰρ ^a add τοῦτο, ^b add
 ἀδελφοί, ^c Κυρίῳ M. ^d ἐποικοδομῆσαι ^e ὑμῖν
^f add δὲ

χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρετήσαν αἱ χεῖρες
 35 αὐται. πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντι-
 λαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων
 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, Μακάριόν ἐστι ὁ μᾶλλον
 διδόναι ἢ λαμβάνειν.

36 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς
 37 προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων· καὶ ἐπι-
 πεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν,
 38 ὁδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλ-
 λουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέεμπον δὲ αὐτὸν
 εἰς τὸ πλοῖον.

21 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν,
 εὐθυδρομήσαντες ἦλθομεν εἰς τὴν ἡ Κῶ, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν
 2 Ῥόδον, ἀκαεῖθεν εἰς Πάταρα· καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν
 3 εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες δὲ τὴν
 Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς
 Συρίαν, καὶ ἰκατέλθομεν ἑῖς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ
 4 πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ἄνευρόντες δὲ ἑκτοὺς ἡ
 μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτὰ· οἵτινες τῷ Παύλῳ
 ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύματος μὴ ἑπιβαίνειν ἑῖς Ἱερουσαλήμ.
 5 ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπο-
 ρευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκ-
 νοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν
 6 αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα ἅλλήλους, καὶ
 ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκείνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ
 ἴδια.

7 Ἡμεῖς δέ, τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντή-
 σαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς
 8 ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελ-
 θόντες ἡμεῖς ἦλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς

ε διδόναι μᾶλλον ἡ Κῶν ἰ κατέχθημεν ἱ καὶ ἀνευρόντες
 κ οἱ. τοὺς Α. ἱ ἀναβαίνειν ἢ προσηυξάμεθα, καὶ ἀσπα-
 σάμενοι ἡ ἐπέβημεν ὁ ἀλλ οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἡ ἦλθον Σ.

Cp. 6. 5. τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ⁹⁻ ὅντος ἐκ τῶν
^{3. 5.} ἐπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες 9
 ἑτέσσαρες παρθένοι¹ προφητεύουσαι. ἐπιμενόντων δὲ ⁸⁻ 10
 ἡμέρας πλείους κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης
 Cp. 11. 28. ὀνόματι Ἀγαθος. καὶ ἔλθων πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην 11
 τοῦ Παύλου, δῆσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας²
 εἶπε, Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ
 ζώνη αὕτη οὕτω δῆσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ
 παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, 12
 παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν
 αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. ¹¹ τότε ἀπεκρίθη³ ὁ Παῦλος, Τί 13
 ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ
 γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ
 ἐτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ 14
 πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες, Τὸ θέλημα τοῦ
 Κυρίου γενέσθω.

Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ¹⁰ ἐπισκευασάμενοι⁴ ἀνεβαί- 15
 νομεν εἰς Ἱερουσαλήμ. συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ 16
 Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ⁵ ξενισθῶμεν Μνάσωνί
 τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

Cp. 12. 17. Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ⁹ ἀπεδέξαντο⁶ 17
^{15. 13.} ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν 18
 πρὸς Ἰάκωβον⁷ πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ 19
 ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγείτο καθ' ἐν ἑκαστον ὧν ἐποίησεν
 ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ 20
 ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν ¹⁰ Θεόν⁸. εἰπὼν τε αὐτῷ, Θεωρεῖς,
 ἀιδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ¹¹ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις⁹ τῶν πε-
 πιστευκότων¹⁰ καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι·
 κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ 21
 Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ

¹ add τοῦ ² παρθένοι τέσσαρες ³ add ἡμῶν ⁴ τε
 αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ⁵ ἀπεκρίθη δὲ ⁶ ἀπο-
 σκευασάμενοι ⁷ ὑδέξαντο ⁸ Κύριον ⁹ Ἰουδαίων

- περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.
 22, 23 τί οὖν ἐστι; πάντως ¹ ἀκούσονται" ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο
 οὖν ποίησον ὃ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες
 24 εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· τούτους παραλαβὼν ἀγνίσθητι
 σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ^c ξυρῇσονται" Cr. 18. 18.
 τὴν κεφαλὴν, καὶ ^d γνῶσονται" πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται
 περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον
 25 φυλάσσων. περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ^e ἐπε- Cr. 15. 23
 στείλαμεν", κρίναντες ^f—" φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδω- ^{sq.}
 26 λόθυτον καὶ ^g—" αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ πορνείαν. τότε ὁ
 Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν
 αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλή-
 ρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ
 ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφορά.
 27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
 Ἀσίας Ἰουδαῖοι, θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον
 28 πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν κράζον-
 τες, "Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος Cr. 6. 13.
 ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας
 πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἑλλήνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ Cr. 24. 6.
 29 ἱερόν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τούτον. ἦσαν γὰρ
 προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, Cr. 20. 4,
 30 ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ἐκινήθη ² Tim. 4.
 τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπι- ^{20.}
 λαβόμενοι τοῦ Παύλου εἶλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ
 31 εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ζητούντων ^h τε" αὐτὸν ἀπο-
 κτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη
 32 ⁱ συγχίνεταί· Ἱερουσαλήμ· ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρα-
 τιώτας καὶ ἑκατοντάρχους κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ
 ἰδόντες τὸν χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπ-

^b δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ ^c ξυρῇσονται
^d γνῶσι ^e ἀπεστείλαμεν M. ^f add μηδὲν τοιοῦτον
 τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ ^g add τὸ ^h δὲ ⁱ συγκέχεται

τους τὸν Παῦλον. τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο 33
αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσεισι δυσί· καὶ ἐπνυθίνετο
τίς κ-¹ εἶη, καὶ τί ἐστὶ πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι 34
¹ ἐπεφώνουν¹ ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ
ἀσφαλές διὰ τὸν θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν
παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη 35
βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ
ὄχλου· ἡκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κρᾶζον, Αἶρε 36
αὐτόν.

Μέλλον τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν ὁ Παῦλος 37
λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε; ὁ δὲ
ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ 38
τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρη-
μον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπε δὲ ὁ 39
Παῦλος, Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς
Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπί-
τρεψόν μοι λαλήσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ 40
ὁ Παῦλος ἐστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ
λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησε τῇ Ἑβραϊδὶ
διαλέκτῳ λέγων,

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς 22
ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας.

Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσεφώνει 2
αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησιν,

Ἐγὼ ^{m-1} εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς 3
Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς
Cp. 5. 34. πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πα-
τρῶου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες
Cp. 8. 3. ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὅς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανά- 4
του, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ
γυναῖκας. ὥς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ 5

κ add ἂν

1 ἐβόων

m add μέν

- πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς Cp. 9. 1
 ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμεν, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε sqq.
 6 ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλήμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγένετο
 δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημ-
 βριάν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράφαι φῶς ἱκανὸν
 7 περὶ ἐμέ. ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς
 8 λεγούσης μοι, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπε-
 κρίθην, Τίς εἶ, Κύριε; εἶπέ τε πρὸς με, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς
 9 ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν
 φῶς ἐθέασαντο, ^u τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λα-
 10 λούντός μοι. εἶπον δέ, Τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπε
 πρὸς με, Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν· κακεῖ σοι λαλη-
 11 θήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὥς δὲ οὐκ
 ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγού-
 12 μενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνανίας
 δέ τις, ἀνὴρ ^o εὐλαβὴς ^{||} κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ
 13 πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ἔλθων πρὸς με καὶ
 ἐπιστὰς εἶπέ μοι, Σαούλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. καὶ γὰρ αὐτῇ
 14 τῇ ᾧρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Θεὸς τῶν
 πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ,
 καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος Cp. 3. 14,
 15 αὐτοῦ. ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν 7. 52.
 16 ἐώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπ- Cp. 1 Cor.
 τισαι καὶ ἀπόλousαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ 6. 11.
 17 ὄνομα ^p αὐτοῦ ^{||}. ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερου-
 σαλήμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν
 18 ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι, Σπεῦσον καὶ ἔξελθε Cp. 18. 9,
 ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ· διότι οὐ παραδέχονται σου ^a 23. 11,
 19 μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. καὶ γὰρ εἶπον, Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται 27. 23.
 ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς

ⁿ add καὶ ἔμβοβοι ἐγένοντο,^o εὐσεβὴς^p τοῦ Κυρίου^a add τὴν

Cp. 7. 58
sqq.Cp. Rev. 2.
13.

πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξεχρίτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ 20
μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστώς, καὶ συνενδοκῶν ¹—,
καὶ φυλάσσω τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρῶντων αὐτόν. καὶ εἶπε 21
πρὸς με, Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

Ἦκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν 22
φωνὴν αὐτῶν λέγοντες, Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ
γὰρ καθήκον αὐτὸν ζῆν. κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ῥιπ- 23
τούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κυνιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν αέρα,
ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλιάρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν, 24
εἰπὼν μαστίξιν ἀνετάξεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῶ δι' ἣν αἰτίαν
οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὥς δὲ ² προέτειναν ³ αὐτὸν τοῖς 25

Cp. 16. 37.

ἱμάσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐκατόνταρχον ὁ Παῦλος, Εἰ
ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίξιν;
ἀκούσας δὲ ὁ ἐκατόνταρχος προσελθὼν ⁴ τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγ- 26
γαιλε ⁵ λέγων, ⁶ Τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος
Ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ, 27
Λέγε μοι, ⁷— σὺ Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ ἔφη, Ναί. ἀπεκρίθη 28
⁸ δὲ ὁ χιλιάρχος, Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν
ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέν-
νημαι. εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν 29
ἀνετάξιν· καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός
ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί 30
κατηγορεῖται ⁹ ὑπὸ ¹⁰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν ¹¹—, καὶ
¹² ἐκέλευσε συνελθεῖν ¹³ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ¹⁴ πᾶν ¹⁵ τὸ συνέδριον
¹⁶—, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, Ἄνδρες ἀδελ- 23

Cp. 24. 16.

φοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ
ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνινίας ἐπέταξε 2

¹⁷ add τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ ¹⁸ προέτεινεν S. ¹⁹ ἀπήγ-
γαιλε τῷ χιλιάρχῳ ²⁰ Ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν. ²¹ add εἰ
²² τε ²³ παρὰ ²⁴ add ἀπὸ τῶν δεσμῶν ²⁵ ἐκέλευσεν
ἐλθεῖν ²⁶ ὅλον ²⁷ add αὐτῶν

- 3 τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε, Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθη κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ
 4 παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες 5 εἶπον, Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ Παῦλος, Οὐκ ᾔδουν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γάρ, 6 Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. γνοὺς δὲ ὁ ^{Ελ. 22. 28.} Παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον ^{Cr. 4. 1, 5. 17.} Φαρισαίων ^ο ἔκραξεν ἔν τῷ συνεδρίῳ, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς ^ι Φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ 7 ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ βεϊπόν-
 8 τος· ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ ^{h-} Σαδδουκαίων· καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ ^{Cr. Mat. 22. 23.} εἶναι ἀνάστασιν, ^ι μήτε ^α ἄγγελον μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι ^{Mk. 12. 13.} 9 δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες ^k τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες, Οὐδὲν κακὸν εὕρισκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ 10 ¹ ἄγγελος; πολλῆς δὲ ^m γινυμενῆς ⁿ στάσεως ⁿ φοβηθεῖς ὁ χιλιάρχος, μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν.
- 11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε, Θάρσει ^{Cr. 18. 9, 22. 18, 27. 23; also 19. 21.} ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.
- 12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες ^P συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι ⁿ ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως 13 οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον· ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα 14 οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ^q ποιησάμενοι· οἵτινες προσελ-

^ο ἔκραξεν ^ι Φαρισαῖον ^ς λαλήσαντος ^h add τῶν
^ι μηδὲ ^k οἱ γραμματεῖς ¹ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν.
^m γενομένης ⁿ εὐλαβηθεῖς ^ο add Παῦλε ^P τινες
τῶν Ἰουδαίων συστροφὴν ^q πεποιηκότες

θύντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, Ἀνα-
 θέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ
 ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφάνισατε τῷ 15
 χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως ἱ καταγάγῃ αὐτὸν εἰς¹
 ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ
 αὐτοῦ· ἡμεῖς δέ, πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτόν, ἑτοιμοὶ ἐσμεν τοῦ
 ἀνελεῖν αὐτόν. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ 16
 ἕνεδρον, παραγενόμενος, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολήν,
 ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα 17
 τῶν ἑκατοντάρχων ἔφη, Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς
 τὸν χιλιάρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν 18
 παρλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, καὶ φησιν,
 Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον
 τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. ἐπι- 19
 λαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας
 κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο, Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;
 εἶπε δὲ ὅτι Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε, ὅπως 20
 αὔριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὡς² μέλλων³
 τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πει- 21
 σθῆς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτόν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους
 τεσσαράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν
 μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἑτοιμοὶ εἰσι,
 προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλί- 22
 αρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι,
 ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς με. καὶ προσκαλεσάμενος δύο 23
 τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων εἶπεν, Ἑτοιμάσατε στρατιώτας
 διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς
 ἐβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας
 τῆς νυκτός· κτήνῃ τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν 24
 Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα· γράψας ἐπι- 25
 στολὴν⁴ ἔχουσαν⁵ τὸν τύπον τοῦτον·

¹ αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς² μέλλοντές³ περιέχουσιν

26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν.
 27 τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλ-
 λοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστάς σὺν τῷ στρατεύματι
 28 ἐξείλόμεν ἡ-^u, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι. βουλόμενός ^z τε
 ἐπιγνώναι ἡ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ ^y κατήγαγον
 29 αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν^u. ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ Cr. 18. 14
 ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσ- ^{sq.}
^{25.18 sq.}
 30 μῶν ἔγκλημα ἔχοντα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν
 ἄνδρα ^z-^u ἔσεσθαι ^a-^u ἐξ αὐτῆς ἔπεμψα πρὸς σε, παρ-
 αγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν ^b-^u πρὸς αὐτὸν ἐπὶ
 σοῦ. ^c-^u

31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς,
 ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ ^d-^u νυκτὸς εἰς τὴν
 32 Ἀντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον, ἑάσαντες τοὺς ἰππεῖς ^e ἀπέρ-
 33 χεσθαι^u σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν· οἵτινες
 εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστο-
 34 λὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνούς
 δέ ^f-^u, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθόμενος
 35 ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατή-
 γοροί σου παραγένωνται· ^g κελεύσας^u ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ
 Ἡρώδου φυλάσσεσθαι ^h αὐτόν^u.

24 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ
ⁱ πρεσβυτέρων τινῶν^u καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός· οἵτινες
 2 ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ
 αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων,

Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ ^k διορθωμάτων^u
 3 γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε

^u add αὐτόν ^x δὲ γνῶναι ^y om. κατήγαγον αὐτὸν
 εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν M. ^z add μέλλειν ^a add ὑπὸ
 τῶν Ἰουδαίων ^b add τὰ ^c add ἔρρωσο. A.S.M. ^d add
 τῆς ^e πορεύεσθαι ^f add ὁ ἡγεμὼν ^g ἐκέλευσέ
 τε αὐτὸν ^h om. αὐτόν ⁱ τῶν πρεσβυτέρων ^k κατορ-
 θωμάτων

καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης
 εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείον σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ 4
 ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπεικειᾷ. εὐρόντες γὰρ 5
 Cp. 17. 6, τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμόν, καὶ κινοῦντα ¹στάσεις¹ πᾶσι τοῖς
 Lk. 23. 2 ²Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν
 sqq. Cp. 21. 28. Ναζωραίων αἰρέσεως² ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι³ 6
 ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν^{m-} παρ' οὗ δυνήσῃ, αὐτὸς ἀνακρίνας, 8
 περὶ πάντων τούτων ἐπιγινῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.
ⁿσυνεπέθεντοⁿ δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως 9
 ἔχειν.

¹Απεκρίθη^o τε¹ ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγέμονος 10
 λέγειν,

¹Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπι-
 στάμενος Ρευθύμως¹ τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογούμαι, δυνα- 11
 μένου σου ²ἐπιγινῶναι² ὅτι οὐ πλείους εἰσὶ μοι ἡμέραι^{r-}
 δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ³εἰς³ Ἱερουσαλὴμ³
 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον ἢ 12
^tἐπίστασιν^t ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε
 κατὰ τὴν πόλιν. ^uοὐδὲ^u παραστήσαι^{x-} δύνανταί^y σοι¹³ 13
 περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι 14
 Cp. 9. 2; κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πα-
 also ver. 5, 28. 22. τρώῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ ^zτοῖς ἐν¹⁴
 τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, 15
 ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι
 Cp. 23. 1. ^{a-}δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ ^bκαὶ¹⁶ αὐτὸς ἀσκῶ, 16
 ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀν-

¹στάσις ^madd καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν
 κρίνειν. παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ
 τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τοὺς κατηγοροὺς αὐτοῦ
 ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· (ver. 7, &c.) A.S.M. ⁿσυνέθεντο ^oδὲ
^pεὐθυμότερον ^qγινῶναι ^radd ἡ ^sἐν ^tἐπισύ-
 στασιν ^uοὔτε ^xadd με S. ^yom. σοι ^zom. τοῖς ἐν
^aadd νεκρῶν ^bδὲ

- 17 θρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων ^{c—} ἑλεημοσύνας Cp. Rom 15. 25. ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου ^d παρεγενόμενη ^h καὶ προσφοράς·
- 18 ἐν ^θ αἷς ^h εὐρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου· τινὲς ^f δὲ ⁱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι—
- 19 οὓς ^g ἔδει ^h ἐπὶ σοῦ παρῆναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχουσιν πρὸς 20 με. ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, ^h τί ⁱ εὐρον ^{i—} ἀδίκημα 21 στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἣς ἔκραξα ^k ἐν αὐτοῖς ἐστώς ^h, ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν Cp. 23. 6. ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ^l ἐφ' ^h ὑμῶν.
- 22 ^m Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ ^h, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών, Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, Cp. 9. 2. 23 διαγνώσομαι τὰ κατ' ὑμᾶς· διαταξάμενος ^{n—} τῷ ἑκατοντάρχη τηρεῖσθαι ^o αὐτόν ^h, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ^{p—} αὐτῷ.
- 24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ ^q ἰδία γυναικὶ ^h οὔσῃ Ἰουδαία μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν ^r Ἰησοῦν ^h 25 πίστεως. διαλεγόμενου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ^{s—} ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ 26 μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε· ἅμα ^{t—} καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου ^{u—}. διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμίλει αὐτῷ. διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε ^x χάριτα ^h καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.
- 25 Φῆστος οὖν, ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη

^c add παρεγενόμενη ^d om. παρεγενόμενη ^e οἷς
^f om. δὲ Α. ^g δεῖ S. ^h εἴ τι ⁱ add ἐν ἐμοὶ ^k ἐστὼς
ἐν αὐτοῖς ^l ὑφ' ^m Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ ἐνεβάλετο
αὐτούς ⁿ add τε ^o τὸν Παῦλον ^p add ἢ προσέρχεσθαι
^q γυναικὶ αὐτοῦ ^r om. Ἰησοῦν ^s add ἔσεσθαι ^t add δὲ
^u add ὅπως λύσῃ αὐτόν ^x χάριτας

εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνεφάνισάν ὅτε αὐτῷ 2
 οἱ ἀρχιερεῖς² καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ
 Παύλου· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, 3
 ὅπως μεταπέμψῃται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦν-
 τες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπε- 4
 κρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον² εἰς Καισάρειαν², ἐαυτὸν δὲ
 μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. Οἱ οὖν² ἐν ὑμῖν, φησί, 5
 δυνατοὶ² συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ² ἄτοπον²,
 κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ.

Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας² οὐ πλείους ὀκτώ² ἢ δέκα, 6
 καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βή-
 ματος ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ 7
 αὐτοῦ περιέστησαν² αὐτὸν² οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβε-
 βηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα² αἰτιώματα καταφέ-
 ροντες², ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδείξαι, 8 τοῦ Παύλου ἀπολογου-
 μένου² ὅτι Οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ
 ἱερόν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον. ὁ Φῆστος δέ, τοῖς 9
 Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ
 εἶπε, Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρί-
 νεσθαι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐπὶ τοῦ βήματος Καί- 10
 σαρος ἐστὼς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν
 ἠδίκησα, ὥς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν² οὖν² 11

Cp. ver. 25,
 Lk. 23 15.

ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ
 ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου,
 οὐδεὶς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦ-
 μαι. τότε ὁ Φῆστος, συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, 12
 ἀπεκρίθη, Καίσαρα ἱεπικέκλησαι²· ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς 13
 καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν² ἀσπασάμενοι² τὸν

² δὲ ² ὁ ἀρχιερεὺς ² ἐν Καισαρείᾳ ² δυνατοὶ ἐν
 ὑμῖν, φησί, ² τούτῳ ² πλείους ² οἱ αὐτὸν
² αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου ² ἀπολογουμένου
 αὐτοῦ ² γὰρ ² ἐπικέκλησαι; ² ἀσπασόμενοι

- 14 Φῆστον. ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος
τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων, Ἄνῃ τις
15 ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος· περὶ οὗ, γενο-
μένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ ^κ κατα-
16 δίκην¹· πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις
χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον ¹—¹, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος
κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς, τόπον τε ἀπολογίας
17 λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε,
ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ
18 βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθέντες Cr. 18. 14
οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ¹ ἔφερον ¹ ὧν ¹ ἐγὼ ὑπενόουν ^{sq.}
19 πονηρῶν, ¹ ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας
εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περὶ τίνος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν
20 ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ ⁰—¹ τὴν περὶ
^p τούτων ¹ ζήτησιν ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱερου-
21 σαλήμ, καὶ ἐκεί κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικα-
λεσαμένου, τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διύγνωσιν,
ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ¹ ἀναπέμψω ¹ αὐτὸν πρὸς
22 Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ¹—¹, Ἐβουλόμην
καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ^s—¹ Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ
αὐτοῦ.
23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης
μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἡκροατήριον
σύν τε ^t—¹ χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν ^u—¹ τῆς
24 πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φῆστου, ἤχθη ὁ Παῦλος. καί
φησιν ὁ Φῆστος, Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρ-
όντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ ^x ἄπαν ¹ τὸ
πλήθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ

^κ δίκην ¹ add εἰς ἀπώλειαν ^m ἐπέφερον ⁿ ὑπε-
νόουν ἐγώ, ^o add εἰς ^p τούτου ¹ πέμψω ^r add
ἔφη ^s add ὁ δέ, ^t add τοῖς ^u add οὖσι ^x πᾶν

Cr. ver. 11. ἐνθάδε, ὧ βοῶντες^γ μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. ἐγὼ δὲ^z κατε- 25
λαβόμεν^η μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι^α αὐτοῦ
δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα πέμπειν^β ἥ.
περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προ- 26
ήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ^ο τί γράψω^η.
ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' 27
αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεται σοι 28
ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος^δ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἀπελογεῖτο,^η

Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ 2
Ἀγρίππα, ἡγῆμαι ἑμαυτὸν μακάριον^ο ἐπὶ σοῦ μέλλων σή-
μερον ἀπολογεῖσθαι,^η μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων 3
τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθνῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι^ε ἥ-
μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ 4
νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου^β ἔν τε^η
Ἱεροσολύμοις, ἴσασι πάντες^η Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές 5
με ἄνωθεν, εἰς θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην
Cr. 28. 20. αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν 6
ἐπ' ἐλπίδι τῆς^ι εἰς^η τοὺς πατέρας^κ ἡμῶν^η ἐπαγγελίας γενο-
μένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκά- 7
φυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει
καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι^ι ὑπὸ Ἰουδαίων,
Cr. 17. 32. βασιλεῦ^η. τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς 8
Cr. 8. 3. ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἑμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ 9
τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πράξαι· ὃ καὶ ἐποίησα ἐν 10
Ἱεροσολύμοις· καὶ πολλοὺς^μ τε^η τῶν ἁγίων ἐγὼ^ν ἐν^η φυλα-

γ ἐπιβοῶντες z καταλαβόμενος α add καὶ β add
αὐτόν ο τι γράψαι δ ἀπελογεῖτο, ἐκτείνας τὴν χεῖρα,
ε μέλλων ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον· ι add σου β ἐν
η add οἱ ι πρὸς κ om. ἡμῶν ι βασιλεῦ Ἀγρίππα,
ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μ om. τε ν om. ἐν

- καὶς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών,
 11 ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον. καὶ κατὰ πάσας
 τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασ-
 φημεῖν· περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ
 12 εἰς τὰς ἑξῶ πόλεις. ἐν οἷς ^{ο-||} πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκ- Cr. 9. 1
 κόν, μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς P-|| τῶν ἀρχιερέων, sqq.
 13 ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ
 τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς
 14 σὺν ἐμοὶ πορευομένους. πάντων ^ατε ^{||} καταπεσόντων ἡμῶν
 εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν ^ιλέγουσαν πρὸς με ^{||} τῇ Ἑβραϊδὶ
 διαλέκτῳ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς
 15 κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον, Τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ ^βΚύ-
 16 ριος ^{||} εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι,
 καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὥφθην σοι,
 προχειρίσασθαι σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές ^ιμε ^{||}
 17 ὧν τε ὁφθήσομαί σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ^{ιι}ἐκ ^{||}
 18 τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ^κἐγὼ ἀποστέλλω σε ^{||} ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς
 αὐτῶν, ^γτοῦ ^{||} ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκοτόους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξου-
 σίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν
 ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
 19 ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ
 20 ὁπτασίᾳ· ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν ^ζτε ^{||} καὶ Ἱεροσολύ-
 μους, ^α-|| πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν,
^βἀπήγγελλον ^{||} μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν ἅξιν
 21 τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἔνεκα τούτων με ^{ο-||} Ἰου- Cr. 21. 30
 δαίοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι.
 22 ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς ^δἀπὸ ^{||} τοῦ Θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας
 ταύτης ἔσθηκα ^θμαρτυρόμενος ^{||} μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν

^ο add καὶ ^ρ add παρὰ ^α δὲ ^ι λαλοῦσαν πρὸς
 με καὶ λέγουσαν ^β om. Κύριος ^ι om. με A.S.M.
^{ιι} om. ἐκ ^κ νῦν σε ἀποστέλλω ^γ καὶ A. ^ζ om. τε
^{ιι} add εἰς ^β ἀπαγγέλλων S. ^ο add οἱ ^δ παρὰ
^ο μαρτυρούμενος

Cp. Lk. 24 ^{44 sqq.} ἐκτὸς λέγων ὦν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι
 Cp. 1 Cor. ^{15. 20,} καὶ Μωσῆς, εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστά- 23
 Col. 1. 18, σεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ ^fτε" λαῷ καὶ τοῖς
 Rev. 1. 5, ἔθνεσι.

Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ 24
 βφησί", Μαίνη, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν
 περιτρέπει. ὁ δὲ ^hΠαῦλος", Οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε 25
 Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγ-
 γομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ 26
 παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ
 πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.
 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πι- 27
 στεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ⁱ⁻"· Ἐν ὀλίγῳ με 28
 πείθεις Χριστιανὸν ^kποιῆσαι". ὁ δὲ Παῦλος ¹⁻"· Εὐξαίμην 29
 ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν ^mμεγάλῳ", οὐ μόνον σέ ἀλλὰ
 καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιοῦτους
 ὁποῖος καγὼ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

ⁿ Ἀνέστη τε" ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἡ τε Βερνίκη καὶ 30
 οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς· καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς 31
 Cp. 25. 11. ἀλλήλους, λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν
 πρᾶσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη, 32
 Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο
 Καίσαρα.

Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρε- 27
 δίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινας ἐτέρους δεσμώτας ἑκατον-
 τάρχη, ὀνόματι Ἰουλίῳ, σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ 2
 πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, ὁ μέλλοντι" πλεῖν ^pεἰς" τοὺς κατὰ τὴν
 Cp. 19. 29, Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μα-
 Col. ^{20. 4,} 4. 10, κεδύνος Θεσσαλονικέως. τῇ τε ἐτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα· 3
 Philem. 24.

^f om. τε ^g ἔφη ^h om. Παῦλος ⁱ add ἔφη
^k γενέσθαι ^l add εἶπεν ^m πολλῷ ⁿ Καὶ ταῦτα
εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ^o μέλλοντες ^p om. εἰς

φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε
 4 πρὸς τοὺς^α φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν. κἀκεῖθεν
 ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους
 5 εἶναι ἐναντίους. τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ
 Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας.
 6 κἀκεῖ εὐρὼν ὁ ἐκατόνταρχος πλοῖον Ἀλεξανδρίνον πλέον εἰς
 7 τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις
 βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ
 προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην
 8 κατὰ Σαλμώνην· μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν
 εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς Διμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν
 πόλις Λασαία.

9 Ἰκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς
 τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθῆναι, πα-
 10 ρήνει ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς, "Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ
 ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τοῦ ἱφορτίου^α καὶ
 τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, μέλλειν ἔσσεσθαι
 11 τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυ-
 κλήρῳ^β μᾶλλον ἐπείθετο^γ ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις.
 12 ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν
 οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι^δ ἐκεῖθεν", εἴπως δύ-
 ναιτο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς
 13 Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον. ὑποπνεύ-
 σαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι,
 14 ἄραντες ἁΐσσαν^ε παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺ
 δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος^ς εὐ-
 15 ρακύλων^ζ. συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυνα-
 16 μένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον
 δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον^η Καῦδα^θ,^ι ἰσχύσαμεν μό-
 17 λισ^κ περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης· ἦν ἄραντες βοθηταίαις

Cp. I.ev.
 23, 27
 sqq.

^α om. τοὺς S. ^β φόρτου ^γ ἐπείθετο μᾶλλον ^δ κἀκεῖ-
 θεν ^ε ἁΐσσαν S. ^ς εὐροκλύδων ^ζ Κλαύδην
 A.S.: Κλαῦδα M. ^ι μόλις ἰσχύσαμεν

ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν
^aΣύρτιν ἑκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο· 18
 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ὕβριψαν^b. 19
 μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέ- 20
 ρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιηρέϊτο
 πᾶσα ἐλπίς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς ὅτε^c ἀσιτίας ὑπαρ- 21
 χούσης τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, "Ἐδει
 μέν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς
 Κρήτης, κερδησαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ 22
 τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία
 ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ 23
 ταύτῃ ^d- τοῦ Θεοῦ, οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, ἁγγελος^e
 λέγων, Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι· καὶ 24
 ἰδοῦ, κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλείοντας μετὰ
 σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως 25
 ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ 26
 ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

Cr. 18. 9.
 22. 18,
 23. 11.

Ὡς δὲ τεσσαρεσκαδεκάτῃ νύξ ἐγένετο, διαφορομένων ἡμῶν 27
 ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται
 προσάγειν τινα αὐτοῖς χώραν· καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς 28
 εἴκοσι· βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον
 ὀργυιὰς δεκαπέντε. φοβούμενοί τε, ^fμήπου κατὰ^g τραχεῖς 29
 τύπους ἑκπέσωμεν^h, ἐκ πρύμνης ρίψαντες ἀγκύρας τέσ-
 σαραις ἤρχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων 30
 φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκίφην εἰς τὴν
 θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πύργου μελλόντων ἀγκύρας ἐκ-
 τείνειν, εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώ- 31
 ταις, Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ
 δύνασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς 32

^a σύρτιν
^e om. ἁγγελος

^b ἔρριψαμεν
^f μήπως εἰς

^c δὲ

^d add ἁγγελος
^g ἐκπέσωσιν S

- 33 σκάφης, καὶ εἶασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν
 ἡμέρα γίεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν
 τροφῆς λέγων, Τεσσαρεσκαίδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσ-
 34 δοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. διὸ πα-
 ρακαλῶ ὑμᾶς ἡμεταλαβεῖν¹ τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς
 ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐθενὸς γὰρ ὑμῶν θρῖξ ἔκαστος²
 35 τῆς κεφαλῆς ἁπολείται³. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, Cr. 2. 42,
 εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο 20. 7, 11
 36 ἐσθίειν. εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελά-
 37 βοντο τροφῆς. ἡμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ⁴ δια-
 38 κόσαι ἐβδομήκοντα ἕξ⁵. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφισον
 39 τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε
 δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δὲ τινα
 κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν⁶ ἐβουλεύοντο⁷, εἰ δύναιτο,
 40 ὁ ἐξῶσαι⁸ τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἷων εἰς
 τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων·
 καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεύσει κατείχον εἰς τὸν
 41 αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ῥέπέκει-
 λαν⁹ τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσά-
 42 λευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας¹⁰ α-¹¹. τῶν δὲ
 στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι,
 43 μήτις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος, βουλό-
 μενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλή-
 ματος· ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας
 44 πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ
 σανίσιν, οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως
 ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.
- 28 Καὶ διασωθέντες τότε ῥέπέγνωμεν¹² ὅτι¹³ Ὁ Μελίτη¹⁴ ἡ νῆσος
 2 καλεῖται. οἱ τε¹⁵ βάρβαροι παρῆχον οὐ τὴν τυχούσαν φιλαν-
 θρωπίαν ἡμῖν· ἀνάφαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας

¹ προσλαβεῖν ² ἕκ ³ πεσεῖται ⁴ ὡς ἐβδομή-
 κοντα ἕξ M. ⁵ ἐβουλεύσαντο ⁶ ἐκῶσαι M. ⁷ ἐπώκειλαν
⁸ add τῶν κυμάτων ⁹ ἐπέγνωσαν ¹⁰ Μελιτήνη M. ¹¹ οἱ δὲ

ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. συ- 3
στρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων ^uτι¹ πλήθος, καὶ ἐπι-
θέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ^vἀπὸ² τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα
καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὥς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμε- 4
νον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους,
Πάντως φονεύς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ
τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν, ἀποτινάξας 5
τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. οἱ δὲ προσεδόκων 6
αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν· ἐπὶ
πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον
εἰς αὐτὸν γινόμενον, ^xμεταβαλόμενοι³ ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώ- 7
τῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίω· ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς
ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ 8
Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι.
πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν, καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς
χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. τούτου ^yδὲ⁴ γενομένου καὶ οἱ 9
λοιποὶ οἱ ^zἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας⁵ προσήρχοντο καὶ
ἐθεραπεύοντο· οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ 10
ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς ^aτὴν χρείαν⁶.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακῷτι 11
ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμερον Διοσκούροις. καὶ 12
καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς. ὅθεν 13
^bπεριελθόντες⁷ κατηντήσαμεν ^cεἰς⁸ Ῥήγιον· καὶ μετὰ μίαν
ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιό-
λους· οὗ εὐρόντες ἀδελφούς παρεκλήθημεν ^dπαρ⁹ αὐτοῖς 14
ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν.
κακείθεν οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ^eἤλθον¹⁰ εἰς 15
ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν·
οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος.

^u om. τι ^v ἐκ ^x μεταβαλλόμενοι ^y οὖν ^z ἔχον-
τες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ ^a τὴν χρείαν ^b περιελόντες M.
^c εἰν S. ^d ἐπ' ^e ἐξῆλθον

- 16 "Οτε δὲ [†]εἰσήλθομεν εἰς Ῥώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ[†]
μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιωτῇ.
- 17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι ^hαὐτὸν^h
τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρῶτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν
ἔλεγε πρὸς αὐτούς, ¹Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί,¹ οὐδὲν ἐναντίον
ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατράοις, δέσμιος ἐξ
- 18 Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων· οὐ-
τινες, ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν
- 19 αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἑμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰου- Cr. 25. 10.
δαίων ἡναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὥς τοῦ ἔθ-
20 νους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν
παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἔνεκεν γὰρ τῆς Cr. 26. 6.
21 ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περίκειμαι. οἱ δὲ
πρὸς αὐτὸν εἶπον, Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν
- 22 ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. ἀξιοῦμεν δὲ
παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἂ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως Cr. 24. 5,
ταύτης γνωστὸν ^kἡμῖν ἐστιν^h ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται. ^{14.}
- 23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἤκου πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν
πλείονες· οἷς ἐξετίθετο, διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Cr. 19. 8.
Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς ¹⁻¹¹ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Cr. Lk. 24.
24 Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρῶτ' ἕως ἑσπέρας. καὶ ^{27, 44.}
- 25 οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίσταντο. ἀσύμφω-
νοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου
ῥῆμα ἔν, ὅτι Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε διὰ
- 26 Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ^mὑμῶν^h λέγον,
Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπέ, Ἀκοῇ ἀκούσετε, Isa. 6. 9.
καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε·
27 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ

[†] ἦλθομεν ^g ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ
στρατοπεδάρχη· τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη A S.M. ^h τὸν
Παῦλον ¹ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγώ ¹ ἐστιν ἡμῖν ¹ add τὰ
^m ἡμῶν

βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἡϊάσονται αὐτοίς.

Cr. 13. 46, 18. 6. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη ὁ τοῦτο 28 τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. P—

Cr. 19. 8. Ἡ ἐνέμεινε δὲ 1—11 διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ 30 ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἀκωλύτως.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Η ΠΡΟΣ

ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφω- 1 ρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν 2 προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, 3 τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ ὀρι- 4 θέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιοσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' 5 οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε 6 καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ· πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ 7 ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ἡ ἰάσωμαι ὁ om. τοῦτο P add ver. 29 καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὰν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. A.S.M. ἡ ἔμεινε r add ὁ Παῦλος

- 8 Πρώτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
^a περὶ ἅπαντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν Cp. 16. 19.
- 9 ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρτυς γάρ μου ἔστιν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω
ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς
ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι, πάντοτε ἐπὶ τῶν προσ-
- 10 ευχῶν μου δεόμενος, εἴπως ἤδη ποτὲ εὐδοκῶθῃσομαι ἐν τῷ
- 11 θελήματι τοῦ Θεοῦ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν Cp. 15. 23,
ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ Acts 19. 21.
- 12 στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν
- 13 διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω
δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἔλθειν
πρὸς ὑμᾶς (καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο), ἵνα ^bτινὰ καρ-
- πὸν ^c σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.
- 14 Ἑλληνσί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφει-
- 15 λέτης εἰμί. οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν
- 16 Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέ-
λιον ^c—^d. δύναμις γὰρ Θεοῦ ἔστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ
- 17 πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι. δικαιοσύνη Cp. 3. 21
γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν·
καθὼς γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. sq.,
Phil. 3. 9.
Hab. 2. 4
- 18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν
ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικία
- 19 κατεχόντων· διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν Cp. Acts
20 αὐτοῖς· ^d ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφάνερωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα 14. 15
αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθο- sqq.,
ρῶνται, ἧ τε αἰδίου αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι 17. 24
21 αὐτοὺς ἀναπολογήτους· διότι, γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς sqq.
- Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς
διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρ-
- 22, 23 διά· φύσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν Cp. Ps. 106
(105). 20.

^a ἐπὲρ
Θεὸς

^b καρπὸν τινα

^c add τοῦ Χριστοῦ

^d ὁ γὰρ

τῇν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.

Διὸ ^{ε-||} παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν 24 καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν [†] αὐτοῖς^{||}. οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ 25 Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· 26 αἱ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν· ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες, ἀφέντες τὴν 27 φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατα-εργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

Καὶ καθὼς οὐκ ἔδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, 28 παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, ^{ε-||} πονηρίᾳ, πλε- 29 ονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοῦς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, 30 ὑπερηφάνους, ἀλαζύνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ^{h-||} ἀνελεήμονας· 31 οἵτινες, τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα 32 πρᾶσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσὶν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πρᾶσσουσι.

Cp. 14. 13, Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὃ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ 2
Mat. 7. 1, κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πρᾶσ-
Lk. 6. 37, σεις ὁ κρίνων. οἶδαμεν ἰδὲ^{||} ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ 2
1 Cor. 4. 5. κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πρᾶσσοντας. λογίξῃ 3
δὲ τοῦτο, ὃ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πρᾶσσοντας

^ε add καὶ
ἀσπόνδους,

[†] ἑαυτοῖς
¹ γὰρ M.

^ε add πορνεία,

^h add

- 4 καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφείξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ἡ τοῦ
 πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς
 μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ
 5 εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ
 ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ
 6 ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώ-
 7 σει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν
 ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζῶν
 8 αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι ἡ τῇ ἀληθείᾳ
 9 πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός¹, θλίψις καὶ
 στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζο-
 10 μένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος· δόξα
 δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν,
 11 Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι· οὐ γὰρ ἔστι προσωπο- Cp. Deut.
 12 ληψία παρὰ τῷ Θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως^{10, 17,}
 καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κρι- Acts 10.34,
 13 θήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ¹⁻¹¹ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Cp. Mat.
 14 Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ¹⁻¹¹ νόμου δικαιωθήσονται· ὅταν γὰρ^{7, 21,}
 ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν¹¹,^{Jas. 1. 22}
 15 οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἷτινες ἐνδείκ-^{sq4,}
 νυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν,
 συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλή-
 λων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἡ καὶ ἀπολογουμένων,
 16 ἐν ἡμέρᾳ ὅτε¹¹ κρινεῖ¹¹ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ Cp. Acts
 τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.^{10, 42,}
 17 Ὁ Εἰ δὲ¹¹ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάξῃ, καὶ ἐπιναπαύῃ¹¹ νόμῳ,^{17, 31,}
 18 καὶ καυχᾶσαι ἐν Θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκι-^{2 Cor. 5. 10.}
 19 μάζεις τὰ διαφέροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθίς^{Cp. Phil.}
 20 τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παι-^{1. 10.}
 δευτὴν ἀφρόνων, διδύσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μὀρφωσιν

¹ add μὲν
¹¹ κρίνει M.

¹ θυμὸς καὶ ὀργή
¹¹ Ἰδε
¹¹ add τῷ

¹ add τοῦ
¹¹ ποιῇ

Cp. Ps. 50¹⁶ τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ὁ οὖν διδάσκων 21
 (49). 16 ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν,
 sq. κλέπτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ βδελυσσό- 22
 μενος τὰ εἰδωλα, ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ 23
 Cp. Isa.^{52. 5.} τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ 24
 52. 5. ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι,
 καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεί, ἐὰν νόμον 25
 πράσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περιτομή σου
 ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώ- 26
 ματα τοῦ νόμου φυλάσσει, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς
 περιτομὴν λογισθήσεται, καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκρο- 27
 βυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περι-
 τομῆς παραβάτην νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαίος 28
 ἐστίν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ 29
 ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαίος, καὶ περιτομή καρδίας ἐν πνεύματι,
 οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ
 Θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἡ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς 3
 περιτομῆς; πολλὰ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν ^{p-||} ὅτι 2
 ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. τί γὰρ εἰ ἡπίστησάν 3
 τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταρ-
 γήσει; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πῶς δὲ 4
 Ps. 51 (50). 4· ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, "Ὅπως ἂν δικαιοθῇς
 ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσης ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ 5
 δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν;
 μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; (κατὰ ἄνθρωπον
 Cp. Gen. 18. 25. λέγω.) μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον; 6
 εἰ ^qδὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἑμῷ ψεύσματι ἐπερίσ- 7
 σευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς ἁμαρτωλὸς
 κρίνομαι; καὶ μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθὼς φασί 8
 τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι) ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ
 ἀγαθὰ; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστι.

^p add γὰρ

^q γὰρ A.S.M.

- 9 Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προητιασόμεθα γὰρ Cp. Gal.
 10 Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι· καθὼς 3. 22.
 11 γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, Ps. 14 (13).
 12 οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα 1 sqq.
 ἡχρειώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἔως
 13 ἐνός· τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις
 14 αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπιδῶν ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν· ὦν
 15 τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν
 16 ἐκχέαι αἷμα· σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐ-
 17, 18 τῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν· οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ
 ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
 19 Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ,
 ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ
 20 Θεῷ· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσι σὰρξ Cp. Gal.
 21 ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. νυνὶ δὲ 2. 16.
 χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη Cp. 1. 17,
 22 ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ 10. 3.
 πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας ^{x=} τοὺς πιστεύοντας·
 23 οὐ γάρ ἐστι διαστολή· πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται
 24 τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι
 25 διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο Cp. 1 Cor.
 ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς 1. 30,
 ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προ- Eph. 1. 7,
 26 γεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ· πρὸς ^sτὴν ^u Col. 1. 14,
 ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι Heb. 9. 15;
 27 αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιῶντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. ποῦ also Mat.
 οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; 20. 28,
 28 οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. λογιζόμεθα ^tοὖν ^uδικαιῶ- Mk. 10. 45,
 29 σθαι ^uπίστει ^uἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. ἡ Ἰουδαίων ὁ Titus 2. 14,
 30 Θεὸς μόνον; οὐχί ^{x=} καὶ ἐθνῶν; ναί, καὶ ἐθνῶν· ^vεἵπερ ^uεἷς Heb. 9. 12,
1 Pet. 1. 18.

^r add καὶ ἐπὶ πάντας A.S.M.^s om. τὴν^t γὰρ M.^u πίστει δικαιῶσθαι^x add δὲ^v ἐπέπερ

ὁ Θεός, ὃς δικαιοῦσαι περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυσ-
τίαν διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίσ- 31
τεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν εὐρηκέναι Ἀβραάμ τὸν προπάτορα ἡμῶν^α 4
κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύ- 2
χημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; 3

Gen. 15, 6: Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
cp. Gal. 3. 6. καιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ 4
χάριν, ἀλλὰ κατὰ α-^α ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, 5
πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιούντα τὸν ἄσεβῃ, λογίζεται ἡ
πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει 6
τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύ-

Ps. 32 (31). νην χωρὶς ἔργων, Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν 7
1. ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λο- 8
γίσσεται Κύριος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν 9
περιτομὴν; ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ, b-^α
'Ελογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν 10
ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι; ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν
Cp. Gen. 17. 10. περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτο- 11
μῆς, σφραγιδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκρο-
βυστίᾳ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων
δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι c-^α αὐτοῖς τὴν δικαιοσύ-
νην, καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, 12
ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἔχουσιν τῆς ἐν d-^α ἀκροβυστίᾳ

Cp. Gal. 3. 18. πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ 13
ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον
αὐτὸν εἶναι e-^α κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. εἰ γὰρ 14
οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ κατήργηται ἡ
ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὐ^δ f δὲ^α οὐκ 15
ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα 16

^α om. εὐρηκέναι M.: Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκέναι
A.S. ^α add τὸ ^β add ὅτι ^γ add καὶ ^δ add τῇ

• add τοῦ ^ε γὰρ

κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ
 σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πί-
 17 στεως Ἀβραάμ, ὃς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν (καθὼς γέγραπ-
 ται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε) κατέναντι οὗ Gen. 17. 5.
 ἐπίστευσε Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦν-
 18 τος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπί-
 στευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ
 19 τὸ εἰρημένον, Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. καὶ μὴ ἀσ- Gen. 15. 5.
 θενήσας τῇ πίστει ἡ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἡ ἥδη ἡ
 νεκρωμένον (ἐκατονταέτης που ὑπάρχων), καὶ τὴν νέκρω-
 20 σιν τῆς μήτρας Σάρρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ
 οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς
 21 δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπηγγελται δυ-
 22 νατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαι-
 23 οσύνην. οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη
 24 αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιζεσθαι, τοῖς πι-
 στεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ
 25 νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἡγέρθη
 διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

5 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχωμεν ἡ πρὸς τὸν
 2 Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν
 προσαγωγὴν ἐσχίκαμεν ἡ τῇ πίστει ἡ εἰς τὴν χάριν ταύτην
 ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
 3 Θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, Cp. Jas. 1.
 4 εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ 2 sqq.
 5 δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει,
 ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
 6 διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ἔτι γὰρ Χριστὸς
 ὢντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἡ ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέ-
 7 θανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ

ε add οὐ
 τῇ πίστει M.

η om. ἡδη M.
 ι om. ἔτι

ι ἔχωμεν A.S.M.

κ om.

του ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθινεῖν. συνίστησι δὲ 8
 τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν
 ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθινε. πολλῶ οὖν μάλ- 9
 λον δικαιοθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθисόμεθα δι'
 αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν 10
 τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον
 καταλλαγέντες σωθисόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, 11
 ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.
 Cp. 1 Cor. 15. 21 sqq. Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν 12
 κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως
 εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες
 ἥμαρτον,—ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία 13
 δὲ οὐκ ἐλλογείται μὴ ὄντος νόμου. ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ 14
 θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρ-
 τήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὅς ἐστι
 τύπος τοῦ μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὥς τὸ παράπτωμα, οὕτω 15
 καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολ-
 λοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ
 ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς
 πολλοὺς ἐπερίσσευσε. καὶ οὐχ ὥς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος, 16
 τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ
 χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ 17
 τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ
 ἐνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ
 τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασι-
 λεύσουσι διὰ τοῦ ἐνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν ὥς δι' 18
 ἐνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα,
 οὕτω καὶ δι' ἐνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς
 δικαίωσιν ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς 19
 ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ

^m om. τῆς δωρεᾶς M.

διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος δὲ παρεισηλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὐδὲ ἐπλεονάσεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις·

21 ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

6 Τί οὖν ἐροῦμεν; ^ηἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, 2 πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; 4 συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. 5 εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· τοῦτο Cp. Gal. 2. 20. γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεῦν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. 8 εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν 9 ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. 10 ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῇ, 11 ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ^ο-//.

12 Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, 13 εἰς τὸ ὑπακούειν ^ν-// ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ· μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, ^αὥσει ^η ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ 14 τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ἁμαρτία γὰρ

^η ἐπιμενοῦμεν ^ο add τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ^ν add αὐτῇ ἐν
^α ὥς

ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.

Τί οὖν; ἵ ἀμαρτήσωμεν[†], ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' 15
 Cp. Joh. 8. 34. ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἐσ- 16
 τοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δούλοι ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἥτοι
 ἀμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; χάρις δὲ 17
 τῷ Θεῷ, ὅτι ἦτε δούλοι τῆς ἀμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ
 καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, ἐλευθερωθέντες 18
 δὲ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ἀνθρώ- 19
 πινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ
 γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δούλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ
 τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δούλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ δούλοι 20
 ἦτε τῆς ἀμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν 21
 καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος
 ἐκείνων θάνατος. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, 22
 δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγια-
 σμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἀμαρ- 23
 τίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

* Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, (γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ,) ὅτι 7
 Cp. 1 Cor. 7. 39. ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ἢ γὰρ 2
 ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀπο-
 θάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. ἄρα 3
 οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίζει, ἐὰν γένηται
 ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ
 τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ
 Cp. Gal. 2. 19. ἐτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ 4
 διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ,
 τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. ὅτε 5
 γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἀμαρτιῶν τὰ διὰ

[†] ἀμαρτήσωμεν

- τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφο-
 6 ρῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου,
 "ἀποθανόντες" ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν
 καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γραμματος.
- 7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν
 ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν
 8 οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορ- Ex. 20. 17,
 μὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο Deut. 5. 21.
 ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά.
- 9 ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς
 10 ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὗρέθη μοι ἡ
 11 ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορ-
 μὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς
 12 ἀπέκτεινεν. ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ Cp. 1 Tim.
 13 δικαία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο" θάνατος; 1. 8.
 μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ
 ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον,—ἵνα γένηται καθ' ὑπερ-
 14 βολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἶδαμεν γὰρ Cp. Gal. 5.
 15 ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ ὑσάρκινός" εἰμι, 16 sq.
 16 τοῦτο ποιῶ. ἐγὼ δὲ οὐ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὁ μισῶ,
 17 νόμῳ ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό,
 18 ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ
 ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλει
 19 παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ". οὐ
 γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο
 20 πράσσω. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ὧ—", τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ
 21 κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὗρίσκω
 ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ

^s ἀποθανόντος A.

εὗρίσκω

^t γέγονε^y add ἐγώ^u σαρκικός^x οὐχ

κακὸν παράκειται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ 22
τὸν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί 23
μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς μου, καὶ αἰχμα-
λωτίζοντά με ^zἐν^{||} τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς
μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται 24
ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ^aεὐχαριστῶ^{||} τῷ Θεῷ 25
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ
τῷ μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ^{b-} 8
ὁ γὰρ νόμος τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ 2
ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.
Cp. Acts 13· 39. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένης διὰ τῆς σαρκός, ὁ 3
Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας
καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα 4
τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα
περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες 5
τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύ-
ματος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα 6
τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς 7
ἔχθρα εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται,
οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύ- 8
νανται. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ 9
Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ
Cp. 2 Cor. 13· 5. ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν 10
Gal. 4· 19. σῶμα νεκρὸν δι' ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύ-
νην. εἰ δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ 11
Cp. 1 Cor. 6· 14. ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ὁ Χριστὸν Ἰησοῦν^{||} ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει
2 Cor. 4· 14. καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ ^dτοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ Πνεύ-
ματος^{||} ἐν ὑμῖν.

Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ 12

^z om. ἐν A.S.M.

^a χάρις δὲ M.

^b add μὴ κατὰ

σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα

^c τὸν Χριστὸν

^d τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ Πνεῦμα S.M.

- 13 κατὰ σάρκα ζῆν· εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνή-
σκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε,
14 ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν
15 υἱοὶ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φό- Cr. Gal. 4.
βον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ, 6.
16 ὁ πατήρ. αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν,
17 ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρο- Cr. Joh.
νόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἵπερ συμπά- 1. 12.
σχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.
- 18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ Cr. 2 Cor.
19 πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ 4. 16
ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νύων τοῦ sqq.
20 Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη,
21 οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ὃ ἐλπίδι" ὅτι καὶ
αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φ'ορᾶς
22 εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἶδαμεν
γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ
23 νῦν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύ-
ματος ἔχοντες ἡμεῖς", καὶ ἅ—" αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν,
υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος
24 ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ
25 ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ ἡ βλέπει, τίς" ἡ ἐλπίζει"; εἰ δὲ ὁ οὐ βλέ-
πομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
- 26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ἡ τῇ ἀσθε-
νεῖᾳ" ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν·
ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερευτυχάνει 1—" στεναγμοῖς ἀλα-
27 λήτοις· ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ Cr. Ps. 7.
28 Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυχάνει ὑπὲρ ἁγίων. οἶδαμεν 9.
δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ m—" εἰς ἀγα-
29 θόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὓς προέγνω,

* ἐλπίδι, A.S.M.

tis, τί καὶ A.S.M.

1 add ὑπὲρ ἡμῶν

† om. ἡμεῖς

‡ ὑπομένει M.

m add ὁ Θεὸς M.

§ add ἡμεῖς

h βλέπει

k ταῖς ἀσθενείαις

Cp. 1 Cor. καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς
 15. 49, τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὓς δὲ 30
 Phil. 3. 21. προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους
 καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' 31
 ἡμῶν; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν 32
 πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα
 ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ 33
 ἡδικαίων· τίς ὁ κατακρινῶν; Χριστὸς ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀποθα- 34
 νών, μᾶλλον δὲ ἡγεσθῆναι ἐκ νεκρῶν, ὅς ἔστιν ἐν δεξιᾷ
 τοῦ Θεοῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. τίς ἡμᾶς χωρίσει 35
 ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις; ἢ στενοχωρία; ἢ
 διωγμός; ἢ λιμός; ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα;

Ps. 44 (43). 22. καθὼς γέγραπται ὅτι Ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέ- 36
 ραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις 37
 πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι 38
 γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε
 ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε 39
 βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ
 τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυροῦσης 9
 μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοι 2
 ἐστὶ μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὁδὴν τῇ καρδίᾳ μου. ηὐχόμεν 3
 γὰρ ἵνα ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν
 ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα· οἵτινες εἰσιν 4
 Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ
 ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, 5
 καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεός·

¹ δικαίων; M. ² κατακρινῶν ³ om. Ἰησοῦς ⁴ καὶ
 ἡγεσθῆναι; ⁵ add καὶ ⁶ ἡμῶν; M. ⁷ Θεοῦ M.
⁸ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα ⁹ αὐτὸς ἐγὼ
 ἀνάθεμα εἶναι ¹⁰ σάρκα. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς οὐκ σάρκα,
 ὁ ὢν ἐπὶ πάντων. Θεός M.

- 6 εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. οὐχ οἶον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι
7 Ἰσραὴλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' Cp. Joh.
8 Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα. τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα 8. 37.
τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγ- Gen. 21. 12.
9 γελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, Cp. Gal. 4.
Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. Gen. 18. 10.
10 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἐνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ
11 τοῦ πατρὸς ἡμῶν,—μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων
τι ἀγαθὸν ἢ ἡ φαῦλον^β, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν ^απρόθεσις τοῦ
12 Θεοῦ^δ μένη, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη
13 αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι· καθὼς γέγραπ- Gen. 25. 23.
ται, Τὸν Ἰακώβ ἡγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαὺ ἐμίσησα. Mal. 1. 2, 3.
14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο.
15 τῷ γὰρ Μωσῇ λέγει, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω Ex. 33. 19.
16 ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέ-
17 χοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφή τῷ
Φαραῶ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν Ex. 9. 16.
σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν
18 πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκλη-
ρύνει.
19 Ἐρεῖς ^βμοι οὖν^α, Τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι
20 αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε; ^γὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε^δ σὺ τίς εἶ ὁ
ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλά- Cp. Isa.
21 σαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κερα- 45. 9.
μεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς
22 τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδεί-
ξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατόν αὐτοῦ ἤνεγκεν
ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώ-
23 λειαν, ^δκαὶ ^εἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ

^β κακόν
^ω ἄνθρωπε,

^α τοῦ Θεοῦ πρόθεσις
^δ om. καὶ M.

^β οὖν μοι

^γ μενοῦνγε,

σκεύη ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκυλεσεν 24
 ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; ὥς καὶ ἐν 25
 Hos. 2. 23. τῷ Ὡσηέ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου, καὶ τὴν
 Hos. 1. 10. οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ 26
 ἐρρήθη αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
 Isa. 10. 22. Θεοῦ ζώντος. Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ, Ἐὰν ἡ 27
 ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὥς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ
 ὁ ὑπόλειμμα¹ σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμ- 28
 νων² ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς προεῖρηκεν 29
 Isa. 1. 9. Ἡσαΐας, Εἰ μὴ Κύριος Σαβα὿θ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
 ὥς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὥς Γόμορρα ἂν ὠμοιώθημεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην 30
 κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
 Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον 31
 ἔφθασε. διατί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὥς ἐξ ἔργων.³ 32
 προσέκοψαν⁴ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέ- 33
 γραπται, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ
 πέτραν σκανδάλου· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασι-
 χυνθήσεται.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις⁵ 10
 πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν⁶ εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ 2
 αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.
 Cp. 1. 17, ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν⁷ 3
 Phil. 3. 9. ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
 τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύ- 4
 οντι. Μωσῆς γὰρ γράφει ὅτι⁸ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ 5
 Lev. 18. 5. νόμου ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ.⁹
 Cp. Deut. ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ 6
 30. 12
 sqq.

¹ κατάλειμμα ² add ἐν δικαιοσύνῃ· ὅτι λόγον συντετμη-
 μένον ³ add δικαιοσύνης ⁴ ἔργων νόμου. A.S.: ἔργων, M.
⁵ add γὰρ ⁶ add πᾶς ⁷ add ἡ ⁸ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν
⁹ add δικαιοσύνην ¹⁰ om ὅτι ¹¹ add τοῦ ¹² add ὅτι
¹³ add αὐτὰ ¹⁴ αὐτοῖς

- καρδία σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; (τοῦτ' ἔστι,
 7 Χριστὸν καταγαγεῖν) ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;
 8 (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.) ἀλλὰ τί λέγει;
 'Εγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ
 καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν·
 9 ὅτι ἐὰν [†]ὁμολογήσης ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν,
 καὶ πιστεῖσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ
 10 νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδία γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
 11 στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή,
 12 Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχυνθήσεται. οὐ γάρ ^{Isa. 28. 16.}
 ἐστὶ διαστολή Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος
 πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν·
 13 Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. ^{Joel 2. 32.}
 14 πῶς οὖν ^αἐπικαλέσονται ^βεἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ
^γπιστεύσωσιν ^δοὐδ' οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ^εἀκούσωσι ^ςχωρὶς
 15 κηρύσσοντος; πῶς δὲ ^ζκηρύξωσιν ^η, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι;
 καθὼς γέγραπται, Ὡς ὥραιοι οἱ πόδες ^{α-β} τῶν εὐαγγελιζο- ^{Isa. 52. 7;}
 μένων ^{β-γ} ἀγαθαί. ^{cp. Nahum 1. 15.}
 16 Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γάρ
 17 λέγει, Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἅρα ἡ πίστις ἐξ ^{Isa. 53. 1.}
 18 ἀκοῆς, ἢ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος ^ςΧριστοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ
 οὐκ ἤκουσαν; μενούνγε Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος ^{Cp. Ps. 17 (18). 4.}
 19 αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ ^δἸσραὴλ οὐκ ἔγνω;· πρῶτος Μωσῆς
 λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυ- ^{Deut. 32. 21.}
 20 νέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει,
 Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ ^{Isa. 65. 1.}
 21 μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὁλην τὴν ἡμέ- ^{Isa. 65. 2.}

[†] ὁμολογήσης τὸ ῥῆμα ἐν τῷ στόματί σου, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς,
 Μ. ^α ἐπικαλέσονται ^β πιστεύουσιν ^γ ἀκούσουσι
^δ κηρύξουσιν ^ε add τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, ^ς add
 τὰ ^ε Θεοῦ ^δ οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ

μαν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθούντα καὶ ἀντιλέγοντα.

Cp. Jer. ^{31. 37} (38. 35). Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γέ- 11
νοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ,
φυλῆς Βενιάμιν. οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν 2
προέγνω. ἢ οὐκ οἶδατε ἐν Ἡλὶά τί λέγει ἡ γραφή; ὡς
ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ^{ε-#}, Κύριε, τοὺς προ- 3
φῆτας σου ἀπέκτειναν, ^{f-i} τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν·
καὶ γὰρ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχὴν μου. ἀλλὰ 4
τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισ-
χιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. οὕτως 5
οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέ-
γονεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι 6
γίνεται χάρις. ^{g-#} τί οὖν; ὁ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, ^h τοῦτο ⁷
οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώ-
θησαν· καθὼς γέγραπται, "Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα 8
κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ
ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ Δαβὶδ λέγει, Γενη- 9
θῆτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν, καὶ εἰς
σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν οἱ 10
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν δια-
παντὸς σύγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπαισαν, ἵνα πέσωσι; 11
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς
ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώσαι αὐτοὺς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα 12
αὐτῶν πλοῦτος κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἔθνων,
πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;

Ἐγὼ οὖν ⁱ δὲ ^h λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν ^k οὖν ^h εἰμι 13
ἐγὼ ἐθνῶν ἀπύστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἴ πως 14
παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
εἰ γὰρ ἡ ὑποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσ- 15

^e add λέγων ^f add καὶ ^g add εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι
ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον. ^h τούτου

ⁱ γὰρ ^k om. οὖν

- 16 ληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ
 17 φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δέ τινες τῶν
 κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης
 ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης ¹⁻ τῆς πίότητος τῆς
 18 ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατα-
 καυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ.
 19 ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν ^{m-} κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.
 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας.
 21 μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ
 φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, ⁿ⁻ οὐδέ σου ^o φείσεται.
 22 Ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πε-
 σόντας ^p ἀποτομία, ^{||} ἐπὶ δὲ σέ ^a χρηστότης Θεοῦ, ἐὰν
 23 ἐπιμείνης τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκείνοι
 δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνα-
 24 τὸς γὰρ ἔστιν ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ
 ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαιίου, καὶ παρὰ φύσιν
 ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ
 φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;
 25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο,
 ἵνα μὴ ᾔτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους
 τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ·
 26 καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, Ὁ ξείνός ἐκ ^{Isa. 59. 20.}
 27 Σιών ὁ ῥυόμενος, ^{r-} ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ· καὶ
 αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρ- ^{Cp. Isa.}
 28 τίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· κατὰ ^{27. 9.}
 29 δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλῃτα
 30 γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ^{s-}
 ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων
 31 ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν, τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει

¹ add καὶ A.S.M. ^m add οἱ ⁿ add μήπως ^o φεί-
 σηται ^p ἀποτομίαν· ^a χρηστότητα ^r add καὶ
^s add καὶ

ἵνα καὶ αὐτοὶ [†]νῦν ἔλεθῶσι. συνέκλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς 32
πάντας εἰς ἀπεΐθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

ᾧ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. ὥς 33
ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ
Isa. 40. 13. αὐτοῦ. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος 34
αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται 35
αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα 36
αὐτῷ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ 12
Θεοῦ, παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν,
εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ μὴ 2
συνσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ
ἀνακαινώσει τοῦ νοός ^{u-}, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέ-
λημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι 3
ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν
εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστω ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

Cp. 1 Cor. 12. 12
sqq. καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι ^x πολλὰ μέλη ^f ἔχομεν, τὰ δὲ 4
μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν 5
σώματι ἑσμεν ἐν Χριστῷ, ^y τὸ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη.

Cp. 1 Cor. 12. 4
sqq. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν 6
1 Pet. 4. 10. διάφορα, εἴτε προφητείαν. κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως·
εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασ- 7
καλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδούς, 8

Cp. 2 Cor. 9. 7. ἐν ἀπλότῃ· ὁ προϋστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἰλαρό-
τητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, 9
κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλό- 10
στοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ 11
ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ ^z Κυρίῳ ^{ll} δουλεύοντες, τῇ 12
ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ

[†] om. νῦν

^u add ὑμῶν

^x μέλη πολλὰ

^y ὁ

^z καιρῷ S.M.

- 13 προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρεῖαις τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες, τὴν Cp. 15. 26.
 14 φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς Cp. Mat.
 15 εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, a-^{5. 44,}
 16 κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες Cp. Phil.
 μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγό-^{2, 2 sqq.,}
 17 μνοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· μηδενὶ κακὸν i Pet. 3. 8
 ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων sqq.
 18 ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων
 19 εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε
 τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα- Deut. 32.
 20 ποδώσω, λέγει Κύριος. ³⁵⁻ ἅλλα ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, Prov. 25.
 ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν 21.
 21 ἀνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ
 ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.
 13 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ Cp. Mat.
 γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ^c ὑπὸ Θεοῦ, αἱ δὲ οὐσαι d-^{22, 21,} ὑπὸ Mk. 12, 17,
 2 ^{e-} Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ Lk. 20, 25,
 ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστη- Titus 3. 1,
 3 κότες ἑαυτοῖς κρίμα λήφονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ i Pet. 2. 13
 φόβος ^f τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ sq.
 φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἔξεις ἔπαινον
 4 ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν
 δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ
 Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
 5 πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν
 6 ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
 φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο
 7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε ^{g-} πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν
 φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν
 φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν.

^a add καὶ^b ἐὰν οὖν^c ἀπὸ^d add ἐξουσίαι^e add τοῦ^f τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν^g add

οὖν

- Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ 8
 Ex. 20. 13 ἀγαπᾶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ Οὐ μοιχεί- 9
 sqq., σεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, ^{h-} Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ
 Deut. 5. 17 sqq. εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται,
 Lev. 19. 18. ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ ἀγάπη 10
 Cp. Gal. 5. 14. τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ
 ἀγάπη.
 Cp. 1 Cor. 7. 29, Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡ ἤδη ὑμᾶς" ἐξ ὕπνου 11
 1 Pet. 4. 7, ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπι-
 1 Joh. 2. 18. στεύσαμεν. ἡ νῦν προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀπο- 12
 θώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ^k ἐνδυσώμεθα δὲ" τὰ ὄπλα
 τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ 13
 κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ
 ζήλῳ. ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ 14
 τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιήσθε εἰς ἐπιθυμίας.
 Cp. 15. 1, 7, Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς 14
 1 Cor. 8. 9 sqq. διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, 2
 ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα 3
 μὴ ἐξουθενείτω, ^l ὁ δὲ" μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω·
 Cp. Jas. 4. 12. ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἰ ὁ κρίνων ἀλλό- 4
 τριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται
 Cp. Gal. 4. 10, δέ· ^m δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος" στήσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει 5
 Col. 2. 16. ^{10,} ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος
 ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω. ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ 6
 φρονεῖ· ⁿ⁻ ^o καὶ" ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ
 τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ
 Cp. 2 Cor. 5. 15. τῷ Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀπο- 7
 θνήσκει. εἴαν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· εἴαν τε ἀπο- 8
 θνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν· εἴαν τε οὖν ζῶμεν, εἴαν
 τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς 9
^h add Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, ⁱ ἡμᾶς ἥδη ^k καὶ ἐνδυσώ-
 μεθα ^l καὶ ὁ ^m δυνατὸς γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς ⁿ add
 καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ οὐ φρονεῖ· ^o om. καὶ

- p—¹¹ ἀπέθανε καὶ ᾠέζησεν¹¹, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυ-
 10 ριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί
 ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα Cp. 2 Cor.
 11 τῷ βήματι τοῦ ^{5. 10.} Θεοῦ¹¹. γέγραπται γάρ, ^{Isa. 45. 23.} Ζῶ ἐγώ, λέγει
 Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξο-
 12 μολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ
 λόγον δώσει τῷ Θεῷ.
 13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μάλ- Cp. Mat.
 * λον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. 7. 1,
Lk. 6. 37,
 14 οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι- 1 Cor. 4. 5.
 ἑαυτοῦ* εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. Cp. Mk. 7.
 15 εἰ ^{19,} γὰρ¹ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ 1 Cor. 8. 1
 ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε, sqq.,
10. 23
 16 ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημεῖσθω οὖν ὑμῶν τὸ sqq.,
1 Tim. 4. 4,
 17 ἀγαθόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ Titus 1. 15.
 πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι
 18 Ἀγίῳ. ὁ γὰρ ἐν τούτῳ¹ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος
 19 τῷ Θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρή-
 20 νης ²διώκωμεν¹¹, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ
 ἔνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν
 καθαρὰ· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσ-
 21 θίουτι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ
 22 ἐν ³ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκίπτει ^{x—¹¹}. σὺ πίστιν ³ἣν
 ἔχεις¹¹ κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ
 23 κρίνων ἑαυτὸν ἐν ³ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν
 φάγῃ, κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως* πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ
 πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν. ^{z—¹¹}
 15 Ὅφειλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδ- Cp. 14. 1.
 2 νάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ^{a—¹¹} 1 Cor. 8. 9
sqq.

p add καὶ q ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν r Χριστοῦ s δὲ
 t τούτοις u διώκωμεν M. x add ἡ σκανδαλίζεται ἡ ἀσθενεῖ
 A.S.M. y ἔχεις; z insert here vv. 25–27 of chap. xvi M.
 a add γὰρ

ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.

Cp. Lk. 22. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρесе· ἀλλὰ καθὼς γέγραπ- 3

Ps. 69⁴² (68). ται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σέ ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

9. ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἡ ἐγρά- 4

Cp. 1 Cor.
10. 11.

φη⁹, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ^cδιὰ⁹ τῆς παρακλήσεως τῶν

γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ 5

τῆς παρακλήσεως δῶκε ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις

κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν⁹ ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξά- 6

ζητε τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Cp. 14. 1. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσ- 7

ελάβετο ^dὑμᾶς⁹, εἰς δόξαν Θεοῦ. ^eλέγω γὰρ Χριστὸν⁹ 8

διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ

βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ 9

Ps. 118 (117). ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξο- 10

49.

μολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. καὶ 10

Deut. 32. πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ 11

43.

πάλιν, Αἰνεῖτε, ^fπάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον, καὶ ἐπαινεσάτω- 11

Ps. 117

(116). 1.

σαν⁹ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, Ἔσται 12

Isa. 11. 10.

ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ'

αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι 13

ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεῦναι, εἰς τὸ πε-

ρισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἀγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, 14

ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πιά-

σης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νοουθετεῖν. τολμη- 15

ρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ^g—⁹ ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμινῆσκων

ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσάν μοι ^hἀπὸ⁹ τοῦ Θεοῦ εἰς 16

τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ⁹ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουρ-

γοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορά

τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. ἔχω 17

^b προεγράφη ^c om. διὰ ^d ἡμᾶς A.S.M. ^e λέγω

δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν ^f τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαι-

νέσατε ^g add ἀδελφοί, ^h ὑπὸ ⁱ Ἰησοῦ Χριστοῦ

- οὖν ^kτὴν^{||} καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς ^lτὸν^{||} Θεόν.
 18 οὐ γὰρ τολμήσω ^mτι λαλεῖν^{||} ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς
 19 δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει Cp. 1 Cor. 14. 18,
 σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος ἡ'Αγίου^{||}. ὥστε 2 Cor. 12. 12.
 με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπλη-
 20 ρωκεῖναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ φιλοτιμού-
 μενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ
 21 ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται
 οἱ ὄψονται οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ^{||}, καὶ οἱ οὐκ ἀκη- Isa. 52. 15.
 κόασι συνήσουσι.
 22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν Cp. 1. 13,
 24 δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ῥᾶν Acts 19. 21.
 πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν ^q—^{||} (ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος
 θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν
 25 πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ)—νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερου- Cp. Acts 24. 17.
 26 σαλὴμ διακονῶν τοῖς ἀγίοις. εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Cp. 2 Cor. 8. 1 sq., 9. 1 sq.
 Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν
 27 ἀγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται
 εἰσὶν αὐτῶν^{||}. εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινωνή-
 σαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι
 28 αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς
 τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.
 29 οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας
^b—^{||} Χριστοῦ ἐλεύσομαι.
 30 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσα-
 31 σθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ἵνα Cp. Acts 20. 22,
 ἁνισθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ^t—^{||} ἡ δια- 2 Thss. 3. 2.
^k om. τὴν ^l om. τὸν ^m λαλεῖν τι ⁿ Θεοῦ
 A.S.M., or om. Ἁγίου Μ. ^o Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ,
 ὁψονται ^v ἐὰν ^q add ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ^r αὐτῶν
 εἰσιν ^s add τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ^t add ἵνα

κονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος ^u τοῖς ἀγίοις
γένηται ^u. ἵνα ἐν χαρᾷ ^x ἐλθὼν ^u πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος 32
Θεοῦ ^y— ^u συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης 33
μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Cp. Acts 18. 18. Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοῖβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν διὰ- 16
κονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς· ἵνα αὐτὴν προσδέξ- 2
ησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἀγίων, καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ
ἂν ὑμῶν χρήσῃ πράγματι· καὶ γὰρ ^z αὐτὴ ^u προστάτις πολλῶν
ἐγενήθη, καὶ ^a ἐμοῦ αὐτοῦ ^u.

Cp. Acts 18. 2, 1 Cor. 16. 19, 2 Tim. 4. 19. Ἀσπάσασθε ^b Πρίσκαν ^u καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου 3
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν 4
τράχηλον ὑπέθηκαν· οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ
πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν· καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκ- 5
κλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὃς ἐστὶν
ἀπαρχὴ τῆς ^c Ἀσίας ^u εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε ^d Μαρίαν ^u, 6
ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ^u ὑμᾶς ^u. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον 7
καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου,
οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ
γεγόνασιν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε ^f Ἀμπλιᾶτον ^u τὸν ἀγα- 8
πητόν μου ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργόν 9
ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπά- 10
σασθε Ἀπελλὴν τὸν δούκimon ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς
ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡροδίωνα τὸν συγγενῇ 11
μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν
Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύφαινον καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας 12
ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἣτις πολλὰ
ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ροῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν 13
Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε Ἀσύγ- 14
κριτον, Φλέγοντα, ^g Ἑρμῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν, ^u καὶ τοὺς σὺν
αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νη- 15

^u γένηται τοῖς ἀγίοις ^x ἐλθω ^y add καὶ ^z αὐτῇ
^a αὐτοῦ ἐμοῦ ^b Πρίσκιλλαν ^c Ἀχαΐας ^d Μαρίαν
^e ἡμᾶς ^f Ἀμπλίαν ^g Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμῆν,

- ρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν
 16 αὐτοῖς πάντας ἀγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι Cp. 1 Cor.
16. 20,
2 Cor. 13.
 ἀγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι ^hπᾶσαι ^{||} τοῦ Χριστοῦ.
 17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας
 καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποι-
 18 ούντας· καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν ⁱ—^{||} Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ·
 καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρ-
 19 δίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. Cp. 1. 8.
^kἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω ^{||}. θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς Cp. Mat.
10. 16.
 20 τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης
 συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.
^lἩ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ^{||} ^m—^{||}
 21 ⁿἈσπάζεταιται ^{||} ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λού- Cp. Acts
16. 1
sq.,
20. 4.
 22 κιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπά-
 ζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ.
 23 ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Γαῖος ὁ ξένος μου καὶ ὁδῆς τῆς ἐκκλησίας ^{||}. Cp. 1 Cor.
1. 14.
 ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἑραστός ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ Κού- Cp. Acts
19. 22,
2 Tim. 4. 20.
 25 αρτος ὁ ἀδελφός. ^p—^{||}
 25 ^qΤῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξει κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου
 καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου Cp. 1 Cor.
2. 7,
Eph. 3. 9
Col. 1. 26
sq.
 26 χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε
 γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ εἰς ὑπα-
 27 κοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μόνῳ σοφῷ
 Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ^rᾧ ^{||} ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. ^{||}

s—||

^h om. πᾶσαι ⁱ add Ἰησοῦ ^k χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν
^l om. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. M.
^m add ἀμήν. A. ⁿ Ἀσπάζονται ^o τῆς ἐκκλησίας ὅλης
^p add ver. 24 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ
 πάντων ὑμῶν. ἀμήν. A.S.M. ^q om. vv. 25–27 M. ^r om.
 ᾧ A.M. ^s add subscription Πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη ἀπὸ
 Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν Κεγχραῖς ἐκκλησίας.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος 1
 Cp. Acts 18.1sq. Θεοῦ, καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ 2
 οὓσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς
 ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν ^{a-} καὶ ἡμῶν·
 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου 3
 Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ^b μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ 4
 Cp. 2 Cor. 8. 7. χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν 5
 παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώ-
 σει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν· 6
 Cp. Phil. 3. 20, Titus 2. 13, 2 Pet. 3. 12. ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομέ- 7
 νους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς 8
 καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. πιστὸς ὁ Θεός, δι' οὗ 9
 ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου 10
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾗ
 ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἥτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῷ καὶ
 ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί 11
 Cp. 3 4. μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσι. λέγω δὲ τοῦτο, 12
 ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, Ἐγὼ δὲ
 Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ 13

^a add τε^b om. μου M

- ^οΧριστός; ἢ μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα
 14 Παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ ^ατῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν
 15 ἐβάπτισα, εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον· ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς ^{Cp. Rom.}
 16 τὸ ἐμὸν ὄνομα ^οἐβαπτίσθητε. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ ^{16. 23.}
 17 οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέ-
 στείλε με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίεσθαι· οὐκ ἐν
 σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.
 18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία
 19 ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστὶ. γέγραπται
 γάρ, Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν ^{Isa. 29. 14.}
 20 συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συ-
 ζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν
 21 τοῦ κόσμου ^ε—; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω
 ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς
 22 μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ ^{Cp. Mat.}
 Ἰουδαῖοι ^βσημεῖα αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ^{12, 38, & c.}
 23 ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν ^{Cp. 2. 2.}
 24 σκάνδαλον, ^hἔθνεσι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰου-
 δαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν.
 25 ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, καὶ
 τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ.
 26 Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ ^{Cp. Mat.}
 σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ^{11. 25,}
 27 ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα ¹καταισχύνῃ ^{Lk. 10. 21,}
 τοὺς σοφοὺς· καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ^{Joh. 7. 48,}
 28 ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ^{Jas. 2. 5.}
 ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, ^ικαὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ
 29 ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσι σὰρξ ἐνώπιον
 30 ^κτοῦ Θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς
 ἐγενήθη ¹σοφία ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός

^ο Χριστός. M. ^α om. τῷ Θεῷ M. ^ο ἐβάπτισα ^ε add
 τούτου ^β σημείον ^h Ἕλλησι ^ι τοὺς σοφοὺς καται-
 σχύνῃ ^δ om. καὶ M. ^κ αὐτοῦ ¹ ἡμῖν σοφία

Cp. Jer. 9. 23 sq., 2 Cor. 10. 17. καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα, καθὼς γέγραπται, Ὁ καυχώμενος ἐν 31
Κυρίῳ καυχάσθω.

Cp. 1. 23. Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἤλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν 2
λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ ^aμυστήριον" τοῦ
Cp. Acts 18. 5 sq. Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα ^b—" εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν 2
Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ 3
ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς. καὶ ὁ 4
λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ^c—" σοφίας
λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ 5
πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.

Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ 6
αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν
Cp. Rom. 16. 25 sq., Eph. 3. 9 sqq., Col. 1. 26 sq. καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν ^d Θεοῦ σοφίαν" ἐν μυστηρίῳ, 7
τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων
εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου 8
ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύ-
Cp. Jas. 2. 1. ρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ 9
Isa. 64. 4. οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ^e ὅσα"
ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν ^f δε" ^g ἔπαρ- 10
κάλυψεν ὁ Θεὸς" διὰ τοῦ Πνεύματος ^h—" τὸ γὰρ Πνεῦμα
πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων 11
τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;
οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ⁱ ἔγνωκεν", εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ
Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ 12
πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρι-
σθέντα ἡμῖν. ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης 13
σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος ^j—", πνευματι-
κοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐδέ- 14
χεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ, καὶ
οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευ- 15

^a μαρτύριον A.S.M.

^b add τοῦ

^c add ἀνθρωπίνης

^d σοφίαν Θεοῦ

^e ἃ

^f γὰρ M.

^g ὁ Θεὸς ἀπεκάλ-

λυψε

^h add αὐτοῦ

ⁱ οἶδεν

^j add Ἀγίου

ματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνε-
 16 ται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς Isa. 40. 13.
 δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

3 Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλήσαι ὑμῖν ὡς πνευ-
 2 ματικοῖς, ἀλλ' ὡς ^κσαρκίοις¹, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα Cp. Heb.
 ὑμᾶς ἐπότισα, 1—¹ οὐ βρώμα· οὐπω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ' ^{5. 12}
 3 οὐδὲ² ἔτι νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε· ὅπου γὰρ
 ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις ²—², οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ
 4 ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μὲν εἰμι Cp. 1. 12.
 Παύλου, ἕτερος δέ, Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρωποι³ ἐστε;
 5 ῥτί οὖν ἐστιν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστι Παῦλος; διάκονοι δι'
 6 ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν.⁴ ἐγὼ
 7 ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡὔξανε. ὥστε Cp. Acts
 οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶ τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων ^{18. 27}
 8 Θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἓν εἰσιν· ἕκαστος δὲ
 9 τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γάρ
 ἐσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε.
 10 Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθείσάν μοι ὡς σοφὸς
 ἀρχιτέκτων θεμέλιον ⁴ἔθηκα⁵. ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἔκα-
 11 στος δὲ βλέπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον
 οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς
 12 ¹—¹ Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον ⁸—⁸
⁶ χρυσίον, ἀργύριον,⁶ λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην,
 13 ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει,
 ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν
 14 ἐστι, τὸ πῦρ ¹¹αὐτό⁷ δοκιμάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον ¹¹μενεῖ⁷,
 15 ὃ ἐπωκοδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴ τινος τὸ ἔργον κατα-

^κ σαρκίοις ¹ add καὶ ² οὔτε ³ add καὶ
 διχοστασίαι ⁴ οὐχὶ σαρκικοί ⁵ τίς οὖν ἐστι Παῦλος,
 τίς δὲ Ἀπολλῶς, ἀλλ' ἡ διάκονοι δι' ὧν . . . ἔδωκεν; ⁶ τέ-
 θεικα ⁷ add ὃ ⁸ add τοῦτον ⁹ χρυσόν, ἀργυρον,
¹⁰ om. αὐτὸ ¹¹ μένει

καήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός.

Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ 16 οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ 17 τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἷτινές ἐστε ὑμεῖς.

Μηδεὶς ἐαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν 18 ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.

ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι. 19

Job 5. 13. γέγραπται γάρ, Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουρ-

Ps. 94 (93). γία αὐτῶν· καὶ πάλιν, Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς 20

^{11.}

τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν 21

ἀνθρώποις. πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολ- 22

λῶς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε

ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ^{w-}, ὑμεῖς δὲ Χρι- 23

στοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ.

Cp. Mat. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρετάς Χριστοῦ 4

^{24. 45,} καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ. ^x Ὡδε, λοιπόν,¹¹ ζητεῖται ἐν 2

Lk. 12. 42, τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν 3

Titus 1. 7, ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας·

^{1 Pet. 4. 10.} ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, 4

ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δειδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με Κύριός

Cp. Rom. ἐστιν. ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, 5

^{14. 13.}

ὃς καὶ φωτίζει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς

βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ

ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Cp. 1. 12, Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολ- 6

^{3. 4,} λῶ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ^y ἅ¹¹ γέγραπται

^{16. 12,} Titus 3. 13. ^{z-}, ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἐτέρου.

τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ 7

^w add ἐστιν

^x ὃ δὲ λοιπόν,

^y ὃ

^z add φρο-

νείν

- 8 ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν
 9 γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. ὁκῶ Cp. 2 Cor. 4:7^{sqq.}, 6:4^{sqq.}
^zγάρ, ὁ Θεὸς ἡμῶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους· ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ
 10 ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς
 11 ἐνδοξοί, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀσ-
 12 τατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· Cp. Acts 20, 34, 1 Thss. 2.
 13 λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι ἀνεχόμεθα· ^aδυσ- 9, 1 Thss. 3.
 φημούμενοι^{||} παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίφημα ἕως ἄρτι. 8.
 14 Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου
 15 ἀγαπητὰ ^bνουθετῶν^{||}. ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ
 16 διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρικαλῶ οὖν ὑμᾶς,
 17 μιμηταί μου γίνεσθε. διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς Cp. 16. 10, Acts 19.22.
 ἐστὶ ^cμου τέκνον^{||} ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ
 18 ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς Cp. 2 Cor. 1.15^{sqq.}
 19 ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πε-
 20 φυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία
 21 τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς Cp. 2 Cor. 13. 2, 10
 ὑμᾶς; ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραότητος;
 5 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ^d—^{||}, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς
 2 ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ^eἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπεν-
 θήσατε, ἵνα ^fἀρθῇ^{||} ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας.^{||}

^z γὰρ ὅτι ^a βλασφημούμενοι ^b νουθετῶ ^c τέκνον μου
^d add ὑνομάζεται ^e ἐστέ; . . . ποιήσας; M. ^f ἐξαλοῇ

ἐγὼ μὲν γάρ, ^{g-} ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, 3
 ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν 4
 τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{h-}, συναχθέντων ὑμῶν
 καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Cp. 1 Tim. 1. 20. Ἰησοῦ ^{h-}, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον 5
 τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου
 Cp. Gal. 5. 9. Ἰησοῦ ^{h-}. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἶδατε ὅτι 6
 μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοί; ἐκκαθάρατε ⁱ⁻ τὴν 7
 Cp. Deut. 16. 3. παλαιὰν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι.
 Mat. 16. 6. καὶ γὰρ τὸ πᾶσχα ἡμῶν ^{k-} ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορτά- 8
 ζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας,
 ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.

Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρ- 9
 νοις· ^{l-} οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς 10
 πλεονέκταις ^m καὶ ⁿ ἄρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ^u ὠφέι-
 λετε ⁿ ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ 11
 συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ^o ἢ ^p πόρνος,
 ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοιδορος, ἢ μέθυσος, ἢ
 ἄρπαξ· τῷ τοιοῦτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γάρ μοι ^{p-} τοὺς 12
 ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ 13
 Cp. Deut. 22. 24. Θεὸς κρίνει; ^q ἐξάρατε ⁿ τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

Ἵολμᾷ τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι 6
 Cp. Dan. 7. 22, Mat. 19. 28, 1. k. 22. 30. ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ^r ἢ ⁿ οὐκ οἶδατε ὅτι 2
 οἱ ἄγιοι τὸν κόσμον κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσ-
 mos, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἶδατε ὅτι 3
 ἀγγέλους κρινούμεν; μήτι γε βιωτικά. βιωτικά μὲν οὖν 4
 κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 τούτους ^s καθίζετε; ⁿ πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ 5
^t ἐν ⁿ ἐν ὑμῖν ^u οὐδεὶς σοφός, ὅς δυνήσεται διακρίναι ἀνὰ

^g add ὡς ^h add Χριστοῦ ⁱ om. Ἰησοῦ M. ^j add
 οὖν ^k add ὑπὲρ ἡμῶν ^l add καὶ ^m ἢ ⁿ ὀφείλετε
^o ἢ S. ^p add καὶ ^q καὶ ἐξαρεῖτε ^r om. ἢ ^s καθί-
 ζετε. A.S.M. ^t ἔστιν ^u σοφὸς οὐδὲ εἰς

- 6 μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ
 7 κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἡττημα
 x-|| ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ
 8 μάλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μάλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ
 9 ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ὕτουτο^{||} ἀδελφοῦς. ἡ Cp. Gal. 5.
 οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι ² Θεοῦ βασιλείαν¹ οὐ κληρονομήσουσι; Eph. 5. 5.
 μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί,
 10 οὔτε μαλακοί, οὔτε ἄρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεο-
 νέκται, ^aοὐ^{||} μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐχ ἄρπαγες, βασιλείαν
 11 Θεοῦ ^b-|| κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ
 ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνό- Cp. Acts
 ματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ^cΧριστοῦ^{||} καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ ^{22, 16.}
 Θεοῦ ἱμῶν.
 12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι Cp. 10. 23.
 13 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος. τὰ βρώ-
 ματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ
 ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ
 14 ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ Θεὸς καὶ Cp. 15. 23,
 τὸν Κύριον ἠγειρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως Rom. 8. 11,
 15 αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ 2 Cor. 4. 14.
 ἐστίν; ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη;
 16 μὴ γένοιτο. ἡ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν
 σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Gen. 2. 24.
 17, 18 ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνεύμα ἐστι. φεύγετε τὴν
 πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς
 τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα
 19 ἁμαρτάνει. ἡ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν
 ὑμῖν Ἀγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ; καὶ οὐκ Cp. 7. 23.
 20 ἐστὲ ἑαυτῶν, ἡγοράσθητε γὰρ τιμῇ·^{||} δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν
 ἐν τῷ σώματι ὑμῶν ^d-||.

x add ἐν

y ταῦτα

z βασιλείαν Θεοῦ

n οὔτε

b add οὐ

c om. Χριστοῦ

d add καὶ ἐν τῷ πνεύματι

ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ

Cp. Mat. 19. 11 & 12. Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε ^θ—", καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ 7
 ἄπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα 2
 Cp. 1 Pet. 3. 7. ἔχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ 3
 ἀνὴρ τὴν ^δ ὀφειλὴν" ἀποδιδότω· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ 4
 ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ 4
 ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
 σιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι 5
 ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα ^βσυχολάσητε" τῇ προσ-
 ευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ^ηῃτε", ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς
 ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ 6
 συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. ^θθέλω ^ιδὲ" πάντας ἀνθρώ- 7
 πους εἶναι ὡς καὶ ἑμαντόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ^κἔχει χά-
 ρισμα" ἐκ Θεοῦ, ^λὁ" μὲν οὕτως, ^λὁ" δὲ οὕτως.

Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ^μ—" 8
 εἶναι μένωσιν ὡς καὶ γὰρ. εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεῦνται, γαμησά- 9
 τωσαν· κρείσσον γὰρ ἐστὶ γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ 10
 Cp. Mat. 5. 32, 19. 9, Mk. 10. 11, Lk. 16. 18. γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ Κύριος, γυναῖκα
 ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι (εἰ δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω 11
 ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω), καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ
 ἀφιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ^νλέγω ἐγώ", οὐχ ὁ Κύριος· εἴ 12
 τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴ συνευδοκεῖ οἰκεῖν
 μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφίετω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἣτις ἔχει ἄνδρα 13
 ἄπιστον, καὶ ^οοὗτος" συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω
^ρτὸν ἄνδρα". ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, 14
 καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ^αἀδελφῷ". ἐπεὶ ἄρα
 τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἁγία ἐστίν. εἰ δὲ ὁ 15
 ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς
 ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ^ρἡμᾶς"
 ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί 16

^ε add μοι ^ι ὀφειλομένην εὐνοίαν ^β συχολάσητε τῇ
 νηστείᾳ καὶ ^η συνέρχησθε ^ι γὰρ A.S.M. ^κ χάρισμα
 ἔχει ^λ ὁς ^μ add ἐστίν ^ν ἐγὼ λέγω ^ο αὐτὸς
^ρ αὐτόν ^α ἀνδρί ^ρ ὑμᾶς M.

- 17 οἶδεις, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ ἐκάστω ὡς ^βμε-
 μέρικεν ὁ Κύριος^β, ἕκαστον ὡς κέκληκεν τὸ Θεός^β, οὕτω
 περιπατεῖτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσ-
 18 σομαι. περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω. ἐν
 19 ἀκροβυστία ^υκέκληται τις^υ; μὴ περιτεμνέσθω. ἡ περιτομή
 οὐδὲν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ τήρησις
 20 ἐντολῶν Θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἣ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ
 21 μενέτω. δοῦλος ἐκλήθη; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύ-
 22 νασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ
 κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ^κ-^ι ὁ
 23 ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλος ἐστὶ Χριστοῦ. τιμῆς ἡγοράσθητε·
 24 μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν ^φ ἐκλήθη, ἀδελ-
 φοί, ἐν τούτῳ μένετω παρὰ ^γ-^δ Θεῷ.
 25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω· γνώμην
 26 δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν
 τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν
 27 ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναίκε; μὴ ζῆτει λύσιν.
 28 λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζῆτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμης,
 οὐχ ἡμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἡμαρτε· θλίψιν
 δὲ τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι.
 29 τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς ^ζσυνεσταλμένος ἐστὶ, τὸ
 30 λοιπὸν ἵνα^ι καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ᾧσι, καὶ ^{13. 11,}
 οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαί- ^{1 Pet. 4. 7,}
 31 ροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώ- ^{1 Joh. 2. 18.}
 μενοι ^ατὸν κόσμον^α ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ
 32 σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ^{Cp. Mat. 6.}
 33 ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ^βἀρέσῃ^β τῷ Κυρίῳ· ὁ ^{27 sqq.,}
 δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ^βἀρέσῃ^β ^cτῇ γυναίκε. ^{Lk. 10. 41}
^{sq.}

^α ἐμέρισεν ὁ Θεός ^β ὁ Κύριος ^υ τις ἐκλήθη ^κ add
 καὶ ^γ add τῷ ^ζ συνεσταλμένος ἐστὶ τὸ λοιπόν, ἵνα M.:
 συνεσταλμένος· τὸ λοιπὸν ἐστὶν ἵνα A.S. ^α τῷ κόσμῳ τούτῳ
^β ἀρέσει ^γ τῇ γυναίκε, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ
 παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ οὐ τῇ γυναίκε, καὶ μεμέρισται. καὶ

ἡ καὶ^α μεμέρισται^β καὶ^γ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος 34
μεριμνᾷ^δ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ^ε ἀγία καὶ ἡ^ς τῷ^ς σώματι καὶ
τῷ^ς πνεύματι. ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς
ἡ^ς ἀρέσῃ^ς τῷ^ς ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν ἡ^ς σύμφο- 35
ρον^ς λέγω· οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ
εὐσχημον καὶ ἡ^ς εὐπάρεδρον^ς τῷ^ς Κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ 36
τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ἡ ὑπέρ-
ακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ
ἀμαρτάνει· γαμείτωσαν. ὅς δὲ ἔστηκεν ἡ^ς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ 37
ἡ^ς ἐδραῖος^ς μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου
θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ^ς ἡ^ς ἰδίᾳ καρδίᾳ^ς, ἡ^ς τηρεῖν
τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ἡ^ς ποιήσει^ς. ὥστε καὶ ὁ ἡ^ς γαμί- 38
ζων τὴν παρθένον ἑαυτοῦ^ς καλῶς ποιεῖ. ὁ καὶ ὁ μὴ γαμίζων^ς

Cp. Rom. κρείσσον ἡ^ς ποιήσει^ς. γυνὴ δέδεταί^ς ἡ^ς ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ 39
7. 2. ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ ἡ^ς ἡ^ς, ἡ^ς ἐλευθέρα ἐστὶν ἡ^ς

Cp. 1 Tim. θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν 40
5. 3 sqq. ἐὰν οὕτω μένῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ καγὼ Πνεύ-
μα Θεοῦ ἔχειν.

Cp. 10. 14 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν 8
sqq. ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. ἡ^ς εἴ τις^ς 2
Rom. 14. 1 δοκεῖ ἡ^ς ἐγνωκέναι^ς τι, ἡ^ς οὐπω ἔγνω^ς καθὼς δεῖ γνῶναι· εἰ 3
sqq. Acts 15. 29. δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. περὶ 4
τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἰδω-
λον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς ἡ^ς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ 5
εἵπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ ἡ^ς γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς 6
Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἷς αὐτόν, καὶ

ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ M. ἡ^ς om καὶ
ἡ^ς om. καὶ S. ἡ^ς om. τῷ ἡ^ς ἀρέσει. ἡ^ς συμφέρον
ἡ^ς εὐπρόσεδρον ἡ^ς ἐδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ^ς καρδίᾳ αὐτοῦ
ἡ^ς add τοῦ ἡ^ς ποιεῖ ἡ^ς ἐκγαμίζων ἡ^ς ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων
ἡ^ς add νόμῳ ἡ^ς add αὐτῆς ἡ^ς εἰ δέ τις ἡ^ς εἰδέναι
ἡ^ς οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε ἡ^ς add ἕτερος ἡ^ς add τῆς

- εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' Cp. Joh. 1.
 7 αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνώσις· τινὲς δὲ τῇ ³συννηθείᾳ Col. 1. 16,
Heb. 1. 2.
 ἕως ἄρτι τοῦ εἰδῶλου¹ ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συν-
 8 εἰδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὕσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς
 οὐ ^xπαραστήσει² τῷ Θεῷ· οὐτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερού-
 9 μεθα, οὐτε ἐὰν φάγωμεν περισσευόμεθα.³ βλέπετε δὲ μήπως
 ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ^zἀσθενέσιν⁴.
 10 ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμε-
 11 νον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθή-
 12 σεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; ^aἀπόλλυται γὰρ ὁ
 ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέ-
 12 θανεν.⁵ οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ
 τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν
 13 ἁμαρτάνετε. διόπερ, εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν
 μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν
 μου σκανδαλίσω.
 9 Οὐκ εἰμὶ ^bἐλεύθερος⁶; οὐκ εἰμὶ ^cἀπόστολος⁷; οὐχὶ Ἰησοῦν Cp. 15, 8,
Acts 26. 16.
 ἀ—⁸ τὸν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε
 2 ἐν Κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμὶ
 ἡ γὰρ σφραγίς ^eμου τῆς ἀποστολῆς⁹ ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ.
 3, 4 ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν ^fἐστίν αὕτη¹⁰. μὴ
 5 οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξου-
 σίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπό- Cp. Mat.
8. 14,
Mk. 1. 30,
Lk. 4. 38.
 6 στολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἡ μόνος
 ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ^g—¹¹ μὴ ἐργάζεσθαι;
 7 τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπε-
 λῶνα, καὶ ^hτὸν καρπὸν¹² αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἡ τίς ποιμαίνει

^w συνειδήσει τοῦ εἰδῶλου ἕως ἄρτι ^x παρίστησι ^y οὕτε
 γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὐτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερού-
 μεθα. ^z ἀσθενοῦσιν ^a καὶ ἀπολείται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς
 ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν; ^b ἀπόστολος
^c ἐλεύθερος ^d add Χριστὸν ^e τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς
^f αὕτη ἐστί ^g add τοῦ ^h ἐκ τοῦ καρποῦ

ποιήμην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποιήμης οὐκ ἐσθίει; μὴ 8
κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; ἡ ¹καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ
Deut. 25. 4. λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται, Οὐ φιμώσεις 9
βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἡ δι' ἡμᾶς 10
πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ἰοφείλει ἐπ' ἐλ-
πίδι ¹¹ ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ¹² ἐπ' ἐλπίδι τοῦ
μετέχειν. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα 11
Cp. 1 Thss. εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς ¹³ ὑμῶν 12
² Thss. 3. ^{2, 6} sqq., ἐξουσίας ¹⁴ μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρη-
⁸ sq. σάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ
Cp. Num. ¹⁵ τινα ἐγκοπήν ¹⁶ δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ 13
^{18, 8} sqq., οἶδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ¹⁷ τὰ ¹⁸ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθί-
Deut. 18. 1 ουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ ¹⁹ παρεδρεύοντες ²⁰ τῷ θυσιαστηρίῳ
^{10, 9} sq. symμερίζονται; οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέ- 14
Lk. 10. 7. lion καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ Ροῦ 15
κέχρημαι οὐδενὶ ²¹ τούτων· οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω
γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ
καύχημά μου ²² οὐδέις κενώσει ²³. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, 16
οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπείκειται· οὐαὶ
²⁴ γάρ ²⁵ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο 17
πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.
Cp. 2 Cor. τίς οὖν μοι ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον 18
^{11, 7.} θήσω τὸ εὐαγγέλιον ²⁶ ²⁷, εἰς τὸ μὴ καταχρῆσθαι τῇ ἐξου-
σίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν, ἐκ πάντων 19
πᾶσιν ἑμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ 20
ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω·
τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ²⁸ μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ²⁹ ἵνα
τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν 21

¹ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα ² ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ³ τῆς
ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι ⁴ ἐξουσίας ὑμῶν ⁵ ἐγ-
κοπήν τινα ⁶ om. τὰ ⁷ προσεδρεύοντες ⁸ οὐδενὶ
ἐχρησάμην ⁹ ἵνα τις κενώσῃ ¹⁰ δέ ¹¹ add τοῦ
Χριστοῦ ¹² om. μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον,

- ἄνομος ^u Θεοῦ" ἀλλ' ἔνομος ^x Χριστοῦ", ἵνα ^y κερδάνω τοὺς
 22 ἀνόμους". ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ^z—" ἀσθενής, ἵνα τοὺς
 ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα ^a—" πάντα, ἵνα πάν-
 23 τως τινὰς σώσω. ^b πάντα" δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα
 24 συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἶδατε, ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ ^{Cp. Gal. 2.}
 τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βρα- ^{2, 5, 7,}
 25 βεῖον; οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. πῶς δὲ ὁ ἀγωνιζό- ^{Phil. 2. 16,}
 μενος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκείνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν ^{3, 14,}
 26 στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω ^{2 Tim. 4. 7,}
 τρέχω ὥς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω ὥς οὐκ ἀέρα δέρων· ^{Heb. 12. 1.}
 27 ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ ^c δουλαγωγῶ", μήπως ^{Cp. Rom.}
 ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. ^{6. 19.}
 10 Οὐ θέλω ^d γὰρ" ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες
 ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃν ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς ^{Ex. 13. 21.}
 2 θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο
 3 ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα ^{Ex. 16. 35.}
 4 πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ^{Ex. 17. 6.}
 ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἣ
 5 δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ^{Cp. Num.}
 6 εὐδόκησεν ὁ Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα ^{14. 22}
 δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς ^{sqq.}
 7 κακῶν, καθὼς κακέينوι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι ^{Num. 11. 4.}
 γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν· ^e ὥσπερ" γέγραπται, Ἐκάθισεν ^{Ex. 32. 6.}
 8 ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. μηδὲ
 πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν ^{Num. 25.}
 9 μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν ^{1, 9.}
^f Κύριον", καθὼς ^g—" τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ^{Num. 21.}
 10 ὄψεων ^h ἀπώλλυντο". μηδὲ γογγύζετε, ⁱ καθάπερ" τινὲς αὐ- ^{5 sq.}
 11 τῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ^j ὀλοθρευτοῦ". ταῦτα ^{Num. 14.}
^{2, 37.}

^u Θεῷ^x Χριστῷ^y κερδήσω ἀνόμους^z add ὥς^a add τὰ^b τοῦτο^c δουλαγωγῶ S.^d δὲ^e ὥς^f Χριστὸν A.S.M.^g add καί^h ἀπώλοντοⁱ καθὼς

καί

^j ὀλοθρευτοῦ S.

- Cp. Rom. 15. 4. δὲ ^kτυπικῶς" συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων ¹κατήντηκεν'. ὥστε 12 ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση. πειρασμός ὑμᾶς οὐκ 13 εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἔασει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ^m-ⁿ ὑπενεγκεῖν.
- Cp. 8. 1 ^{sq.} Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. 14 ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημι. τὸ ποτήριον 15. 16 τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ ^{sq.} Χριστοῦ ἐστι; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ ^{sq.} σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἰς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ 17 πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.
- Cp. 12. 27, Rom. 12. 5. βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς 18 Cp. Lev. 7. 15, 20 θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ; τί οὖν φημι; ὅτι 19 ⁿεἰδωλόθυτόν" τι ἐστίν; ἢ ὅτι ^oεἰδωλόν' τι ἐστίν; ἀλλ' ὅτι 20 Cp. Ps. 106 (105). 37. ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει καὶ οὐ Θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε ποτήριον 21 Cp. Mal. 1. 7, 12. Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. ἢ παραζηλοῦμεν 22 τὸν Κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;
- Cp. 6. 12, Rom. 14. 14, 1 Tim. 4. 4, Titus 1. 15. Πάντα ^p-ⁿ ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα ^p-ⁿ 23 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, 24 ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ^q-ⁿ. πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον 25 Ps. 24 (23). ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνείδησιν· τοῦ γὰρ 26 ¹ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ^rεἴ τις ⁿ καλεῖ ὑμᾶς 27 τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνείδησιν. εἰ 28 δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, Τοῦτο ^sιερόθυτόν" ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι' ἐκείνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν· ^t-ⁿ συνείδησιν 29
- ^k πάντα τύποι ¹ κατήντησεν ^m add ὑμᾶς ⁿ εἰδωλόν
^o εἰδωλόθυτόν ^p add μοι ^q add ἕκαστος ^r εἰ
 δέ τις ^s εἰδωλόθυτόν ^t add τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ
 τὸ πλήρωμα αὐτῆς

δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐτέρου· ἵνατί γάρ
 30 ἡ ἔλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ἡ—
 ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχα-
 31 ριστῶ; εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα
 32 εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι ^α καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε ^β
 33 καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· καθὼς καὶ γὰρ πάντα
 πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν
 11 πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ
 Χριστοῦ.

2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ^γ ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς Cp. 2Thss.
 3 παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. θέλω δὲ ὑμᾶς 2. 15,
3. 6
 εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, κεφαλὴ
 4 δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ ^δ τοῦ ^ε Χριστοῦ ὁ Θεός. πᾶς
 ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ κεφαλῆς ἔχων,
 5 καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχο-
 μένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει
 τὴν κεφαλὴν ^ς αὐτῆς ^ζ. ἐν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρμημένῃ.
 6 εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν
 7 γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. ἀνὴρ
 μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν
 καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ^η ἢ ^θ γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστίν.
 8, 9 οὐ γὰρ ἐστίν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ Cp Gen. 2.
18, 23.
 γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν
 10 ἄνδρα· διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς
 11 κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε ^ι γυνὴ χωρὶς ἀνδρός
 12 οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός ^κ ἐν Κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ
 ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ
 13 πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶ
 14 γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; ^λ οὐδὲ ἡ
 φύσις αὐτῇ ^μ διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν εἰς κομᾶ, ἀτιμίᾳ

^α add δὲ^β γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις^γ add ἀδελφοί,^δ om. τοῦ^ε αὐτῆς^ς om. ἡ^ζ ἀνὴρ χωρὶς γυναικός

οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός

^η ἡ οὐδὲ αὐτὴ ἡ φύσις

αὐτῷ ἐστι ; γυνή δὲ ἐὰν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἐστίν· ὅτι ἡ κόμη 15
αὐτῇ περιβολοῖται δέδοται αὐτῇ. εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνηκος 16
εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι
τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον 17
ἀλλ' εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομέ- 18
νων ὑμῶν ἐν ^{ε-} ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν·
καὶ μέρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, 19
ἵνα οἱ δύκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. συνερχομένων οὖν 20
ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· ἕκαστος 21
γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὅς μὲν
πεινᾷ ὅς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν 22
καὶ πίνειν ; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ
καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας ; τί ^ι εἶπω ὑμῖν ; ^β ἐπαινέσω
ὑμᾶς ἐν τούτῳ ; οὐκ ἐπαινῶ. ^{||} ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ 23
Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ
νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, 24
καὶ εἶπε, ^η Τοῦτό ^{||} μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ^{ι-||}
τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ 25
ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ
καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσάκις
ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε 26
τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον ^{κ-} πίνητε, τὸν θάνατον
τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε ὅς ἂν 27
ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ^{λ-} ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως,
ἐνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ ^μ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου.
δοκιμαζέτω δὲ ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου 28
ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ 29
πίνων ^{ν-} κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ

Mat. 26. 26,

Mk. 14. 22,

Lk. 22. 19.

Cp. Ex. 24.

8.

Heb. 9. 20.

^ε add τῇ ^ι ὑμῖν εἶπω ^β ἐπαινέσω ὑμᾶς ; ἐν τούτῳ
οὐκ ἐπαινῶ. M. ^η Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ^ι add κλώ-
μενον A.S.M. ^κ add τοῦτο ^λ add τοῦτον ^μ om. τοῦ
^ν add ἀναξίως

30 σῶμα ^ο- . διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι,
 31 καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ ^ρ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν
 32 ἐκρινόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ Cp. Heb.
 33 σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχό- 12, 5
 34 μενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε· ^q εἴ τις ^π πεινᾷ, ἐν sq.
 οἴκῳ ἐσθιέτω· ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ
 ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

12 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμῶς ἀγνοεῖν.

2 οἶδατε ὅτι ὅτε ^ε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδῶλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν Cp. Eph.
 3 ἤγασθε, ἀπαγόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνεύ- 2, 11 sq.,
 ματι Θεοῦ λαλῶν ^ς λέγει, Ἀνάθεμα Ἰησοῦς· ^ι καὶ οὐδεὶς Thss. 1.
 δύναται ^ε εἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς, ^ι εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. 9.

4 Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· Cp. Rom.

5, 6 καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ 12, 6
 διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν, ὁ δὲ αὐτὸς ^υ- Θεός, ὁ ἐνεργῶν sq.,
 7 τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Eph. 4, 4
 8 Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ^φ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύ- sq.,
 ματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ 1 Pet. 4, 10.

9 τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἐτέρῳ ^κ- πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι,

10 ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ^υ ἐνὶ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ
 ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις
 πνευμάτων, ἐτέρῳ ^κ- γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἐρμηνεία

11 γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα
 διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

12 Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ^α πολλὰ ἔχει ^ι, Cp. Rom.
 πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος ^υ- ^ι πολλὰ ὄντα ἓν ἐστι 12, 4 sq.

13 σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός. καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς Cp. Gal.
 πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλλη- 3, 27 sq.,
 νες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες ^ο- ^ι ἐν Πνεύμα Col. 3, 10
sq.

^ο add τοῦ Κυρίου

^ρ γὰρ

^q εἰ δὲ τις

^ι om. ὅτε

^ς λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν·

^ε εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν,

^υ add

ἐστι

^κ add δὲ

^υ αὐτῷ

^κ add δὲ

^α ἔχει

πολλά

^υ add τοῦ ἐνὸς

^ο add εἰς

ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος, ἀλλὰ 14
πολλά. ἂν εἴπῃ ὁ πούς, "Ὅτι οὐκ εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ 15
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ ^ασώματος." καὶ 16
ἂν εἴπῃ τὸ οὖς, "Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ ^ασώματος." εἰ 17
ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ
ὁσφρησις; ^ενὺν" δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἕκαστον αὐτῶν 18
ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, 19
ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. οὐ 20, 21
δύναται δὲ ^ζ ὁ ^δ ὀφθαλμός εἰπεῖν τῇ χειρί, Χρεῖαν σου οὐκ
ἔχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ, Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω.
ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθε- 22
νέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστι· καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα 23
εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν·
καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει· τὰ 24
δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνεκέρασε
τὸ σῶμα, τῷ ^β ὑστερουμένῳ" περισσοτέραν δοὺς τιμὴν, ἵνα 25
μὴ ^η σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων
μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει 26
πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ^η—" μέλος, συγχαίρει πάντα
τὰ μέλη. ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. 27
καὶ οὕς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, 28
δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις,
^ι ἔπειτα" χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη
γλωσσῶν. μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; 29
μὴ πάντες διδασκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες 30
χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι;
Cp. 14. 1. μὴ πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ 31
^κ μεῖζονα". καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέ- 13

^α σώματος; ^ε νυνὶ ^ζ om. ὁ ^β ὑστεροῦντι
^η add ἐν ^ι εἴτα ^κ κρείττονα

- λων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἡχῶν ἢ κύμβαλον
 2 ἀλαλάζον. καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια
 πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν Cr. Mat.
17. 20,
21. 21.
 3 ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. καὶ
 ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ
 σῶμά μου ἵνα ¹καυθήσωμαι¹, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν
 4 ὠφελοῦμαι. ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη
 5 οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ
 ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται
 6 τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ,
 7 πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπο-
 8 μένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ^mπίπτει^m. εἴτε δὲ προφητεῖαι,
 καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις,
 9 καταργηθήσεται. ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμεν, καὶ ἐκ μέρους
 10 προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, ⁿ—ⁿ τὸ ἐκ μέρους
 11 καταργηθήσεται. ὅτε ἤμην νήπιος, ^oἐλάλουν ὡς νήπιος,
 ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος·^d ὅτε ^p—^p γέγονα
 12 ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι'
 ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον·
 ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ
 13 ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία
 ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.
 14 Διώκετε τὴν ἀγάπην· ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον Cr. 12. 31.
 2 δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις Cr. Acts
2. 4,
10. 46.
 λαλεῖ, ἀλλὰ ^a—^a Θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει· πνεύματι δὲ λαλεῖ
 3 μυστήρια. ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν
 4 καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν
 5 οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω δὲ
 πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε·
 μείζων ^rδὲ^r ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ
¹ καυχῶμαι Μ. ^m ἐκπίπτει ⁿ add τότε ^o ὡς
 νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην·
^p add δὲ ^a add τῷ ^r γὰρ

διερμηνεύει, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομῇν λάβῃ. ⁸νῦν¹ δέ, 6
 ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς
 ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν
 γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα 7
 φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς
 φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ
 κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῶ, τίς 8
 παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσ- 9
 σης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ
 λαλούμενον; ἔσσεσθε γὰρ εἰς αἴμα λαλοῦντες. τοσαῦτα, εἰ 10
 τύχοι, γένη φωνῶν ¹εἰσιν¹ ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ¹¹ἄφωνον.
 ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι 11
 βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, 12
 ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλη-
 σίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. ¹³διὸ¹³ ὁ λαλῶν γλώσση 13
 προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσση, 14
 τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι.
 τί οὖν ἐστι; προσεύζομαι τῷ πνεύματι, προσεύζομαι δὲ καὶ 15
 τῷ νοῖ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοῖ. ἐπεὶ ἐὰν 16
¹⁷εὐλογῇς πνεύματι¹⁷, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ιδιώτου
 πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ
 οἶδε; σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ 17
 οἶδε. οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ¹⁸ἡ¹⁸, πάντων ὑμῶν μᾶλλον 18
 γλώσσαις ¹⁹λαλῶ¹⁹. ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους ²⁰τῷ²⁰ 19
 νοῖ²⁰ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λό-
 γους ἐν γλώσσῃ.

Cp. Rom.

15- 19,

2 Cor. 12.

12.

Cp. Isa. 28.

11 sq.

Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν· ἀλλὰ τῇ κακίᾳ 20
 νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ 21
 γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ²²ετέρων²²
 λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μου,

⁸ νυνὶ¹ ἐστιν¹³ add αὐτῶν S.¹³ διόπερ¹⁷ εὐλογήσης τῷ πνεύματι¹⁹ add μου¹⁹ λαλῶν²⁰ διὰ τοῦ νοῦς²² ἐτέροις

- 22 λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς
 23 ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ πάντες ^d λαλῶσι γλῶσσαις^{||}, εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;
 24 ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, ^e—^{||}
 25 τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται· καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ^{||} Cp. Zech. 8. 23.
^f ὥτως ὁ Θεὸς^{||} ἐν ὑμῖν ἐστι.
 26 Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ^g—^{||} ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ^h ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει,^{||} ἐρμηνείαν ἔχει. πάντα πρὸς οἰκοδομὴν ⁱ γινέσθω^{||}.
 27 εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλείστον τρεῖς, καὶ
 28 ἀνὰ μέρος, καὶ εἰς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ^j διερμηνευτής,
 29 σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλεῖτω καὶ τῷ Θεῷ. προφητῇται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλεῖτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτω-
 30 σαν. ἐὰν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω.
 31 δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαν-
 32 θάνωσι καὶ πάντες παρακαλῶνται, καὶ πνεύματα προφητῶν
 33 προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.
 34 Αἱ γυναῖκες ^k—^{||} ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ^{||} Cp. Gen. 3. 16.
^l ἐπιτρέπεται^{||} αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ^m ὑποτασσέσθωσαν^{||}, κα-
 35 θὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχροὺν γὰρ ἐστὶ ⁿ γυ-
 36 ναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ^{||}. ἡ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξηλθεν; ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;
 37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω

^d γλῶσσαις λαλῶσιν ^e add καὶ οὕτω ^f ὁ Θεὸς ὥτως

^g add ὑμῶν ^h γλῶσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ⁱ γενέσθω

^k add ὑμῶν ^l ἐπιτέτραπται ^m ὑποτάσσεσθαι ⁿ γυ-

ναιξιν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν

ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι ^ο-^{||} Κυρίου Ρέστιν ἐντολή^{||}. εἰ δέ τις ³⁸
ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖτω^{||}.

“Ὡστε, ἀδελφοί ¹μου^{||}, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ ³⁹
λαλεῖν ⁸μὴ κωλύετε γλώσσαις^{||}. πάντα ¹δὲ^{||} εὐσχημόνως καὶ ⁴⁰
κατὰ τάξιν γινέσθω.

Cp. Gal. 1. 11. Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ¹⁵
ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ^ῳ καὶ ἐστήκατε, δι’ οὗ καὶ σώ- ²

ζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ¹¹ὑμῖν, εἰ^{||} κατέχετε, ἐκτός
εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ³
ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη· καὶ ὅτι ἐγήγερται ⁴

Cp. Lk. 24. 34, 36. ¹τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ^{||} κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ὥφθη Κηφᾶ· ⁵
εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὥφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελ- ⁶

φοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ
^ω-^{||} ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὥφθη Ἰακώβω· εἶτα τοῖς ἀποστό- ⁷

Cp. 9. 1, Acts 26. 16. λοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων, ὥσπερ ἐν τῷ ἐκτρώματι, ⁸
ὥφθη καί μοι. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ⁹

Cp. Acts 8, 3, Gal. 1. 13, 1 Tim. 1. 13. ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν
ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι, καὶ ἡ ¹⁰
χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον
αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ’ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ
¹¹-^{||} σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγώ, εἴτε ἐκείνοι, οὕτω κηρύσσο- ¹¹

μεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Cp. 2 Tim. 2. 18. Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς ¹²
λέγουσιν ¹ἐν ὑμῖν τινὲς^{||} ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;

εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· ¹³
εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ¹⁴
κενὴ ²-^{||} καὶ ἡ πίστις ¹ὑμῶν^{||}. εὕρισκόμεθα δὲ καὶ ψευ- ¹⁵
δομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ

^ο add τοῦ ^ρ εἰσὶν ἐντολαί ¹ ἀγνοεῖται M. ¹ om. μου

⁸ γλώσσαις μὴ κωλύετε ¹ om. δὲ ¹¹ ὑμῖν εἰ A.M. ¹ τῇ

τρίτῃ ἡμέρᾳ ^ω add καὶ ² add ἡ ¹ τινες ἐν ὑμῖν

² add δὲ ¹ ἡμῶν M.

ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ
 16 οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς
 17 ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις
 18 ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ οἱ κοι-
 19 μηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλονται. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ὕεν
 Χριστῷ ἡλπικότες ἐσμέν^h μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀν-
 θρώπων ἐσμέν.

20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοι- Cp. Acts
 21 μμένων^{c-}. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου^{d-} θάνατος, καὶ ^{26, 23,}
 22 δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ ^{Col. 1. 18,}
 πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζω- ^{Rev. 1. 5.}
 23 ποιηθήσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ ^{Cp. Rom.}
 Χριστός, ἔπειτα οἱ^e τοῦ^h Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ^{5. 17.}
 24 εἴτα τὸ τέλος, ὅταν^f παραδιδοί^h τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ
 πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν
 25 καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ^{g-} θῇ ^{Cp. Ps. 110}
 26 πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχ- ^{(109). 1.}
 27 θρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς ^{Cp. Rev.}
 πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα^h ὑποτέτακται, δῆλον ^{20, 14.}
 28 ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ^h ὑποταγῇ ^{Cp. Ps. 8.}
 αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑπο- ^{6.}
 τάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ ὁ Θεὸςⁱ⁻ πάντα ἐν πᾶσιν.
 29 Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;
 εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ
 30, 31^k αὐτῶν^h; τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ^{Cp. Rom.}
 ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν^l ὑμετέραν^h καύχησιν, ^m ἀδελφοί,^h ^{8. 36.}
 32 ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ ἀνθρω-
 πον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοιⁿ τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ

^h ἡλπικότες ἐσμέν ἐν Χριστῷ ^c add ἐγένετο ^d add ὁ
^e om. τοῦ ^f παραδῶ ^g add ἀν ^h ὑποτέτακται
(δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα), ὅταν δὲ M.
ⁱ add τὰ ^k τῶν νεκρῶν ^l ἡμετέραν S. ^m om.
ἀδελφοί, ⁿ τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; A.S.M.

Isa. 22. 13. οὐκ ἐγείρονται,¹ φάγωμεν καὶ πῖωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνή-
σκομεν. μὴ πλανᾶσθε· Φθείρουσιν ἥθη χρηστὴ ὁμιλία κακαί. 33
ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ Θεοῦ 34
τινὲς ἔχουσι· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν ὀλαλῶ².

Ἀλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι 35
Cp. Joh. ἔρχονται; Πᾶφρων³, σὺ δὲ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ 36
12. 24. ἀποθάνῃ· καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπεί- 37
ρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου, ἢ τινος τῶν
λοιπῶν· ὁ δὲ Θεὸς ἡδίδωσιν αὐτῷ⁴ σῶμα καθὼς ἠθέλησε, 38
καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ἑ-⁵ ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα 39
σὰρξ ἡ αὕτη σὰρξ· ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἄνθρώπων, ἄλλη
δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων⁶.
καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἄλλ' ἐτέρα 40
μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἐτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ἄλλη 41
δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέ-
ρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ 42
ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν
ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπεί- 43
ρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα 44
ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. ⁷εἰ⁸ ἔστι σῶμα ψυ-
Gen. 2. 7. χικόν, ⁹ἔστι καὶ¹⁰ πνευματικόν. οὕτω καὶ γέγραπται, Ἐγέ- 45
νετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὁ ἔσχατος
Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευ- 46
Cp. Gen. ματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν· ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος 47
2. 7, ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός. ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὅ-¹¹ ἐξ
Joh. 3. 13. οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος 48
Cp. Gen. ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφο- 49
5. 3, ρέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ¹²φορέσομεν¹³ καὶ τὴν εἰκόνα
Rom. 8. 29, τοῦ ἐπουραίου.
Phil. 3. 21.

Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν 50

¹ ὁ λέγω ² πᾶφρων ³ αὐτῷ δίδωσι ⁴ add τὸ
⁵ add σὰρξ ⁶ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν ⁷ om. εἰ
⁸ καὶ ἔστι σῶμα ⁹ add ὁ Κύριος ¹⁰ φορέσωμεν M.

Θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρ-
 51 σίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ, μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες ^{a-}
 52 οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν
 ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, ^{Cp. Mat.}
 καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγη- ^{24, 31, 1 Thss. 4,}
 53 σόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, ^{16.}
 54 καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ ^bτὸ
 φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ ^{||} τὸ θνητὸν τοῦτο
 ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμέ-
 55 νος, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ ^{Isa. 25, 8,}
 56 ^cνίκος; ποῦ σου, ^dθάνατε, τὸ ^eκέντρον; τὸ δὲ κέντρον ^{Hos. 13, 14.}
 τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· ^{Cp. Rom.}
 57 τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ Κυρίου ^{7-7 sqq.}
 58 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι
 γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυ-
 ρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν
 Κυρίῳ.

16 Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὥσπερ διέταξα ^{Cp. Rom.}
 ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. ^{15, 26,}
 2 κατὰ μίαν ^fσαββάτου ^{||} ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω ^{2 Cor. 9, 1,}
 θησαυρίζων ὃ τι ἂν εὐδοῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε ^{Gal. 2, 10.}
 3 λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν ^gδοκιμάσῃτε
 δι' ἐπιστολῶν, τούτους ^{||} πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν
 4 εἰς Ἱερουσαλήμ· ἐὰν δὲ ^hἄξιον ^{||} τοῦ καμῆ πορεύεσθαι, σὺν
 5 ἐμοὶ πορεύονται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδο- ^{Cp. Acts}
 6 νίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι· πρὸς ὑμᾶς δὲ ^{19, 21 sq}
 τυχὸν παραμενῶ, ἥ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προ-
 7 πέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν
 παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω ⁱγὰρ ^{||} χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς
 8 ὑμᾶς, ἐὰν ὁ Κύριος ^jἐπιτρέψῃ ^{||}. ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως

^a add μὲν ^b om. τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν,
 καὶ M. ^c κέντρον ^d ἄδη ^e νίκος ^f σαββάτων ^g δοκι-
 μάσῃτε, δι' ἐπιστολῶν τούτους M. ^h ἥ ἄξιον ⁱ δὲ ^j ἐπιτρέπη

- Cp. Acts 19. 20. τῆς Πεντηκοστῆς· θύρα γάρ μοι ἀνέωγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, 9 καὶ ἀντικείμενοι πολλοί.
- Cp. 4. 17, Acts 19. 22. Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς 10 ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου κ' ἐργάζεται^κ ὥς καὶ ἐγώ· μή τις 11 οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.
- Cp. 4. 6. περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα 12 ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.
- Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. 13 πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. 14
- Cp. 1. 16. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, (οἶδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, 15 ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς,) ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιοῦτοις, 16 καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ 17 παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Ἐφορνάτου^λ καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ 18 ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
- Cp. Phil. 2. 30. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ^μ ἀσπάζεταιται^μ 19 ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ ^ν Πρίσκα^ν σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. 20
- Cp. Acts 18. 2, 19, Rom. 16. 3, 2 Tim. 4. 19. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
- Cp. Rom. 16. 16. Cp. Col. 4. 18, 2 Thss. 3. 17. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ 21, 22 τὸν Κύριον ^ο—^ο, ἦτω ἀνάθεμα. Μαρὰν ἀθά. ἡ χάρις τοῦ 23 Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ 24 πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀμήν.
- p—^π

^κ ἐργάζεται S. ^λ Φουρτουνάτου ^μ ἀσπάζονται ^ν Πρίσ-
κιλλα ^ο add Ἰησοῦν Χριστόν ^π add subscription Πρὸς
Κορινθίους πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων διὰ Στεφανᾶ καὶ Φουρτου-
νάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ καὶ Τιμοθέου.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^aΧριστοῦ Ἰησοῦ^{||} διὰ θελήματος Θεοῦ,
καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν
Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ·
2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλή-
4 σεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ Cp. 7. 6.
δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς
5 παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ὅτι
καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω Cp. Phil.
διὰ ^bτοῦ^{||} Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. Col. 1. 24.
6 εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτη-
ρίας ^c—^{||}· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως
^dτῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ
7 ἡμεῖς πάσχομεν^{||} καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν·
εἰδότες ὅτι ^eὥς^{||} κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς
8 παρακλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ^fπερὶ^{||} Cp. 1 Cor.
τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ^g—^{||} ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ^{15. 32,}
ὑπερβολὴν ^hὑπὲρ δύναμιν ἐβαρῆθημεν^{||}, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ^{Acts 19.}
^{23 sqq.}

^a Ἰησοῦ Χριστοῦ ^b om. τοῦ ^c add τῆς ἐνεργον-
μένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν
^d καὶ σωτηρίας ^e ὥσπερ ^f ὑπὲρ ^g add ἡμῖν
^h ἐβαρῆθημεν ὑπὲρ δύναμιν

ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν' ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ 9
θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς,
ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου 10
θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ἰρύσεται· εἰς ὃν κ' ἡλπίκαμεν
ὅτι^ι καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν 11
τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ
πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ γὰρ καύχσις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς 12
συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁγιότητι^ι καὶ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ,
οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν
τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα 13
γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἡ ἁ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε,
ἐλπίζω δὲ ὅτι ^{m-} ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε· καθὼς καὶ 14
ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ
καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ⁿ ἡμῶν 'Ιησοῦ.

Cp. 1 Cor. 4. 18. Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμεν ὁπρότερον πρὸς ὑμᾶς 15
ἐλθεῖν^ι, ἵνα δευτέραν ^p χάριν^ι ^q ἔχῃτε^ι, καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν 16
εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς,
καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν 17
^r βουλούμενος^ι μὴ τι ἄρα τῇ ἑλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἁ Βου-
λεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ἡ ^π παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ
καὶ τὸ οὐ οὐ; πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς 18
ὑμᾶς οὐκ ^s ἔστι^ι ναὶ καὶ οὐ. ^t ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ υἱός^ι Ἰησοῦς 19
Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ Σι-
λουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν
2Thss. 1. 1. αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί· 20
^u διὸ καὶ δι' αὐτοῦ^ι τὸ ἀμήν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.
ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, 21

ⁱ ῥύεται ^k ἡλπίκαμεν· M. ^l ἀπλότητι ^m add
καὶ ⁿ om. ἡμῶν ^o πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν πρῶτερον
^p χάριν M. ^q ἔχῃτε ^r βουλεύόμενος ^s ἐγένετο
^t ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ υἱός ^u καὶ ἐν αὐτῷ

- 22 Θεός, ^v καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα
τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Cr. 5. 5,
Eph. 1. 13
sq.,
4. 30.
- 23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν
24 ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ
ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς Cr. 13. 2,
10,
1 Cor. 4. 21.
- 2 χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἐσυρίκατε. ἔκρινα ^x δὲ ἐμαυτῷ
2 τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ^y ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν^{||}. εἰ γὰρ
ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ^z ^{||} ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ
3 λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα ^a ^{||} τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ
ἐλθὼν λύπην ^b σχῶ^{||} ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ
4 πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. ἐκ γὰρ
πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ
πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα
γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
- 5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ ^c μέρους
6 (ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ) πάντας^{||} ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπι- Cr. 1 Cor.
5. 3 sqq.
- 7 τιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων· ὥστε τοῦναντίον ^d μᾶλλον^{||}
ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ
8 λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι
9 εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν
10 δοκιμὴν ὑμῶν, ^e εἰ^{||} εἰς πάντα ὑπήκοοι ἐστέ. ^ϛ δέ τι χαρί-
ξεσθε, καὶ ἐγὼ· καὶ γὰρ ἐγὼ ^f ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι,^{||}
11 δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ
τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.
- 12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ,
13 καὶ θύρας μοι ἀνεωγμένης ἐν Κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ
πνεύματί μου, τῷ μὴ εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ Cr. 7. 5,
8. 6,
12. 18.
- 14 ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. τῷ δὲ Θεῷ
χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν
ὁσμήν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ
- ^v add ὁ ^x γὰρ M. ^y ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ^z add
ἐστίν ^a add ὑμῖν ^b ἔχω ^c μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας
^d om. μᾶλλον M. ^e ἢ M. ^f εἴ τι κεχάρισμαι, ^ϛ κεχάρισμαι,

τόπω. ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σωζο- 15
 μένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὁσμὴ βέκ^κ θανάτου 16
 εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ βέκ^κ ζωῆς εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς ταῦτα
 τίς ἱκανός; οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοί, καπηλεύοντες τὸν 17
 λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ,
 ἡ κατέναντι Θεοῦ^κ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἡ^η μὴ χρῆζομεν, 3
 ὥς τινες, συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἡ ἐξ ὑμῶν κ^κ·;
 ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις 2
 ἡμῶν, γνωσκομένη καὶ ἀναγνωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώ-
 πων· φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ, διακονηθεῖσα 3
 ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ

Cp. Ex. 34. ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίαις^κ

Jer. 31(38).^κ σαρκίναίς. πεποιθήσιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ 4

Ezek. 11.³³ πρὸς τὸν Θεόν· οὐχ ὅτι^κ ἀφ' ἑαυτῶν ἱκανοὶ ἐσμεν^κ λογί- 5

19. σασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ·

Cp. Rom. ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης· οὐ γράμμα- 6

2. 29, 7. 6. τος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ

πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμα- 7

Cp. Ex. 34. σιν ἐντετυπωμένη^κ λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ 29 sq.

δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον

Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργου-

μένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν 8

δόξῃ; εἰ γὰρ ὡς ἡ διακονία^κ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ 9

μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης^κ δόξῃ.

καὶ γὰρ^κ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ 10

μέρει, ἔνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. εἰ γὰρ τὸ κα- 11

ταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.

Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα, 12

Cp. Ex. 34. καὶ οὐ καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον 13

33.

ε^ε om. ἐκ^κ ἡ κατενώπιον τοῦ Θεοῦ^κ εἰ S. κ add

συστατικῶν^κ καρδίας^κ ἡ ἱκανοὶ ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν^κ

η^η add ἐν^κ τῇ διακονίᾳ M. ρ add ἐν^κ οὐδὲ^κ

- ^ταυτοῦ¹¹, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ
 14 τέλος τοῦ καταργουμένου· ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν^{Cp. Mat.}
 ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ^{13. 11} ἡμέρας¹¹ τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ
 ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης ^{sq.} μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον,
 15 ὃ τι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.¹¹ ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα
 ἂν ἀναγινώσκηται¹¹ Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν
 16 κείται. ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ ^{Cp. Ex. 34.}
 17 κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ Πνεῦμα ^{34.}
 18 Κυρίου, ^{x-} ἔλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες, ἀνακεκαλυμμένοι
 προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν
 εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ
 Κυρίου Πνεύματος.
 4 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἡλεήθημεν,
 2 οὐκ ὕεγκαοῦμεν¹¹· ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύ-
 νης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν
 λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνι-
 στῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον
 3 τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν,
 4 ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον· ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ
 αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ
 αὐγάζειν ^{z-} τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ
 5 Χριστοῦ, ὃς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. οὗ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσ- ^{Cp. Col. 1.}
 σομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ^{15.}
 6 ἡμῶν διὰ ^a Ἰησοῦν¹¹. ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ^b Ἐκ σκότους φῶς ^{Cp. Gen.}
 λάμψει¹¹, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν ^{1. 3.}
 τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ.

- 7 Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν,
 ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν·

^τ ἑαυτοῦ ⁸ οἱ. ἡμέρας ^τ μένει, μὴ ἀνακαλυπτό-
 μενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται. Μ. ¹¹ ἀναγινώσκηται

^x add ἐκεῖ ^γ ἐκκαοῦμεν ^z add αὐτοῖς ^a Ἰησοῦ Μ.

^b ἐκ σκότους φῶς λάμψαι.

Cp. 6. 4 ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, 8
 1 Cor. 4. 9 ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλει- 9
 9 sq. πόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι· πάντοτε 10
 τὴν νέκρωσιν τοῦ ^{c-d} Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες,
 ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.
 Cp. Ps. 44 αἱ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰη- 11
 (43). 22, σὺν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ
 Rom. 8. 36. ἡμῶν. ὥστε ὁ ^{d-e} θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν 12
 Ps. 116. 10 ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γε- 13
 (115). 1, γραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
 Cp. Rom. διὸ καὶ λαλοῦμεν· εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν ^e Κύριον Ἰησοῦν 14
 8. 11, καὶ ἡμᾶς ^f σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. τὰ 15
 1 Cor. 6. γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν
 14. πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ
 Θεοῦ.

Cp. Rom. Διὸ οὐκ ἐέγκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος 16
 8. 18 sq. διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ^h ἔσω ἡμῶν ἀνακαινύεται ἡμέρα καὶ
 ἡμέρα. τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' 17
 ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται
 ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλε- 18
 πόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα
 αἰώνια.

Οἶδαμεν γὰρ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους 5
 καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποιήτον,
 Cp. Rom. αἰώνιον, ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στεναζόμεν, τὸ 2
 8. 23. οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες·
 εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. καὶ γὰρ 3, 4
 οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνῳ στεναζόμεν βαρούμενοι· ⁱ ἐφ' ᾧ ^h οὐ
 θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ
 θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ 5
 Cp. 1. 22. τοῦτο Θεός, ὁ ^k δὸς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος.

^c add Κυρίου
^e ἐγκακοῦμεν

^d add μὲν
^h ἔσωθεν

^e om. Κύριον M.
ⁱ ἐπειδὴ S.
^k add καὶ

^f διὰ

- 6 θαρροῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ Cp. Phil.
1. 21 sqq.
7 σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου (διὰ πίστεως γὰρ περι-
8 πατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους), θαρροῦμεν δέ, καὶ εὐδοκοῦμεν
μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν
9 Κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκ-
10 δημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς Cp. Joh.
5. 27,
Acts 10. 42,
17. 31,
Rom. 14.
10,
Rev. 20. 12.
φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα
κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, πρὸς ᾧ ἔπραξεν,
εἴτε ἀγαθόν, εἴτε ἑ φαῦλον".
11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν,
Θεῷ δὲ πεφανερῶμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν
12 ὑμῶν πεφανερῶσθαι. οὐ ^m—|| πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν
ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν,
ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ ⁿμὴ ἐν"
13 καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.
14 ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο,
ὅτι ^o—|| εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἅρα οἱ πάντες ἀπέθανον·
15 καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶ- Cp. Rom.
14. 7.
16 σιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ὥστε
ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ ^p—|| καὶ
ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκο-
17 μεν. ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαία Cp. Gal.
6. 15,
Isa. 43. 18
sq.
18 παρῆλθεν· ἰδοὺ, γέγονε καινὰ ^q—||. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ
Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ ^r—|| Χριστοῦ
19 καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὥς ὅτι
Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λο-
γισόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν
ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς.
20 Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὥς τοῦ Θεοῦ παρα-
καλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε
21 τῷ Θεῷ. τὸν ^s—|| μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν Cp. Gal.
3. 13.
¹ κακόν ^m add γὰρ ⁿ οὐ ^o add εἰ ^p add δέ
^q add τὰ πάντα ^r add Ἰησοῦ ^s add γὰρ

ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς [†]γενώμεθα" δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ.
 συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν **8**
 Isa. 49. 8. τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς (λέγει γάρ, Καιρῷ δεκτῷ ἐπὶ- 2
 κουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ,
 νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ, νῦν ἡμέρα σωτηρίας)* μη- 3
 δεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ
 Cp. 4. 8
 sqq.·
 I Cor. 4. 9
 sqq.·
 κοινοί, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν
 στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, 5
 ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώ- 6
 σει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν
 ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, 7
 Cp. 10. 4,
 Eph. 6. 11
 sqq.·
 διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν,
 διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὥς 8
 πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς· ὥς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· 9
 ὥς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ, ζῶμεν· ὥς παιδευόμενοι, καὶ
 μὴ θανατούμενοι· ὥς λυπούμενοι, αἰεὶ δὲ χαίροντες· ὥς 10
 πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὥς μηδὲν ἔχοντες, καὶ
 πάντα κατέχοντες.

Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέφγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδιά 11
 ἡμῶν πεπλάτνυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχω- 12
 ρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμι- 13
 σθίαν (ὥς τέκνοις λέγω) πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

Cp. 1 Cor.
 10. 14
 sqq.·
 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ 14
 δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; ^u ἢ τίς" κοινωνία φωτὶ πρὸς
 σκότος; τίς δὲ συμφώνησις ^x Χριστοῦ" πρὸς ^v Βελίαλ"; 15
 ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ 16
 Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ^z ἡμεῖς" γὰρ ναὸς Θεοῦ ^a ἐσμὲν" ζῶν-
 Lev. 26. 11
 sqq.·
 τος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ
 ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται

[†] γενώμεθα^u τίς δὲ^x Χριστῷ^v Βελίαρ S.M.^z ὑμεῖς^a ἐστε

- 17 ^b μου λαός. διὸ Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορί- Isa. 52. 11.
σθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε· καὶ ἐγὼ εἰς-
- 18 δέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ Cr. Jer. 31
μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. (38). 9.
- 7 ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν Cr. 1 Joh.
ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπι- 3. 3.
τελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.
- 2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, Cr. 12. 17,
3 οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. ^c πρὸς κατάκρισιν οὐ^{||} λέγω· προ- Acts 20. 33.
εῖρηκα γάρ, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔστε εἰς τὸ συναπο-
- 4 θανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή
μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερ-
περισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.
- 5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν Cr. 2. 12
ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν sq.
6 μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς Cr. 1. 4.
- 7 παρεκάλεσεν ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον
δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἣ
παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθη-
σιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε
- 8 με μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπι- Cr. 2. 4,
στολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω ^d γὰρ^{||} 10. 10,
ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς. 1 Cor. 5. 1
9 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν·
ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῇτε
- 10 ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν
ἀμεταμέλητον ^e ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον
- 11 κατεργάζεται. ἰδοὺ γάρ, αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπη-
θῆναι ^f—^{||}, πόσῃ κατεργάσατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπο-
λογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,

^b μοι
γράφεται

^c οὐ πρὸς κατάκρισιν
^f add ὑμᾶς

^d om. γὰρ M.

^e κατερ-

ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς
 ἄγνους εἶναι ⁸⁻ τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, 12
 οὐχ εἵνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος,
 ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανέρωθῆναι ^hτὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ
 ἡμῶν ^{ll} πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ⁱπαρακε- 13
 κλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μάλ-
 λον ^{ll} ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπνυται τὸ
 πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ 14
 ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθην· ἀλλ' ὥς πάντα ἐν ἀλη-
 θείᾳ ἐλάλησαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ
 Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσο- 15
 τέρως εἰς ὑμᾶς ἐστίν, ἀναμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
 ὑπακοήν, ὥς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω 16
^{k-} ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

Cp. Rom. 15. 26. Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν 8
 δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ 2
 δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεια τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ
 βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς ^lτὸ πλοῦτος ^{ll} τῆς
 ἀπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ^mπαρὰ ^{ll} 3
 δύναμιν, αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι 4
 ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς
 τοὺς ἁγίους ⁿ⁻ καὶ οὐ καθὼς ἡλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς 5
 ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ·

Cp. vv. 17, 23, 12. 18. εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήργητο, 6
 οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ἀλλ' 7
 Cp. 1 Cor. 1. 5 sq. ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει,
 καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ^oἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ^{ll} ἀγάπῃ, ἵνα καὶ
 ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, 8

^e add ἐν ^d τὴν σπουδὴν ἡμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν A.
ⁱ παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν περισσοτέρως δὲ
 μᾶλλον ^k add οὖν A. ^l τὸν πλοῦτον ^m ὑπὲρ
ⁿ add ἐδέξασθαι ἡμᾶς ^o ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν M.

- ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης
 9 γνήσιον δοκιμάζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, Cp. I.k. 9.
 10 ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν Cp. I Cor. 58.
 τοῦτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οὔτινας οὐ μένον 7. 25.
 τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.
 11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως, καθάπερ ἡ προ-
 θυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.
 12 εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὼ ἐὰν ἔχη P—, εὐπρόσ-
 13 δεκτος, οὐ καθὼ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν
 14 α— ἰσότης· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν
 περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων
 περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται
 15 ἰσότης· καθὼς γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ Ex. 16. 18.
 ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλαττόνησε.
 16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν
 17 ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου. ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, Cp. ver. 6.
 σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.
 18 συνεπέψαμεν δὲ τὸν ἀδελφὸν μετ' αὐτοῦ ὃ ὁ ἔπαινος ἐν
 19 τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ Cp. I Cor. 16. 3 sq.
 καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ἐν
 τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν τ— τοῦ
 20 Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ὑμῶν· στελλόμενοι τοῦτο,
 μὴ τις ἡμᾶς μωμήσῃται ἐν τῇ ἀδρότητι ταύτῃ τῇ διακονου-
 21 μένῃ ὑφ' ἡμῶν· Ὑπρονοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον
 22 Κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέψαμεν δὲ
 αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς
 πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον
 23 πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς
 ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι

ᾤ add τις α add δὲ ρ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν
 σ συν τ add αὐτοῦ υ ὑμῶν x ἀδρότητι S. y προ-
 νοοῦμενοι

ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης 24
 ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε
^α—^{||} εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Cr. Rom. 15. 26,
 1 Cor. 16.
 1. Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν θ
 μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν· οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν 2
 ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαῖα παρεσκευάσται
 ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ^α—^{||} ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας.
 ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ 3
 ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ· ἵνα, καθὼς ἔλεγον, παρε-
 σκευασμένοι ᾗτε· μὴ πως, εἰ ἂν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες 4
 καὶ εὗρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυρθῶμεν ἡμεῖς
 (ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ ^β—^{||}. ἀναγ- 5
 καίον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλ-
 θωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσι τὴν ^γπροεπηγγελμένην
 εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ
 μὴ ^δὡς ^{||} πλεονεξίαν.

Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, 6
 καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.
 ἕκαστος καθὼς ^επροῆρηται^{||} τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ 7
 ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. ^ςδυνατεῖ^{||} δὲ 8
 ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ
 πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύετε εἰς πᾶν
 ἔργον ἀγαθόν· καθὼς γέγραπται, Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς 9
 πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ 10
 ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον βεῖς βρώσιν,
 χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ^{||} τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ ^hαὐξήσῃ^{||}
 τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι 11
 εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν
 τῷ Θεῷ. ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον 12
 ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ

^α add καὶ ^α add ἐξ ^β add τῆς καυχήσεως ^γ προ-
 κατηγγελημένην ^δ ὥσπερ ^ε προαιρείται ^ς δυνατὸς
^ε εἰς βρώσιν χορηγήσαι, καὶ πληθύναι ^h αὐξήσαι

- 13 περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· διὰ τῆς
δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ
ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ,
14 καὶ ἀπλότῃ τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας· καὶ
αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερ-
15 βάλλουσιν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. χάρις ⁱ⁻ τῷ Θεῷ ἐπὶ
τῇ ἀνεκδιγητῇ αὐτοῦ δωρεᾷ.
- 10 Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος
καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινός Cp.ver. 10.
2 ἐν ὑμῖν ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δέ, τὸ μὴ παρὼν
θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ἣ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινας
3 τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. ἐν
4 σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα (τὰ Cp. 6. 7.
γὰρ ὄπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ
5 Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων), λογισμοὺς καθαιροῦντες
καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαίρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ,
καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ,
6 καὶ ἐν ἐτοιμῇ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πλη-
7 ρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ κατὰ πρόσωπον ^k βλέπετε. ^l εἴ
τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν
¹ ἐφ' ^m ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς ^{m-1}.
8 εἰάν τε γὰρ ⁿ⁻ περισσότερόν τι καυχῆσθωμι περὶ τῆς
ἐξουσίας ἡμῶν (ἥς ἔδωκεν ὁ Κύριος ^{o-} εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ
9 εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν), οὐκ αἰσχυνθήσομαι· ἵνα μὴ δόξω ὡς Cp. 7. 8
10 ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι, Αἱ μὲν ἐπιστολαί, ^{sqq.}
φησί, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος Cp. ver. 1.
11 ἰσθενῆς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ
τοιούτος, ὅτι οἱοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες,
12 τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρίναι
ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ

ⁱ add δὲ ^k βλέπετε; A.S.M. ¹ ἀφ' ^m add Χριστοῦ
ⁿ add καὶ ^o add ἡμῖν

αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντας ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἅμετρα καυχη- 13
 σόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν
 ὁ Θεὸς μέτρου ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὥς μὴ 14
 ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ
 ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ 15
 ἅμετρα καυχώμενοι ἐν ἄλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες,
 αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ
 τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν 16
 εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἄλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα
 Cp. Jer. 9. ^{23 sq.} καυχήσασθαι. ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω· οὐ 17, 18
 1 Cor. 1. 31. γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ
 Κύριος συνίστησιν.

“Οφελον ἀνείχεσθέ μου ^pμικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ 11

Cp. Eph. 5. 32. ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζηλῶ· ἡρμυσάμην γὰρ 2
 ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρί, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ.

Cp. Gen. 3. 13. φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὥς ὁ ὄφεις ^qἐξηπάτησεν Εὐάν^u ἐν τῇ 3
 πανουργίᾳ αὐτοῦ, ^{r-} φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς

Cp. Gal. 1. 6 sq. ἀπλότητος ^sκαὶ τῆς ἀγνότητος^u τῆς εἰς τὸν Χριστόν. εἰ 4
 μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκη-
 ρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ

Cp. 12. 11, 1 Cor. 15. 10. εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ^tἀνέχεσθε^u. λογί- 5
 ζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. εἰ 6
 δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν παντὶ

Cp. 12. 13, 1 Cor. 9. 12, 18. ^uφανερῶσαντες^u ἐν πάσιν εἰς ὑμᾶς. ἡ ἁμαρτίαν ἐποίησα 7
 ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ
 Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐγγελισάμην ὑμῖν; ἄλλας ἐκκλησίας 8
 ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ 9
 παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδενός·

Cp. Phil. 4. 15 sq. τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες

^pμικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ ^qΕὐάν ἐξηπάτησεν ^radd
 οὕτω ^som. καὶ τῆς ἀγνότητος ^tἡνείχεσθε ^uφανερ-
 ρωθέντες

- ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῇ ^κἐμαυτὸν ὑμῖν ^ηἐτή-
 10 ρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ
 καύχησις αὕτη οὐ ^ψσφραγίσεται ^ηεἰς ἐμέ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς
 11, 12 Ἀχαΐας. διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ὁ
 δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκύψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελούντων
 ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ^φκαυχῶνται εὐρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς.
 13 οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχη-
 14 ματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ ^ζθαῦμα ^η.
 αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.
 15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς
 διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα
 αὐτῶν.
 16 Πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ^αἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε,
 κἂν ὡς ^αἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα ^ακἀγὼ μικρόν τι ^ηκαυχή-
 17 σωμαί. ὁ λαλῶ, οὐ ^βκατὰ Κύριον λαλῶ ^η, ἀλλ' ὡς ἐν
 18 ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ
 19 πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι. ἡδέως
 20 γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γάρ,
 εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοί, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει,
 21 εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ^οεἰς πρόσωπον ὑμᾶς ^ηδέρει. κατὰ
 ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ^δἡσθενήκαμεν ^η. ἐν ^φδ' ἂν τις
 22 τολμᾷ, (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ κἀγώ. Ἑβραῖοί εἰσι; Cp. Phil.
 κἀγώ. Ἰσραηλίται εἰσι; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι; κἀγώ. ^{3· 5·}
 23 διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγώ· ἐν
 κόποις περισσοτέρως, ^οἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πλη-
 24 γαῖς ὑπερβαλλόντως, ^ηἐν θανάτοις πολλάκις. ὑπὸ Ἰουδαίων
 25 πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, Cp. Deut.
 ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐνανάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ ^{25· 3·}
 26 πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύ-

^κ ὑμῖν ἐμαυτὸν ^ψ σφραγίσεται S. ^ζ θαυμαστὸν
^η μικρόν τι κἀγὼ ^β λαλῶ κατὰ Κύριον ^ο ὑμᾶς εἰς
πρόσωπον ^δ ἡσθενήσαμεν ^φ ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόν-
τως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως,

νοῖς ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἔθνων, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ^ε—^{||} κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις 27 πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι. χωρὶς τῶν παρεκτός, ^βῆ ἐπίστασις 28 μοι^{||} ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. τίς 29 ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχή- 30 σομαι· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ^η—^{||} Ἰησοῦ ^ι—^{||} οἶδεν, 31 ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἐν 32 Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Acts 9. 25. Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με ^ι—^{||}· καὶ διὰ θυρίδος ἐν 33 σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

^κΚαυχᾶσθαι ¹δεῖ,^{||} οὐ συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ^{||} εἰς 12 ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν 2 Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων (εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτός τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν), ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον 3 ἄνθρωπον (εἴτε ἐν σώματι εἴτε ^μχωρὶς^{||} τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν), ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ 4 ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι· ὑπὲρ δὲ ἑμαυτοῦ οὐ καυχή- 5 σομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις ^ν—^{||}. ἐὰν γὰρ θελήσω 6 καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δέ, μὴ τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει ^ο—^{||} ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων— 7 ^ρδιὸ^{||} ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατᾶν ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ 8

^ε add ἐν ^β ἢ ἐπισύστασις μου ^η add ἡμῶν ^ι add Χριστοῦ
^ι add θέλων ^κ Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ ¹ δὲ M. ^μ ἐκτός ^ν add μου " add τι ^ρ om. διὸ (and the mark of a break)

- τούτου τρίς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστή ἀπ' ἐμοῦ.
 9 καὶ εἰρήκῃ μοι, Ἄρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ⁹⁻
 ἐν ἀσθενείᾳ ^ττελείται· ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν
 ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμέ ἡ δύναμις τοῦ
 10 Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις,
 ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ
 ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.
 11 Γέγονα ἄφρων ⁸⁻· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ
 ὥφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ^{Cr. 11. 5.}
 12 ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδὲν εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ
 ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ^{σημείοις} ^{Cr. Rom.}
 13 τε καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι. τί γὰρ ἔστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ ^{15. 19,}
 τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ^{1 Cor. 14.}
 ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην. ^{18.}
 14 Ἰδοὺ, τρίτον ¹τοῦτο ²έτοιμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ^{Cr. 1. 15,}
 οὐ καταναρκήσω ^{x-}· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ ^{13. 1.}
 γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ
 15 γονεῖς τοῖς τέκνοις· ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπα- ^{Cr. 2 Tim.}
 νηθῆσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ²ὑμῶν. εἰ ^{2. 10.} περισσοτέρως ὑμᾶς
 16 ²ἀγαπῶ, ¹ἦττον ²ἀγαπῶμαι; ³ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβά-
 ρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον.
 17 μή τινα ὦν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησι ^{Cr. 7. 2.}
 18 ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν. ^{Cr. 8. 6.}
 μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ Πνεύματι
 περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἔχνεσι;
 19 ¹Πάλαι ²δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ³ἀπολογούμεθα. ⁴κατένυντι·
 τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί,
 20 ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβούμαι γάρ, μή πως ἐλθὼν
 οὐχ οἷους θέλω εἶρω ὑμᾶς, ἀλλ' εὐρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε·

⁹ add μου

^τ τελειοῦται

⁸ add καυχώμενος

² ἐν

σημείοις

¹ om. τοῦτο

^x add ὑμῶν

² ὑμῶν,

εἰ καὶ

² ἀγαπῶν

² ἀγαπῶμαι.

¹ Πάλιν

³ ἀπολογούμεθα; A.S.M.

⁴ κατενώπιον

μή πως ἔρις, ζήλος,¹¹ θυμοί, ἐριθείαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φνσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μή πάλιν ¹ ἐλθόντος μου 21 ταπεινώσῃ με¹¹ ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήθῃσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἧ ἔπραξαν.

Cp. 12. 14. Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο 13

Cp. Deut. μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥήμα. προεῖρηκα καὶ 2
19. 15.

προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν βνὺν,¹¹ τοῖς προσημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς

Cp. 1. 23. τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι· ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ 3

λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν· καὶ γὰρ ^h-¹¹ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ 4

δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενούμεν ⁱ ἐν¹¹ αὐτῷ, ἀλλὰ ^kζήσομεν¹¹ σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς 5

πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. ἡ οὐκ

Cp. Rom. ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν; εἰ
8. 10,

Gal. 4. 19. μή τι ἀδόκιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ 6

ἐσμέν ἀδόκιμοι. ¹εὐχόμεθα¹¹ δὲ πρὸς τὸν Θεόν, μὴ ποιῆσαι 7 ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα

ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῇτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὤμεν. οὐ γὰρ 8 δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε 9 τοῦτο ^m-¹¹ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διὰ τοῦτο 10

Cp. 1. 23. ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρῆσωμαι κατὰ

τὴν ἐξουσίαν ἣν ⁿὁ Κύριος ἔδωκέ μοι¹¹ εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

Λοιπὸν, ἀδελφοί, ὦχαίρετε.¹¹ καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, 11

τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ

Cp. Rom. εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ 12
16. 16.

φιλήματι.

^o ἔρεις, ζήλοι, ⁱ ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ^e νῦν γράφω
^h add εἰ ¹ σὺν M. ^k ζησόμεθα ¹ εὐχομαι ^m add
δὲ ⁿ ἔδωκέ μοι ὁ Κύριος ^o χαίρετε, S. : χαίρετε A.M.

- 13 Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
 14 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ
 Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων
 ὑμῶν. P—^{ll}
 q—^{ll}

Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου,
 ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος
 2 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν), καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκ-
 3 κλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Cp. Acts 16. 6,
 4 ^aπατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν^{ll} Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δόντος 18. 23.
 ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλῃται ἡμᾶς ἐκ Cp. 2. 20,
^bτοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος^{ll} πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Eph. 5. 2,
Titus 2. 14.
 5 Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. ἀμήν.
 6 Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέ- Cp. 2 Cor. 11. 4.
 7 σαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ
 ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ ταρασσοντες ὑμᾶς καὶ θέ- Cp. Acts 15. 24.
 8 λοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ
 εἰ ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ^cεὐαγγελίσηται^{ll} ^dὑμῖν^{ll} παρ'
 9 ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὥς προειρήκαμεν, καὶ
 ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελά-

^v add ἀμήν. ^a add subscription Πρὸς Κορινθίους δευτέρα
 ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.
^u πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου M. ^b τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος
^c εὐαγγελίζεται ^d om. ὑμῖν M.

βετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω; ἢ τὸν 10
Θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ^{ε-1} ἔτι ἀνθρώποις
ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Cp. 1 Cor. Γνωρίζω ^f γὰρ ^h ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγε- 11
^{15, 1.} λισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον. οὐδὲ γὰρ 12
Cp. Eph. ^{3, 3.} ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ
δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν 13
Cp. Acts ἀναστροφὴν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν
^{8, 3.} ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· καὶ 14
Cp. Acts ^{22, 3,} προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας
^{26, 5,} ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πα-
Phil. ^{3, 6.} τρικῶν μου παραδόσεων. ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφο- 15
Cp. Rom. ^{1, 1.} ρίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος
αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι 16
Cp. Acts ^{9, 3 sqq.} αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ
αἵματι· οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ 17
ἀποστόλους, ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα
εἰς Δαμασκόν.

Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι 18
βΚηφῶν^h, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. ἕτερον 19
Cp. Mk. 6, ^{3.} δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν
τοῦ Κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι 20
οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ 21
τῆς Κιλικίας. ἦμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκ- 22
κλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ· μόνον δὲ ἀκούοντες 23
ᾗσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν
ἣν ποτε ἐπόρθει, καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοί τὸν Θεόν. 24

Cp. Acts ^{15, 1 sqq.} Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσό- 2
λυμα μετὰ Βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον. ἀνέβην δὲ 2
κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κη-
ρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως

^e add γὰρ^f δὲ^h Πέτρον

- 3 εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ τίς τοι σὺν ἐμοί,
 4 Ἑλλήν ὢν, ἡναγκάσθη περιτμηθῆναι· διὰ δὲ τοὺς παρεισάκ-
 τούς ψευδαδελφούς, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπεῖν τὴν
 ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς
 5 καταδουλώσουσιν· οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἵξαμεν τῇ ὑπο-
 ταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμεῖνῃ πρὸς ὑμᾶς.
 6 ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναι τι (ὅποιοι ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι
 διαφέρει, πρόσωπον Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει)—ἐμοὶ γάρ
 7 οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο· ἀλλὰ τοῦναντίον, ἰδόντες
 ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέ-
 8 τρος τῆς περιτομῆς (ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν
 9 τῆς περιτομῆς ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη), καὶ γνόντες
 τὴν χάριν τὴν δοθείσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰω-
 ἀννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ
 10 Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
 11 περιτομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ
 ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.
 12 Ὅτε δὲ ἦλθε ἡ Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον
 αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνώσμενος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν
 τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ
 ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ
 13 περιτομῆς. καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰου-
 δαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.
 14 ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ
 εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾶ ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σὺ
 Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ἵπῳ τὰ
 15 ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαῖζειν; ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ
 16 ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιούται ἄνθρω-
 πος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιω-

Cp. Deut.
10. 17.Cp. Eph.
3. 8.Cp. Rev.
3. 12.Cp. Acts
11. 29.
sq.,Rom. 15.
25 sq.Cp. Acts
11. 3.Cp. 3. 11,
Rom. 3. 20,
28,
Acts 15. 11.^h καταδουλώσωνταιⁱ Πέτρος^k Πέτρῳ^l τί^m om. δὲ

- θῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. εἰ δὲ ζη- 17
τοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρ-
τωλοί, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. εἰ 18
γὰρ ἂ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν
Cp. Rom. 7· 4. συνίστημι. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ 19
ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ὃ ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ, ὃ ζῇ δὲ 20
Cp. Rom. 6· 6. ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ
τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος
ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκ ἄθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ 21
διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.
- Cp. 5· 7. ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν ὁ—¹, οἷς κατ' 3
ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη Ρ—¹¹ ἐσταυρωμένος;
τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ 2
Cp. Acts 10· 44. Πνεῦμα ἐλάβετε; ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοί ἐστε; 3
Eph. 1· 13. ἐναρξάμενοι Πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε; τοσαῦτα ἐπά- 4
θετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα 5
καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου; ἢ ἐξ ἀκοῆς
Cp. Gen. 15· 6. πίστεως; καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη 6
Rom. 4· 3. αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, 7
Cp. Rom. 4· 11. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. προῖδούσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ 8
πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευγγελίστατο τῷ Ἀβραάμ
Gen. 12· 3. ὅτι Ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὥστε οἱ ἐκ 9
πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἐξ 10
ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶ· γέγραπται ἡ γὰρ ὅτι ὃ
Deut. 27· 26. Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμέ-
νοῖς ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν 11
Hab. 2· 4 νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ Θεῷ δῆλον· ὅτι Ὁ δίκαιος
ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' 12
Lev. 18· 5. Ὁ ποιήσας αὐτὰ Ρ—¹¹ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξη- 13

¹¹ ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, M.

Ρ add ἐν ὑμῖν

¹ γάρ,

¹¹ add τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι

^Ρ add ἀνθρωπος

- γόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν Cp. 2 Cor. 5. 21.
κατάρ· ⁸ ὅτι γέγραπται⁸, Ἐπικατάρatos πᾶς ὁ κρεμᾶμενος Deut. 21.
- 14 ἐπὶ ξύλου· ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται 23.
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος λάβω- Cp. Acts 2. 33.
μεν διὰ τῆς πίστεως.
- 15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρω-
16 μένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ Cp. Gen. 13. 15.
Ἀβραὰμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ.
οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ'
17 ἐνός Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός. τοῦτο δὲ Cp. Gen. 17. 1 sqq., Ex. 12. 40 sq.
λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ^{t=} ὁ μετὰ
^u τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη^u γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ,
18 εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ Cp. Rom. 4. 14.
κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγ-
19 γελίας κεχάρισται ὁ Θεός. τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων
χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ^φ ἐπηγγέλται,
20 διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης ἐνός Cp. Acts 7. 53.
21 οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἷς ἐστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγ-
γελιῶν τοῦ Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνά-
22 μενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. ἀλλὰ Cp. Rom. 3. 9.
συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγ-
γελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.
- 23 Πρὸ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα
^v συγκλειόμενοι^v εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
24 ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ
25 πίστεως δικαιωθῶμεν. ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ
26 παιδαγωγὸν ἔσμεν. πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς Cp. Joh. 1. 12.
27 πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἔβαπ- Cp. 1 Cor. 12. 13,
28 τίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, Col. 3. 10 sq.
οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ·

⁸ γέγραπται γάρ
κόσια καὶ τριάκοντα

^t add εἰς Χριστόν
^v συγκεκλεισμένοι

^u ἔτη τετρα-

Cp. Rom. 9. 8. πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς 29
Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, x-|| κατ' ἐπαγ-
γελίαν κληρονόμοι.

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, 4
οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπι- 2
τρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πα-

Cp. ver. 9. τρόσ. οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ 3
Col. 2. 8, 20. κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ 4

Cp. Mk. 1. 15, χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ
Eph. 1. 10. γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο-

Cp. 3. 13, ράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δὲ ἔστε υἱοί, 5
1 Cor. 7. 23. ράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δὲ ἔστε υἱοί, 6

Cp. Rom. 8. 15. ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς
καρδίας ὧν ἡμῶν ἡ κρᾶζον, Ἀββὰ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ 7

Cp. Rom. 8. 17. δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος ἡ διὰ Θεοῦ·.

Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλείσατε τοῖς 8
ἀφύσει μὴ ὅσοι θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ 9
γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ
καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε;

Cp. Rom. 14. 5, 16. ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς. 10
Col. 2. 16. φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκὴ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς. 11

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι 12
ὑμῶν. οὐδὲν με ἡδικήσατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς 13
σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον· καὶ τὸν πειρασμὸν 14
ὑμῶν ἔν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε,
ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν.
οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι, 15
εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἑ-|| ἐδώκατέ
μοι. ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; ζηλοῦ- 16, 17
σιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα
αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ἡ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε, 18

x add καὶ y ὑμῶν z Θεοῦ διὰ Χριστοῦ a μὴ
φύσει b μου τὸν c τίς d add ἦν e add
ἂν f add τὸ

- 19 καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι με πρὸς ὑμᾶς. τεκνία μου, οὓς
 20 πάλιν ὠδίνω, ἄχρισ οὐ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἤθελον δὲ Cp. Rom.
 παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ^{8. 10,} _{2 Cor. 13.5.}
 ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.
- 21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ
 22 ἀκούετε; γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχευ, ἓνα Cp. Gen.
 23 ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ ^{16. 15,}
 τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας ^{21. 2,}
 24 ἑστὶ ἐπαγγελίας^h. αἰνὰ ἐστὶν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ ^{Rom. 9. 7}
 εἰσι ^{sq.} δύο διαθηकाί· μία μὲν ἀπὸ ὅρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν Cp. Gen.
 25 γεννώσα, ἣτις ἐστὶν Ἀγαρ. τὸ ἰδὲ^h Ἀγαρ^h Σινᾶ ὅρος ^{18. 10.}
 ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ·
 26 δουλεύει ¹ γὰρ^h μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσα- Cp. Heb.
 27 λὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ ^{12. 22,} ἡμῶν. γέγραπται ^{Rev. 3. 12.}
 γάρ, Εὐφράνθητι, στείρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον, Isa. 54. 1.
 ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ
 28 τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ^h ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ Cp. Rom.
 29 ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν.^h ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα ^{9. 7 sqq.}
 30 γεννηθεὶς ἐδίδωκε τὸν κατὰ Πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν. ἀλλὰ τί ^{Cp. Gen.}
 λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, ^{21. 9.}
 οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ
 31 τῆς ἐλευθέρας. ^o διό^h, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα,
 5 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. τῇ ἐλευθερίᾳ ῥῆμας Χριστὸς ἡλευθέ- Cp. Joh.
 ρωσε^h στήκετε οὖν,^h καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. ^{8. 32,}
 2 Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς περιτέμνησθε, Χρισ- ^{Acts 15. 10.}
 3 τὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσῃ. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ
 ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον
 4 ποιῆσαι. κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ
 5 δικαιούσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς γὰρ Πνεύματι ἐκ

^h διὰ τῆς ἐπαγγελίας ^h add αἱ ⁱ γὰρ A.S.M.
^k om. Ἀγαρ M. ¹ δὲ ^m add πάντων ⁿ ὑμεῖς
 ἐστέ. M. ^o ἄρα ^v οὖν ἢ Χριστὸς ἡμᾶς ἡλευ-
 θέρωσε, στήκετε,

- Cp. 6. 15. πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ Χριστῷ 6
 Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ
 Cp. 3. 1. πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς 7
 ἀνέκοψε¹ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ 8
 Cp. 1 Cor. τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοί. 9
 5. 6. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· 10
 ὁ δὲ ταρασσὼν ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἂν ᾖ. ἐγὼ 11
 δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι;
 ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. ὄφελον καὶ 12
 ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.
 Cp. 1 Pet. Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν 13
 2. 16, ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης
 2 Pet. 2. 19, δουλεύετε ἀλλήλοις. ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ¹ πεπλή- 14
 Jude 4. ρωται¹, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν¹.
 Cp. Rom. 13. 10. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ 15
 Lev. 19. 18. ἀλλήλων ἀναλωθῇτε.
 Cp. Rom. Δέγω δέ, Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ 16
 7. 14, μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ Πνεύματος 17
 sqq., 8. 4 sqq. τὸ δὲ Πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς, ταῦτα¹ γὰρ ἀλλήλοις ἀντί-
 Cp. Rom. κεται¹, ἵνα μὴ ἂ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῇτε. εἰ δὲ Πνεύματι 18
 6. 14, 8. 1 sqq. ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. φανερά δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς 19
 σαρκὸς, ἅτινά ἐστι¹ ὡς¹ πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω- 20
 λολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις¹, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι,
 διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, ὡς¹ μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ 21
 Cp. 1 Cor. ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς¹ ὡς¹ προεῖπον, ὅτι οἱ
 6. 9 sqq., Eph. 5. 5. τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.
 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, 22
 μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγ- 23
 Cp. 1 Tim. κράτεια¹ κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. οἱ δὲ τοῦ 24
 1. 9.

¹ ἀνέκοψε ¹ πληροῦται ¹ ἐαυτὸν ¹ δὲ ἀντί-
 κεται ἀλλήλοις ¹ add μοιχεία, ¹ ἔρεις ¹ add
 φόνοι, ¹ add καὶ

Χριστοῦ ^a Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι Cp. Rom. 6. 6.
καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

25, 26 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

8 Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.

2 ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν Cp. Joh. 13. 14, 15. 12.
νόμον τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μὴδὲν ὢν,

4 ^b φρεναπατᾷ ἑαυτὸν¹. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι Cp. 1 Cor. 9. 7 ^{sq}q.

7 ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μκκτηρίζεται· ὁ

8 γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πνεύματος θερίσει ζωὴν

9 αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ^c ἐγκακῶμεν¹¹· Cp. 2 Thss. 3. 13.
καίρῳ

10 γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλυόμενοι. ἄρα οὖν, ὥς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

11 Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί.

12 ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι, μόνον ἵνα ^d τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ

13 μὴ¹² διώκωνται. οὐδὲ γὰρ οἱ ^e περιτεμνόμενοι¹³ αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι, ἵνα ἐν τῇ

14 ὑμετέρα σαρκὶ καυχῶνται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι'

15 οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, καγὼ ^f ¹⁴ κόσμῳ. Cp. 5. 6.
Βούτε γὰρ

^a om. Ἰησοῦ ^b ἑαυτὸν φρεναπατᾷ ^c ἐγκακῶμεν

^d μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ^e περιτετμημένοι M. ^f add

τῷ ^g ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει

περιτομή τι ἔστιν¹¹ οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.
καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς 16
καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ 17
στίγματα τοῦ ἡ- / Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 18
πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. ἀμήν.

i-//

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ.

Παῦλος ἀπόστολος ^aΧριστοῦ Ἰησοῦ· διὰ θελήματος Θεοῦ 1
Cp. Acts τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ^bἐν Ἐφέσῳ¹¹ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ
^{18. 19,} Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ 2
^{19. 1sq.} Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 3
Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν
Cp. 2Thss τοῖς ἐπουρανίοις ^cἐν¹¹ Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν 4
Cp. Col. 1. αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους
^{2. 13.} κατενώπιον ^dαὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας¹¹ ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν 5
^{22.} διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελή-
ματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ^eἧς¹¹ 6
Cp. Col. 1. ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν 7
Rom. 3. 24. ^{14.} ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν πα-
ραπτωμάτων, κατὰ ^fτὸ πλοῦτος¹¹ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ^gἧς 8

ⁿ add Κυρίου
ἀπὸ Ῥώμης.

^c om. ἐν S.

^f τὸν πλοῦτον

ⁱ add subscription Πρὸς Γαλάτας ἐγράφη
ⁿ Ἰησοῦ Χριστοῦ

^b om. ἐν Ἐφέσῳ M.

^d αὐτοῦ· ἐν ἀγάπῃ προορίσας M.

^e ἐν ᾧ

- 9 ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσῃ, γνωρί- Cp. Col. 1.
 σας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν 26.
- 10 εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ Cp. Mk.
 πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν Gal. 4. 4.
 τῷ Χριστῷ, ὅτ᾽ ἐπὶ¹ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν
- 11 αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκκληρώθημεν, προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν Cp. Col. 1.
 τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος 12.
- 12 αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον h—¹ δόξης αὐτοῦ τοὺς
- 13 προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν Cp. Col. 1.
 λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν,—ἐν 5.
 ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ Πνεύματι τῆς ἐπαγγελ- 2 Cor. 1. 22,
 5. 5; also
 14 λίας τῷ Ἀγίῳ, i^o ¹ ἐστὶν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ὑμῶν, Lk. 24.
 εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης 49.
 αὐτοῦ.
- 15 Διὰ τοῦτο καὶ γώ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ Cp. Col. 1.
 16 Κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ k—¹ τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, οὐ 3 sq.,
 παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνεῖαν l—¹ ποιούμενος ἐπὶ 9 sq.
- 17 τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ὑμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῶῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ
- 18 ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας^m ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς 3.
 ἐστὶν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, n—¹ τίς ὁ πλούτος τῆς Cp. 3. 8,
 Col. 1. 27.
- 19 δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ
 ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς
 πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος Cp. Col. 2.
 12.
- 20 αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν,
 21 καὶ ὀκαθίσας¹ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω Cp. Ps. 110
 πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ (109). 1,
 Col. 2. 10,
 παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ 3. 1,
 1 Pet. 3. 22.
- 22 ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς Cp. Ps. 8.6.

ε τά τε ἐν

h add τῆς

i ὅς

k add τὴν ἀγάπην

A.S.M.

l add ὑμῶν

m διανοίας

n add καὶ

o ἐκάθισεν

- πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ Ῥτᾶ¹ 23 πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένον.
- Cp. Col. 1. 1.²¹ Καὶ ἡμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρ- 2
2. 13. τείαις ῥυμῶν¹¹, ἐν αἷς ποτὲ περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ 2 κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἰέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπει-
Cp. Col. 3. θείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς 3
Titus 3. 3. ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς
1 Pet. 4. 2^{sq.} σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἡμεθα¹² τέκνα φύσει ὀργῆς,
Cp. 1 Joh. 4. 10. ὡς καὶ οἱ λοιποί·—ὁ δὲ Θεός, πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν 4
Cp. Col. 2. 13. πολλὰν ἀγάπην αὐτοῦ ἦν ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς 5
13. νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι¹³ συνεζωοποίησε¹⁴ τῷ Χριστῷ
Cp. ver. 8, (χάριτί ἐστε σεσωσμένοι), καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν 6
2 Tim. 1. 9. ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς 7 αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις¹⁵ τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος¹⁶ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῇ 8 γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ¹⁷ πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ
Cp. Rom. 3. 27. ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῇ- 9
σηται. αὐτοῦ γὰρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ 10 Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.
- Cp. 1 Cor. 12. 2, Διὸ μνημονεύετε, ὅτι¹⁸ ποτὲ ὑμεῖς¹⁹ τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ 11
Col. 2. 13. λεγόμενοι ἄκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι ἦτε²⁰ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, 12
Cp. Col. 1. 21. ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες 13
Cp. Col. 1. 20. μακρὰν²¹ ἐγενήθητε ἐγγὺς²² ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς 14
Cp. Gal. 3. 28. γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν καὶ τὸ
p om. τὰ. q om. ὑμῶν r ἦμεν s συνεζωοτοί-
σεν ἐν M. t τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον u add τῆς
x ὑμεῖς ποτὲ y add ἐν z ἐγγὺς ἐγενήθητε

- 15 μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ Cr. Col. 2.
αὐτοῖ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι, καταργήσας· ἵνα ¹⁴
τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ^aαὐτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν
- 16 εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι Cr. Col. 1.
τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ· ²⁰
- 17 καὶ ἔλθων εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ ^bεἰρή- Cr. Isa. 57.
18 νην ^{||} τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν πρόσαγωγὴν οἱ ¹⁹
19 ἀμφότεροι ἐν ἐνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν ^{Acts 10. 36.}
οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ^cἐστε ^{||} συμπολίται τῶν
- 20 ἁγίων καὶ οἰκείοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ Cr. 1 Cor.
τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὅντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ ^{3. 9 sqq.,}
21 ^dΧριστοῦ Ἰησοῦ ^{||}, ἐν ᾧ ^eπᾶσα ^e- ^{||} οἰκοδομὴ συναρμολογου- ^{1 Pet. 2. 4}
22 μένη αὖξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συννοι- ^{sq.,}
κοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι. ^{Rev. 21. 14.}
- 3 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ Cr. Col. 1.
2 ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν,—εἴγε ἡκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς ^{24 sq.}
- 3 χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ὅτι κατὰ Cr. Gal.
ἀποκάλυψιν ^fἐγνωρίσθη ^{||} μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέ- ^{1. 12.}
- 4 γραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν
- 5 σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ^g- ^{||} ἐτέrais Cr. Col. 1.
γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ^{26.}
- ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν
- 6 Πνεύματι· εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ Cr. Acts
συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ^h- ^{||} ἐν ⁱΧριστῷ Ἰησοῦ ^{||} διὰ τοῦ ^{11, 18.}
- 7 εὐαγγελίου, οὗ ^kἐγενήθη ^{||} διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς Cr. Col. 1.
χάριτος τοῦ Θεοῦ ¹τῆς δοθείσης ^{||} μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς ^{23, 25.}
- 8 δυνάμεως αὐτοῦ. ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ^m- ^{||} ἁγίων Cr. 1 Cor.
ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ⁿ- ^{||} τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι ^{||} τὸ ^{15. 9.}

^a αὐτῷ ^b om. εἰρήνην ^c om ἐστε ^d Ἰησοῦ
Χριστοῦ ^e add ἡ ^f ἐγνώρισέ ^g add ἐν ^h add
αὐτοῦ ⁱ τῷ Χριστῷ ^k ἐγενόμην ^l τὴν δοθείσαν
^m add τῶν ⁿ add ἐν ^o τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον

ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος¹ τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι² ὅπαντας³ 9
 Cp. Rom. τίς ἡ οἰκονομία⁴ τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ
 16, 25
 sq., τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι⁵ 10
 1 Cor. 2, 7, γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρα-
 Col. 1, 26
 sq., νίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποικίλος σοφία τοῦ Θεοῦ,
 κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν⁶ τῷ⁷ Χριστῷ 11
 Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ⁸ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ τὴν⁹ 12
 προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ 13
 αἰτοῦμαι μὴ¹⁰ ἐγκακεῖν¹¹ ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις
 ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα¹², 14
 ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, 15
 ἵνα¹³ ὁ¹⁴ ὑμῖν κατὰ¹⁵ τὸ πλοῦτος¹⁶ τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει 16
 κραταιωθῇ διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον,
 κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις 17
 Cp. Col. 1, ὑμῶν¹⁸ ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἵνα ἐξισχύ- 18
 23,
 2, 7, σητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ
 μήκος καὶ ὕψος καὶ βάθος¹⁹, γινῶναι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν 19
 Cp. 1, 23,
 Col. 1, 19, τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῇτε εἰς πᾶν τὸ
 πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν 20
 Cp. Col. 1, αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν
 29, ἡμῖν, αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ²⁰ καὶ²¹ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ 21
 εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Cp. Col. 4. Ἰ Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγώ, ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ, ἀξίως 4
 3,
 Phil. 1, 7, περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης τα- 2
 2 Tim. 1, 8;
 also Col. πεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι
 1, 10 sq., ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ 3
 3, 12
 sq., Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἐν σῶμα καὶ 4
 Phil. 1, 27.

Cp. Rom. ὁ²² om. πάντας M. ἡ²³ κοινωνία²⁴ ἡ²⁵ add διὰ Ἰησοῦ
 12, 3 Χριστοῦ ὁ²⁶ om. τῷ²⁷ ἡ²⁸ add τὴν²⁹ ἡ³⁰ ἐγκακεῖν³¹ ἡ³² add
 1 Cor. 12. τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ³³ δόξῃ³⁴ ἡ³⁵ τὸν πλοῦτον
 4 sqq., ἡ³⁶ βάθος καὶ ὕψος³⁷ ὁ³⁸ om. καὶ
 1 Pet. 4, 10.

- ἐν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως
 5, 6 ὑμῶν, εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἰς Θεὸς
 καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν
 7 πᾶσιν ^{c=}||. ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ
 8 μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει, Ἀναβὰς εἰς ^{P. 68 (67).}
 ὕψος ἡχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ^{18.}
 9 ἀνθρώποις. (τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη
 10 ^{d=}|| εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι ^{Cr. Joh. 3.}
 καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ ^{13, 6. 41}
 11 πάντα.) καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ ^{Cr. Rom}
 προφῆτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ δι- ^{12, 6,}
 12 δασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον ^{1 Cor. 12.}
 13 διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μέχρι ^{28.}
 καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ
 τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς
 14 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ἵνα μηκέτι ^{Cr. 1 Cor.}
 ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ ^{14, 20.}
 τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ, ^{Cr. Heb.}
 15 πρὸς τὴν μεθοδεῖαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ ^{13, 9.}
 αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ^{c=}|| ^{Cr. Col. 1.}
 16 Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμ- ^{18,}
 βιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ^{2. 19.}
 ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος
 ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.
 17 Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς ^{Cr. 1 Pet.}
 περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ^{f=}|| ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι ^{4. 3.}
 18 τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ βδιανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλο-
 τριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν
 19 ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν· οὔτινες
 ἀπηληγκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν

^c add ὑμῖν^d add πρῶτον A.S.M.^e add ὁ^f add

λοιπὰ

^g διανοία, ὄντες

- ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξία. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε 20
τὸν Χριστόν· εἶγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, 21
Cp. Rom. 6, 6, καθὼς ἐστὶν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ· ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ 22
Col. 3. 9. τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθει-
Cp. Rom. 12, 2, ρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεῦσθαι δὲ τῷ 23
Col. 3. 10. πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρω- 24
πον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς
ἀληθείας.
- Cp. Zech. 8. 16. Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ 25
Cp. Ps. 4. 4(Sept.). τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἡ ἀλλήλων ἥ μέλη. ὀργίσεσθε 26
καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ ἡ-¹ παρορ-
γισμῷ ὑμῶν, ἡ μὴ δὲ ἥ διδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπ- 27, 28
Cp. 1 Thss. 4. 11, των μὴκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾷτω ἐργαζόμενος τὸ
2 Thss. 3. ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι.
12, πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐμπορευέσθω, 29
Cp. Col. 3. 8, 16 sq. ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρεῖας, ἵνα δῶ χάριν
Cp. Isa. 63. 10. τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ 30
Cp. 1. 13. Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα 31
πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλάβασφημία ἀρθή-
τω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους 32
Cp. Mat. 18. 32, χρηστοί, εὖσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς
sq. 1 Joh. 4. 11. ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ἡμῖν ἥ.
- 1 Joh. 4. 11. Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά· καὶ 5 1, 2
Cp. Mat. 5. 48, περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς ἥ,
1 K. 6. 36. καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἥ προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ
Cp. Gal. 1. 4. Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. πορνεία δὲ καὶ ὁ ἀκαθαρσία πᾶσα ἥ 3
Cp. Col. 3. 5. ἡ πλεονεξία μὴδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις,
καὶ αἰσχύρης, καὶ μωρολογία ἡ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα· 4
ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. τοῦτο γὰρ ῥῖστε ἥ γινώσκοντες, 5
Cp. 1 Cor. 6. 9 sq., ὅτι πᾶς πόρνος, ἡ ἀκάθαρτος, ἡ πλεονέκτης, ὅς ἔστιν εἰδω-
Gal. 5. 21. ἡ ἀλλήλων S. ἡ ἡμᾶς ἡ ὑμῶν M. ἡ ἡμῖν M.
ἡ ἡμᾶς ἡ ὑμῶν M. ὁ πᾶσα ἀκαθαρσία ῥ ῥῖστε
ἡ ὅς

- λολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ
 6 καὶ Θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα Cp. Col. 3: 6.
 γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.
 7, 8 μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γάρ ποτε σκότος, Cp. Col. 1. 13.
 9 νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ γὰρ
 καρπὸς τοῦ ἱφωτὸς¹ ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ
 10 καὶ ἀληθείᾳ), δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· Cp. Rom. 12. 2.
 11 καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάργοις τοῦ σκοτοῦς,
 12 μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν
 13 αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ Cp. Joh. 3. 20.
 14 φωτὸς φανεροῦνται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. διὸ
 λέγει, Ἔγειραι, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ
 ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.
 15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς² περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι Cp. Col. 4. 5.
 16 ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι
 17 πονηραὶ εἰσι. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ ³συνίετε⁴
 18 τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ
 19 ἐστὶν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλοῦντες Cp. Col. 3. 16 sq.
 ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες
 20 καὶ ψάλλοντες ⁵— τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦν-
 τες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 21 Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν Cp. 1 Pet. 5. 5.
 φόβῳ ⁶Χριστοῦ⁷.
 22, 23 Αἱ γυναῖκες, τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ⁸— ὡς τῷ Κυρίῳ· ὅτι Cp. Col. 3. 18,
⁹— ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κε- 1 Cor. 11. 3,
 24 φαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ¹⁰αὐτὸς¹¹ σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλ' ¹²ὡς¹³ 1 Pet. 3. 1.
 ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες
 25 τοῖς ¹⁴— ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖ- Cp. Col. 3. 19,
 κας ¹⁵—, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ 1 Pet. 3. 7.
 26 ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς· ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίσας Cp. Titus 3. 5,
¹⁶— 1 Pet. 3. 21.

¹ Πνεύματος² πῶς ἀκριβῶς³ συνιέντες⁴ add ἐν⁵ Θεοῦ⁶ add ὑποτάσσεσθε⁷ add ὁ⁸ καὶ αὐτός

ἐστι

⁹ ὥσπερ¹⁰ add ἰδίοις¹¹ add ἑαυτῶν

- τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ ^ε αὐτὸς ²⁷
 Cp. Col. 1. ^{22.} ἐαντῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν. μὴ ἔχουσιν σπιλον ἢ ῥυτίδα
 ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἡ ἀγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ²⁸
¹ ὀφείλουσι καὶ ¹ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς
 τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν
 ἀγαπᾷ. οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ²⁹
 ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν· καθὼς καὶ ὁ Ὁ Χριστὸς ³⁰ τὴν ἐκ-
 Gen. 2. 24 κλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ ^h—. Ἀντὶ 30, 31
 τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα ⁱ— καὶ τὴν μητέρα,
 καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται
 Cp. Isa. 54. οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ³²
^{5 sq., 62. 5,} ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν ³³
 Hos. 2. 19, καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως
^{2 Cor. 11. 2,} Rev. 19. 7 ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα.
^{54., 21. 2, 9.} Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο ⁸
 Cp. Col. 3. γάρ ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα (ἥτις ²
^{20.} ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ), ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ³
 Ex. 20. 12, Deut. 5. ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ πατέρες, μὴ παρορ- ⁴
^{16.} Cp. Col. 3. γίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ
^{21.} νοουθεσίᾳ Κυρίου.
 Cp. Col. 3. Οἱ δούλοι, ὑπακούετε τοῖς ^kκατὰ σάρκα κυρίοις ⁵ μετὰ ⁵
^{22.} φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ
 Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ⁶
 ὡς δούλοι τοῦ Χριστοῦ ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ
 ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ¹ ὡς ⁷ τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ⁷
 ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ^m ἕκαστος ὁ ἐὰν ⁸ ποιήσῃ ἀγαθόν, ⁸
 τοῦτο κομιέται παρὰ ⁿ— Κυρίου, εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος.
 Cp. Col. 4. καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς ἀνιέντες τὴν ⁹
^{1.}

^ε αὐτήν ¹ ὀφείλουσιν ^ε Κύριος ^h add ἐκ τῆς
 σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ⁱ add αὐτοῦ
^k κυρίοις κατὰ σάρκα ¹ om. ὡς S. ^m ὁ ἐάν τι ἕκαστος
ⁿ add τοῦ

ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι ὁ καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν
ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

Cp Col. 3.

10 Ρ Τοῦ λοιποῦ ἑνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει

25.

11 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἑνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς

Cp. Col. 1.

τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου.

11.

12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς

Cp. Rom.

τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ

13. 12.

σκοτόους 9-11 τούτου, πρὸς τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας ἐν

2 Cor. 6. 7.

13 τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ

10. 4.

Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ

1 Thss. 5 8

14 ἅπαντα κατεργασάμενοι στήναι. στήτε οὖν περιζωσάμενοι

Cp. Isa.

τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα

11. 5.

15 τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ

59. 17.

16 τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἡ ἐν ᾧ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν

θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ

17 πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν

τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος,

18 ἧ ἐστι ρῆμα Θεοῦ, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσ-

Cp. Col. 4.

ευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ 8 -11

2.

ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάν-

19 των τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι ἔδοθῃ ὁ λόγος ἐν

Cp. Col. 4.

ἀνοίξει τοῦ στόματός μου ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστή-

2 Thss. 3. 1.

20 ριον τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν

Cp Acts

αὐτῷ παρρησιάζωμαι, ὥς δεῖ με λαλῆσθαι.

28. 20.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα

ἡ γνωρίζει ὑμῖν ὁ Τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς

Cp. Col. 4.

22 διάκονος ἐν Κυρίῳ ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο,

7.

ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας

Acts 20. 4.

ὑμῶν.

Titus 3. 12.

23 Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ

2 Tim. 4.

καὶ ὑμῶν αὐτῶν

12.

τοῦ αἰῶνος

12.

καὶ ἐπὶ

12.

τοῦ αἰῶνος

12.

καὶ ἐπὶ

12.

τοῦ αἰῶνος

12.

καὶ ἐπὶ

12.

τοῦ αἰῶνος

12.

καὶ ἐπὶ

12.

τοῦ αἰῶνος

12.

καὶ ἐπὶ

12.

τοῦ αἰῶνος

12.

πατρός καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡ χάρις μετὰ πάντων 24
τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφ-
θαρσία. x-||
y-||

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Cp. Acts 16, 12 sqq., 20. 6.
Cp. Acts 20, 28, 1 Tim. 3. 1 sqq., Titus 1. 7.
Cp. ver. 7, 4. 14 sq.
Cp. Eph. 4. 1, Col. 4. 3, 2 Tim. 1. 8.
Cp. Rom. 2. 18.

Παῦλος καὶ Τιμόθεος δούλοι ^aΧριστοῦ Ἰησοῦ ^{||} πᾶσι τοῖς 1
ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπι-
σκόποις καὶ διακόνοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ 2
πατρός ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνηαῖ ὑμῶν, πάντοτε 3, 4
ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν
δέξιν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον 5
ἀπὸ ^bτῆς ^{||} πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, πεποιθὼς αὐτὸ 6
τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει
ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθὼς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο 7
φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ
ὑμᾶς, ἐν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ^cἐν ^{||} τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βε-
βαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνοῦς μου τῆς χάριτος πάν-
τας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ μου ^d- ^{||} ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ 8
πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις ^eΧριστοῦ Ἰησοῦ ^{||}. καὶ τοῦτο 9
προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον
περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμά- 10
ζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ᾗτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι

^x add ἀμήν. S. ^y add subscription Πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη
ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ. ^a Ἰησοῦ Χριστοῦ ^b om. τῆς
^c om. ἐν ^d add ἐστὶν ^e Ἰησοῦ Χριστοῦ

- 11 εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι ^fκαρπὸν" δικαιοσύνης
 12 ἔσονται" διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.
 13 Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμέ
 14 μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς
 15 δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὧν τῷ πραι-
 16 τωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι, καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
 17 ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν
 18 ἀφόβως τὸν λόγον ^hτοῦ Θεοῦ" λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ
 19 φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κη-
 20 ρύσσουν· ⁱοὗτοι μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν
 21 τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγ-
 22 γέλλουσιν, οὐχ ἀγνῶς, οἰόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς
 23 μου." τί γάρ; πλὴν ^kὅτι" παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε
 24 ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ
 25 καὶ χαρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σω-
 26 τηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ Πνεύματος
 27 Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου
 28 ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς
 29 πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί
 30 μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν
 31 Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί,
 32 τοῦτό μοι καρπὸς ^lἔργου," καὶ τί ^mαἰρήσομαι" οὐ γνωρίζω.
 33 συνέχομαι ⁿδὲ" ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀνα-
 34 λῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶ ^oγὰρ" μᾶλλον κρείσσον·
 35 τὸ δὲ ἐπιμένειν ^p— τῇ σαρκὶ ἀναγκαϊότερον δι' ὑμᾶς. καὶ Cr. 2. 24.
 36 τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ, καὶ ^qπαραμενῶ" πᾶσιν ὑμῖν,
 37 εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ἵνα τὸ καύ-

^f καρπῶν ^g τῶν ^h om. τοῦ Θεοῦ ⁱ οἱ μὲν ἐξ
 ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἀγνῶς, οἰόμενοι
 θλίψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου· οἱ δὲ ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι
 εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι. ^k om. ὅτι ^l ἔργου·
 A. M. ^m αἰρήσομαι; M. ⁿ γὰρ ^o om. γὰρ
^p add ἐν ^q συμπαραμενῶ

χημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς
 Cp. Eph. 4. 1, ἑμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγε-
 Col. 1. 10, λίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν
 1 Thss. 2. 12, ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ
 πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου,
 καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἥτις 28
 ἔστιν αὐτοῖς¹ ἔνδειξις ἀπωλείας, ² ὑμῶν³ δὲ σωτηρίας, καὶ
 Cp. Acts 5. 41, τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ 29
 μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ
 Cp. Acts 16. 19 sqq., πᾶσχειν· τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον ⁴εἶδετε⁵ ἐν ἐμοί, 30
 καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον 2
 ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ ⁶τις⁷ σπλάγχνα καὶ
 Cp. Rom. 12. 14 sqq., οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαράν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, 2
 1 Pet. 3. 8 sqq., τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ⁸ἐν⁹ φρονοῦντες·
 μὴδὲν κατὰ ἐριθείαν ¹⁰μηδὲ κατὰ¹¹ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ τα- 3
 πεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ 4
 τὰ ἑαυτῶν ¹²ἕκαστοι σκοποῦντες¹³, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ¹⁴ἕκα-
 Cp. Mat. 11. 29, στοί¹⁵. ¹⁶τοῦτο φρονεῖτε¹⁷ ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 5
 Joh. 13. 3, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμόν ἡγήσατο τὸ εἶναι 6
 15, ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν 7
 Cp. Joh. 1. 1, 13. 3, ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄν- 8
 17. 5, θρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου,
 Heb. 1. 3, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ 9
 Cp. Joh. 10. 17, ἐχαρίσατο αὐτῷ ¹⁸τὸ¹⁹ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα²⁰ ἵνα ἐν τῷ 10
 Acts 5. 31, ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων
 Eph. 1. 20 sqq., καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι 11
 Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός.

²¹Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ²²ὥς²³ 12
 Rom. 14. 9, 1 Cor. 8. 6, ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ
 12. 3,

¹ αὐτοῖς μέν ἐστιν ² ὑμῖν ³ ἴδετε S. ⁴ τινα
⁵ αὐτὸ M. ⁶ ἢ ⁷ ἕκαστος σκοπεῖτε ⁸ ἕκαστος
⁹ τοῦτο γὰρ φρονεῖσθω ¹⁰ om. τὸ ¹¹ om. ὡς M.

- ἀπουσία μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν
 13 κατεργάζεσθε· ^{ε-}Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ Cr. Heb. 13.20 sq.
 14 θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. πάντα ποιεῖτε
 15 χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι
 καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ^ἁἄμωμα μέσον· γενεᾶς σκολιῆς καὶ Cr. Joh. 1. 12.
 διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, Cr. Mat. 5. 14 sq.
 16 λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἔμοι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ,
 17 ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλ' Cr. 2 Tim. 4. 6.
 εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως
 18 ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς
 χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.
 19 Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι
 20 ὑμῖν, ἵνα καγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ Cr. Acts 16. 1, Rom. 16.
 ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει·
 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ ^βἸησοῦ Χριστοῦ· 21, 1 Thss. 3. 2, 1 Tim. 1. 3, 18, &c.
 22 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν
 23 ἔμοι ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω
 24 πέμψαι, ὡς ἂν ἀπιδῶ τὰ περὶ ἐμέ, ἑξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν Cr. 1. 25, Philem. 22.
 25 Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ
 ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συ- Cr. 4. 18.
 στρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς
 26 χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας
 27 ὑμᾶς ^{η-}, καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἡσθένησε· καὶ
 γὰρ ἡσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν
 ἡλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπη
 28 ἐπὶ ^ιλύπην ^η σχῶ. σπουδαιότερος οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα
 29 ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε, καγὼ ἀλυπότερος ὦ. προσδέ-
 χεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς
 30 τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον ^ιΧριστοῦ ^η
 μέχρι θανάτου ἡγγισε, ^κ παραβουλεσάμενος ^η τῇ ψυχῇ ἵνα Cr. 1 Cor. 16. 17.
 ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας.

^ε add ὁ ^ἁ ἁμώματα ἐν μέσῳ ^β Χριστοῦ Ἰησοῦ ^η add ἰδεῖν M.

^ι λύπη ^ι Κυρίου M.: τοῦ Χριστοῦ A.S. ^κ παραβουλεσάμενος

Cp. 4. 4. Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ **3**
γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.
Cp. 2 Cor. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε **2**
^{11. 13.} τὴν κατατομήν· ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ Πνεύματι **3**
^{4. 12.} ¹ Θεοῦ¹¹ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ
Col. 2. 11. οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποιθήσιν καὶ ἐν **4**
σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον·
Cp. 2 Cor. ^m περιτομῇ¹ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, **5**
^{11. 22.} Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ⁿ ζήλος¹¹ **6**
^{13 sq.} διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενό-
Cp. Acts ^{23. 1.} μενος ἄμεμπτος. ἀλλ' ἄτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγήμαι **7**
διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα **8**
ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ
τοῦ Κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
σκύβαλα ^o—¹¹, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὗρεθῶ ἐν αὐτῷ, **9**
Cp. Rom. μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ
^{1. 17,} ^{3. 21 sq.,} πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει·
^{10. 3.} τοῦ γνῶναι αὐτόν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, **10**
Cp. Rom. καὶ ^p—¹¹ κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, ^q συμμορφιζό-
Cp. 2 Cor. μενος¹¹ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξα- **11**
^{1. 5,} νάστασιν ^r τὴν ἐκ¹¹ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη **12**
Col. 1. 24. τετελείωμαι· διώκω δέ, εἰ καὶ καταλάβω ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην
ὑπὸ ^s—¹¹ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν ^t οὕτω¹¹ **13**
Cp. Heb. λογίζομαι κατεληφέναι· ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανό-
^{12. 1 sq.} μενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος κατὰ σκοπὸν διώκω **14**
^u εἰς¹¹ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ
Cp. 1 Cor. Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως **15**
^{2. 6,} ^{14. 20.} φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλην εἰς ὃ **16**
ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν ^v—¹¹.

Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω **17**

¹ Θεῷ ^m περιτομῇ ⁿ ζήλον ^o add εἶναι ^p add τὴν
^q συμμορφούμενος ^r τῶν ^s add τοῦ ^t οὐ A.S.M.
^u ἐπὶ ^v add κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν

- 18 περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περι- Cr. Rom
πατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων 16. 17^{sq.}
- 19 λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· ὧν τὸ τέλος
ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ
- 20 αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα
ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Cr. 1 Cor.
1. 7,
- 21 Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπει- Titus 2. 13,
νώσεως ἡμῶν x-^{||} σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, 2 Pet. 3. 12:
also
κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι Ὡ αὐτῷ^{||} 1 Cor. 15.
49,
Col. 3. 4,
1 Joh. 3. 2.
- 4 Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ
στέφανός μου, οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.
- 2 Εὐδοκίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ
3 φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. z ναί,^{||} ἐρωτῶ καὶ σε, a γνήσιε σύζυγε^{||},
συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν
μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου ὧν
τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.
- 4, 5 Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ Cr. Lk. 10.
20,
ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς. Rev. 20. 12.
- 6 μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει Cr. Heb.
10. 25,
μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Jas. 5. 8.
Cp. Mat.
6. 25,
- 7 Θεόν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, Lk. 12. 22.
- φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.
- 8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα
δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ
- 9 καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίσεσθε. ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ Cr. 2 Thss.
2. 15.
- παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε·
καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.
- 10 Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε

x add eis τὸ γενέσθαι αὐτὸ y ἑαυτῷ z καὶ a σύζυγε
γνήσιε

τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἡκαιρεῖσθε δέ.
οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, 11
αὐτάρκης εἶναι. οἶδα ^h καὶ" ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισ- 12
σεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ
πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα ἰσχύω ἐν 13
τῷ ἐνδυναμοῦντί με ^c—". πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοι- 14
νωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίοι, 15
ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας,
οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ
λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅπῃ καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ 16
ἄπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρεῖαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ 17
τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς
λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι, 18
δεξιόμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν εὐωδίας,
θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεός μου πλη- 19
ρῶσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ ^d τὸ πλοῦτος" αὐτοῦ ἐν δόξῃ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς 20
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται 21
ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ 22
ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^e—" Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ ^f τοῦ 23
πνεύματος" ὑμῶν. ^g—"

h—"

^b δὲ S. ^c add Χριστῷ ^d τὸν πλοῦτον ^e add ἡμῶν
^f πάντων ^g add ἀμήν. ^h add subscription Πρὸς
Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης δι' Ἐπαφροδίτου.

Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^a Χριστοῦ Ἰησοῦ ^b διὰ θελήματος Θεοῦ,
 2 καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν ^b Κολοσσαῖς ^c ἁγίοις καὶ
 πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ^a χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
 Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν ^c—^d.
- 3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ^d—^e πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^e Cp. Eph.
 4 Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν ^e 1. 15 sq.
 πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ^e ἣν ἔχετε^f
 5 εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας ^e Cp. Eph.
 6 τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ ^e 1. 13.
 τῷ ^f κόσμῳ ἐστὶ^g καρποφορούμενον ^g καὶ αὐξανόμενον^h,
 καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡκούσατε καὶ ἐπέγνωτε
 7 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳⁱ καθὼς ^h—ⁱ ἐμάθετε ἀπὸ ^e Cp. 4. 12,
 Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ⁱ Philem. 23.
 8 ὑπὲρ ⁱ ἡμῶν^j διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν
 ὑμῶν ἀγάπην ἐν Πνεύματι.
- 9 Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡκούσαμεν, οὐ πανό- ^e Cp. Eph.
 μεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρω- ⁱ 1. 15 sqq.
 θῇτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ
 10 συνέσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι ^k—^l ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς ^e Cp. Eph.
^a Ἰησοῦ Χριστοῦ ^b Κολασσαῖς S. ^c add καὶ Κυρίου
^d Ἰησοῦ Χριστοῦ ^d add καὶ ^e τὴν ^f κόσμῳ, καὶ
^g ἐστὶ ^g om. καὶ αὐξανόμενον ^h add καὶ ⁱ ἡμῶν
 A.S.M. ^k add ὑμᾶς

- Cp. Eph. 6. 10. ¹ πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι ¹ τῇ ἐπιγνώσει ¹¹ τοῦ Θεοῦ· ἐν πάσῃ δυνάμει ¹¹ δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δύξεως αὐτοῦ εἰς πᾶσαν
 Cp. Eph. 1. 11. ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς· εὐχαριστοῦντες τῷ ¹² πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ¹² ἡμᾶς ¹² εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου
 Cp. Eph. 5. 8. τῶν ἀγίων ἐν τῷ φωτί· ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας ¹³ τοῦ σκοτούς, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ
 Cp. Eph. 1. 7. τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν ¹⁴ ¹⁴ ¹⁴, τὴν ¹⁴ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὃς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ¹⁵
 Cp. 2 Cor. 4. 4. πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, ¹⁶
 Cp. Joh. 1. 3, 1 Cor. 8. 6, Heb. 1. 2. ο- ¹⁶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ο- ¹⁶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι ¹⁷
 Cp. Eph. 1. 22, 5. 23. πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. καὶ αὐτός ¹⁸ ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστὶν ἀρχή, ¹⁹
 Cp. Acts 26. 23. πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς ²⁰
 1 Cor. 15. 20. πρωτεύων. ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικ- ²¹
 Rev. 1. 5. ῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, ²²
 Cp. 2. 9. εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, ²³
 Cp. Eph. 2. 15 sq. εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτὲ ²⁴
 Cp. Eph. 2. 1 sqq., 12. ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ²⁵ ἀποκατήλλαξεν ²⁵ ἐν τῷ σώματι ²⁶
 Cp. Eph. 1. 4, 5. 27. τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ· εἶγε ἐπι- ²⁷
 Cp. 2. 7, Eph. 3. 17. μένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι, καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ ²⁸
 Cp. Mk. 16. 15. κηρυχθέντος ἐν πάσῃ ²⁹ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.
 Cp. 2 Cor. 1. 5, Phil. 3. 10. ³⁰ Νῦν ³⁰ χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ³¹ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ³² ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν

¹ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ¹¹ ὑμᾶς M. ¹¹ add διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ¹² add τὰ ¹³ ἀποκατηλλάγητε M. ¹⁴ add τῇ ¹⁵ Ὁς νῦν A. ¹⁶ add μου

- τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία·
 25 ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ τὴν Cp. Eph.
 26 δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸ 3. 7.
 μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν Cp. Rom.
 27 γενεῶν· ἡ νῦν¹ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν 16.25-27.
 ὁ Θεὸς γνωρίσαι ἡ τί τὸ² πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου 1 Cor. 2. 7
 28 τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἡ ὅ³ ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς Eph. 3. 9
 τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα sqq.
 29 εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν Cp. Eph.
 ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. 1. 18, 3. 8.
 2 Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ἡ ὑπὲρ⁴ ὑμῶν
 καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἐωράκασιν τὸ πρόσωπόν Cp. 4. 13,
 2 μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἡ συμβι- 15, 16.
 βασθέντες⁵ ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς ἡ πᾶν πλοῦτος⁶ τῆς πληροφο-
 ρίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Ὁ Θεοῦ,
 3 Χριστοῦ, ἡ ἐν ᾧ⁷ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ ἡ ἡ
 4 γνώσεως ἀπόκρυφοι. τοῦτο ἡ λέγω, ἵνα ἡ μηδεὶς⁸ ὑμᾶς
 5 παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἡπείμι, Cp. 1 Cor.
 ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν 5. 3.
 τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.
 6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν Cp. Eph.
 7 αὐτῷ περιπατεῖτε, ἔρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, 4. 1.
 καὶ βεβαιούμενοι ἡ τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισ- Cp. 1. 23,
 σεύοντες ἡ ἐν εὐχαριστίᾳ. Eph. 3. 18.
 8 Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαιγωγῶν διὰ τῆς φιλο-
 σοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων,
 9 κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· ὅτι Cp. ver. 20,
 ἡ νυνὶ ἡ τίς ὁ ἡ ὅς ἡ add Ἰησοῦ ἡ περὶ Gal. 4. 3, 9
 ἡ συμβιβασθέντων ἡ πάντα πλοῦτον ἡ Θεοῦ καὶ πατρὸς Cp. 1. 19.
 καὶ τοῦ Χριστοῦ, ἡ add τῆς ἡ add δὲ ἡ μή τις
 ἡ add ἐν ἡ add ἐν αὐτῇ A.S.M.

- Cp. Eph. 1. 21. ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, καὶ ἔστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχει- 10
 Cp. Rom. 6. 6. ροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος ¹⁻¹ τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπ- 12
 Cp. Eph. 6. 4. τίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς, 13
 Cp. Eph. 2. 6. 2. 1 sqq. νεκροὺς ὄντας ^{k-11} τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ¹ ὑμᾶς ¹¹ σὺν αὐτῷ, χαρισά-
 Cp. Eph. 2. 15. μενος ^m ἡμῖν ¹¹ πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν· καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ· ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν 15
 ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.
 Cp. Rom. 14. 5. Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει 16
 Gal. 4. 10. ἑορτῆς ἢ νουμηνίας ἢ σαββάτων· ἃ ἐστὶ σκιαὶ τῶν μελλόν- 17
 Cp. Heb. 8. 5. 10. 1. των, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω 18
 ἐλθὼν ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ⁿ⁻¹¹ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιοῦμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς
 Cp. Eph. 4. 15 sq. σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ 19
 σῶμα, διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβασζόμενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.
 Cp. Rom. 7. 4, 6, 21. Εἰ ^{o-11} ἀπεθάνετε σὺν ^{p-11} Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ 20
 Gal. 2. 19, 4. 9. κόσμου, τί ὥς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, Μὴ ἄψῃ, 21
 Cp. Isa. 29. 13. μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς (ἃ ἐστὶ πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀπο- 22
 χρήσει), κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώ-
 πων; ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ 23
 καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ
 πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ 3

ⁱ add τῶν ἁμαρτιῶν ^k add ἐν ¹ om. ὑμᾶς (συνε-
 ζῶποίησε S.) ^m ὑμῖν A. ^u add μὴ A.S.M. ^v add οὖν
^p add τῷ

- 2 Χριστός ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρο-
 3 νεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν
 4 κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. ὅταν ὁ Χριστὸς
 φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν¹, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερω-
 θήσεσθε ἐν δόξῃ. Cp. 1 Cor. 15. 49.
Phil. 3. 21,
1 Joh. 3. 2.
- 5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ^τ-² τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν,
 ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν,
 6 ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἣ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ
 7 ⁸ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας³. ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπα- Cp. Eph. 2. 2 sq.
Cp. Eph. 4. 25 sqq.
 8 τήσατέ ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν τούτοις⁴. νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ
 ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρο-
 9 λογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους,
 ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν Cp. Eph. 4. 22.
Cp. Gen. 1. 27.
 10 αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς Cp. 1 Cor. 12. 13,
Gal. 3. 28.
 11 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν· ὅπου οὐκ ἔνι
 Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος,
 Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι
 Χριστός.
- 12 Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγα- Cp. Eph. 4. 32 sqq.
 πημένοι, σπλάγχχνα ⁵οἰκτιρμοῦ⁶, χρηστότητα, ταπεινοφρο-
 13 σύνην, πραύτητα, μακροθυμίαν· ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ
 χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἕαν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν· καθὼς Cp. Mat. 18. 32 sqq.,
1 Joh. 4. 11.
 14 καὶ ὁ ⁷Κύριος⁸ ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι
 δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ⁹ᾧ⁹ ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος.
 15 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ ¹⁰Χριστοῦ¹⁰ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις Cp. Eph. 4. 3 sqq.
 ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι
 16 γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ ¹¹Χριστοῦ¹¹ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως Cp. Eph. 5. 19 sqq.
 ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ¹²ψαλ-
 μοῖς, ὕμνοις,¹² ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν ¹³ταῖς

¹ ὑμῶν M. ² add ὑμῶν ³ om. ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς
 ἀπειθείας M. ⁴ αὐτοῖς ⁵ οἰκτιρῶν ⁶ Χριστὸς
 A.S.M. ⁷ ἥτις ⁸ Θεοῦ ⁹ Κυρίου or Θεοῦ M.
¹⁰ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ¹¹ τῇ καρδίᾳ

καρδίαις¹¹ ὑμῶν τῷ ^cΘεῷ¹²· καὶ πᾶν ὃ τι ἂν ποιῇτε ἐν λόγῳ 17
ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες
τῷ Θεῷ ^d—¹³ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

Cp. Eph. 5. 22. Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ^e—¹⁴ ἀνδράσιν, ὡς ἀνήκεν 18
Cp. Eph. 5. 25. ἐν Κυρίῳ. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραί- 19
Cp. Eph. 6. 1. νεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ 20
Cp. Eph. 6. 4. πάντα, τοῦτο γὰρ ^fεὐάρεστόν ἐστιν ἐν¹⁵ Κυρίῳ. οἱ πατέρες, 21
Cp. Eph. 6. 4. μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. οἱ δοῦλοι, 22
Cp. Eph. 6. 5. ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς ^gκατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφ-
θαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρ-
δίᾳ, φοβούμενοι τὸν ^hΚύριον¹⁶. ὁ ⁱἐὰν¹⁷ ποιῇτε, ἐκ ψυχῆς 23
ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ 24
Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀναπαύοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ
ⁱ—¹⁸ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ ^kγὰρ¹⁹ ἀδικῶν κομιεῖται 25
Cp. Eph. 6. 9. ὁ ἡδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι, τὸ 4
δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες
ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν ^lοὐρανῷ²⁰.

Cp. Eph. 6. 18. Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν 2
Cp. Eph. 6. 19. εὐχαριστίᾳ, προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς 3
2 Thss. 3. 1. ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον. τοῦ
Cp. Eph. 4. 1. Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με 4
Cp. Eph. 5. 15-17. λαλῆσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν 5
1 Thss. 4. 1. ἔξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι 6
12. ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.
Cp. 1 Pet. 3. 15. Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς 7
Cp. Eph. 6. 21. ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ· ὃν 8
Acts 20. 4. ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα ^mγνῶτε²¹ τὰ περὶ
Titus 3. 12. τῶν ⁿἡμῶν²² καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν Ὁνησίμῳ 9
Cp. Philem. 10. τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν. πάντα
ὑμῖν γνωριῶσι τὰ ὧδε.

^c Κυρίῳ

^d add καὶ

^e add ἰδίοις

^f ἔστιν εὐάρ-

εστον τῷ

^g Θεόν

^h καὶ πᾶν ὃ τι ἐὰν

ⁱ add γὰρ

^k δὲ

^l οὐρανοῖς

^m γνῶ

ⁿ ὑμῶν

- 10 Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ ^{Cp. Philem. 24;}
Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Ὁ Βαρνάβα" (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς· ἐὰν ^{Acts 20. 4.}
- 11 ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν), καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος ^{27. 2;}
Ἰουστός, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς ^{Acts 15. 37.}
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ^{2 Tim. 4. 11.}
- 12 ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ῥ' Ἰη-
σοῦ", πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς,
ἵνα στήτῃ τέλειοι καὶ ἁπεπληροφορημένοι" ἐν παντὶ θελήματι
- 13 τοῦ Θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ῥ' πολὺν πόνον" ὑπὲρ
14 ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. ἀσπάζεταιται ^{Cp. 2. 1.}
- 15 ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός ὁ ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς. ἀσπάσασθε ^{Cp. Philem. 24,}
τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφούς, καὶ Ὑμφᾶν", καὶ τὴν κατ' ^{2 Tim. 4. 10}
- 16 οἶκον τ' αὐτῶν ἑκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ^{sq.}
ἡ ἐπιστολή, ποιήσατέ ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικεῶν ἑκκλησίᾳ
ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.
- 17 καὶ εἵπατε Ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν ^{Cp. Philem. 2.}
Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
- 18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύέτέ μου τῶν ^{Cp. 1 Cor. 16. 21,}
δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ^{2 Thss. 3.} ^{u—||} ^{17.}
- x—||

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ.

- 1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσ- ^{Cp. Acts 17. 1}
σαλονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ^{sq.}
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ^{20. 1,} ^{Phil. 4. 16.} ^{u—||}

ο Βαρνάβα Α. ρ om. Ἰησοῦ ἁ πεπληρωμένοι ῥ ζῆλον
πολὺν ὁ Νύμφαν Μ. τ αὐτοῦ Α. S : αὐτῆς Μ. ὁ add
ἀμήν. ὁ add subscription Πρὸς Κολασσαεῖς ἐγράφη ἀπὸ
Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὀνησίμου. ὁ add ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν μνείαν ²
^{b-} ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνη- ³
 μονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς
 ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, ⁴
 Cp. 2 Thss. ^{2. 13.} ἀδελφοί ^c ἡγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ^h ὅτι τὸ ⁵
 εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ
 καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ ^{d-} πληροφορία
 πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ^{e-} ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ⁶
 Cp. Acts ^{17. 5 sqq.} ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι
 τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς Πνεύματος Ἀγίου,
 ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς ^f τύπον ^h πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ ⁷
 Cp. Rom. ^{1. 8.} Μακεδονίᾳ καὶ ^g ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ ⁸
 λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ^h ἀλλ'
 ἐν ⁱ παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξελέλυθεν,
 ὥστε μὴ χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς ^j λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ περὶ ⁹
 ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἴσοδον ἔσχομεν ^k πρὸς ὑμᾶς,
 καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δου-
 Cp. Acts ^{1. 11, 1 Cor. 1. 7, Phil. 3. 20, Titus 2. 13.} λεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ¹⁰
 ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἡγειρεν ἐκ ^l τῶν ^m νεκρῶν, Ἰησοῦν, τὸν
 ῥυθόμενον ἡμᾶς ⁿ ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ²
 Cp. Acts ^{16. 19 sqq., Phil. 1. 30.} ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ ^{m-} προπαθόντες καὶ ὑβρι- ²
 σθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν
 τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ
 ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης, ³
 οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, ⁿ οὐδὲ ἐν δόλῳ· ἀλλὰ καθὼς δεδοκι- ⁴
 Cp. 1 Tim. ^{1. 11, Titus 1. 3, Cp. Gal. 1. 10.} μάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω
 λαλοῦμεν, οὐχ ὥς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ ^{o-} Θεῷ τῷ

^b add ὑμῶν ^c ἡγαπημένοι, ὑπὸ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν,
^d add ἐν ^e add ἐν ^f τύπους ^g om. ἐν ^h ἀλλὰ
 καὶ ἐν ⁱ ἡμᾶς ἔχειν ^j ἔχομεν S. ^k om. τῶν
^l ἀπὸ ^m add καὶ ⁿ οὕτε ^o add τῷ

- 5 δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ
 6 κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεο-
 7 νεξίας, Θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν,
 8 οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι, ὡς Cr. 1 Cor.
9. 4 sqq.
 9 Χριστοῦ ἀπόστολοι. ἀλλ' ἐγενήθημεν ῥῆπιοι^ρ ἐν μέσῳ ὑμῶν,
 10 ὡς ἂν τροφὸς θάλπη τὰ ἐαυτῆς τέκνα· οὕτως ἰόμειρόμενοι^ι
 ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον
 τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἐαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν
 11 ἐγενήθητε^ε. μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν Cr. 2 Thss.
3. 8,
Acts 20. 34.
 καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς
 τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγ-
 12 γέλιον τοῦ Θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως
 καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν·
 13 καθάπερ οἴδατε, ὡς ἓνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα
 ἐαυτοῦ, παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ ^τμαρ-
 12 τυρόμενοι^ι, εἰς τὸ ^υπεριπατεῖν^ι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ Cr. Eph.
4. 1,
Phil. 1. 27,
Col. 1. 10.
^κκαλοῦντος^ι ὑμᾶς εἰς τὴν ἐαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.
 13 ^κΚαὶ διὰ^κ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἀδια-
 λείπτως, ὅτι, παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ
 Θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθὼς ἐστὶν ἀλη-
 θῶς) λόγον Θεοῦ, ὅς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν.
 14 ἡμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ
 Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅτι ^υτὰ Cr. Acts
17. 5.
 αὐτὰ^ι ἐπάθετε καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς
 15 καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάν-
 των Ἰησοῦν καὶ τοὺς ^ζπροφῆτας, καὶ ^αἡμᾶς^ι ἐκδιωξάντων,
 16 καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κω- Cr. Acts
13. 50,
14. 19,
&c.
 λυνόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ
 ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε· ἔφθασε δὲ ἐπ'
 αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

^ρ νήπιοι M. ^ι ἰόμειρόμενοι ^κ γεγέννησθε ^ε add γὰρ
^τ μαρτυρούμενοι ^υ περιπατήσαι ^κ καλέσαντος M. ^κ Διὰ
^γ ταῦτα ^ζ add ἰδίους ^α ὑμᾶς S.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν 17
 ὥρας προσώψω οὐ καρδία, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ
 πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ· ^ᵇδιότι ἡθελή- 18
 σαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἄπαξ καὶ δῖς,
 καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ 19
 ἢ στέφανος καυχήσεώς; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^ᶜ— ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ 20
 ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

Cp. Acts
 17. 15,
 18. 5.

Cp. Acts
 14. 22.

Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθή- 3
 ναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ 2
^ᵃδιάκονον τοῦ Θεοῦ ^ᵉ— ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς
 τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ^ᶠὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν,
^ḡτὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· αὐτοὶ γὰρ 3
 οἶδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, 4
 προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο
 καὶ οἶδατε. διὰ τοῦτο καγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ 5
 γινῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων,
 καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τι- 6
 μοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν
 πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησίαν ἡμῶν
 ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
 ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πίσῃ 7
 τῇ ^ᵇἀνάγκῃ καὶ θλίψει ^ᶠἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι νῦν 8
 ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν 9
 δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ
 χαρᾷ ἣ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, νυκ- 10
 τὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν
 τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως
 ὑμῶν;

Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν 11

^ᵇ διὸ ^ᶜ add Χριστοῦ ^ᵃ συνεργὸν Μ. ^ᵉ add
 καὶ συνεργὸν ἡμῶν ^ᶠ ὑμᾶς περὶ ^ḡ τῷ ^ᵇ θλίψει
 καὶ ἀνάγκῃ

- 12 Ἰησοῦς ¹⁻, κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς
 δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλή- Cr. 5. 15.
 13 λους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ Cr. 5. 23,
 στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιωσύνῃ ἔμ- 1 Cor. 1. 8,
 προσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Phil. 1. 10.
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{κ-} μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐ-
 τοῦ. ¹⁻
- 4 ^μ Λοιπὸν ^ν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακα- Cr. 2. 12.
 λοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ^ν ἵνα ^ο καθὼς παρελάβετε παρ'
 ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, ^ο καθὼς
 2 καὶ περιπατεῖτε, ^ν ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἶδατε γὰρ τίνας
 3 παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τοῦτο Cr. 1 Cor.
 γὰρ ἐστὶ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμός ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ^{6. 13}
 4 ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ ^{sqq.,}
 5 σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, Eph. 5. 3,
 6 καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν· τὸ μὴ ὑπερ- Col. 3. 5.
 βαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·
 διότι ἕκδικος ^{ν-} Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ
 7 προεῖπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς
 8 ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσία, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθε-
 τῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν ἁδιδόντα ^{1. 26,}
 τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον εἰς ^ν ὑμᾶς. Eph. 4. 17.
- 9 Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· Cr. Joh.
 αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδιδασκατοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ^{13. 34,}
 10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἐν ὅλῃ Eph. 5. 2,
 τῇ Μακεδονίᾳ. παρὰκαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν ^{Heb. 13. 1,}
 11 μᾶλλον, καὶ φιλοτιμείσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, ^{1 Pet. 4. 8,}
 καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ⁸⁻ χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγ- Cr. 2 Thss.
 12 γείλαμεν· ἵνα περιπατῇτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ ^{3. 10,}
 μηδενὸς χρεῖαν ἔχητέ. Cr. Col. 4.
^{5,}
 1 Pet. 2. 12.

ⁱ add Χριστός^k add Χριστοῦ^l add ἀμήν. M.^m Τὸ λοιπὸνⁿ om. ἵνα^o om. καθὼς καὶ περιπατεῖτε,^p add ὁ^q καὶ δόντα^r ἡμᾶς^s add ἰδίαις

- Cp. Joh. 5. 25, 6. 40, 1 Cor. 15. 20 sqq. Οὐ [†]θέλωμεν^{||} δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν ^uκοι- 13
 μωμένων^{||}, ἵνα μὴ λυπηθῇτε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
 ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε 14
 καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ
 Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ 15
 Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν πα-
 ρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.
 Cp. Mat. 24. 31, 1 Cor. 15. 23, 52. ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, 16
 καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐράνου· καὶ οἱ
 νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ 17
 ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα
 Cp. Joh. 12. 26, 14. 3, 17. 24. ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω
 πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἑσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους 18
 ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

- Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν 5
 Cp. Mat. 24. 42 sq., 1 K. 21. 34, 2 Pet. 3. 10. ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε ὅτι x-^{||} 2
 ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν y-^{||} 3
 λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφί-
 σταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὥδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ
 οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, 4
 Cp. 1 K. 16. 8, Eph. 5. 8. ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς ^zκλέπτῃς^{||} καταλάβῃ· πάντες ^aγὰρ^{||} 5
 ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμέν νυκτὸς οὐδὲ
 σκότους· ἅρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς ^b-^{||} οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρη- 6
 γορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσι, 7
 καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς ^cμεθύουσιν^{||}. ἡμεῖς δὲ ἡμέρας 8
 Cp. Eph. 6. 14. ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης
 καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς 9
 ὁ Θεὸς εἰς ὀργήν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, 10
 ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-

^t θέλω ^u κεκοιμημένων ^x add ἡ ^y add γὰρ
^z κλέπτas M. ^a om. γὰρ ^b add καὶ ^c μεθύουσι S.

- 11 μὲν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.
- 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ^{Cp. Gal.} ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ^{6. 6, 1 Tim. 5.}
- 13 ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ ^{17, Heb. 13.}
- 14 τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς
- 15 πάντας. ὁράτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῶ· ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε ^{d—} εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.
- 16, 17, 18 πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς
- 19, 20 ὑμᾶς· τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξου- ^{Cp. 1 Cor.}
- 21, 22 θενεῖτε, πάντα ^{e—} δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ ^{14. 1 sqq., 1 Joh. 4. 1.} παντὸς εἵδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.
- 23 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπ-
τως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρη-
24 θείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.
- 25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε ^{f—} περὶ ἡμῶν.
- 26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ. ^{Cp. Rom. 16. 16.}
- 27 Ἐγνωρίζω ^{h—} ὑμᾶς τὸν Κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς ^{h—} ἀδελφοῖς.
- 28 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ^{i—} ^{k—}

^d add καὶ^e add δὲ M.^f add καὶ M.^g ὁρκίζω^h add ἀγίοις A.S.M.ⁱ add ἀμήν.^k add subscription

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα- 1
λονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ^{a-} καὶ Κυρίου Ἰησοῦ 2
Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελ- 3
φοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ
πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους,
Cp. 1 Thss. ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν ^bἐγκυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις 4
3. 3 sqq. τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσι
τοῖς διωγοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ἐνδειγμα 5
τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε· εἴπερ δίκαιον 6
παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ 7
Cp. 1 Thss. ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει
1. 10. τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ
Cp. Rom. ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι Θεὸν καὶ 8
2. 5 sqq. τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Cp. Isa. 2. c-¹¹· οἷτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου 9
19. τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ 10
ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι
τοῖς ^dπιστεύουσιν (ὅτι ἐπιστεῖθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ'

^a add ἡμῶν
τεύουσιν

^b κανυχᾶσθαι

^c add Χριστοῦ

^d πισ-

- 11 ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε
περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ
πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως
- 12 ἐν δυνάμει· ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ ^{ο-||} ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ
Θεοῦ ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 2 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ'
2 αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός,
[†]μηδὲ ^{||}θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε
δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ
- 3 [§]Κυρίου ^{||}· μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι Cp. Mat.
ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρω- ^{24, 4,}
4 πος τῆς ^hἀμαρτίας ^{||}, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ^{Mk. 13, 21,}
^{Lk. 17, 23,}
ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε ^{21, 8,} Cp. Dan.
αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ^{i-||} καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ^{7, 25,}
^{11, 36.}
- 5 ὅτι ἐστὶ Θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα
6 ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆ-
7 ναι αὐτὸν ἐν τῷ ^καὐτοῦ ^{||} καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη
ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ
8 μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν
ὁ Κύριος ¹Ἰησοῦς ^{||} ^mἀνελεί ^{||} τῷ πνεύματι τοῦ στόματος Cp. Isa. 11.
αὐτοῦ, καὶ καταργήσῃ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ· ^{4.}
- 9 οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ Cp. Mat.
10 δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ^{24, 24,}
^{n-||} ἀδικίας ^{ο-||} τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ^{Rev. 13,}
^{13 sqq.}
- 11 ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. καὶ διὰ τοῦτο
^pπέμπει ^{||} αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι

^e add Χριστοῦ [†] μήτε [§] Χριστοῦ ^h ἀνομίας M.
ⁱ add ὡς Θεὸν ^k ἑαυτοῦ ¹ om. Ἰησοῦς A.S.M.
^m ἀναλώσει A.S.M. ⁿ add τῆς ^ο add ἐν ^p πέμψει

αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες 12
τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ' εὐδοκήσαντες ⁹-¹¹ τῇ ἀδικίᾳ.

Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ 13
Cp. 1 Thss. ὑμῶν, ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴλετο ὑμᾶς ὁ
^{1, 4, 4-7.} Θεὸς ¹ἀπ' ἀρχῆς¹¹ εἰς σωτηρίαν ἐν ἀγιασμῷ Πνεύματος καὶ
πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, 14
εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα 15
Cp. 3. 6, οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχ-
1 Cor. 11. 2. θητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὁ Θεὸς ⁸ὁ¹¹ 16
πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰώνιαν
καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας 17
καὶ στηρίξαι ^t-¹¹ ἐν παντὶ ^uἔργῳ καὶ λόγῳ¹¹ ἀγαθῷ.

Cp. Eph. Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος 3
^{6, 19,} τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ 2
Col. 4. 3. ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ
Cp. Rom. γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δέ ^xἐστιν¹¹ ὁ Κύριος, ὃς 3
^{15, 31.} στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξῃ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποιθάμεν δὲ 4
ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂ παραγγέλλομεν ^y-¹¹ καὶ ποιεῖτε καὶ
ποιήσετε. ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς 5
τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ^zτὴν¹¹ ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου 6
Cp. Rom. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ
^{16, 17,} ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν ^aπαρ-
Cp. 2. 15. ἐλάβοσαν¹¹ παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι 7
Cp. 1 Thss. ἡμᾶς· ὅτι οὐκ ἡτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον 8
^{2, 9,} ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ^bνυκτὸς καὶ
Acts 20. 34. ἡμέρας¹¹ ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν·
Cp. 1 Cor. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν 9
^{9, 4} ^{sq}q.

^q add ἐν ^x ἀπαρχὴν M. ^b καὶ ^t add ὑμᾶς
^u λόγῳ καὶ ἔργῳ ^x ἐστι S. ^y add ὑμῖν ^z om.
τὴν S. ^a παρέλαβε A.S.: παρελάβετε M. ^b νύκτα
καὶ ἡμέραν

- 10 ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἤμεν πρὸς ὑμᾶς,
 τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι,
 11 μὴδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν
 12 ἀτάκτως, μὴδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους. τοῖς
 δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν ^ε ἐν Κυρίῳ
 Ἰησοῦ Χριστῷ^{||}, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν
 13 ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ^δ ἐγκακήσητε^{||} καλο- Cp. Gal.
 14 ποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ^{6. 9.}
 ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, ^ε μὴ συναναμίγνυσθαι^{||} αὐτῷ, Cp. 1 Cor.
 15 ἵνα ἐντραπῇ. καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγείσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ^{5. 11.}
 ὡς ἀδελφόν.
 16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δόξῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ
 παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.
 17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶ σημεῖον ἐν Cp. 1 Cor.
 18 πάσῃ ἐπιστολῇ^{||} οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν ^{16. 21,}
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ^{Col. 4. 18.} f—
 g—^{||}

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^α Χριστοῦ Ἰησοῦ^{||} κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ
 2 σωτῆρος ἡμῶν καὶ ^β Χριστοῦ Ἰησοῦ^{||} τῆς ἐλπίδος ἡμῶν Τι- Cp. Acts
 μοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει^{||} χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ ^{16. 1,}
 Θεοῦ πατρὸς ^ε—^{||} καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ^{1 Cor. 4. 17.}

^ε διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ^δ ἐκκακήσητε
^ε καὶ μὴ συναναμίγνυσθε ^ι add ἀμήν. ^ε add subscription
 Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν. ^α Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^β Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ^ε add ἡμῶν

Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ πορευόμενος 3
 εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν,
 Cp. 4. 7, Titus 1. 14, 3. 9. μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες 4
 Cp. Rom. 13. 8 sqq., Gal. 5. 14. ἀδέκῃτησιν¹¹ παρέχουσι μᾶλλον ἢ ^οοικονομίαν¹² Θεοῦ τὴν ἐν
 Cp. 6. 21. πίστει,—τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς 5
 καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου.
 Gal. 5. 14. ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, θέ- 6, 7
 Cp. 6. 21. λοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσι
 Cp. Rom. 7. 12. μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ 8
 Cp. Gal. 5. 23. νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ 9
 νόμος οὐ κείται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ
 ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατραλώαις καὶ μητρα-
 λώαις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, 10
 Cp. 2 Tim. 4. 3, Titus 1. 9, 2. 1. ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγίαινούσῃ διδα-
 Cp. 1 Thss. 2. 4, Titus 1. 3. σκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακα- 11
 ρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ.
 Cp. Acts 8. 3, Gal. 1. 13. Ἰ Χάριν¹³ ἔχω τῷ Ἐνδυναμώσαντί¹⁴ με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ 12
 Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν,
 Cp. Acts 8. 3, Gal. 1. 13. ἡ τὸ¹⁵ πρότερον ὄντα βλάβσφῃμον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν¹⁶ 13
 ἀλλ' ἡλεήθην ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερεπλεό- 14
 νασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης
 τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς 15
 Cp. Mat. 9. 13, Lk. 19. 10, Rom. 5. 8. ἄξιός, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς
 σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλεήθην, ἵνα ἐν 16
 ἐμοὶ πρῶτον ἐνδείξῃται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἰᾶσαν¹⁷ μακρο-
 θυμίαν πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεῦειν ἐπ' αὐτῷ
 εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, 17
 ἀοράτῳ, μόνῳ¹⁸ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. ἀμήν.

Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, 18

^a ζητήσεις
 μὸντί M.

^o οἰκοδομίαν A.
^h τὸν

^f Καὶ χάριν

^g ἐνδυνα.

ⁱ πᾶσαν

^k add σοφῷ

- κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σέ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν
 19 αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνεί- Cp. 3. 9.
 δησιν, ἣν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐνανάγησαν·
 20 ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σα- Cp. 1 Cor.
5. 5.
 τανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.
- 2 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευ-
 2 χάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων· ὑπὲρ
 βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ
 ἡσυχίον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι.
- 3 τοῦτο ¹— καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
 4 Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν Cp. Ezek.
18. 23,
Joh. 3. 16
 5 ἀληθείας ἐλθεῖν. εἰς γὰρ Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ sq.,
Titus 2. 11,
2 Pet. 3. 9.
 6 ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντί- Cp. Mat.
20. 28,
Mk. 10. 45.
 7 λυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, εἰς ὃ ἐτέθη
 ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος (ἀλήθειαν λέγω ^m—, οὐ ψεύδομαι),
 διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.
- 8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ,
 ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ·
- 9 ὡσαύτως ⁿ— γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς
 καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασι ^o καὶ χρυ- Cp. 1 Pet.
3. 3.
- 10 σίῳ ^h ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' (ὃ πρέπει
 γυναιξὶν ἐπαγγελιομέναις θεοσεβείαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν.
- 11, 12 γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. ^p διδάσκειν Cp. 1 Cor
14. 34 sq.
 δὲ γυναικὶ ^h οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι
- 13, 14 ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐὰ καὶ Gen. 2. 22.
 Ἀδὰμ οὐκ ἡπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ^q ἐξαπατηθεῖσα ^h ἐν παρα- Gen. 3. 6:
cp. 2 Cor.
11. 3.
- 15 βάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μεί-
 νωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ ^r σωφροσύνης.
- 3 Πιστὸς ὁ λόγος, ^h Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ
 2 ἔργου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, Cp. Acts
20. 28,
Phil. 1. 1,
Titus 1. 7.

¹ add γὰρ^m add ἐν Χριστῷⁿ add καὶ τὰς^o ἢ

χρυσῷ

^p γυναικὶ δὲ διδάσκειν^q ἀπατηθεῖσα^r σωφρο-

σύνης· πιστὸς ὁ λόγος. M.

μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, ⁸ νηφάλιον⁸, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξε-
νον, διδακτικόν· μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ⁹ ἀλλ' ἐπιεικῇ, 3
ἄμαχον, ἀφιλάργυρον· τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, 4
τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ τις 5
τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ
ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κρίμα 6
ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ ¹⁰ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν 7
ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμόν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα
τοῦ διαβόλου. διακόνους ὡσαύτως σεμένους, μὴ διλόγους, μὴ 8
οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ μυ- 9
στήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. καὶ οὗτοι δὲ 10
δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἴτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄν-
τες. γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, 11
πιστὰς ἐν πᾶσι. διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, 12
τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. οἱ γὰρ 13
καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται,
καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σε ¹⁴ ἐν τάχει¹⁴· ἐὰν 14, 15
δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι,
ἣτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς
ἀληθείας. καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας 16
μυστήριον· ¹⁷ ὅς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύ-
ματι, ὥφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν
κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀπο- 4
στήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις
καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κε- 2
καυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνειδήσιν, κωλύοντων γαμεῖν, 3
ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ
εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ὅτι 4

Cp. Acts
6. 3,
Phil. 1. 1.

Cp. Mk.
16. 19,
Acts 1. 11.
Cp. Acts
20. 30.

Cp. Gen.
1. 31,
Rom. 14.
14,
1 Cor. 10.

23 sqq.

⁸ νηφάλιον S., and so in ver. 11.

⁹ add μὴ αἰσχροκερδῇ.

¹⁰ add αὐτὸν

¹¹ τάχιον

¹² δ M.: Θεὸς A.S.

πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ εὐχα-
 5 ριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ
 ἐντεύξεως.

6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔση διάκονος
 ὁ Χριστοῦ Ἰησοῦ^γ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως Cp. 2 Tim.

7 καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἣ παρηκολούθηκας· τοὺς δὲ βε- 3. 14.
Cp. 1. 4

βήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν

8 πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον
 ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν,

9 ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς

10 ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. εἰς τοῦτο γὰρ ^z—^{||}

κοπιῶμεν καὶ ^aἀγωνιζόμεθα^{||}, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι,

11 ὃς ἐστὶ σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν. παρ-

12 ἀγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. μηδεὶς σου τῆς νεότητος
 καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν Cp. Titus

13 ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ^b—^{||} ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. ἕως ἔρ- 2. 7,
1 Pet. 5. 3.

14 λία. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ Cp. 2 Tim.
1. 6.

προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Cp. 5. 22,
Acts 6. 6.

15 ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ 13. 3.

16 ᾗ ^c—^{||} πᾶσιν. ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε
 αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκού-
 οντάς σου.

5 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα,

2 νεωτέρου ὡς ἀδελφού, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεω-

3 τέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. χήρας τίμα τὰς ὄντως

4 χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν

πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ ἀμοιβῇ ἀποδιδόναι

τοῖς προγόνοις· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ^d—^{||} ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ

5 Θεοῦ. ἡ δὲ ὄντως χήρᾳ καὶ μεμονωμένῃ ἡλπικεν ἐπὶ ^e—^{||} Cp. 1 Cor
7. 40.

^γ Ἰησοῦ Χριστοῦ ^z add καὶ ^a ὀνειδιζόμεθα ^b add ἐν
 πνεύματι, ^c add ἐν ^d add καλὸν καὶ ^e add τὸν

Θεόν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκ-
 τὸς καὶ ἡμέρας. ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθηκε. καὶ 6, 7
 ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ᾖσιν. εἰ δέ τις τῶν 8
 Cp. 2 Tim. 3. 5, Titus 1. 16. ἰδίων καὶ μάλιστα ^f- οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἥρνηται
 καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον 9
 ἐτῶν βεξήκοντα γεγονυῖα, ἐνὸς ^g ἀνδρὸς γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς 10
 μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἀγίων
 πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ
 ἐπηκολούθησε. νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ κα- 11
 ταστηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα 12
 ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μαν- 13
 θάνουσι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ
 Cp. 1 Cor. 7. 9. καὶ φλύαροι καὶ περιέργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλο- 14
 μαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδε-
 μίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· ἥδη 15
 γὰρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. εἴ τις ^h- πιστὴ 16
 ἔχει χήρας, ἐπαρκεῖτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρεῖσθω ἡ ἐκκλησία·
 ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.
 Cp. 1 Cor. 2. 7 sq. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιού- 17
 σθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλία.
 Deut. 25. 4; Lk. 10. 7. λέγει γὰρ ἡ γραφή, Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καί, "Αἷος 18
 ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν 19
 Cp. Deut. 19. 15. μὴ παραδέχου ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. τοὺς 20
 ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα· καὶ οἱ λοιποὶ φό-
 βον ἔχωσι. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ⁱ Χριστοῦ 21
 Ἰησοῦ ^g καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χω-
 Cp. 4. 14, Acts 6. 6, 13. 3. ρις προκρίματος μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. χείρας 22
 ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις·
 σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ' οἶνω ὀλίγῳ 23
 χρῶ διὰ τὸν στόμαχον ^j- καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

^f add τῶν^g ἐξήκοντα, γεγονυῖα ἐνὸς^h add πιστὸς ἡⁱ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ^j add σου

24 τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς
 25 κρίσιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ὡσαύτως καὶ ^kτὰ ἔργα
 τὰ καλὰ^k πρόδηλα ^l—^l, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ
 δύναται.

6 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης ^{Cp. Eph.}
 τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ^{6, 5,}
 2 διδασκαλία βλασφημῇται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας ^{Col. 3, 22,}
 μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δου- ^{Titus 2, 9,}
 λεύετωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ^{1 Pet. 2, 18,}
 ἀντιλαμβανόμενοι. ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει.

3 Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι ^{Cp. 2 Tim.}
 λόγοις, τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' ^{1, 13,}

4 εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ
 νοσῶν περὶ ζητήσεως καὶ λογομαχίας, ἐξ ᾧ γίνεται φθόνος, ^{Cp. 2 Tim.}

5 ἔρις, βλασφημίας, ὑπόνοιαι πονηραί, ^mδιαπαραιτρεῖσθαι^m διεφ- ^{2, 23,}
 θαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀλη- ^{Titus 3, 9,}

6 θείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ⁿ—ⁿ ἔστι δὲ
 7 πορισμὸς μέγας ἢ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας· οὐδὲν γὰρ
 εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ^o—^o ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι

8 δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις

9 ἀρκεσθυσόμεθα. οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν
 εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους
 καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον

10 καὶ ἀπώλειαν. ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαρ-
 γυρία· ἧς τινὲς ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως,
 καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.

11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε ^p—^p Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίδωκε δὲ δικαι-
 οσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, ^qπραῦπάθειαν^q.

12 ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰω-
 νίου ζωῆς, εἰς ἣν ^r—^r ἐκλήθης, καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν

^k τὰ καλὰ ἔργα ^l add ἔστι· ^m παραδιατριβαὶ ⁿ add
 ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων. ^o add δῆλον ^p add τοῦ

^q πραύτητα ^r add καὶ

- ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώ- 13
 πιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ^βζωογονοῦντος^{||} τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ
 Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν
 ὁμολογίαν, τηρῆσαι σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτου, 14
 Cp. Titus 2. 13. μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἦν 15
 Cp. Deut. 10. 17, καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυναστής, ὁ βα-
 Rev. 17. 14, σιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ 16
 19. 16. μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς
 Cp. Ex. 33. 20. ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον.
 Joh. 1. 18. ἀμήν.
 6. 46, 1 Joh. 4. 12. Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλο- 17
 Cp. Jas. 5. 1 sqq. φρονεῖν, μηδὲ ἡλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότῃ, ἀλλ' ἐπὶ¹
 Θεῷ ^α—^{||} τῷ παρέχοντι ἡμῖν ^ππάντα πλουσίως^{||} εἰς ἀπόλα-
 σιν· ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους 18
 Cp. Mat. 6. 20, εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν 19
 Lk. 16. 9. εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ^νδυνάμεως^{||} ζωῆς.
 Cp. 2 Tim. 1. 14, ³Ω Τιμόθεε, τὴν ^zπαραθήκην^{||} φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς 20
 2. 16 sqq. βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώ-
 σεως, ἣν τινες ἐπαγγελνόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἡστούχησαν. 21
 Cp. 2 Tim. 4. 22, Ἡ χάρις ^αμεθ' ὑμῶν^{||}. ^β—^{||}
 Titus 3. 15. ^γ—^{||}

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

- Παῦλος ἀπόστολος ^αΧριστοῦ Ἰησοῦ^{||} διὰ θελήματος Θεοῦ 1
 Cp. Acts 16. 1, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ ἀγαπη- 2
 1 Cor. 4. 17. ^εζωοποιοῦντος ^τἐν τῷ ^αadd τῷ ζῶντι ^ππλου-
 σίως πάντα ^ναἰωνίου ^zπαρακαταθήκην ^αμετὰ σοῦ
^βadd ἀμήν. ^γadd subscription Πρὸς Τιμόθεον πρώτη ἐγράφη
 ἀπὸ Λαοδικείας ἥτις ἐστὶ μητρόπολις Φρυγίας τῆς Πακατιανῆς.
^αἸησοῦ Χριστοῦ

τῷ τέκνῳ· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

- 3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ Cp. Acts 22, 3, 23, 1.
 συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς
 4 δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνη-
 5 μένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς ^b πληρωθῶ· ὑπόμνησιν
^c λαβὼν ^d τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνέγκησε
 πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ,
 6 πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε
 ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς Cp. 1 Tim. 4, 14; also 5, 22, Acts 6, 6, 13, 3.
 7 ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς
 πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισ-
 8 μοῦ. μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν,
 μηδὲ ἐμέ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐ-
 9 αγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέ-
 σαντος κλήσει ἀγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν Cp. Rom. 8, 28, Eph. 1, 4, Titus 1, 2.
 10 χρόνων αἰωνίων φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ^d Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν
 θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγ- Cp. 1 Cor. 15, 26, Heb. 2, 14.
 11 γελίου, εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος
 12 ^e—. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι,
 οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατὸς ἐστι τὴν
 13 παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν Cp. 1 Tim. 6, 3.
 ἔχε ὑγαιονύτων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ
 14 ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὴν καλὴν ^f παραθήκην ^g φύ- Cp. 1 Tim. 6, 20.
 λαξον διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικούντος ἐν ἡμῖν.
 15 Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
 16 ὧν ἐστι ^h Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δώῃ ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Cp. 4, 19.
 Ὀνησιφόρου οἴκῳ· ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἄλυσιν

^b πληρωθῶ M ^c λαμβάνων ^d Ἰησοῦ Χριστοῦ ^e add
 ἐθνῶν ^f παρακαταθήκην ^g Φύγελλος

μου οὐκ ἐπησχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ ^h σπουδαίως ¹⁷
ἐζήτησέ με καὶ εὔρε (δῶῃ αὐτῷ ὁ Κύριος εὔρεῖν ἔλεος παρὰ ¹⁸
Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ)· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε,
βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ ²
Ἰησοῦ. καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ²
Cp. Titus ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ
1. 5 sqq. ἑτέρους διδάξαι. ⁱ συγκακοπάθησον ¹¹ ὡς καλὸς στρατιώτης ³
^k Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς ⁴
τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἔαν ⁵
δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἔαν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.
τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμ- ⁶
βάνειν. νόει ¹ δ' ¹ λέγω· ^m δώσει ¹¹ γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ⁷
Cp. 1 Cor. ἐν πᾶσι. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγχεγερμένον ἐκ νε- ⁸
15.4 sqq. κρῶν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· ἐν ⁹
Cp. Eph. 4. 1. κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ
Cp. 2 Cor. 12. 15. Θεοῦ οὐ δέδεται. διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκ- ¹⁰
τούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
Cp. Rom. 6. 8. μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ ⁿ λόγος, εἰ ¹¹ γὰρ συναπεθάνο- ¹¹
μεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ¹²
Cp. Mat. 10. 33. ὁ ἄρνησόμεθα ¹¹, κακέινος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖ- ¹³
1. 12. 9. νος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ^p γὰρ ¹¹ ἑαυτὸν οὐ δύναται.

Ταῦτα ὑπομίμησκε, διαμαρτυρόμενός ἐνώπιον τοῦ ^a Κυ- ¹⁴
ρίου ¹¹ μὴ λογομαχεῖν ^r ἐπ' ¹¹ οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ
τῶν ἀκούοντων. σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ ¹⁵
Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς
Cp. 1 Tim. 6. 20 sqq. ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιύστασο· ἐπὶ ¹⁶
πλείον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς ¹⁷
Cp. 1 Tim. 1. 20. γάγγραινα νομῇν ἔξει· ὧν ἔστιν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός, οἵ- ¹⁸
τινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἡστόχησαν, λέγοντες ^s τὴν ¹¹ ἀνάστα-

^h σπουδαιότερον ⁱ σὺ οὖν κακοπάθησον ^k Ἰησοῦ
Χριστοῦ ¹ ἃ ^m δῶῃ ⁿ λόγος· εἰ M. ^o ἄρνούμεθα
^p om. γὰρ ^a Θεοῦ M. ^r εἰς ^s om. τὴν M.

- 19 σιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τινων πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην, Ἐγὼν Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ Ἀποστήτω
 20 ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ^tΚυρίου^u. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.
 21 ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκευὸς εἰς τιμὴν, ἡγιασμένος, ^u-^u εὐχρηστον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον
 22 ἀγαθὸν ἡτοίμασμένον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίδωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην, μετὰ τῶν ἐπι-
 23 καλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς Cp. 1 Tim. 6. 4,
 καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσι μάχας. Titus 3. 9.
 24 δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἥπιον εἶναι πρὸς Cp. Titus 3. 2,
 25 πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς Cp. Titus 1. 9.
 ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε ^xδῶῃ^u αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν
 26 εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.
 3 Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται Cp. Acts 20, 30,
 2 καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαντοι, φιλάρ- 1 Tim. 4. 1,
 γυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάβσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, Jude 18.
 3 ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς,
 4 ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι,
 5 φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μὶσην εὐσεβείας
 6 τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ
 τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ ^yαἰχμα- Cp. Lk. 20.
 λωτίζοντες^u γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπι- 47,
 7 θυμίαις ποικίλαις, πάντοτε μαθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς Titus 1. 11.
 8 ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς Cp. Ex. 7.
 καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίσταν- 11.
 ται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι
 9 περὶ τὴν πίστιν. ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ

^t Χριστοῦ^u add καὶ^x δῶ^y αἰχμαλωτεύοντες τὰ

ἀνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὥς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

Cp. 1 Tim. 4. 6. σὺ δὲ ὡς παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ 10
προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ,

Cp. Acts 13. 50, 14. 2, 19. τοῖς διωγοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, 11
ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ

πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες 12
εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ 13
ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες

Cp. 1 Tim. 4. 6. καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστάθης, 14
εἰδὼς παρὰ Ἀτίνων¹ ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους² ἱερὰ 15

Cp. Joh. 5. 39. γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ
πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος 16
Cp. Rom. 15. 4. καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγχμόν³, πρὸς ἐπα-
νόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ· ἵνα ἄρτιος ᾦ ὁ 17

τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

⁴ Διαμαρτύρομαι¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ² Χριστοῦ Ἰησοῦ³ 4

Cp. Mat. 25. 31, Acts 10. 42. τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ⁴ τὴν ἐπιφά-
νειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν⁵ αὐτοῦ, κήρυξον τὸν λόγον, 2
ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγχον, ἐπιτίμησον, παρακά-
λεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς 3

Cp. 1 Tim. 1. 10, Titus 1. 9. ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ
τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους
κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν 4
ἀποστρέφουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ 5
νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ,

Cp. Phil. 2. 17. τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, 6
καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. τὸν ἀγῶνα 7
τὸν καλὸν ἡγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τε-
τήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, 8
ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος

² παρηκολούθηκάς ³ τίνος ⁴ αἰδ. τὰ ⁵ ἐλεγχον

⁶ Διαμαρτύρομαι, M.: Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ A.S. ⁷ τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ⁸ κατὰ ⁹ αὐτοῦ M.

κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

9, 10 Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως· Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν·

11 Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ

12 σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. Τυχικὸν

13 δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἐφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν

14 τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνε-
δείξατο· ἡ ἀποδώσει" αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·

15 ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ἠντέστη" τοῖς ἡμετέροις

16 λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι κωρυεγένετο",

17 ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν. ὁ δὲ

Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ

κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ

18 ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. 1—" ῥύσεται με ὁ Κύριος

ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν

αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

ἀμήν.

19 Ἀσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον.

20 Ἐραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν

21 Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσ-

πάζεται σε Εὐβουλος, καὶ Πούδης, καὶ Λίνος, καὶ Κλαυδία,

καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

22 Ὁ Κύριος ᾧ—" μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

η—//

ο—//

ο—//

ο—//

1 ἀποδόξῃ 1 ἠντέστηκε 2 συμπαραγένετο 1 add καὶ

2 add Ἰησοῦς Χριστὸς 2 add ἀμήν. 3 add subscription

Πρὸς Τιμόθεον δευτέρα τῆς Ἐφεσίων ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον

χειροτονηθέντα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης ὅτε ἐκ δευτέρου παρέστη

Παῦλος τῷ Καίσαρι Νέρωνι.

Cr. Col. 4.

Philem. 24.

14,

Cr. Acts

15. 37,

Col. 4. 10.

Cr. Acts

20. 4,

Eph. 6. 21,

Col. 4. 7,

Titus 3. 12.

Cr. Ps. 22

(21). 21.

Cr. Acts

18. 2,

18 sqq.,

Rom. 16. 3,

1 Cor. 16.

19;

2 Tim. 1.

16;

Rom. 16.

23;

Acts 20. 4

21. 29.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ.

Παῦλος δούλος Θεοῦ ἀπόστολος δέ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ 1
 πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ'
 Cp. Rom. εὐσέβειαν, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἄψευ- 2
 Eph. 1. 4, 16, 25, δὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰώνιων, ἐφάνέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίους 3
 2 Tim. 1. 9, 3. 11, τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπίστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν
 Cp. 1 Tim. τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν 4
 1. 12, Cp. 2 Cor. πίστιν· ^a χάρις καὶ ¹¹ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ ^b Χριστοῦ
 8. 23, Gal. 2. 1, Ἰησοῦ ¹¹ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
 2 Tim. 4. 10, Τούτου χάριν ^c ἀπέλιπόν ¹¹ σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα 5
 Cp. Acts ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς
 14. 23, 2 Tim. 2. 2, ἐγὼ σοι διαταξάμην· εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς 6
 ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυ-
 Cp. Acts πότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ 7
 20. 28, Phil. 1. 1, οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτῆν,
 1 Tim. 3. 2, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, 8
 Cp. 1 Cor. 4. 1, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν 9
 1 Pet. 4. 10, πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
 Cp. 2 Tim. 2. 24 sq. τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.
 Cp. 2. 1, Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ^d—¹¹ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρε- 10
 Cp. 1 Tim. 1. 6, ναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν· 11
 Cp. 1 Tim. 6. 5, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι διδάσκοντες ^a μὴ δεῖ
 αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προ- 12

^a χάρις, ἔλεος,

^b Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

^c κατέλιπόν

^d add καὶ

- 13 φήτης, Κρήτες αὐτοὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς
 14 ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων Cr. 3. 9.
 15 τὴν ἀλήθειαν. πάντα ^{ο-||} καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ Cr. Rom. 14. 14, 1 Tim. 4. 4. μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνται
 16 αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς Cr. Jude 4. καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.
 2, 1, 2 Σὺ δὲ λάλει ἅ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ· πρεσβύτας Cr. 1. 9, 1 Tim. 1. 10, 2 Tim. 4. 3. νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονas, ὑγιαίνοντας τῇ
 3 πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, [†]μηδὲ [†]οἴῳ πολλῶ δεδουλωμέναs, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονas, ἀγνάs, [§]οἰκουργοῦs^{||}, ἀγαθάs, ὑποτασσομέναs τοῖς ἰδίῳι ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῇται· τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν· περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον Cr. 1 Tim. 4. 12, 1 Pet. 5. 3. καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ^ηἀφθορίαν^{||}, σεμνότητα, ^{ι-||}
 8 λόγον ὑγιῇ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ^κλέγειν περὶ ἡμῶν^{||} φαῦλον· δούλους ἰδίῳι δεσπόταιs Cr. 1 Tim. 6. 1.
 9 ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγονταs, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ ^λπᾶσαν πίστιν^{||} ἐνδεικνυμένους ἀγαθῇ, ἵνα τὴν διδασκαλίαν ^μτὴν^{||} τοῦ σωτῆρος ^ηἡμῶν^{||} Θεοῦ κοσμήσωσιν ἐν πᾶσιν. ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ^{ο-||} σωτήριος Cr. 3. 4, 1 Tim. 2. 4. πᾶσιν ἀνθρώποιs, παιδεύουσα ἡμᾶs, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως
 13 καὶ εὐσεβῶs ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ Cr. 1 Cor. 1. 7, Phil. 3. 20, 2 Pet. 3. 12.
 14 καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃs ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ Cr. Gal. 1. 4.

° add μὲν

† μὴ

§ οἰκουροῦs

η ἀδιαφθορίαν

† add ἀφθορίαν,

κ περὶ ὑμῶν λέγειν

† πίστιν πᾶσαν

μ om. τὴν

η ὑμῶν S.

° add ἡ

Cp. Heb. ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθάρσις

^{9. 14}
1 Pet. 1. 18 ἐαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

^{sq.} Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπι- 15
ταγῆς. μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

Cp. Rom. Ὑπομίνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς P-¹¹ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, 3

^{13. 1,}
1 Pet. 2. 13 πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοίμους εἶναι, μηδένα 2

^{sq.} βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους

Cp. 1 Cor. πρᾶγmata πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ἡμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς 3

^{6. 11,}
Eph. 5. 8, ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ

Col. 3. 7. ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί,

Cp. 2. 11. μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ ἡ-χρηστότης καὶ ἡ φιlanθρωπία 4

Cp. Eph. ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δι- 5

^{2. 8} ^{sq.} καιοσύνη ⁹ ἀ¹¹ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος¹¹

Cp. Joh. 3. ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως

^{5.}
Eph. 5. 26, Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ 6

1 Pet. 3. 21. Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χά- 7

ριτι κληρονόμοι⁹ γεννηθῶμεν¹¹ κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. πισ- 8

τὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι,

ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προῖστασθαι οἱ πεπιστευκότες

^t-¹¹ Θεῷ. ταῦτά ἐστι ^u-¹¹ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις⁹

Cp. 1. 14, μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομι- 9

1 Tim. 1. 4. καὶς περιστάσο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἵρετικὸν 10

ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς 11

ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὧν αὐτοκατά-

κριτος.

Cp. Acts Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον 12

^{20. 4,}
Eph. 6. 21, ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχει-

Col. 4. 7, μάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρό- 13

^{2 Tim. 4.}
12. πεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ 14

Cp. Acts ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προῖστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαῖας χρείας,

^{18. 24,}
1 Cor. 3. 6, ἵνα μὴ ὧσιν ἄκαρποι.

^{16. 12.}

P add καὶ

q ὧν

r τὸν αὐτοῦ ἔλεον

s γενώμεθα

t add τῷ

u add τὰ

15 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. x—l

y—ll

Cp. 1 Tim.
6. 21.

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός,

2 Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφία τῇ

^a ἀδελφῇ^{ll}, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' Cp. Col.

3 οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. 4. 17.

4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνηΐαν σου ποιούμενος

5 ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν Cp. Col.

πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς x. 4.

6 ἀγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ^b ὑμῖν^{ll} εἰς Χριστόν ^c—^{ll}.

7 ^d χαρὰν^{ll} γὰρ ^e πολλὴν ἔσχον^{ll} καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἀγίων ἀναπέπνυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

8 Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ

9 ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς

Παῦλος πρεσβύτερος, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος ^f Χριστοῦ Ἰησοῦ^{ll}. Cp. Eph.

10 παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσ-

3. 1,
4. 1,
Col. 4. 3, 18.

^x add ἀμήν.

^y add subscription Πρὸς Τίτον τῆς Κρητῶν

ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας. ^a ἀγαπητῇ ^b ἡμῖν M. ^c add

Ἰησοῦν ^d χάριν S. ^e ἔχομεν πολλὴν ^f Ἰησοῦ Χριστοῦ

Cr. Col. 4. μοῖς ⁸⁻, Ὀνήσιμον, τὸν ποτε σοὶ ἄχρηστον νυνὶ δὲ σοὶ καὶ 11
 9. ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ^h ἀνέπεμψά σοι ^h αὐτόν, τοῦτ' ἔστι τὰ ἐμὰ 12
 σπλάγχνα ¹⁻. ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, 13
 ἵνα ὑπὲρ σοῦ ^k μοι διακονῇ ^h ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου

Cr. 2 Cor. 9. 7. χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς 14
 κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθὸν σου ^h ἢ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα 15
 γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὦραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέ-
 χης· οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, 16
 μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοί, καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν
 Κυρίῳ. εἰ οὖν ¹ με ^h ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. 17
 εἰ δέ τι ἡδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ^m ἐλλόγα ^h. ἐγὼ 18, 19
 Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι
 ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου 20
 ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν ⁿ Χρισ-
 τῷ ^h. πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ 21
 Cr. Phil. 1. 25, 2. 24. ὑπὲρ ^o ἃ ^h λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν· 22
 ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

Cr. Col. 1. 7, 4. 12. ^h Ἀσπάζεταιταί ^h σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν 23
 Χριστῷ Ἰησοῦ, Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ 24
 Cr. Col. 4. 10 sqq. συνεργοί μου.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^h ἡμῶν ^h Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 25
 πνεύματος ὑμῶν. ^r ἀμήν. ^h

⁸⁻

⁸ add μου ^h ἀνέπεμψα· σὺ δὲ ⁱ add προσλαβοῦ
^k διακονῇ μοι ¹ ἐμέ ^m ἐλλόγει ⁿ Κυρίῳ ^o ὁ
^v Ἀσπάζονται ^q om. ἡμῶν M. ^r om. ἀμήν. M. ^s add
 subscription Πρὸς Φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὀνησίμου
 οἰκέτου.

Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς Cr. Mat.
 2 πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ^a ἐσχάτου" τῶν ἡμερῶν τού- Mk. 12, 6,
 των ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ Lk. 20, 13.
 3 καὶ ^b ἐποίησε τοὺς αἰῶνας". ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ Cr. Joh.
 1. 3,
 1 Cor. 8, 6,
 1 Col. 1, 16,
 1 Cor. 2 Cor.
 4. 4,
 4 Col. 1, 15,
 Phil. 2, 6.
 4 τοῖς, τοσοῦτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ δια- Cr. 8, 1,
 10, 12,
 12, 2,
 Eph. 1, 20,
 Ps. 110
 5 φορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. τίνι γὰρ
 εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέν-
 6 νηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς
 7 ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον
 εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες
 8 ἄγγελοι Θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν
 9 τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ
 10 πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν υἱόν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς
 τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ^c καὶ ἡ ῥάβδος τῆς ἐυθύτητος ῥάβδος"
 11 τῆς βασιλείας ^d σου". ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας
 ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον
 12 ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καί, Σὺ κατ' ἀρχάς, Ps. 102
 (101). 25
 sqq.

^a ἐσχάτων^b τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν^c add δι' ἑαυτοῦ^d ποιησάμενος τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν^e ῥάβδος ἐυθύτητος ἡ

ῥάβδος

^f αὐτοῦ M.

Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ¹¹ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ¹² βέλξεις· αὐτούς, ^h ὡς ἱμάτιον, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων ¹³ εἵρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ ¹⁴ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

Ps. 110
(109). 1.

Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ¹ προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκου- ² σθεῖσι, μή ποτε παραρρῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς ² λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλι- ³ καύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἦτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, ⁴ συνενπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ ποικίλαις δυνάμεσι καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ ⁵ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

Cp. Mk.
16. 20,
Acts 14. 3;
1 Cor. 12.
4 sqq.

Ps. 8. 4
sqq.

Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, ⁵ περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δέ ποῦ τις λέγων, Τί ἐστὶν ⁶ ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν; ἡλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· ⁷ δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, ^k καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· ⁸ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν ¹ τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ⁹ ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον ⁹ βλέπομεν, Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσῃται θανάτου. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ ¹⁰

Cp. 1 Cor.
15. 25
sqq.

^e ἐλίξεις S. ^h om. ὡς ἱμάτιον, ⁱ ἡμᾶς προσέχειν
^k om. καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· M.
¹ γὰρ τῷ

- τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν Cr. 12. 2,
 11 τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὃ τε γὰρ Acts 3. 15,
 ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν 5. 31.
 12 οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν λέγων, Ἀπαγγεῶ Cr. 10. 10,
 τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμῶν 14.
 13 σε. καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν, Ps. 22(21).
 14 Ἰδοὺ, ἐγὼ καὶ τὰ παῖδιά ᾧ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ 22.
 παῖδιά κεκοίνωνηκεν ^m αἵματος καὶ σαρκός^l, καὶ αὐτὸς παρα-
 πλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ Cr. 1 Cor.
 τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, 15- 26,
 15 καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ 2 Tim. 1.
 16 ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμ- 10.
 17 βάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν Cr. 4. 15,
 ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων 7. 26,
 γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ 9. 11 sqq.
 18 ἰλάσκεσθαι τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν Cr. Rom.
 αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. 3. 25,
 3 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατα- 1 Joh. 2. 2,
 νοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν 4. 10.
 2 ⁿ· Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωσῆς Cr. Phil.
 3 ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ οὗτος δόξης^o παρὰ 3. 14.
 Μωσῆν ἡξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ Cr. Num.
 4 κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ 12. 7.
 5 τινός· ὁ δὲ ^p πάντα κατασκευάσας Θεός. καὶ Μωσῆς
 6 τῶν λαληθησομένων· Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον
 αὐτοῦ· οὐ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἡ ἐάνⁿ τὴν παρρησίαν καὶ τὸ Cr. ver. 14,
 καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατὰσχωμεν. Mat. 10. 22,
 7 διό, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Σήμερον ἐὰν τῆς Col. 1. 23.
 8 φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν Ps. 95(94).
 ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν 7 sqq.
Cr. Num.

^m σαρκὸς καὶ αἵματοςⁿ add Χριστὸν^o δόξης οὗτος^p add τὰ^q ἐάνπερ

τῇ ἐρήμῳ, οὐ ἐπείρασαν ¹- οἱ πατέρες ⁸ ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ, ⁹
καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα ¹⁰
τῇ γένεᾳ ¹ ταύτῃ, καὶ εἶπον, Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ·
Cp. Num. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου· ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ¹¹
^{14. 28}
^{sqq.} ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. βλέ- ¹²
πετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδιά πονηρὰ
ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ παρα- ¹³
καλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὐ τὸ σήμερον
καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας·
Cp. Rom. μέτοχοι γὰρ ¹⁴ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, ἑάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ¹⁴
^{8. 17,}
^{1 Cor. I. 9.} ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· ἐν τῷ ¹⁵
Ps. 95 (94). λέγεσθαι, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκλη-
^{7.} ρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. ¹⁶ ¹⁶ ¹⁶
Cp. Num. γὰρ ἀκούσαντες ¹⁵ παρεπύκρναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελ-
^{14. 29 sq.} θόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ ² Μωσέως; τίσι δὲ προσώχθισε ¹⁷
Cp. Num. τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα
^{14. 32,}
^{26. 64 sq.} ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὥμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν ¹⁸
κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; καὶ βλέπομεν ὅτι ¹⁹
οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε, καταλειπομένης ἐπαγγελίας ⁴
εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν
ὑστερηκέναι. καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κα- ²
κεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ
² συγκεκρασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσερχόμεθα ³
^h γὰρ ¹¹ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν,
Ps. 95 (94). ^{11.} Ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κα-
παυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενη-
Gen. 2. 2. θέντων. εἶρηκε γὰρ πού περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτω, Καὶ ⁴
κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν
ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν ⁵

¹ add με ⁸ ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, ^t ἐκείνη ^u γεγό-
ναμεν τοῦ Χριστοῦ ^x τινὲς ^y παρεπύκρναν. ^z Μωσέως.
^a συγκεκρασμένος M.: συγκεκραμένος A.S. ^b οὖν M.

- 6 κατάπανσίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθείαν, πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον ἐν Δαβὶδ λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς ὁ προεῖρηται⁶, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοὺς κατέπανσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμός τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπανσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπανσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ιδίων ὁ Θεός. σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπανσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διῦκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς^α—^{||} καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχλυσμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.
- 14 Ἐχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, ὁ πεπειρασμένος⁶ δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἕλεος⁷, καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν.
- 5 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν⁸ καὶ δι' αὐτήν^{||} ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ἡ περὶ⁹ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ¹—^{||} καλούμενος ὑπὸ τοῦ

Ps. 95 (94) 7.

Cp. Job 26, 6, Prov. 15, 11.

Cp. 7. 26, 9. 24, Cp. Rom. 1. 4, Gal. 2. 20, Cp. 2. 18, Lk. 22. 28.

Cp. Lev. 9. 7, 16. 11, 15 sq, Cp. Ex. 28. 1, Num. 16. 40.

⁶ εἴρηται^d add τε⁶ πεπειρασμένον S.⁷ ἕλεον⁸ διὰ ταύτην^h ὑπὲρⁱ add ὁ

Θεοῦ, ¹ καθὼς περ ¹¹ καὶ ^{k-} ¹¹ Ἀαρών. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ⁵
 ἐαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερεῖ, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς
 Ps. 2. 7. αὐτόν, Υἱὸς μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· καθὼς ⁶
 Ps. 110 (109). 4. καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
 Cp. Mat. 26. 39. Μελχισεδέκ. ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις ⁷
 Mk. 14. 35, Lk. 22. 42, Joh. 12. 27. τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου
 μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσα-
 κουσθεῖς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καί περ ὦν υἱὸς ἔμαθεν ἀφ' ὧν ⁸
 ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθείς ἐγένετο ¹ πᾶσι τοῖς ὑπα- ⁹
 κούουσιν αὐτῷ ¹¹ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ ¹⁰
 τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ¹¹
 ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι ¹²
 διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν
^m ὑμᾶς τινὰ ¹¹ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ,
 Cp. 1 Cor. 3. 2. καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τρο-
 φῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιο- ¹³
 Cp. 1 Cor. 14. 20, Eph. 4. 14. σύνης· νήπιος γὰρ ἐστι· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, ¹⁴
 τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς
 διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν ^θ
 Cp. Acts 2. 38, 10. 42, 17. 30sq. τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι
 μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, βαπτισ- ²
 μῶν ⁿ διδαχῆς ¹¹, ἐπιθέσεως τε χειρῶν, ἀναστάσεως τε νεκρῶν,
 καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἔάν περ ἐπιτρέπη ³
 ὁ Θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσάμενους ⁴
 τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύ-
 ματος Ἀγίου, καὶ καλὸν γευσάμενους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε ⁵
 μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς ⁶
 Cp. 10. 29. μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ
 παραδειγματίζοντας. γῆ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ^ο ἐρχό- ⁷

¹ καθάπερ ^k add ὁ ¹ τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν
^m ὑμᾶς, τίνα A.S.M. ⁿ διδαχὴν M. ^ο πολλάκις ἐρχόμενον

- μενον πολλάκις¹¹ ὑετόν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· 8 ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρas ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.
- 9 Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείττονα καὶ 10 ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ P¹¹ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ διακονήσαντες τοῖς Cp. Rom. 15. 25, 2 Cor. 8. 4, 9. 1, 12.
- 11 ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλ- 12 πίδος ἄχρι τέλους· ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν Cp. Rom. 4. 13 sqq.
- διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.
- 13 Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς 14 εἶχε μείζονος ὁμύσαι, ὥμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων, ¹⁵ Εἰ¹⁶ μὴν Gen. 22. 16 sq.
- 15 εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. καὶ οὕτω 16 μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. ἄνθρωποι P¹⁷ γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμύουσι· καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας Cp. Ex. 22. 11.
- 17 πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. ἐν ᾧ περισσότερον βουλό- μενος ὁ Θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ 18 ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρα- 19 τῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· ἥν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ 20 ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν Cp. 9. 12, 24.
- εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γε- νόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.
- 7 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Cp. Gen. 14. 18 sqq.
- Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι 2 ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ

P add τοῦ κόπου

q¹⁵ H

r add μὲν

δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ (πρῶτον μὲν ἐρμηνεύ-
ομενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλῆμ
ὃ ἔστι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, 3
μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος
δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ), μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

Cp. Gen. 14. 20. Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ ⁸—¹¹ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν 4
Cp. Num. 18. 21. ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν 5
Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκα-
τοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἔστι τοὺς ἀδελφούς
αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος Ἀβραάμ· ὁ δὲ 6
μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν ¹²—¹⁴ Ἀβραάμ, καὶ
τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε. χωρὶς δὲ πάσης ἀν- 7
τιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε 8
μὲν δεκάτας ἀποθήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ
μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ Ἀβραάμ καὶ 9
Λευὶ ὁ δεκίτας λαμβάνων δεδεκάτῳται· ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ 10
τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ¹⁵—¹⁷ Μελχισεδέκ.

Cp. Gal. 2. 21. Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν (ὁ 11
λαὸς γὰρ ¹⁸ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτῃται¹⁹), τίς ἔτι χρεῖα κατὰ
τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ
τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερω- 12
σύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ 13
λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς

Cp. Lk. 1. 32. προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα 14
ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν Ὑπερὶ ἱερέων
οὐδέν²⁰ Μωσῆς ἐλάλησε. καὶ περισσότερον ἔτι κατὰδελόν 15
ἔστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς
ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς ²¹σαρκίνης²² γέγονεν ἀλλὰ 16
Ps. 110 (109). 4. κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· ²³μαρτυρεῖται²⁴ γὰρ ὅτι Σὺ 17
Cp. Rom. 8. 3. ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις 18

⁸ add καὶ
νενομοθέτητο
²³ μαρτυρεῖ

¹² add τὸν
¹⁹ οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης

¹⁵ add ὁ

¹⁸ ἐπ' αὐτῇ
²² σαρκικῆς

- μὲν γὰρ γίνεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς
 19 καὶ ὁ ἀνωφελὲς (οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος), ἐπεισαγωγὴ
 20 δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. καὶ καθ' Cp. Eph.
2. 18,
3. 12.
 21 ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας
 εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέ-
 γοντος πρὸς αὐτόν, "Ωμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, Ps. 110
(109). 4.
 22 Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα ^{c-}), κατὰ τοσοῦτον ^dκαὶ κρείττο-
 23 νος διαθήκης γέγονεν ἕγγυος Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονες
 εἰσι γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν.
 24 ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει
 25 τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται
 τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ
 ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. Cp. 9. 24,
Rom. 8. 34.
1 Joh. 2. 1.
 26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμί-
 αντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος
 27 τῶν οὐρανῶν γενόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν
 θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν
 28 ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθί-
 στησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκω-
 μοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.
 8 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρ-
 χιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλυσύνης Cp. 1. 3,
Eph. 1. 20
 2 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς
 3 ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, ^{e-} οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ
 ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται·
 4 ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. εἰ μὲν
^fοὐκ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων ^{g-} τῶν προσφε-
 5 ρόντων κατὰ ^{h-} νόμον τὰ δῶρα, οἵτινες ὑποδείγματι καὶ Cp. 10. 1,
Col. 2. 17.
 σικιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχηρμάτισται Μω-

^b ἀνωφελὲς· οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ

^c add κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ^d om. καὶ ^e add καὶ

^f γὰρ ^g add τῶν ἱερέων ^h add τὸν

Ex. 25. 40. σῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· Ὅρα γάρ, φησι, ¹ποιήσεις" πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. νυνὶ 6 δὲ διαφορωτέρας ^kτέτυχε" λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἣτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν 7 Jer. 31(38). δευτέρας ἐζητέιτο τύπος. μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, Ἰδοὺ, 8 ³¹sq. ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰουδα διαθήκην καινὴν· οὐ κατὰ 9 τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ ἡμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν δια- 10 θήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν 11 ἕκαστος τὸν ¹πολίτην" αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων, Γινῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ ^m-¹¹ ἕως μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς 12 ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ⁿ-¹¹ οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν Καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ 13 παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη ^o-¹¹ δικαιώματα λατρείας τό τε Θ

Cp. Ex. 40. ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἡ 2 ²²sq. τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις Cp. Ex. 26. λέγεται Ῥᾶγια". μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ 3 ³³· ἡ λεγομένη ἁγία ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ 4 Cp. Ex. 25. ¹⁰sq., τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυ- ^{40. 20}sq. σίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος ⁽¹⁸sq.). Cp. Ex. 16. Ἰακώβ ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω 5 ³³sq., δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ¹⁰. Cp. Ex. 25. ¹⁷sq. ¹ποιήσης ^kτέτυχε ¹πλησίον ^madd αὐτῶν

ⁿ add καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ^o add σκηνὴ S. ^p ἁγία S.

- 6 ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτω κατε-
σκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίσαιιν Cp. Ex. 30.
6 sq.,
40. 26 sq.
(24 sq.);
Ex. 30. 10,
Lev. 16. 2,
- 7 οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν
ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος,
ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων 34.
Cp. 10. 19
sq.
- 8 τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μήπω πεφανε-
ρῶσθαι τὴν τῶν ἀγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης
- 9 στάσιν· ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ'
ἣν" δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ
- 10 συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, ἥ μόνον (ἐπὶ" βρώμασι
καὶ πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς) δικαιώματα σαρκός,"
μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.
- 11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν ἑμελλόντων" Cp. 10. 1.
ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειρο-
- 12 ποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος Cp. Acts
20. 28,
1 Pet. 1. 18
τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν
- 13 ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. εἰ γὰρ τὸ sq.
Cp. Lev.
16. 14
sqq.,
Num. 19. 9.
αἷμα ὡς τράγων καὶ ταύρων" καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα
τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρό-
- 14 τητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος Cp. 12. 24,
1 Joh. 1. 7.
αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἅμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῶς τὴν
συνείδησιν ὑμῶν" ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ
- 15 ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως, Cp. Titus
2. 14.
Cp. 12. 24,
1 Tim. 2. 5.
Cp. Rom.
3. 24.
θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ δια-
θήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι
- 16 τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη
17 φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία,
18 ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος;" ὅθεν οὐδ' ἡ
19 πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πά-
σης ἐντολῆς κατὰ τὸν" νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ

ἣ δὲ ἥ μόνον ἐπὶ ἡ βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι
σαρκός, ἡ γενομένων M. ἡ ταύρων καὶ τράγων ἡ ἡμῶν M.
ἡ διαθέμενος. A.S.M. ἡ om. τὸν

- λαῶ λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ ὕτων¹ τράγων, μετὰ
 ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσώπου, αὐτό τε τὸ βιβ-
 E.x. 24. 8. λῖον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα το
 τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ τὴν 21
 σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι
 ὁμοίως ἐρράντισε. καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται 22
 Cp. Lev. 17. 11. κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.
 Cp. 8. 5. Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς 23
 τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυ-
 Cp. 7. 26 17. 11. σίαις παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια ²εἰσῆλθε¹ 24
 sqq. Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν,
 νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ' 25
 ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρ-
 χεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· ἐπεὶ 26
 ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ³νυν¹
 δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας
 διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπό- 27
 κεῖται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις,
 οὕτως ⁴καὶ¹ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν 28
 ἀνεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθῆσεται
 τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.
 Cp. 8. 5, Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν 10
 Col. 2. 17. τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις
 ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές οὐδέποτε ⁵δύνανται¹ τοὺς
 προσερχομένους τελειῶσαι. ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσ- 2
 φερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν
 τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ ⁶κεκαθαρισμένους¹; ἀλλ' ἐν αὐταῖς 3
 ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύ- 4
 Cp. 1. 6. ρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς 5
 Ps. 40(39). τὸν κόσμον λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ᾔθελσας,
 6 sqq.

¹ om. τῶν² εἰσῆλθεν ὁ³ νῦν⁴ om. καὶ⁵ δύναται A.S.M.⁶ κεκαθαρισμένους

- 6 σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας
 7 οὐκ εὐδόκησας· τότε εἶπον, Ἰδοὺ, ἤκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου
 γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.
 8 ἀνώτερον λέγων ὅτι ὁ Θυσίας^ο καὶ ἡ προσφορὰς^ε καὶ ὀλο-
 καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας
 9 (αἵτινες κατὰ 8-^ο νόμον προσφέρονται), τότε εἶρηκεν, Ἰδοὺ,
 ἤκω τοῦ ποιῆσαι ἡ-^ο τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον,
 10 ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν Cp. Gal
 1-^ο διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος κ-^ο Ἰησοῦ Χριστοῦ 1. 4.
 11 ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς^ε ἔστηκε καθ' ἡμέραν λειτουρ- Cp. 7. 27
 γῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες
 12 οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· οὗτος^ο δὲ μίαν
 ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν Cp. 1. 3.
 13 ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ Ps. 110
 14 ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μᾶ γὰρ προσ- (109). 1
 15 φορὰ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἀγιαζομένους. μαρ-
 τυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ
 16 ἠειρηκέναι^ο, Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ Jer. 31(38).
 τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ 33 sq.
 καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ ὁτὴν διάνοιαν^ο αὐτῶν ἐπιγράψω
 17 αὐτούς· καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ
 18 μὴ ὤμνησθήσομαι^ο ἔτι. ὅπου δὲ ἄφεςις τούτων, οὐκέτι
 προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.
 19 Ἐχόντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Cp. Eph.
 20 ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσ- 2. 13, 18,
 φατον καὶ ζῶσαν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστι τῆς 3. 12.
 21 σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ,
 22 προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίσ-
 τεως, ἔρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως ἁπονηρᾶς,^ο

ο Θυσίαν ε προσφορὰν ε add τὸν η add ὁ Θεός,
 ι add οἱ S. κ add τοῦ ι ἀρχιερεὺς M. μ αὐτὸς
 ν προειρηκέναι ο τῶν διανοιῶν ρ μνησθῶ α πονη-
 ρᾶς· M.

καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι ἱκαθαρώ¹¹ κατέχωμεν τὴν 23
ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος¹²
καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν 24
ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς 25
ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ
βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν.

- Cp. Mat. Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν 26
12. 43 ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται
sq. Lk. 11. 24 θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος 27
sq. 2 Pet. 2. 20 ὁσθιῖν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. ἀθετήσας τις νόμον 28
sq. Cp. Deut. Μωσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ ὕδυσιν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνή-
19. 15- σκει· πόσῳ, δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν 29
Cp. 6. 6. υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν
ἡγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιασθη, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρί-
Deut. 32. σας; οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα- 30
35. Deut. 32. ποδώσω⁸⁻¹¹ καὶ πάλιν, ἱΚρινεῖ Κύριος¹² τὸν λαὸν αὐτοῦ.
36. φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. 31
- Cp. Gal. Ἀναμνησέσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισ- 32
3. 4 θέντες πολλὴν ἀθλῆσιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν 33
Phil. 1. 29. ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ
Cp. Phil. τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων γενηθέντες. καὶ γὰρ τοῖς 34
4. 14. Cp. 13. 3. τῶν δεσμίους¹¹ συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων
ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν¹² ἑαυ-
τοὺς¹³ κρεῖττονα ὑπαρξιν¹⁴ καὶ μένουσαν. μὴ ἀποβάλητε 35
οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει¹⁵ μεγάλην μισθαποδοσίαν¹⁶.
- Cp. Lk. 21. ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιή- 36
19. σαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον 37
Hab. 2. 3 ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονεῖ. ὁ δὲ δίκαιός¹⁷ μου¹⁸ 38
sq. ἐκ πίστεως ζήσεται¹⁹ καὶ ἐὰν ὑποστείλῃται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ

¹¹ καθαρώ, M.

¹² add λέγει Κύριος

¹³ Κύριος κρινεῖ

¹⁴ δεσμοῖς μου

¹⁵ ἑαυτοῖς M.: ἐν ἑαυτοῖς A.S.

¹⁶ add

ἐν οὐρανοῖς

¹⁷ μισθαποδοσίαν μεγάλην

¹⁸ om. μου

A.S.M.

39 ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώ-
λειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

11 Ἔστι δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγ- Cp. Rom. 8. 24 sq.
2 χος οὐ βλεπομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσ-
3 βύτεροι. πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι

Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων ^b τὸ βλεπόμενον ^c γεγονέναι.
4 πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ Θεῷ, Gen. 4. 4 sq.
δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις

αὐτοῦ ^c τοῦ Θεοῦ ^d καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι ^d λαλεῖ ^e.

5 πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὐρί- Gen. 5. 24.
σκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μετα-

6 θέσεως ^e—^f μεμαρτύρηται εὐηρεσθηκέναι τῷ Θεῷ· χωρὶς δὲ
πίστεως ἀδύνατον εὐηρεσθῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν
προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν

7 μισθαποδότης γίνεται. πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν Gen. 6. 13 sqq.
μηδέπω βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς
σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ· δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον,

8 καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. πίστει Gen. 12. 1 sqq.
καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς ^f—^g τόπον ὃν
ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστά-

9 μενος ποῦ ἔρχεται. πίστει παρόκησεν εἰς ^g—^h γῆν τῆς ἐπαγ-
γελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἣν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς·

10 ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης

11 καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. πίστει καὶ αὕτη Σάρρα δύναμιν εἰς Cp. Gen. 18. 11 sqq.
καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ^h—ⁱ,

12 ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς
ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ
οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ⁱ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς
θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος.

^b τὰ βλεπόμενα ^c τῷ Θεῷ M. ^d λαλεῖται S. ^e add
αὐτοῦ ^f add τὸν ^g add τὴν ^h add ἔτεκεν ⁱ ὥσει

- Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ ^κκομισάμενοι" τὰς 13
ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες ¹—" καὶ ἀσπασά-
Cp. Gen. 23. 4. μενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ
τῆς γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα 14
ἐπιζητοῦσι. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς ^μἐξέβη- 15
σαν", εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. ^ννῦν" δὲ κρείττονος ὀρέγον- 16
Cp. Ex. 3. 6. ται τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου· διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ
Θεός, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.
Gen. 22. 9. Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος" 17
καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμε-
Gen. 21. 12. νος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα· 18
λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν 19
Gen. 27. 27 αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. πίστει ^οκαὶ" περὶ μελ- 20
Gen. 48. 15 ^{sq.} λόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ρ'Ἡσαῦ". πίστει 21
Gen. 47. 31 ^{sq.} Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησε, καὶ
(Sept.). προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. πίστει 22
Gen. 50. 24 ^{sq.} Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημό-
Ex. 2. 2. νευσε, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. πίστει Μωσῆς 23
γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι
εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα
Cp. Ex. 2. 10 ^{sq.} τοῦ βασιλέως. πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο 24
λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, μᾶλλον ἐλόμενος συγκα- 25
κουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας
ἀπόλαυσιν, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ^αΑἰγύπτου" 26
θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς
Cp. Ex. 2. 15. τὴν μισθαποδοσίαν. πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον μὴ φοβη- 27
θεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄρων
Ex. 12. 28. ἐκάρτέρησε. πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν 28
τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν.
Ex. 14. 29. πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς ^τγῆς" 29

^κ λαβόντες ¹ add καὶ πεισθέντες, ^μ ἐξῆλθον ^ν νυνὶ
^ο om. καὶ ^ρ Ἡσαῦ S. ^α ἐν Αἰγύπτῳ ^τ om. γῆς

- 30 ἥς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. πίστει τὰ Joshua 6.
 31 τείχη Ἱεριχῶ ²⁰ ἔπεισαν¹ κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. πίστει Joshua 6.
 Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι δεξαμένη 23.
 32 τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει
 ἡμεῖς γὰρ¹ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, ¹¹ Βαράκ, Σαμ- Cp. Judg. 6.
 ψών,¹¹ Ἰεφθάε, Δαβίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν. 11; 4. 6;
 33 οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δι- 13. 24;
 καιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, 11. 1;
 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ¹ ἐδυνα- 1 Sam. 16.
 ναμώθησαν¹ ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, 12; 1. 20.
 35 παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀνα-
 στάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ
 προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως
 36 τύχωσιν. ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστιγῶν πείραν ἔλαβον,
 37 ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν,
 ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιῆλθον ἐν
 μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι,
 38 κακουχούμενοι (ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος), ² ἐπὶ¹ ἔρημίαις
 πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς.
 39 καὶ οὗτοι πάντες, μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἔκομι-
 40 σαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προ-
 βλεψαμένον, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.
- 12 Τοιγαρὸν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν
 νέφος μαρτύρων, ὅγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερί-
 στατον ἁμαρτίαν δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον
 2 ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ
 τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέ-
 3 μενε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ Cp. 1. 3,
 10. 12.
 3 θρόνου τοῦ Θεοῦ Ὑκεάθικεν¹. ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν
 τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ² ἑαυτοὺς¹

¹ ἔπεισε^t γάρ με^u Βαράκ τε καὶ Σαμψὼν καὶ^v ἐδυναμώθησαν^x ἐν^y ἐκάθισεν^z αὐτὸν A.S. :

ἑαυτὸν M.

- ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.
οὐπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν 4
ἀνταγωνιζόμενοι· καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις 5
Prov. 3. 11 ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδεῖας
sq. Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ 6
Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.
^aεἰς παιδεῖαν ὑπομένετε·^{||} ὥς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ 7
Θεός· τίς γὰρ ^b—^{||} υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ χωρὶς 8
ἐστε παιδεῖας, ἥς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι ^cκαὶ
οὐχ υἱοὶ ἐστε^{||}. εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας 9
εἴχομεν παιδευτάς, καὶ ἐντροπόμεθα· οὐ ^dπολύ^{||} μᾶλλον
Cp. Job 12. ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν; οἱ 10
¹⁰Eccles. 12. μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευν·
⁷Isa. 42. 5, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐ-
^{57. 16.}τοῦ. ^eπᾶσα ^{||} παιδεῖα πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρὰς 11
Cp. 1 Cor. 11. 32. εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι'
Cp. Isa. 35. αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. διὸ τὰς πα- 12
³Prov. 4. 26. ρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε,
καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ 13
χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.
Cp. Ps. 34 Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμόν οὐ χωρὶς 14
(33). 14. οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον· ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὕστερων 15
Cp. Deut. 29. 18. ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα
ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσιν ^fοἱ^{||} πολλοί, μὴ τις πόρνος 16
Gen. 25. 34. ἢ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ
Gen. 27. 34 πρωτοτόκια ἑαυτοῦ^{||}. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων 17
sq. κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν ^hἀπεδοκιμάσθη^{||} (μετανοίας γὰρ
τόπον οὐχ εὔρε), καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.
Cp. Ex. 19. 16. Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ⁱ—^{||} καὶ κεκαυμένῳ 18
πυρί, καὶ γνόφῳ, καὶ ἰζόφῳ^{||}, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος 19

^a εἰ παιδεῖαν ὑπομένετε, ^b add ἔστιν ^c ἐστὲ καὶ
οὐχ υἱοὶ ^d πολλῶ ^e δὲ ^f om. οἱ ^g αὐτοῦ
^h ἀπεδοκιμάσθη (no parenthesis) ⁱ add ὅρει ^j σκότῳ

- ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ Ex. 20 19.
 20 προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλο-
 μένον, Kān θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρου, λιθοβοληθήσεται ^k—^l Ex. 19. 13.
 21 καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν, "Εκφο-
 22 βός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει, καὶ
 πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν Cr. Gal. 4.
 23 ἁγγέλων, πανηγύρει^m καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ⁿἀπογε- Cr. 1. k. 10.
 γραμμένων ἐν οὐρανοῖς^l, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύ- 20.
 24 μασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, Cr. 9. 15.
 καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ ⁿκρείττον^l λαλοῦντι παρὰ ^oτὸν^l Ἀβελ. Cr. 1. Pet.
 25 βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ γὰρ ἐκείνοι Cr. 1. 2.
 οὐκ ῥέξέφυγον^l ἐπὶ ^q—^l γῆς παραιτησάμενοι ^rτὸν^l χρηματί- Cr. 2. 2,
 ζοντα, ^sπολὺν^l μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφί- 10. 28.
 26 μενοι· οὐ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλειψε τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται
 λέγων, "Ετι ἅπαξ ἐγὼ ^tσείσω^l οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ Hag. 2. 6
 27 τὸν οὐρανόν. τὸ δὲ "Ετι ἅπαξ δηλοῖ ^uτὴν^l τῶν σαλευομέ- (7).
 νων^l μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.
 28 διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν,
 δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετὰ ^xεὐλαβείας καὶ
 29 δέους¹· καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. Cr. Deut.
 13 1, 2 Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθά- 4. 24,
 3 νεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μμ- 9. 3.
 νήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων Cr. 1 Thss.
 4 ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ 4. 9.
 κοίτη ἀμίαντος· πόρνους ^yγὰρ^l καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. Cr. Gen.
 5 ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς 18. 3,
 γὰρ εἶρηκεν, Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω· Cr. 10. 34.
 31. 6, 8.

^l add ἡ βολίδι κατατοξευθήσεται^m ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων^p ἔφυγον, τὸν^q add τῆς^t σείω^u τῶν σαλευομένων τὴν^y δὲ¹ ἀγγέλων πανηγύρει, S.M.ⁿ κρείττονα^o τὸ A.^r om. τὸν^s πολλῶ^x αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας

- Ps. 118 (117). 6. ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, ²οὐ φο- 6
βηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος; ¹¹
- Cp. vv. 17, 24. Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν 7
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀνα-
στροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ^aἐχθὲς ¹ καὶ 8
σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διδαχαῖς ποικίλαις 9
καὶ ξέναις μὴ ^bπαραφέρεσθε ¹¹. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιού-
σθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ
περιπατήσαντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ 10
ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρει- 11
ται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως,
τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἕξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ 12
Cp. Joh. 19, 17, 20. Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἕξω τῆς
πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἕξω τῆς παρεμ- 13
βολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε 14
μένουσιν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ 15
Cp. Lev. 7. 12 (2), Ps. 50 (49). 14, 23; Hos. 14. 3 (Sept.). Cp. 1 Thss. 5. 12 sq. ^cοὐν ¹¹ ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ τοῦτ'
ἔστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς 16
δὲ εὐποιᾶς καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ
θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις 17
ὑμῶν, καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυ-
χῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο
ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.
- Cp. Acts 23. 1, 24. 16. Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· ^dπειθόμεθα ¹¹ γὰρ ὅτι καλὴν 18
συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεισθαι.
περισσότερως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀπο- 19
κατασταθῶ ὑμῖν.
- Cp. Joh. 10. 11, 1 Pet. 2. 25. 5. 4. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀνάγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποι- 20
μένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου,
τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ^eοὐ ¹¹ 21

² καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος.^a χθὲς^b περιφέρεσθε ^c om. οὐν M. ^d πεποιθάμεν ^e add ἔργῳ A.S.M.

ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ^f ἡμῖν^{||}
τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς

23 παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. γινώ-
σκετε τὸν ἀδελφὸν ^g ἡμῶν^{||} Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, Cp. Acts
ἐὰν τάχιον ἔρχεται, ὄψομαι ὑμᾶς. 16. 1.

24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας Cp. vv. 7,
τοὺς ἀγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. 17.

25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

h—^{||}

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

1 Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς
δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν. Cp. 1 Pet.

2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς ^{i, i,}
Joh. 7. 35.

3 περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς Cp. Rom.
5. 3 sqq.

4 πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον
ἐχέτω, ἵνα ᾗτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

5 Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Cp. Prov.
2. 3 sqq.
Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.

6 αἰτείτω δὲ ἐν πίστει μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινό- Cp. Mk.
11. 23 sqq.
μενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.

7 μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεται τι παρὰ τοῦ

8 ^a Κυρίου, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος^{||} ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς
αὐτοῦ.

^f ὑμῖν A.S.M.

^g om. ἡμῶν

^h add subscription

Πρὸς Ἑβραίους ἐγράφη ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου. ^a Κυρίου.
ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος A.: Κυρίου ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατά-
στατος M.

Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ· 9
 ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ· ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου 10
 παρελεύσεται. ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ 11
 ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐ-
 πρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτω καὶ ὁ πλούσιος
 ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενό- 12
 μενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ^b— 13
 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἀπὸ 13
 τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν,
 πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα· ἕκαστος δὲ ^cπειράζεται, ὑπὸ τῆς 14
 ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος ¹ καὶ δελεαζόμενος. εἴτα ἡ ἐπι- 15
 θυμία συλλαβοῦσα τίκει ἀμαρτίαν· ἡ δὲ ἀμαρτία ἀπο-
 τελεσθεῖσα ἀποκνί θάνατον. μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου 16
 ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον 17
 ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ'
 ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. βουληθεὶς 18
 ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν
 τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

^d Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ¹ ἄνθρωπος 19
 ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλήσαι, βραδὺς εἰς
 ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ ^eοὐκ ἐργάζεται ¹. 20
 διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας ἐν 21
 πραΰτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι
 τὰς ψυχὰς ὑμῶν· γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον 22
 ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτοῦς. ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου 23
 ἐστὶ καὶ οὐ ποιητής, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσ-
 ωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυ- 24
 τὸν καὶ ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ 25
 παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παρα-

^b add ὁ Κύριος

ἐξελκόμενος M.

^c οὐ κατεργάζεται

^e πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας,

^d Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς

Cp. Isa.
40.6sqq.

Cp. 1 Pet.
2. 1.

Cp. Mat. 7.
24 sqq.,
Lk. 11. 28.

Cp. 2. 12.

- μείνας, ^{f—} οὐκ ἄκροατῆς ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιη-
 26 τῆς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. εἴ τις
 δοκεῖ θρῆσκος εἶναι ^{g—}, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ
 ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία.
 27 θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτῇ Cp. Isa. 1.
 ἔστιν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐ- 16 sq.,
 τῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. Mat. 25.
 34 sqq.
- 2 Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ
 2 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ^h δόξης. ἂν γὰρ εἰσελθῇ Cp. 1 Cor.
 εἰς ^{i—} συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἑσθῇτι 2. 8;
 αἰς ^{i—} 25
 3 λαμπρᾷ, εἰσελθῇ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἑσθῇτι, καὶ ἐπι- also Ps
 βλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἑσθῆτα τὴν λαμπράν, καὶ 24 (23).
 εἴπητε ^{k—}, Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε, Σὺ 7 sqq.
- 4 στῇθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ^{l—} ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, ^{m—} οὐ διε-
 κρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;
 5 ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο Cp. Lk. 6.
 τοὺς πτωχοὺς ⁿ τῷ κόσμῳ ⁿ πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρο- 20; also
 νόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγέिलाτο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; Mat. 11.
 25,
 6 ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυ- Lk. 10. 21,
 ναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; 1 Cor. 1. 27.
- 7 οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ'
 8 ὑμᾶς; εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφήν,
 Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε Lev. 19. 18:
 9 εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι cp. Mat.
 22. 39,
 10 ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον Mk. 12. 31,
 Lk. 10. 27.
- 11 ὁ τηρήσῃ, πταίσῃ ⁿ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ
 εἰπὼν Μὴ μοιχεύσης εἶπε καὶ Μὴ φονεύσης. εἰ δὲ οὐ Ρμοι- Ex. 20. 13
 12 χεύεις, φονεύεις ⁿ δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. οὕτω λα- 24 sq.,
 25
 17
 25
 λείτε καὶ οὕτω ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες Cp. 1. 25.

^f add οὗτος ^g add ἐν ὑμῖν ^h δόξης; M. ⁱ add τὴν
^k add αὐτῷ ^l add ὧδε ^m add καὶ ⁿ τοῦ κόσμου
τούτου ^o τηρήσει, πταίσει Ρ μοιχεύσεις, φονεύσεις

κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος¹³ 13
 1-¹¹ κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

Cp. Rom. 3. 28; ἔργα δὲ μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν 1-¹¹ 15
 Gal. 2. 16; also Gal. 5. 6, αἰδελφὸς ἡ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι 8-¹
 1 Cor. 13. 1 τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἶπη δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε 16
 1 Joh. 3. 17. ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ

ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, 17
 ἐὰν μὴ ἔχη ἔργα¹¹, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις, 18
 Σὺ πίστιν ἔχεις, καγὼ ἔργα ἔχω· δείξόν μοι τὴν πίστιν σου
 ὡ¹¹ χωρὶς¹¹ τῶν ἔργων 2-¹¹, καγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου
 τὴν πίστιν 5-¹¹. σὺ πιστεύεις ὅτι 2¹¹ εἰς ἐστὶν ὁ Θεός¹¹, καλῶς 19

Cp. Lk. 4. 34. 41- ποιεῖς¹¹ καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι. θέλεις 20
 δὲ γινῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων

Cp. Gen. 22. 9 sqq. ἀργή¹¹ ἐστίν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι- 21
 καιώθη ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
 βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν 22
 ἔργων ἡ πίστις ὠ¹¹ τετελειώθη¹¹, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέ- 23

Gen. 15. 6 : γουσα, Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ
 cp. Rom. 4. 3, εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε 1-¹¹ ὅτι ἐξ 24

Gal. 3. 6; ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως ὁ μόνον.¹¹
 Isa. 41. 8, ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑπο- 25
 Joshua 2. 1 sqq.; cp. Heb. 11. 31, δεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρα ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ 26
 γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ
 πίστις χωρὶς 8-¹¹ ἔργων νεκρά ἐστι.

Cp. Mat. 7. 1. Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι 3
 μείζον κρίμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίμεν ἅπαντες. εἴ 2
 τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλινα-
 γωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. 1¹¹ εἰ δὲ¹¹ τῶν ἵππων τοὺς χαλι- 3

¹¹ add καὶ ² add δὲ ³ add ὦσι ⁴ ἔργα ἔχη
¹¹ ἐκ S. ² add σου ³ add μου ⁴ ὁ Θεὸς εἰς ἐστι
 A.S.: εἰς Θεὸς ἐστι M. ¹¹ νεκρά ¹¹ ἐτελειώθη; A.S.M.
¹¹ add τοίνυν ¹¹ μόνον; S. ¹¹ add τῶν ¹¹ ἰδοὺ

νους εἰς τὰ στόματα βάλλομεν ^εεἰς^{||} τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς
 4 ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μεταάγομεν. ἰδοὺ, καὶ τὰ πλοῖα,
 τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετά-
 γεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ^hh—^{||} ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύ-
 5 νοντος ἰβούλεται^{||}. οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστί,
 καὶ ^kμεγάλα αὐχεῖ^{||}. ἰδοὺ, ¹ἡλίκον^{||} πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει.
 6 καὶ ἡ γλῶσσα ^mπῦρ^{||} ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας ἡ γλῶσσα κα-
 θίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα^{||} ὅλον τὸ σῶμα
 καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη
 7 ὑπὸ τῆς γεέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν,
 ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει
 8 τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων
 δαμάσαι· ^uἀκατάστατον^{||} κακόν, μεστή ἰοῦ θανατηφόρου.
 9 ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν ^oΚύριον^{||} καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ
 καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγο- Cr. Gen.
 10 νότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. 9. 6.
 11 οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ
 12 ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύναται,
 ἀδελφοί μου, συκὴ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σῦκα; Ροῦτε
 ἄλυκόν^{||} γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.
 13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς
 14 ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτῃ σοφίᾳ. εἰ δὲ ζῆλον
 πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυ-
 15 χᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη
 ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαι-
 16 μονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία
 17 καὶ πᾶν φαῦλον πράγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν Cr. 1. 17.

^ε πρὸς ^h add ἂν ⁱ βούλῃται ^k μεγαλαυχεῖ ¹ ὀλίγον
^m πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα κ.τ.λ. A.S.: πῦρ,
 ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν
 ἡ σπιλοῦσα οἱ πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα, καθίσταται
 ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα M. ⁿ ἀκατάσχετον
^o Θεὸν ^p οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἄλυκόν καὶ

ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ^{a-} ἀνυπόκριτος. καρπὸς 18 δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

- Πόθεν πόλεμοι καὶ ¹πόθεν ἥ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, 4
 Cp. Rom. ^{7. 23,} ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν
 1 Pet. 2. 11. ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ 2
 οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε
^{s-} διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, 3
 διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.
 Cp. Joh. ^{t-} μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα 4
 15. 19. τοῦ Θεοῦ ἐστίν; ὃς ἂν οὖν βοήληθῃ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου,
 1 Joh. 2. 15; ἔχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. ἡ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφή 5
 also Gal. 1. 10.
 Cp. Ex. 20. ^u λέγει; πρὸς φθόνον ἥ ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ ^xκατῳκισεν
 5. ἐν ὑμῖν; ἥ μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διὸ λέγει, Ὁ Θεὸς 6
 Prov. 3. 34. ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ὑπο- 7
 Cp. Eph. ^{6. 11.} τάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε ^z δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξε-
 Cp. ^{2 Chron.} ται ἀφ' ὑμῶν. ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγίει ὑμῖν. καθαρῖσατε 8
 15. 2.
 Cp. Prov. ^{20. 23,} χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἀγνίστατε καρδίας, δίψυχοι. ταλαι- 9
 Lk. 18. 14. πωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς
 Cp. Eph. ^{4. 31.} πένθος μεταστραφῆτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώ- 10
^{20. 23,} θητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.
 Cp. Eph. ^{4. 31.} Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, 11
^a ἥ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει
 νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητῆς νόμου, ἀλλὰ κριτῆς.
 εἰς ἐστίν ὁ νομοθέτης ^b καὶ κριτῆς, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ 12
 ἀπολέσαι· σὺ ^c δὲ τίς εἶ ^d ὁ κρίνων τὸν πλησίον;
 Cp. Rom. ^{14. 4.} Ἄγε νῦν, οἱ λέγοντες, Σήμερον ^e ἡ αὔριον ^f πορευσόμεθα 13
 Cp. Prov. ^{27. 1,} εἰς τὴνδε τὴν πόλιν, καὶ ^g ποιήσωμεν ^{h-} ἐκεῖ ἐναντιόν ^{h-}, καὶ
 Lk. 12. 16 sqq.
^a add καὶ ^r om. πόθεν ^s add δὲ ^t add μοιχοὶ
 καὶ ^u λέγει, Πρὸς φθόνον A.S.M. ^x κατῳκισεν A.S.M.
^y ἡμῖν. M. ^z om. δὲ ^a καὶ ^b om. καὶ κριτῆς,
^c om. δὲ ^d ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον ^e καὶ S. ^f πορευ-
 σόμεθα S. ^g ποιήσωμεν S. ^h add ἓνα

- 14 ἔμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσωμεν· οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε
τὸ τῆς αὔριον ποία ^k— ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἴεσθε^h ἡ Cp. Job
15 πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα ^mκαὶ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ ^{7. 7,}
λέγειν ὑμᾶς, Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ⁿζήσωμεν, καὶ ^{Ps. 78 (77).}
16 ποιήσωμεν^l τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλα- ^{39.}
17 ζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρὰ ἐστίν. εἰδότες ^{Cp. Acts}
οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῶ ἐστίν. ^{18. 21,}
^{1 Cor. 4. 19,}
5 Ἄγε νῦν, οἱ πλοῦσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ^{Cp. Lk. 12.}
2 ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομένοις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέ- ^{47 sq.}
3 σηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν. ὁ χρυσοῦς ^{Cp. Amos}
ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ^{6. 4 sqq.}
ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαν-
4 ρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοῦ, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν ^{Cp. Lev.}
τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν ^{19. 13,}
κράζει· καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σα- ^{Deut. 24.}
5 βαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐспа- ^{14 (16)}
ταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ^o—^l ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. ^{sq.}
6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται
ὑμῖν.
7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ
Κυρίου. ἰδοῦ, ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς ^{Cp. Deut}
γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῶ, ἕως ^p—^l λάβῃ ὑετὸν πρῶϊμον ^{11. 14.}
8 καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρ-
9 δίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε. μὴ στενάζετε, ^{Cp.}
^ἠἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων^l, ἵνα μὴ ^rκριθῇτε^h. ἰδοῦ, ^{25.}
^{Phil. 4. 5}
10 κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ^{Heb. 10}
ἀδελ- ^{25.}
φοί, τῆς κακοπαθείας^l καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφῆτας ^{Cp. Mat.}
^{24. 32.}
11 οἱ ἐλάλησαν ^uἐν^l τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἰδοῦ, μακαρίζομεν ^{Cp. Mat}
τοὺς ^xυπομείναντας^l τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἡκούσατε, καὶ τὸ ^{5. 12.}
^{Cp. Job}
^{42. 12}

ⁱ ἔμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσωμεν S. ^k add γὰρ ^l ἐστίν
^m δὲ ⁿ ζήσωμεν, καὶ ποιήσωμεν S. ^o add ὡς ^p add ἂν
^q κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί ^r κατακριθῇτε ^s om. ὁ S.
^t τῆς κακοπαθείας, ἀδελφοί μου, ^u om. ἐν ^x υπομείναντας

τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ οἰκτίρμων.

Cp. Mat. 5. 34 sqq. Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον· ἥτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ οὐ· ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν¹ πέσητε.

Cp. Eph. 5. 19, Col. 3. 16. Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ἄσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾗ πεπονηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε ²οὖν ἁλλήλοις ³τὰς ἁμαρτίας, καὶ εὐχεσθε

Cp. Joh. 9. 31. ἐπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἦλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι· καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἑξ. καὶ πάλιν προσηύξατο· καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς.

Ἀδελφοί ⁴μου, εἰάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ⁵γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

Cp. Prov. 10. 12.

ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΩΤΗ.

Cp. 5. 1. Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις 1
Cp. Jas. 1. 1. διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βι-
Joh. 7. 35. ¹ εἰς ὑπόκρισιν S. ² om οὖν ³ τὰ παραπτώματα
⁴ om. μου ⁵ γινώσκετε M.

- 2 θυνίας, κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ Πνεύ-
ματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· Cp. Heb.
12. 24.
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.
- 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς
ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
4 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τε-
5 τηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ἡμᾶς^α τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ
φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοίμην ἀποκα-
6 λυθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι,
7 εἰ δέον ἐστί, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ Cp. Jas.
1. 2.
δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως ἡ πολυτιμότερον^β χρυσίου τοῦ
ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὗρεθῇ εἰς ἔπαινον
8 καὶ ^οδόξαν καὶ τιμὴν^γ ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃν Cp. 1 Joh.
4. 20
οὐκ αἰδόντες^δ ἀγαπάτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες
9 δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ, κομιζό- Cp. Rom.
6. 22.
10 μενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. περὶ
τῆς σωτηρίας ἐξεξήτησαν καὶ ἐξηρένησαν προφηταὶ οἱ περὶ
11 τῆς εἰς ἡμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα
ἡ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ, προ- Cp. 1. k. 24.
25 sq.,
Acts 26. 22
sq.
12 δόξας. οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ^οὑμῖν^δ δὲ δικό-
νουν αὐτά, ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων
ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ· εἰς ἃ
ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.
- 13 Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νή-
φοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν
14 ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὥς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συ-
σχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις·
15 ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἄγιον καὶ αὐτοὶ ἄγιοι ἐν

^α ἡμᾶς S.^δ εἰδότες S.^β πολὺ τιμιώτερον^ο ἡμῖν^γ τιμὴν καὶ δόξαν

- χουτες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῶ. εἰς τοῦτο γὰρ 21
 Cp. Joh. 13. 15. ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ^d ὑμῶν, ὑμῖν ^h ὑπολιμ-
 πάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἱχνεσιν αὐτοῦ·
 Cp. Isa. 53. 9. ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι 22
 αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἡπεί- 23
 Cp. Isa. 53. 4. 11. λει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνουντι δικαίως· ὃς τὰς ἀμαρτίας 24
 ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,
 Cp. Rom. 6. 2, 11. ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν·
 Cp. Isa. 53. 5. οὐ τῷ μῶλωπι ^e ^h ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα ^f πλανώ- 25
 Cp. 5. 4. μενοι ^h, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκο-
 Heb. 13. 20; also Joh. 10. 11. πον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.
 Cp. Eph. 5. 22. Ὅμοίως, 8 ^h γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, 3
 ἵνα, καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν
 ἀναστροφῆς ^h ἀνευ λόγου ^h κερδηθῇσονται ^h, ἐποπτεύσαντες 2
 τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφήν ὑμῶν. ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἕξω- 3
 Cp. 1 Tim. 2. 9 sqq. θεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως
 ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν 4
 τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πρᾶεός καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστιν
 ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής. οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγαι 5
 γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ⁱ εἰς ^h Θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς, ὑπο-
 τασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ^k ἀνδράσιν· ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ 6
 Cp. Gen. 18. 12. Ἀβραάμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα, ^h ἀγαθο-
 Cp. Prov. 3. 25. ποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.
 Cp. 1 Cor. 7. 3. Οἱ ἄνδρες, ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀσθενε- 7
 Eph. 5. 25, Col. 3. 19. στέρῳ σκεύει τῷ γυναικίῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγ-
 κληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ^l ἐγκόπτεσθαι ^h τὰς
 προσευχὰς ὑμῶν.
 Cp. Rom. 12. 3 sqq., Phil. 2. 1 sqq. Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, 8
 εὖσπλαγχνοι, ^m ταπεινόφρονες ^h, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ 9

^d ἡμῶν, ἡμῖν ^e add αὐτοῦ ^f πλανώμενα ^g add αἱ
^h κερδηθῇσονται ⁱ ἐπὶ τὸν ^k ἀνδράσιν (ὡς Σάρρα . . .
ἐγενήθητε τέκνα), M. ^l ἐκκόπτεσθαι ^m φιλόφρονες

- κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοῦναντίον δὲ εὐλογοῦντες,
 n—¹ ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.
- 10 Ὁ γὰρ θέλων ζῶν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθάς, παυσάτω Ps. 34 (33).
 τὴν γλῶσσαν o—¹ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη p—¹ τοῦ μὴ λαλῆσαι 12 sqq.
- 11 δόλον· ἐκκλινάτω qδὲ¹ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ῥαγαθόν·
- 12 ζητησάτω¹ εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν· ὅτι s—¹ ὀφθαλμοὶ
 Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὧτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσ-
 ωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.
- 13 Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ tζηλωταὶ¹ γέ-
 14 νησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· Τὸν Cp. Mat.
 15 δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε, Κύριον δὲ 5. 10;
 τὸν Ὑριστὸν¹ ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἔτοιμοι Isā. 8. 12
 x—¹ αἰετὶ πρὸς ἀπολογία¹ παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ 8q.
 τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ὧ ἀλλὰ¹ μετὰ πρᾶϋτητος καὶ φόβου· Cp. Col. 4. 6.
- 16 συνειδήσιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα, ἐν ᾧ zκαταλαλείσθε¹, καται- Cp. 2. 12,
 σχυνθῶσιν οἱ ἐπηρέάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ 4. 4.
- 17 ἀναστροφὴν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ aθέλοι¹ τὸ
- 18 θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι καὶ Χριστὸς Cp. Rom.
 ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν bἔπαθε¹, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς 5. 6,
 προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ Heb. 9. 28.
- 19 c—¹ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς
- 20 ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε dἀπεξεδέχετο¹ ἡ τοῦ Θεοῦ Cp. Gen.
 μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς 6. 13 sqq.
- ἦν oὐλίγοι¹, τοῦτ' ἔστιν ὁκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος·
- 21 fδ¹ καὶ gὑμᾶς¹ ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς Cp. Joh.
 ἀπόθεσις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς 3. 5,
 22 Θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Eph. 5. 26,
 Titus 3. 5.

n add εἰδότες o add αὐτοῦ p add αὐτοῦ q om. δὲ
 r om. ἀγαθόν· ζητησάτω S. s add οἱ t μμηται u Θεὸν
 x add δὲ y om. ἀλλὰ z καταλαλῶσιν ὑμῶν ὡς κακο-
 ποιῶν a θέλει b ἀπέθανε M. c add τῷ d ἅπας
 ἐξεδέχετο e οὐλίγαι f ᾧ A. g ἡμᾶς

- Cp. 1 Cor. 15. 24 sqq.,
Eph. 1. 20 sq.,
Cp. Rom. 6. 2 sqq.,
Cp. Eph. 2. 3, 4. 17.
Cp. 2 Tim. 4. 1.
Cp. Rom. 13. 11, 1 Cor. 7. 29, 1 Joh. 2. 18.
Cp. Prov. 10. 12.
Cp. Rom. 12. 6 sqq.,
1 Cor. 12. 4 sqq.; also
Titus 1. 7.
Cp. Heb. 12. 3 sqq.,
Cp. Rom. 8. 17, 2 Cor. 4. 10, Phil. 3. 10.
Cp. Acts 5. 41.
- Θεοῦ, πορευθεῖς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.
- Χριστοῦ οὖν παθόντος ^{h-} σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ⁴ ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ¹⁻ σαρκὶ πέπαυται ^k ἁμαρτίας^h, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι 2 Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ 3 ¹⁻ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος ^{m-} τὸ ⁿ βούλημα^h τῶν ἐθνῶν ^o κατειργάσθαι^h, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις· ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς 4 ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ ἀποδώσουσι λόγον 5 τῷ ἐτοίμῳ ἔχοντι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ 6 καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.
- Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε 7 εἰς ^{p-} προσευχάς· πρὸ πάντων ^{q-} τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην 8 ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη ^r καλύπτει^h πλήθος ἁμαρτιῶν· φιλό- 9 ξENOI εἰς ἀλλήλους, ἅνεν ^s γογγυσμοῦ^h. ἕκαστος καθὼς ἔλαβε 10 χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις 11 διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζεται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
- Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πει- 12 ρασμὸν ὑμῖν γινομένην, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος· ἀλλὰ 13 καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρήτε ἀγαλλιώμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι· ὅτι τὸ τῆς 14 δόξης καὶ τοῦ Θεοῦ Πνεύμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. ^{t-} μὴ 15

^h add ἐπὲρ ἡμῶν ⁱ add ἐν ^k ἁμαρτίας M. ¹ add ἡμῖν
^m add τοῦ βίου ⁿ θέλημα ^o κατεργάσασθαι
^p add τὰς ^q add δὲ ^r καλύψει ^s γογγυσμῶν
^t add κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται.

- γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεύς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός,
 16 ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυ-
 17 νέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ὑπόνοματι¹ τούτῳ. ὅτι Cr. Isa. 10.
 ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ.^{12,}
 εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Jer. 25. 29,
 18 Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς Prov. 11.
 19 καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανείται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ 31.
 τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ x—¹ πιστῷ κτίστη παρατιθέσθωσαν τὰς
 ψυχὰς y αὐτῶν² ἐν ἀγαθοποιῇ.
 5 Πρεσβυτέρους z οὖν³ ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύ- Cr. 1. 1.
 τερὸς καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς Cr. Rom.
 2 μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· ποιμάνετε τὸ 8. 17 sq.
 ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ, a ἐπισκοποῦντες⁴ μὴ ἀναγκαστῶς
 ἀλλ' ἐκουσίως b κατὰ Θεόν⁵, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προ-
 3 θύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι Cr. 1 Tim.
 4 γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος 4. 12,
 5 κομείσθε τὸν ἁμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως, Titus 2. 7.
 νεώτεροι, ὑποτάγητε c πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις⁶ Cr. 2. 25.
 d—⁷ τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε· ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερη- Prov. 3. 34.
 6 φάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ταπεινώ- Cr. Lk. 14.
 θητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ 11.
 7 ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, Cr. Ps. 55
 8 ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νήψατε, γρηγορήσατε· e—⁸ ὁ Mat. 6. 25
 ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρνύμενος, περιπατεῖ sqq.,
 9 ζητῶν f τινὰ καταπιεῖν⁹. ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, Lk. 12. 22
 εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελ- sqq.
 10 φότητι ἐπιτελείσθαι. ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας Cr. Eph.
 ἡμᾶς¹⁰ εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ h—¹¹, ὀλίγον Jas. 4. 7.

¹ μέρει ² add ὡς ³ αὐτῶν ⁴ τοὺς ⁵ om.
 ἐπισκοποῦντες M. ⁶ om. κατὰ Θεόν A.S.M. ⁷ πρεσβυτέροις
 πάντες δὲ ἀλλήλοις. M. ⁸ add ὑποτασσόμενοι ⁹ add ὅτι
¹⁰ τίνα καταπιῇ ¹¹ ἡμᾶς ¹² add Ἰησοῦ

παθόντας αὐτὸς ¹καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει ^h αὐτῷ ^k- 11
τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Cp. 2 Cor. 1. 19. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, 12

δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι
ἀληθῆ χάριν τοῦ ¹Θεοῦ εἰς ἣν στῆτε. ^h ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ 13

Cp. Col. 4. ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτῇ, καὶ Μάρκος ὁ υἱὸς μου. ἀσπά- 14

Cp. Rom. ¹⁰. σασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.

15. 16. Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ^{m-h}, n--^h

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ.

^aΣίμων ^h Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ 1
τοῖς ἰσοτίμοις ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη 2
πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν, ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς 3
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ
καλέσαντος ἡμᾶς ^bἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ ^h. δι' ὧν τὰ ^cτίμια 4
ἡμῖν καὶ μέγιστα ^h ἐπαγγέλματα δεδῶρηται, ἵνα διὰ τούτων
γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν ^dτῷ ^h
Cp. Heb. ⁶. 4, κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν 5
12. 16. πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν

¹ add θεμελιώσει M.: καταρτίσαι ὑμᾶς, στηρίξαι, σθενώσει,
θεμελιώσει A.S. ^k add ἡ δόξα καὶ ¹ Θεοῦ εἰς ἣν ἐστή-

κατε. ^m add Ἰησοῦ ⁿ add ἀμήν. ^a Συμεὼν S.M.

^b διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς A.S.M. ^c μέγιστα ἡμῖν καὶ τίμια

^d om. τῷ

- 6 τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνῶσει τὴν
ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατεῖα τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπο-
7 μονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν Cr. Heb.
8 δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα Lk. 13. 1;
καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς Lk. 10. 29
9 τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ Cr. 1 Joh.
πάρεστι ταῦτα τυφλὸς ἐστι, μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ 2. 9 sqq.
10 καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον, ἀδελ-
φοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν
11 ποιεῖσθαι ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταισῆτέ ποτε· οὕτω
γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἰσοδος εἰς τὴν
αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
Χριστοῦ.
- 12 Διὸ ὁμελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς^ο ὑπομνήσκειν περὶ τούτων,
καίπερ εἰδóτας, καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ.
13 δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι,
14 διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχυνὴ ἐστὶν ἡ ἀπό-
θεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Cr. Joh.
15 Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν 21. 18.
ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. Cr. Lk. 9.
16 οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν Cr. Lk. 1
ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρ- Acts 4. 20,
ουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· 1 Joh. 1. 1.
17 λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχ-
θείσης αὐτῷ τοιαῶδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, Οὗτός Mat. 17. 5
18 ἐστὶν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα· καὶ Mat. 17. 6;
ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν cp. Mk.
19 σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βεβαιότερον 9. 7,
τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὥς Lk. 9. 35.
λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, Cr. Joh. 5.
20 καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον 35.

^ο οὐκ ἀμελήσω ὑμᾶς ἀεὶ

- γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεων
 Cp. 1 Pet. οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἤνέχθη [†]προφητεία 21
 1.10 sq. ποτέ", ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἀγίου φερόμενοι ἐλάλησαν [‡]ἀπὸ"
 Θεοῦ ἄνθρωποι.
- Cp. Acts Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν 2
 20, 30, ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἰρέ-
 Jude 4, 18. σεις ἀπωλείας καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνού-
 Cp. 1 Cor. σεις ἀπώλειας καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνού-
 7, 23, μενοι, ἐπάγοντες ἐαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ 2
 1 Pet. 1.18; Jude 4. ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς [‡]ἀσελγείαις", δι' οὓς ἡ ὁδὸς
 Cp. 1 Tim. τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλα- 3
 6, 5, στοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ
 Titus 1.11, ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς 4
 Jude 11. ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ [†]σειραῖς" ζόφου
 Cp. Jude 6. ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν [‡]τηρουμένους". καὶ 5
 Gen. 7. 1 sqq.: cp. ἀρχαῖοι κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης
 1 Pet. 3. κήρυκα ἐφύλαξε κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας· καὶ 6
 Gen. 19. 1 sqq.: cp. πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέ-
 Jude 7. κρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον 7
 Λῶτ, καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ
 ἀναστροφῆς, ἐρρύσατο (βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος, 8
 ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνό-
 Cp. 1 Cor. μοις ἔργοις ἐβασάνιζεν)· οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ ^κπειρασμοῦ" 9
 10, 13. ρύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν,
 Cp. Jude μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευο- 10
 7 sq. μένους καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. τολμηταί, αὐθά-
 Cp. Jude 9. δεις, δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες· ὅπου ἄγγελοι, 11
 10. ισχυροὶ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν
 Cp. Jude παρὰ Κυρίῳ βλάβσημον κρίσιν. οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα 12
 10. [†]γεγεννημένα φυσικὰ" εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι
 βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν [‡]καὶ φθαρῇσονται",
[†] ποτέ προφητεία [‡] οἱ ἅγιοι [‡] ἀπωλείαις [†] σειραῖς
 A.S.M. [‡] τητηρημένους ^κ πειρασμῶν A. [†] φυσικὰ γεγε-
 νημένα [‡] καταφθαρήσονται

- 13 ^π ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν
 ἡμέρᾳ τρυφήν, σπῖλοι καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς Cp. Jude
 12.
- 14 ^ο ἀγάπαις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες
 μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἀμαρτίας, δελεάζον-
 τες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην Πλεονεξίας·
- 15 ἔχοντες, κατάρas τέκνα· ^α καταλείποντες· εὐθείαν ὁδὸν
 ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Num. 22.
 5 sqq.;
 16 ^τ Βεῶρ^π, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησεν, ἔλεξεν δὲ ἔσχεν ἰδίας Cp. Jude
 cp. Jude
 11.
- 17 μενον, ἐκάλυψε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. οὗτοί εἰσι Cp. Jude
 12.
- 18 ὁ ζόφος τοῦ σκότους ^τ—^π τετήρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος Cp. Jude
 16.
- 19 ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες Cp. Rom.
 6. 16,
 20 τῆς φθορᾶς· ὃ γάρ τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. εἰ Gal. 5. 13,
 γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ 1 Pet. 2. 16,
 Κυρίου ^κ—^π καὶ σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τούτοις δὲ πάλιν Jude 4.
- 21 τῶν πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἢν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν Cp. Mat.
 12. 43
 ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἣ ἐπιγνοῦσιν Ὑποστρέψαι^π ἐκ τῆς sqq.,
 22 παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς. ^α συμβέβηκεν^π αὐτοῖς Lk. 11. 24
 sqq.,
 τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον Heb. 10. 26
 sqq.
 3 καὶ σωτήρος· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' Cp. Prov.
 26. 11.
 3 καὶ σωτήρος· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' Cp. Jude
 17.
 3 καὶ σωτήρος· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' Cp. Jude
 18.

^π κομούμενοι^ο ἀπάταις A.S.M.^π πλεονεξίαις^α καταλιπόντες τὴν^τ Βοσόρ A.S.M.^α νεφέλαι^τ add

εἰς αἰῶνα

^α ὄντως ἀποφυγόντας^κ add ἡμῶν M.^π ἐπι-

στρέψαι

^α συμβέβηκε δὲ^α ἡμῶν

^b ἐσχάτων ^{||} τῶν ἡμερῶν ^c ἐν ἐμπαιγμονῇ ^{||} ἐμπαίκεται, κατὰ τὰς
 Cp. Isa. 5. ιδίας ^d ἐπιθυμίας αὐτῶν ^{||} πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, Ποῦ ἐστὶν 4
^{19,} Jer. 17. 15, ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες
 Ezek. 12. ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. λαν- 5
^{22,} Mat. 24. 48, θάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι,
 Lk. 12. 45, καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ Θεοῦ
 Cp. Gen. 1. 9, 7. 24, λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· οἱ 6, 7
 δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ ^e τῷ αὐτῷ ^{||} λόγῳ τεθησαν· ἰσχυρισμένοι
^f εἰσὶ πυρὶ, ^{||} τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν
 ἀσεβῶν ἀνθρώπων.
 Cp. Ps. 90 ^{||} Ὁ ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ἡμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα 8
 (89). 4. παρὰ Κυρίῳ ὥς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὥς ἡμέρα μία. οὐ 9
 βραδύνει ὁ Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦν-
 ται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ^g ὑμᾶς, ^{||} μὴ βουλόμενός τινος ἀπο-
 Cp. Mat. 24. 42, λίσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. ἤξει δὲ ^h 10
^{sq.,} ἡμέρα Κυρίου ὥς κλέπτῃς ⁱ ^{||}, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν
 Lk. 21. 34, παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα ^k λυθήσεται ^{||}, καὶ γῆ
^{sq.,} 1 Thss. 5. 2, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα ^l κατακαήσεται ^{||}. τούτων ^m οὕτως ^{||} πάν- 11
 των λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἀγίαις ἀνα-
 Cp. 1 Cor. 1. 7, στροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν 12
 Phil. 3. 20, παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι
 Titus 2. 13, λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται; καινοὺς δὲ 13
 Cp. Isa. 65. 17, οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσ-
 Rev. 21. 1, δοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι 14
 καὶ ἁμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ. καὶ τὴν τοῦ Κυρίου 15
 Cp. Rom. 2. 4, ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγείσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς
 ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθείσαν σοφίαν
 ἔγραψεν ὑμῖν· ὥς καὶ ἐν πάσαις ⁿ ^{||} ἐπιστολαῖς, λαλῶν 16

^b ἐσχάτου ^c om. ἐν ἐμπαιγμονῇ ^d αὐτῶν ἐπιθυμίας
^e αὐτοῦ S. ^f εἰσὶ, πυρὶ ^g ἡμᾶς ^h add ἡ ⁱ add
 ἐν νυκτί ^k λυθήσονται ^l εὐρεθήσεται M. ^m οὖν
ⁿ add ταῖς

ἐν αὐταῖς περὶ τούτων· ἐν ὁαῖς^ο ἔστι δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὥς καὶ τὰς λοιπὰς
 17 γραφάς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. ἡμεῖς οὖν, ἀγαπη-
 τοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων
 18 πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. αὐ-
 ξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.
 ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΠΡΩΤΗ.

- 1 Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλ- Cp. Joh.
 μοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, I. 1, 14,
 2 περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς (καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἐωράκα- Lk. 1. 2,
 μεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν 24. 39.
 τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν), Cp. Joh.
 3 ὁ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ^ακαὶ^ο ὑμῖν, ἵνα I. 1.
 καὶ ἡμεῖς κοινωνίαν ἔχῃτε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ Cp. Joh.
 ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ 17. 21.
 4 Χριστοῦ· καὶ ταῦτα γράφομεν ^βἡμεῖς^ο, ἵνα ἡ χαρὰ ^γἡμῶν^ο Cp. Joh.
 ᾗ πεπληρωμένη. 15. 11,
 5 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ^δἀγγελία^ο ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ
 ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ Cp. Joh.
 6 οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' I. 5, 9.
 αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκοτεῖ περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ
 7 ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν,

^ο οἷς ^α om. καὶ ^β ὑμῖν ^γ ὑμῶν A.M. ^δ ἐπαγ-
 γελία S

ὥς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων,
 Cp. Heb. καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ ^{θ-||} τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ
^{9, 14,} πάσης ἁμαρτίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, 8
^{12, 24.}
 Cp. Ps. 32 ^{(31).} 5. ἐαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν 9
 ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα
 ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθάριση ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδι-
 Cp. Rom. κίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν 10
^{3, 4, 9,} αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.
 Gal. 3, 22.

Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀμάρτητε. καὶ ἐάν 2
 Cp. Joh. τις ἀμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν
^{14, 16.} Χριστὸν δίκαιον· καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν 2
 Cp. 4, 10, ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου
 Joh. 1, 29, τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, 3
 Rom. 3, 25, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων [†]ὅτι ^{||} "Εγνώκα 4
 Cp. Joh. αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ ἐν
^{14, 21, 23.} τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, 5
 ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελειώται. ἐν τούτῳ
 Cp. Joh. γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν· ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν 6
^{15, 4 sq.} ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε καὶ αὐτὸς ^{8-||} περι-
 πατεῖν.

Cp. Mat. ^hἈγαπητοί ^{||}, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐν- 7
^{22, 39,} τολὴν παλαιάν, ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά
 Mk. 12, 31, ἐστὶν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ^{i-||}. πάλιν ἐντολὴν καινὴν 8
 Lk. 10, 27, γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ
 Cp. Joh. σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ὁ 9
^{13, 34,} λέγων ἐν τῷ φωτί εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ
 Cp. Joh. σκοτία ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ 10
^{12, 35.} φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν 11
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περι-
 πατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

^o add Χριστοῦ ^f om. ὅτι ^e add οὕτως ^h Ἀδελφοί
ⁱ add ἀπ' ἀρχῆς

- 12 Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ Cp. Lk. 24.
 13 ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' Acts 10. 43.
 ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.
 14 ^kἔγραψα ὑμῖν, παιδιά, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα
 ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν,
 νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν
 15 ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. μὴ ἀγαπᾶτε τὸν Cp. Joh.
 κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, 15. 19,
 16 οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ Jas. 4. 4.
 κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλ-
 μῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ'
 17 ἐκ τοῦ κόσμου ἐστὶ. καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ ἐπιθυμία
 αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
 18 Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ¹⁻ Cp. Mat.
 ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· 24. 5, 24.
 19 ὅθεν γινώσκουμεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξηλθον, Cp. Acts
 ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενέκεισαν 20. 30.
 ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ
 20 ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε Cp. 2 Cor.
 21 ^mπάντα. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, 1. 21 sq.;
 ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας Joh. 14. 26,
 22 οὐκ ἔστι. τίς ἐστὶν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι 16. 13.
 Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος,
 23 ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος Cp. Joh.
 τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ⁿὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ 15. 23.
 24 τὸν πατέρα ἔχει. ὑμεῖς ^{o-} ὁ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν
 μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς
 25 ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγ- Cp. Joh.
 γελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ^pἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. 17. 2.
 26, 27 ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς

^k γράφω ¹ add ὁ ^m πάντες M. ⁿ om. ὁ ὁμο-
 λογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. A.(?) S. ^o add οὖν
^p ὑμῖν M.

- Cp. Jer. 31 (38), 33 sq. τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἡμένει ἐν ὑμῖν¹¹, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ ταῦτοῦ¹² χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος¹³, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, ἡμένετε¹⁴ ἐν αὐτῷ. καὶ νῦν, τέκνιά, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα ἡ ἐὰν¹⁵ φανε- 28 ρωθῇ, ἡσχῶμεν¹⁶ παρρησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνοῦμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῇτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώ- 29 σκετε ὅτι ἡ καὶ¹⁷ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.
- Cp. Joh. 1. 12. *Ἴδετε, ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα 3 Θεοῦ κληθῶμεν· ἡ καὶ ἐσμεν.¹⁸ διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γι- νώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. ἀγαπητοί, νῦν τέκνα 2 Cp. 1 Cor. Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐφανερῶθη τί ἐσόμεθα. οἶδαμεν¹⁹ ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψόμεθα αὐτόν καθὼς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ 3 Cp. Mat. ἀγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστι. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν 4 ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἀμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνο- μία. καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερῶθη, ἵνα τὰς ἀμαρτίας²⁰ 5 Cp. Joh. 1. 29. ἄρῃ, καὶ ἀμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων 6 οὐχ ἀμαρτάνει· πᾶς ὁ ἀμαρτάνων οὐχ ἐώρακεν αὐτόν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. τέκνιά, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν 7 Cp. Joh. 8. δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· ὁ 8 44. ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἀμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερῶθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεγεννημέ- 9 Cp. 1 Pet. 1. 23. νος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἀμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ 10 τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

¹¹ ἐν ὑμῖν μένει ¹² αὐτὸ ¹³ ψεῦδος· M. ¹⁴ μενεῖτε
¹⁵ ὅταν ¹⁶ ἔχωμεν ¹⁷ om. καὶ ¹⁸ om. καὶ ἐσμεν.
¹⁹ add δὲ ²⁰ add ἡμῶν

- 11 ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγα- Cp. 2, 7,
12 πῶμεν ἀλλήλους· οὐ καθὼς Καὶν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ Joh. 13-34.
ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; Cp. Gen.
ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 4· 8 sqq.
δίκαια.
- 13 Μὴ θαναμάζετε, ἀδελφοί ^{c-}||, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Cp. Joh.
14 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν 15, 18,
ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν ^{d-}|| μένει 17, 14.
- 15 ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωπο- Cp. Mat.
κτόνος ἐστί· καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει 5· 21 sqq.
- 16 ζῶν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν
ἀγάπην ^{e-}||, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· Cp. Joh.
καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς ^fθεῖναι^{||}. 10, 11,
15; 13.
- 17 ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν 14 sq.
αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ'
18 αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; τεκνία ^{g-}||,
μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ ^hτῇ' γλώσσῃ, ἀλλ' ⁱἐν^{||} ἔργῳ Cp. Rom.
19 καὶ ἀληθείᾳ. ^{j-}|| ἐν τούτῳ ^kγνωσόμεθα^{||} ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας 12, 9.
ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν ^lτὴν καρδίαν ἡμῶν,
20 ὃ ^{ti}|| ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ
21 Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα. ἀγαπητοί, ἐὰν
ἡ καρδία ^{m-}|| μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς
22 τὸν Θεόν, καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν ⁿἀπ'^{||} αὐτοῦ, ὅτι
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ
23 ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν Cp. Joh. 6.
τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ²⁹
Cp. Joh.
24 ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς ^{13, 34}
Cp. Joh.
ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν ^{14, 21,}
^{15, 10,}
τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ ^{15, 10,}
Cp. 4, 13,
ἡμῖν ἔδωκεν. Rom. 8, 9.

^c add μου ^d add τὸν ἀδελφὸν ^e add τοῦ Θεοῦ Α. ^f τιθέναι
^g add μου ^h om. τῇ ⁱ om. ἐν ^j add καὶ ^k γινώσκομεν
^l τὰς καρδίας ἡμῶν. ὅτι ^m add ἡμῶν ⁿ παρ'

Cp. 1 Thss. 5. 19 sqq. Cp. Jude 4. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε 4
τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπρο-
φῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ἐν τούτῳ γινώσκετε 2
Cp. 1 Cor. 12. 3. τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ καὶ πᾶν 3
πνεῦμα ὃ ὁ μὴ ὁμολογεῖ¹ τὸν Ἰησοῦν P-¹ ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ
ἔστι καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι
Cp. Joh. 15. 19. Cp. Joh. 16. 33. ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ 4
Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν
ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ 5
διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν
Cp. Joh. 8. 47. 14. 7. ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν 6
ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν.
ἐκ τούτου γινώσκουμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα
τῆς πλάνης.

Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ 7
ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει
τὸν Θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς 8
ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν 9
ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς
Cp. Eph. 2. 4. εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ 10
ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς
Cp. 2. 2. ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ
Cp. Mat. 18. 33. Cp. Joh. 1. 18. 6. 46. 1 Tim. 6. 16. τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν 11
ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν οὐδεὶς 12
πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν
μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐν 13
Cp. 3. 24. τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν,
Cp. Joh. 1. 14; 3. 17; 21. 24. ὅτι ἐκ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ ἡμεῖς τε- 14
θεάμεθα καὶ ἁμαρτυροῦμεν¹ ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν

ο Λύει M.
τοῦμεν S.

P add Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα

α μαρ-

- 15 υἱὸν σωτήρα τοῦ κόσμου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς Cp. Mat. 16. 16, Joh. 6. 68, 9. 35 sqq.
 ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν
 16 τῷ Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγά-
 πην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων
 ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ [†]μένει".
 17 ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν
 ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι
 18 καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν
 τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον,
 ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται
 19 ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς ἀγαπῶμεν ⁸—", ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγά-
 20 πησεν ἡμᾶς. ἐάν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακεν, [†]οὐ
 21 δύναται ἀγαπᾶν." καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, Cp. Mat. 22. 37 sqq., Mk. 12. 29 sqq., Lk. 10. 27 sq.
 ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
 5 Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ Cp. Joh. 1. 12, Cp. Joh. 15. 23, Cp. Joh. 14. 15, 21, 23.
 γεγέννηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ Cp. Mat. 11. 30, Cp. Joh. 16. 33.
 2 τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγα-
 πῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς
 3 ἐντολὰς αὐτοῦ ¹ποιῶμεν". αὕτη γάρ ἐστίν ἡ ἀγάπη τοῦ
 Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ
 4 βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ
 νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν
 5 κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. τίς ^xδέ" ἐστὶν ὁ νικῶν τὸν κόσμον,
 6 εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτός Cp. Joh. 19. 34.
 ἐστὶν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς ^γ—" Χριστός·
 οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ^zἐν" τῷ αἵματι.
 καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ Πνεῦμά ἐστὶν ἡ Cp. Joh. 14. 17, 15. 26, 16. 13.

[†] om. μένει⁸ add αὐτόν[†] πῶς δύναται ἀγαπᾶν ;

A.S.M.

¹ τηρῶμεν^x om. δέ^γ add ὁ^z om.

ἐν

ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ^{a-} τὸ Πνεῦμα, 7, ⁹ καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν ^b εἰσιν⁹. εἰ 9
 Cp. Joh. 5. 36 sq. τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, ^c ὅτι¹⁰ μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς 10 τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν ^d αὐτῷ¹⁰. ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώ- 11 νιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν 12 τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν ^{e-}, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώ- 13 νιον, ^f τοῖς πιστεύουσιν¹¹ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν 14 τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ^g ἡμῶν¹². καὶ ἐὰν 15 οἶδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ ἂν αἰτώμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ^a ἃ ᾐτήκαμεν παρ' αὐτοῦ. ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελ- 16 φὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, ^h αἰτήσῃ, καὶ δώσῃ¹³ αὐτῷ ζωὴν τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστί· καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ 17 πρὸς θάνατον.

Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρ- 18 τάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ⁱ αὐτόν¹⁴, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ. οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, 19 καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κείται. οἶδαμεν δὲ ὅτι 20 ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα ^k γινώ-
 Cp. Joh. 17. 2 sq.

^a add ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ πατήρ, ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἓν εἰσι. καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ ^b εἰσι S. ^c ἣν ^d ἐαυτῷ ^e add τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ^f καὶ ἵνα πιστεῦντε ^g ὑμῶν S. ^h αἰτήσῃ καὶ δώσῃ M. ⁱ ἐαυτόν ^k γινώσκωμεν

σκομεν¹¹ τὸν ἀληθινόν, καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ
αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ Cr. 1. 2.
21 1¹¹ ζῶν αἰώνιος. τεκνία, φυλάξατε¹² ἑαυτὰ¹³ ἀπὸ τῶν εἰδώ-
λων. 11¹¹

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ.

1 Ὁ πρεσβύτερος¹⁴ ἐκλεκτῇ¹⁵ κυρία καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, Cr. 3 Joh.
οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ 1¹ Pet. 5. 1.
2 πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν Cr. Joh.
3 μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· ἔσται 8. 32.
μεθ' ἡμῶν¹⁶ χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πατρός, καὶ
παρὰ 1¹ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ
καὶ ἀγάπῃ.
4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὔρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας Cr. 3 Joh.
5 ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ 3 sq.
νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν¹⁷ ἀγράφων¹⁸ σοι καὶ νῦν, Cr. 1 Joh.
6 ἀλλὰ ἣν εἶχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ Cr. 1 Joh.
αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς Cr. 1 Joh.
αὐτοῦ. αὕτη¹⁹ ἡ ἐντολή ἐστὶ²⁰, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, 3. 11.
7 ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῇτε. ὅτι πολλοὶ πλάνοι²¹ ἐξῆλθον²² εἰς Cr. 1 Joh.
τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον 2. 18
8 ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε 4. 2 sqq.
ἐαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε²³ ἃ²⁴ ἐίργασάμεθα²⁵, ἀλλὰ μισθόν
9 πλήρη²⁶ ἀπολάβετε²⁷. πᾶς ὁ ἰπποάγων²⁸ καὶ μὴ μένων ἐν
τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ δι-
10 δαχῇ²⁹ 1¹, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις Cr. Rom.
16. 17,
Gal. 1. 8 sq.

1 add ἡ 11 ἐαυτοὺς 12 add ἀμήν. 13 Ἐκλεκτῇ S.
14 ἡμῶν A. 15 add Κυρίου 16 ἀγράφων S. 17 ἐστὶν
18 ἐντολή 19 εἰσῆλθον 20 ἀπολέσωμεν 21 εἰργάσαθε M.
22 ἀπολάβωμεν 23 παραβαίνων 24 add τοῦ Χριστοῦ

- μνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν
 ἡμᾶς· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται
 τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει, καὶ ἐκ τῆς
 11 ἐκκλησίας ἐκβάλλει. ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ Cr. Ps. 34
 ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· ὁ ἡ—^{(33). 14.} κακοποιῶν Cr. 1 Joh.
 12 οὐχ ἑώρακε τὸν Θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, 3. 6.
 καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ Cr. Joh.
 1 οἶδας^h ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστι. 21. 24.
 13 Πολλὰ εἶχον ^kγράψαι σοι^h, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος Cr. 2 Joh
 14 καὶ καλάμου σοι ^lγράφειν^h. ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ 12.
 στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. εἰρήνη σοι. ἀσπάζονται
 σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

- 1 'Ιούδας 'Ιησοῦ Χριστοῦ δούλος ἀδελφὸς δὲ 'Ιακώβου τοῖς
 ἐν Θεῷ πατρὶ ^aἡγαπημένοις^h καὶ 'Ιησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις
 2 κλητοῖς· ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.
 3 'Αγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ
 τῆς κοινῆς ^bἡμῶν^h σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν
 παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ^aπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις
 4 πίστει. παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγε- Cr. 2 Pet.
 γραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν 2. 1, 19.
 χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον ^oδεσπότην^h
 καὶ Κύριον ἡμῶν 'Ιησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.

^b add δὲ ⁱ οἶδατε ^k γράφειν ^l γράψαι ^a ἡγια-
 σμένοις ^b om. ἡμῶν ^o δεσπότην, M.: δεσπότην
 Θεόν, A.S.

- Cp. Num. 26. 65. Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ^d—^h ἅπαξ ^eπάντα^h, 5
 1 Cor. 10. 5. ὅτι ὁ ^fΚύριος^h, λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον
 Heb. 3. 16 τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν. ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τη- 6
 sqq.
 Cp. 2 Pet. 2. 4 sqq. ρήσαντας τὴν ἐαυτῶν ἀρχήν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον
 οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ
 Cp. Gen. 19. 1 sqq. ζόφον τετήρηκεν. ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς 7
 πόλεις, τὸν ὅμοιον ἑτρόπον τούτοις^h ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελ-
 θοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκεινται ^hδείγμα, πυρὸς αἰω-
 νίου^h δίκην ὑπέχουσαι. ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι 8
 σάρκα μὲν μαινέουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασ-
 Cp. Dan. 10. 13, 21. φημοῦσιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ 9
 12. 1, διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ
 Rev 12. 7. ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, Ἐπι-
 Cp. Zech. 3. 2 (3). τιμῆσαι σοι Κύριος. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασι βλασφη- 10
 μοῦσιν· ὅσα δὲ φυσικῶς, ὡς τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπίστανται, ἐν
 Cp. Gen. 4. 8. τούτοις φθείρονται. οὐαὶ αὐτοῖς· ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ ΚΑῖν ἐπο- 11
 Cp. Num. 22. 5 sqq. ρεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ
 Cp. Num. 16. 1 sqq. τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορέ ἀπώλοντο. οὗτοί εἰσιν ¹οἱ^h ἐν ταῖς 12
 Cp. Ezek. 34. 2. ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συννεωχούμενοι, ἀφόβως ἑαυτοὺς
 Cp. Prov. 25. 14. ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων ^kπαραφερό-
 μенаι^h. δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα, δις ἀποθανόντα, ἐκρι-
 ζωθέντα· κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν 13
 αἰσχύνας· ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκοτούς εἰς
 Cp. Gen. 1-^h αἰῶνα τετήρηται. προεφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἑβδομος 14
 5. 18. ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνῶχ λέγων, Ἰδοὺ, ἦλθε Κύριος ἐν ^mἀγίαις
 μυριάσιν^h αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ⁿἐλέγξει^h 15
 πάντας τοὺς ἀσεβεῖς ^o—^h περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας
 αὐτῶν ὧν ἡσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλά-
 λησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυσταί, 16

^d add ὑμᾶς ^e τοῦτο ^f Ἰησοῦς Μ. ^g τούτοις
 τρόπον ^h δείγμα πυρὸς αἰωνίου, Μ. ¹ om. οἱ ^k περι-
 φερόμεναι ^l add τὸν ^m μυριάσιν ἀγίαις ⁿ ἐξελέγξει
^o add αὐτῶν

μεμφίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι (καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα), θαυμάζοντες πρόσωπα ὡφελείας χάριν.

- 17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρη- Cp. 2 Pet. 3. 1 sqq.
 μένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ^{p-} ἢ Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται ἐμπαί- Cp. 1 Tim. 4: 1, 2 Tim. 3. 1.
 ται κατὰ τὰς ἐαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν.
 19 οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιорίζοντες ^{r-}, ψυχικοί, Πνεῦμα μὴ ἔχον- Cp. 1 Cor. 2. 14,
 20 τες. ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ^s ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἀγιωτάτῃ 15. 44, 46,
 21 ὑμῶν πίστει, ^u ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν Jas. 3. 15.
 ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου Cp. Rom. 8. 26,
 22 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ οὓς μὲν ^t ἐλεᾶτε Eph. 6. 18.
 23 διακρινόμενους, οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες, οὓς δὲ
 ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, ^u μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλω-
 μένον χιτῶνα.
 24 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ^u ὑμᾶς ἁπταίστους, καὶ στήσαι
 25 κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἁμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ
^{x-} Θεῷ σωτῇ ἡμῶν, ^y διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν, ^z δόξα, ^a μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, ^a πρὸ παν-
 τὸς τοῦ αἰῶνος ^u καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

^p add ὅτι ^u ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ^r add ἑαυτοὺς A.
^s τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ^t ἐλεεῖτε
 διακρινόμενοι, οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀρπάζοντες,
^u αὐτοὺς S. ^x add σοφῶ ^y om. διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ^z δόξα καὶ ^a om. πρὸ παντὸς τοῦ
 αἰῶνος

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ^αὁ Θεὸς 1
 δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ ^βδεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ
 ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ
 Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρ- 2
 τυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα ^{β-||}εἶδε. μακάριος ὁ ἀναγι- 3
 νώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ
 τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ἰωάννης ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις 4
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ^{γ-||}οῦ ὄντος καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ
 ἀπὸ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων ^{δ-||}τοῦ θρόνου τοῦ αὐτοῦ·

Cp. Acts καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος 5

^{26, 23,}
 1 Cor. 15. ^{ε-||}τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. τῷ

^{20,}
 Col. 1. 18. ^ζἀγαπῶντι ^ηἡμᾶς, καὶ ^θβλύσαντι ^ιἡμᾶς ^κἐκ ^λτῶν ἁμαρτιῶν

Cp. 1 Joh. ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς ¹βασιλείαν, ²6

Cp. Ex. 19. ^{3,}
 1 Pet. 2. 9. ^διερείς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ^εἡ δόξα καὶ τὸ κράτος

^{6,}
 Cp. Dan. ^{7,}τῶν νεφελῶν, καὶ ὁψεται αὐτὸν ⁸πᾶς ὀφθαλμός, καὶ οἵτινες

^{7, 13,}
 Cp. Zech. αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν ⁹πᾶσαι αἱ φυλαὶ

^{12, 10,}
 τῆς γῆς. ¹⁰ναί, ἀμήν.

Joh. 19. 37: ¹¹Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ^{1-||}λέγει ¹²Κύριος ὁ Θεός, ¹³ὁ 8

^{24, 30,}
 Cp. ver. 18. ¹⁴ὢν καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

^{21, 6,}
^{22, 13.} ^αὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ^αA.S.M. ^βadd τε

^γadd τοῦ ^δadd ἐστιν ^εadd ἐκ ^ζἀγαπήσαντι

^ηλούσαντι A.S.M. ^θἀπὸ ^ιβασιλεῖς καὶ ^κom.

τῶν αἰώνων M. ¹add ἀρχὴ καὶ τέλος, ¹²ὁ Κύριος, A.S. :

Κύριος, ὁ Θεός, M.

- 9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ π-^π ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκαινωνὸς ἐν
τῇ θλίψει καὶ ο-^ο βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ Πέν Ἰησοῦ^π, ἐγε-
νόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ
10 Θεοῦ καὶ α-^α τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ π-^π. ἐγενόμην ἐν Πνεύ- Cp. Mat.
ματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν 22. 43,
11 μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης, s-^ς Ὁ βλέπεις γράψον Mk. 12. 36.
εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ^π ἐκκλησίαις u-^υ, εἰς
Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυά-
τειρα, καὶ εἰς Σάρδεϊς, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδί-
12 κειαν. καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις x-^χ ἐλάλει^π
13 μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, καὶ
ἐν μέσῳ τῶν γ-^γ λυχνιῶν ὅμοιον νύφ^π ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον Cp. Dan.
ποδήρῳ, καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσῇν. 7. 13.
14 ἥ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ z-^ζ ὡς^π ἔριον λευκόν, Cp. Dan.
15 ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· καὶ οἱ 7. 9,
πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ a-^α πεπυρω- 10. 6.
16 μένης^π. καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. καὶ
ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ b-^β χειρὶ αὐτοῦ^π ἀστέρας ἑπτὰ· καὶ ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ
17 ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καὶ
ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· Cp. Dan.
καὶ c-^κ ἔθηκε^π τὴν δεξιὰν αὐτοῦ d-^δ ἐπ' ἐμὲ λέγων e-^ε, Μὴ 8. 17 sq.,
18 φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν· καὶ Cp. Isa. 10. 9 sq
ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν 41. 4,
αἰώνων, f-^φ καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾗδου^π. 44. 6,
19 γράψον h-^η οὖν^π ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι 48. 12.
20 μετὰ ταῦτα· τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων i-^ι οὓς^π εἶδες ἐπὶ

π add καὶ ο add ἐν τῇ π Ἰησοῦ Χριστοῦ υ add διὰ
ρ add Χριστοῦ s add Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος
καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ t om. ἑπτὰ S. u add ταῖς ἐν Ἀσίᾳ
x ἐλάλησε γ add ἑπτὰ z ὡσεὶ a πεπυρωμένοι
b αὐτοῦ χειρὶ c ἐπέθηκε d add χεῖρα e add μοι
f add ἁμῇν s ᾗδου καὶ τοῦ θανάτου h om. οὖν i ὦν

τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶ· καὶ καὶ λυχναὶ αἱ ἑπτὰ¹ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶ.

- Cp. Acts 18. 19. Cr. 1. 16. Cr. 1. 13. **2** Τῷ ἀγγέλῳ¹ τῷ ἐν Ἐφέσῳ² ἐκκλησίας γράψον, **2**
Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνίων τῶν χρυσῶν· Οἶδα² τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον³ καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοὺς, καὶ ὑπέειρας⁴ τοὺς ὀλέγοντας ἑαυτοὺς⁵ ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶ, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά³ μου, καὶ οὐ κεκοπίακας.⁶ ἄλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν⁴ ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν πόθεν⁵ ἐπέπτωκας⁷, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι⁸, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανόησῃς. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις,⁶ ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καγὼ μισῶ. ὁ ἔχων⁷ οὗς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστίν ἐν⁹ τῷ παραδείσῳ¹⁰ τοῦ Θεοῦ.
Cr. 22. 2, 14. Gen. 2. 9, 3. 24. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ¹ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας² γράψον, **8**
Cr. 1. 17 sq. Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· Οἶδά σου³ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν (ἡ ἀλλὰ⁹ πλούσιος¹⁰ εἶ), καὶ τὴν βλασφημίαν¹¹ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ
Cr. Job 1. 12, 2. 6. Σατανᾶ. ἡμὴ¹² φοβοῦ¹³ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ, μέλλει¹⁴ βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν¹⁵ εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῇτε·

¹ αἱ ἑπτὰ λυχναὶ ἃς εἶδες ¹ τῆς Ἐφεσίνης ^m add σου
ⁿ ἐπειράσω ^o φάσκοντας εἶναι ^p καὶ ἐβάστασας, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ διὰ τὸ ὄνομά μου κεκοπίακας καὶ οὐ κέκμηκας·
^q ἐκπέπτωκας ^r add τάχει ^s μέσῳ τοῦ παραδείσου
^t τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων ^u add τὰ ἔργα καὶ ^x πλούσιος δὲ ^y om. ἐκ ^z μηδὲν. ^a βαλεῖν ἐξ ὑμῶν ὁ διάβολος

- καὶ ^b ἔξετε" θλίψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου,
 11 καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω
 τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ^{Cr. 20. 6,}
 ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. ^{14, 21. 8.}
- 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον,
 Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξείαν ^{Cr. 1. 16.}
- 13 Οἶδα ^{c-} ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ καὶ
 κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν
 ταῖς ἡμέραις ^{d-} Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου, ὁ πιστὸς ^e μου", ὃς ^{Cr. 17. 6,}
 14 ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ^f ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ". ἀλλ' ἔχω ^{Acts 22. 20.}
- κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν
 Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε ^g τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώ- ^{Cr. Num.}
 πιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθута καὶ πορνεῦσαι. ^{31, 16.}
 15 οὕτως ἔχεις καὶ σὺν κρατοῦντας τὴν διδαχὴν ^{h-} Νικολαϊτῶν ^{Cr. Num.}
 16 ὁμοίως". μετανόησον ^k οὖν" εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ,
 καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ^{25. 1 sq.}
- 17 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
 τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ ^{l-} τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ
 δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν ^{Cr. 3. 12,}
 γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ^m οἶδεν" εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. ^{19. 12.}
- 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον, ^{Cr. Acts}
 Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ^{16. 14.}
 ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ^{Cr. 1. 15.}
- 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ⁿ πίστιν καὶ τὴν
 διακονίαν" καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα ^o σου τὰ
 20 ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ^{p-}, ὅτι
^q ἀφείς" τὴν γυναῖκα ^{r-} ^s Ἰεζάβελ", ^t ἣ λέγουσα" ἑαυτὴν

^b ἔχhte M. ^c add τὰ ἔργα σου καὶ ^d add ἐν αἷς
^e om. μου ^f κατοικεῖ ὁ Σατανᾶς ^g τὸν A.: ἐν τῷ S.
^h add τῶν ⁱ ὁ μισῶ ^k om. οὖν ^l add φαγεῖν ἀπὸ
^m ἔγνω ⁿ διακονίαν καὶ τὴν πίστιν ^o σου, καὶ τὰ
^p add ὀλίγα ^q ἔφς ^r add σου M. ^s Ἰεζαβήλ
^t τὴν λέγουσαν

- προφήτην, ^u καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ^{||} ἐμοὺς δούλους,
 Cp.ver. 14, πορνεῦσαι καὶ ^x φαγεῖν εἰδωλόθута ^{||}. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρό- 21
 Acts 15.29. νον ἵνα ὑμετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορ-
 νείας αὐτῆς. ^{||} ἰδοὺ, ^z-^{||} βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς 22
 μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετα-
 νοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων ^a αὐτῆς ^{||}. καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπο- 23
 κτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι
 Cp. Ps. 7.9. ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν
 ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω ^b τοῖς ^{||} λοιποῖς 24
 τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην,
 c-^{||} οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ ^d βαθέα ^{||} τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέ-
 Cp. Acts γουσιν· οὐ ^e βάλλω ^{||} ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος. πλὴν ὁ ἔχετε 25
 15. 28. κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἦξω. καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι 26
 Cp. Ps. 2. τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν·
 8 sq. καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ ^f σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κερα- 27
 Cp. Lk. 22. μικά συντρίβεται, ^{||} ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου·
 29. καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων οὖς 28, 29
 Cp. 22. 16. ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον, 3

- Cp. 1. 4, Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ὀκτώ ^{||} πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς
 4. 5, 5. 6; ἐπτὰ ἀστέρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ^h-^{||} ὄνομα ἔχεις ὅτι
 1. 16. ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ 2
 ἃ ⁱ ἔμελλον ^{||} ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὖρηκά σου ^k-^{||} ἔργα πεπλη-
 ρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^l μου ^{||}. μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας 3
 καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγο-
 Cp. Mat. ρήσῃς, ἦξω ^m-^{||} ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνώς ποίαν ὥραν ἦξω

24. 42
 sq.,
 1 Thss. 5. 2,
 2 Pet. 3. 10.

^u διδάσκειν καὶ πλανᾶσθαι ^x εἰδωλόθута φαγεῖν ^y μετα-
 νοήσῃ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ οὐ μετενοήσεν. ^z add ἐγὼ
^a αὐτῶν A.S.: αὐτῶν M. ^b καὶ ^c add καὶ ^d βάθη
^e βαλῶ ^f σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά, συντρίβεται· A.M.
^g om. ἐπτὰ S. ^h add τὸ ⁱ μέλλει ^k add τὰ A.S.M.
^l om. μου ^m add ἐπὶ σε

- 4 ἐπὶ σε. ^αἀλλὰ ^οἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ^ο—^{||} ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ Cr. 19. 8, 22. 14.
- 5 ἐν λευκοῖς, ὅτι ^αἱξιοὶ εἰσιν. ὁ νικῶν ^ροὕτως^{||} περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ Cr. 13. 8, 17. 8, 20. 12, 21. 27, Phil. 4. 3.
- τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ^αὁμολογήσω^{||} τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Cr. Mat. 10. 32, Lk. 12. 8.
- 6 ὁ ἔχων οὕς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
- 7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον, Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν ^τκλεῖν Δαβίδ^{||}, Cr. Isa. 22. 22.
- ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς ^σκλείσει^{||}, καὶ ^τκλείων^{||} καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· Οἶδά σου τὰ ἔργα (ιδού, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν Cr. 1 Cor. 16. 9, 2 Cor. 2. 12.
- ἀνεωγμένην, ^αἣν^{||} οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτήν), ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἤρνήσω
- 9 τὸ ὄνομά μου. ἰδοὺ, ^κδιδῶ^{||} ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ Cr. 2. 9.
- τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ^γῆξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν^{||} ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἡγάπησά
- 10 σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς
- 11 γῆς. ^κ—^{||} ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ Cr. 22. 7, 12, 20.
- 12 τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ Cr. Gal. 2. 9.
- ναφὶ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Cr. 21. 2, 10,
- τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. Gal. 4. 26, Heb. 12. 22.
- 13 ὁ ἔχων οὕς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Cr. 2. 17, 19. 12.
- 14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ^αἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας^{||} γράψον, Cr. Col. 2. 1.

^α om. ἀλλὰ ^ο add καὶ ^ρ οὗτος ^α ἐξομολογή-
 σομαι ^τ κλεῖδα τοῦ Δαβίδ ^σ κλείει ^τ κλείει
^κ καὶ ^κ δίδωμι ^γ ῆξωσι καὶ προσκυνήσωσιν ^κ add ἰδοὺ
^α ἐκκλησίας Λαοδικέων

- Cp. Ps. 89 (88). 37; Prov. 8.22. Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ. Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε 15 ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός· ὄφελον ψυχρὸς ^bἦς", ἡ ζεστός. οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ^cζεστός οὔτε ψυχρὸς", μέλλω 16 σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις ὅτι Πλούσιός 17 εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ ^dοὐδὲν" χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον 18 πεπωρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ^eἐγχρίσαι" τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ^fζήλευε" 19 οὖν καὶ μετανόησον. ἰδοῦ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· 20 ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ 21 θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὐς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα 22 λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοῦ, θύρα ἡνεωγμένη ἐν τῷ οὐ- 4 ρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λα- λούσης μετ' ἐμοῦ, ἔλέγων", Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ Cp. 1. 10. δεῖ ^hγενέσθαι μετὰ ταῦτα." ⁱ-^j εὐθέως ἐγενόμην ἐν Πνεύ- 2 Cp. Ezek. 1. 26 sqq., 10. 1. ματι· καὶ ἰδοῦ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ ^kτὸν θρόνον" καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ^l-^m ὅμοιος ὁράσει 3 λίθῳ ἰάσπιδι καὶ ⁿσαρδίῳ". καὶ ἱρις κυκλόθεν τοῦ θρό- νου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου 4 θρόνοι ⁿεἰκοσιτέσσαρες". καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους ^oεἰκοσιτέσ- σαραι" πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱμα-

^b εἴης ^c ψυχρὸς οὔτε ζεστός ^d οὐδενὸς ^e ἐγχρίσον
^f ζήλωσον ^g λέγουσα ^h γενέσθαι. μετὰ ταῦτα M.
ⁱ add καὶ ^k τοῦ θρόνου ^l add ἦν ^m σαρδίνῳ
ⁿ εἴκοσι καὶ τέσσαρες ^o εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας

- 5 ⁵ τίοις λευκοῖς, καὶ ^ρ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ ^α φωναὶ καὶ βρονταί". καὶ ἐπτὰ λαμπάδες πυρὸς καίόμεναι ^{Cr. Ex. 37. 23 (38. 17),} ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἷ εἰσι τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ. ^{Zech. 4. 2.}
 6 καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ^{ἴως} θάλασσα ὑαλίνῃ, ὁμοία κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου ^{Cr. Ezek. 1. 5 sqq.} τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν.
 7 καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ^{ἔχων} τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου", καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ ^ἡ πετομένῳ".
 8 καὶ ^{τὰ} τέσσαρα ζῶα, ἐν ^ἡ καθ' ἐν αὐτῶν ^{ἔχων} ἀνὰ πτέρυγας ἑξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν ^ἡ γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ^ἡ λέγοντες, "Ἅγιος, ^{Cr. Isa. 6. 3.} ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν
 9 καὶ ὁ ἐρχόμενος. καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι ^{Cr. Dan. 12. 7.} εἰς
 10 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ ^ἑ εἰκοσιτέσσαρες" ^{12. 7.} πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ^ἡ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ^ἡ βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέ-
 11 γοντες, "Ἄξιός ἐστι, ^ἡ ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν", λαβεῖν τὴν ^{Cr. 5. 12 sq.} δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ^ἡ ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.
 5 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου ^{Cr. Ezek. 2. 9 sq.} βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον
 2 σφραγίδισιν ἐπτὰ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ^ἡ ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Τίς ^ἡ ἄξιός ἐστι ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ
 3 λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ

^ρ add ἔσχον ^α βρονταὶ καὶ φωναί ^τ om. ὡς ^ἡ ἔχον
^τ ἄνθρωπος ^ἡ πετωμένῳ ^τ om. τὰ ^ἡ καθ' ἑαυτὸ
^τ εἶχον ^ἡ γέμοντα ^ἡ λέγοντα ^ἡ εἴκοσι καὶ τέσ-
 σαρες ^ἡ προσκυνοῦσι ^ἡ βάλλουσι ^ἡ Κύριε ^ἡ εἰσὶ
^ἡ om. ἐν ^ἡ add ἐστιν

- οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, ^k οὔτε¹ βλέπειν αὐτό. καὶ ἐγὼ ἔκλαιον ¹πολύ⁴, 4 ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοίξαι ^{m-} τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό· καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαίε· 5
Cp. Gen. ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ⁿ⁻ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα
Isa. 11. 10. Δαβίδ, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, καὶ ^{o-} τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. καὶ εἶδον ^{p-} ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων 6
Cp. 13. 8, ζῶων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς
Joh. 1. 29, ἑσφαγμένον, ^aἔχων¹ κέρατα ἐπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπτὰ, οἱ
1 Pet. 1. 19, εἰσι τὰ ^rἐπτὰ^s πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλμένοι¹ εἰς
Cp. 3. 1, ⁴ 5; ^{Ze}ch. 4. 10. πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἴληφεν ^{t-} ἐκ τῆς δεξιᾶς 7
τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, 8
τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος ^uκιθάραν¹, καὶ φιάλας
Cp. Ps. 141 (140). 2, χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες, Ὁ ἅγιος εἶ λαβεῖν 9
τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοίξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ· ὅτι ἑσφάγης,
Cp. 1 Cor. 7. 23, καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ^{x-} ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας Ὑαυτοὺς¹ 10
Cp. 1. 6, τῷ Θεῷ ἡμῶν ^zβασιλείαν¹ καὶ ἱερεῖς, καὶ ^aβασιλεύουσιν¹
Ex. 19. 6, ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν 11
κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῶων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
Cp. Dan. 7. 10, ^bκαὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων¹ καὶ χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, Ὁ Ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ 12
ἑσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ
Cp. Phil. 2. 10, ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. καὶ πᾶν κτίσμα 13
ὁ ^{o-} ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ^dἐπὶ τῆς γῆς¹ καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς

^k οὐδὲ ¹ πολλά ^m add καὶ ἀναγνῶναι ⁿ add ὧν
^o add λῦσαι ^p add καὶ ἰδοὺ ^a ἔχον ^r om, ἐπτὰ M.
^s τοῦ Θεοῦ πνεύματα τὰ ἀπεσταλμένα ^t add τὸ βιβλίον
^u κιθάρας ^x add ἡμᾶς ^y ἡμᾶς ^z βασιλεῖς ^a βασι-
λεύσομεν ^b om. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων S.
^c add ἐστιν ^d ἐν τῇ γῇ

- καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ^{ο-||} ἐστί, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας, Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἄρνίῳ ^{Cp. ver. 12, ch. 4. 11.} ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
- 14 αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, Ἀμήν. καὶ οἱ ^{f-||} πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν ^{g-||}.
- 6 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὸ ἄρνιον μίαν ἐκ τῶν ^h ἐπτὰ ^{||} σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς
- 2 ⁱ φωνῇ ^{||} βροντῆς, Ἔρχου ^{k-||}. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος ^{Cp. Zech. 6. 2 sqq.} λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' ^l αὐτὸν ^{||} ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.
- 3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ^m σφραγίδα τὴν δευτέραν ^{||}, ἤκουσα τοῦ
- 4 δευτέρου ζώου λέγοντος, Ἔρχου ^{n-||}. καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός· καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' ^l αὐτὸν ^{||} ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ^o ἐκ ^{||} τῆς γῆς, καὶ ἵνα ἀλλήλους ^p σφάξουσιν ^{||}· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
- 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ^q σφραγίδα τὴν τρίτην ^{||}, ἤκουσα τοῦ
- 6 τρίτου ζώου λέγοντος, Ἔρχου ^{r-||}. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' ^l αὐτὸν ^{||} ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ
- 7 αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα ^s ὡς ^{||} φωνὴν ἐν μέσφ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν, Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες ^t κριθῶν ^{||} δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.
- 7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν
- 8 τοῦ τετάρτου ζώου ^u λέγοντος ^{||}, Ἔρχου ^{x-||}. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος χλωρός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος, καὶ ὁ ^y ἄδης ^{||} ^z ἠκυλούθει ^{||} μετ' αὐτοῦ· καὶ ^{Cp. 20. 14.} ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ^a ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς ^b ἀποκτείνειν ^{||}

^ο add ἃ ^f add εἰκοσιτέσσαρες ^g add ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ^h om. ἐπτὰ ⁱ φωνῆς ^k add καὶ βλέπε A.S.M. ^l αὐτῷ ^m δευτέραν σφραγίδα ⁿ add καὶ βλέπε A.S.M. ^o ἀπὸ A.S.: om. ἐκ M. ^p σφάξωσι ^q τρίτην σφραγίδα ^r add καὶ βλέπε A.S.M. ^s om. ὡς ^t κριθῆς ^u λέγουσαν ^x add καὶ βλέπε A.S.M. ^y Ἄδης S. ^z ἀκολουθεῖ ^a ἀποκτείνειν ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς

Cp. Ezek. 14. 21. ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ 9
Cp. 20. 4. θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον
Cp. Zech. 1. 12, 18. 7. τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον, καὶ ἔκραξαν^b φωνῇ 10
μεγάλῃ λέγοντες, Ἔως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ε—^c
ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν δέκ^d τῶν
κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ 11
λευκὴ^e, καὶ ἔρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἐν χρόνον
μικρόν, ἕως πληρωθῶσι^f καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ 8—^g 12
Cp. Isa. 34. 4, Joel 2. 10, Mk. 13. 24. σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος
τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη^h ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες 13
τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλει τοὺς ὀλύν-
θους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη. καὶ ὁⁱ οὐρανὸς 14
ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον εἰλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος
ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, 15
καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ χιλιάρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι,^j καὶ οἱ
ἰσχυροί,^k καὶ πᾶς δούλος καὶ ἐλεύθερος,^l ἔκρυψαν ἑαυ-
τοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὄρεων, καὶ λέ- 16
γουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις, Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου,
καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη 17
τῆς ὀργῆς αὐτῶν^m, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Ὁ Μετὰ τοῦτοⁿ εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς 7
τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέ-
μους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς

^b ἔκραζον ^c add ὁ ^d ἀπὸ ^e ἐδόθησαν ἐκάστοις
στολαὶ λευκαί ^f ἕως οὗ πληρῶσονται A.S.: ἕως πληρῶ-
σωσι M. ^g add ἰδοὺ ^h om. ὅλη ⁱ om. ὁ S. ^j πλού-
σιοι, καὶ οἱ χιλιάρχοι, ^k δυνατοί ^l add πᾶς ^m αὐτοῦ
ⁿ Καὶ μετὰ ταῦτα

- 2 θαλάσσης, μήτε ὑπὲρ τι δένδρον. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον
 ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ
 ζῶντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις,
 3 οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων,
 Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα,
 ἄχρι " σφραγίσωμεν" τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ Cp. Ezek.
 4 τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφρα- 9. 4.
 γισμένων, ρμδ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς
 5 οἰῶν Ἰσραὴλ. ἐκ φυλῆς Ἰούδα ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι·
 ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν ιβ' χιλιάδες t-11. ἐκ φυλῆς Γὰδ ιβ' χιλιά-
 6 δες t-11. ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ ιβ' χιλιάδες t-11. ἐκ φυλῆς Νεφ-
 θαλεὶμ ιβ' χιλιάδες t-11. ἐκ φυλῆς Μανασσὴ ιβ' χιλιάδες t-11.
 7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν ιβ' χιλιάδες t-11. ἐκ φυλῆς Λευὶ ιβ' χιλιά-
 8 δες t-11. ἐκ φυλῆς Ὑἱσασαχάρ ιβ' χιλιάδες t-11. ἐκ φυλῆς
 Ζαβουλὼν ιβ' χιλιάδες t-11. ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ ιβ' χιλιάδες
 9 t-11. ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. μετὰ
 ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν
 οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν
 καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ
 ἀρνίου, x περιβεβλημένους" στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν
 10 ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ ὑκράζουσι" φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες,
 Ἡ σωτηρία z τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου" Cp. Ps. 3.
 11 καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐστήκεσαν κύκλῳ τοῦ 8.
 θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων· καὶ
 ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ "τὰ πρόσωπα" αὐτῶν, καὶ
 12 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ
 δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις
 καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 13 καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι, Οὗτοι οἱ

ὑ ἐπὶ πᾶν α ἀναβάττα S. γ ἄχρις οὗ β σφρα-
 γίσωμεν S. δ add ἐσφραγισμένοι ε Ἰσασαχάρ S. ζ περι-
 βεβλημένοι η κράζοντες θ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ
 θρόνου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν S. ι πρόσωπον

περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς, τίνες εἰσὶ; καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῷ, ^bΚυρίέ μου¹¹, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέ 14
 μοι, Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης,
 καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἔλεύκαναν ^cαὐτὰς¹² ἐν
 τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου 15
 τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ
 αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.
 οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέση ἐπ' 16
 αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀναμέσον 17
 τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὀδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ^dζωῆς¹³
 πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἔξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ^eἐκ¹⁴ τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Καὶ ^fὅταν¹⁵ ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο 8
 σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμῶριον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέ- 2
 λους, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστήκασι, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς
 ἑπτὰ σάλπιγγες.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπὶ 8 τοῦ θυσιαστη- 3
 ρίου¹⁶ ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα
 πολλὰ, ἵνα ^hδώσει¹⁷ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ
 τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ 4
 ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων
 ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ ἔληφεν ὁ 5
 ἄγγελος τὸ λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ
 θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο ⁱβρονταὶ
 καὶ φωναὶ¹⁸ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ^kοἱ¹⁹ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας 6
 ἠτοίμασαν ^lαὐτούς²⁰ ἵνα σαλπίσωσι.

Καὶ ὁ πρῶτος ^m—²¹ ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλασα καὶ πῦρ 7
ⁿμεμιγμένα ⁿἐν²² αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· ^oκαὶ τὸ

^b Κύριε ^c στολὰς αὐτῶν S. ^d ζώσας ^e ἀπὸ
^f ὅτε ^g τὸ θυσιαστήριον ^h δώση ⁱ φωναὶ καὶ
 βρονταὶ ^k om. οἱ S. ^l ἐαυτοὺς ^m add ἄγγελος
ⁿ om. ἐν ^o om. καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,

τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,¹¹ καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ Cp. Jer. 51 (28). 25.
καίόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον

9 τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντά ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν¹².

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καίόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον

11 τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς ὧν¹³ ὑδάτων· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ῥό¹⁴ Ἀψινθος· καὶ ἐγένετο¹⁵ τὸ τρίτον ἑτῶν ὑδάτων¹⁶ εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίνη¹⁷ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς Ἰαετοῦ πετομένου¹⁸ ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ, Οὐαί, οὐαί, οὐαί τοὺς κατοικοῦντας¹⁹ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

9 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ

2 φρέατος τῆς ἀβύσσου. καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀῆρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος.

3 καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς.

4 καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους²⁰ α-¹¹

Cp. 7. 2,
Ezek. 9. 4
sqq.

¹² διεφθάρη

¹³ om. τῶν

¹⁴ om. ὁ

¹⁵ γίνεται

¹⁶ om. τῶν ὑδάτων S.

¹⁷ om. τῶν

¹⁸ φαίνη

¹⁹ ἀγγέ-

λου πετωμένου

²⁰ τοῖς κατοικοῦσιν

²¹ add μόνους

οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων
b—". καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα 5

ε βασανισθῇσονται^h μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν
ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παῖσῃ ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς 6

Cp. Job 3. 21. ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ
d οὐ μὴ εὗρωσιν^h αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ

Cp. Joel 2. 4. φεύγει^h ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρί- 7
δων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς

κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα
αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων· καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας 8

Cp. Joel 1. 6. γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν. καὶ εἶχον 9
θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων

αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πό-
λεμον. καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ f κέντρα^h 10
καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία^h αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀν-
θρώπους μῆνας πέντε. g—" ἔχουσιν h ἐπ' αὐτῶν^h βασιλέα 11
τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδὼν,
καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.

Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ, i ἔρχεται^h ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ 12
ταῦτα.

Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ 13

Cp. Ex. 40. 24. τῶν k—" κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ, l λέγοντα^h τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ m ὁ ἔχων^h τὴν σάλ- 14

πιγγα, Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ
τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ, Εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες 15

ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα
καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ 16

ὁ ἀριθμὸς n τῶν^h στρατευμάτων τοῦ ἵππικοῦ δύο μυριάδες
μυριάδων· o—" ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον 17

b add αὐτῶν c βασανισθῶσι d οὐχ εὐρήσουσιν

e φεῖγεται f κέντρα ἦν ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· καὶ ἡ ἐξουσία

g add καὶ h ἐφ' αὐτῶν S. i ἔρχονται k add τεσσάρων

l λέγουσαν m ὅς εἶχε n om. τῶν S. o add καὶ

- τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
 ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ
 αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στο-
 18 μάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. Ῥὰπὸ ἡ
 τῶν τριῶν Ἀπληγῶν ἡ τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν
 ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ῥ-ἡ τοῦ καπνοῦ καὶ ῥ-ἡ τοῦ
 19 θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. Ἡ γὰρ
 ἐξουσία ἡ τῶν ἵππων ἡ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἡ ἐστὶ ἡ, ἡ καὶ ἐν
 ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὁμοίαι ὄφεσιν, ἔχου-
 20 σαι κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀν-
 θρώπων, οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, ἡ οὐ ἡ
 μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἡ μὴ ἡ προσ-
 κυνήσουσι ἡ τὰ δαιμόνια, καὶ ἡ τὰ ἡ εἶδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ Cp. Ps. 135
 ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἡ οὔτε (134). 15
 21 βλέπειν ἡ δύνανται ἡ οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν· καὶ οὐ sqq.,
 μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν ἡ φαρμάκων ἡ Dan. 5. 23.
 αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων
 αὐτῶν.
- 10 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἡ ἱρις ἐπὶ ἡ τὴν
 κεφαλὴν αὐτοῦ ἡ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ Cp. Mat.
 2 οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, καὶ ἡ ἡ ἔχων ἡ ἐν τῇ χειρὶ 17. 2.
 αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀνεωγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ
 τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἡ τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ ἡ τῆς
 3 γῆς ἡ, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται· καὶ
 ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.
 4 καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταὶ ἡ ἡ, ἡ μελλον γράφειν· καὶ

ῥ ὑπὸ ἡ om. πληγῶν ῥ add ἐκ ἡ αἱ γὰρ ἐξουσίαι S.
 τ αὐτῶν A.S. ἡ εἰσιν S. ἡ om. καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς
 αὐτῶν S. ἡ οὔτε S. ἡ προσκυνήσωσι ἡ om. τὰ S.
 ἡ δύνανται ἡ φαρμακειῶν ἡ om. ἡ ἡ τῆς κεφαλῆς
 ἡ εἶχεν ἡ τὴν θάλασσαν ἡ τὴν γῆν ἡ add τὰς
 φωνὰς ἑαυτῶν

ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν ^{k-}, Σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ ¹αὐτὰ ^μγράφῃς. καὶ ὁ 5 ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ^mτὴν δεξιάν ^ν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὥμο- 6 σεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ^νκαὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ^μ, ὅτι χρόνος ^οοὐκέτι ἔσται ^ν, ἀλλὰ 7 ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ^ρετέλεσθη ^ν τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε ^ατοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφῆτας ^ν. καὶ ἡ φωνὴ 8 ἦν ἡκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν ^τλαλοῦσαν ^ν μετ' ἐμοῦ, καὶ ^βλέγουσαν ^ν, Ὑπαγε, λάβε τὸ ^τβιβλίον ^μ τὸ ἠνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ ^ν τοῦ ^ν ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων ^ααὐτῷ δοῦ- 9 ναί ^ν μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι, Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χει- 10 ρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ ^νλέγουσί ^ν μοι, Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς 11 καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

Cp. Ezek. 40. 3, Zech. 2. 1. Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, ^{z-} λέγων, Ἐγείραι, 11 καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ^αἔξωθεν ^ν 2 τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ^βἔξωθεν ^ν, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ 3

^k add μοι · ¹ ταῦτα · ^m om. τὴν δεξιάν. ⁿ om. καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ M. ^ο οὐκ ἔσται ἔτι ^ρ τελεσθῇ ^α τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς προφῆταις ^τ λαλοῦσα ^β λέγουσα ^τ βιβλαρίδιον ^ν om. τοῦ S. ^α αὐτῷ, Δός ^γ λέγει ^z add καὶ ὁ ἄγγελος εἰστήκει A. ^β ἔξωθεν S. ^β ἔξω S.

- προφητεύουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα περιβε-
 4 βλημένοι σάκκους. οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ ^εαἱ δύο Cp. Zech.
 5 λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ ^δΚυρίου τῆς γῆς ^οἐστῶτες. καὶ ^{4. 3.}
 εἴ τις αὐτοὺς ^ιθέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στό-
 ματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις
 6 οὗτοι ἔχουσι ^ητὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ Cp.
¹ύετος βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν· καὶ ἐξου- ^{1 Kings 17.}
^{1.}σίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἶμα, καὶ ^{Cp. Ezk. 7.}
 πατάξαι τὴν γῆν ^κέν πάσῃ πληγῇ, ὅσακίς ἐὰν θελήσωσι. ^{19.}
 7 καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀνα-
 βαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει ¹μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ
 8 νικήσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ ^μτὸ πτώμα αὐ-
 τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας ^ντῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις κα-
 λεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος
 9 οὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ ^ρβλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ
 φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν ^ατὸ πτώμα αὐτῶν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ^ιἀφήουσιν ^ττεθῆ-
 10 ναι εἰς ^βμνήμα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς ^ιχαίρουσιν
 ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ^υεὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλή-
 λοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφηταὶ ἐβασάνισαν τοὺς κατοι-
 11 κούντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ
 πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ^κἐν αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν Cp. Ezek.
 ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ^υἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς ^{37-5 594}
 12 θεωροῦντας αὐτούς. καὶ ἤκουσαν ^ζφωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ^αλεγούσης αὐτοῖς, ^βἈνάβατε ὧδε. καὶ ἀνέβησαν

^ε om. αἱ S. ^δ Θεοῦ ^ο ἐστῶσαι ^ι θέλῃ ^ε αὐτοὺς
 θέλῃ ^η om. τὴν ^ι βρέχῃ ^υετος ἐν ἡμέραις αὐτῶν τῆς
 προφητείας ^κ om. ἐν ¹ πόλεμον μετ' αὐτῶν ^μ τὰ
 πτώματα ^ν om. τῆς S. ^ο ἡμῶν ^ρ βλέψουσιν
^α τὰ πτώματα ^ι ἀφήσουσι ^β μνήματα ^γ χαροῦσιν
^υ εὐφρανθήσονται ^κ ἐπ' αὐτούς ^υ ἐπεσεν ^ζ φωνὴν
 μεγάλην ^α λέγουσαν ^β Ἀνάβητε

εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, 13 καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ· καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ^ο—¹¹ ἰδοὺ, ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη 14 ἔρχεται ταχύ.

Καὶ ὁ ἔβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ 15
 Cp. Dan. ^{2. 44,} ^{7. 14, 18,} ^{27.} μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, ^αλέγοντες¹¹, ^οἘγένετο ἡ βασιλεία¹¹
 τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ
 βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ ^εεἰκοσι- 16
 τέσσαρες¹¹ πρεσβύτεροι, ^εοἱ¹¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^ηκάθηνται¹¹
 ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ
 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε¹⁷
 ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν ^ι—¹¹, ὅτι εἴληφας τὴν
 δύναμίν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ τὰ ἔθνη 18
 ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν
 κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προ-
 φήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου,
 ἱτούς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους¹¹, καὶ διαφθεῖραι τοὺς δια-
 φθείροντας τὴν γῆν.

Καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ^κό¹¹ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥφθη 19
 Cp. Ex. 31. ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο
^{7.} ¹ Kings 8. ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα
^{6.} μεγάλη.

Καὶ σημεῖον μέγα ὥφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλη- 12
 μένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν 2
 Cp. Isa. 26. γαστρὶ ἔχουσα· ¹καὶ¹¹ κράζει ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη
^{17.}

^ο add καὶ A. ^α λέγουσαι ^ο Ἐγένοντο αἱ βασιλεῖαι
^ε εἴκοσι καὶ τέσσαρες ^ε οἱ ^η καθήμενοι ¹ add
 καὶ ὁ ἐρχόμενος ^ι τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις ^κ om. ὁ
¹ om. καὶ (and the colon)

- 3 τεκεῖν. καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ, δράκων ^m πυρρὸς μέγας¹, ἔχων κεφαλὰς ἐπτά καὶ κέρατα
 4 δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ⁿ ἐπτά διαδήματα². καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ Cp. Dan. 8. 10.
 ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ^o ἔστηκεν³ ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκη, τὸ τέκνον
 5 αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱόν, ^p ἄρσεν⁴, ὃς μέλλει ποι- Cp. Ps. 2. 9.
 μαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ^q πρὸς⁵ τὸν θρόνον αὐτοῦ.
 6 καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ^r ἐκεῖ⁶ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.
 7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ Cp. Dan. 10. 13, 21, 12. 1.
 ἄγγελοι αὐτοῦ ^s τοῦ πολεμῆσαι μετὰ⁷ τοῦ δράκοντος· καὶ
 8 ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν,
 9 ^t οὐδὲ⁸ τόπος εὐρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος Cp. 20. 2, Gen. 3. 1, Job 1. 6, Wisd. 2. 24, Ecclus. 21. 27.
 καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην· ἐβλήθη εἰς
 10 τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ^u ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν⁹, Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι ^x ἐβλήθη¹⁰ ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον
 11 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου.
 12 διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, ^y οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκη-
 νοῦντες· οὐαὶ ^z τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη

^m μέγας πυρρὸς ⁿ διαδήματα ἐπτά ^o ἔστηκεν
^p ἄρρενα ^q om. πρὸς ^r om. ἐκεῖ ^s ἐπολέμησαν
κατὰ ^t οὐτε ^u λέγουσαν ἐν τῷ οὐρανῷ ^x κατε-
βλήθη . . . ^y add οἱ ^z add τοῖς κατοικοῦσι

ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν 13
 γυναῖκα ἣτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ 14
 Cp. ver. 6. ^aαἱ" δύο πτέρυγες τοῦ αἵτου τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς
 Cp. Dan. 7²⁵, 12. 7. τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν
 καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφews.
 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφis ^bἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς" ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα ^cαὐτὴν" ποταμοφόρητον
 ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ-τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ 16
 τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων
 ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ
 σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ
 ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν ^dἸησοῦ· καὶ ἐστάθη" ἐπὶ τὴν 17
 αἶμνον τῆς θαλάσσης.

Cp. Dan. 7. 3. Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον ^eκέρατα
 δέκα καὶ κεφαλὰς ἐπτὰ", καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα
 διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ^fὀνόματα" βλασφημίας.
 καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες 2
 αὐτοῦ ὡς ^gἄρκου", καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος·
 καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον
 αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ ^h—" μίαν ⁱἐκ" τῶν κε- 3
 φαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ
 θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη, καὶ ^kἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ" ὀπίσω
 τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν ^lτῷ δράκοντι, ὅτι" ἔδωκε 4
^mτὴν" ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν ⁿτῷ θηρίῳ"
 λέγοντες, Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; ^oκαὶ" τίς δύναται πολε-

^a om. αἱ ^b ὀπίσω τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ
^c ταύτην ^d τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐστάθη ^e κεφαλὰς
 ἐπτὰ καὶ κέρατα δέκα ^f ὄνομα ^g ἄρκου ^h add
 εἶδον ⁱ om. ἐκ ^k ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ S. ^l τὸν
 δράκοντα ὃς ^m om. τὴν ⁿ τὸ θηρίον ^o om. καὶ

- 5 μῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα Cp. Dan. 7. 8.
καὶ βλασφημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας
6 τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς ^pβλασφημίαςⁿ πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ
7 τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ^a—ⁿ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. ^rκαὶ ἐδόθη αὐτῷ ^sποιῆσαι πόλεμονⁿ μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι Cp. Dan. 7. 21
αὐτούς·ⁿ καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν ^tκαὶ
8 λαὸνⁿ καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν ^uαὐτὸνⁿ
πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ^xοὗⁿ οὐ γέγραπται ^yτὸ
ὄνομα αὐτοῦ¹ ἐν ^zτῷ βιβλίῳⁿ τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου ^aτοῦⁿ Cp. 3. 5, 17. 8; also 1 Pet. 1. 20.
9 ἐσφαγμένου ὑπὸ καταβολῆς κόσμου. εἴ τις ἔχει οὗς, ἀκου-
10 σάτω. εἴ τις ^bεἰςⁿ αἰχμαλωσίαν ^c—ⁿ, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει·
εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκταν- Cp. Mat. 26. 52.
θῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.
11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε
12 κέρατα δύο ὅμοια ἁρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν
ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ.
καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ^dἐν αὐτῇ κατοικοῦνταςⁿ ^eἵνα
^eπροσκυνήσουσιⁿ τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ
13 πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ^eἵνα Cp. Mat. 24. 24, 2 Thss. 2. 9.
καὶ πῦρ ποιῇ ^fἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνεινⁿ εἰς τὴν γῆν
14 ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ
τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ^aἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ
θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα
τῷ θηρίῳ ^gὅςⁿ ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε.
15 καὶ ἐδόθη ^hαὐτῇⁿ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ^eἵνα
καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ⁱποιήσῃⁿ ^kἵναⁿ ὅσοι

^p βλασφημίαν ^a add καὶ ^r om. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι
πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· M. ^s πόλεμον
ποιῆσαι ^t om. καὶ λαὸν ^u αὐτῷ ^x ὧν ^y τὰ ὀνόματα
^z τῇ βίβλῳ ^a om. τοῦ ^b om. εἰς ^c add συνάγει
^d κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ ^e προσκυνήσωσι ^f καταβαίνειν
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ^g ὅ ^h αὐτῷ ⁱ ποιήσῃ M. ^k om. ἵνα

Ἰ ἐὰν¹ μὴ προσκυνήσωσι^m τῇ εἰκόνιⁿ τοῦ θηρίουⁿ ἀποκταν-
θῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, 16
καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους
καὶ τοὺς δούλους, ἵνα ὁ δώσιν^o αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς
αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον^p αὐτῶν, καὶ ἵνα μή τις 17
δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, 9-
τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε 18
ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων^r νῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν
τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς
αὐτοῦ^s χξς'.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, τὸ^t ἄρνιον ἐστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, 14
καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες,
ἔχουσαι τὸ ὄνομα^u αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα^v τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν 2
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν
βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρωδῶν^w
κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν· καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν 3
καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων
καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν,
εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασ-
μένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοι εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμο- 4
λύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι^y οἱ ἀκολουθοῦντες
τῷ ἁρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἁρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στό- 5
ματι αὐτῶν οὐχ εὗρέθη^z ψεῦδος^a. ἅμωμοί εἰσιν.^b

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον^c πετόμενον^d ἐν μεσουρανήματι, 6
ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι^e ἐπὶ^f τοὺς^g καθήμε-

Cp. 5. 9,
1 Cor. 7. 23.

¹ ἂν ^m τὴν εἰκόνα ⁿ add ἵνα ^o δώσῃ ^p τῶν
μετώπων ^q add ἢ ^r add τὸν ^s χξς' M. ^t om. τὸ
^u om. αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα ^x φωνὴν ἤκουσα κιθαρωδῶν
^y add εἰσιν ^z δόλος ^a ἅμωμοι γὰρ εἰσιν ἐνώπιον τοῦ
θρόνου τοῦ Θεοῦ. ^b πετόμενον ^c om. ἐπὶ ^d κατοι-
κοῦντας

- ρους^h ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ^e πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, ^fλέγων^l ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Φοβήθητε τὸν Θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.
- 8 Καὶ ἄλλος ^gδεύτερος^h ἄγγελος ἠκολούθησε λέγων, ^hἔπεσεν^h Βαβυλῶν^h ἡ^h μεγάλη, ⁱἡ^h ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα ^kτὰ^h ἔθνη. Cp. 18. 2, Isa. 21. 9.
- 9 Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος^h ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ, ^mἔτις^m προσκυνεῖ τὸ θηρίον^h καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ ⁿτοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκρασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς Cp. Ps. 75 (74). 8, Jer. 25. 15 (32. 1).
- 10 ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθῆσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον
- 11 ἁγγέλων ἁγίων^h, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου· καὶ ὁ καπνὸς ^oτοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν ^oεἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει^h· καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ^pεἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ^qᾧ^h ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ^rἐστίν, ^qοἱ^h τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν ἰησοῦ. Cp. Isa. 34. 10.
- 12 Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης ^r—, Γράψον, Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ^sἀποθνήσκοντες ^rἀπ' ἄρτι· ναί,^h λέγει τὸ Πνεῦμα, ἵνα ^tἀναπαύσονται^h ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ ^uγὰρ^h ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.
- 13 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην Cp. Dan. 7. 13.
- 14 ^xκαθήμενον ὅμοιον υἱὸν^h ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς

^e om. ἐπὶ^f λέγοντα^g om. δεύτερος^h add

ἡ πόλις

ⁱ ὅτι^k om. τὰ^l τρίτος ἄγγελος^m τὸ

θηρίον προσκυνεῖ

ⁿ τῶν ἁγίων ἁγγέλων^o ἀναβαίνει

εἰς αἰῶνας αἰώνων

^p om. ἡ^q add ᾧδε^r add μοι^s ἀποθνήσκοντες. ἀπ' ἄρτι ναί, Μ.^t ἀναπαύσονται^u δὲ^x καθήμενος ὅμοιος υἱὸς

αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον
ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν 15
Cp. Joel 3. ^{13.} μεγάλη φωνῇ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης, Πέμψον τὸ
δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν γ'-" ἡ ὥρα z-" θερίσαι,
ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμός τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθημένος 16
ἐπὶ α' τῆς νεφέλης" τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ
ἐθερίσθη ἡ γῆ.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, 17
ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν 18
ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ^b ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ
ἐφώνησε ^c φωνῇ" μεγάλη τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ
λέγων, Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς
βότρυας ^d τῆς ἀμπέλου" τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ
αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν 19
γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν
Cp. Isa. ^{63. 2 sq.,}
Lam. 1. 15. ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ ἐπατήθη ἡ 20
ληνὸς ^e ἔξωθεν" τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ
ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξα-
κοσίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμα- 15
στόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι
ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ 2
τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ, καὶ
^f—" ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν
θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ. καὶ 3
ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωσέως Β' τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν
ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες, Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα
σου, Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ

γ add σοι δ add τοῦ ε τὴν νεφέλην b om. ὁ
c κραυγῇ d om. τῆς ἀμπέλου S. e ἔξω f add ἐκ
τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, g om. τοῦ

- 4 ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων^h. τίς οὐ μὴ φοβηθῇⁱ⁻,
Κύριε, καὶ κδοξάσει^k τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὁσῖος· ὅτι
πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου,
ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.
- 5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ^{l-} ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς Cp. Ex. 28.
6 τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι³⁹
μοί^m ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι
λίθονⁿ καθαρὸν ο-^o λαμπρόν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ
7 στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἐν ἑκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε
τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυ-
8 μου τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ Cp.
ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς^{1 Kings 8.}
δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν,^{10 sq.,}
ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἄγγέλων.^{Isa. 6. 4.}
- 16 Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς
ἑπτὰ ἄγγελοις, Ὑπάγετε, καὶ ἐκχέετε τὰς ῥέπτα^ρ φιάλας
τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.
- 2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς^q
τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν^r ἐπὶ^l τοὺς Cp. Ex. 9.
ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς^{9.}
προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ^h.
- 3 Καὶ ὁ δεύτερος^{t-} ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θά-
λασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ^u ζωῆς^h
ἀπέθανε, x τὰ^h ἐν τῇ θαλάσσῃ. Cp. Ex. 7.
^{20 sq.}
- 4 Καὶ ὁ τρίτος^{y-} ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποτα-
μοὺς καὶ z-^h τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ a ἐγένετο^h αἷμα.
- 5 καὶ ἤκουσα τοῦ ἄγγελου τῶν ὑδάτων λέγοντος, Δίκαιος^{b-}

^h ἁγίων A.S.: ἔθνων M. ⁱ add σε ^k δοξάση ^l add
ἰδὸν ^m om. οἱ ⁿ λίνον A.S.M. ^o add καὶ ^p om.
ἑπτὰ ^q ἐπὶ ^r εἰς ^s τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνοῦντας
^t add ἄγγελος ^u ζῶσα ^x om. τὰ ^y add ἄγγελος
^z add εἰς ^a ἐγένοντο M. ^b add Κύριε,

εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ^{c-} ὁ ^dδοσιος^h, ὅτι ταῦτα ^eἔκρινας^h· ὅτι 6 αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ^fἔδωκας^h πιεῖν· ἄξιοί ^{g-} εἰσι. καὶ ἤκουσα ^{h-} τοῦ θυσιαστη- 7 ρίου λέγοντος, Ναί, Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

Καὶ ὁ τέταρτος ⁱ⁻ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν 8 ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καὶ μα μέγα, καὶ ἐβλασ- 9 φήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ^kτὴν^h ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

Καὶ ὁ πέμπτος ^{l-} ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν 10 θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτω- μένη· καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων 11 αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Καὶ ὁ ἕκτος ^{m-} ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποτα- 12 μὸν τὸν μέγαν, τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόμα- 13 τος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου, πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ⁿὡς βάτραχοι^h· εἰσὶ γὰρ πνεύματα 14 ^oδαιμονίων^h ποιῶντα ^pσημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται^h ἐπὶ τοὺς βα- σιλεῖς ^{q-} τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς ^rτὸν^h πόλεμον τῆς ἡμέρας ^{s-} τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο- 15 κράτορος. (Ἰδοὺ, ἔρχομαι ὡς κλέπτης. μακάριος ὁ γρηγορῶν

Cp. 3. 3.
Mat. 24. 42

^{sq.}
1 Thss. 5. 2,
2 Pet. 3. 10.

^c add καὶ ^d ἐσόμενος A. ^e ἔκρινας. M. ^f ἔδωκας
^g add γάρ ^h add ἄλλου ἐκ ⁱ add ἄγγελος ^k om. τὴν
^l add ἄγγελος ^m add ἄγγελος ⁿ ὅμοια βατράχοις
^o δαιμόνων ^p σημεῖα ἐκπορεύεσθαι S. ^q add τῆς γῆς καὶ
^r om. τὸν ^s add ἐκείνης

καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ
16 βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.) καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ ^τ Ἀρμαγεδών^{||}.

17 Καὶ ὁ ἑβδομος ^{u-} ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ^x ἐπὶ ^y τὸν
ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ^y ἐκ ^{z-} τοῦ ναοῦ ^{z-} ἀπὸ τοῦ

18 θρόνου λέγουσα, Ἦγονε· καὶ ἐγένοντο ^a ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ
καὶ βρονταί^{||}, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἶος οὐκ ἐγένετο
ἀφ' οὗ ^{b-} ^c ἄνθρωποι ἐγένοντο^{||} ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος

19 σεισμὸς, οὕτω μέγας. καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία
μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλῶν ἡ με-

20 τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ πᾶσα νῆσος
21 ἔφυγε, καὶ ὅρη οὐχ εὐρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὥς τα-

λαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους·
καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς
χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

17 Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς
ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων ^{d-}, Δεῦρο,

δεῖξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης τῆς καθημένης
2 ἐπὶ ^e ὑδάτων πολλῶν^{||}, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς

γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν ^f οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου
3 τῆς πορνείας αὐτῆς^{||}. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν Πνεύ-

ματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, ^g γέ-
μοντα ὀνόματα^{||} βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα

4 δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ^h ἦν^{||} περιβεβλημένη ⁱ πορφυροῦν καὶ
κόκκινον^{||}, καὶ κεχρυσωμένη ^k χρυσίῳ^{||} καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ
μαργαρίταις, ἔχουσα ^l ποτήριον χρυσοῦν^{||} ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς

Cp. Isa. 51.
22 sq.

Cp. Jer. 51
(28). 13.

Cp. Jer. 51
(28). 7.
Cp. Ezek.
3. 12, 14
sq., 8. 3.

^t Ἀρμαγεδδών . ^u add ἄγγελος ^x εἰς ^y ἀπὸ
^z add τοῦ οὐρανοῦ ^a φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ
^b add οἱ ^c ἄνθρωπος ἐγένετο M. ^d add μοι ^e τῶν
ὑδάτων τῶν πολλῶν ^f ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ
κατοικοῦντες τὴν γῆν : ^g γέμον ὀνομάτων ^h ἡ S.
ⁱ πορφύρα καὶ κοκκίνω ^k χρυσῷ ^l χρυσοῦν ποτήριον

γέμον βδελυγμάτων, καὶ ^mτὰ ἀκάθαρτα τῆς^ν πορνείας αὐ-
 τῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, ^μΜυστή- 5
 ριον,^ν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν
 βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ^δ
 ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων
 Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα. καὶ εἶπέ ⁷
 μοι ὁ ἄγγελος, Διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ ^οἐρῶ σοι ^{||} τὸ μυστή-
 ριον τῆς γυναικός, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν
 τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. ^πτὸ ^{||} 8
 θηρίον, ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ
 τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ^υὑπάγειν^ν. καὶ θαυμάσονται
 οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται ^ττὸ ὄνομα ^{||}
 ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ^ββλεπόν-
 των ^{||} τὸ θηρίον, ^ιὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται. ^{||} ὧδε ⁹
 ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλὰι ^πἑπτὰ ὄρη εἰσὶν^ν,
 ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν· καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσιν ^ιο
 οἱ πέντε ἔπεσαν, ^κ—^{||} ὃ εἷς ἔστιν, ὃ ἄλλος οὕτω ἦλθε· καὶ
 ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι. καὶ τὸ θηρίον, ὃ ἦν, ^ιι
 καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι,
 καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ^αἃ εἶδες, ^ι2
 δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὕτω ἔλαβον, ἀλλ'
 ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θη-
 ρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ ^ν—^{||} ^ι3
 ἐξουσίαν ^{αὐτῶν} ^{||} τῷ θηρίῳ ^αδιδόασιν^ν. οὗτοι μετὰ τοῦ ^ι4
 ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος
 κυρίων ἐστὶ καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλη-
 τοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, Τὰ ὕδατα, ^α ^ι5
 εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ καὶ ἔθνη καὶ
 γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ^α ^ι εἶδες, ^β καὶ ^{||} τὸ θηρίον, ^ι6

^m ἀκαθάρτητος ^ν μυστήριον, M. ^ο σοι ἐρῶ ^π om. τὸ S.

^α ὑπάγει M. ^τ τὰ ὀνόματα ^β βλέποντες ^ι ὅτι ἦν,

καὶ οὐκ ἔστι, καίπερ ἔστιν. ^ν ὄρη εἰσὶν ἑπτὰ ^κ add καὶ

^ν add τὴν ^ε αὐτῶν ^α διαδιδώσουσιν ^β ἐπὶ

οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἡρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν
 17 κατάκαύσουσιν ἐν πυρί. ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι ^cτελεσθῆ-
 18 σονται οἱ λόγοι" τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἣ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

18 ^d Μετὰ" ταῦτα εἶδον ^e ἄλλον" ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη
 2 ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ^f ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ" λέγων, ^g Ἐπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον ^h Cp. 14. 8, Isa. 21. 9; Jer. 50(27). 39.
 3 φυλακῆ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ ⁱ φυλακῆ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου. ὅτι ἐκ ^j Cp. Jer. 51 (28). 7.
^h τοῦ οἴνου" τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς ^k ἐπέπτωκαν" πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν.

4 Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, ^l Ἐξέλθετε, ἰὸ λαὸς μου, ἐξ αὐτῆς", ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ^m Cp. Isa. 52. 11, Jer. 50(27). 8, 51 (28). 6.
 5 λάβητε". ὅτι ⁿ ἐκολλήθησαν" αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.
 6 ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκε ^o m—" καὶ διπλώσατε ^p Cp. Jer. 50 (27). 15, Ps. 137 (136). 8.
 7 κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν. ὅσα ἐδόξασεν ^q αὐτὴν" καὶ ἐστρη- ^r Cp. Isa. 47. 8 sq.
 νίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμόν καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ^s ὅτι" Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα

^c τελεσθῇ τὰ ῥήματα

^d Καὶ μετὰ

^e om. ἄλλον S.

^f ἐν ἰσχυρί, φωνῇ μεγάλῃ

^g δαιμόνων

^h om. τοῦ οἴνου M.

ⁱ πέπτωκε A.S.M.

^j ἐξ αὐτῆς ὁ λαὸς μου

^k ἵνα μὴ

λάβητε ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς

^l ἠκολούθησαν

^m add

ὑμῖν

ⁿ αὐτῇ διπλᾷ

^o ἐαυτὴν

^p om. ὅτι

οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ 8
 ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός,
 καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς ὁ Κύριος^q ὁ Θεὸς
 Cp. Ezek. ὁ κρίνας^r αὐτήν. καὶ κλαύσονται^s—^u καὶ κόψονται ἐπ'^t 9
 26. 16 sq ἑαυτήν^u οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες
 καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώ-
 σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ 10
 Cp. Ezek. βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη,
 27. 2 sqq. Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι^u—^u μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ
 κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι καὶ πεν- 11
 θοῦσιν ἐπ' ἑαυτήν^u, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει
 οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ 12
 Ἑμαργαριτῶν^u καὶ βύσσινου^z καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ^a
 καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλε-
 φάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ
 καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ^b κινάμων^c καὶ ἄμω- 13
 μον^d καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον
 καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σίτον καὶ κτήνη καὶ πρό-
 βата, καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀν-
 Cp. Ezek. θρώπων. καὶ ἡ ὥρα^d σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς^e 14
 27. 13. ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ
 ἀπώλετο^f ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι^g αὐτὰ οὐ μὴ εὐρήσουσιν^h. οἱ 15
 ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν
 στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες
 καὶ πενθοῦντες, ^g—^h λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, 16
 ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ
 κεχρυσωμένη^h χρυσίῳⁱ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ ἡμαργαρίτῃ^j,
 ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερ- 17

^q om. Κύριος M. ^r κρίνας ^s add αὐτήν ^t αὐτῇ
^u add ἐν ^x αὐτῇ ^y μαργαρίτου ^z βύσσου ^a σηρικοῦ
^b κινάμων ^c om. καὶ ἄμωμον ^d τῆς ἐπιθυμίας τῆς
 ψυχῆς σου ^e ἀπῆλθεν ^f οὐ μὴ εὐρήσης αὐτά ^g add καὶ
^h ἐν χρυσῷ ⁱ μαργαρίταις

- νήτης, καὶ πᾶς ^κὁ ἐπὶ τόπον πλέων^{||}, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι
 18 τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἔκ-
 ραξαν βλέποντες^{||} τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέ-
 19 γοντες, Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; καὶ ἔβαλον χοῦν Cp. Joshua 7. 6.
 ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ^μἔκραξαν^{||} κλαίοντες καὶ πεν-
 θοῦντες, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλού-
 τησαν πάντες οἱ ἔχοντες ^πτὰ^{||} πλοία ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς
 20 τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μᾶ ὥρα ἡρημώθη. εὐφραίνου ἐπ' Cp. Deut. 32. 43, Isa. 44. 23, 49. 13.
^οαὐτῇ^{||}, οὐρανέ, καὶ οἱ ἄγιοι ^ρκαὶ οἱ^{||} ἀπόστολοι καὶ οἱ
 προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.
 21 Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς ^αμύλινον^{||} μέγαν, Cp. Jer. 51 (28). 63 sq.
 καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων, Οὕτως ὁρμήματι βλη-
 θήσεται Βαβυλῶν, ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι.
 22 καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλ- Cp. Ezek. 26. 13.
 πιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης ^ρπάσης
 τέχνης^{||} οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ
 23 ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ ^σφάνη^{||} ἐν σοὶ
 ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ
 ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροὶ σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς· ὅτι Cp. Jer. 25. 10.
 24 ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐν
 αὐτῇ ^ταἵματα^{||} προφητῶν καὶ ἀγίων εὐρέθη, καὶ πάντων τῶν
 ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.
 19 ^υΜετὰ^{||} ταῦτα ἤκουσα ^ςὡς^{||} φωνὴν ^γμεγάλην ὄχλου πολ-
 λοῦ^{||} ἐν τῷ οὐρανῷ ^zλεγόντων^{||}, Ἀλληλουϊα· ἡ σωτηρία
 2 καὶ ἡ δόξα ^α-^{||} καὶ ἡ δύναμις ^βτοῦ Θεοῦ^{||} ἡμῶν· ὅτι ἀλη-
 θινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην
 τὴν μεγάλην, ἣτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς,
 καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ ^υ-^{||} χειρὸς αὐτῆς.

^κ ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ ὄμιλος ¹ ἔκραζον ὁρῶντες ^μ ἔκραζον
^π om. τὰ ^ο αὐτήν ^ρ om. καὶ οἱ ^α μύλον ^ρ om.
 πάσης τέχνης M. ^σ φανῇ ^τ αἷμα ^υ Καὶ μετὰ
^ς om. ὡς ^γ ὄχλου πολλοῦ μεγάλην ^z λέγοντος ^α add
 καὶ ἡ τιμὴ ^β Κυρίῳ τῷ Θεῷ ^ο add τῆς

Cp. Isa.
34. 10.

καὶ δεύτερον ἔῤῥηκαν, Ἀλληλοῦϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀνα- 3
βαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσ- 4
βύτεροι οἱ ^d εἰκοσιτέσσαρες^h, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ ^e τῷ θρόνῳ^f λέ-
γοντες, Ἀμήν· Ἀλληλοῦϊα. καὶ φωνὴ ^f ἀπὸ ¹ τοῦ θρόνου 5
ἐξῆλθε λέγουσα, Αἰνεῖτε τῷ Θεῷ ¹ ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ, ^h-^h οἱ φοβούμενοι αὐτόν, ^h-^h οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων 6
πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, ⁱ λεγόντων^h, Ἀλλη-
λοῦϊα· ὅτι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ^k ἡμῶν^h, ὁ παντο-
κράτωρ. χαίρωμεν καὶ ¹ ἀγαλλιώμεν^h, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν 7
αὐτῷ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοι-
μασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον 8
^m λαμπρὸν καθαρὸν^h. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα ⁿ τῶν
ἀγίων ἐστί^h. καὶ λέγει μοι, Γράψον, Μακάριοι οἱ εἰς τὸ 9
¹³²⁽¹³¹⁾ 9. δειπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι,
Cp. 22. 9, Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ ^o τοῦ Θεοῦ εἰσι^h. καὶ ἔπεσον ἔμ- 10
Acts 10. 26, προσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει
14. 14. μοι, Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου
τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν ^p-^h Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύ-
νησον· ἡ γὰρ μαρτυρία ^p-^h Ἰησοῦ ἐστί τὸ πνεῦμα τῆς
προφητείας.

Cp. Mat.
22. 2
sq. q.,
Eph. 5. 25
sq. q.,

Cp. Ps.
132(131).
9.

Cp. 22. 9,
Acts 10. 26,
14. 14.

Cp. Isa. 11.
3 sq. q.,
Rev. 1. 14.

Cp. 2. 17,
3. 12.
Cp. Isa.
63. 2.

Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος λευκός, 11
καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ^q καλούμενος^h πιστὸς καὶ ἀλη-
θινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ 12
αὐτοῦ ^r-^h φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα
πολλά· ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός,
καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον ^s ῥεραντισμένον^h αἵματι· καὶ ^tκέ- 13

^d εἰκοσι καὶ τέσσαρες ^o τοῦ θρόνου ^f ἔκ ^g τὸν
Θεόν ^h add καὶ ⁱ λέγοντας ^k om. ἡμῶν ¹ ἀγαλ-
λιώμεθα ^m καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ⁿ ἐστί τῶν ἀγίων
^o εἰσι τοῦ Θεοῦ ^p add τοῦ ^q om. καλούμενος M.
^r add ὡς ^s βεβαμμένον A.S.M. ^t καλεῖται

- 14 κληται^ι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρα- Cp. Joh.
τεύματα ^ιτὰ^ι ἐν τῷ οὐρανῷ ἡκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις ^ι1.
- 15 λευκοῖς ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν ^κ—^ι καθαρὸν. καὶ Cp. 1. 16.
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν
αὐτῇ ^νπατάξῃ^ι τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβ- Cp. Ps. 2.
δῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ Cp. Isa.
⁹
16 ^κ—^ι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ⁶³ 3.
ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ^α—^ι ὄνομα γεγραμμένον,
Βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων. Cp. 17. 14,
Deut. 10.
- 17 Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξε ¹⁷,
φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς ^βπετομένοις^ι ^{1 Tim. 6.}
ἐν μεσουρανήματι, Δεῦτε, ^γσυνάχθητε^ι εἰς τὸ δεῖπνον ^δτὸ ¹⁵
18 μέγα τοῦ^ι Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας Cp. Ezek.
χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν ³⁹ 17
καθημένων ἐπ' ^εαὐτούς^ι, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων ^ιτε^ι ^{sq.}
καὶ δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων.
- 19 Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ
στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι ^βτὸν^ι πόλεμον μετὰ
τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος
20 αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ ^ημετ' αὐτοῦ^ι ὁ ψευ-
δοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς
ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς
προσκυνούντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο
21 εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς ^ιτῆς καιομένης^ι ἐν ^κ—^ι θείῳ· καὶ
οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ
τοῦ ἵππου τῇ ^ιἐξελεύσει^ι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ
πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.
- 20 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα

^α om. τὰ S.^κ add καὶ^ν πατάσῃ^κ add καὶ^α add τὸ S.^β πετωμένοις^γ καὶ συνάγεσθε^δ τοῦ

μεγάλου

^ε αὐτῶν^ι om. τε S.^ε om. τὸν^η μετὰ

τούτου

^ι τὴν καιομένην^κ add τῷ^ι ἐκπορευο-

μένην

Cr. 12. 9. τὴν ^m κλείν" τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν
 χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν 2
 ἀρχαῖον, ὃς ἐστὶ διάβολος καὶ ⁿ ὁ" Σατανᾶς, καὶ ἔδησεν
 αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ 3
 ἔκλεισε ^o—" καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ
 Ἦτι τὰ ἔθνη", ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. ^q—" μετὰ ταῦτα
 δεῖ ^rλυθῆναι αὐτὸν" μικρὸν χρόνον.

Cr. Dan. 7. 9, 22, 28.
 Mat. 19. 28.
 Cr. 6. 9. Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ κρίμα 4
 ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν
 μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ
 προσεκύνησαν ^s τὸ θηρίον οὐδὲ" τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ
 ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον ^t—" καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα
 αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ ^u τοῦ" Χριστοῦ
^v—" χίλια ἔτη. οἱ ^x—" λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν 5
 ἄχρι ^y τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη.
 μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· 6
 Cr. ver. 14, 2. 11, 21. 8. ἐπὶ τούτων ^z ὁ δεῦτερος θάνατος" οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ'
 ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι
 μετ' αὐτοῦ ^a—" χίλια ἔτη.

Cr. Ezek. 38. 2 sqq. Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ 7
 τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ 8
 ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ ^b—" Μαγῶγ,
 συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς ^c τὸν" πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ^d αὐτῶν"
 ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος 9
 τῆς γῆς, καὶ ^e ἐκύκλευσαν" τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀγίων καὶ
 τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ^f—" ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτούς. καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν 10

^m κλείδα ⁿ om. ὁ ^o add αὐτόν, ^p τὰ ἔθνη ἔτι
^q add καὶ ^r αὐτὸν λυθῆναι ^s τῷ θηρίῳ, οὔτε ^t add
 αὐτῶν ^u om. τοῦ ^v add τὰ S. ^x add δὲ ^y ἀνέ-
 ζησαν ἕως ^z ὁ θάνατος ὁ δεῦτερος ^a add τὰ M. ^b add
 τὸν ^c om. τὸν ^d om. αὐτῶν ^e ἐκύκλωσαν ^f add
 ἀπὸ τοῦ Θεοῦ A.S.M.

αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου
 ἔκαι" τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βασανισθή-
 σονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

- 11 Καὶ εἶδον θρόνον ^hμέγαν λευκόν", καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' ^{Cr. Mat.}
 αὐτοῦ, οὐ ἀπὸ ²⁵⁻³¹τοῦ" προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, ^{sqd.,}
 12 καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, ^{Joh. 5. 22} ^{sqd.,} ^{Acts 10. 42,}
 καὶ τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς", ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ ¹θρόνου". ^{Acts 10. 42,}
 καὶ βιβλία ^mἠνοιχθησαν" καὶ ⁿἄλλο βιβλίον ἠνοιχθη", ὃ ^{17. 31,}
 ἐστὶ τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ^{Rom. 14.}
 13 ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα ^{10,}
 τοὺς ^oνεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ", καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ²ᾄδης ἔδω- ^{z Cor. 5. 10.}
 καν τοὺς ^pνεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς". καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος ^{Cr. Dan. 7.}
 14 κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ^{10, 12. 1,} ^{Phil. 4. 3,}
 ᾄδης ἐβλήθησαν ^{Rev. 3. 5,}
 εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· ^{13. 8, 17.} ^{8, 21. 27;} ^{also Ex.}
 15 ἐστὶν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός." καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ ^{32, 32.}
 βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ ^{Cr. 1 Cor.}
 πυρός. ^{15. 26.} ^{Cr. 3. 5,} ^{13. 8,} ^{Dan. 12. 1.}

- 21 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος ^{Cr. Isa. 65.}
 οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ^{17,} ^{2 Pet. 3. 13.}
 ἔστιν ἔτι. καὶ ⁸⁻" τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, ^tἹερουσαλὴμ καινὴν", ^{Cr. Isa.}
^uεἶδον" καταβαίνουσιν ^vἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ", ^{52. 1;}
 3 ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καὶ ^{Gal. 4. 26,}
 ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ^wθρόνου" λεγούσης, Ἰδοὺ, ἡ ^{Heb. 12.}
 σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' ^{22,}
 αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ^xμετ' ^{Rev. 3. 12.}
 4 αὐτῶν ἔσται", ^yΘεὸς αὐτῶν," καὶ ἐξαλείψει ^{z-}" πᾶν δά- ^{Cr. Lev.}
 26. 11, ^{Ezek. 43.} ^{7: also} ^{Ex. 25. 8,} ^{Joh. 1. 14,} ^{Rev. 7. 15.}

^e om. καὶ ^h λευκὸν μέγαν ⁱ om. τοῦ ^k μικροὺς
 καὶ μεγάλους ^l Θεοῦ ^m ἠνεύχθησαν ⁿ βιβλίον
 ἄλλο ἠνεύχθη ^o ἐν αὐτῇ νεκρούς ^p ἐν αὐτοῖς νεκρούς
^q οὗτός ἐστιν ὁ δεύτερος θάνατος. ^r παρῆλθε ^s add
 ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον ^t Ἱερουσαλὴμ, καινὴν M. ^u om. εἶδον
^v ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ^w οὐρανοῦ ^x ἔσται μετ'
 αὐτῶν ^y om. Θεὸς αὐτῶν, M. ^z add ὁ Θεὸς

- κρουν ^aἐκ^h τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται
 Cp. Isa. 35. 10. ἔτι· οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι·
 b—^h τὰ πρῶτα ἀπῆλθον. καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ ^cτῷ 5
 Cp. Isa. θρόνῳ^h, Ἰδοῦ, καινὰ ^dποιῶ πάντα^h. καὶ λέγει ^e—^h, ^fΓράψον·
 43. 19, 2 Cor. 5. ὅτι οὗτοι^h οἱ λόγοι βπιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ^h εἰσι. καὶ εἶπέ 6
 17. μοι, ^hΓέγοναν^h. ἐγὼ ⁱ—^h τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ
 Cp. 1. 8, 18, 22, 13. τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος
 Cp. Isa. 55. 1. τῆς ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ^kταῦτα^h, καὶ ἔσο- 7
 μαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι ^l—^h υἱός. ^mτοῖς δὲ 8
 δειλοῖς^h καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ
 πόρνοις καὶ ⁿφαρμακοῖς^h καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς
 ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ
 Cp. 2. 11, 20. 6, 14. θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος^h.
 Καὶ ἦλθεν ^p—^h εἰς ^qἐκ^h τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων 9
 τὰς ἐπτὰ φιάλας ^rτῶν γεμόντων^h τῶν ἐπτὰ πληγῶν τῶν
 Cp. 19. 7. ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων, Δεῦρο, δείξω σοι
 Cp. Ezek. τὴν νύμφην, ^sτὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου^h. καὶ ἀπήνεγκέ με 10
 40. 2. ἐν Πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν
 Cp. ver. 2. πόλιν ^t—^h τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλὴμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ^u—^h 11
 ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὥς λίθῳ ἰάσπιδι
 κρυσταλλίζοντι· ^xἔχουσα^h τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ^yἔχουσα^h 12
 Cp. Ezek. 48. 31 sqq. πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ
 ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ^zἃ ἔστι τῶν δώδεκα φυλῶν ^z—^h υἱὸν
 Ἰσραὴλ. ἀπ' ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, ^aκαὶ^h ἀπὸ βορρᾶ πυ- 13
 λῶνες τρεῖς, ^aκαὶ^h ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, ^aκαὶ^h ἀπὸ

^a ἀπὸ ^b add ὅτι ^c τοῦ θρόνου ^d πάντα ποιῶ
^e add μοι ^f Γράψον ὅτι Οὔτοι M. ^g ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ
^h Γέγονε ⁱ add εἰμι ^k πάντα ^l add ὁ ^m δειλοῖς δὲ
ⁿ φαρμακεῦσι ^o δεύτερος θάνατος ^p add πρὸς με ^q om.
^r ἐκ ^s τὰς γεμούσας ^t τοῦ ἀρνίου τὴν γυναῖκα ^u add
τὴν μεγάλην, ^v add καὶ ^w ἔχουσάν τε ^x ἔχουσιν
^y add τῶν ^z om. καὶ

- 14 δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ^bἔχων·
 θεμελίους δώδεκα, καὶ ^cἐπ' αὐτῶν δώδεκα^{||} ὀνόματα τῶν Cp. Eph.
2. 20.
 15 δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ λαὸς μετ' ἐμοῦ Cp. Ezek.
40. 3,
Zech. 2. 1 :
also Rev.
11. 1 sqq.
 εἶχε ^dμέτρον,^{||} κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν
 16 καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις
 τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ^e—^{||} ὅσον ^f—^{||} τὸ
 πλάτος. καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων
 δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος
 17 αὐτῆς ἴσα ἐστί. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσ-
 σαράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγ-
 18 γέλου. καὶ ^g—^{||} ἡ ^hἐνδόμησις^{||} τοῦ τείχους αὐτῆς ἰσπῖς. Cp. Isa. 54.
11 sq.
 καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ⁱὁμοιον^{||} ὑάλῳ καθαρῷ. ^k—^{||}
 19 οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ
 κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰσπῖς, ὁ δεύτερος
 σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος,
 20 ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος ^lσάρδιον^{||}, ὁ ἑβδομος χρυ-
 σόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάζιον, ὁ δέκα-
 21 τος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος
 ἀμέθυστος. καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται·
 ἀνὰ εἰς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ
 ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν, ὡς ὕαλος ^mδιαυγής^{||}.
 22 καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός, ὁ παντο-
 23 κρίτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστί, καὶ τὸ ἄρνιον. καὶ ἡ πόλις οὐ Cp. Isa. 60.
19 sq.
 χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ⁿ—^{||}
 αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος
 24 αὐτῆς τὸ ἄρνιον. ^oκαὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φω- Cp. Isa. 60.
3
 τὸς αὐτῆς^{||} καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν ^p—^{||}
 25 αὐτῶν εἰς αὐτήν. καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν Cp. Isa. 60.
11.

^b ἔχων ^c ἐν αὐτοῖς ^d om. μέτρον, ^e add τοσοῦτόν
 ἐστὶν ^f add καὶ ^g add ἦν ^h ἐνδόμησις ⁱ ὁμοία
^k add καὶ ^l σάρδιος ^m διαφανής ⁿ add ἐν ^o καὶ τὰ
 ἔθνη τῶν σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι· ^p add
 καὶ τὴν τιμὴν

ἡμέρας (νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ)· καὶ οἴσουσι τὴν δύξαν καὶ 26
 Cp. Isa. 52. 1. τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν 27
 Cp. 20. 15. πᾶν ἁκοινόν¹, καὶ ὁ ποιῶν² βδέλνυμα καὶ ψεῦδος· εἰ μὴ οἱ
 Cp. Ezek. γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου. καὶ ἔδειξέ 22
 47. 1, Zech. 14. 8. μοι 8-¹ ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκ-
 πορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁρνίου, ἐν 2
 Cp. Ezek. μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ¹ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ
 47. 12. Cp. ver. 14. ἕκκεῖθεν² ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα
 ch. 2. 7, x-¹ ἕκαστον ἀποδιδούν τὸν καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ φύλλα
 Gen. 2. 9, 3. 24. τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. καὶ πᾶν ἡκατάθεμα³ 3
 Cp. Zech. οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ
 14. 11. ἔσται· καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, καὶ ὄψονται 4
 Cp. Mat. 5. 8, 1 Cor. 13. τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων
 12, 1 Joh. 3. 2. αὐτῶν. καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι⁴. καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι ἁφω- 5
 Cp. Isa. 60. 19 sq. τὸς⁵ λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ἡφωτίσει
 Cp. Dan. 7. 27. ἐπ' αὐτούς⁶. καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ ὁ⁷ 6
 Κύριος, ὁ Θεὸς ἁτῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν⁸, ἀπέστειλε
 τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι
 Cp. vv. 12, 20, ch. 3. 11. ἐν τάχει. Ἐκαὶ⁹ ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς 7
 λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἁκούων καὶ βλέπων ταῦτα¹⁰. καὶ ὅτε 8
 ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν
 Cp. 19. 10. ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα. καὶ λέγει 9
 μοι, Ὅρα μή· σύνδουλός σου 8-¹¹ εἰμί, καὶ τῶν ἀδελφῶν
 σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ
 βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.

Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας 10
 8, 26.

¹ κοινῶν ² ποιῶν ³ add καθαρὸν ⁴ ἁρνίου.
 ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ A.S.M. ⁵ ἐντεῦθεν ⁶ add
 ἕνα ⁷ κατανάθεμα ⁸ ἐκεῖ ⁹ om. φωτὸς ¹⁰ φωτίζει
 αὐτούς ¹¹ om. ὁ ¹² τῶν ἁγίων προφητῶν ¹³ om. καὶ
 ἡ βλέπων ταῦτα καὶ ἀκούων ¹⁴ add γάρ

- 11 τοῦ βιβλίου τούτου· ἡ ὁ καιρὸς γὰρ^h ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν Cp. Dan.
ἀδικησάτω ἔτι· καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω^h ἔτι· καὶ ὁ δί- 12. 10.
καιος^k δικαιοσύνην ποιησάτω^h ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος ἀγιασθήτω 2 Tim. 3.
12 ἔτι. Ἰδοὺ,^h ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, Cp. Isa. 40.
13 ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον^m ἐστὶν αὐτοῦ^h. ἐγὼ n-^h 10.
τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ Cp. 1. 8, 18,
14 τέλος.^h μακάριοι οἱ ῥηπλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν^h, ἵνα 21. 6.
ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πν- Cp. 7. 14.
15 λῶσιν εἰσεέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω a-^h οἱ κύνες καὶ οἱ
φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι,
καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.
16 Ἐγὼ Ἰησοὺς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν
ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος r-^h Cp. Isa. 11.
Δαβὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς^b ὁ πρωϊνός^h. 10.
17 Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, t^h Ἐρχου^h. καὶ ὁ
ἀκούων εἰπάτω, t^h Ἐρχου^h. καὶ ὁ διψῶν u^h ἐρχέσθω^h. x-^h ὁ Cp. Isa. 55.
θέλων y^h λαβέτω ὕδωρ^h ζωῆς δωρεάν. 1.
18 ^hΜαρτυρῶ ἐγὼ^h παντὶ a^h τῷ^h ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· εἰάν τις b^h ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά^h,
ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν 4. 2,
19 c^h τῷ^h βιβλίῳ τούτῳ· καὶ εἰάν τις d^h ἀφέλῃ^h ἀπὸ τῶν λόγων 12. 32.
e^h τοῦ βιβλίου^h τῆς προφητείας ταύτης, f^h ἀφελεῖ^h ὁ Θεὸς τὸ
μέρος αὐτοῦ ἀπὸ g^h τοῦ ξύλου^h τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως Cp. 2. 7.
τῆς ἁγίας, h-^h τῶν γεγραμμένων ἐν i^h τῷ^h βιβλίῳ τούτῳ.

h ὅτι ὁ καιρὸς i ῥυπῶν ῥυπωσάτω k δικαιοθήτω
l καὶ ἰδοὺ m αὐτοῦ ἔσται n add εἰμι o ἀρχῇ
καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος. p ποιῶντες τὰς ἐντο-
λὰς αὐτοῦ q add δὲ r add τοῦ s καὶ ὀρθρινός
t Ἐλθέ u ἐλθέτω x add καὶ y λαμβανέτω τὸ
ὑδωρ z Συμμαρτυροῦμαι γὰρ a om. τῷ b ἐπι-
τιθῇ πρὸς ταῦτα c om. τῷ d ἀφαιρῇ e βίβλου
f ἀφαιρήσει g βίβλου h add καὶ i om. τῷ

Čp. 3. 11,
Phil. 4. 5.

Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, ἰ Naί· ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν· 20
ἔρχου, ^{ll} Κύριε Ἰησοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^k " Ἰησοῦ ^{l--ll} ^m μετὰ τῶν ἀγίων. ^{ll} 21
ἀμήν.

ἰ Naὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν, ναὶ ἔρχου, ^k add ἡμῶν
^l add Χριστοῦ A.S.M. ^m μετὰ πάντων. M.: μετὰ πάντων
ἡμῶν. A.S.

ΤΕΛΟΣ.

